Utrecht University Library
Partner in Science
Universiteit Utrecht

Talmage's Preeken voor onzen tijd

https://hdl.handle.net/1874/236747

Dez
192
702
TAG 113

TALMAGE'S
PREEKEN

mm 13792

P. fr. PRO, HUISEN
Minderbroedersklooster
NIEUWE-NIEDORP

RIJKSUNIVERSITEIT UTRECHT
1480 2866

TAG 13

TALMAGE'S PREEKEN

VOOR ONZEN TIJD.

EERSTE JAARGANG.

BIBLIOTHEEK DER
RIJKSUNIVERSITEIT
UTRECHT
COLL. THOMAASSE

DOETINCHEM. — W. H. ZURICH.

INHOUD.

		Bladz.
I.	Onze Bijbel	1
II.	Groote Daden	17
III.	Geeft het wat?	37
IV.	Slecht Gezelschap	53
V.	Waartoe zijt gij geschapen?	69
VI.	Zelfmoord	85
VII.	Het Zegel	103
VIII.	Vergenoeging	115
IX.	De Schoonste der Schoonen	129
X.	Komt!	149
XI.	Sikkel en Schoven	167
XII.	Op Straat	183
XIII.	Waar is Moeder?	197
XIV.	Bruiloft	213
XV.	Onze Tranen	227
XVI.	In 't Groen	241
XVII.	Martelaars van Dag tot Dag	257
XVIII.	Het Leven een School	273
XIX.	Een Korf met Zomervruchten	291
XX.	Liefdevleugelen	305
XXI.	Het Machtigste Wapen	319
XXII.	Gods Tuin	335
XXIII.	Koopers en Verkoopers	349
XXIV.	De Reddende Blik	371
XXV.	Getuigen	387
XXVI.	Reuzenlokken	403
XXVII.	Een Wegwerpelijk Kleed	423
XXVIII.	De Kroon des Levens	439
XXIX.	De Arm des Heeren ontbloot	455

XXX.	Kleinigheden	471
XXXI.	Geen Zorgen meer!	487
XXXII.	Eeuwig Leven	501
XXXIII.	David en Mefiboseth	515
XXXIV.	Een Onderwetsche Moeder	527
XXXV.	Op het Levenstooneel	541
XXXVI.	Geld	555
XXXVII.	Samgars Ossenstok	573
XXXVIII.	Door God getroost	587
XXXIX.	In en om Nazareth	603
XL.	Geloofsversterking	627
XLI.	Op den Dorschvloer	645
XLII.	Vrouwenwerk en Vrouwenloon	661
XLIII.	Silo	675
XLIV.	Spreekt	689
XLV.	Kleine Moeilijkheden	705
XLVI.	Goddelijk Schrift	721
XLVII.	Naar Bethlehem	737
XLVIII.	Der Jaren Loop	757
XLIX.	In den Sneeuwtijd	773
L.	Onze Losprijs	787
LI.	Rookpilaren	799
LII.	Steenen zonder Stroo	811

ONZE BIJBEL.

God zij waarachtig, maar alle mensch leugenachtig.
ROMEINEN III : 4.

„De Bijbel moet herzien worden," durven sommigen op en buiten den kansel beweren. Het behoeft ons volstrekt niet te verwonderen, dat de wereld de Heilige Schrift aanvalt; maar het is wèl verbazend, Christelijke predikanten te vinden, die aan dit in den Bijbel tornen, en dat in den Bijbel loochenen, totdat tal van goede zielen in twijfel en onzekerheid verkeeren omtrent de gedeelten van den Bijbel die zij moeten gelooven, en de gedeelten die zij behooren te verwerpen.

De snoodheid van die predikanten, die in dezen tijd den Bijbel over den hekel halen, is zoo klaar als de dag. In onze dagen wordt de Bijbel bestookt met laf hartige spotternijen, met verdraaide voorstellingen, door ongeloovige mannen van wetenschap, door al de ondeugden der aarde en al het venijn der hellewereld; en juist in dezen veelbewogen tijd zien wij, dat predikers van het Evangelie zich gezamenlijk opmaken om een vijandige critiek te oefenen op het Woord van God!

Ach! het doet mij denken aan een stoomschip in een najaarsstorm: als de golven heenslaan over den top van den grooten schoorsteen, en de scheepsluiken zijn vastgesjord, en menigeen het vergaan en het zinken der stoomboot voorspelt, — verbeeldt u, dat er dan juist op dat oogenblik eenigen van het scheepsvolk, met bijlen en zagen in de hand, naar beneden gaan in het ruim van het schip, en daar dan eenige planken trachten weg te zagen, en enkele rondhouten los te breken, omdat het hout, volgens hun gevoelen, niet uit het rechte bosch afkomstig is! Het schijnt mij geene aanbevelenswaardige bezigheid voor de bemanning van een schip toe, als zij de daar buiten woedende stormen hier binnen gaat helpen met bijlen en zagen. Welnu, dit oude Evangelie-schip, met het brullen en bulderen van de aarde en de hel rondom zijn voor- en achtersteven, en met muiters op het dek, heeft een buitengewoon ruwe reis; maar ik heb opgemerkt, dat er nog geen der rondhouten van zijne plaats is verwrongen, en de Kapitein heeft gezegd, dat Hij er wel een oog op zal houden. Het stoomschip zal tegen den storm bestand blijken, — maar geen vertrouwen in hen, die op het dek aan 't muiten slaan!

Wanneer ik mannen van Christelijke belijdenis in dezen veelbewogen tijd de Heilige Schrift over den hekel zie halen, doet mij dat denken aan een vesting, die vreeselijk gebombardeerd wordt, terwijl de soldaten op de wallen, in plaats van heen te snellen en de kanonnen te gaan laden, en den benoodigden voorraad kruit en lood uit het ammunitie-

magazijn te helpen halen, — met houweelen in de handhun best doen om hier en daar wat steenblokken uit den muur te halen, omdat die, volgens hunne meening, niet uit de rechte groeve afkomstig zijn. O, mannen op de wallen! gij deedt beter met al strijdend den gemeenschappelijken vijand af te slaan, en hen al vechtend neer te vellen, in plaats van uw best te doen om bressen in den muur te maken!

Er staat niets in den Bijbel, dat mij aan 't twijfelen brengt. Er staan vele dingen in, die ik niet begrijp, die ik niet beweer te begrijpen, en hier in deze wereld nooit begrijpen zal. Maar dat zou dan toch ook wel een zeer nietige God zijn, die volkomen begrepen kon worden door den menschelijken geest! Dat zou al een zeer kleine Oneindige zijn, die afgemeten kon worden door het eindige! Gij moogt niet verwachten, de bliksemstralen en donderslagen van den Almachtige op een apothekers balans te kunnen wegen. Uitgaande van het denkbeeld, dat God alles doen kan, en dat Hij bestond in den beginne, en dat Hij op dit oogenblik nog bestaat, — is er niets in de Heilige Schrift, dat twijfel of onzekerheid in mijn hart kan wekken. Hier sta ik, niet als een versteend voorwerp uit lang vervlogen eeuwen, opgedolven uit een van de vroegste lagen der aardkorst, afgevallen van het rek met zeldzaamheden van een oudheidkenner, — maar hier sta ik, in het laatste gedeelte van onze roemruchte negentiende eeuw, als een man die in den geheelen Bijbel gelooft, van regel tot regel, van woord tot woord, van a tot z!

Ik ben een tegenstander van de herziening der Heilige Schrift, en wel in de allereerste plaats: omdat de Bijbel in zijn tegenwoordigen vorm op zoo wonderbare wijze is bewaard gebleven. Vijftienhonderd jaren nadat Herodotus, de oudste Grieksche geschiedschrijver, die vijf eeuwen vóór Jezus' geboorte leefde, zijne historiën te boek stelde, was er nog slechts één exemplaar in afschrift van overgebleven. Twaalfhonderd jaren nadat de beroemde Grieksche wijsgeer Plato (400 vóór Chr) zijn boek schreef, was er nog slechts één exemplaar in afschrift van overgebleven. God droeg zóó groote zorg om ons den Bijbel in den volkomen zuiveren vorm te doen bezitten, dat wij zelfs nu nog een vijftigtal afschriften van het Nieuwe Testament hebben, die wel duizend jaar oud zijn, en sommigen er van zijn zelfs vijftienhonderd jaar oud. Dit Boek werd overgebracht uit den tijd van Christus, of kort na den tijd van Christus, door de handen van zulke mannen als de kerkvaders Origenes in de tweede eeuw en Tertullianus in de derde eeuw, en door mannen uit verschillende eeuwen, die de belijdenis hunner beginselen met hunnen dood bezegeld hebben. De drie beste exemplaren van het Nieuwe Testament in manuscript zijn in het bezit van de drie groote Kerken: de Protestantsche Kerk van Engeland, de Grieksche Kerk van St. Petersburg, en de Roomsch-Katholieke Kerk van Italië.

Het is een vaststaand geschiedkundig feit, dat de Duitsche godgeleerde Tischendorf zich in het jaar 1859 naar een klooster op het schiereiland Sinaï be-

gaf, en daar met touwen over den muur in het klooster werd getrokken, wat daar de éénige gelegenheid tot toegang was, — en dat hij daar in de mand met prullen, waarmede het vuur werd aangemaakt, het oudste Grieksche handschrift van den Bijbel zag liggen. Nog dien eigen nacht schreef hij allerlei gedeelten uit den Bijbel over; maar niet voordat hij vijftien jaren van zijn leven had doorgebracht met ernstige studiën en nasporingen, en het besteden van veel geld en goede woorden voor zijn doel, werd dat exemplaar der Heilige Schrift ter hand gesteld aan den Keizer van Rusland, — dat ééne exemplaar, dat op zoo wonderbare wijze bewaard was gebleven! Weet gij niet, dat het register van de boeken des Ouden en des Nieuwen Testaments, zooals wij het nu bezitten, hetzelfde register is, dat van eeuw tot eeuw heeft voortbestaan? Negen en dertig boeken van het Oude Testament duizende jaren geleden. Negen en dertig nu. Zeven en twintig boeken van het Nieuwe Testament zestien honderd jaren geleden. Zeven en twintig boeken van het Nieuwe Testament nu. Zekere Marcion werd, om zijne goddeloosheid, in de tweede eeuw uit de Kerk gebannen, en in zijn aanval op den Bijbel en het Christendom geeft hij terloops een opsomming van de boeken des Bijbels, en . . . die lijst stemt volkomen en nauwkeurig met de in ons bezit zijnde overeen, — een getuigenis dus, dat ons gegeven is door den vijand van den Bijbel en den vijand van het Christendom. Het register van nu luidt evenzoo als het register van toen. Aangevallen en bespuwd

en aan stukken gescheurd en verbrand, — en tóch bijeengebleven! Het boek tot op den huidigen dag, in driehonderd talen, sprekende tot vier vijfden van het menschelijk geslacht in hunne eigene taal. Vierhonderd millioen exemplaren er van in omloop. Ziet er dat niet uit, alsof dit Boek eene goddelijke bescherming had genoten, alsof God zelf het door alle eeuwen heen behoed had?

Is het niet een genoegzaam duidelijk argument voor elken eerlijken man en elke eerlijke vrouw, dat een Boek met goddelijke bescherming — en in dezen vorm beschermd — juist den vorm heeft, dien God er noodig voor acht? Deze vorm behaagt God, en behoort ook ons te behagen. De wisselingen des tijds, die duizenden andere boeken in het graf der vergetelheid hebben geslingerd, hebben den roem van dit Boek slechts te grooter en te schitterender doen worden. Op de duizend boeken is er niet één, dat vijftig jaren in 't leven blijft. Iedere uitgever zal u dat kunnen zeggen. Er is niet meer dan één boek op de twintig duizend, dat een eeuw blijft leven. Maar hier is een Boek, waarvan een gedeelte reeds zestien honderd jaren oud is, en het grootste gedeelte vier duizend jaren, — en toch bezit het meer veerkracht en weerstandsvermogen en taaiheid, dan toen het Boek voor 't eerst op perkament of papyrus werd neergeschreven!

Dit Boek zag de wieg van alle andere boeken, en zal er ook de graven van zien. Zoudt gij niet gedacht hebben, dat een oud Boek als dit, gedeeltelijk veertig eeuwen oud, als een waggelende grijsaard

op krukken zou komen aanstrompelen? Integendeel, verre van dien, het is krachtiger dan eenig ander boek van dezen tijd. Meer exemplaren er van gedrukt in de laatste tien jaren, dan van eenig ander boek, — de werken der beroemdste Engelsche, Fransche, Duitsche en Amerikaansche dichters, romanschrijvers, redenaars en geleerden, met inbegrip van al de populaire boeken onzer dagen, hebben in de laatste tien jaren niet zulk een aftrek gehad, als dit oude Boek.

Weet gij wel, welk een strijd om het bestaan een boek moet voeren, ten einde het een of twee eeuwen te kunnen volhouden? Bij gelegenheid van een brand in een vrouwenpaleis te Konstantinopel, de hoofdstad van Turkije, werden er eenige oude boeken op straat geworpen. Een man zonder eenige wetenschappelijke opleiding raapte een dezer boeken op, las het, maar zag er de waarde niet van. Een geleerde keek over zijn schouder heen, en ontdekte dat het een wereldberoemd werk was: de eerste en tweede „Decades" van den Romeinschen dichter Livius, en hij bood den man een rijke belooning aan, indien hij de boeken naar zijn studeerkamer wilde brengen; maar in de drukte en het gewoel van den brand werden de beide mannen gescheiden, en . . de eerste en tweede „Decades" van Livius gingen voor altijd verloren! De Romeinsche geleerde Plinius schreef twintig boekdeelen met geschiedenis; allen verloren gegaan. De meeste geschriften van den beroemden Griekschen dichter Menander zijn spoorloos verdwenen. De Romeinsche blijspeldich-

ter Plautus schreef honderd dertig comedie's, — op twintig na, zijn ze allen verloren gegaan. De Grieksche treurspelschrijver Euripidus schreef een honderdtal drama's, — allen op negentien na verdwenen. De Grieksche dichter Aeschylus schreef honderd drama's, — allen op zeven na verloren gegaan. De geleerde Romein Varro schreef de doorwrochte levensgeschiedenissen van zevenhonderd Romeinen; er is geen snipper van overgebleven. De Romeinsche redenaar Quintilianus schreef zijn lievelingswerk over het bederf der welsprekendheid, — spoorloos verdwenen. Dertig boeken van den Romeinschen geschiedschrijver Tacitus totaal verloren gegaan. De vermaarde Romein Dionysius Cassius schreef tachtig boeken; slechts twintig zijn er van overgebleven. De Babylonisch-Chaldeeuwsche geschiedenis van den priester Berosius is geheel verloren gegaan. En al deze schrijvers waren wereld beroemde mannen in lang vervlogen eeuwen!

Nagenoeg al de oude boeken zijn als 't ware mummies geworden, en liggen nu in de graven van oude boekerijen; en misschien ééns in de twintig jaren komt er iemand langs, en neemt er een van ter hand, en blaast er het stof af, en slaat het open, en bemerkt dat het een boek is, dat hij niet hebben moet. Maar dit oude Boek, dat gedeeltelijk reeds veertig eeuwen oud is, staat daar tot op den huidigen dag en wordt meer besproken dan eenig ander boek, en het wekt de bewondering van alle geloc-vigen, en den nijd en het gif en de vijandschap en de partijdige critiek van aarde en hel. Ik doe een

beroep op uw gezond verstand: of een boek dat zóó goddelijk bewaakt en beschermd werd in zijn tegenwoordigen vorm, niet op de door God gewilde wijze tot ons moet zijn gekomen, — en indien het God behaagt, behoort het dan ook niet óns te behagen?

Niet alleen hebben alle pogingen, om iets van het Boek af te nemen, schipbreuk geleden, maar ook alle pogingen om er iets aan toe te voegen. Tal van pogingen zijn er in het werk gesteld om de zoogenaamde Apocriefe Boeken aan het Oude Testament toe te voegen. Het Concilie van Trente, de Synode van Jerusalem, de bisschop van Hippo, allen besloten, dat de Apocriefe Boeken moesten toegevoegd worden aan het Oude Testament. Zij moeten er in staan, zeiden deze geleerde mannen, — maar zij bleven er buiten. Er is geen enkel verstandig Christen, die op den huidigen dag het Boek der Maccabeeën of het Boek van Judith naast het Boek van Jesaja of den Zendbrief aan de Romeinen zou willen leggen.

Toen zeide een groote menigte menschen: „Wij moeten boeken aan het Nieuwe Testament toevoegen", en er werden Zendbrieven en Evangeliën en Openbaringen geschreven, en aan het Nieuwe Testament toegevoegd, maar zij zijn er allen weer afgevallen. Gij kunt er niets aan toevoegen. En gij kunt er niets afnemen. Het is een door Goddelijke kracht beschermd Boek in zijn tegenwoordigen vorm. Laat niemand zich vermeten, er de handen aan te slaan, met oogmerk om iets van

het Boek af te nemen, of er een van die heilige bladzijden uit te rukken!

Bovendien ben ik een tegenstander van alle „herziening der Heilige Schrift," omdat, indien deze poging slaagde, zij op de vernietiging van den geheelen Bijbel uit zou loopen. De ongeloovige natuurkundigen zouden roepen: „Er uit met het Boek Genesis!' De ongeloovige sterrenkundigen zouden zeggen: „Er uit met het Boek Jozua!" De menschen die niet gelooven in de verzoenende offerande, zouden zeggen: „Er uit met het Boek Leviticus!" De menschen die niet gelooven in wonderen, zouden zeggen: „Er uit met al die wonderbaarlijke histories in het Oude en Nieuwe Testament!" — Sommigen zouden zeggen: „Er uit met het Boek der Openbaring!" en anderen zouden zeggen: „Er uit met dien geheelen Pentateuch, met al die vijf boeken van Mozes!" En zoo zou men voort blijven „herzien," totdat hetgeen er eindelijk van den Bijbel overbleef, nog minder waard zou zijn dan een almanak van het vorige jaar. De „herziening" der Heilige Schrift staat gelijk met hare vernietiging.

Ik ben óók een tegenstander van deze voorgestelde „herziening" der Heilige Schrift, met het oog op de omstandigheid, dat — naarmate de menschen zelfopofferend en goed en heilig en toewijdend worden — zij het Boek liefkrijgen zooals het is. Ik zou wel eens een man of een vrouw willen zien, die zich onderscheiden heeft door zelfopoffering, door toewijding aan God, door heiligheid van leven, die den

Bijbel veranderd zou willen hebben. Velen onzer hebben famielie-Bijbels geërfd. Die Bijbels zijn twintig, veertig, vijftig, misschien wel honderd jaren onder eenzelfde geslacht in gebruik geweest. Neemt vandaag dien familie Bijbel eens ter hand, en zoekt eens of er zich ook eenige hoofdstukken in bevinden, die met potlood of inkt zijn doorgehaald, en of gij daarbij ergens op den rand de woorden kunt vinden: „Dit hoofdstuk is niet geschikt om te lezen." Er heeft ruimschoots gelegenheid bestaan gedurende de laatst verloopen halve eeuw tot persoonlijke „herziening" van den Bijbel. Maar is u wel één enkel geval van zoodanige „herziening" bekend? Gaf uw grootvader het Boek niet aan uwen vader, juist zooals het is, en heeft uw vader het ook niet weer zoo aan u gegeven?

Bovendien, ik ben een tegenstander van de „herziening" der Heilige Schrift, omdat de zoogenaamde onkieschheden en wreedheden van den Bijbel geen kwade gevolgen hebben teweeggebracht. Een wreed boek zal wreedheid kweeken, — een onrein boek zal onreinheid teweegbrengen. Toont mij één slachtoffer! Uit het gansche Christendom en uit alle eeuwen, — haalt mij een slachtoffer, wiens hart verhard is geworden tot wreedheid door dit Boek, of wiens leven er onrein door is geworden. Brengt hem mij!

Ik zeg u: indien iemand zich ergert aan wat hij noemt de onkieschheden van Gods Woord, dan is hij bedorven in zijn eigen smaak en verbeelding. Wanneer iemand het Hooglied van Salomo niet kan lezen,

zonder dat het onreine gedachten bij hem doet opwellen, dan is hij òf in zijn hart, òf in zijn leven een losbol!

De Oud-Testamentische beschrijving van allerlei soorten goddeloosheid en onreinheid is opzettelijk en terecht een weerzinwekkend verhaal, in tegenstelling met de pennevruchten van zekere Parijsche en andere romanschrijvers, die de zonde aanlokkelijk inplaats van afschuwelijk voorstellen. Wanneer die oude profeten uwe aandacht vestigen op een ziekenhuis voor melaatschen, dan begrijpt gij, dat het zulk een ziekenhuis is. Wanneer een man, die begonnen is rechtvaardiglijk te leven, weer tot goddeloosheid vervalt en zijn goeden naam prijs geeft, dan zegt de Bijbel niet, dat hij overmeesterd werd door de betooveringen van den feestdisch, of dat hij zich schuldig maakte aan al te groote gastvrijheid, of dat hij een weinigje onstandvastig in zijne dagelijksche gewoonten werd. Ik zal u eens vertellen, wat de Bijbel er van zegt: „De hond is wedergekeerd tot zijn uitbraaksel, en de gewasschene zeug tot de wenteling des slijks!" Geen vergulding van de ongerechtigheid! Geen bloemkransjes om een doodskop! Geen optrekken met een zilveren stokje tegen de goddeloosheid, wanneer er een ijzeren voorhamer noodig is!

Ik kan gemakkelijk begrijpen, hoe menschen, mijmerend over de hier en daar voorkomende beschrijvingen van onzedelijkheid in den Bijbel, er ziekelijk van geest door worden, totdat zij er zoo geheel mede vervuld en doortrokken zijn, als de vleugels en de snavel en de neusgaten en de klauwen van een gier

vervuld zijn met den stank van lijken. Maar wat is er nu noodig? Niet dat de Bijbel ontsmet worde, maar dat gij, criticus! uwen geest en uw hart laat wasschen met het carbolzuur der Goddelijke reinheid!

Ik heb u te zeggen, in dit verband mijner rede, dat iemand, wien dit boek niet behaagt, die met critische blikken den inhoud beziet, en die ontstemd en geërgerd wordt door de daarin voorkomende beschrijvingen, nooit of nimmer in waarheid tot God bekeerd is geworden. De handoplegging door kerkbestuurders of vertegenwoordigers van kerkelijke lichamen brengt geen verandering in iemands hart, en de menschen betreden somtijds den kansel, zonder ooit hartgrondig door Gods souvereine genade veranderd te zijn. Als uw hart in orde is, zal ook de Bijbel voor u in orde zijn. De moeilijkheid schuilt hierin, dat de naturen der menschen niet in overeenstemming gebracht zijn met het Woord van God. Ach, mijne vrienden! herziening van het hart — dáár hebben wij behoefte aan.

Gij kunt mij niet wijs maken, dat de Heilige Schrift, die in dit oogenblik op de tafel ligt van de reinste en beste mannen en vrouwen dezes tijds, en die tot stervenstroost strekte aan uwe dierbaren, welke naar hun eeuwig Tehuis overgingen, — dat er in die Schrift een vlek of smet is, die door het sterkste microscoop eener eerlijke critiek zichtbaar gemaakt zou kunnen worden. Indien menschen reeds hunne zelfbeheersching verliezen in hunne verontwaardiging, wanneer de ongerepte naam van vrouw of kind wordt aangevallen, en rechters en gezworenen

een zoo verschoonend mogelijk vonnis vellen in zulke gevallen van uittarting, — wat moesten dan wel de verpletterende en lang weergalmende donderslagen van veroordeeling zijn voor een iegelijk mensch, die zich op een Christelijken kansel plaatst, om van daar een aanval te doen op de meer dan maagdelijke reinheid der Inspiratie, die welbeminde dochter van God!

Den Bijbel „herzien"! Gij zoudt even goed naar de oude schilderijen-museums in Dresden en in Venetië en in Rome kunnen gaan, om daar de oude doeken en paneelen te „herzien." Misschien zoudt gij een voet van Michael Angelo's „Laatste Oordeel" kunnen vinden, die wel eens wat opgeknapt mocht worden. Wellicht zoudt gij ook nog wel wat meer uitdrukking kunnen brengen in Raphaël's „Madonna". Misschien zoudt gij nog wat meer kracht kunnen bijzetten aan Rubens' „Afneming van het kruis." Misschien zoudt gij wat juister licht kunnen aanbrengen in de meesterstukken van een Rembrandt en een Dou, een Titiaan en een Murillo. Misschien zoudt gij ook kunnen gaan naar de oude museums van beeldhouwwerken, en daar verandering brengen in de vormen en de houding der standbeelden van Phidias en Praxiteles. Zulk een beeldstormer zou al heel spoedig in de gevangenis terecht komen! — Maar hoeveel afschuwelijker wandalisme is het dan, wanneer een mensch voorstelt, de meesterwerken der Inspiratie te vervormen, en een andere gedaante te geven aan de zedelijke reuzen in dit kunstkabinet van den Heer onzen God!

En nu — laat ons een scheiding maken. Laten

deze lieden, die den Bijbel niet gelooven en critisch gestemd zijn omtrent deze en gene gedeelten der Heilige Schrift, beslist overgaan naar de andere zijde. Laten zij zich posteeren achter het geschut des duivels. Er kan geen vergelijk getroffen worden tusschen het ongeloof en het Christendom! Geeft ons de verst strekkende oppositie van het ongeloof, liever dan het werk van die tweeslachtige godgeleerden, die bastaard-geestelijken, die half ontwikkelde lieden, die den Bijbel gelooven en niet gelooven, die de wonderen aannemen en niet aannemen, die gelooven aan de ingeving der Heilige Schrift en niet gelooven aan de ingeving der Heilige Schrift, die eenerzijds hun geloof pasklaar maken voor de twijfelzucht der wereld, en anderzijds hun geloof pasklaar maken voor den trots van hun eigen hart, en die van meening zijn, dat zij — om een blijk van hun moed te geven — van den Bijbel een schietschijf moeten maken en op God vuren

Eén ding is er, dat mij grootelijks bemoedigt; en dat is: dat de Heer onze God zich bezig hield met het heelal te besturen vóór en aleer zij werden geboren, en ook waarschijnlijk nog wel een poosje na hun overlijden in staat zal zijn om Zich bezig te houden met de besturing van het heelal. Terwijl ik verzoek, dat de bestrijders van den Bijbel en de critische veroordeelaars van den Bijbel beslist overgaan naar de plaats waar zij behooren: aan de zijde des duivels, vraag ik dat alle vrienden van dit goede Boek ruiterlijk en met open vizier als voorstanders er van optreden, — van dit Boek, dat

de beste erfenis was, die gij ooit van uwe voorouders hebt ontvangen, en dat de beste nalatenschap zal zijn, die gij aan uwe kinderen zult vermaken, wanneer gij hun vaarwel zegt, als gij door het dal der schaduwen des doods naar de Gouden Stad gaat!

Jonge man, schaam u niet voor uwen Bijbel! Er bestaat geen deugd, dien hij niet gebiedt; er is geen verdriet, dat hij niet troost; er staat geen enkele goede wet in de constitutie van eenig land, of zij is gegrondvest op deze Tien Geboden. Er zijn geen moediger en grooter lieden op de geheele aarde, dan de helden en heldinnen, wier leven in de bladzijden van uwen Bijbel beschreven wordt!

Van al de werken van Gustaaf Doré, den grooten teekenkunstenaar, was er geen zoo indrukwekkend als zijn geïllustreerde Bijbel. Maar de Bijbel zal nog betere illustratiën dan die van Doré verkrijgen, wanneer al de woestijnen zullen herschapen zijn in tuinen, en al de tuighuizen veranderd, in muziektempels, en al de meren Genesareths zullen geworden zijn, met Christus er op wandelend; en al de steden zullen herbouwd zijn in Jeruzalems, met de daarboven zwevende Schechinah! En wanneer de twee halfronden der wereld op de trommelen zullen slaan, om Gode lof te brengen, en de ronde aarde een voetlicht zal zijn voor Immanuels troon! Ja, dat zal voor alle landen, en alle jaren, en alle eeuwigheden, de best geslaagde illustratie van den Bijbel zijn! — AMEN.

II.

GROOTE DADEN.

Maar het volk, die hunnen God kennen, zullen het doen.

DANIEL XI : 32.

Antiochus Epiphanes, de oude zondaar, kwam tot driemaal toe met zijne legermacht aanrukken, om de Israëlieten te verdelgen: den eenen keer naderende met honderd en twee gedresseerde olifanten, die hunne snuiten her- en derwaarts zwaaiden, en met twee en zestig duizend man infanterie, en zesduizend man cavallerie, en zij werden achterwaarts gedreven. Daarna, den tweeden keer, kwam hij aan met zeventig duizend gewapende mannen, en werd hij wederom verslagen. Doch den derden keer gelukte het hem, een welgeslaagde belegering te ondernemen, totdat de schepen der Romeinen kwamen met het glinsterende schuim op hunne lange roeibanken, en met den eisch dat het beleg zou worden opgebroken. En Antiochus Epiphanes zeide, dat men hem tijd moest laten, om daarover met zijne vrienden te

raadplegen; maar Pomilius, een der Romeinsche gezanten, nam een stok en trok een kring op den grond rondom Antiochus Epiphanes, en dwong hem om een beslissing te nemen vóór hij uit dien kring kwam, — waarna hij het beleg opbrak. Eenigen der Hebreeërs hadden zich aan den overweldiger onderworpen, maar enkelen hunner bleven hem manhaftig tegenstand bieden, zooals Eleazar, die, toen men hem met geweld een stuk varkensvleesch in den mond had gestopt, het weder uitspuwde, ofschoon hij wist dat hij daarvoor moest sterven, zooals hij er dan ook voor gestorven is. En ook nog anderen deden zulke groote daden, als waarop mijn tekst wijst.

Een groote daad zou ik willen omschrijven als een heldhaftige handeling, een manmoedig optreden, het volbrengen eener gewichtige onderneming. „O ja," zegt gij, „ik bewonder zulke dingen, maar er bestaat voor mij nooit gelegenheid om ze te doen; ik leid slechts een alledaagsch en huisbakken leven. Wanneer ik een Antiochus Epiphanes te bestrijden had, zou ik óók wel groote daden kunnen doen." Gij hebt gelijk, voor zoo ver het groote oorlogen betreft. Er zal zich waarschijnlijk geen gelegenheid aan u voordoen om u in een veldslag te onderscheiden. Van de meeste brigade-generaals in Amerika zou men nooit gehoord hebben, als er geen oorlog gekomen was, — en evenmin zult gij waarschijnlijk een groot uitvinder worden. Negentienhonderd negen en negentig van elke tweeduizend uitvindingen, die in het Octrooi-bureau te Washington staan

ingeschreven, hebben hunnen ontdekkers nooit genoeg geld opgeleverd, om er de kosten van het genomen octrooi uit te halen. Dus zult ge vermoedelijk nooit een Edison of een Pasteur of een Laurens Koster worden. Er bestaat niet veel waarschijnlijkheid, dat ge de ééne uit de honderd zult zijn, die een buitengewoon succes behaalt op het gebied van den handel, de wetgeving, de geneeskunde of de letteren. Maar wat dan? Kunt gij geen gelegenheid bekomen om groote daden te doen? Ik ben voornemens, u aan te toonen, dat er drie gelegenheden voor u open staan, en dat ze zijn grootsch, indrukwekkend, verreikend, ontzaglijk en overweldigend. Zij staan op dit oogenblik voor u open. In één daarvan, zoo niet in alle drie, kunt gij groote daden doen.

De drie grootste dingen, die men op aarde doen kan, zijn: een man te redden, een vrouw te redden, of een kind te redden.

Gedurende den loop van zijn leven wordt bijna ieder mensch voor een beslissende keuze geplaatst, tusschen twee vuren gezet, tusschen twee molenstcenen gelegd, op den rand van een afgrond geplaatst, of in eenig ander opzicht op het punt van omkomen gebracht. Het kan een geldelijke, een zedelijke, een huiselijke, een maatschappelijke, of een staatkundige levenskeuze zijn. Gij ziet het somtijds in de rechtszalen Een jonkman is in slecht gezelschap geraakt, en heeft de wet overtreden, en werd in hechtenis genomen. Met een bloedroode kleur van schaamte en verlegenheid verschijnt hij in de tegenwoordigheid der rechters, advokaten en deur-

waarders. En nu kan hij regelrecht in de verkeerde richting gestuurd worden. Hij beschouwt zich als een verworpeling, en hij is bijna radeloos en wanhopig. Laat de president der rechtbank hem behandelen alsof hij een oude booswicht ware; laten de bekwaamste advocaten der stad weigeren een woord voor hem te spreken, omdat hij geen aanzienlijk honorarium kan betalen; laten de rechters geen gelegenheid geven om verzachtende omstandigheden aan te voeren, de zaak in een ommezientje afdoen, en hem naar de gevangenis of het tuchthuis zenden. Wanneer hij zeventig jaren leeft, zal hij zeventig jaren lang een boosdoener blijven, en ieder tiental jaren van zijn leven zal zwarter zijn dan het voorafgaande tiental. In de tusschenpoozen van zijn gevangenisleven kan hij geen werk bekomen, en is hij blijde als hij een spiegelruit kan inslaan, of een brandkast openbreken, of als struikroover den omtrek onveilig maken, om maar terug te komen binnen die hooge, sombere muren, waar hij iets te eten kan krijgen en zich aan de blikken der wereld onttrekken.

Waarom komt zijn vader hem niet helpen? Zijn vader is dood. Waarom komt zijne moeder hem niet helpen? Zij is dood. Waar zijn al de verbeterende en heilzame invloeden der maatschappelijke samenleving? Ze bereiken en raken hem niet. Waarom heeft iemand niet reeds lang geleden uit deze zaak begrepen, dat dit een gelegenheid was voor een groote daad, die nog beroemd zou zijn in den Hemel millioenen jaren nadat de aarde als asch verstrooid zou zijn in den laatsten

wervelwind? Waarom nam de president der rechtbank dien jonkman niet in zijn studeerkamer in zijn eigen huis, om daar dan tot hem te zeggen: „Mijn zoon, ik zie dat gij een slachtoffer der omstandigheden zijt. Dit is uw eerste misdrijf. Gij hebt er spijt van. Ik zal den man, dien gij benadeeld hebt, in uwe tegenwoordigheid brengen, en dan moet gij hem vergiffenis vragen, en de schade zooveel herstellen als gij kunt, — en dan wil ik u daarmede in de gelegenheid stellen om een beter leven te beginnen."

Of die jonkman wordt de rechtszaal binnengebracht, waar geen enkele vriend van hem aanwezig is; en de rechter vraagt: „Wie is uw raadsman?" En hij antwoordt: „Ik heb er geen." En de rechter zegt: „Wie wil er in de zaak van dezen jonkman optreden?" En er volgt een doodsche stilte, en er is niemand die zich aanbiedt; en na verloop van eenige oogenblikken wendt de rechter zich tot een der advokaten, die zijn gansche leven nooit één goede zaak te behandelen heeft gehad, en er ook nooit een zal hebben, en wiens pleidooien in staat zouden zijn om zelfs de veroordeeling der onschuld te bewerken. En de onbekwame pleitbezorger sluipt langzaam voort tot naast den gevangene, dien hij niet in staat is van den ondergang te redden, — terwijl er integendeel een wedstrijd behoorde te zijn tusschen de beste mannen van het vak, wie de eer zou hebbenom te trachten dezen ongelukkige te helpen. Hoeveel zou zulk een advokaat ontvangen hebben als salaris voor zulk een pleidooi? Niets

in klinkende munt of in papieren geld, — maar uit alle oogpunten zéér veel in een gelukkig bewustzijn, dat zijn eigen leven vroolijker en helderder zou maken, en zijn eigen sterfbed zachter, en zijn eigen hemel gelukkiger: het bewustzijn dat hij een mensch gered had.

En zoo zijn er ook beslissende keuzen op handelsgebied. Tengevolge van een buitengewoon late lente is er totaal geen vraag naar demi-saisons en voorjaarshoeden en voorjaarskleeren, van welken aard ook. Honderdduizenden menschen zeggen: „Het schijnt dat wij dit jaar geen lente zullen krijgen, en dat wij onmiddellijk uit den winter in het warme weer zullen overstappen, — en dat wij het dit jaar dus wel zonder het gewone voorjaarspak kunnen stellen" Of er komt geen herfstweder, zoodat men uit de hitte dadelijk in de koude overgaat, en de gewone kleeding, die een overgang vormt tusschen den zomer en den winter, dan niet noodig is. Dit maakt in den verkoop een verschil van millioenen en millioenen waarde aan goederen, en — deze of gene al te voortvarende jonge koopman blijft zitten met een kolossaal bedrag aan onverkoopbare goederen, die nooit weer verkoopbaar zullen zijn, tenzij tegen wanhopig verlaagde prijzen. De jonge koopman, die met een eenigszins beperkt kapitaal werkt, verkeert in een benarden toestand.

Wat zullen nu de oude kooplieden doen, terwijl zij den jongen man deze vreeselijke crisis zien doorleven? Zullen zij lachend hunne handen wrijven, en zeggen: „Nu, dat ziet er leelijk voor hem

uit! Hij had wijzer moeten zijn. Wanneer hij eenmaal even lang zaken zal gedaan hebben als wij, zal hij zijne rekken wel nooit meer op die manier volstoppen. Ha, ha! nu zal het wel niet lang meer duren, of hij gaat naar den kelder! Wat had hij zijn winkel ook zoo dicht bij den onze op te zetten?" Verkooping bij excecutie. Roode papieren op de deur en de ramen. „Hoeveel wordt er geboden voor deze ouderwetsche demisaisons en voorjaarshoeden, of voor deze uit de mode geraakte najaarspakken? Hoor ik daar niet iemand een bod doen?" — Vier dollars!" — Dat is al te dwaas! Ik kan dat bod van vier dollars per stuk niet aannemen. Wel, toen deze jassen voor het eerst in den handel kwamen, werden zij aangeboden voor vijftien dollars per stuk; en nu wordt er mij maar vier dollars voor geboden? Is dat alles? Vijf dollars, hoor ik? Daar gaan zij dan; zij gaan weg voor vijf dollars!" En de bieder neemt den geheelen koop. Als de jonge winkelier dien avond thuis komt, zegt hij tot zijne vrouw: „Nu, Marie, wij zullen spoedig dit huis moeten verlaten en onze piano verkoopen. Die oude koopman, die al geen goed oog op mij had van het eerste oogenblik af dat ik mijn winkel opende, heeft heel den voorraad kleeren opgekocht, en hij zal er een ander fatsoen aan laten geven, en ze het volgend jaar als nieuw weer in den handel brengen, — terwijl wij ons uiterste best zullen moeten doen om buiten het werkhuis te blijven." De jonge man, door dit alles met wanhoop vervuld, zoekt zijn heil in den sterken drank. De jonge vrouw gaat met haar kindje bij hare ouders inwonen;

en niet alleen raakt hij zijn winkel kwijt, maar ook zijn tehuis, zijne zedelijkheid, en zijne vooruitzichten voor twee werelden: voor deze en de toekomende. En de duivelen richten een feestmaal van vuur aan, en vullen hunne bekers met gal, en drinken ze tot den laatsten druppel leeg ter eere van dien ouden koopman, die den jongen winkelier verslond, zoodat hij in de diepte ging en spoorloos verdween. Dat is de ééne weg; en sommigen uwer hebben dien bewandeld.

Maar er is ook nog een àndere weg. Die jonge winkelier, die bemerkte dat hij zich misrekend had, door te veel goederen van ééne soort in te slaan, en zoo het slachtoffer wordt van de buitengewone weersgesteldheid, staat in zijn winkel achter de toonbank, waar hij zich zeer neerslachtig gevoelt en als radeloos op zijne nagels bijt, of zijne kasboeken eens inziet, die er steeds somberder en donkerder schijnen uit te zien, telkens als hij ze inziet, en onwillekeurig peinzende hoe zijne jonge vrouw nu haren intrek zal moeten nemen in een armelijker huis, dan zij ooit gedacht had te zullen bewonen, of hoe zij samen onder dak zullen moeten komen in een pension van den derden rang, waar zij vijf ochtenden van de zeven beschimmeld roggebrood en sterke boter krijgen. Maar nu komt er een oude koopman binnen, die tot hem zegt: „Wel, kerel! 't is een kwaad seizoen geweest voor jonge winkeliers, en dit voortdurende koude weer heeft menigeen leelijk in 't nauw gebracht, en ik heb in den laatsten tijd zeer veel over u gedacht, want kort nadat ik mijne eigene

zaken begonnen was, heb ik óók eens op die manier geducht in de klemgezeten. En als ik u nu soms met het een of ander mocht kunnen helpen, dan zal ik het met pleizier doen. Wij moesten, dunkt mij, deze goederen liever voor het oogenblik uit het gezicht leggen en ergens opbergen; tegen het volgende seizoen zullen wij er dan wel het een of ander plan voor maken. Ik zal u aan eenige artikelen helpen, die gij dan voor mij in commissie kunt verkoopen; en ik zal eens aanloopen bij een paar der goedkoopste groothandelaars, en hun zeggen dat ik u ken en u wil voorthelpen. En als gij soms een beetje geld mocht noodig hebben, om dezen moeielijken tijd door te komen, kan ik u dat wel bezorgen. Wees zoo zuinig als ge kunt, doe uw best om goedsmoeds te zijn, en onthoud dat gij twee vrienden hebt: God en mij. Goedenmorgen!" — De oude koopman gaat weg, en de jonge winkelier plaatst zich weer achter zijn lessenaar, terwijl de tranen over zijne wangen rollen. 't Is de eerste maal , dat hij geweend heeft. De tegenspoed maakte hem verbolgen tegen alles en allen, verbolgen tegen de menschen en verbolgen tegen God. Maar deze vriendelijkheid doet hem wegsmelten, en de tranen schijnen zijn gemoed lucht te geven, en zijne stemming rijst van tien graden onder nul tot tachtig in de schaduw, — en hij komt de crisis te boven.

Ongeveer drie jaar later treedt deze jonge winkelier den winkel van den ouden koopman binnen, en zegt hij: „Wel, mijn oude vriend, ik heb dezen morgen nog eens nagedacht over hetgeen gij drie jaar

geleden voor mij gedaan hebt. Gij hebt mij toen gered uit een vreeselijke crisis in de geschiedenis van mijn handelsleven. Ik heb wijsheid geleerd, de voorspoed is gekomen, en de bleeke kleur is van de wangen mijner vrouw verdwenen, en de rozen, die er op bloeiden toen ik haar uit haars vaders huis kwam halen, zijn weder ontloken, en mijne zaken marcheeren nu prachtig, — en ik vond dat ik u toch eens moest gaan vertellen, dat gij een mensch gered hebt!" — Een korten tijd later wordt de oude koopman — die reeds sedert een geruime poos wat zwak in zijne leden is geweest en nogal eens aanvallen van flauwte en duizeling had — opgeroepen om deze wereld te verlaten; en op zekeren ochtend, nadat hij den drie en twintigsten Psalm heeft gelezen, over: „De Heer is mijn Herder," sluit hij zijne oogen in deze wereld, — en een engel, die reeds sedert tal van jaren was aangesteld om 's ouden mans woning te bewaken, roept de tijding naar Boven, dat de geest van den patriarch weldra zal opvaren. En de twaalf engelen, die de twaalf poorten des hemels bewaken, roepen eenstemmig naar omlaag tot zijn naderenden geest: „Kom binnen en wees welkom, want over heel dit hemelsche land heeft zich het gerucht verbreid, dat gij een mensch hebt gered!"

Er komen soms beslissende keuzen in het leven eener vrouw. Op zekeren ochtend, weinige jaren geleden, zag ik in de courant, dat er in New-York een jonge vrouw was, wier beursje, zeven en dertig dollars en drie en dertig cents bevattende, gestolen was, en dat zij nu geen stuiver meer op

de wereld bezat, met den winter voor de deur, in een vreemde stad, en zonder werk. En ofschoon zij een vreemdelinge was, liet ik den trein van negen uur niet vertrekken, zonder dat hij de zeven en dertig dollars drie en dertig cents medenam. En het verhaal bleek bij onderzoek werkelijk echt te zijn. Nu heb ik al heel wat treurspelen van Engelschen, Franschen en Amerikanen gelezen, maar nooit of nimmer las ik een zóó aandoenlijk treurspel als dit geval, en als de soortgelijke gevallen, die er bij honderden en duizenden in al onze groote steden voorkomen: jonge vrouwen zonder geld en zonder tehuis en zonder werk in den grooten maalstroom van het leven der wereldsteden.

Wanneer zulk een geval zich aan u voordoet, hoe handelt gij daar dan tegenover? „Maak dat je weg komt! Wij hebben in onze zaak geen plaats meer voor werksters. Ik moet niets meer van die zoogenaamde helpsters hebben: al die vrouwluî zijn een traag, verwaand en onhandelbaar slag van volk! Jan, zorg dat dat mensch eens gauw de deur uit komt! — Of maakt gij haar complimentjes over haar uiterlijk voorkomen, en zegt gij dingen tot haar, die, als iemand ze tot uwe zuster of dochter zeide, hem op staande voet zouden doen suizebollen onder uw krachtigsten vuistslag? Dat is de ééne weg, en die weg wordt iederen dag bewandeld in de groote steden, — en velen dergenen die adverteeren om vrouwelijke werkkrachten in fabrieken, en om gouvernantes in familiën, hebben bewezen dat zij ongeschikt zijn om ergens anders te verblijven dan in de hel.

Maar er is ook nog een àndere weg, en dien zag ik op zekeren dag bewandelen in een manufacturenmagazijn te New-York, waar een jonge vrouw kwam vragen om werk, en de patroon — een heer in toon en manieren — haar ongeveer dit ten antwoord gaf: „Mijne dochter, wij hebben hier in onze zaak wel vrouwen in dienst, maar ik weet niet of er op 't oogenblik wel een plaats open is. Gij moest liever eens bij mijnheer die en die gaan hooren, en ik hoop hartelijk, dat het u gelukken zal, daar geplaatst te worden. Hier is mijn adreskaartje; en zeg hem maar, dat ik u gestuurd heb." De verlegen en beschaamde vrouw scheen weer op te leven en met geloovig vertrouwen vervuld te worden. Zij vertrok met een hoopvollen blik, die haar, dunkt mij, wel een plaatsje zal hebben doen verwerven, waar zij haar brood kon verdienen. Ik geloof werkelijk, dat die medelijdende en Christelijke patroon een vrouw gered heeft. New-York en hare voorstad Brooklyn vermoordden in 't afgeloopen jaar omstreeks dertigduizend jonge vrouwen, en zullen er waarschijnlijk dit jaar weer evenveel vermoorden. Onder heel dien langen stoet van vrouwen, die haren weg voortzetten zonder eenige hoop voor deze wereld of de volgende, geslagen en gekneusd en geschonden, en van de steilte afgeworpen, had er toch misschien één gered kunnen worden voor haar tehuis, en voor God, en voor den hemel. Maar goede mannen en goede vrouwen houden zich met dat soort van werk niet bezig. Des te erger, helaas! voor dat arme schepsel, — niets dan de draad in de naald van dat naaister-

tje hield haar vast, en die draad is gebroken!

Ik heb mannen in openbare vergaderingen hooren beschrijven, wat een man is; maar wat is een vrouw? Totdat iemand eens een betere omschrijving zal gegeven hebben, zal ik u zeggen wat een vrouw is. Rechtstreeks van God, eene geheiligde en teedere gave, met genegenheden zóó groot, dat geen korter maatsnoer dan dat van den oneindigen God er de grenzen van kan bepalen. Opzettelijk gevormd tot verfraaiing en vertroosting en verheffing en verheldering van haar tehuis, van de maatschappij, van de wereld. Van zóó groote waarde, dat niemand die op den rechten prijs kan stellen, tenzij zijne moeder lang genoeg geleefd heeft om het hem te doen begrijpen, of tenzij hij, in de een of andere groote crisis van zijn leven, wanneer al het andere hem in den steek liet, een vrouw had, die hem weder bezielde met een geloof in God, dat door niets aan 't wankelen gebracht kon worden. Spreekt, gij wiegen! en verhaalt van de voeten, die u deden schommelen, en van de angstig bezorgde gelaatstrekken, die zich over u heenbogen! Spreekt, gij kinderkamers van het geheele Christendom! en gij huisvertrekken! hetzij gij eenzaam en uitgestorven zijt, of nog in vollen bloei prijkt met de gelaatstrekken van vrouw, moeder en dochter, — en helpt mij om een omschrijving te geven van wat een vrouw is!

Maar evenals de aardrijkskundigen ons leeren, dat de diepten der zee overeenstemmen met de hoogte der bergen, zoo heb ik u ook te zeggen, dat een

goede vrouw zich niet zóó hoog verheffen kan, of een slechte vrouw kan even diep zinken. Hoe grootscher het paleis, hoe afschuwelijker de vuurzee die het verwoest. Hoe grooter de Atlantische stoomboot, des te vreeselijker haar stranden en zinken in de onmiddellijke nabijheid der kust!

En nu zou het mij niet verwonderen, wanneer gij een weinig beefdet onder een gevoel van verantwoordelijkheid, wanneer ik u zeg, dat er zich ternauwernood iemand in dit kerkgebouw bevindt, die nimmer in de gelegenheid komt om een vrouw te redden. Het kan wellicht in uw geval gedaan worden door goeden raad, of door geldelijke hulp, of door een poging om haar onder de beademing van een der duizende Christelijke invloeden te brengen. Wanneer gij bijvoorbeeld een vrouw vindt — in financieele moeilijkheden en geknakt naar lichaam en geest - die het brood voor hare kinderen tracht te verdienen, nu haar man dood of ziekelijk is, met het verrichten van een hoogst belangrijk en achtenswaardig werk — maar dat weinig gewaardeerd wordt — met het houden van een kosthuis, waaral de kostgangers, omdat zij een klein kostgeld betalen, (of zich voornemen om, zonder het minste of geringste kostgeld te betalen, te verhuizen), op alles vitten en bedillen, en moeilijk te voldoen zijn, — doe gij dan uw best om haar meer beschermers te bezorgen, en spreek tot haar van het goddelijk mededoogen. En indien gij een vrouwziet, die een gunstelinge der fortuin is, met eene in alle opzichten vriendelijke omgeving, in de holle vleierijen der we-

reld haar grootste genot vindend, levende voor zichzelve en voor den tijd, alsof er geen eeuwigheid ware, — doe dan alle mogelijke moeite om haar tot het Koninkrijk Gods te brengen, zooals onlangs een Zondagsschool-onderwijzeres deed, die het middel tot bekeering mocht zijn voor de dochter van een man van ontzaglijk vermogen. De dochter had zich voorgenomen ter kerk te gaan, en toen ze van huis ging, zeide zij: „Vader, ik ga naar de kerk, en ik zou zoo gaarne willen, dat gij medegingt." — „Och neen," zeide hij, „ik ga nooit naar de kerk!" — „Wel," sprak zijne dochter, „als ik vandaag nu eens trouwde, zoudt gij mij dan niet willen zien trouwen?" — En hij zeide: „ O ja, dàt wel." — „Welnu," hernam zij, „dit is van meer gewicht, dan dat." — En nu ging hij ter kerk; en sedert dien tijd is hij steeds blijven gaan; en hij gaat er nu gaarne heen. Ik zou zeggen, dat die getrouwe Zondagsschool-onderwijzeres niet alleen een vrouw, maar ook een man gered heeft. Onder deze groote schare toehoorders, uit alle deelend er stad saamgestroomd, is er misschien een man, die zich trouweloos gedragen heeft jegens eene vrouw. Laat hij er berouw van hebben! Sta op, gij meesterstuk van de zonde en den dood! opdat ik u uwe schuld kan voorhouden! Voor zoover het eenigszins mogelijk is, maak het toegebrachte kwaad weer goed! Beroem er u niet op, dat gij haar in uwe macht hebt, en dat zij zichzelve niet kan helpen. Wanneer die onberispelijke boord en das en elegant gefatsoeneerde kleederen wegvallen, en uwe naakte ziel voor

den rechterstoel Gods zal staan, zal het beter voor u zijn, wanneer gij die vrouw gered hebt!

Er is nog een andere groote daad, die gij doen kunt, en dat is: een kind te redden. Een kind schijnt niet heel veel te beteekenen. Het is soms meer dan een jaar oud, eer het een voet kan verzetten. Gedurende het eerste anderhalf jaar kan het geen woord spreken Gedurende de eerste tien jaren zou het van honger sterven, als het zijn eigen brood moest verdienen. Gedurende de eerste vijftien jaren is zijne meening omtrent een of ander onderwerp volkomen waardeloos. En ook zijn er zoovelen! O, wat al massa's kinderen! Sommige menschen hebben zelfs verachtelijk neer gezien op kinderen. Zij achten ze tot niets anders nut dan om de vloerkleeden te verslijten, en alles te breken, en u 's nachts wakker te houden met hun geschreeuw. Wel, uw oordeel omtrent een kind verschilt hemelsbreed van het oordeel dier moeder, die dezen zomer het hare verloor. Men nam het mede naar de zilte lucht der zeekust, en naar de prikkelende lucht der bergen, maar het een baatte evenmin als het ander, en het korte tijdperk van dat kinderleven is geëindigd. Gesteld dat dit leven met geld weer teruggekocht kon worden, — hoeveel zou die kinderlooze moeder er wel voor willen geven? Zij zou al de juweelen nemen van hare vingers en van haren hals en uit hare toilettafel, en ze er voor afstaan. En indien men haar zeide, dat dit niet genoeg was, zou zij haar huis nemen en er de eigendomsacte van afgeven. En indien dat nog niet genoeg ware, zou zij al het door haar belegde geld

opvragen, en al hare hypotheken en effecten overleggen; en wanneer men haar zeide, dat dit nòg niet genoeg was, zou zij zeggen: „Ik heb nu afstand gedaan van al mijne eigendommen, maar wanneer ik dat kind terug kan krijgen, wil ik op dit oogenblik de gelofte afleggen, dat ik met mijne eigene handen zal werken, en mijne eigene schouders zal zetten onder welken zwaren en moeilijken arbeid ook, en dat ik wil leven in een kelder en sterven op een vliering! Als ik mijn verloren lieveling maar terugkrijg!" — Ik ben blijde, dat er nog menschen zijn, die iets weten van de waarde van een kind. Het is zoo iets ontzaglijks, aan de mogelijke toekomst van zulk een kind te denken! Wat zullen die handen eenmaal doen? Waar zullen die voeten zich eenmaal bewegen? Aan welke bestemming zal die nimmer stervende ziel zich wijden? Zullen die lippen de zetels van vloek of van zegen worden? Komt, tijdrekenaars! en becijfert voor dat kind de tientallen aan tientallen, de eeuwen aan eeuwen, van zijn levensduur! O, een kind te redden! Heb ik geen gelijk, wanneer ik dat onder de groote daden noem?

Maar wat zijt gij voornemens te doen met die kinderen, die er nog slechter aan toe zijn, dan indien op den dag dat zij werden geboren, hun vader en moeder gestorven waren? Er zijn tienduizenden van dezulken. Hunne ouders waren tegen hen. Hun naam is tegen hen. De bouw hunner schedels is tegen hen. Hunne zenuwen en spieren zijn besmet met de onmatigheid of de losbandigheid hunner ouders. Zij zijn feitelijk bij hunne geboorte neerge-

legd op een plank in het midden van den Atlantischen Oceaan, in een vliegenden storm, waarna hun gezegd werd, dat zij nu maar aan land moesten zien te komen. Wat met hen te doen? is de reeds zoo dikwijls herhaalde vraag. Maar er is ook nog een àndere vraag, van even groot en dringend belang, — en die is: wat zullen *zij* met *óns* doen? Zij zullen, tien of elf jaar na dezen, evenveel stemmen uitbrengen als hetzelfde aantal kinderen van goeden huize, (1), en even zeker zullen zij, wanneer wij hen verwaarloozen, dit land overleveren aan het anarchisme en de staatkundige verwoesting. Wat zoudt gij er van zeggen, als ieder onzer eens een jongen of een meisje redde? Gij kunt het doen. Wilt gij? Ik wil het doen!

Hoe zullen wij gereed komen voor een dezer groote daden, of voor alle drie? Wij zullen eene totale mislukking lijden, wanneer wij in onze eigen kracht een man of een vrouw of een kind trachten te redden. Maar mijn tekst wijst ons de plaats aan, waar wij de noodige uitrusting kunnen bekomen. „Het volk, die hunnen God kennen, zullen het doen." Wij moeten Hem kennen door Jezus Christus in onze eigene redding, — dan zullen wij Zijne hulp bekomen tot redding van anderen. En terwijl gij vreemden redt, moogt gij er misschien sommigen van uwe eigene familie redden. Gij acht uwe broeders en zusters en kinderen en kindskinderen allen veilig; maar zij zijn nog niet dood, en niemand is

1) In Amerika bestaat het algemeen stemrecht.

veilig vóór hij dood is. Op de Engelsche kust woedde een vreeselijke storm, en er was een wrak in open zee, en er ging een geroep op: „Laat de reddingsboot in zee gaan!" Maar Harry, de gewone aanvoerder van de bemanning der boot, was op dat oogenblik nergens te vinden, en daarom gingen zij zonder hem in zee; en zij brachten al de schipbreukelingen aan land, op één na. Middelerwijl kwam Harry, de bevelvoerder der boot, eensklaps opdagen, en vroeg hij: „Waarom hebt gij dien éénen achtergelaten?" en het antwoord was: „Hij kan zichzelf volstrekt niet helpen, en wij konden hem niet in de boot krijgen." — „Alle man in de reddingsboot!" riep Harry, „dan zullen wij ook dien éénen nog gaan halen!" — „Neen," sprak zijne oude moeder, die er bij stond, „gij moet niet gaan! In een even zwaren storm als deze heb ik uwen vader verloren; en uw broeder William is zes jaar geleden weggegaan, en ik heb taal noch teeken van William meer gehoord sedert hij vertrokken is, en ik weet niet waar hij is, mijn arme William, — en nu kan ik u niet óók nog laten gaan, want ik ben oud en van u afhankelijk." En wat was zijn antwoord? „Moeder, ik moet gaan en dien éénen man redden; en wanneer ik er bij omkom, zal God zorg voor u dragen op uwen ouden dag!"

De reddingsboot ging in zee; en na een vreeselijke worsteling met de golven, haalden zij den armen zeeman uit het want, nog juist bijtijds om zijn leven te redden, en vertrokken zij met hem naar den wal. En zoodra zij dien dicht genoeg ge-

naderd waren om zich verstaanbaar te kunnen maken, schreeuwde Harry luidkeels: „Wij hebben hem gered; en zeg aan moeder, dat het broeder William is!" — En dus, mijne vrienden! laat ons uitgaan om iemand te redden voor tijd en voor eeuwigheid, een man, een vrouw, of een kind! Want, wie weet, — misschien kan het, rechtstreeks of middellijk, de redding van een onzer eigen dierbaren wezen. En dat zal een groote daad zijn, die waardig is om met lof en roem bezongen te worden, wanneer de wereld zelve als een wrak vergaat, en de zon is weggestorven als een vonk, en al de sterren dood zijn! -- AMEN.

III.

GEEFT HET WAT?

De godzaligheid is tot alle dingen nut, hebbende de belofte des tegenwoordigen en des toekomenden levens.
1 Timotheus IV : 8.

Er bestaat een moedelooze en lijdelijke manier van wachten op de gebeurtenissen, die ons in de naaste toekomst boven het hoofd hangen, — maar er bestaat óók een heldhaftige manier van voorwaarts gaan, om ze het hoofd te bieden, sterk in God en voor niets vreezend! Toen het lijk van den Romeinschen keizer Catilina op het slagveld werd gevonden, lag het daar ver voor al zijne troepen uit, te midden der vijanden. En de beste manier voor ons is niet, neer te gaan liggen en ons door de gebeurtenissen des levens te laten trappen, maar voort te rukken in een Christelijken geest, vast besloten om te overwinnen.

Dit jaar is nog slechts weinige weken oud. Er zijn bij den aanvang dezes jaars nieuwe contracten en verbintenissen gesloten, en sommigen uwer zijn

onlangs als nieuwe deelhebbers in zaken opgetreden, en anderen uwer bekleeden nu hooger betrekkingen in de handelshuizen, waar gij werkzaam zijt, en anderen hebben nieuwe ondernemingen op touw gezet, — en zoo hebben er allerwegen duizenden veranderingen op het gebied van handel en nijverheid plaats gehad. Gij verwacht en hoopt en rekent op voorspoed; en ik heb besloten, het mijne te doen — voor zoo ver ik er iets aan doen kàn — dat gij niet teleurgesteld zult worden; en daarom ben ik voornemens, indien God mij dezen morgen wil bijstaan, uwe aandacht te vestigen op een nieuw middel tot welslagen. Gij hebt in uwe zaken behoefte aan soliditeit, overleg, geduld, ijver, volharding, zuinigheid, die allen samen een zeer soliede handelsfirma vormen; maar er behoort nog één lid aan de compagnieschap te worden toegevoegd, machtiger dan die allen, en volstrekt geen stille compagnon, — en deze wordt u voorgesteld door mijn tekst met de woorden: „De godzaligheid is tot alle dingen nut, hebbende de belofte des tegenwoordigen en des toekomenden levens."

Ik veronderstel, dat gij allen bereid zijt om te erkennen, dat de godzaligheid van groot gewicht is uit het oogpunt harer betrekking tot de eeuwigheid; maar misschien zeggen sommigen uwer: „Al wat ik noodig heb, is een gelegenheid om een gebed te doen eer ik sterf; dan is alles in orde." Er zijn een groote menigte menschen, die veronderstellen, dat, als zij ten slotte maar veilig uit deze

wereld in een betere wereld kunnen overgaan, zij al de voordeelen van onzen heiligen godsdienst zullen uitgeput hebben. Zij spreken er over, alsof de godsdienst een knikje van herkenning ware, dat wij den Heere Jezus moeten toewerpen op onzen weg naar een hemelsch verblijf; alsof het een toegangskaartje was, dat tot niets anders dient, dan om aan de deur van den hemel te worden afgegeven. En er zijn duizenden menschen, die de grootst mogelijke bewondering koesteren voor een godsdienst van de lijkwâ, en een godsdienst van de doodkist, en een godsdienst van de lijkkoets, en een godsdienst van het kerkhof; maar die niet het minste of geringste hechten aan een godsdienst voor het kantoor, voor de boerderij, voor de fabriek, voor het pakhuis, voor den juweliers-winkel, voor het dagbladbureau Welnu, — hoewel ik thans volstrekt geen klad wil werpen op wat men „een post-mortem godsdienst" noemt (een godsdienst nà den dood), wensch ik dezen morgen, met den drempel van het nieuwe jaar nog niet ver achter ons, op de heerlijkheid te wijzen van een „ante-mortem godsdienst" (een godsdienst vóór den dood), want een godsdienst die u niets baat en niets geeft terwijl gij leeft, zal u ook niets baten en niets geven wanneer gij sterft. „De godzaligheid is tot alle dingen nut, hebbende de belofte des tegenwoordigen en des toekomenden levens." En ik heb altijd opgemerkt, dat, wanneer de genade zeer laag staat in iemands hart, hij het dan in de bidstonden en andere samenkomsten

steeds bijzonder druk heeft over dooden, en over lijkkisten, en over graven, en over kerkhoven. Ik heb opgemerkt, dat de gezonde Christen, de mensch die nabij God leeft, en op den rechten weg naar den hemel wandelt, vervuld is met juichende tevredenheid, en veel spreekt over de plichten van dit leven, wel begrijpende, dat, indien God hem helpt om goed te leven, Hij hem óók wel zal helpen om goed te sterven.

En nu merk ik in de eerste plaats op, dat de godzaligheid goed is voor 's menschen lichamelijke gezondheid. Ik wil hiermede niet zeggen, dat zij een geknakt gestel zal herscheppen, of het rheumatiek uit de ledematen verdrijven, of de hoofdpijn uit de slapen, of de pleuris uit de zijde; maar ik wil er mede zeggen, dat zij ons zulke gewoonten geeft en ons in zulk een toestand brengt, als het gunstigst is voor de lichamelijke gezondheid. Dat geloof ik, en dat belijd ik. Iedereen weet, dat opgeruimdheid van geest een groot voordeel voor de gezondheid is. Zwaarmoedigheid, onrust en neerslachtigheid zijn in strijd met elke klopping van het hart en met elke ademhaling van de longen. Het vermindert de levenskracht, het belemmert den bloedsomloop, — terwijl opgewektheid van geest den waren balsem des hemels door al de stroomingen des levens giet. Het gevoel van onzekerheid, dat den onwedergeboren mensch soms overweldigt, of hem in de ooren gonst met het gedreun van tienduizend oordeelsbazuinen, is uiterst ontzenuwend en uiterst afmattend; terwijl het besef, dat alle din-

gen voor mij moeten medewerken ten goede, én hier op aarde, én voor mijn eeuwig welzijn, tot bevordering der lichamelijke gezondheid strekt.

Gij zult opmerken, dat de godzaligheid den ijver aanvuurt, die de grondslag van een goede gezondheid is. Er bestaat geen enkele wet op geneeskundig gebied, die een leefregel aan de hand doet om een luiaard gezond te doen blijven. De pleuris zal hem als met dolksteken priemen, de roos zal hem branden, de geelzucht zal hem zijne kleur benemen, de jicht zal hem kreupel maken, — en zijn verstandige dokter zal hem geen pijnstillende, of koortswerende, of verdoovende middelen voorschrijven, maar wel zagen en hamers en duimstokken en houweelen en hakbijlen. Er bestaat geen mogelijkheid tot het hebben en behouden van een goeden gezondheidstoestand, zonder het verrichten van degelijken arbeid van dezen of genen aard, al moogt gij u ook te slapen leggen op zwanendons, of al kondt gij ook rijden in een koets met de zachtste bekleeding, of al zoudt gij al de weelde op uwen disch hebben, die er kon worden uitgegoten uit de wijnvaten van Ispahan en Shiraz. Onze godsdienst zegt: „vooruit naar het kantoor! vooruit naar het veld! vooruit naar den winkel! vooruit naar de fabriek! Doe iets dat al de krachten van uw lichaam, geest en ziel in beslag zal nemen!" — „Zijt niet traag in het benaarstigen. Zijt vurig van geest. Dient den Heer!" — Terwijl op den blooten rug van den luiaard en den dagdief de scherpe geeselslag van den Apostel neerkomt, als hij zegt: „Zoo

iemand niet wil werken, dat hij ook niet ete!"

O, hoe gewichtig is het in deze dagen, nu er zooveel gesproken wordt over ontleedkunde en natuurkunde en geneeskunde, en er hier en daar in de wereld telkens weer nieuwe soorten van artsenijen te voorschijn komen, — hoe gewichtig is het voor u om wel te begrijpen, dat de hoogste school der geneeskunde de school van Christus is, die betuigt, dat „de godzaligheid tot alle dingen nut is, hebbende de belofte des tegenwoordigen en des toekomenden levens." En dus, wanneer gij twee menschen de wereld laat ingaan, met dezelfde lichamelijke gezondheid, en dan een hunner den godsdienst van onzen Heere Jezus Christus in zijn hart zal aannemen, terwijl de ander dien niet aanneemt, — dan zal de een, die een kind van den Almachtigen God is geworden, het langst leven. „Ik zal hem met langheid der dagen verzadigen, en Ik zal hem Mijn heil doen zien."

Voorts merk ik op, dat de godzaligheid goed is voor het verstand. Ik weet, dat sommigen in den waan verkeeren, dat, zoodra de mensch tot het Christelijk leven overgaat, zijn verstand aan een verdrukkingsproces wordt onderworpen. Juist het tegenovergestelde: het geloof zal een nieuwen luister aan zijn verstand schenken, nieuwe kracht aan zijne verbeelding, een nieuw weerstandsvermogen aan zijnen wil, en een breeder vlucht aan al zijne geestelijke vermogens geven. Het Christendom is het groote centrale vuur, waaraan de wijsbegeerte

hare helderste fakkels heeft ontstoken. De godsdienst van onzen Heere Jezus Christus is de fontein, waaruit de wetenschap hare klaarste teugen heeft gedronken. De Helicon (volgens de fabelleer de berg waarop de goden en godinnen der schoone kunsten woonden), stortte niet zulke bezielende wateren uit als die, welke daar vloeien van onder den troon Gods, helder als kristal. De godsdienst heeft nieuwe vlucht en veerkracht gegeven aan de Poëzie, weenend in Dr. Young's „Nachtgedachten," leerend in Cowper's „Levenstaak," vlammend in Charles Wesley's gezangen, en ruischend met den luister der aartsengelen door Milton's „Verloren Paradijs." De godsdienst van Jezus Christus heeft in de schilderateliers en in de kunstkabinetten en in het Vaticaan de beste doeken en paneelen opgehangen: Titiaan's „Hemelvaart", Raphaël's „Verheerlijking", Rubens' „Afneming van het kruis," Claude's „Brandend Braambosch", en Michaël Angelo's „Laatste Oordeel". De godsdienst heeft de beste muziek van de wereld vervaardigd: Haydn's „Schepping", Händel's „Messias", Mozart's „Requiem". Is het wel mogelijk dat een godsdienst, die zulke onvergankelijke monumenten bouwt, en die zijne banier plant op de hoogste toppen der wereldlijke macht, eenige andere uitwerking op 's menschen verstand kan hebben, dan die van verheffing en verruiming? Welnu, ik beveel de godzaligheid als de beste leidsvrouw voor den geest aan: beter dan de fraaie letteren om den smaak te zuiveren, beter dan de wiskundige wetenschappen om den geest toe te

rusten voor alle ingewikkelde en diepzinnige vraagstukken, beter dan de logica om de verstandelijke vermogens te wapenen tegen den aanval en de overwinning. Zij zal medegaan met den onderzoeker der aardlagen, en hem de voetstappen des Scheppers in den rooden zandsteen aanwijzen. Zij zal medegaan met den plantenkundige, en hem hemelsche heerlijkheden toonen, verborgen onder het gordijn van een waterlelie. Zij zal met den sterrenkundige medegaan op de ontzaglijke hoogten, waar God als Herder zetelt over de groote kudde werelden, die langs de heuvelen des hemels trekken, antwoordende op zijne stem als Hij hen allen bij hunne namen roept.

Voorts merk ik op, dat de godzaligheid van groot nut is voor 's menschen gemoedsstemming. Een Christelijk officier, die naar een gewichtigen veldslag zou uittrekken, hoorde men vooraf dit gebed uitspreken: „O Heer! ik zal het vandaag zeer druk hebben; indien ik U vergeet, o, vergeet Gij mij niet!" Met zulk eene Christelijke gemoedsstemming als deze, is de mensch onafhankelijk van alle omstandigheden. Onze godsvrucht zal de kleur hebben van onze natuurlijke geaardheid. Wanneer iemand van nature ruw en norsch en gemelijk is, zal hij — nadat hij een Christen is geworden — zich altijd moeten wapenen tegen de hernieuwde verheffing van die booze neigingen. Maar de vreeze Gods heeft de wildste natuur getemd, sten wrevel herschapen in dankbaarheid, zwaarmoedigheid in opgeruimdheid, en zij die barsch en onhandelbaar en onverdraagzaam waren, zijn er volgzaam

en vredelievend door gemaakt. Goede voornemens, of pogingen tot hervorming, zullen die verandering niet teweeg brengen. Er is een machtiger arm en een machtiger hand noodig om kwade gewoonten in goede om te zetten, dan de hand die het kromgroeiend boompje in uwen tuin recht boog; en er wordt een sterker strik toe vereischt, dan waarmee ooit een buffel in de prairiën werd opgevangen. De mensch kan niet uittrekken met eenigerlei soort van menschelijke wapenen en met goeden uitslag strijd voeren tegen deze reuzen uit de onderwereld, die gewapend zijn met losgerukte bergen. Maar gij hebt voorzeker wel menschen gekend, wier geest onder den invloed van het Evangelie van Jezus Christus kwam, waardoor hunne gemoedsstemming eene algeheele verandering onderging. Dit was bijvoorbeeld het geval met twee kooplieden te New York. Zij stonden als volslagen vijanden tegenover elkaar. Zij hadden alles gedaan wat zij konden om elkaar te beleedigen. Zij dreven handel in dezelfde soort van goederen. Een dezer beide kooplieden werd tot God bekeerd. Nadat hij bekeerd was geworden, vroeg hij den Heer, hem te onderrichten hoe hij zich moest gedragen tegenover dien handelsvijand van hem; en nu kreeg hij er een diep besef van, dat het zijn plicht was, om — wanneer een klant kwam vragen naar zekere soorten van goederen, die hij niet had, maar waarvan hij wist dat zij bij zijn concurrent wèl in voorraad waren, — den klant dan aan te raden, naar dien anderen winkel te gaan. Ik geloof, dat dit wel zoo ongeveer het moeilijkste is van wat een koop-

man doen kan; maar nu hij eenmaal krachtdadig door God bekeerd was, besloot hij dien moeilijken stap toch te doen, en toen er dan ook bij hem gevraagd werd naar een artikel, dat hij niet in voorraad had, zeide hij: „Ga naar den winkel van dien en dien aan den overkant, daar kunt gij het krijgen." Een poos later bemerkte de koopman numero twee, dat de klanten op die manier tot hem werden gezonden; en hij bemerkte nu óók, dat koopman numero één tot God gebracht was, en hij zocht dienzelfden godsdienst. Thans zijn zij goede vrienden en goede buren, doordien Gods genade eene algeheele verandering in hunne gemoedsstemming heeft gebracht.

„O", zegt iemand, „ik heb een ruw, twistziek en opvliegend karakter, en de godsdienst kan voor mij niets doen!" Weet gij wel, dat Martinus Luther, en Isaac Newton, en Richard Baxter mannen van een heftig en niets ontziend karakter waren, — en dat zij door Gods genade toch een onberekenbaar groot nut gesticht hebben? De eigenaar van een door waterkracht gedreven fabriek heeft weinig of niets aan een riviertje, dat traagjes tusschen de weilanden doorvloeit; maar langs een krachtigen stroom, die van rots tot rots springt en met woeste vaart door het dal bruist en van daaruit naar de zee, — langs zulk een rivier zult gij snorrende weefgetouwen en dreunende molens en schuimende waterraderen vinden. En een karakter dat tot de rumoerigsten, de driftigsten en de schrikwekkendsten behoort, zúlk een karakter wordt door God tot de grootste din-

gen bekwaam gemaakt. O, hoevelen die vroeger strijdlustig, en moeilijk te voldoen, en opvliegend waren, en die zich veel meer ergerden over den splinter in huns naasten oog, dan over den balk in hun eigen oog, zijn door Gods genade geheelve randerd geworden, en hebben ondervonden, dat „de godzaligheid tot alle dingen nut is, hebbende de belofte des tegenwoordigen en des toekomenden levens."

Voorts maak ik er u opmerkzaam op, dat de godsdienst goed is voor 's menschen wereldsche zaken. Ik weet wel, dat de algemeene stelregel is: hoe meer zaken, hoe minder godsdienst, hoe meer godsdienst, hoe minder zaken. Maar niet aldus dacht Dr. Hans er over in zijn „Levensbeschrijving van een Christelijk koopman," wanneer hij zegt: „Hij wies meer op in de genade gedurende zijne laatste zes levensjaren, dan in een der vorige tijdperken van zijn leven; en gedurende die zes jaren zag hij zijne zaken méér toenemen, dan in vroeger tijd het geval was geweest." Met andere woorden: hoe meer wereldsche zaken iemand heeft, des te meer gelegenheid heeft hij om God te dienen. Zou de vreeze Gods de wereldsche zaken in de hand werken of belemmeren? is voor u de practische vraag, die hier besproken moet worden. Drukt de vreeze Gods als een hypotheek op de boerderij? Is zij een kwade post in uw kasboek? Is zij een schuldenlast op het landgoed? Verspert zij de deur, waardoor de klanten moeten binnenkomen om dameslaken en zijde te koopen? O ja: de godsdienst zal uwe zaak

tegenwerken, indien het een slechte zaak is, of indien het een goede zaak is, die slecht beheerd wordt. Indien gij leugens opdischt achter de toonbank, indien gij valsche maten en gewichten gebruikt, indien gij zand in de suiker doet, en beetwortelsap in de azijn, en vet in de boter, en iets verkoopt dat eigenlijk iets anders is, — dan zal de godsdienst een stokje komen steken voor die manier van zaken doen. Maar een eerlijke zaak, eerlijk bestuurd, zal in den godsdienst van onzen Heere Jezus Christus haren machtigsten bondgenoot vinden!

De vreeze Gods zal u gelijkmatigheid, kalmte en gemoedsrust geven; zij zal u behoeden tegen uitbarstingen van drift, en gij weet: een groot aantal prachtige zaken zijn tot gruizels geslagen door een slecht humeur; zij zal u weerhouden van moedeloosheid over herhaalde verliezen, zij zal u ijverig en stipt doen blijven, zij zal u vrijwaren van verkwisting en van verspilling, zij zal aan uw karakter een minzaamheid en vriendelijkheid geven, die zeer gemakkelijk te onderscheiden zal zijn van die pure winkelbeleefdheid, die u in vervoering de hand drukt, en naar de gezondheid van uwe familie vraagt, terwijl er geen zweem van echt belangstellend verlangen bestaat om te weten of uw kind welvarend of ziek is, — maar des te grooter verlangen om te weten, hoeveel dozijn katoenen zakdoeken gij zult nemen en contant betalen! Zij zal u toerusten en voorbereiden voor de practische plichten van het alledaagsche leven. Ik wil niet zeggen, dat de vreeze Gods ons finantieel rijk zal maken;

maar ik zeg wèl, dat zij ons zal geven, en ons zal verzekeren, een behoorlijk bestaan in den aanvang, een behoorlijk bestaan op den ganschen weg, en dat zij ons helpen zal om het kantoor te besturen, om de fabriek te beheeren, om al onze handelszaken te leiden, en om de onbeteekenendste zaak van ons leven tot een zaak van groot gewicht te maken, verheerlijkt door het Christelijk beginsel.

In de handelsstad New-York woonde een koopman, die steeds zeer streng optrad in zijn omgang met zijne confraters, en die boven zijn kantoor of zijn winkel geschreven had: „Geen schikking!" Toen er nu over een der kooplieden een crisis kwam, waarin hij te gronde ging, niet door zijn eigen schuld, maar door een samenloop van noodlottige omstandigheden, waren al de andere kooplieden bereid om in een schikking te treden, — zij wilden zich tevreden stellen met vijf en zeventig percent, of met vijftig percent, of met twintig percent, — totdat men het laatst van allen ook bij den bovengenoemden man kwam, die ten antwoord gaf: „Geen schikking! Ik zal niet minder aannemen dan honderd percent, en ik heb den tijd en de middelen om te wachten!" Welnu, al spoedig werden de bordjes verhangen; want eenigen tijd later ging de man zelf gebukt onder een handelscrisis, en zond hij zijn advokaat uit om een schikking te bewerken; en de advokaat vroeg aan de kooplieden: „Zoudt gij u met vijftig percent tevreden stellen?" — „Neen!" — „Wat zoudt gij dan willen aannemen?" — „Wij willen niet minder dan honderd percent aannemen.

Geen schikking!" En de man, die dat opschrift boven zijn kantoor plaatste, stierf in het armhuis. O, wij hebben zoo groote behoefte aan wat meer van de vriendelijkheid des Evangelies en van den geest der liefde in onze handelsondernemingen! Hoevele jongelieden hebben in den godsdienst van Jezus Christus een practische hulp gevonden! Hoevelen zijn er op het oogenblik in dit bedehuis aanwezig, die uit hunne eigene ervaringen zouden kunnen getuigen, dat de godzaligheid van nut is voor het tegenwoordige leven! Zij hebben tijden in hun handelszaken gekend, toen zij hier om hulp vroegen, en daar om hulp aanklopten, en ginds om hulp smeekten, maar geen hulp kregen, — totdat zij nederknielden voor den Heere God, en tot Hem om verlossing riepen, en de Heer hen uit den nood redde.

Op een bankierskantoor niet ver van de groote wereldstad New-York, een bankier in een kleine plaats, kon een der bedienden zijne rekeningen niet sluitend krijgen. Hij had er dag aan dag aan gewerkt, nacht aan nacht, en tengevolge van die overgroote inspanning was hij bijna doodziek geworden. Hij wist, dat hij zich geen cent uit de kas had toegeëigend; maar door een of andere oorzaak, om de een of andere nu nog ondoorgrondelijke reden, wilden de berekeningen niet sluiten. De tijd verstreek; de ochtend van den dag, waarop de boeken door de patroons zouden nagezien worden, was aangebroken, en hij begreep dat hem een vreeselijk gevaar boven het hoofd hing, daar hij wel over-

tuigd was van zijne eigene eerlijkheid, maar niet in staat was om die eerlijkheid met cijfers te bewijzen. Dien morgen ging hij vroegtijdig naar het kantoor, waar hij voor God neerknielde en de geheele geschiedenis van zijn zielsangst verhaalde, waarna hij uitriep: „O, Heer! ik heb rechtvaardiglijk gehandeld; ik heb mij niet aan oneerlijkheid schuldig gemaakt, maar thans ben ik op het punt om te gronde gericht te worden, tenzij Gij tot mij wilt komen om mij te redden! O, Heer! verlos mij!" En een uur lang bleef hij aanhouden in het gebed tot God; en daarna stond hij op, en ging hij naar een oud kladboek, waaraan hij tot dusver in 't geheel niet gedacht had. Hij sloeg het open, en daar lag een papier met cijfers, die hij slechts behoefde toe te voegen aan een andere reeks cijfers — een reeks cijfers die hij had vergeten, en waarvan hij niet meer wist waar hij die gelegd had — en de berekeningen sloten volmaakt, en de Heer had hem verlost. Gij zijt een ongeloovige, als gij het niet gelooft.

De Heer verloste hem. God verhoorde zijn gebed, zooals hij ook uw gebed zal verhooren, o man van zaken! in elke crisis waarmede gij tot Hem komt. Welnu, indien dit zoo is, dan ben ik er van overtuigd, evenals gij er overtuigd van zijt, dat de groote meerderheid der Christenen de waarde van hun godsdienst niet volkomen beseffen. Zij handelen als een landbouwer in Californië, met vijftienduizend bunders goed tarweland, en die toch slechts het vierde gedeelte van een bunder bebouwt. Waarom gaat gij niet heen, en maakt gij den

godsdienst van Jezus Christus niet tot een practische zaak, elken dag van uw beroepsleven, en dit jaar, en alle verdere jaren, te beginnen op dit eigen oogenblik met het voornemen om, van morgenochtend af, den eersten werkdag, dezen heiligen godsdienst in practische beoefening te brengen en door uwe daden werkelijk door uw leven te bewijzen, dat de godzaligheid van nut is zoowel hier als hiernamaals?

Hoe zult gij er komen zonder dezen godsdienst? O, hoevelen zijn er geweest, die, het geloof in Jezus Christus uitstellend, zich schuldig gemaakt hebben, aan fouten, welke zij nooit weer konden verbeteren, ofschoon zij daarna nog tachtig jaar geleefd hebben! En als slangen die onder wagenraderen gekneusd zijn en hunne verbrijzelde lichamen voortslepen tot onder de rotsen, om daar te sterven, — zoo zijn deze rampzaligen gevallen onder het rad der schrikkelijkste ellende, dat hen hier op aarde verpletterde en in de eeuwigheid zal blijven pijnigen. Terwijl een ontelbare menigte anderen den godsdienst van Jezus Christus hebben opgenomen in hun dagelijksch leven, en allereerst in hunne practische beroepszaken, en daarna op den troon van den hemelschen triomf, terwijl de engelen het aanzagen, en het heelal het jubelend toejuichte, daadwerkelijk de heerlijke waarheid hebben bekrachtigd: dat „de godzaligheid tot alle dingen nut is, hebbende de belofte des tegenwoordigen en des toekomenden levens." — AMEN.

IV.

SLECHT GEZELSCHAP.

Een woord tot Ouders en Jongelieden.

Die der zotten metgezel is, zal verbroken worden.

SPREUKEN XIII : 20.

„Met welnemen van de heeren rechters," sprak een van schuld overtuigd boosdoener, nadat hem gevraagd was of hij nog iets te zeggen had alvorens de straffe des doods over hem zou worden uitgesproken, — „met welnemen van de heeren rechters: slecht gezelschap is de oorzaak van mijn verderf geweest. Ik genoot de zegeningen van brave ouders; en als 't ware in ruil daarvoor besloot ik, alle kwade gezelschappen te mijden. Als ik mijne belofte gehouden had, zou mij nu de schande van dit oogenblik bespaard zijn gebleven, en ware ik nu vrij van den last der schuld, die als een gier om mij heen zweeft, en mij voor het gerecht dreigt te sleepen wegens nog verborgen gebleven misdaden. Ik, die vroeger in de aanzienlijkste kringen der maatschappij verkeerd heb, en de dischgenoot ben geweest van hoogge-

plaatste mannen in het openbare leven, ben reddeloos verloren gegaan door slecht gezelschap!" — Dit is slechts één van de duizend bewijzen, dat *„der zotten metgezel verbroken zal worden."* Het is de onveranderlijke regel. Breng een gezond man in de zalen van een ziekenhuis, alwaar een honderdtal lijders aan pokken en typhus liggen, — hij zal niet in zóó hooge mate blootstaan aan het gevaar om een dezer ziekten op te doen, als een goed man aan het gevaar om met zedelijke verdorvenheid besmet te worden, wanneer hij met goddelooze makkers wordt opgesloten. In den ouden tijd werden de gevangenen bij elkaar gezet in een en denzelfden kerker; maar hoofd voor hoofd leerden zij de ondeugden van al de andere veroordeelden, zoodat zij — in plaats van door de opsluiting verbeterd te worden — op den dag hunner invrijheidstelling als beesten en niet als menschen in de maatschappij terugkeerden.

Wij kunnen in onze handels- en nijverheidssteden genoodzaakt zijn om te spreken en zaken te doen met slechte menschen; maar hij, die zich vrijwillig en uit eigen beweging met verdorven lieden vereenzelvigt, is bezig zich te verslingeren aan een Delila, wier schaar al de lokken zijner kracht zal afknippen, en langs zijn hellend pad zal hij afglijden in het verderf.

De zonde is overerfelijk, is besmettend, is epidemisch. Ik zal u een overzicht geven over de millioenen menschen, die thans de aarde bewonen; en ik daag u uit, mij een goed man te toonen, die één

jaar geleden vriendschap gesloten en gemeene zaak gemaakt heeft met de goddeloozen. Duizend dollars belooning voor zulk een voorbeeld! Het doet er niet toe, hoe sterk en krachtig uw karakter moge zijn, — vergezelschap u met spelers, en gij zult een speler worden; voeg u bij de inbrekers, en gij zult een inbreker worden; begeef u onder de onreinen, en gij zult onrein worden!

Door de waarheid van mijn tekstwoord niet hoog genoeg te schatten, is menig jonkman te gronde gegaan. Hij ontwaakt den een of anderen ochtend in de groote stad, en kent er niemand anders dan de heeren bij wie hij in dienst is getreden. Als hij in het magazijn of op het kantoor komt, wordt hij door al de oudere bedienden gemonsterd, gemeten, gewogen en besproken. De rechtschapen jongelui op het kantoor roepen hem het welkom toe, of... wachten misschien eerst tot hij officieel aan hen voorgesteld is; en zelfs dàn nog leggen zij eenige terughouding aan den dag in de manier waarop zij hem in hunne kringen noodigen.

Maar de slechte jongelui van het kantoor komen bij de eerste de beste gelegenheid naar hem toe, en bieden hem hunne diensten aan. Zij nemen hem onder hunne „bescherming." Zij laten blijken, dat zij alles afweten van de stad. Zij zullen hem wel overal brengen waar hij heen wil, — als hij de entrées en de vertering maar betaalt. Want als een goed jonkman en een slecht jonkman samen naar de een of andere plaats gaan, waar beiden nooit behoorden te komen, moet de goede jonkman onveranderlijk het

gelag betalen. Op het oogenblik dat de entréekaartjes genomen moeten worden, of de bestelde champagne moet worden betaald, voelt de slechte jonkman overal in zijne zakken, en zegt hij: „Wel, nu heb ik toevallig mijn portemonnaie vergeten!" Binnen de tweemaal vierentwintig uren nadat de jonkman het kantoor of magazijn is binnengetreden, kloppen de slechte bedienden der zaak hem familiaar op den schouder; en als hij hun dan niet „scherpzinnig" genoeg blijkt om zekere toespelingen te begrijpen, zeggen zij:„ Beste vrind, je zult eens ontgroend moeten worden!" En dan maken zij onmiddellijk een aanvang met zijne ontgroening of ontbolstering, zooals zij het noemen.

Jonkman! in den naam van God waarschuw ik u, wel toe te zien, hoe gij een slecht mensch in de gelegenheid laat om op een familiaren toon met u te spreken. Wanneer zoo iemand u vertrouwelijk op den schouder klopt, keer u dan om en werp hem een vernietigenden blik toe, totdat de ellendeling in uwe tegenwoordigheid als een worm ineenkrimpt. Zelfs de reusachtigste goddeloosheid kan niet met ongebogen hoofde blijven staan onder den blik van reinheid en eerbaarheid. God houdt de bliksem van den hemel in Zijn eigen scheede, en geen menschelijke arm kan dien zwaaien; maar God geeft aan iederen jonkman een bliksem, waarvan hij gebruik kan en mag maken, en dat is: de kracht van *een eerbaren oogopslag*. Zij die de dingen goed waargenomen hebben, zullen er zich niet over verwonderen, waarom ik de waar-

schuwing geef: „Wacht u voor slecht gezelschap!"

Ten eerste waarschuw ik u: *ontwijk den ongeloovige*, den jonkman die zijne duimen in de armsgaten van zijn vest steekt, en eens hartelijk lacht om uw ouderwetschen godsdienst, en het een of andere mysterie van den Bijbel onder handen neemt, en dan zegt: „Leg dat eens uit, mijn vrome en godzalige vriend! Leg mij dat eens uit!" En die zegt: „Ik stoor mij aan niemand; ik ben niet bang voor de toekomst; ik geloofde vroeger aan zulke dingen, en mijn vader en moeder geloofden er óók in, doch daar ben *ik* nu al lang overheen!" Ja, hij is er overheen; en als gij hem nog een poosje langer gezelschap blijft houden, zult gij er óók overheen zijn! Zonder één enkel argument tegen den Christelijken godsdienst aan te voeren, zullen dergelijke lieden, door hun smaad en spot en carricaturen, u uwen eerbied benemen voor dat geloof, dat de kracht uws vaders was in de laatste jaren van zijn levensavond, en het hoofdkussen uwer oude moeder, toen zij op haar sterfbed lag. Helaas! er zal een tijd komen, dat ook die snorkende jonge ongeloovige zal moeten sterven, en dan zal zijn diamanten ring geen luister doen stralen in de oogen van den Dood, terwijl hij over zijn bed gebogen staat, wachtende op zijne ziel. Die prachtige lokken zullen dan ordeloos op het kussen hangen, en de stervende man zal uitroepen: „Ik kan niet sterven! — ik kàn niet sterven!" Maar de Dood, gereed staande naast zijne sponde, zegt: „Gij *moet* sterven; gij hebt nog slechts een halve minuut te leven; laat mij nu be-

zit nemen van uwe ziel!" — „Neen," zegt de jonge ongeloovige, „hier zijn mijne gouden ringen en mijne schilderijen, — die moogt gij allen nemen!" — „Neen," zegt de Dood, „wat geef ik om schilderijen? Uwe *ziel* moet ik hebben!" — „Ga weg!" roept de stervende ongeloovige. — „ Ik wil niet weggaan," zegt de Dood, „want gij hebt nog maar tien seconden te leven, en ik moet uwe ziel hebben!" — De stervende man zegt: „Blaas mij toch niet dien ijskouden adem in mijn gezicht! Gij dringt veel te dicht op mij aan. Het begint zoo donker in de kamer te worden . . . . o God!" — „Stil!" zegt de Dood; „gij hebt altijd beweerd, dat er geen God was!" — „Bid voor mij!" jammert de zieltogende ongeloovige. — „Te laat om te bidden!" zegt de Dood; „nog maar drie seconden levens over, en die zal ik u voortellen: — een — twee — drie — — ." Hij is heengegaan! Waarheen? Wáárheen? Draagt hem uit naar buiten, en begraaft hem naast zijn vader en moeder, die tot aan hun jongsten snik op hun geloof in Christus bleven steunen! Die beiden stierven juichend; maar de jonge ongeloovige zeide slechts: „Blaas mij toch niet met dien ijskouden adem in mijn gezicht! Gij dringt te dicht op mij aan! Het begint zoo donker in de kamer te worden!"

Voorts bezweer ik u, *het gezelschap van luiaards en lediggangers te schuwen.* Rondom alle magazijnen en kantoren en winkels zwerven er lieden rond, die niets te doen hebben, of althans doen alsof zij niets te doen hadden. Zij weten heimelijk binnen te sluipen, wanneer de patroons er niet zijn, en trachten een

praatje met u te maken, terwijl gij met uwe dagelijksche werkzaamheden druk bezig zijt. Breng zulken lieden beleefd maar duidelijk onder het oog, dat gij gedurende uwe werkuren geen tijd voor hen te missen hebt. Het liefst zouden zij hebben, dat gij uwe bezigheden in den steek liet en met hen meê gingt luieren en dagdieven. Het grootste gedeelte van den dag slenteren zij rond in de nabijheid van societeiten of voor de deuren van voorname koffiehuizen, of na etenstijd staan zij op de stoep van een aristocratisch hotel of een restaurant van den eersten rang, met oogmerk om u daardoor in den waan te brengen, dat zij gewoonlijk in deze inrichtingen gaan „dineeren." Doch daar dineeren zij niet! Zij zinken al lager en lager, al dieper en dieper, dag aan dag. Laat u bij dag noch bij nacht, laat u *nooit* in met de luiaards en lediggangers! Alvorens gij met iemand kennismaking aanknoopt, moet gij hem altijd beleefdelijk vragen: „Wat doet gij voor den kost?" Wanneer hij zegt: „Niets; ik ben een deftig heer," neem u dan terdege voor hem in acht! Hij moge bijzonder blanke en zachte handjes hebben, en eene in alle opzichten onberispelijke kleeding dragen, en een voornaam klinkenden familietitel bezitten, maar: *zijne aanraking is de dood!* Vóór en aleer gij het weet, zult gij u in zijne tegenwoordigheid schamen over uw werkpakje. Het werken zal u ordinair en gering beginnen voor te komen; en dan zal het niet zoo heel lang meer duren, of gij zult uwe betrekking verliezen, en vervolgens uwe achtenswaardigheid, en ten laatste van alles uwe

ziel. Luiheid en ledigheid zijn de naaste buren van slechtheid en schurkerij. Dieven, spelers, inbrekers, ladelichters en moordenaars worden gevormd uit het soort lieden, die niets te doen hebben. Wanneer de politie agenten jacht gaan maken op een boef, om hem in hechtenis te nemen, gaan zij zelden een onderzoek doen bij ijverig werkende bedienden of onder het druk arbeidende fabriekspersoneel, — maar dan gaan zij eens zoeken onder de troepjes leegloopers en dagdieven. De vertooning in den schouwburg is in vollen gang, als er plotseling op de bovenste galerij een opschudding ontstaat. Wat is er te doen? Och, er is een politie-agent binnengekomen; en zich een weinig naar voren buigend, heeft hij een jonkman even op den schouder getikt en tot hem gezegd: „Ik moet je eens spreken, heerschap!" Het heerschap had den ganschen dag geen slag uitgevoerd; maar toch heeft hij op de een of andere wijze het noodige geld bij elkaar weten te krijgen, om zijne plaats op de bovenste galerij te betalen. Hij is een luiaard. De man aan zijne rechterhand is een luiaard, en de man aan zijne linkerhand is een luiaard.

Schuw de luiheid in uzelf en in anderen, als gij op het rechte standpunt wilt blijven staan. Een hoogst eerwaardig man van naam en invloed, en van meer dan tachtigjarigen leeftijd, zat op zekeren dag druk te schrijven, toen hij een bezoek kreeg van een jonkman, die hem vroeg: „Waarom maakt gij het u nog zoo druk? Het is voor ú waarlijk wel tijd om te rusten!" Maar hij antwoordde: „Ik maak het

mij druk, opdat de duivel mij niet slecht zal maken!" Niemand is sterk genoeg om lui te zijn.

Ziet gij gaarne schilderijen? Zoo ja, dan zal ik u eens een der meesterstukken van een ouden kunstenaar laten zien. Hier is het: *„Ik ging voorbij den akker eens luiaards, en voorbij den wijngaard van een verstandeloos mensch; en ziet hij was gansch opgeschoten van distelen, zijne gedaante was met netelen bedekt, en zijn steenen scheidsmuur was afgebroken. Als ik dat aanschouwde, nam ik het ter harte; ik zag het, en nam onderwijzing aan: een weinig slapens, een weinig sluimerens, een weinig handvouwens, al nederliggende, zoo zal uwe armoede u overkomen als een wandelaar, en uw velerlei gebrek als een gewapend man."* Ik weet geen aangrijpender en indrukwekkender schildering in den Bijbel, dan deze. Eerst sist zij zachtkens, als het zundgat van een kanon; maar op 't laatst barst zij uit, als een vierenvijftigponder. Het oude spreekwoord had wel gelijk: „De duivel brengt de meeste menschen in verzoeking, maar de luiaards brengen den duivel in verzoeking."

Een jonkman kwam tot een man van negentigjarigen leeftijd en vroeg hem: „Hoe hebt gij het toch aangelegd om zoo lang en zoo goed te leven?" De oude man nam den jongeling mede naar een boomgaard, en op een grooten, zwaar beladen appelboom wijzend, zeide hij: „Ik heb dezen boom geplant toen ik een kleine jongen was; en verwondert het u nu, dat ik thans het voorrecht heb, er de vruchten van in te zamelen?" Wij oogsten op

onzen ouden dag wat wij in onze jeugd geplant hebben. Als wij wind zaaien, zullen wij storm maaien. Plant vroeg in uw leven een echt Christelijken geest, en gij zult er op uw ouden dag de sappige vruchten van eten, en den oogst dezer appelen in de eeuwigheid verzamelen.

Voorts bid ik u, *den rusteloozen genotzoeker* te schuwen. Ik geloof onvoorwaardelijk, dat ontspanning en vermaak een deugdelijk recht van bestaan hebben. Maar het najagen van vermaken als *levenstaak* te beschouwen, maakt iemand per slot van rekening altijd tot een booswicht of een dwaas. Zekere George Brummell werd glimlachend toegejuicht door heel Engeland, en zijn leven was gewijd aan het vermaak. Hij danste met gravinnen en jonkvrouwen, en leefde in een roes van vroolijkheid en rijkdom en toejuichingen, — totdat hij, met een totaal uitgeputte beurs, en een afgeleefd lichaam, en een bankroet gegane reputatie, en een te gronde gerichte ziel, bij een bakker kwam bedelen om een stuk brood, en openlijk de verklaring aflegde, dat het leven van een hond hem verkieselijker voorkwam dan het leven van zulk een mensch als hij was!

Zulke lieden komen lanterfanten rondom uw lessenaar of uw toonbank of uw werkbank, of trachten u mede naar buiten te tronen. Zij willen u bepraten om midden uit uw drukken dag met hen mede te gaan, of samen een rijtoertje naar het park of de bosschen of het strand te doen. Zij zullen u vertellen van deze en gene lieden, die gij eens moet gaan bezoeken; van een uitstapje, dat gij

moet doen; van dezen of genen Dag des Heeren, dien gij wel eens kondt schenden. Zij zullen met u spreken over uitgezochte wijnen, die gij moet drinken; van prachtige opera's, die gij moet hooren; van wonderbare danseressen, die gij eens moet gaan zien. Maar alvorens gij hun geleide of hun gezelschap aanneemt, behoort gij te bedenken, dat — terwijl gij aan het einde van een nuttig besteed leven misschien in staat zult zijn om terug te zien op bewezen weldaden, op volbrachten eerlijken arbeid, op voortgeholpen armoede, op het verdienen van een goeden naam, op het oefenen van een Christelijken invloed, op het bevorderen van de zaak des Heilands, — deze vermaakjagers op hun sterfbed niets beters hebben te overzien, dan een verscheurd speellijstje, een entréekaartje voor de wedrennen, een ledige wijnflesch, en de weggeworpen overschotten van een braspartij. En als zij in den waanzinnig ijlenden angst van hun afgrijselijken dood den beker grijpen en aan hunne lippen zetten, valt de droesem van den bodem op hunne tong, en begint hij daar te sissen en zich te ontrollen met de adders van een eeuwig vergif! Bant deze mannen uit uw gezelschap! Gaat niet op vertrouwelijken voet met hen om. Maar weest altijd beleefd. Er bestaat geen noodzaak, dat gij ooit de beleefdheid zoudt prijsgeven. Een jonkman sprak een vroom Christen eens aan met de vraag: „Wel, oude jongen! hoe ben je toch aan al je geld gekomen?" De Christen antwoordde: „Door handel te drijven in een artikel, waarin gij óók wel kunt

gaan doen, als gij wilt: beleefdheid." Weest altijd hoffelijk, maar — tegelijk ook flink en standvastig! Zeg „neen!" op een toon waaraan men hooren kan, dat gij het werkelijk meent. Laat iedereen het weten en begrijpen in het magazijn en den winkel, op het kantoor en de straat, dat gij niet verkiest te behooren tot het gezelschap der ongeloovigen, der luiaards en der vermaakjagers!

Neemt, liever dan u bij het gezelschap derzulken aan te sluiten, de uitnoodiging tot *een beter feestmaal* aan. De beloften van God zijn daar de vruchten op den disch. De harpen des hemels leveren er de muziek. Trossen van de wijngaarden des Heeren zijn in de wijnkannen uitgeperst. De zonen en dochteren van den Almachtigen God zijn de gasten, — en daar ginds staat, aan den feestdisch, om de bekers te vullen, en de trossen te verdeelen, en de harpen aan te voeren, en de gasten te verwelkomen, een dochter des Heeren, wier voorhoofd met de bloesems van het Paradijs getooid is, en op wier wangen de blos van den hemelschen zomer prijkt. Haar naam is Vreeze Gods:

«Hare wegen zijn wegen der lieflijkheid,
En al hare paden zijn vrede.»

Neem nu spoedig een beslissing, o jonkman! welke richting gij wilt inslaan. Er komt tóch eenmaal zulk een oogenblik van eindbeslissing, — waarom zal het niet *dit* oogenblik zijn? Op zekeren avond zag ik een jonkman op den hoek eener straat

staan, blijkbaar in tweestrijd verkeerend, welke richting hij het best zou inslaan. Zijn hoed zat hem hoog genoeg op het hoofd, om te doen zien, dat hij een verstandig voorhoofd had; en hij had een breede borst, en een krachtig, stoer ontwikkeld lichaam. Een prachtig jonkman. Een beschaafd jonkman. Een achtenswaardig jonkman. Waarom bleef hij daar staan, terwijl zoovelen her- en derwaarts liepen? De zaak is, dat ieder mensch een goeden en een kwaden engel heeft, die om de opperheerschappij over zijnen geest worstelen, — en nu waren er een goede engel en een kwade engel strijdende om de ziel van den jonkman op den hoek dier straat. „Ga met mij mede!" sprak de goede engel; „ik zal u huiswaarts geleiden; ik zal mijne vleugelen over uw kussen uitspreiden; ik zal u liefderijk ter zijde blijven, uw gansche leven lang, onder bovenaardsche bescherming! Ik zal elken beker zegenen, waaruit gij drinkt, elke sponde waarop gij rust, elken drempel dien gij overschrijdt; ik zal uwe tranen heiligen, wanneer gij schreit, en uw zweet, wanneer gij arbeidt; en ten slotte zal ik uw graf overdragen aan den blinkenden engel der opstanding in Christus. In antwoord op de smeeking uws vaders en het gebed uwer moeder, ben ik door den Heer uit den hemel gezonden, om uw beschermgeest te zijn. Ga met mij mede!" sprak de goede engel, met een stem vol lieflijken klank, die niet van deze aarde was. Het was een muziek, als uit een luit des hemels ruischt, wanneer een seraf haar aan zijne lippen zet.

„Neen! neen!" sprak de kwade engel, „ga liever met *mij* mede; ik heb u iets beters aan te bieden! De wijnen, die ik te drinken geef, komen uit de schenkkannen der bedwelmende feestgelagen; de dans, dien ik leid, gaat over vloeren, welke zijn ingelegd met onbeteugelde genietingen; er is geen God om te toornen over de tempelen der zonde, waarin ik mijn eeredienst houd. De lucht is er blauw en helder als de Italiaansche. De paden, die ik bewandel, loopen door weilanden vol viooltjes en sleutelbloemen. Ga met mij mede!" — De jonkman aarzelde op een oogenblik, toen elke aarzeling zijn verderf moest zijn; en de kwade engel sloeg de goede engel totdat hij vlood, zijne vleugelen uitspreidende, door het sterrenlicht naar boven, en al verder en verder weg, tot er eindelijk een deur openging in het uitspansel, en de vleugelen voor eeuwig verdwenen.

Dat was het keerpunt in de geschiedenis van dien jonkman. Want nadat zijn goede engel was heengevloden, aarzelde hij niet langer, maar sloeg hij een pad in, dat aan het begin verleidelijk schoon is, maar aan het einde vol pestwalmen. De kwade engel, die hem den weg wees, opende de eene poort na de andere, en buiten elke poort werd het pad ruwer en de lucht grauwer, — en wat opmerkelijk was: wanneer de poort dichtsloeg, ging dit gepaard met een eigenaardig dreunend geluid, waaraan duidelijk gehoord kon worden, dat zij zich nooit weer openen zou. Bij het doorgaan van ieder portaal volgde er een knarsen van sloten en een verschuiven van grendels; en het landschap aan beide

zijden van den weg veranderde van tuinen in woestenijen, en de Junilucht werd een snerpende Decemberstorm. En de glinsterende vleugelen van den kwaden engel namen een vaalgrijze kleur aan, en zijne oogen vol licht werden dof en hol, als door een hopeloos verdriet, en de fonteinen, die bij den aanvang hadden overgevloeid van wijn, spoten nu brandende tranen en schuimend bloed op. En aan de rechterzijde van den weg was er een slang, en de man vroeg aan den kwaden engel: „Wat moet die slang hier?" en het antwoord was: „Dat is de slang van het wroegend berouw!" Aan den linkerkant van dien weg was er een leeuw, en de man vroeg aan den kwaden engel: „Waartoe is die leeuw hier?" en het antwoord was: „Dat is de leeuw der allesverslindende wanhoop!" Er kringde een gier in de lucht, en de man vroeg aan den kwaden engel: „Wat komt die gier hier doen?" en het antwoord was: „Dat is de gier, die op de lijken der slachtoffers aast!" En toen begon de man moeite te doen om zich los te wikkelen uit de kronkelingen van iets, dat zich geheel om hem heen had gewonden, — en hij vroeg aan den kwaden engel: „Wat mag het toch zijn, dat mij in deze afschuwelijke omknelling perst?" en het antwoord was: „Dat is de worm die nooit sterft!" En toen vroeg de man aan den kwaden engel: „Wat heeft dit alles te beteekenen? Ik stelde vertrouwen in hetgeen gij tot mij zeidet op den hoek der straat dien avond; ik vertrouwde u geheel, en waarom hebt gij mij dus zoo bedrogen?" Toen wierp de verleider ten volle het masker af en

zeide hij: „Ik werd uitgezonden uit den helschen poel om uwe ziel te verderven; jaren achtereen heb ik daartoe op een gelegenheid gewacht; toen gij dien avond op den hoek der straat aarzeldet, behaalde ik mijne overwinning, — en nu zijt gij hier! Ha, ha! gij zijt hier! Kom nu, laat ons deze twee kelken met vuur vullen, en daaruit samen drinken op de Duisternis en de Ellende en den Dood! Daar gaan zij!" — O jonkman! zal de goede engel, uitgezonden door Christus, of de kwade engel, uitgezonden door de zonde, de overwinning behalen over uwe ziel? Hunne vleugelen raken en dekken elkaar op dit oogenblik boven uw hoofd, worstelende om uwe toekomst, zooals boven het gebergte der Apenijnen de arend en de condor hoog in de lucht om hun prooi strijden. Deze ure kan beslissend zijn voor uwe bestemming! God helpe u! Aarzelen staat gelijk met sterven! — Amen.

V.

WAARTOE ZIJT GIJ GESCHAPEN?

Hiertoe ben Ik geboren.
JOHANNES XVIII : 37.

De Evangelist verhaalt ons, dat Pilatus aan Jezus vroeg: „*Zijt Gij dan een Koning?*" En Jezus antwoordde: „*Hiertoe ben Ik geboren.*" En voorzeker: ofschoon heel de aarde en de hel opstonden om Hem te verpletteren, is Hij tot op den huidigen dag in een paleis gehuisvest, en op een troon gezeten, en met een kroon getooid als Koning der aarde en Koning des hemels. „*Hiertoe ben Ik geboren.*" Dàt is het doel, waarvoor Hij kwam, en dàt was de taak, die Hij volbracht heeft!

Tegen den tijd dat een kind den leeftijd van tien jaren bereikt, beginnen de ouders iets omtrent de toekomst van dat kind te ontdekken; maar tegen den tijd dat hij of zij den vijftienjarigen leeftijd bereikt, komt het kind de vraag op de lippen: „Wat moet

ik worden? Wat zal er van mij worden? Waartoe ben ik geboren?" Dat is een verstandige en billijke vraag, en de jeugd behoorde met het herhalen van die vraag te blijven voortgaan, totdat zij zóó volledig beantwoord is, dat de jonkman, of de jonge vrouw, kan zeggen met evenveel waarheid als de oorspronkelijke uitspreker van dit antwoord, ofschoon op veel minder uitgebreide schaal: „Hiertoe ben ik geboren."

Er is te veel goddelijke scheppingskunst tentoongespreid in de lichamelijke, geestelijke en zedelijke samenstelling van het gewone menschelijke wezen, om te veronderstellen dat de mensch zonder eenig goddelijk doel of oogmerk geschapen werd. Wanneer gij mij mede naar buiten neemt, hier of daar op een uitgestrekte vlakte, en mij daar een op zuilen rustenden tempel toont, overdekt met een koepelgewelf als dat van de Sint-Pieterskerk te Rome, en voorzien van een vloer van kostbare gesteenten, en met bogen welker teekeningen ontworpen moeten zijn in het brein van de grootste ingenieurs en architecten, en met muren vol lijstwerk en nissen en paneelen en wagenschot en schilderstukken, — en ik zou u dan vragen, waartoe dat gebouw daar was opgetrokken, en gij gaaft mij ten antwoord: „O, tot niets ter wereld!" hoe zou ik u dan kunnen gelooven? En zoo is het voor mij ook onmogelijk om te gelooven, dat een gewoon menschelijk wezen, dat in de samenstelling zijner spieren, zenuwen en hersenen méér wonderen te aanschouwen geeft, dan de bouwmeester Christopher Wren tentoonspreidde

in de St. Paulskerk te Londen, of dan de beeldhouwer Phidias te zien gaf op den Acropolis te Athene, — dat zulk een wezen met geen enkel bepaald doel werd saamgesteld, om geen enkele bepaalde zending te volbrengen, en zonder eenig goddelijk einddoel in een of ander opzicht. Het oogmerk dezer leerrede is, u behulpzaam te zijn om op te sporen, *waartoe gij geschapen zijt*, en in welke sfeer gij tehuis behoort, en u te helpen aan het bereiken van dat standpunt, waarop gij kunt verklaren met zekerheid en nadruk en geestdrift en triomf: „Hiertoe ben ik geboren."

Vooreerst dan: *ik ontsla u van alle verantwoordelijkheid voor het meerendeel van uwe omgeving*. Gij zijt niet verantwoordelijk voor uwe ouders of voor uwe grootouders. Gij zijt niet verantwoordelijk voor een der „stumperts", die u misschien in de reeks van uw geslacht zijn voorgegaan, en die een honderdtal jaren vóór gij werdt geboren wellicht een levenswijze geleid hebben, waaraan gij u thans min of meer ergert. Gij zijt niet verantwoordelijk voor het feit, dat uw gestel bloedrijk, of melancholiek, of galachtig, of waterzuchtig, of zenuwachtig is Evenmin zijt gij verantwoordelijk voor de plek van uw geboorte; en zoo zijt gij ook niet verantwoordelijk voor den godsdienst, die in uws vaders huis beleden wordt, of voor de godsdienstloosheid, die daar heerschende is. Kwel u niet met dingen die gij niet helpen of verhelpen kunt, of met omstandigheden waarover gij volstrekt geen zeggenschap hebt gehad. Neem de dingen zooals zij zijn, en beslis de quaestie op zoodanige wijze, dat gij veilig

zult kunnen zeggen: „Hiertoe ben ik geboren."

En hoe wilt gij haar beslissen? Door een rechtstreeksch beroep op het éénige Wezen in het heelal, dat bevoegd en in staat is om het u te zeggen: op den Almachtigen God. Zijt gij bekend met de reden, waarom Hij de éénige is, die het kan zeggen? Omdat Hij alleen alles overzien kan tusschen uw wieg en uw graf, al ligt dat graf nu ook nog tachtig jaren van u verwijderd. En bovendien: Hij is het éénige Wezen, dat kan zien wat er is voorgevallen gedurende de laatstverloopen vijfhonderd jaren in de reeks uwer voorvaderen, en dan nog weer duizende jaren verder terug, tot aan Adam toe, — en er is geen enkel persoon in heel dien stoet uwer voorvaderen uit de zesduizend jaren, of hij heeft op de een of andere wijze eenigen invloed geoefend op uw karakter, — ja, tot zelfs de oude Adam toe kan van tijd tot tijd in uwe gemoedsstemming nog wel eens het hoofd opsteken. Het éénige Wezen, dat alle dingen, die met u in betrekking staan, in één blik kan samenvatten, is God, — en dus is Hij ook de éénige, Dien gij kunt vragen. Het leven is zóó kort, dat wij geen tijd hebben om proefnemingen te doen met werkzaamheden en beroepen. De reden waarom wij zoovele menschen met „twaalf ambachten en dertien ongelukken" hebben, is hierin gelegen, dat de ouders beslissen voor hunne kinderen wat zij zullen doen, of dat de kinderen zelf, daartoe aangespoord door de een of andere gril of luim, voor zichzelven beslissen, zonder het minste of geringste beroep op de goddelijke leiding. Dientengevolge hebben wij

thans op de kansels mannen, die preeken maken, maar die eigenlijk in de smidswerkplaatsen hadden moeten zijn, om ploegijzers te maken; en hebben wij er in de rechtszaal, die, inplaats van de zaken hunner cliënten te bederven, op schoenmakers-leesten behoorden te kloppen, en dokters, die de grootste hinderpaal zijn voor het herstel hunner patiënten, en kunstenaars, die landschappen trachten te schilderen, maar veel liever houten schuttingen moesten verven. Terwijl er weer anderen zijn, die nu steenen bakken, maar eigenlijk de landswetten behoorden om te werken, of die nu planken schaven, maar eigenlijk hervormers der letterkunde behoorden te zijn. Vraagt God om raad, welken aardschen arbeid gij ter hand zult nemen, totdat gij voor uzelven zóó verzekerd zijt, dat gij met ernst en beslistheid de hand kunt slaan aan uw ploeghout, of aan uw schaafbank, of aan uwe Grondbeginselen der rechtsgeleerdheid, of aan uw Leiddraad op het gebied der geneeskunde, of aan uw Handboek voor godgeleerde studiën, — en dan kunt ge zeggen: „Hiertoe ben ik geboren."

Er zijn kinderen, die reeds vroegtijdig blijken geven van een natuurlijken aanleg voor bepaalde soorten van werkzaamheden. Toen de vader van den beroemden sterrenkundige Forbes eens uit zijn dorpje naar Londen zou gaan, vroeg hij aan zijne kinderen, welke geschenken hij voor elk hunner zou medebrengen. De knaap, die later een vermaard sterrenkundige zou worden, riep dadelijk: „Breng voor mij een telescoop mede!" En er zijn kinderen,

die gij, geheel uit eigen aandrift, op hunne lei of op het papier schepen of huizen of vogels ziet teekenen, — en dan weet gij, dat zij schilders of beeldhouwers of kunstenaars van den een of anderen aard zullen worden. En gij vindt anderen met buitengewoon veel belangstelling en succes bezig aan het uitwerken van moeilijke vraagstukken, en daaraan bemerkt gij dan, dat zij wiskunstenaars zullen worden. En anderen weer maken raderen en vreemdsoortige werktuigen, en daaraan weet gij, dat zij ingenieurs zullen worden. En nog weer anderen ziet men proefnemingen doen met eg en ploeg en sikkel, en daardoor vermoedt gij, dat zij landbouwers zullen worden. En anderen zijn altijd aan 't verkwanselen van zakmessen, of van ballen, of van vliegers, daarbij zorg dragende dat zij altijd aan het langste eind blijven, — en daaruit begrijpt gij, dat zij op weg naar den koophandel zijn. Toen de beroemde abt De Ronce zóó ver gevorderd was met de bestudeering van het Grieksch, dat hij op twaalfjarigen leeftijd de werken van den vermaarden Griekschen dichter Anacreon kon vertalen, behoefde men er geen oogenblik meer aan te twijfelen, dat hij in de wieg gelegd was om een geleerde te worden. Maar voor bijna elken knaap komt er een tijd, dat hij niet weet waarvoor hij bestemd is, en dat ook zijne ouders het niet weten, — en dan is dat een crisis, waarin God alleen de beslissing kan geven.

Ook zijn sommigen wel voor een bepaald soort van werk geboren, maar hun bijzondere aanleg daartoe ontwikkelt zich eerst zeer laat. Toen Philip

Doddridge, wiens predikatiën en boeken tal van zielen voor de eeuwige heerlijkheid hebben gewonnen, voor het predikambt begon te studeeren, gaf Dr. Calamy, een der beste en verstandigste mannen ter wereld, hem den raad om liever eens over een ander soort van werkkring te gaan denken. Izaäk Barrow, de uitnemende herder en leeraar — zijne werken zijn tot op den huidigen dag nog altijd standaardboeken, hoewel hij reeds meer dan tweehonderd jaar dood is — was een oorzaak van bestendige zorg en zwaarmoedigheid voor zijn vader, die wel eens zeide, dat, indien het God ooit mocht behagen een zijner kinderen weg te nemen, hij dan hoopte, dat het zijn zoon Izaäk zou wezen. En zoo zijn sommigen dergenen, die in hunne jongens- of meisjesjaren berucht waren als toonbeelden van domheid, later opgetreden als de machtigste weldoeners of weldoensters van het menschdom. En deze dingen alzoo zijnde, heb ik nu niet het recht om te zeggen, dat het in vele gevallen God alleen bekend is, wat het geschiktste werk voor u zou zijn, en dat Hij de éénige is, aan Wien gij het kunt vragen? En laat alle ouders, en alle scholen, en alle universiteiten, en alle vereenigingen dit erkennen, — en een groot aantal van dezulken, die de beste jaren van hun leven zoek brengen met rond te scharrelen in allerlei ambachten en beroepen, nu eens dit probeerend, en dan weer dat beproevend, en in niets slagend, zouden in staat zijn om voorwaarts te gaan met een bepaald, beslist en bezielend levensdoel, zeggende: „Hiertoe ben ik geboren!"

Maar mijn onderwerp *verheft zich nu tot het gewichtige.* Laat mij u mogen zeggen, dat gij voor iets nuttigs en voor den hemel geschapen zijt. Ik leid dit af uit de wijze, waarop uw lichaam gebouwd is. Gij treedt een werkplaats binnen, waarin slechts één rad draait, bewogen door den voet van één werkman op de treeplank, en gij zegt bij uzelf: „Hier wordt iets goeds gedaan, maar op een kleine schaal." Maar als gij in een fabriek komt, die vele bunders grond beslaat, en gij vindt er duizende handen draaiende aan duizende wielen, en gij ziet er weversspoelen heen en weer vliegen, en de geheele omgeving als bezield met het leven van werktuigen, die gedreven worden door water, of door stoom, of door electrische kracht, — dan maakt gij uit dit alles de gevolgtrekking, dat die fabriek daar gebouwd is om een groot werk te doen, en op een uitgebreide schaal. Welnu, ik zie u aan; en indien ik nu bemerkte, dat gij slechts één lichamelijke eigenschap bezat, dat gij slechts één spier hadt, slechts één zenuw; als gij wel kondt zien, maar niet kondt hooren, of als gij wel kondt hooren, maar niet kondt zien; wanneer u het gebruik van slechts één voet of één hand ten dienste stond, — en, wat uwe hoogere natuur betreft, als gij slechts één verstandelijk vermogen bezat, als gij wel geheugen, maar geen oordeel hadt, of wel oordeel, maar geen wil; als gij een ziel bezat met het vermogen tot slechts ééne werkzaamheid, — dan zou ik zeggen, dat er niet veel van u verwacht wordt.

Maar sta op, o mensch! en laat mij u vierkant

in het gelaat zien. Oogen die in staat zijn om alles te aanschouwen. Ooren die in staat zijn om alles te hooren. Handen die in staat zijn om alles aan te vatten. Een geest met méér raderen, dan er ooit in een fabriek ter wereld rondgewenteld hebben, en met méér kracht, dan de grootste stoommachine der aarde ooit ontwikkeld heeft. Een ziel die het gansche heelal zal overleven, met uitzondering van den hemel, en die zelfs al de hemelingen zou overleven, indien het leven der andere onsterflijken een oogenblik ten achteren bleef bij het eeuwige. Welnu, wat heeft de wereld het recht, van u te verwachten? Wat heeft God het recht, van u te eischen? God is de grootste staathuishoudkundige in het heelal, en Hij maakt niets nutteloos; en met welk doel bouwde Hij uw lichaam, geest en ziel zooals zij zijn gebouwd? Er bestaan slechts twee wezens in het heelal, die deze vraag kunnen beantwoorden. De engelen weten het niet. De geleerden weten het niet. Uwe familieleden kunnen het niet met zekerheid weten. God weet het, en gij behoort het te weten. Een fabriek, welker exploitatie 500,000 dollars 's jaars kost en die voor 70 cents aan waarde van goederen per jaar aflevert, zou nog niet zulk een bespottelijke ongerijmdheid zijn, als gij, o mensch! wanneer gij met zulk eene half oneindige uitrusting niets tot stand brengt, of nagenoeg niets, op het gebied van nuttige en heilzame dingen. „Wat zal ik doen?" vraagt gij. Mijne broeders! mijne zusters! vraagt dat niet aan mij. VRAAGT DAT AAN GOD. Er is wel altijd het een of ander pad voor den Christen open,

om nuttig werkzaam te zijn. Het kan een ruw pad zijn, of het kan een effen pad zijn, een lang pad, of een kort pad. Het kan zijn op een berg die van alle kanten zichtbaar is, of in een onopgemerkt dal; maar het is een pad, waarop gij uwen weg kunt aanvangen met zulk een geloof en zulk een voldoening en zulk een zekerheid, dat gij kunt uitroepen ten aanhoore van aarde, hel en hemel: „Hiertoe ben ik geboren!" Wacht niet op buitengewone gevallen of omstandigheden. Philippus de Veroveraar behaalde zijne grootste overwinningen, toen hij op een muilezel zat; en indien gij op de komst van een opgetuigd godenros als de Bucephalus der fabelleer wacht, om er mede naar het slagveld te rijden, zult gij nooit of nimmer op het tooneel van den wereldstrijd komen. Simson versloeg de vijanden des Heeren met een ezelskinnebakken. Samgar versloeg zeshonderd vijanden des Heeren met een ossenstok. In Gods hand was een weinig speeksel genoeg om de oogen van den blinde in de Nieuw-Testamentische geschiedenis te openen. Vat al de vermogens te zamen, die gij bezit, en zeg: „O, God, ziehier wat ik heb! Wijs Gij mij mijn arbeidsveld aan, en ondersteun er mij op met Uwe almachtige kracht! Waar ook, hoe ook, altijd voor God!"

Twee ruiters, uit verschillende richtingen komend, ontmoetten elkaar aan een beek, waar beiden hunne paarden wilden laten drinken. Terwijl de paarden dronken, sprak een der twee mannen tot den ander een paar woorden omtrent de waarde van 's menschen onsterfelijke ziel, en daarna reden zij weg,

ieder weer naar een tegenovergestelden kant. Maar de daar gesproken woorden werden het middel tot redding van den man, tot wien zij gericht waren, en hij werd de vermaarde Champion, een der uitnemendste zendelingen in de heidenlanden. Jaren lang bleef hij nieuwsgierig, wie hem dezen echt Christelijken dienst bewezen had; maar hij kwam het eerst te weten, toen hij in een pak boeken, door hem in Afrika ontvangen, de levensbeschrijving van Brainerd Taylor met bijgevoegd portret vond; want nu herkende de zendeling het gelaat in dat boek als van den man, die, bij de drinkplaats voor paarden, de woorden tot hem had gesproken, die zijne ziel hadden gered. — Wat al gelegenheden hebt gij gehad in het verledene! Wat al gelegenheden hebt gij thans! Wat al gelegenheden zult gij hebben in de toekomst! Zet uw hoed op, o vrouw! nog dezen eigen namiddag, en ga eens een bezoek brengen en een troostend woord spreken bij die jonge moeder, die verleden zomer haar kleinen lieveling verloor. Zet uw hoed op, o man! en loop eens in bij dien koopman, die gisteren genoodzaakt was een acceptatie te teekenen, en verhaal hem eens wat van de eeuwigdurende rijkdommen, welke er overblijven voor allen die den Heer dienen. Kunt gij zingen? Ga dan eens wat zingen voor dien man daar ginds, die niet weer beter kan worden, en gij zult hem in den hemel helpen. Laat het uw verstand zijn, uw tong, uwe oogen, uwe ooren, uw hart, uwe longen, uwe handen, uwe voeten, uw lichaam, uw geest, uwe ziel, uw leven, uw dood,

uw tijd, uwe eeuwigheid voor God, in uwe ziel gevoelende: „Hiertoe ben ik geboren!"

Sommigen kunnen er misschien baat bij vinden, indien ik hun mijne eigene ervaringen in dit opzicht verhaal. Ik begon in de rechtsgeleerdheid te studeeren, zonder vooraf eenige goddelijke leiding gevraagd te hebben. Ik raadpleegde slechts mijn eigen smaak en neigingen. Ik had een voorliefde voor advocaten en rechtszalen en rechters en jury's, en ik vond mijn grootste genot in het aanhooren van de pleidooien der beroemdste rechtsgeleerden te New-Jersey; en als assistent van den griffier der rechtbank, op zestien-jarigen leeftijd, deed ik meê aan het onderzoeken van eigendoms bewijzen, het naturaliseeren van vreemdelingen, het inboeken van akten, het opmaken van de procesverbalen der getuigenverhooren, het beëedigen van getuigen en jury's en hooge jury's. Maar eenigen tijd later gevoelde ik een roeping tot de bediening des Evangelies, en ging ik daar dan ook toe over, — en ik smaakte eenige voldoening bij dezen arbeid. En in zekeren zomer, toen ik mijn vacantietijd buiten doorbracht en op een bank in het park eener kleine stad gezeten was, zeide ik bij mijzelf: „Indien ik een bepaald werk te verrichten heb in deze wereld, moet ik het nú te weten komen!" En met dit besluit vervuld, bad ik zooals ik nog nooit van mijn leven gebeden had; en ik ontving de goddelijke aanwijzing, en schreef alles op in mijn zakboekje, — en ik zag mijn levenstaak toen even duidelijk voor mij, als ik haar op dit oogenblik voor mij zie. O, weest

niet tevreden met algemeene aanwijzingen! Tracht bepaalde, bijzondere aanwijzingen te bekomen. Schiet niet in het wilde. Kiest u een doel, en vuurt daarop!

O Christelijke mannen! o Christelijke vrouwen! breekt u toch hier of daar baan! Geen algemeene verbintenis voor God, maar een bijzondere verbintenis, en gesloten in antwoord op het gebed. Indien er zestienhonderd millioen menschen in de wereld zijn, dan zijn er ook zestienhonderd millioen verschillende zendingen te vervullen, en verschillende soorten van werk te verrichten, en verschillende kringen om zich in te bewegen; en indien gij de goddelijke leiding niet ontvangt, bestaan er minstens vijftienhonderd negen en negentig millioen mogelijkheden, dat gij een vergissing begaat. Op uwe knieën voor God moet gij de zaak tot eene beslissing trachten te brengen, zoodat gij stellig en zeker kunt zeggen: „Hiertoe ben ik geboren."

En nu kom ik tot het hoogste punt van overweging. Voor zoover het aan mij staat te zeggen, zijt gij *voor een gelukkige eeuwigheid geschapen*, en zullen al de gebreken, waarmede uwe menschelijke natuur behept is, overwonnen worden door het bloed des Lams, indien gij van ganscher harte dat verbond met Christus wilt sluiten. Wij zijn allen verheugd over de toeneming van den levensduur des menschen. De menschen leven tegenwoordig, voor zoover ik kan nagaan, gemiddeld tien jaar langer dan vroeger. Tengevolge van de vorderingen der geneeskundige wetenschap, en van de grootere bekendheid met de wetten der gezondheid, en van het

feit dat de menschen thans beter weten, hoe zij zich in acht moeten nemen en zorg voor zichzelven kunnen dragen, is de gemiddelde levensduur van den mensch verlengd geworden. Maar begrijpt gij in waarheid wel, hoe kort toch, ondanks dit alles, de duur van ons aardsch bestaan is? Neem het leven van den jongsten toehoorder in deze vergadering, en veronderstel dat hij het tot den negentig-jarigen leeftijd brengt, — hoe kort zou die tijd zijn, en hoe schielijk voorbijgegaan, terwijl er zich tegenover ons een eeuwigheid verheft, zóó reusachtig dat de rekenkunde geen cijfers genoeg heeft om hare lengte of breedte of diepte of hoogte uit te drukken. Voor een gelukkige eeuwigheid zijt gij geboren, tenzij gij u moedwillig tegen de goddelijke bedoelingen verzet. Indien, terwijl ik met u mede aanwezig ben, mijn oog mocht vallen op de zwakste der hier aanwezige zielen, als die ziel zal verschijnen wanneer de wereld gesloten en de hemel geopend wordt, dan zou ik, dunkt mij, zóó overweldigd worden, dat ik nedervallen zou als een doode. Gij hebt de naamlijst op het schutblad van uwen familie-Bijbel bestudeerd, en de familiepapieren nagepluisd, en gij bezit misschien silhouetten van enkelen uwer familieleden uit vroegere geslachten. Gij hebt photographieën laten nemen van wat gij in uwe jongens- of meisjesjaren waart, en van wat gij tien jaar later waart, en voor een ieder is het hoogst eigenaardig en belangwekkend, als hij in staat is om een terugblik te werpen op de afbeeldingen van hetgeen hij tien, of twintig, of dertig jaar geleden was. Maar hebt gij wel ooit eens een afbeelding

gezien van hetgeen gij worden kunt, en hetgeen gij ook worden zúlt, indien gij God zoekt en de wederbarende kracht des Heiligen Geestes in uw hart ervaart? Waar zal ik mijn photographie-toestel zetten, om het portret te nemen? Ik zal het op dit spreekgestoelte zetten. Ik richt de lens op u. Zit stil of sta stil, terwijl ik de afbeelding neem! Het portret zal een instantané zijn, in eene enkele seconde genomen. Ziehier, ik heb het! Het is gedaan. Gij kunt het portret in zijn nog onvoltooiden staat zien, en u daardoor eenig begrip vormen van wat het zijn zal, wanneer het zich volkomen zal hebben ontwikkeld. Hier is uw opstandingslichaam, zóó luisterrijk, dat de volle middagzon, dáárbij vergeleken, een plek middernachtelijke duisternis is. Hier is uwe ziel, zóó rein, dat al de krachten en machten des Satans en der hel haar met geen vlekje van onvolmaaktheid konden bezoedelen. Hier is uw wezen, zóó machtig en zóó vlug, dat een tocht uit den hemel naar de planeet Mercurius of Mars of Jupiter, en van daar weer naar den hemel terug, u niet zou vermoeien, en een wereld op elken schouder u niet zou verpletteren. Een oog waaruit nooit een traan zal vloeien. Een geestkracht die nooit eenige vermoeienis zal gevoelen. Een gelaat dat nooit zal trillen van pijn. Gij zijt weder jong, al waart gij ook gestorven aan verval van krachten. Gij zijt weder gezond, al waart gij ook hoestend ten grave gedaald. De personen, waarmede gij omgaat, zijn de Apostelen en de Profeten en de Martelaars, en de uitnemendste zielen, zoowel manne-

lijke als vrouwelijke, van alle eeuwen. De aartsengel brengt u niet in verlegenheid. God zelf is uwe tegenwoordige en eeuwigdurende vreugde. Dat is een instantané-portret van wat gij kunt zijn, en van wat ik verzekerd ben dat sommigen uwer zullen worden. Indien gij bespeurt, dat het een onvolledig en gebrekkig portret is, dan voer ik ter mijner verontschuldiging aan, wat de Apostel Johannes zeide: *„Het is nog niet geopenbaard, wat wij zijn zullen."*

„Hiertoe ben ik geboren." Als ik dàt niet geloofde, zou ik overweldigd worden door zwaarmoedigheid. Wie zou voor altijd op deze wereld willen blijven?! Sommigen gelooven, dat deze aarde ten slotte in een hemel zal worden herschapen. Misschien is dat zoo, — doch dan zou zij radicale herstellingen moeten ondergaan. Maar dit wil ik wel zeggen, dat het voor mij niets uitmaakt, waar de hemel is, als wij er slechts in kunnen komen, hetzij dan binnen een in bloemhoven herschapen Amerika, of in een tot Paradijs geworden Europa, of in een wereld die het middenpunt vormt van het gansche heelal. „Hiertoe ben ik geboren." Indien elk onzer dàt kon zeggen, zouden wij ons, met aangezichten die blonken van vreugde en straalden van hoop, te midden van de vreeselijkste tegenspoeden en beproevingen dezer aarde bewegen. Nog slechts een kleine tijd, — dan komt de verlossing! Nog slechts een kleine tijd, — dan komt de hereeniging! Nog slechts een kleine tijd, — dan komt de herschepping, de opstanding, de heerlijkheid, tot in alle eeuwigheid! — AMEN.

VI.

ZELFMOORD.

> En de stokbewaarder trok een zwaard, en zou zichzelven omgebracht hebben, meenende dat de gevangenen ontvloden waren. Maar Paulus riep met groote stem, zeggende: „Doe uzelven geen kwaad!"
>
> HANDELINGEN XVI : 27 en 28.

Hier wordt een zelfmoordenaar, of althans een die het dreigde te worden, plotseling tegengehouden bij het volbrengen van zijn moorddadigen aanslag. Hij was een cipier, en overeenkomstig de Romeinsche wetten moest een cipier zelf de straf ondergaan, die een ontsnapten gevangene was opgelegd. Was dus de uit den kerker ontvluchte gevangene veroordeeld tot een opsluiting voor den tijd van drie of vier jaren, dan moest de cipier in zijne plaats gedurende drie of vier jaren worden opgesloten; en indien de uit den kerker ontvluchte gevangene de doodstraf had moeten ondergaan, moest de doodstraf nu, inplaats van aan hem, aan zijn cipier wor-

den voltrokken. De cipier had een bijzonder nadrukkelijk bevel ontvangen om terdege een wakend oog op Paulus en Silas te houden. De Overheid had bouten en grendels niet voldoende vertrouwbaar geacht, om deze beide mannen veilig achter slot te houden, bij wie iets vreemds en bovennatuurlijks in 't spel scheen te zijn. En het valt dan ook niet tegen te spreken: door een wonderdadige Macht werden zij in vrijheid gesteld, — en de cipier, die uit een zwaren slaap ontwaakt, en nu stellig gelooft dat die mannen ontvlucht zijn, en wel weet dat zij moesten sterven omdat zij Christus verkondigd hadden, en nu maar al te goed begrijpt dat hij in hunne plaats zal moeten sterven, besluit — liever dan den volgenden ochtend onder het beulszwaard te vallen en aan de openbare schande te worden prijsgegeven — met eigen hand zijn dood te verhaasten. Maar vóór en aleer het scherpe, blanke, glinsterende wapen zijn hart kan doorbooren, houdt een der ontketende gevangenen het lemmet tegen met den uitroep: *„Doe uzelven geen kwaad!"*

In den ouden tijd, en waar het Christendom die dwaling nog niet bestreden had, werd de zelfmoord als iets eerbiedwaardigs en als een blijk van moed beschouwd. De Grieksche wijsgeer en redenaar Demosthenes maakte door middel van vergif een einde aan zijn leven, toen hij hoorde dat de gezant van Alexander de Groote de uitlevering van al de Atheensche redenaars geëischt had. De om zijne buitengewone welsprekendheid beroemde Griek Socrates maakte zich liever van kant, dan zich aan

Philippus van Macedonië over te geven. De Romeinsche wijsgeer Cato benam zich liever het leven, dan zich aan Julius Cesar over te geven; en nadat zijne wonden tot driemaal toe weder verbonden waren geworden, rukte hij er telkens weder het verband af, en vond hij eindelijk zoo den dood. Mithridates, koning van Pontus, maakte liever een einde aan zijn leven, dan zich aan Pompejus den Veroveraar te onderwerpen. Hannibal benam zich het leven door het inslikken van vergif uit zijn ring, omdat hij het leven thans als ondragelijk beschouwde. Lycurgus, wetgever van Sparta, pleegde zelfmoord, en Brutus, de moordenaar van Julius Caesar, stierf als zelfmoordenaar. Na den brand van Moscou in 1812 had Napoleon altijd een sterkwerkende hoeveelheid opium bij zich; en in zekeren nacht hoorde zijn bediende den ex-keizer opstaan, iets in een glas schenken en het mengsel opdrinken, — en kort daarna werden al de huisgenooten door Napoleons gekerm gewekt, en alleen door de onmiddellijke tusschenkomst der bekwaamste geneeskundigen werd hij behoed tegen totale bedwelming door opium.

Wij beleven thans andere tijden, maar toch moet de publieke conscientie gescherpt worden op het stuk van zelfmoord. Hebt gij in de afgeloopen maand wel één dag- of weekblad ingezien, waarin geen melding gemaakt werd van iemand, die door eigen toedoen de uiterste grenslijn dezes levens overschreed? Overtreders der wet, sidderend bij de gedachte dat hun misdaad ontdekt zal worden, ontvlieden ten spoedigste dit leven. Lieden die een

reusachtig vermogen verloren hebben, verlaten deze wereld, omdat zij het onder hun aardsch bestaan niet langer kunnen uithouden. Onbeantwoorde liefde, huiselijke oneenigheid, zwartgallige moedeloosheid, drift, wroeging, nijd, jaloezie, achteruitgang in zaken of in gezondheid, menschenhaat, — dit alles en nog zooveel meer wordt beschouwd als voldoende reden om zich aan dit leven te onttrekken door middel van Pruisisch zuur, van laudanum, van belladonna, van een dolk, van een strop, van een sprong over de leuning eener brug, van vuurwapenen, en wat dies meer zij. Het kwaad begint zich hoe langer hoe meer uit te breiden.

Op een kansel sprak iemand er niet lang geleden eenigszins twijfelend over, of er wel werkelijk iets verkeerds in gelegen was, dit leven te verlaten wanneer het onaangenaam begon te worden, — en in achtenswaardige kringen zijn er menschen te vinden, die een verschoonend of althans vergoêlijkend oordeel vellen over de misdaad, welke door Paulus in mijn tekst wordt tegengehouden. Ik zal u aantoonen, alvorens ik verder ga, dat *zelfmoord de ergste van alle misdaden is*, en er een ondubbelzinnige waarschuwing tegen uitspreken. Maar in het eerste gedeelte dezer leerrede wensch ik te erkennen, dat sommigen der beste Christenen, die er ooit op deze aarde geweest zijn, een zelfmoord gepleegd hebben, maar ... altijd in een ijlenden toestand, en op dat oogenblik dus niet verantwoordelijk voor hun doen en laten. Ik twijfel evenmin aan hunne eeuwige gelukzaligheid, als aan het zieleheil van

den Christen, die in een ijlende typheuse koorts op zijn ziekbed stierf. Omdat de slag van zulk een ramp zoo ontzettend zwaar is, bezweer ik al degenen, die geloovige betrekkingen of vrienden hebben gehad, welke onder den invloed van gestoorde geestvermogens de grenzen dezes levens overschreden, toch geen twijfel te koesteren aan hun eeuwig heil! Onze dierbare Heiland bracht hen regelrecht uit hun verbijsterden en waanzinnigen toestand in een staat van volkomen gelukzaligheid over. En hoe Jezus over krankzinnigen denkt, kunt gij zien aan de medelijdende ontferming, waarmede Hij te werk ging bij de bezetenen uit het land der Gadarenen en bij het maanzieke kind, en aan de gebiedende macht waarmede Hij de stormen stilde zoowel van den oceaan als van het denkvermogen.

Schotland, het land dat ten allen tijde zoo buitengewoon rijk was aan reuzen op het gebied des geestes, heeft er geen gehad, die grooter was dan Hugo Miller. Groot voor de wetenschap, en groot voor God. Hem vloeide het beste Hooglandsche bloed door de aderen, en hij was een afstammeling van Donald Roy, een man die vermaard was om zijn godsvrucht en om de zeldzame gave van „het tweede gezicht." Zijne verbazende ontwikkeling — nadat hij was opgeklommen uit de steengroeve en boven de muren van den metselaar — was een oorzaak van verrassing en bewondering voor Bucland en Murcheson, de mannen der wetenschap, en voor Dr. Chalmers, den godgeleerde, en bracht de hoogescholen in spanning, terwijl hij hun de geschiedenis verhaalde van

hetgeen hij aangaande God gezien en gelezen had in den ouden rooden zandsteen.

Die man deed meer dan een der andere menschen, die ooit op aarde geleefd hebben, om aan te toonen, dat de God der bergen de God des Bijbels is, en hij sloeg zijn stemvork op de rotsen van Chromarty, totdat hij de aardkunde en de godgeleerdheid had doen samenstemmen in de aanbidding van God. Zijne twee boeken, getiteld „Voetstappen des Scheppers" en „Het Getuigenis der Rotsen" legden den band van een eeuwigdurend huwelijk tusschen de echte wetenschap en de goddelijke openbaring. Aan dit laatste boek arbeidde hij dag en nacht, gedreven door liefde voor de natuur en door liefde voor God, totdat hij niet meer kon slapen, zijne hersens er onder begonnen te lijden, en men hem dood vond liggen, met een revolver naast hem, welk wreedaardig instrument met twee kogels is geladen geweest: een voor hem en de andere voor den wapensmid, die op verzoek van den lijkschouwer het pistool onderzocht en dood nederviel. Koestert gij wel eenigen twijfel omtrent de gelukzaligheid van Hugo Miller, nadat zijne gloeiende hersenen hadden opgehouden te kloppen in dien winternacht te Portobello? Onder de grootsten der aarde, onder de grootsten des hemels!

Niemand twijfelde aan de godsvrucht van William Cowper, de dichter van drie beroemde Engelsche liederen: „O, wandel dichter bij uw God!" en „Wat hinderpalen op den weg!" en „Zie die fontein van dierbaar bloed!" — diezelfde William Cowper, die

met Isaac Watts en Charles Wesly de eer deelt, van de grootste Christelijke liederendichters in Engeland geweest te zijn. In een vlaag van zwaarmoedigheid besloot hij, een einde aan zijn leven te maken, en reed hij daartoe naar de rivier de Theems; doch daar gekomen, vond hij een man op een baal koopwaren gezeten terzelfder plaatse, waar hij in de rivier had willen springen, waarna hij naar huis terugreed. En dien nacht liet hij zich op zijn eigen mes vallen, maar het lemmet brak; en daarna hing hij zich op aan den zolder, maar het touw knapte. Geen wonder, dat hij — toen God hem genadiglijk van die afgrijselijke ijlhoofdigheid verlost had — zich nederzette en dat andere, even gedenkwaardige lied dichtte:

«Hoe ondoorgrondlijk heeft God vaak
Zijn wonderen volbracht:
Hij drukt Zijn voetstap op de zee,
Hem draagt der stormen kracht!

«'t Blinde ongeloof tast altijd mis,
En deert Zijn arbeid nooit;
Hierboven wordt Gods werken ons
Begrijplijker dan ooit!"

Terwijl ik deze barmhartige en rechtvaardige uitzondering maak ten opzichte van dezulken, die tot een toestand van verstandsverbijstering waren vervallen, verklaar ik, dat de mensch, die — in het volle bezit zijner rede zijnde en uit eigen beweging — den band tusschen zijn lichaam en zijne ziel doorsnijdt, regelrecht naar de hel gaat. Wil ik het

u bewijzen? Openbaringen XXI vs. 8: „*Maar den doodslagers is hun deel in den poel, die daar brandt van vuur en sulfer.*" Openbaringen XXII vs. 15: „*Buiten zullen zijn de honden, en de toovenaars, en de hoereerders, en de doodslagers.*" Gij gelooft niet in het Nieuwe Testament? Welnu, dan gelooft gij misschien wel in de Tien Geboden: „*Gij zult niet doodslaan!*" Zegt gij, dat al deze Schriftwoorden betrekking hebben op het ontnemen van het leven aan anderen? Dan vraag ik u, of gij niet evenzeer verantwoordelijk zijt voor uw eigen leven, als voor het leven van anderen? God vertrouwde u in uw leven een bijzonder pand toe. Hij stelde u aan tot bewaarder en bewaker van uw leven, méér dan Hij u over eenig ander leven heeft aangesteld. Hij gaf u bij wijze van wapenen, om het er mede te verdedigen: twee armen om aanvallen af te slaan, twee oogen om tegen een overrompeling te waken, en een van nature ingeschapen liefde tot het leven, die altijd op hare hoede behoort te zijn. Het vermoorden van anderen is een lichte misdaad, vergeleken met het vermoorden van uzelven, omdat het in 't laatstgenoemde geval verraad jegens een u bijzonder toevertrouwd pand is; het is de overgave van een kasteel, met welks uiterste verdediging gij in 't bijzonder belast waart; het is een verraad ten opzichte van eene wet der natuur; en het is een verraad jegens God, gevoegd bij een gewonen moord.

Om aan te toonen, hoe God in den Bijbel over deze misdaad oordeelt, verwijs ik u naar „de gru-

welkamer" in sommige gedeelten van den Bijbel: naar de afbeeldingen der lieden, die deze onnatuurlijke misdaad begaan hebben. Hier is de hoofdelooze romp van Saul op de muren van Bethsan. Hier is de man die jacht op den kleinen David maakte: iemand van tien voet lengte, jacht makende op iemand van vier voet. Hier is de man, die een geestenbezweerster raadpleegde: de toovenares van Endor. Hier is een man, die — in den strijd overwonnen — in plaats van op waardige wijze zijn zwaard over te geven, zooals menig man vóór en nà hem gedaan heeft, — zijn dienaar verzocht hem te dooden; en toen de dienaar weigerde aan dit verzoek te voldoen, plantte de reus het gevest van zijn zwaard in den grond, zoodat de scherpe punt naar boven stak, en liet hij er zijn lichaam op neervallen, en volbracht hij, de lafaard! op die wijze den zelfmoord. Hier is Achitofel, — de voorganger van den verfoeilijken dubbelhartigen Staatsman Machiavelli uit later tijd, — die zijn besten vriend David verried, met het sluw beraamde doel om eerste Minister van Absalon te worden, en als de medeplichtige van dien jonkman optredend bij zijne poging tot vadermoord. Toen hij door zijn staatkundigen omzwaai niet verkrijgen kon wat hij gewenscht had, deed hij een haastigen stap uit een eerloos geëindigd leven in de nimmer eindigende eeuwigheid van den zelfmoordenaar. Hier hebt gij hem, den ondankbaren schurk!

Hier is Abimelech, feitelijk een zelfmoordenaar. Hij heeft een leger bij zich, en bestormt een toren,

totdat een vrouw in dien toren een molensteen van zijne plaats neemt, en dien op zijn hoofd laat vallen; en met het weinigje leven, dat er nog onder zijn gespleten schedel is overgebleven, gebiedt hij zijn wapendrager: „Trek uw zwaard uit, en dood mij, opdat zij niet van mij zeggen: een vrouw heeft hem gedood!" Hier is zijne na den dood genomen photographie, in het boek Samuel. Maar de held van deze groep is Judas Iscariot. Zekere Dr. Donne heeft eens van hem durven zeggen, dat hij een martelaar was, — en wij hebben in ónzen tijd zelfs lieden, die hem pogen vrij te spreken. En wat wonder, nu wij in onze dagen boeken hebben, waarin de gruwelijkste zondaars als toonbeelden van deugd worden afgeschilderd, — in onze dagen, nu men standbeelden opricht voor de meest zedelooze Fransche schrijvers en schrijfsters, als voor weldoeners der letterkunde, — in onze dagen, nu er zich verraders van Jezus Christus bevinden in de gelederen van zijne zoogenaamde apostelen: een zóó zwart en afgrijselijk verraad, dat de gruweldaad van een Judas Iscariot er bijna wit bij wordt! En tóch is deze man door zijn eigen hand opgehangen tot een vervloeking van al de komende eeuwen!

Al de vrome mannen en vrouwen des Bijbels hebben aan God de bepaling van het einde hunner aardsche loopbaan overgelaten; en zij konden gezegd hebben met Job, die méér dan eenig mensch ter wereld het recht zou gehad hebben om zelfmoord te plegen: — met zijne bezittingen verwoest, en zijn lichaam aan alle kanten gloeiend onder de on-

dragelijk jeukende zweren, en alles uit zijn huis verdwenen behalve de grootste vloek er van: een pestilentie van een vrouw, en met vier praatzieke mannen bij zich, die hem onverpoosd kwellen met hunne troostelooze praatjes, terwijl hij zelf nederzit op een aschhoop, en zijne puisten krabt met een potscherf, — en die toch in triomf uitroept: *„Alle de dagen van mijn bestemden tijd zal ik wachten tot mijne ure komt!"*

Niettegenstaande de Bijbel dit kwaad veroordeelt, — niettegenstaande den afkeer, dien het opwekt door het walgelijke en spookachtige schouwspel van dezulken, die zich moedwillig buiten het leven hebben gebannen, — en niettegenstaande de bestrijding er van door het Christendom, en de vertoogen en het practisch heilzame leven en de heerlijke sterfbedden zijner discipelen, — is het een algemeen erkend en hoogst onrustbarend feit, dat de zelfmoord zich steeds uitbreidt.

Wat is daar de oorzaak van? Al de schuld er van wijt ik aan het ongeloof en de twijfelzucht! Als er geen hiernamaals is, of als dat hiernamaals iets heerlijks zal zijn, zonder dat er gevraagd zal worden hoe wij geleefd hebben en hoe wij gestorven zijn, — waarom zouden wij dan de breede vleugeldeuren tusschen deze wereld en de toekomende niet openslaan? En wanneer ons bestaan hier op aarde moeitevol begint te worden, waarom zullen wij niet regelrecht naar de „betere wereld" overgaan? Neem dit op onder uwe ernstigste overdenkingen, en bepeins het eens nadat gij thuisgekomen zijt: er is

nooit of nimmer een geval van zelfmoord geweest, waarbij het slachtoffer niet òf een ijlhoofdige, en dus ontoerekenbaar, òf een ongeloovige was. Ik roep al de eeuwen op als getuigen, en ik roep het gansche heelal op. Er is nooit een geval van zelfvernietiging voorgekomen, waarbij de betrokken persoon het volle besef had van zijne onsterfelijkheid en van het feit, dat die onsterfelijkheid allerheerlijkst of allerellendigst zou zijn, al naar mate hij onzen Heere Jezus Christus aannam, of Hem verwierp!

Gij zegt, dat het door beroepszorgen komt, of gij zegt dat er electrische stroomen bij in 't spel zijn, of dat het dit is, of dat is, of iets anders is. Waarom zullen we niet rechtstreeks tot de eerste oorzaak teruggaan, mijn vriend! en erkennen, dat die oorzaak bij elk voorkomend geval gelegen is in de onttroning der rede, of in de leerstellingen van het ongeloof, dat feitelijk zegt: „Wanneer dit leven u niet bevalt, ga er dan uit, en gij zult aanlanden òf in het Eeuwige Niet, waar geen rekeningen te betalen zijn, en geen vervolgingen te vreezen, en over geen jichtpijnen valt te klagen, — òf gij zult aanlanden op een plaats, waar alles even schoon en heerlijk zal zijn, zonder dat gij er iets voor zult hebben te betalen!" Het ongeloof heeft altijd verschooning en vrijspraak ten beste gehad voor zelfvernietiging. Telkens als er weer een boek verschenen is, waarin de zelfmoord aangeprezen en verheerlijkt wordt, kan men een duidelijk merkbare vermeerdering van het aantal slachtoffers dezer vreeselijkste aller zonden waarnemen.

Een man in Londen hoorde den zoogenaamden wereldhervormer Robert Owen zijne ongeloovige lezing over het Socialisme voordragen, en ging naar huis, zette zich neder, en schreef deze afgrijselijke woorden neer: „Jezus Christus is een van de zwakste karakters in de geschiedenis, en de Bijbel is de grootst mogelijke bedriegerij," — waarna hij zich doodschoot. — De Engelsche wijsgeer en geschiedschrijver David Hume schreef deze woorden: „Het zou geen misdaad voor mij zijn, den Nijl of den Donau uit hun natuurlijke bedding af te leiden. Welnu, waarin kan dan het misdadige geleger zijn, wanneer ik een paar druppels bloed buiten hun gewone kanaal leid?" En nadat hij met het schrijven van zijn werk gereed was gekomen, leende hij het aan een zijner vrienden; zijn vriend las het, schreef een brief van dank en bewondering, en schoot zich dood. Een aanhangsel van het werk zelf!

Rousseau, Voltaire, Gibbon, Montaigne — allen beruchte Fransche en Engelsche godloochenaars — hebben allen het geoorloofde van zelfvernietiging bepleit. Het ongeloof legt den mensch geen hinderpaal in den weg, als hij ongeroepen en eigendunkelijk uit deze wereld in de toekomende wil overgaan. Het leert ons, dat het er niets af of toe doet, hoe gij hier op aarde leeft, of hoe gij deze wereld verlaat: gij komt toch terecht óf in de vergetelheid van een Niets en een Nergens, óf in een luisterrijk Ergens. En het ongeloof houdt het boveneind van het touw voor den zelfmoord vast, en legt het pistool aan, waarmede een man zich voor het hoofd

schiet, en mengt de strychnine voor den laatsten beker. Indien het ongeloof zijn pleit kon winnen en de groote meerderheid van de bevolking der beschaafde landen tot de overtuiging kon brengen, dat het volstrekt geen verschil oplevert, op welke wijze men deze wereld verlaat, want dat men er toch altijd op rekenen kan, behouden en wel te land te zullen komen, — dan zouden de groote rivieren van Europa en Amerika weldra zóó vol lijken zijn, dat de stoombooten er door belemmerd zouden worden in hun vaart, en dat de knal van het pistoolschot eens zelfmoordenaars even weinig opschudding zou verwekken als het rollen van een vrachtwagen op straat.

God gave, dat de lijkschouwers den moed hadden om een juist oordeel uit te spreken, en — evenals zij in een geval van ontoerekenbaarheid zeggen: „Doordien deze man niet wel bij het hoofd was, benam hij zich het leven," — in het andere geval te zeggen: „Nadat hij ongeloovige boeken had gelezen en ongeloovige voordrachten had aangehoord, die uit het hart van dezen man alle gedachten aan eene toekomende vergelding verdreven, pleegde hij zelfmoord!"

O, Ongeloof! sta op en hoor uw vonnis! In de tegenwoordigheid van God, engelen en menschen, sta op, o monster! terwijl uwe lippen gloeien van godslastering, uwe wangen branden van zondige lusten, en uw adem besmet is met de verdorvenheid van alle eeuwen! Sta op, Satyr, vuig ondier, roofgier der natiën, melaatsche der eeuwen! Sta op, o

monster, o Ongeloof! Deels mensch, deels panter, deels slang, deels draak, sta op en hoor uw vonnis! Uwe handen rood van het bloed waarin gij u hebt gebaad, uwe voeten purperkleurig van het menschenmoeras, waardoor gij heen hebt moeten waden, — sta op en hoor uw vonnis! Weg met u in den poel, en voed u daar met de snikken en de weeklachten der huisgezinnen, die gij verwoest hebt, en rol u op het bed van messen, die gij voor anderen hebt geslepen, en laat uwe muziek bestaan in het eeuwigdurend „wee mij! wee mij!" van hen, die hunne verdoemenis aan u te wijten hebben! Ik brandmerk het voorhoofd van het Ongeloof met al de misdaden van zelfvernietiging, gedurende de laatstverloopen eeuw gepleegd door hen, die in het bezit hunner rede waren.

O mijne vrienden! als uw leven — tengevolge van al de verliezen en ontberingen, die gij in den loop der jaren te lijden hebt gehad — u ooit ondragelijk mocht voorkomen, en gij in verzoeking geraakt om het door uw eigen toedoen te verlaten, beschouwt uw eigen toestand dan toch niet als zooveel slechter dan dien van anderen. Jezus zelf werd in verzoeking gebracht om zich van het dak des tempels af te werpen; maar evenals Hij er weerstand aan bood, zoo hebt ook gij er weerstand aan te bieden. De Heiland is op deze aarde gekomen om al onze wonden te helen en te genezen. En ook als medicijn voor uwe zorgen schrijf ik u *het leven* in plaats van *den dood* voor. Menschen die er slechter aan toe waren, dan ooit of immer met ú het

geval zal zijn, hebben juichend hun weg voortgezet. Onthoudt dat God met evenveel nauwgezetheid aanteekening houdt van uw levensloop, als van den levensloop der volken: zoowel van uw sterfbed als van uw wieg. Waarom was het, dat te middernacht, juist te middernacht, de engel des verderfs den slag toebracht, die de Israëlieten vrij maakte uit de slavernij? De vierhonderd en dertig jaren waren dien nacht met klokslag van twaalven verstreken. De vierhonderd en dertig jaren waren niet verstreken om elf uur, al zou één klok ook achter en te laat geweest zijn. De vierhonderd en dertig jaren waren om met klokslag van twaalf uur, en de engel des verderfs bracht den slag toe, en Israël was vrij. En God weet met volkomen juistheid het uur, waarop het tijd is om u uit de aardsche slavernij uit te leiden. Om den wille Zijner genade! bezie de dingen niet van den slechtsten, maar van den besten kant! Indien gij bittere pillen moet slikken, kauw er niet eerst op! Uwe eeuwigdurende beloo-ningen zullen in overeenstemming zijn met uwe aardsche ellenden, alsof een slaaf bij zijne invrijheidstelling van zijn heer een gouden keten ontvangt, die even zwaar is als zijn vroegere keten van ijzer. In antwoord op het gebed — en ik weet niet tot wie ik spreek in deze talrijke vergadering, maar het woord is misschien toepasselijk op een bepaald persoon — in antwoord op uw gebed kunt gij dezelfde genade bekomen, welke indertijd geschonken werd aan den Italiaanschen martelaar Algerius, die, in den duistersten aller kerkers geworpen, zijne

brieven dagteekende uit: „den liefelijken bloemenhof der Leonine-gevangenis." En onthoudt, dat dit korte leven omringd is door een heining, een zeer dunne, maar zeer gewichtige heining, — en vlak achter die heining is er een groote eeuwigheid; en nu kunt gij niet beter doen dan daarbuiten te blijven totdat God zelf die heining verbreekt en de scheiding wegneemt tusschen dezen kant en genen kant. Werp u, om ontslagen te worden van de zorgen dezer aarde, niet in nog grooter zorgen! Spring, om aan een bijenzwerm te ontkomen, niet in een kuil vol Bengaalsche tijgers!

Er bestaat een wereld zonder zorgen, en zij is zóó luisterrijk, dat de volle middagzon dezer aarde dáár slechts een flauwe schemering is; en het Noorderlicht, dat aan onze Noordelijke hemels straalt en de sterrenkundigen in twijfel doet verkeeren omtrent zijn aard en wezen, is het wapperen der banieren van den stoet, die gekomen is om de overwinnaars huiswaarts te geleiden uit de strijdende Kerk naar de triomfeerende Kerk. En gij en ik hebben duizende en tienduizende redenen om óók daarheen te willen gaan, maar wij zullen er evenmin ooit komen door zelfverminking als door onboetvaardigheid. Nademaal al onze zonden zijn uitgedelgd door onzen Heer en Heiland Jezus Christus, die daartoe op aarde is gekomen, wenschen wij niets liever, dan juist op den door God bepaalden tijd tot de eeuwige heerlijkheid in te gaan, op een door Gods hand gespreid sterfbed. En dan zal de klank van de dichtvallende grafdeuren achter ons overstemd worden

door den klank van het openen der hooge paarlen poort voor ons. O mijn God! wat of hoe ànderen ook mogen kiezen, -- gun mij eens Christens leven, eens Christens dood, eens Christens begrafenis, eens Christens onsterfelijkheid! — AMEN.

VII.

HET ZEGEL.

En geeft een ring aan zijne hand.
LUKAS XV : 22.

Ik zal de familie-geschiedenis van den lichtzinnigen jonkman uit deze gelijkenis hier niet nog eens herhalen. Gij weet, welk een heerlijk vaderhuis hij verliet. Gij weet, welk een moeilijken tijd hij doorleefde. En gij herinnert u, hoe hij — na die periode van landlooperij en verkwisting — het besluit nam om op te staan en terug te keeren, en zijne ellende uit te weenen aan den boezem der vaderlijke vergiffenis. Zie, op zekeren dag ontstaat er eensklaps een geweldige opschudding voor de huisdeur der oude woning. De dienstknechten komen toesnellen, en vragen: „Wat is er te doen? Wat is er toch te doen?" Maar nog eer zij het gebeurde begrijpen, roept de vader hun toe: „Geeft een ring aan zijne hand!" Welk een schijnbare ongerijmdheid! Wat moet zulk een afzichtelijke bedelaar, zoo'n havelooze vent als deze vagebond, nu met een ring uitvoeren? Ach! hij is de verlo-

ren zoon. Geen verlangen meer naar de zwijnentroggen. Geen reikhalzen meer naar de schillen van den broodboom. Geen opengeloopen voeten meer. Weg met die lompen! Voor den dag met het feestkleed! Hier met den ring! — En juist zoo ontvangt God elk onzer, wanneer wij tot Hem terugkomen. Er zijn gouden ringen, en juweelen ringen, en smaragden ringen, en diamanten ringen; maar de kostbaarste ring, die ooit zijn glans van zich uit heeft doen stralen, is de ring dien onze Vader aan een begenadigde ziel geeft.

Ik weet, dat sommige lieden onder den indruk verkeeren, als zou het geloof den mensch verlagen en verkleinen: dat het al den gloed uit zijne ziel wegneemt, dat hij een blufferige onafhankelijkheid zal moeten verwisselen met een kerkelijk dwangbuis. Maar zoo is het niet! Wanneer iemand een Christen wordt, zinkt hij niet naar beneden, maar stijgt hij naar boven. Het geloof vermenigvuldigt één met tienduizend. Neen, de vermenigvuldiger is de oneindigheid. Het is geen uitwisschen, — het is een polijsten, het is een ontluiken, het is een bloesemtooi, het is een zonsopgang vol luister en stralenglans. Wanneer de mensch het Koninkrijk Gods binnentreedt, wordt hij niet tot een vernederenden dienst uitgezonden, maar de Heer onze Almachtige God roept uit de paleizen des hemels de snelgewiekte engelen tot Zich, die met de bediening van den Troon zijn belast, dat zij heen zullen vliegen en „een ring aan zijne hand geven." In Jezus hebben wij de ruimste vrijheid en de heerlijkste blijd-

schap en de hoogste eer en het kostbaarste sieraad. „Geeft een ring aan zijne hand!"

Ik merk in de eerste plaats op, dat — wanneer Jezus een ziel in Zijne liefde ontvangt — Hij haar *de ring der aanneming* geeft. Terwijl ik mij in mijne kerk te Philadelphia bevond, kwam daar een vertegenwoordiger van de Stadszending te New-York. Hij bracht acht of tien kinderen mede, die hij van de straat had opgeraapt, en nu trachtte hij huisvesting voor hen te vinden in Christelijke gezinnen; en terwijl de kleinen op het platform stonden te zingen, was het of ons hart zou breken van deernis en weemoed. Aan het einde der samenkomst trad er een rijk en edelaardig man naar voren, en zeide hij: „Ik zal dit kleine meisje met hare helderblauwe oogen medenemen, en ik wil haar als een mijner eigene kinderen aannemen." En hij nam haar bij de hand, zette haar in zijn rijtuig, en reed met haar heen.

Toen wij den volgenden dag in de kerk bezig waren met kleederen voor de armen te New-York in ontvangst te nemen, kwam dit kleine meisje terug met een bundeltje onder haren arm, en zeide zij: „Hier zijn mijne oude kleeren; misschien zal een der andere arme kinderen ze wel graag willen hebben," terwijl zij zelve in een helder en keurig mooi pakje gestoken was; en die haar meer van nabij bezien hadden, zeiden dat zij een ring aan hare hand had. Dat was de ring der aanneming.

Er leven een groote menigte menschen, die zich op hunne voorouders beroemen, en die niet weinig

trotsch zijn op het koninklijk bloed, dat door hunne aderen vloeit. In hunne familie hebben zij een graaf, of een hertog, of een eersten minister, of een koning gehad. Doch wanneer de Heer, onze Vader, ons de ring Zijner aanneming aan de hand geeft, worden wij kinderen van den Heerscher over alle natiën. *„Ziet, hoe groote liefde ons de Vader gegeven heeft, namelijk dat wij kinderen Gods genaamd zouden worden."* Het maakt niets uit, hoe armoedig onze kleederen er in deze wereld ook uitzien, of hoe schaarsch onze broodtrommel voorzien is, of hoe schamel de hut is, waarin wij wonen, — indien wij dien ring van onze aanneming door Jezus aan onze hand hebben, kunnen wij ons verzekerd houden van eene eeuwigdurende bescherming.

AANGENOMEN! O, dan zijn wij broeders en zusters van al wat God vreest op de aarde en in den hemel. Wij hebben den familienaam, het familiegewaad, de familiesleutels, de familiepapieren. De Vader houdt toezicht op ons, kleedt ons, verdedigt ons, zegent ons. Indien wij Zijne kinderen zijn, dan zijn wij prinsen en prinsessen. 't Is slechts een quaestie van tijd, wanneer wij onze kroon zullen ontvangen. AANGENOMEN! Dan krijgen wij kennis van de familiegeheimen: *„De verborgenheid des Heeren is voor degenen die Hem vreezen."* AANGENOMEN! Dan hebben wij deel aan de familie-erfenis; en ten dage als onze Vader de schatten des hemels zal uitdeelen, zullen wij bezit nemen van ons aandeel in de paleizen en tempels en lusthuizen. Laten wij ons dus voortaan niet meer beroemen op een aardsche afkomst! Het zinnebeeld

der eeuwige heerlijkheid is ons wapenschild. Deze ring der aanneming begiftigt ons met alle mogelijke eer en voorrechten.

Men heeft mij wel eens verhaald, dat — wanneer er leden van het een of ander geheime genootschap in Amerika zich in een verafgelegen stad bevinden, en door den een of anderen nood gekweld worden, of door vijanden in het nauw worden gebracht — zij slechts een zeker teeken behoeven te geven, en de medeleden van hunne Vereeniging scharen zich van alle kanten rondom hen heen, om hen te verdedigen. En wanneer eenig mensch behoort tot deze groote Christelijke broederschap, — als hij verkeert in nood, in beproeving, in vervolging, in verzoeking, behoeft hij slechts dezen ring zijner aanneming door Christus te vertoonen, en al de gewapende heirscharen des hemels zullen tot zijne redding toesnellen.

En voorts, wanneer Jezus eene ziel in Zijne liefde opneemt, geeft Hij haar een *huwelijksring*. En dat is geen gril of verbeelding van mij. Hosea II vs. 18 en 19: *„En Ik zal u Mij ondertrouwen in eeuwigheid; ja, Ik zal u Mij ondertrouwen in gerechtigheid en in gericht, en in goedertierenheid en in barmhartigheden. En Ik zal u Mij ondertrouwen in geloof; en gij zult den Heer kennen."* In vele landen steekt de bruidegom voor het echtaltaar een ring aan de hand der bruid, als een bewijs zijner liefde en trouw. De zorgen mogen zich opeenstapelen in dat huishouden, en de vloerkleeden mogen verkocht worden, de schilderijen mogen verkocht worden, de piano moge verkocht worden, al het andere moge verkocht

worden, — maar het laatste van alles wat te gelde wordt gemaakt, is de trouwring, want die wordt als iets heiligs beschouwd. In de ure der begrafenis wordt hij van de hand afgetrokken, en in een doosje gelegd. En op den een of anderen verjaar- of gedenk- of herinneringsdag neemt gij dien ring nog weer eens ter hand, en poetst gij hem weer op, totdat al de oude glans er in terugkomt; en dan kunt gij er nog weer de flikkering in zien van oogen, die reeds lang ophielden met weenen. O, het is geen onbeduidend of onbeteekenend feit, als ik u zeg, dat, wanneer Jezus een ziel als Zijn eigendom aanneemt, Hij haar een trouwring geeft! Hij begiftigt u van dat eigen oogenblik af met al Zijne rijkdommen. Gij zijt één — Jezus en de ziel — één in liefde, één in gehechtheid, één in hoop!

Geen macht der aarde of der hel is in staat, een echtscheiding te bewerken nadat Jezus en de ziel verbonden zijn geworden. Andere vorsten hebben hunne gezellinnen verstooten, wanneer zij verzadigd van haar waren geworden, en haar uit de poorten van het paleis de wijde wereld in gejaagd. Ahasverus verbande Vashti; Napoleon verzaakte Josephine; maar Jezus is de Echtvriend, die ons eeuwig trouw blijft. Wanneer Hij u eenmaal liefheeft, zal Hij u liefhebben tot den einde toe.

O neen, gij kunt een ziel niet van Jezus scheiden! Het is een eeuwigdurend huwelijksverbond. Strijd en storm en duisternis kunnen er niet den minsten of geringsten invloed op oefenen. Is het te stout gesproken voor een mensch, die slechts stof

en asch is, gelijk ik, om in dit oogenblik uit te roepen: *„Want ik ben verzekerd, dat noch dood, noch leven, noch engelen, noch overheden, noch machten, noch tegenwoordige, noch toekomende dingen, noch hoogte, noch diepte, noch eenig ander schepsel, ons zal kunnen scheiden van de liefde Gods, welke is in Christus Jezus, onzen Heer!"?* Gelooft zij God, dat — wanneer Jezus en de ziel door het huwelijk worden vereenigd — zij verbonden worden door een keten — een gouden keten — als ik het zoo mag noemen — een keten met één schalm, en die ééne schalm is de gouden ring van Gods eeuwigdurende liefde.

Ik ga een stap verder, en zeg u, dat — wanneer Jezus een ziel in Zijne liefde opneemt — Hij haar begiftigt met den *feestring*. Gij weet, dat het ten allen tijde de gewoonte is geweest, bij buitengewoon heugelijke gelegenheden ringen uit te reiken. Er is niets geschikter voor een verjaarsgeschenk dan een ring. Het is een genot voor u, bij zulk een gelegenheid zulk een geschenk aan uwe kinderen te verstrekken. 't Is het zinnebeeld van blijdschap, van opgeruimdheid, van feestviering. En zoo ook: toen de vader in onzen tekst wilde doen uitkomen, hoe verheugd hij er over was, dat zijn zoon was teruggekomen, gaf hij het op deze wijze te kennen. Want inderdaad, — alvorens hij bevel gaf, dat men 's jonkmans bloote voeten met sandalen zou bekleeden; alvorens hij bevel gaf, dat het gemeste kalf geslacht zou worden, om 's jonkmans honger te stillen, beval hij: *„Geeft een ring aan zijne hand!"*

O, het is zoo'n heerlijk oogenblik, als Jezus en de ziel worden vereenigd!

Elken dag ontmoet ik geloovige lieden, die gelukkig zijn. Ik ontmoet er sommigen, die geen overjas rijk zijn; sommige anderen in hutten of dergelijke armoedige verblijven, waar hun geen enkele aardsche gerieflijkheid ten dienste staat; en tóch zijn zij zoo gelukkig als zij maar kunnen wezen. Zij zingen het „Rots der Eeuwen!" zooals niemand anders ter wereld het zingen kan. Hun gansche leven lang hebben zij nooit eenig ander juweel gedragen, dan een gouden ring, en dat was de ring van Gods onsterflijke genegenheid. O, hoe gelukkig maakt het geloof ons! Heeft het u somber en droefgeestig gemaakt? Loopt gij met het hoofd naar beneden gebogen? Dan vrees ik, dat gij het niet bezit, mijn broeder! Dat kàn geen gevolg van het geloof zijn. Het echte geloof is een blijdschap. „*Hare wegen zijn wegen der lieflijkheid, en al hare paden zijn vrede.*"

Ja, het geloof verlicht al onze lasten. Het effent al onze wegen. Het lenigt al onze zorgen. Het doet de knarsende geluiden der aardsche oneenigheden veranderen in het lieflijk geklank van blijde feestklokken. Tegenover den vlammenden oven der beproevingen plaatst het geloof het aambeeld, waarop schepters gesmeed worden. Zoudt gij u in deze ure niet willen afkeeren van den zwijnendraf, en het eens beproeven met dit geloof? Al de geneugten des hemels zouden u van verre tegemoet komen, en de Heer onze God zou van zijn troon roepen: „*Geeft een ring aan zijne hand!*"

Gij zijt niet gelukkig. Dat zie ik wel. Er is geen vrede; en somtijds lacht gij, wanneer gij eigenlijk vrij wat meer lust gevoelt om te schreien. De wereld is bedrog. Eerst wiegt zij u in slaap met hare dwaasheden, — en dan stoot zij u neer in de duisternis. Zij komt terug van den moord van een millioen zielen, om thans het verderf van úwe ziel te beproeven. Geen vrede buiten God, — maar hier is de fontein, die den dorst kan lesschen. Hier is de haven, waarin gij veilig het anker kunt laten vallen.

Zoudt gij niet gaarne, zoo vraag ik u, — niet vluchtig en in het voorbijgaan, maar zooals de eene broeder zou spreken met den andere, — zoudt gij niet gaarne een kussen hebben, om er uw hoofd op neer te leggen? En zoudt gij niet gaarne, wanneer gij u dezen avond ter ruste begeeft, het besef en de overtuiging hebben, dat alles wèl met u is, hetzij gij morgenochtend om zes uur weer wakker wordt, of dat gij den slaap gaat slapen, die hier op aarde geen ontwaken kent? Zoudt gij deze vreeselijke onzekerheid omtrent de toekomst niet gaarne willen verwisselen met de heerlijke zekerheid van het vooruitzicht op den hemel? NEEM vandaag nog den Heere Jezus AAN, en gij wordt AANGENOMEN, en alles is wel met u. Wanneer, op uwen weg uit dit kerkgebouw naar huis, midden op straat u de een of andere ramp mocht overkomen, die u het leven benam, — uwe ziel zou er geen schade bij lijden. Gij zoudt onmiddellijk opstaan. Gij zoudt uwe oogen opslaan in de straten der hemelsche stad. Gij zoudt u bevinden te midden van

de groote schare dergenen, die tot in alle eeuwigheid gelukkig zijn. Indien gij dezen nacht plotseling door de een of andere ziekte mocht worden getroffen, zoudt gij er u niet bevreesd over maken. Als gij wist dat gij heengingt, zoudt gij kalm afscheid kunnen nemen van uw lief en vriendelijk tehuis hier op aarde, en zoudt gij weten dat gij regelrecht overgaat in het gezelschap dergenen, die de moeite en het verdriet reeds ver achter zich hebben.

Gij gevoelt u op Zaterdagavond eenigszins anders, dan op alle overige avonden der week. Gij komt thuis van het kantoor, of uit den winkel, of van het bureau, en gij zegt: „Ziezoo, mijn werk van deze week is weer afgedaan, en morgen is het Zondag!" Dat is een aangename gedachte. Zelfs in het denkbeeld alleen ligt reeds iets verfrisschends en versterkends. O, hoe aangenaam zal het dan zijn, indien wij — als onze levensdag ten einde is, en wij van hier heengaan, en nederliggen op het bed onzer laatste woning, — indien wij dan kunnen denken: „Welaan, nu is al het werk afgedaan, en morgen is het Zondag: een eeuwigdurende Zondag!"

«O, stad des hemels! stad van God!
Wanneer mag 'k u betreden?
Waar 'k met Gods volk een Sabbath vier
Van eindlooze eeuwigheden!»

Er bevinden zich op den huidigen dag lieden in dit bedehuis, die reeds zeer dicht bij de eeuwige wereld genaderd zijn. Indien gij geloovige Christe-

nen zijt, weest dan, bid ik u, goedsmoeds! Neemt onze heilwenschen naar de stad des lichts mede. Gij bejaarden, die weldra zult heengegaan zijn, neemt onze liefdegroeten mede voor onze dierbaren in het betere land; en wanneer gij hen ziet, zegt hun dan, dat wij spoedig komen. Nog slechts eenige weinige leerredenen uit te spreken en te gaan hooren. Nog slechts een weinig harteleed meer. Nog slechts enkele zware inspanningen. Nog slechts weinige tranen meer. En dan, — welk een verrukkelijk schouwspel zal zich dàn voor ons ontsluiten:

«Heerlijke hemel, waar alles is licht!
Heerlijke serafs met blinkend gezicht!
Heerlijke snaren vol eeuwigen klank!
Heerlijke harpen vol juichenden dank!
Dáár breng 'k met de englen aanbidding en eer
Aan mijnen Heiland, mijn Goël, mijn Heer!»

En zoo kom ik nu tot u met eene algemeene uitnoodiging, — niet hier en daar een man uitkiezende, of hier en daar een vrouw aanwijzende, of hier en daar een kind boven anderen voortrekkend, — maar ik kom tot u met een onbeperkte uitnoodiging en zeg: „*Komt, want alle dingen zijn gereed!*" Wij noodigen u uit om te komen tot het warme, liefdevolle hart van Jezus en tot de gemeenschap der Christelijke Kerk! Ik weet wel: zeer velen zijn van meening, dat de Kerk niet veel meer te beteekenen heeft, dat zij verouderd en in onbruik geraakt is, — dat zij haar werk gedaan heeft en nu aan het verdwij-

nen is, zooals het met alle overbodige en nutteloos geworden dingen gaat. Nu het is, na mijn eigen huis, de heerlijkste plaats, waar ik ooit geweest ben!

Ik weet dat er sommige menschen gevonden worden, die zeggen dat zij Christenen zijn, maar het zonder eenige hulp van anderen schijnen te kunnen stellen, en een soort van geïsoleerde vroomheid beoefenen. Zij hebben geenerlei regels of inzettingen noodig. Ik behoor niet tot dat soort van menschen. Ik kan niet met hen voort. Er zijn zóó vele en zoo velerlei dingen in deze wereld, die mijne aandacht afleiden van God en van Jezus en van den hemel, dat ik wel degelijk behoefte heb aan al de hulpmiddelen van al de symbolen en van al de Christelijke genootschappen, — en het is mij een behoefte, omringd te zijn door een kraehtigen en standvastigen phalanx van menschen die God liefhebben en Zijne geboden onderhouden. Komen deze woorden wellicht tot iemand, die gaarne in dat verbond zou willen worden opgenomen, maar nog aarzelt om den beslissenden stap te doen? O, vraag dan met een eenvoudig, kinderlijk geloof om opneming in de zichtbare Kerk, en gij zult er ontvangen worden! Geen sprake van vragen omtrent de geschiedenis van uw verleden, of omtrent uwe tegenwoordige omgeving. Slechts één toetssteen: *Hebt gij den Heere Jezus lief?* — AMEN.

VIII.

VERGENOEGING.

Zijt vergenoegd met het tegenwoordige.
HEBREEËN XIII : 5.

Er ligt heel wat gezond verstand in Paulus' raad aan de Hebreeën: *„Zijt vergenoegd met het tegenwoordige!"* Vergenoegd en tevreden te zijn, wil zeggen: goedsmoeds te blijven onder àl onze omstandigheden, en niet morrend en tegenstrevend in verzet te komen tegen onze geringheid, of tegen onze armoede, of tegen onze maatschappelijke positie. Er bestaan vier of vijf gewichtige redenen, waarom wij vergenoegd behooren te zijn met het tegenwoordige.

De eerste reden, die ik vermeld als leidende tot die gemoedsstemming, welke ons in mijn tekst wordt aangeraden, is de overweging: dat *de armsten onzer alles bezitten wat onmisbaar is* voor het leven. Wij maken een grooten ophef van onze ontberingen en tegenspoeden; maar hoe weinig spreken wij over

onze zegeningen! De gezondheid des lichaams, welke in de ruimste mate gegeven is aan dezulken, die nooit verwend of vertroeteld of door hun rijkdom bedorven zijn geworden, beschouwen wij als iets volkomen natuurlijks, als iets dat van zelf spreekt. Bezit liever die weelde der gezondheid, en die alleen, dan — zónder haar — door de vensters van een paleis het uitzicht te hebben op parken vol wild, dat fier trotsch rondstapt tusschen fonteinen en standbeelden. Deze lieden slapen geruster op een stroomatras, dan voorname sukkelaars op een bed van ivoor en arendsdons.

Het eenvoudige maal van moeskruiden smaakt beter voor den eetlust, die aangezet is op de bijl van een houthakker of de zeis van een grasmaaier, dan voor den rijke met zijne verschijnselen van slechte spijsvertering, al zit hij ook aan een disch, die overladen is met patrijzen en wildbraad en ananassen. De grootste weelde, die God ooit aan den mensch gegeven heeft, is de *gezondheid*. Wie dezen schat verruilt voor al de paleizen der aarde, wordt onuitsprekelijk bedrogen. Wij zien terug op de glorie van den laatsten Napoleon; maar wie zou zijn Versailles en zijne Tuilleriën genomen hebben, als hij er óók zijn jicht bij had moeten nemen?

„O," zegt deze of gene, „ik verlang niet naar ruwe vermaken, maar wel naar die genietingen, die kunst en goeden smaak ons kunnen verschaffen." Welnu, gij bezit de oorspronkelijke schoonheden, waarvan deze schilderijen een copie te zien geven. Wat is een zonsondergang aan een muur, vergele-

ken met een zonsondergang, die in lussen van vuur aan den hemel gehangen is? Wat is een waterval, stil en onbewegelijk op een stuk doek gespannen, in vergelijking van een waterval, die den berg doet beven en sidderen, zoodat het schuim omhoog vliegt als de onbelichaamde geest van het op de rotsen te pletter geslagen water? O, er is zoo geweldig veel zinledige vertooning in 't spel bij dat dweepen met schilderijen door dezulken, die nooit of nimmer eenige waardeering aan den dag leggen voor het orgineel, waarnaar die schilderijen vervaardigd zijn! Het is alsof een vader of moeder niet de minste of geringste notitie nemen van hun kind, maar buiten zichzelven van verrukking geraken bij het bezichtigen zijner photographie. Dank er nog op den huidigen dag den Heer voor, o man! o vrouw! dat — hoewel gij misschien verstoken zijt van de gelegenheid tot bezichtiging der werken van een Rubens, een Rembrandt, een Potter, een Titiaan, — dat gij nog altijd vrijen toegang hebt tot een kunstkabinet, grooter dan het Louvre te Parijs, of het Britsch Museum te Londen, of het Vaticaan te Rome: de vorstelijke gallerij der middag-hemelen, het Koninklijk kabinet der middernacht-luchten!

Eene andere overweging, die ons tot een geest van vergenoeging en tevredenheid kan leiden, is het feit, dat *ons geluk niet afhankelijk is van uitwendige omstandigheden.* Gij ziet gelukkige menschen en ellendige menschen te midden van alle mogelijke omstandigheden. In een huisgezin waar het laatste tarwebrood op tafel ligt en het laatste stuk hout

in den haard brandt, vindt gij somtijds een blijmoedig vertrouwen op God; terwijl gij in een bijzonder fraaie en weelderige omgeving vaak de tweedracht haar krijgsgeschreeuw kunt zien en hooren aanheffen, waarbij de gastvrijheid doodvriest in een ongezellige huiskamer. Op zekeren dag bleef ik een poos staan op den hoek eener breede, drukke, levendige straat, die op de Beurs uitloopt, om te zien wie van al de menschen, welke mij daar voorbijkwamen, er wel het gelukkigst uitzag. Ik vond, te oordeelen naar hunne gelaatstrekken, dat de gelukkigste menschen niet dezulken waren, die de straat ingingen; want zij vertoonden op hun gelaat de angstige begeerte naar den dollar, dien zij op de Beurs hoopten te winnen. Maar ook evenmin de menschen, die de straat uitkwamen; want zij vertoonden op hun gelaat de angstige smart over den dollar, dien zij verloren hadden. En al evenmin de lieden, die mij voorbij vlogen in prachtige equipages, want zij kwamen hier en daar een koets tegen, die nóg prachtiger was dan de hunne. De gelukkigste vrouw te midden van heel die menigte, te oordeelen naar het uiterlijk voorkomen, was eene vrouw die achter haar appelenkraampje zat te breien. Ik geloof, dat het ware en waarachtige geluk vaker rondziet door het venster eener armelijke woning, dan door den tooneelkijker in een vergulde loge van den schouwburg.

Ik zie Nero, kermend op een troon. Ik zie Paulus, zingend in een kerker. Ik zie koning Achab, midden op den dag uit zwaarmoedigheid naar bed gaande, terwijl in zijne onmiddellijke nabijheid Naboth tevre-

den en vergenoegd is in het bezit van een wijngaard. Haman, de minister-president van Perzië, kniest zich bijna dood, omdat een arme Jood zijn hoed niet voor hem wil afnemen; en Achitofel, een van de grootste rechtsgeleerden uit de Bijbelsche geschiedenis, is zóó bevreesd voor den dood, dat hij zich ophangt. Toen men den rijksten man, die veertig jaren geleden in New-York te vinden was, eens gelukwenschte met zijne uitgestrekte bezittingen, gaf hij ten antwoord: „Ach! gij weet niet, hoeveel moeite ik heb met dat alles te beheeren en in stand te houden!" De beroemde Engelsche dichter Byron verklaarde in zijne laatste oogenblikken, dat hij in zijn geheele leven niet meer dan twaalf gelukkige dagen had gekend; maar Byron was, ondanks al zijn roem, een lichtmis en een godloochenaar, en daarom geloof ik niet, dat hij in zijn gansche leven ooit twaalf minuten van werkelijke en volkomen voldoening gesmaakt heeft. Napoleon I zeide: „Ik wend mij met walging af van de lafhartigheid en de zelfzucht der menschen. Ik beschouw het leven als iets afschuwelijks; de dood alleen geeft rust. Wat ik gedurende de laatstverloopen twintig dagen te lijden heb gehad, gaat alle menschelijk begrip te boven!" En aan den anderen kant, om te toonen hoe iemand gelukkig kan zijn te midden der allerongunstigste omstandigheden: even nadat het reusachtige stoomschip *Ocean Monarch* in het Engelsche Kanaal vergaan was, kruiste er een stoomboot rond in de duisternis, en hoorde de kapitein van dat vaartuig een lied, een lieflijk lied, dat hem over 't

water in de ooren klonk, — en hij boog zich neder naar die stem, en kwam weldra tot de ontdekking, dat het een vrome Christin was, die op een plank van het vergane stoomschip zat en daar met een aandoenlijk blijmoedige stem zong:

«Dierbre Heiland mijner ziele!
Laat mij schuilen aan Uw hart,
Nu de golven mij bedekken
Met een oceaan van smart!»

Het hart recht jegens God en menschen, en wij zijn gelukkig. Het hart verkeerd jegens God en menschen, en wij zijn ongelukkig.

Een andere reden waarom wij behooren te komen tot dien geest, die in mijn tekst omschreven wordt, is gelegen in het feit, dat *al de verschillen in aardsche omstandigheden voorbijgaand en vergankelijk zijn.* De huizen die gij bouwt, het land dat gij bezaait, de lokaliteiten die gij voor uwe zaken noodig hebt, zullen weldra in andere handen overgaan. Hoe hard gij het thans ook moogt hebben, — als gij in waarheid een Christen zijt, zult gij u weldra in eene andere omgeving verplaatst zien. Pijn, beproeving, vervolging, zij kloppen nooit of nimmer aan de deur van het graf. Een doodkist, van denneplanken vervaardigd, is een even goede rustplaats, als een die van mahonie- of rozenhout gemaakt en met zilver beslagen is. Ga rond tusschen de rustplaatsen der dooden, en gij zult bemerken, dat — hoewel er onder al de daar liggende menschen een

groot verschil ten opzichte hunner aardsche omstandigheden bestond, — zij er thans allen even onbewust van zijn. De hand die een groet toewuifde aan een raadslid of een prins of een koning, ligt nu even stil en onbewegelijk, als de hand die hard en vereelt werd door het werken met den smidshamer of met het pottenbakkersrad. Het maakt nu voor hen volstrekt geen verschil meer, of er een eenvoudige steen boven hen ligt, waarvan de reiziger eerst het mos moet verwijderen, om den naam er op te kunnen lezen, of dat er een hooge zuil op hun graf staat, die zich bijna tot aan den hemel verheft, als om aan de vier windstreken hunne deugden te verkondigen.

In dat stille land zijn er geen titels voor groote mannen, en hoort men geen geratel van rijtuigwielen, en laten zich nooit de schuifelende passen van dansende paren vernemen. De Egyptische guano, die op de velden in het Oosten wordt uitgestrooid tot bemesting van den bodem, is het bijeenverzamelde stof uit de graven van koningen en edelen en grootmachtige mannen. O, welk een hartzeer zou het voor die mannen geweest zijn, als zij ooit hadden kunnen vermoeden, dat men hen in de latere eeuwen der wereld Egyptische guano zou noemen!

Nog een andere reden, waarom wij dien geest van blijmoedigheid behooren aan te kweeken, is gelegen in het feit, dat *God weet wat het best voor Zijne schepselen is.* Gij weet, wat het best voor uw zoontje is. Hij vindt, dat gij niet zoo vrijgevig

tegenover hem zijt, als gij naar zijne meening wel behoordet te wezen. Hij critiseert uwe tucht, maar gij overziet het geheele veld, — en, omdat gij dat kind liefhebt, doet gij wat volgens uwe weloverwogen meening het best voor hem is. En nu: God is de beste aller vaders. Somtijds denken Zijne kinderen, dat Hij hard voor hen is, en dat Hij niet zoo vrijgevig ten hunnen opzichte handelt, als Hij volgens hun inzien wel behoorde te doen. Maar kinderen weten niet zooveel als een vader. Ik kan u zeggen, waarom gij u niet in weelde baden kunt, en waarom gij tot dusver niet voorspoedig zijt geweest. Het is omdat gij niet tegen de verzoeking bestand zoudt zijn. Ware uw pad altijd effen geweest, dan zoudt gij zijn gaan vertrouwen op uwe eigene standvastigheid; doch daarom maakte God dat pad ruw en oneffen, zoodat gij u aan Zijne hand moest vasthouden. Als het heden altijd zoel en zacht was geweest, waart gij misschien langs de beekjes blijven ronddrentelen; maar bij het eerste gehuil van den storm versneldet gij uwen voetstap hemelwaarts, en wikkeldet gij u in het kleed der gerechtigheid uws Heilands.

„Wat heb ik misdaan?" vraagt de korenschoof aan den landbouwer; „wat heb ik misdaan, dat ge mij zoo hard slaat met uwen dorschvlegel?" De landbouwer geeft geen antwoord; maar de hark trekt het stroo weg, en de molen blaast het kaf in den wind, en het goudgele graan valt neder aan den voet van den windmolen. En een poosje later begrijpt het stroo, als het van den hoogen stapel neer-

ziet op het goudgele graan, dat aan weerskanten van den dorschvloer ligt opgehoopt, waarom de landman den korenschoof met den dorschvlegel slaat.

Wie zijn deze, die daar voor den Troon staan? En het antwoord luidde: *„Dezen zijn het, die uit de groote verdrukking komen; en zij hebben hunne lange kleederen gewasschen, en hebben hunne lange kleederen wit gemaakt in het bloed des Lams."* God gave, dat wij allen konden begrijpen, dat onze beproevingen het beste voor ons zijn! Als wij een waardeerend besef van die waarheid hadden, zouden wij weten, waarom John Noyra, de martelaar, midden in de vlammen van den brandstapel, zich nederboog en een der takkenbossen opraapte, die hem verteerden, en er een kus op drukte, en toen uitriep: „God zij gedankt voor de ure, waarin ik geboren werd voor deze eervolle onderscheiding!" Zij die met Hem op aarde lijden, zullen met Hem verheerlijkt worden in den hemel. Zijt dus vergenoegd met het tegenwoordige!

Een andere overweging, die ons leidt tot den geest van mijn tekst, is de verzekerdheid, dat de *Heer zal voorzien.* Zal Hij, die het water in de holte Zijner hand houdt, ooit toelaten dat Zijne kinderen sterven van dorst? Zal Hij, Wiens het vee is op duizend bergen, en al de schatten der aarde aan graan en vruchten, ooit toelaten dat Zijne kinderen van honger omkomen? Ga morgen ochtend vroeg naar buiten, in de bosschen, en hoor er de vogelen zingen. Zij hebben geen ontbijt gehad, zij weten niet waar zij zullen middagmalen, zij kunnen nog

in de verste verte niet vermoeden, waar en hoe hun avonddisch zal zijn; maar ga de vogelen eens in den vroegen morgen hooren zingen. *„Aanziet de vogelen des hemels, dat zij niet zaaien, noch maaien, noch verzamelen in de schuren, en uw hemelsche Vader voedt nochtans dezelve: gaat gij dezelve niet zeer veel te boven?"*

Zevenduizend menschen gingen, in de dagen van Jezus' omwandeling op aarde, de woestijn in. Het waren de onvoorzichtigste menschen, waarvan ik ooit ter wereld gehoord heb. Zij verdienden, van honger te sterven. Zij hadden spijze genoeg kunnen medenemen om hen te voeden totdat zij terugkwamen. Maar zij namen niets mede. Een jongske, dat alléén meer overleg had dan zij met hun allen, vroeg dien morgen aan zijne moeder om wat broodjes en een paar vischjes. Zij werden in zijn knapzak geborgen. En zoo ging hij er meê de woestijn in. Van dien teerkost werden de zeven duizend gespijzigd; en hoe meer zij aten, des te grooter werden de brooden, totdat de voorraad, dien de kleine jongen in één zak had medegebracht, zoodanig was verveelvoudigd, dat hij de overgeschoten brokken niet in zes zakken naar huis had kunnen dragen. „O ja," zegt gij, „maar wij leven nu in een anderen tijd, en de dagen der wonderen hebben wij reeds lang achter ons!" Ik antwoord u, dat, hetgeen God toen door een wonder deed, Hij datzelfde nu op eene andere wijze doet, en door natuurlijke wetten. *„Ik ben jong geweest,"* zegt David, *„en ook ben ik oud geworden, maar heb niet gezien den recht-*

vaardige verlaten, noch zijn zaad zoekende brood."

Het is hoog tijd, dat gijlieden, die zit te kniezen over uwe aardsche omstandigheden, en die vreest dat gij nog eens gebrek zult moeten lijden, gaat begrijpen, dat de eed van den Eeuwigen God vervat is in het feit, dat gij genoeg zult hebben om te eten en u te kleeden.

Voorts vestig ik er uwe aandacht op, *dat het geloof in Jezus den grootsten invloed oefent om den mensch vergenoegd en tevreden te maken.*

Een waarborg tegen alle geldelijke en geestelijke nooden! Het stemt den geest tot kalmte, het verkleint al het aardsche tot iets onbeteekenends, en verzadigt de ziel met gedachten aan den hemel. O gij allen, die nu reeds uw leven lang hebt rondgezworven van de eene plaats naar de andere, hopende en verwachtende in een verandering uwer omstandigheden iets te zullen vinden, dat verlichting kan schenken aan uwen geest, — ik beveel u dezen morgen de ontfermende, ernstige, practische, niet tegen het gezond verstand indruischende leer van onzen Heer en Heiland Jezus Christus aan. *„De goddeloozen, zegt mijn God, hebben geenen vrede,"* en zoo lang gij in uwe zonde voort blijft gaan, zult gij ellendig zijn. Komt tot Jezus! Maakt Hem tot uw erfdeel en uitgangspunt voor den hemel, en gij zult een gelukkig man, gij zult eene gelukkige vrouw zijn!

En toch, mijne vrienden! niettegenstaande al deze drangredenen tot een geest van vergenoeging en tevredenheid, heb ik u dezen morgen te zeggen,

dat het menschelijk geslacht verdeeld is in twee helften: zij die benijden, en zij die beneden worden. De timmerman wil alles ter wereld wezen, als hij maar geen timmerman is, en de metselaar wil iets anders dan een metselaar wezen, en de bankier iets anders dan een bankier, en de advokaat iets anders dan een advokaat, en de predikant iets anders dan een predikant; en iedereen zou gelukkig zijn, als hij slechts iets anders ware. De anjelier wil een zonnebloem zijn, en de appelboomen laten hunne bloesems vallen omdat zij geen reusachtige ceders zijn, en de praam wil een schoener zijn, en de sloep wil in een mailstoomer veranderd worden, en alle ouders hebben de stoutste kinderen die er ooit geweest zijn, en iedereen heeft de zwaarste rampen en tegenspoeden, en alles ligt onderste boven, of staat op 't punt om het te worden. Ach, mijne vrienden, met een dergelijken geest zult gij nooit eenige vorderingen maken!

Gij kunt u niet omhoog kniezen; maar eer gij er op verdacht zijt, hebt gij u in de diepte gekniest! Te midden van al die knarsende wanklanken sla ik deze snaar van de harpe des Evangelies aan: *„De godzaligheid is een groot gewin met vergenoeging. Want wij hebben niets in de wereld gebracht, het is openbaar, dat wij ook niet kunnen iets daaruit dragen. Maar als wij voedsel en deksel hebben, wij zullen daarmede vergenoegd zijn."*

Laat ons allen bedenken, indien wij Christenen zijn, dat wij over eenigen tijd van hier gaan, hoe of wat onze tegenwoordige omstandigheden ook mogen

wezen, om een volzalig oord te gaan bewonen. Evenals wij des zomers onze kleederen uittrekken, en afdalen in de koele zee, om er een bad te nemen, zoo zullen wij eenmaal dit gewaad des vleesches afleggen en in de koele Jordaan stappen. Wij zullen rondzien naar de een of andere plek, waar wij onze vermoeienissen neer kunnen leggen, en de boomen zullen zeggen: „Kom en rust onder onze schaduw!" en de aarde zal zeggen: „Kom en slaap in mijnen schoot!" en de winden zullen zeggen: „Wees stil, terwijl ik een wiegelied voor u zal zingen!" En terwijl zes sterke mannen ons uitdragen naar onze laatste rustplaats, en asch wederkeert tot asch, en stof tot stof, zullen wij twee voeten, met de litteekenen der nagelen er in, te midden van den opgedolven grond zien staan, en een door de doornen opengereten voorhoofd zich over het geopende graf zien buigen, terwijl een stem, met de teederheid van alle liefde en met de kracht van alle almacht, ons zal toeroepen: *„Ik ben de Opstanding en het Leven; die in Mij gelooft, zal leven, al ware hij ook gestorven!"* Vertroost elkander met deze woorden. — AMEN.

IX.

DE SCHOONSTE DER SCHOONEN.

Zie, gij zijt schoon, mijn liefste! ja liefelijk. HOOGLIED I : 16.

Het menschelijk geslacht is in den loop der eeuwen verbeterd. Een tijdlang verviel en ontaardde het, en te oordeelen naar al wat ik er van gelezen heb, helde het eeuwen achtereen in alle opzichten naar de barbaarschheid over. Maar onder den zich steeds verbreedenden en verdiependen invloed van het Christendom beweegt het zich nu in opwaartsche richting. Het natuurlijke voorkomen van het menschelijke geslacht is op den huidigen dag veel aantrekkelijker, dan in de zestiende, in de zeventiende, of zelfs in de achttiende eeuw. Uit de geschilderde portretten en de gebeeldhouwde gelaatstrekken en vormen van dezulken, die beschouwd werden als de voorname mannen en de aantrekkelijke vrouwen van tweehonderd jaar geleden, leid ik het hoogere standpunt der mannen en vrouwen

van onzen tijd af. Zoodanig gevormde lieden uit lang vervlogen eeuwen, gelijk door de schilder- en de beeldhouwkunst zijn voorgesteld als fraaie standaard modellen van schoonheid en waardigheid, zouden in onzen tijd juist als het tegendeel daarvan beschouwd worden.

Maar in geen enkele luchtstreek en in geen enkele eeuw is er ooit één mensch verschenen, die uit het oogpunt van lichamelijke aantrekkelijkheid vergeleken kon worden met Hem, dien mijn tekst reeds roemde honderden jaren vóór Hij Zijn kinderlijken voet zette op den heuvel achter Bethlehem. Hij was, en Hij is, *„schoon, ja liefelijk."* Het natuurlijke voorkomen van den Christus is meerendeels een gissing van kunstenaars. Sommige schrijvers zeggen van Hem, dat Hij bruin of donker van tint is geweest, en anderen weer, dat Hij een blonde of lichte huidkleur had. Sint-Johannes van Damascus, die elfhonderd jaar geleden schreef, dus zooveel dichter dan wij zelf bij den tijd van Christus, en die dus ook meer waarschijnlijkheid oplevert voor de nauwkeurigheid zijner overlevering, stelt Hem voor met een zwarten en gekrulden baard, ineenloopende wenkbrauwen, „een geelachtige tint en slanke, spitse vingers, evenals zijne moeder." Een schrijver van vijftienhonderd jaar geleden stelt den Christus als blond voor: „Zijn haar heeft de kleur van wijn en is goudkleurig aan den wortel; het hangt recht neer en is zonder glans, maar aan den bovenkant der ooren krullend en glimmend, en beneden de kruin gescheiden, naar de gewoonte der Nazareners Zijn voorhoofd is effen en glad, Zijn gelaat zonder vlekken,

en verfraaid door een zachten blos; de uitdrukking van Zijn gelaat is ongekunsteld en vriendelijk. Neus en mond hebben in geen enkel opzicht eenig gebrek. Zijn baard is vol, van dezelfde kleur als Zijn haar, en onder de kin in tweeën gesplitst; Zijne oogen zijn blauw en buitengewoon schitterend."

Mijne meening is, dat het een Joodsch gelaat was. Zijne moeder was eene Jodin, en er zijn geen schooner vrouwen op aarde dan de Joodsche vrouwen. Helaas! zou men bijna zeggen, dat Hij zoo lang leefde vóór de kunsten der daguerrotype en der photographie geboren werden, anders zouden wij misschien Zijne gelaatstrekken nauwkeurig geweten hebben. Ik weet wel, dat de beeldhouw- en de schilderkunst lang vóór Christus geboren werden, en die hadden uit den ouden tijd het voorhoofd, den neus, de oogen en de lippen van onzen Heer tot op onzen tijd kunnen overbrengen. Phidias de beeldhouwer legde, vijfhonderd jaar vóór Christus kwam, van verrukking zijn beitel neder. Waarom nam iemand dien beitel niet op, en gaf hij ons niet het profiel of het volle gelaat van onzen Heer te zien? Polygnotus de schilder legde vierhonderd jaren vóór Christus zijn penseel neder. Waarom heeft iemand het niet opgenomen, en ons ten minste het oog van onzen Heer te zien gegeven, het oog, die souverein van het gelaat? Dionysius, de kunstzinnige letterkundige, die te Heliopolis in Egypte de zonderlinge verduistering van den hemel tijdens de kruisiging van Christus in de nabijheid van Jeruzalem zag, en niet wist wat het was, maar

het als een buitengewone zonsverduistering beschreef en er van zeide: „òf de godheid lijdt, òf zij toont haar medelijden met een lijder," — die Dionysius had zijne pen aan 't werk kunnen zetten en het portret van onzen Heer teekenen. Maar neen! de schoone kunsten hielden zich toen alleen bezig met het weergeven van de gestalten en gelaatstrekken der gunstelingen dezer wereld, en niet van de gestalten en gelaatstrekken der landlieden, in wier midden de Christus optrad.

Het was niet vóór de vijftiende eeuw, dus meer dan veertienhonderd jaren na Christus, dat bekwame schilders een poging deden om ons door middel van hun penseel eenig denkbeeld van Christus' gelaat te geven. De afbeeldingen van vóór dien tijd waren zoo schandelijk slecht, dat het Concilie van Konstantinopel verbood, ze in het openbaar ten toon te stellen. En Leonardo da Vinci, die in de vijftiende eeuw leefde, beeldde het gelaat van den Christus op twee doeken af, doch het eene was een terugstootend gelaat, en het andere was een verwijfd gelaat. Raphaëls portret van den Christus is een zwak gelaat, Albert Dürers portret van den Christus is een woest gelaat. Titiaans portret van den Christus is een gelaat zonder eenige uitdrukking. De grootste kunstenaars, zoowel met beitel als penseel, hebben op merkwaardige wijze schipbreuk geleden bij hunne pogingen om het voorhoofd, de wangen, de oogen, den neus, den mond van onzen gezegenden Heiland weer te geven.

Maar aangaande Zijn gelaat kan ik u iets stelligs

zeggen, en dat boven alle tegenspraak verheven is. *Ik ben er verzekerd van, dat het een bezield gelaat was.* Het gelaat is slechts het gordijn der ziel. Het was onmogelijk, dat eene gemoedsgesteldheid als die van den Christus zich niet in Zijn uiterlijk voorkomen zou geopenbaard hebben. Minzaamheid als een toevallige en oogenblikkelijke opwelling geeft misschien geen verhelderenden glans aan de gelaatstrekken; maar minzaamheid als een levenslange, overheerschende eigenschap, brengt aantrekkelijkheid in het voorkomen teweeg, even zeker als de zonneschijn de bloemen voortbrengt. Kinderen zijn bevreesd voor een man met een ruw of grommig gezicht. Zij beginnen te schreien, als hij aanstalten maakt om hen eens op te nemen. Als hij een poging doet om hen te liefkoozen, wordt hij veeleer met een klap dan met een kus beloond. Alle moeders weten, hoeveel moeite het kost, hare kinderen mede te krijgen naar een man of een vrouw met een terugstootend voorkomen. Maar niet zoodra verscheen Jezus in den huiselijken kring, of er ontstond een groote opgewondenheid onder het jonge volkje, en de kleuters begonnen te spartelen om uit moeders armen weg te komen. Men kon de kinderen niet weerhouden. „Ga toch weg met die kinderen!" riepen eenige discipelen toornig. Misschien hadden de dreumissen op straat loopen spelen, zoodat hunne gezichtjes nu juist niet van de heldersten waren, of misschien zaten ze niet erg netjes in de kleeren, of wellicht dachten de discipelen dat het Evangelie van Jezus hoofdzakelijk een Evangelie

voor „nette" en groote menschen was. Maar de Heiland maakte de kinderlijke opgewondenheid nòg levendiger door Zijne betuiging, dat Hij méér hield van de kinderen dan van de volwassenen, waarom Hij dan ook openlijk verklaarde: *„Voorwaar zeg Ik u: indien gij u niet verandert, en wordt gelijk de kinderkens, zoo zult gij in het Koninkrijk der hemelen geenszins ingaan!"* Hoe jammer voor zulke menschen, die niet van kinderen houden. Zij deden beter met maar stillekens uit den hemel weg te blijven, want daar wemelt het van dat kleine goed. Dat is, geloof ik, een der redenen, waarom de groote meerderheid van het menschelijk geslacht in de prille jeugd sterft. Jezus is zóó ingenomen met de kinderen, dat Hij ze tot Zich neemt vóór en aleer de wereld den tijd heeft om ze te bederven en ruw te maken; en daarom staan zij nu voor de vensters van het paleis, en zitten zij er op de drempels, en spelen zij er in 't groen. Somtijds verhalen Mattheus en Markus en Lukas een gebeurtenis uit Jezus' leven, en somtijds maakt slechts één hunner er melding van; maar én Mattheus, én Markus, én Lukas werken allen gezamenlijk mede aan die schilderij van den Christus, omringd door kleine kinderkens, — en ik weet uit hetgeen er in die oogenblikken voorviel, dat Jezus' gelaat vol blijmoedige opgewektheid was.

Niet alleen was Jezus schoon en lieflijk in Zijn voorkomen, maar ook lieflijk in Zijne manieren. Ik weet, zonder dat men het mij gezegd heeft, dat de Heer, die de rivieren en de meren en de oceanen schiep, rein en zindelijk in Zijn voorkomen was. Hij

verafschuwde de ziekte der melaatschheid, niet alleen om het diep bedroevende schouwspel, maar ook omdat zij zoo door en door onzindelijk was, en Zijne genezende woorden waren: *„Ik wil, word gereinigd!"* Hij zelf betoonde Zich een voorstander van grondig wasschen en een verklaard vijand van oppervlakkige reiniging, toen Hij de geveinsden op de kaak stelde, omdat zij alleen *„het buitenste der drinkbekers"* schoonmaakten, en Hij prijst Zijne discipelen door te zeggen: *„Nu zijt gij rein,"* en als Hij vermaningen richt tot hen die vasten, zegt Hij onder anderen: *„Wascht uw aangezicht,"* en tot een blinde dien Hij genezen had: *„Ga heen en wasch u in het badwater van Siloam."* En hij zelf waschte met eigen handen de voeten der discipelen, niet alleen, dunkt mij, om een blijk van Zijne nederigheid te geven, maar ook omdat hunne voeten waarschijnlijk een reiniging noodig hadden. De zaak is, dat de Heer een groot voorstander van water was. Ik weet dat uit het feit, dat het grootste gedeelte van de wereld uit water bestaat. En als ik Jezus zoo voortdurend het gebruik van water hoor aanbevelen, weet ik, dat Hij persoonlijk steeds rein en zindelijk was, ofschoon Hij Zich veel onder zeer ruw volk bewoog en zulke lange tochten over stoffige zandwegen deed. Hij droeg Zijn haar lang, overeenkomstig de gewoonten van Zijn land en Zijn tijd; maar noch zorg, noch ouderdom hebben zijne lokken gedund of benadeeld, die nooit ordeloos of ongekamd waren. Ja, Zijn uiterlijk voorkomen was in alle opzichten liefelijk.

Matigheid was óók een der grondregelen van Zijne levenswijze. Als toevoeging aan het water dronk Hij het sap van den druiventros. Toen men op een bruiloftsmaal te weinig had van dezen drank, maakte Hij kannen aan kannen vol druivensap; maar dit verschilde evenzeer van hetgeen de wereld in onzen tijd maakt, als gezondheid verschilt van ziekte, en als een kalme polsslag verschilt van de stuipen der lijders aan zuiperswaanzin. Er was geen strychnine in dien drank, en geen campèchehout, of ander vergif. De drinkebroers en de dwazen, die thans het wijn maken te Kanaä in Galilea aanvoeren als een vrijspraak voor de vurige en verderfelijke dranken der negentiende eeuw, vergeten dat de wijn van de Nieuw-Testamentische bruiloft twee kenmerkende eigenschappen bezat: ten eerste dat de Heer hem maakte, en ten andere dat hij van water gemaakt was. Koopt zooveel als gij kunt van dat merk, en drinkt er minstens driemaal per dag wat van, en laat er in 't voorbijgaan een vaatje van aan mijn kelder bezorgen. Gij zult mij nooit wijsmaken, dat onze dierbare Heiland, die het land doorging goeddoende en de zieken genezende, voor den mensch een soort van drank zou geschapen hebben, die alleen en op zichzelf méér ziekten veroorzaakt, dan alle andere oorzaken te zamen genomen; of dat Hij, die den geest der bezetenen stilde en in het rechte spoor leidde, dat soort van drank zou geschapen hebben, dat meer dan alle andere dingen doet om de krankzinnigen-gestichten te vullen; of dat Hij, die zoo hulpvaardig was jegens de armen,

een soort van drank zou geschapen hebben, die den aardbodem met hongerlijders bevolkt; of dat Hij, die hier op aarde kwam om het menschdom van de zonde te verlossen, een vocht zou geschapen hebben, dat de bron is van de meeste misdaden, die thans de gevangenissen overbevolken. Een lieflijke matigheid stond op heel Zijn gelaat te lezen, van de haarlijn op het voorhoofd tot den onderkant der gebaarde kin.

Huiselijkheid was óók Zijne gewoonte. Hoewel Hij te arm was om een eigen tehuis te bezitten, ging Hij naar buiten, om den nacht te Bethanië door te brengen, twee of drie mijlen loopen van Jeruzalem, over een ruwen en heuvelachtigen weg, die den afstand bijna gelijk maakte aan zes of zeven gewone mijlen, iederen morgen en iederen avond heen en weer. Ik loop liever tien mijlen ver over een goede Amerikaansche of Europeesche bestrating, dan dien weg te bewandelen, dien Jezus tweemaal daags van Jeruzalem naar Bethanië ging. Maar Hij beminde de stille rust van het huiselijk leven, en Hij was liefelijk ook in Zijne huiselijkheid. Welk een genot was het voor Hem, den uit den dood opgewekten jongeling weer aan zijne moeder terug te geven, en het op zijn bevel herrezen doode meisje aan haren vader, en de huisgezinnen weder te herstellen, waarin ziekte of dood hunne intrede hadden gedaan! Evenals het alom bekende Engelsche lied: „Thuis, dierbaar thuis!" gedicht werd door iemand, die destijds geen tehuis bezat, zoo geloof ik dat het gemis van een eigen tehuis voor Jezus een reden te meer was tot hooge waardeering der huiselijkheid.

Bovendien, hij was liefelijk in Zijne genegenheden. Ziet, waterzucht is een der treurigste kwalen. Zij veroorzaakt ontsteking en zwelling en martelende pijnen in elk lid of lichaamsdeel, dat er door wordt aangetast. Zoodra een geval van dien aard aan Jezus ter behandeling gegeven wordt, gebiedt Hij, zonder eenig gebruik van zweetmiddelen, de genezing der kwaal. En hoe bedreven was Hij als oogarts in het openen van de lang gesloten poorten des gezichts voor het blauw van den hemel, en voor het rood der bloemen, en voor het smaragdgroen der grasvelden! Welk een Heiland was Hij voor het koelen van koortsen, zonder ook maar één grein chinine of antifebrine; en voor het recht maken van gekromde ruggen, zonder een enkele operatie; en voor het doen oprukken van gansche muziekkapellen langs de doodsche gallerijen van de ooren eens dooven; en voor het geven van een gezond zenuwstelsel aan de slachtoffers van vallende ziekte! MEDELIJDEN! Hij gaf hun geen hooggeleerd advies, of geen wijsgeerig vertoog over de geneeskundige wetenschap, maar Hij zette zich bij hen neder en schreide met hen.

Men pleegt het wel eens aan te halen als het kortste vers in den geheelen Bijbel, maar voor mij is 't eigenlijk het langste en grootste: „EN JEZUS WEENDE." O, velen onzer weten wel, wat dat zeggen wil! Toen wij in grooten nood verkeerden, trad er iemand bij ons binnen met een stortvloed van breedsprakige vertroostingen, en haalde hij op een soort van hartelooze manier allerlei teksten

uit de Heilige Schrift aan, en — wij hadden er niet de minste of geringste baat bij. Maar een poosje later trad er iemand anders bij ons binnen; en zonder een woord te spreken, ging hij zitten en barstte hij in een vloed van tranen uit bij het zien van onze ellende, en op de een of andere wijze hielp ons dat weer op den goeden weg. „JEZUS WEENDE." Gij weet, het was een door de teederste liefdebanden saamverbonden huisgezin, dat van Maria en Martha en Lazarus. De vader en de moeder waren gestorven, en de meisjes waren nu geheel afhankelijk van hun broeder. Lazarus had tot zijne zusters gezegd: „Kom, Maria! kom Martha! houdt nu op met schreien. Ik zal wel voor u beiden zorgen. Ik zal zoowel vader als moeder voor u zijn. Mijn arm is sterk. Ik verzeker u, meisjes, gij kunt op mij rekenen!"

Maar nu was Lazarus ziek, — ja, Lazarus was dood. Geheel verslagen door deze ramp, zitten de zusters ontroostbaar neer, — totdat er zachtkens aan de deur geklopt wordt. „Binnen!" zegt Martha. „Binnen!" zegt Maria. Jezus treedt binnen, en ook Hij staat als verslagen. Het was te veel voor Hem. Hij was zoo dikwijls en zoo vriendelijk onthaald geworden in dat huis, alvorens ziekte en dood het havenden, dat Hij hoorbaar zuchtte en snikte, en de tranen langs het bedroefde gelaat van den medelijdenden Heiland vloeiden. „JEZUS WEENDE." Waarom beproeft gij het óók niet eens met die manier van helpen? Gij zegt: „Ik ben een man van weinig woorden," of „ik ben een vrouw van weinig woorden." Nu, goede ziel! woorden zijn ook

volstrekt niet noodig. Volg het voorbeeld van uwen Heer na, en ga naar die in rouw gedompelde huisgezinnen, en ween met hen!

John Murphy! Neen, gij kent hem niet. Maar op zekeren dag, toen ik over een zwaar verlies treurende was, trad hij mijn huis binnen. Minzame bedienaren des Evangelies waren gekomen en hadden schoon en aandoenlijk gesproken, en met ons gebeden, en alles gedaan wat zij konden om ons te troosten. Maar John Murphy, een van de beste vrienden die ik ooit gehad heb, een grootmoedige, prachtige Ier, kwam binnen en keek mij eens goed aan, stak ons zijn breede, sterke hand toe, en sprak geen woord, maar ging zitten en schreide mèt ons. Ik ben niet wijsgeerig genoeg om te zeggen, hoe of waardoor het kwam, — maar op de een of andere wijze werd de kamer, van deur tot deur, en van vloer tot zolder, vervuld met een allesdoordringenden troost. „JEZUS WEENDE."

Ik geloof dat het dàt is, wat den Heere Jezus tot zulk een *populairen* Jezus maakt. Er zijn er zoovelen die behoefte hebben aan ontferming en deernis en medelijden. Mejuffrouw Fiske, de beroemde zendingszuster, voerde op zekeren dag in de kapel het woord tot de heidenen; maar het was zeer treurig met hare gezondheid gesteld, en zij was zóó zwak, dat zij op een mat moest blijven zitten, terwijl zij sprak, en juist behoefte kreeg aan iemand om tegen te leunen, toen zij den boezem eener vrouw tegen haren rug voelde, en de stem eener vrouw hoorde zeggen: „Leun maar tegen mij!" Zij leunde een

weinig, maar wilde liever niet te lastig zijn; doch de stem der vrouw liet zich weer hooren: „Leun wat zwaarder! Als ge mij liefhebt, leun dan zoo zwaar als gij kunt!" En dàt maakt Jezus zoo liefelijk en beminnelijk. Hij wenscht niets liever, dan dat alle zieken en alle bekommerden en alle vermoeiden op Hem komen leunen, en Hij zegt: *„Leun zwaar! Als ge Mij liefhebt, leun dan zoo zwaar als gij kunt!"* Ja, Hij is dicht bij u met Zijne medelijdende hulp. Hadley Vicars, een vermaard krijgsman en Christen uit den Krim-oorlog, stierf omdat zijn regiment, toen hij gewond was, te ver van de tent met gences- en verbandmiddelen verwijderd was. Hij was niet doodelijk gewond, en als de heelmeesters slechts hadden kunnen beschikken over het verbandlinnen en de medicijnen, zou hij hersteld zijn. Helaas! o zooveel menschelijk medelijden en veelbelovende bemoediging komt te laat; maar Jezus is altijd dicht bij ons, als wij Hem noodig hebben, en Hij houdt al de geneesmiddelen in gereedheid, en Hij heeft het eeuwige leven voor allen die er om vragen. MEDELIJDEN!

Voorts: *Hij was liefelijk in Zijne leerstellingen.* Zelfopoffering, of de verlichting van het lijden van anderen door ons eigen lijden. Hij was de éénige geneesheer, die ooit het voorstel deed om zijne patiënten te genezen door hunne ziekten van hen over te nemen. ZELFOPOFFERING! En wat heeft Hij niet opgeofferd voor kinderen! Het heerlijkste klimaat van het heelal: de lucht des hemels, voor het onstuimige weer van Palestina; een schepter van

onbeperkte heerschappij voor een plaats op de bank der beschuldigden in een aardsche rechtszaal; een fonkelende diadeem voor een kroon van stekende brandnetels; een paleis voor een koestal; een troon voor een kruis. ZELFOPOFFERING! Wat is er liefelijkers? Moeders die sterven voor hare aan typhus lijdende kinderen; machinisten die door de openstaande spoorwegbrug in de diepte gaan, om den trein te redden; brandweermannen die zich dood laten schroeien bij hunne pogingen om iemand langs de ladders naar beneden te helpen uit de vierde verdieping van het vlammende huis; en deze allen te zamen slechts zwakke en gebrekkige voorbeelden, om een flauw begrip te geven van de zooveel grootschere, zooveel machtiger, zooveel verder strekkende zelfoppering van Hem, die *„schoon, ja liefelijk is."*

Verwondert het u nu nog, dat de geschiedenis van Zijne zelfopoffering honderden en duizenden bewogen heeft om voor Hem te sterven? In één enkele reeks van vervolgingen zijn er eens meer dan tweehonderd duizend menschen ter dood gebracht om Jezus' wille. Om Zijnentwille werd in de dagen der eerste Christenen de martelares Blandina aan een paal gebonden en de wilde beesten op haar losgelaten; en toen zij nog in het leven was gebleven na de aanvallen der tanden en klauwen, werd zij in een net gebonden, en zoo neergeworpen voor een wilden stier, die haar met zijne horens stiet en kneusde, totdat haar laatste levensvonk was uitgebluscht. *Alles voor Christus*! De Hugenoten stervend voor Jezus! De Albigenzen ster-

vend voor Jezus! De Waldenzen stervend voor Jezus! De vlammen der brandstapels verdragen voor Jezus! De beenderen der martelaren, vlak uitgespreid, zouden een pad van verteerd en verbleekt leven rondom de geheele aarde vormen. De beminnelijkheid van 's Heilands opoffering is de bezielende kracht en drijfveer geweest bij al de heldendaden en al de marteldooden der achtereenvolgende eeuwen. Voor Jezus Christus zijn méér mannen en vrouwen gestorven, dan voor al de andere bewoners der aarde in alle eeuwen.

Voorts: *Hij was lieflijk in Zijne toespraken.* Hij wist wanneer Hij moest beginnen, wanneer Hij moest ophouden, en wat Hij juist moest zeggen. De langste rede, die Hij ooit hield, voor zoover de Bijbel er melding van maakt -- namelijk de Bergrede — heeft ongeveer zestien minuten geduurd, berekend volgens de gewone manier van voordragen. Het langste gebed, dat wij van Hem vinden opgeteekend, gewoonlijk „Het Onze Vader" genoemd, duurde ongeveer een halve minuut. Ga het maar met uw eigen horloge in de hand na, en gij zult zien dat mijne berekening nauwkeurig is. Waarmede ik nu evenwel niet wil zeggen, dat preeken slechts zestien minuten behoeven te duren, en gebeden slechts een halve minuut. Jezus had zulk een eindelooze zeggingskracht, dat Hij genoeg kon samenvatten in Zijne rede van zestien minuten, en dat Zijn gebed van een halve minuut al de gedachten en daden der volgende eeuwen konden omvatten. Niemand anders dan de Christus was in staat om zóó kort

te preeken en te bidden, — doch Hij wilde er ons door aansporen tot zelfbeperking.

In een Amerikaansche fabriecksstad had ik onlangs gelegenheid om een katoenpers te bezichtigen, waarmede de katoen in zoodanigen vorm werd saamgeperst, dat ze bij het vervoer de ruimte van slechts één wagen innam, terwijl er vroeger drie wagens voor noodig waren, en één schip voor dezelfde massa, die vroeger drie schepen vereischte. En ik verbeeld mij, dat wij allen onze preeken en onze gebeden in kleiner vormen hebben saam te persen.

En Zijne toespraken waren zoo liefelijk om hun gevoel, en hun practischen geest, en hun eenvoud, en hunne illustratiën: het licht eener kaars, de kristallen van het zout, het gekloek van een hen om hare kiekens, het geveinsd-zwartgallige gelaat van den huichelaar, de mot in de kleerenkast, de zwarte vleugelen eener raaf, de sneeuwkelk der witte leliën, onze hooggaande verontwaardiging over den splinter der onvolmaaktheid in eens anders karakter, de met paarlen gevoede zwijnen, de wolven die zich als schapen verkleeden, en de schilderachtige beschrijving van een orkaan, waarin gij het gekraak hoort van een onverstandig gebouwd en nu ineenstortend huis. Geen wijdloopige bijzonderheden; geen kloven van haren tusschen den Noord- en Noordwestkant; maar één groote en machtige polsslag van Christelijke hulpvaardigheid. Het verwondert mij dan ook volstrekt niet, dat de geschiedenis meldt: „*Toen Hij nu van den berg afgeklommen was, zijn Hem vele scharen gevolgd.*" Zij hadden

slechts één aanmerking op Zijne rede weten te maken: zij was te kort. God helpe ons allen om bij onzen arbeid voor Jezus van onze steilten af te komen, en goed te begrijpen dat wij slechts één ding te doen hebben: dáár is de groote gapende wonde van de zonde en de nooden dezer wereld, en hier is de groote, genezende balsem des Evangelies. Wat gij en ik te doen hebben, is: de balsem op de wonde te leggen. *Alvermogend is dit Evangelie, indien het slechts practisch in beoefening wordt gebracht.* Een leeraar, die voor een gehoor van zeelieden preekte over het verderf door de zonde en de reddende verlossing door het Evangelie, bediende zich daartoe van een zeemans uitdrukking en zeide: „Die plank kan u houden!" Vele jaren later werd die predikant geroepen om een stervenden zeeman te bezoeken; en toen hij hem naar den grond zijner hoop vroeg, kreeg hij het veelbeteekenende antwoord: „Die plank kan mij houden!"

Ja: Jezus was liefelijk in de uitvoering Zijner voornaamste levenstaak. Er waren duizende dingen voor Hem te doen, doch Zijn grootste werk was: onze gestrande wereld buiten de branding te brengen. Hij kwam om *dat* te doen, en *dat* deed Hij; en Hij deed het in drie jaren tijds. Hij gebruikte dertig jaren om zich op die driejarige werkzaamheid voor te bereiden. Van Zijn twaalfde tot Zijn dertigste levensjaar vernemen wij niets aangaande Hem. Dat tusschenliggende tijdperk van achttien jaren zal Hij, denk ik, op Indischen bodem doorgebracht hebben. Maar Hij keerde naar Palestina terug, en deed er

alles af in den tijd van een drietal jaren: drie winters, drie lentes, drie zomers, drie herfsten. Ons leven is kort, maar God gave, dat wij eens mochten beseffen, hoeveel wij konden doen in drie jaren. Samenvatting en beperking! Krachtiger inspanning! Drie jaren om voor anderen te leven! Drie jaren van zelfopoffering! Laat ons het beproeven!

Daarbij: Jezus was liefelijk in Zijn dood. Hij had dat laatste uur het recht gehad om in vervloekingen uit te barsten. Nog nooit te voren was iemand zóó verachtelijk behandeld geworden! Een wieg van hooi en stroo tusschen geiten en kameelen, — dát was de ontvangst, die de wereld Hem bereidde! Een rotsige berg, waarop met zware hamers de spijkers door Zijne gemartelde spieren gedreven werden, — dat was de afscheidsgroet der wereld! Het bloedbad van dat tooneel verbergt somtijds de lieflijkheid van den Lijder. Onder den stortvloed van bloed en tranen kunnen wij somtijds het dierbaarste gelaat van aarde en hemel niet meer zien. Toch altijd: *„schoon, ja lieflijk!"* Kan de koelste critiek één onvriendelijk woord vinden, dat Hij ooit sprak, of één onvriendelijke daad, die Hij ooit bedreef, of ééne onvriendelijke gedachte, die Hij ooit koesterde? Welk een wonder is het, dat al de volkeren der aarde niet opstaan en vol verrukking uitbarsten in betuigingen van genegenheid voor Hem! Ik moet het hier, op dit oogenblik, te dezer plaatse getuigen. Ik hef mijne rechterhand omhoog tot het afleggen dezer plechtige verklaring. Ik heb Hem lief! — en het grootste verdriet van mijn leven is, dat ik

Hem niet nog méér liefheb. Is het een onbeschaamdheid van mij, als ik vraag: gij, mijn hoorder, — gij, mijn lezer, hebt gij Hem lief? Is Hij een deel uwer natuur geworden? Hebt gij uwe kinderen op aarde aan Zijne hoede opgedragen, zooals uwe kinderen in den hemel reeds aan Zijn hart rusten? Heeft Hij genoeg gedaan om uw vertrouwen te winnen? Kunt gij op Hem rekenen en staat maken, levend en stervend, voor altijd en eeuwig? Is uw rug, of uw gelaat, naar Hem gekeerd? Zoudt gij u gaarne door Zijne hand willen laten geleiden? U door Zijne macht laten beschermen? U door Zijne genade laten troosten? Door Zijn lijden verzoening voor u laten doen? U door Zijne armen laten verwelkomen? U door Zijne liefde laten omhelzen? U met Zijn hemel laten kronen? O, dat wij allen iets mochten hebben van de liefde van den grooten Duitschen Hervormer voor dezen Jezus, die hem vrijmoedig deed zeggen: „Indien iemand aan de deur van mijn hart klopt en vraagt: Wie woont daar? dan is mijn antwoord: Jezus Christus woont hier, en niet Maarten Luther!" Zal het niet iets groots zijn, wanneer wij, dit korte en ruwe levenspad doorworsteld hebbende, rechtstreeks kunnen verschijnen in Zijne tegenwoordigheid en met Hem leven in een wereld zonder einde? En als wij, de poort dier hemelsche stad binnentredend, zóó overweldigd mochten worden door onze onwaardigheid eenerzijds, en anderzijds door de bovennatuurlijke pracht, dat wij min of meer verbijsterd rondzien en gedurende eenige oogenblikken verdwaald raken tusschen de

straten van goud, en de gepolijste tempels, en des affieren tronen, dan zouden er velen bereid zijn om ons den weg te wijzen, en ons uit onze vreugdevolle verbijstering tot bezinning te brengen. Want misschien zal de weduwe van Naïn tot u zeggen: „Kom, laat mij u naar dien Jezus brengen, die mijn éénigen zoon uit den dood opwekte!" Of wellicht zal Martha zeggen: „Kom, laat mij u brengen naar dien Jezus, die mijn broeder Lazarus uit het graf deed opstaan!" En een der discipelen zal dan zeggen: „Kom, laat mij u bij dien Jezus brengen, die ons zinkende scheepje redde in den orkaan op het meer van Genezareth!" En Paulus zal zeggen: „Kom, laat mij u naar dien Jezus brengen, voor Wien ik stierf op den weg naar Ostia!" En geheele groepen martelaren zullen zeggen: „Kom, laat ons u dien Jezus toonen, voor Wien wij onze ketenen droegen, en de rivieren doorwaadden, en de brandstapels trotseerden!" En onze eigene gezaligde kinderen zullen zich om ons heen scharen en ons toeroepen: „Wij hebben een langen tijd op u gewacht; maar vóór en aleer wij over den ouden tijd gaan spreken, en wij u verhalen wat wij genoten hebben sedert wij hier gekomen zijn, en gij ons verhaalt wat gij nog geleden hebt sedert wij heengingen, — komt, en laat ons u het heerlijkste schouwspel uit dit gansche oord toonen: den schitterendsten Troon, en daarop de machtigsten Overwinnaar, de Verrukking des Hemels, den Jubel der onsterflijken, den Allergrootste, den Allergoedertierenste, den Allerschoonste, den Allerieflijkste!" — Amen.

X.

KOMT!

Komt, want alle dingen zijn nu gereed! LUKAS XIV : 17.

Laat mij twee bladzijden uit het boek der Wereldgeschiedenis voor u mogen opslaan.

Het was een der indrukwekkendste tijdstippen in de Engelsche geschiedenis, toen Koningin Elisabeth aan Lord Leicester een bezoek bracht op het kasteel Kenilworth. Het oogenblik harer komst werd als zóó indrukwekkend beschouwd, dat al de klokken van het kasteel stil gezet werden, zoodat de wijzers dat ééne oogenblik bleven aanwijzen, als het meestbeteekenende van allen. Zij werd aan de poort verwelkomd met drijvende eilanden, met fakkels, met het donderen der kanonnen, met vuurwerken, die den nacht in gloed zetten, en met een groote losbarsting van muziek, die alle aanwezigen in de hoogste verrukking bracht. Vervolgens werd de koningin binnengeleid in een feestzaal, welker weelderige

overvloed de wereld met verbazing vervulde. Vierhonderd dienaren stonden gereed tot bediening der gasten. Het onthaal kostte elken dag meer dan twaalfduizend gulden. Lord Leicester richtte dat groote feestmaal aan op het kasteel Kenilworth.

Een andere bladzijde. De Engelsche kardinaal Wolsey onthaalde de Fransche gezanten in het lustslot Hampton-Court. De beste koks van het geheele land brachten den feestdisch in gereedheid; de hofmeesters togen heen en doorreisden het geheele koninkrijk, om de verschillende benoodigdheden voor dien disch bijeen te krijgen. De bepaalde tijd was eindelijk daar. De gasten werden overdag bezig gehouden met de jacht in 's konings park, opdat hun eetlust geprikkeld zou worden; en daarna, in den avond, op het sein der trompetters, werden zij binnengeleid in een zaal, welker wanden behangen waren met vergulde zijde en laken, en er stonden tafels die aan alle kanten glinsterden van het prachtigste zilverwerk, en die beladen waren met de zeldzaamste gerechten, en overal fonkelden van de kostbaarste wijnen. En toen de tweede reeks van gerechten werd opgedischt, zag men, dat aan den inhoud der schotels en schalen den vorm gegeven was van menschen, vogelen en viervoetige dieren, en van dansende groepjes en geharnaste tournooiridders, die met hunne lansen tegen elkaar inreden. Lords en prinsen en gezanten dronken, uit boordevolle bekers, allereerst de gezondheid van den Koning van Engeland, en daarna die van den Koning van Frankrijk. De Engelsche kardinaal Wolsey richt-

te dat groote feestmaal op het slot Hampton-Court aan.

Maar nu heb ik u iets te verhalen van een nog veel grootscher feestmaal. Mijn Heer, de Koning, is de aanrichter van dat festijn. De engelen zijn de hofmeesters. Al de gezaligde verlosten zijn de gasten. De wijde zalen der eeuwige liefde, behangen met licht, en bevloerd met blijdschap, en gedrapeerd met onvergankelijke en onverwelkelijke schoonheid, zijn de feestlokalen. De harmonieën der eeuwigheid vormen er de muziek. De tafels zijn gedekt met het vaatwerk des hemels. En ik ben een der dienaren, die naar buiten komen met de beide handen vol uitnoodigingsbrieven, welke ik naar alle kanten rondstrooi. En o, mocht ge nu ieder voor uzelf het zegel van dien uitnoodigingsbrief openbreken, en daar de woorden lezen, die er door de hand van den stervenden Christus in geschreven zijn: *„Komt, want alle dingen zijn nu gereed!"*

Er zijn groote feestmalen geweest, waarbij het een of ander tegenviel: er kwam wildbraad te kort, of de bedienden werden oproerig, of de lichten gingen uit; maar ik heb deze zaak van alle kanten bezien, en mijne oogen gevestigd op de verlossing, die door Jezus Christus is aangebracht, en ik kom hier om u te zeggen dat zij *volkomen* is, en ik werp de breede vleugeldeuren der feestzaal wijd open, en roep allen toe: *„Komt, want alle dingen zijn nu gereed!"*

In de eerste plaats heb ik u bekend te maken, *dat onze Heere Jezus Christus zelf gereed is.* Kardinaal

Wolsey kwam op het feest na den eersten rondgang van gerechten; hij trad gelaarsd en gespoord binnen, en de gasten stonden op en verwelkomden hem met gejuich. Maar Jezus treedt binnen op het eigen oogenblik als het feest een aanvang neemt; ja, Hij heeft achttien honderd zes en negentig jaren lang op Zijne gasten gewacht. Hij heeft daar gestaan op Zijne door de litteekenen der nagelen geschonden voeten; Hij heeft Zijne gewonde hand op Zijne doorboorde zijde gehouden, of haar tegen Zijne opengereten slapen gedrukt, — al wachtende, en wachtende. Het is verwonderlijk, dat Hij niet ongeduldig is geworden, en dat Hij niet gezegd heeft: „Sluit de deur, en laat die achterblijvers buiten staan!" Maar neen, Hij is blijven wachten. Geen aanrichter van een feestmaal heeft ooit zóó geduldig op zijne gasten gewacht, als Jezus gewacht heeft op óns. Om u te bewijzen, hoe bereidwillig Hij is om ons te ontvangen, gaar ik al de tranen bijeen, die langs Zijne wangen vloeiden uit deernis met uw verdriet en uwe zorgen; gaar ik al de druppelen bloed bijeen, die afgleden langs Zijn gelaat en Zijn rug en Zijne handen en voeten bij het betalen van den koopprijs voor uwe verlossing; gaar ik al de kermende zuchten bijeen, die Hij geslaakt heeft in de kilheid van het middernachtelijk uur, en in den honger op den berg, en in de eenzaamheid der woestijn; en meng ik ze samen tot één enkelen kreet, een bitteren, in doodsangst geuiten overweldigenden kreet. Ik gaar al de pijnen bijeen, die veroorzaakt werden door speer en nagel en

kruis, en voeg ze samen tot één enkelen stoot, één onmeedoogenden, kneuzenden, martelenden stoot. Ik neem dezen éénen zweetdruppel van Zijn voorhoofd; en onder het microscoop des Evangelies wordt die druppel vergroot, totdat ik er meren van smart en oceanen van zielsangst in zie. En datzelfde Wezen, dat daar staat, uitgeteerd en gegeeseld en vol bloedende wonden, smeekt u om uwe liefde met eene van aandoening trillende stem, die elk woord tot een doodsnik en iederen volzin tot een martelaarschap maakt. Hoe kunt gij denken, dat Hij u misleidt?

Ahasverus bereidde een feest, dat honderd tachtig dagen duren zou; maar *dit* feest is voor heel de eeuwigheid. Vorsten en prinsen en heeren werden op het eerste genoodigd; gij en ik en onze geheele wereld zijn genoodigd op dat andere. *Jezus is gereed.* Gij weet, dat de feestgangers van den ouden tijd zich plachten te tooien met kleederen, die opzettelijk voor de gelegenheid vervaardigd waren; en zoo heeft ook mijn Heer en Heiland Jezus Christus zich bekleed met al wat fraai en liefelijk mag heeten. Ziet, hoe schoon Hij is! Zijne oogen, Zijn voorhoofd, Zijne wangen zóó stralend, dat — daarbij vergeleken — de sterren geen licht hebben en de ochtendstond geen glanzen. Zijn gelaat weerspiegelt al de blijdschap der verlosten, Zijne hand bezit die almachtige heelmeesterskunst, waarmede Hij blinde oogen opende, en gekromde ledematen recht maakte, en melaatschen reinigde, en aan het Kruis de poorten des hemels voor de kinderen der men-

schen opende. Er zijn niet genoeg bekers in den hemel, om dezen oceaan van schoonheid uit te putten. Er zijn geen ladders genoeg, om dezen berg van liefde te beklimmen. Er zijn niet genoeg cymbalen om mede te klapperen, of harpen om te dreunen, of bazuinen om te doen weerklinken den lof van dezen Schoonste der schoonen! O, Gij Bloem der eeuwigheid, Uw adem is het reukwerk des hemels! O, volzalige Dageraad, laat al de volken in de handen klappen bij het zien Uwer stralen! Dat het koor zich doe hooren! Komt, menschen, en heiligen, en cheribum, en serafim, — alle hoogten, alle diepten, alle onmetelijkheden! Heft aan, o koor! Rolt Hem door de hemelen in den wagen van het gejuich des heelals, over bruggen van Hosanna's, onder booggewelven van kransen en palmtakken, langs de hooge klokketorens waaruit de eeuwige juichtonen weergalmen! Welaan dan, o koor: „*Hem die ons heeft lief gehad, en ons van onze zonden gewasschen heeft in Zijn bloed, en die ons gemaakt heeft tot koningen en priesters Gode en Zijnen Vader, — Hem, zeg ik, zij de heerlijkheid en de kracht in alle eeuwigheid! Amen.*"

Ik heb een woord van vijf letters; maar geen enkel blad papier is wit genoeg om dat woord er op te schrijven, en geen pen is goed genoeg om het er mede weer te geven. Geeft mij de blankste bladzijde uit de hemelsche registers, — geeft mij de stift waarmeê de engelen Zijne victorie boekstaven, — en dan, terwijl mijne hand bezield is met bovenaardsche geestkracht, en ik mijne pen doop in het

morgenlicht des dageraads, zal ik schrijven met hoofdletters van liefde: „J-E-Z-U-S." Het is die Eéne, eindeloos Schoone, tot Wien gij wordt genoodigd. Christus is u wachtende; wachtende zooals de aanrichter van een vorstelijk feestmaal wacht op de nog steeds toevende gasten: het wildbraad staat dampend op den disch, de bekers tot den rand toe gevuld, en de harpenaars houden hunne vingers op de gespannen snaren, wachtende op het getrappel der hoeven voor de groote poort. Wachtende op ú, zooals een moeder wacht op haren zoon, die tien jaar geleden van haar is weggegaan en haar bloedend hart met zich medesleepte. Wachtende! O, geeft mij een vergelijking, die krachtig genoeg is, en vurig genoeg, en dringend genoeg, om mijne bedoeling uit te drukken, — iets dat zoo hoog is als de hemel, en zoo diep als de diepten, en zoo lang als de eeuwigheid. En daar ik niet hopen kan of mag, dat gij mij aan zulk een vergelijking kunt helpen, zal ik er van zeggen: „Hij is wachtende zooals alleen de alontfermende Heiland kan wachten op de terugkomst van een verloren ziel."

Voorts: *de Heilige Geest is gereed.* Hoe komt het, dat zoovele predikatiën onvruchtbaar blijven, — dat Christelijke liederen geen ingang vinden onder het volk, — dat het gebed zoo dikwijls niet hooger gaat dan het „halloo!" van een jager? Dat komt doordien er een schakel ontbreekt: het werk van den Heiligen Geest. Tenzij de Geest ingrijpende angels en klemmen aan een predikatie geeft, en het gebed omhoog heft, en het lied door de lucht

draagt, wordt alles een totale mislukking. Die Geest is bereid, in antwoord op onze roepstem te komen, en u tot het eeuwige leven te geleiden; of gereed om te komen met dezelfde macht, waarmede Hij Saulus uit den zadel sloeg op den weg naar Damascus, en Lydia in haren purperwinkel op de knieën wierp, en de drieduizend op den Pinksterdag uit de middernachtelijke duisternis overbracht in het licht der volle middagzon. En met diezelfde macht klopt Gods Geest nu aan de deur úwer ziel. Hebt gij nooit opgemerkt, welke eenvoudige en schijnbaar onbeduidende werktuigen de Geest Gods gebruikt voor de bekeering des menschen? Er was een man op een stoomboot op de Hudsonrivier, wien een traktaatje werd aangeboden. Vol verontwaardiging scheurde hij het in kleine stukjes en wierp hij deze overboord. Maar één van die stukjes bleef aan de mouw van zijn jas hangen; en op dat stukje papier las hij het woord *„eeuwigheid,"* — en hij vond geen vrede voordat hij was voorbereid op die groote toekomst. Weet gij, welk Schriftwoord het was, dat Maarten Luthers oogen voor de waarheid opende? *„De rechtvaardige zal uit het geloof leven."* Weet gij wel, dat het één — slechts één — Bijbeltekst was, die Augustinus van een leven vol verkwisting terugbracht? *„Maar doet aan den Heere Jezus Christus, en verzorgt het vleesch niet tot begeerlijkheden."* Het was slechts één tekst, die Hedley Vicars, den beroemden krijgsman, tot Christus bekeerde: *„Het bloed van Jezus Christus reinigt van alle zonden."* Weet gij wel, dat de Heilige Geest één woord uit

de Heilige Schrift gebruikte om den vromen Jonathan Edwards te redden? *„Den koning nu der eeuwen, den onverderfelijken, den onzienlijken, den alleen wijzen God, zij eer en heerlijkheid in alle eeuwigheid! Amen.*" Een jaar geleden, op den Amerikaanschen Dankdag, las ik als mijn tekst af: *„Looft den Heer, want Hij is goed, want Zijne goedertierenheid is in der eeuwigheid.*" En er was een jonge man in het kerkgebouw, voor wiens hart de Heilige Geest dien tekst als werktuig bezigde tot zijne eeuwige verlossing. Misschien mag ik er iets uit mijne eigene ervaring bijvoegen. En dan kan ik u zeggen, dat ik tot den vrede des Evangelies werd gebracht door den kreet der Syro-Phenicische vrouw tot Christus: *„Doch de hondekens eten ook de brokjes, die er vallen van de tafel hunner heeren.*"

Weet gij wel, dat de Heilige Geest zich bijna altijd van eenvoudige middelen bedient? Welsprekende predikatiën, bovennatuurlijke predikatiën, wijsgeerige predikatiën, zijn zelden dienstbaar tot iemands redding. Maar de leeraar betreedt den een of anderen Zondag zijn kansel, afgetobt door overstelpend drukke bezigheden en door het getjingel van een waanzinnig geworden huisschel; hij heeft niets anders dan een tekst en twee of drie denkbeelden, maar hij roept in stilte: „O Heer, help mij! Hier zijn een groote menigte menschen bijeen, die ik misschien nooit weer zal zien. Ik heb niet veel te zeggen. Spreek Gij door mijne gebrekkige lippen!" En alvorens de godsdienstoefening is afge-

loopen, zijn er betraande oogen en een plechtige stilte, als bij het uitspreken van een vonnis. De groote Fransche redenaar, die zijn dooden koning voor zich zag liggen, sloeg de oogen op en riep uit: „God alleen is groot!" en de triomf zijner welsprekendheid is door de historieschrijvers geboekstaafd. Maar ik heb nooit gehoord, dat er één ziel gered is door die bloem van welsprekendheid. De wereldsche beoordeelaars zullen van meening zijn, dat de vroegpreeken van den vermaarden Engelschen kanselredenaar Thomas Chalmers [1]) meesterstukken waren. Maar Thomas Chalmers zelf verzekert, dat hij nooit begon te preeken of hij kwam uit de ziekenkamer, bleek en vermagerd, om den menschen de eenvoudige geschiedenis van Jezus te verhalen. In den grooten dag der eeuwigheid zal het blijken, dat de meeste zielen tot den Heere Jezus gebracht zijn — niet door de grootmeesters van stijl en voordracht en redenaarskunst — maar door nederige, eenvoudige mannen, die, in de kracht huns Gods, en geloovende in den Heiligen Geest, de menschen uitnoodigden om tot den Heiland te komen.

Er waren geleerde zalven en er waren voortreffelijke smeersels, zou ik denken, ten tijde van Jezus' omwandeling op aarde, voor blinde of onstoken oogen. Maar Jezus keerde hun den rug toe, en bracht den top van Zijn vinger aan Zijne tong; en zoo, met het speeksel dat aan dien vinger bleef kleven,

---

[1]) Wiens beste werken door Bilderdijk en anderen in onze taal zijn overgebracht. VERT.

bestreek Hij de oogen van den blinde, zoodat het daglicht in zijne blinde ziel kon vallen. En zoo gebeurt het nu ook, dat de Geest Gods de een of andere eenvoudige toespraak op een bidstond neemt, die het echte speeksel van den invloed des Evangelies schijnt te bevatten, en er de oogen der blinden mede bestrijkt, en zoodoende het zonlicht van vergiffenis en vrede op de ziel doet stroomen. O, mijne vrienden! ik wenschte dat wij meer en meer doordrongen konden worden van de overtuiging, dat — indien er ooit iets goeds gedaan wordt — het geschiedt door de macht van Gods almachtigen Geest. Ik weet niet, welk Psalmvers u tot Jezus zal brengen. Ik weet niet, welke woorden uit het door mij voorgelezen hoofdstuk van den Bijbel uwe ziel zullen redden. Misschien zal de Geest Gods u dezen zelfden tekst blijvend in het hart prenten: *„Komt, want alle dingen zijn nu gereed!"*

Voorts: *de Kerk is gereed.* O jonkman, indien ik het gordijn van voor deze geloovige harten kon wegschuiven, zou ik u eene groote menigte angstige bezorgdheden voor uwe verlossing kunnen doen zien. Gij denkt, dat uw oude vader in slaap is gevallen, omdat hij het hoofd gebogen en de oogen gesloten heeft? Neen, hij bidt voor uwe verlossing, en hij hoopt dat de gesproken woorden uw hart mogen treffen. Weet gij wel, dat de lucht vol gebeden is? Weet gij wel, dat het gebed elk uur van den dag opgaat voor de verlossing der menschen? En indien gij plotseling zoudt toesnellen op de deur der Kerk van Jezus Christus, hoe ijlings zou zij openvliegen!

Honderden menschen zouden uitroepen: „Geeft hem de rechterhand der Christelijke Broederschap, brengt hem in al onze Christelijke Vereenigingen!" O, gij zwerver op de koude bergen, kom in de warme schaapskooi! Ik laat de slagboomen neder en bid u om binnen te komen. Met den staf des Herders wijs ik u den weg. Honderden Christelijke handen wenken u toe, om in de Kerk van God te komen. Een groote menigte lieden houden niet van de Kerk, en zeggen dat het één groote verzameling huichelaars is; maar het is een luisterrijke Kerk, ondanks al hare gebreken. Het beste, het heiligste Genootschap op aarde.

Voorts: *de engelen Gods zijn gereed.* Zeer vele Christenen denken, dat al wat men van de engelen zegt, slechts in de verbeelding bestaat. Gij zegt, dat het een zeer geschikt onderwerp is voor candidaten in de theologie, die pas beginnen te preeken, maar dat het voor bejaarde menschen onbruikbaar is. Er zijn evenwel bewijzen in dezen Bijbel, dat er een God is, als dat er engelen zijn. Immers, klommen zij niet op en neder langs Jakobs ladder? Wordt ons niet verhaald, dat zij Lazarus naar den hemel droegen? Dat zij voor den troon staan, hunne aangezichten bedekkende met hunne vleugelen, terwijl zij uitroepen: *„Heilig, heilig, heilig is God de Almachtige, de Heer der heirscharen!"?* Zag David ze niet bij duizenden? Versloeg één engel niet honderd vijf en tachtig duizend man van Sanheribs leger? En zullen zij niet de voornaamste medearbeiders bij het binnenhalen van den oogst zijn op den Dag des Oordeels?

Er is een lange reeks van liefhebbende, heilige, machtige engelen, reikende van de aarde tot den hemel. Ik houd het er voor, dat zij van hier reiken tot aan de poort des hemels zelve; en wanneer er een vergadering bijeen is ter vereering en aanbidding van Jezus, dan wemelt de lucht er van engelen. Indien elk uwer een beschermengel heeft, hoeveel van die hemellingen zijn er hier dan wel! Zij dringen zich opeen in deze plaats, zij zweven er rond, zij vliegen her- en derwaarts, zij zijn vol blijdschap en verheuging. Zie! die geest is zoo juist neergedaald van den troon. Een oogenblik geleden stond hij nog tegenover Jezus, en hoorde hij de lofliederen der gezaligden. Ziet! Schoone onsterflijke! welk nieuws brengt gij uit de gouden stad? Spreek, gezegende geest! En het antwoord luidt door de lucht: *Komt, want alle dingen zijn nu gereed!*" Engelen gereed om de tijdingen over te brengen, engelen gereed om den zegen naar de aarde te dragen, engelen gereed om blijdschap te verwekken. Zij hebben in de eeuwige heerlijkheid verkeerd, — zij zijn er ten volle mede bekend. Zij hebben de blijdschap gesmaakt, die dáár gesmaakt wordt, waar geen tranen en geen graven meer zijn; eene onsterflijke gezondheid, maar geen ziekten en gebreken; liederen, maar geen zuchten; bruiloftsklokken, maar geen lijktoortsen, — oogen die nimmer schreien, — handen die nimmer vereelten, — hoofden die nimmer verzwakken, — harten die nimmer breken, — vriendschap die nimmer verflauwt.

Gereed, zij allen! Gereed de tronen, de koninkl-

rijken, en de machten! Gereed de Seraphim en de Cherubim! Gereed Michael de aartsengel!

Voorts: *de u voorgegane dierbaren in de eeuwige heerlijkheid zijn allen gereed voor uwe komst.* Ik brandmerk het hedendaagsche Spriritisme als iets zondigs en iets schandelijks. Indien John Bunyan en Martinus Luther niets beters te doen hebben, dan onder een tafel te kruipen of aan de bladen van een boek te krabbelen, moesten zij liever thuis blijven in de heerlijkheid. Terwijl ik geloof, dat het hedendaagsche Spiristisme iets slechts is, wegens de verwoestingen die het in de geesten en de huisgezinnen te weeg brengt, leert ons het gezond verstand, bestraald door het Woord van God, dat onze vrienden in de heerlijkheid vol vreugde deelnemen in onze verlossing. Deze Bijbel, die hier voor mij ligt, zegt duidelijk, dat er blijdschap in den hemel is onder de engelen Gods over éénen zondaar, die zich bekeert; en indien de engelen er verblijd en bekend mede zijn, zouden onze vrienden, die in hun midden staan, er dan geen kennis van dragen? Sommigen dezer geesten in de heerlijkheid hebben geworsteld om uwe verlossing. Toen het bij hen op een sterven ging, was het hun grootste verdriet, dat gij nog geen geloovige waart. Zij zeiden: „Mochten wij elkaar wederzien in den hemel!" en staken hunne hand boven het dek uit, en zeiden: „Vaarwel!" En verondersteld nu, dat gij den overgang doet van een zondig leven tot een heilig leven. Verondersteld dat gij wedergeboren wordt tot een erfgenaam van het Koninkrijk Gods. Verondersteld

dat gij nu zoudt zeggen: „Vaarwel, o bedriegelijke wereld! Gaat henen, o mijne zonden! Vloek over al de dwaasheden mijns harten! O Heere Jezus, help mij, of ik verga! Ik houd U aan Uwe belofte. Ik geloof U op Uw Woord. Ik treed in Uwen dienst!" Verondersteld dat gij dit alles zoudt zeggen en doen. Welnu, de tot u gezonden engel zou naar boven roepen: „Hij komt!" En de hooger in de lucht zwevende engel zou verder naar boven roepen: „Hij komt!" En zoo zou het al hooger en hooger gaan, langs de geheele lijn van licht, van vleugel tot vleugel, en van bazuin tot bazuin, totdat het de poort bereikte, — en dan zou het doordringen tot *„het huis met de vele woningen,"* en daar door uwe dierbaren gehoord worden. En alvorens de tranen van berouw waren afgewischt van uwe wangen, en alvorens gij uw eerste gebed hadt voleindigd, zouden uwe dierbaren in de heerlijkheid met het heugelijke heilsfeit bekend zijn, en een nieuwe hemel zou toegevoegd worden aan hunne blijdschap, en zij zouden uitroepen: „Mijne gebeden zijn verhoord; alweder is een mijner beminden gered en behouden. Geeft mij een harp, om er mijne blijdschap mede te uiten! Gered! Gered! Gered!"

En nadat ik u nu heb aangetoond, dat „alle dingen gereed zijn": dat Christus gereed is, dat de Heilige Geest gereed is, dat de Kerk gereed is, dat de engelen in de heerlijkheid gereed zijn, dat uwe gezaligde dierbaren gereed zijn, — nu richt ik, met den nadrukkelijksten ernst mijner ziel, de

vraag tot u: ZIJT GIJ GEREED? — GIJ! Zooals gij ziet: mijn tekst werpt de volle verantwoordelijkheid op uzelf. Als gij geen plaats aan mijns Konings feestdisch verkrijgt, dan is de éénige oorzaak daarvan, dat gij Zijne uitnoodiging niet hebt aangenomen. Gij hebt de dringendste uitnoodiging ontvangen. Twee armen, naar u uitgestrekt van het kruis, geheel bebloed, van den elleboog tot de vingertoppen; twee lippen, trillend van onuitsprekelijken zielsangst; twee oogen, stralend vol eindelooze liefde, die u toeroepen: *„Komt, want alle dingen zijn nu gereed!"*

Ik heb u verhaald, dat men, toen koningin Elisabeth op het kasteel Kenilworth aankwam, al de klokken stil zette, opdat de vingeren des tijds mochten blijven wijzen naar het heugelijk oogenblik harer komst. O, indien mijn Koning mocht komen naar het kasteel uwer ziel, zoudt gij waarlijk wel reden hebben om al de klokken stil te zetten, opdat de wijzers u altijd konden herinneren aan dat oogenblik, als het heerlijkste, het gezegendste, het ontzagwekkendste van heel uw leven! — En nu wenschte ik wel, dat ik dit gansche kerkgebouw rond kon gaan, van bank tot bank, en van stoel tot stoel, en elk uwer hoofd voor hoofd uitnoodigen, overeenkomstig de uitnoodiging van mijn tekst, en tot u zeggen: *„Kom!"* Ik zou zoo gaarne elk uwer een voor een bij de hand willen nemen, en zeggen: *„Kom!"* Oude man, die reeds een tocht van zeventig of tachtig jaren hebt afgelegd, en wiens zon bijna is ondergegaan, — strek door de nevelen van den avond uwe vermagerde hand naar Jezus

uit! Hij zal u niet verstooten, oude man! O, dat er toch één traan van berouw mocht druppelen langs uwe gerimpelde wang! Nadat Christus u uw gansche leven lang gespaard en onderhouden heeft, denkt gij nu niet, dat gij er toe zoudt kunnen komen, één woord tot Zijn lof te spreken?

Komt, gij allen die nog het verst van God verwijderd zijt! Dronkaard! de Heere Jezus kan het vuur van uwen dorst blusschen! Hij kan die kluisters verbreken Hij kan uw verwoest huisgezin weer bijeenbrengen en herstellen. Ga tot Jezus! — Losbol! de Heere Jezus heeft gezien, waar gij in den afgeloopen nacht zijt geweest. Hij is bekend met uwe zonde. En toch, indien gij uwe bezoedelde ziel op dit oogenblik tot Hem wilt brengen, zal Hij er den mantel Zijner vergevende liefde over spreiden. Genade voor u, o gij grootste der zondaren! — Ontuchtige deern! die uwe voeten bevlekt hebt met al het vuil der hel, en wier lach het afschuwelijkste geluid onzer straten is . . . o, gij Maria Magdalena, zie op tot Jezus! Genade ook voor ú, arme verlorene, gevloekte zwervelinge op onze straten en pleinen! — En gij, eigengerechtige man, ook gij moet wedergeboren worden, of gij kunt het Koninkrijk Gods niet zien! Verbeeldt gij u, dat gij naar het feest kunt gaan met deze lompen aan? Neen, 's Konings dienaren zouden ze u van het lijf scheuren, en u naakt en ontbloot aan de poort laten staan. — *Gij allen moet wedergeboren worden!* De dag is reeds ver verstreken. De heuvelen beginnen hunne lange schaduwen over de vlakte te spreiden. Weet gij wel,

dat het feest reeds begonnen is, — het feest waartoe gij genoodigd zijt? — En de Koning zit aan met zijne gasten, en de dienaar staat met zijne hand aan de deur der feestzaal, en hij begint haar dicht te draaien. Zij is half dicht. Zij is voor drievierden dicht. Zij staat nog slechts op een kier. Weldra zal zij voor goed gesloten zijn. „*Komt, want alle dingen zijn nu gereed!*" — AMEN.

VERBETERING.

In No. 9 staat onderaan op bladz. 141: „En wat heeft Hij niet opgeofferd voor *kinderen!*" waarvoor men gelieve te lezen: „En wat heeft Hij niet opgeofferd voor *anderen!*"

XI.

SIKKEL EN SCHOVEN.

Slaat de sikkel aan, want de oogst is rijp geworden. JOËL III : 13.

Het *zwaard* is in liederen bezongen, en de wereld heeft lof toegebracht aan het zwaard van Alexander den Groote, aan het zwaard van Gustaaf Adolf, en aan het zwaard van Napoleon I. De *pen* is naar verdienste geprezen, en de wereld heeft lof toegebracht aan de pen van Paulus, aan de pen van John Bunyan, en aan de pen van Luther. Het *penseel* van den schilder is met eere gekroond, en de wereld heeft lof toegebracht aan het penseel van Raphaël, aan het penseel van Rubens, en aan het penseel van Rembrandt. De *beitel* des beeldhouwers heeft zich aanspraak op hoogen roem verworven, en de wereld heeft lof toegebracht aan den beitel van Phidias, aan den beitel van Michel Angelo, en aan den beitel van Thorwaldsen. Maar hier is nog een ander werktuig, waarop ik het eerste loflied zing, dat er ooit op gezongen werd: de *sikkel*, de sikkel

des Bijbels, de sikkel die den oogst van vele eeuwen heeft ingezameld. Scherp, en tot een halven cirkel gebogen, en glinsterend, heeft deze kleine zeis, die niet langer dan uw arm is, het brood voor duizenden jaren geleverd. Haar succes heeft den rijkdom der volkeren voortgebracht. Zij heeft méér invloed geoefend op den vooruitgang der wereld, dan zwaard en pen en penseel en beitel saamgenomen. Christus bezigt de sikkel als beeldspraak bij het voordragen van een Zijner onvolprezen gelijkenissen, en gij ziet dit werktuig flikkerend op en neer gaan door de geheele Openbaring, waar Johannes het zwaait; terwijl God in mijn tekst door Joël het volk gebiedt, zooals Hij nog op den huidigen dag gebiedt door den mond zijner dienaren: „*Slaat de sikkel aan, want de oogst is rijp geworden!*"

In de afgeloopen maand November heerschte er allerwegen blijdschap in heel Amerika. Met trompetten en hoorns en orgels en duizendstemmige psalmen loofden wij op den „Dankdag" den Heer voor de aardsche oogsten. Wij loofden God voor de tarwe, de rogge, de haver, het katoen, de rijst, voor al de vruchten van den boomgaard en al de granen des velds; en een natie kan nooit beter doen, dan zich in den herfst te vereenigen tot feestviering, en God te danken voor de grootte van den oogst. Maar ik kom op dezen dag tot u spreken van grooter oogsten, en wel van de geestelijke. Hoe zullen wij de waarde van een mensch bepalen? Wij zeggen dat hij zooveel honderden of duizenden guldens waard is, of dat hij zich die en die positie

heeft veroverd; maar wij weten zeer goed, dat er sommige menschen op de bovenste sport van de ladder staan, die eigenlijk op de onderste behooren, en sommigen op de onderste, die op de bovenste moesten wezen, — en de éénige maatstaf om de waarde van een mensch te bepalen, is dus *zijne ziel.* Wij allen gelooven, dat wij altijd zullen blijven voortleven. De dood kan ons niet vernietigen. Andere vaartuigen mogen door den draaikolk medegesleept of tegen de rotsen te pletter geslagen worden, maar dit leven in ons binnenste zal alle stormen trotseeren en nimmer het anker uitwerpen, en tien millioen jaren na den dood zal het nog zijne signalen geven op de hooge zeeën der eeuwigheid. Gij verjaagt den smeekeling om een aalmoes van uwen drempel, en zegt dat hij slechts een bedelaar is; maar hij is evenveel waard als al het goud der mijnen, evenveel waard als al de paarlen der zee, evenveel waard als de gansche aardbol, evenveel waard als de zon en de maan en de sterren, evenveel waard als heel het stoffelijk heelal!

Neem al het papier, dat tot dusver door de papierfabrieken is afgeleverd, en leg het zijde aan zijde en blad aan blad, en laat de pennen der vaardigste schrijvers dat papier vullen met cijfers gedurende tienduizenden jaren, — dan zullen zij nog pas begonnen zijn met het uitdrukken van de waarde der ziel. Gesteld dat ik eigenaar was van al de goudvelden in Afrika, Amerika en Australië, — van hoeveel waarde zouden zij voor mij zijn één oogenblik, nadat ik uit dit leven vertrokken ware? De

man, die op dit oogenblik een dollar in zijn zak heeft, is rijker aan wereldsch goed, dan de millionair, die verleden jaar gestorven is. Hoe zoudt gij wel denken, dat ik mij gevoel, zooals ik hier sta te midden van eene menigte zielen, elk van meer waarde dan het stoffelijk heelal? O, mocht ik niet met recht zeggen, dat deze geestelijke oogst rijker is dan de aardsche oogst? Ik moet den gordel dichter vastgespen, ik moet de zeis scherpen, ik moet zorgvuldig toezien, hoe ik het werktuig zwaai bij de inzameling van het graan, uit vrees dat er één aar verloren gaat.

Een van de machtigste sikkels voor het maaien van dezen geestelijken oogst is *de prediking des Evangelies*. Al heeft de sikkel een rozenhouten steel, en al is zij versierd met kostbare edelgesteenten, en zij kan toch het graan niet binnenbrengen, dan heeft zij niet veel van een sikkel, — en zoo leidt ook de prediking tot niets, tenzij er zielen mede geoogst worden voor God. Zullen wij wijsbegeerte prediken? De Plato's en de Socratessen van den ouden tijd zouden ons ver overtreffen. Zullen wij wetenschap prediken? De Edisons en de Röntgens dezer dagen zouden ons ver achter zich laten. De dienstknecht van Jezus Christus, ook met den zwaksten arm voortgaande in het ernstig gebed, en deze sikkel des Evangelies hanteerend, zal den oogst aan alle kanten om zich heen zien wachten op de schoven-bindende engelen. O, die oogst der zielen! Langs de velden gaande, merkte ik op, dat de landman niet rechtop staat, wanneer hij het graan inza-

melt. Ik bemerkte, dat hij zich bij zijn werk moest buigen, — en ik bemerkte, dat hij, ten einde de schoven des te beter vast te kunnen binden, er zijn knie op moest zetten. En als wij met dit werk voor God vorderingen willen maken, kunnen wij niet rechtop staan in onze welsprekendheid en onze geleerdheid en onze verhevenheid. Wij moeten ons *buigen* bij ons werk. Ja, wij moeten er op onze knieën bij, of anders zullen wij nooit en nimmer schoven garen voor de korenschuur des Heeren! Petrus zwaaide die sikkel op den dag des Pinksterfeestes, en drie duizend schoven kwamen er binnen. Luther zwaaide die sikkel te Wittenberg, en Spurgeon te Londen, en ontelbare menigten kwamen binnen voor het Koninkrijk des Heeren onzes Gods.

O, het is zulk een machtig Evangelie! Het kluisterde niet alleen een lam als Johannes, maar ook een leeuw als Paulus. De menschen mogen er met hunne tanden aan knagen, en er hunne vuisten tegen ballen, maar het is de kracht Gods en de wijsheid Gods tot zaligheid. Maar, helaas! waarom wordt het bijna alleen gepredikt op de kansels en op de Zondagen? Wij moeten uitgaan in onze magazijnen, onze winkels, onze bankierskantoren, onze fabrieken en in de straten, en allerwegen den Christus prediken. Wij staan op den Sabbath vier of zes uren lang op onze kansels, en bevelen het volk den Christus aan; maar er zijn honderd acht en zestig uren in de week, en wat zijn de zes uren op den Sabbath in vergelijking van de honderd twee en zestig overige? O, daar daalt de ordinantie Gods dezen dag weder

op al het volk, op menschen die werken met hun hoofd of met hunne handen of met hunne voeten: het bevel komt tot alle kooplieden, tot alle zeevarenden, tot alle arbeiders, en God zegt tot u zooals Hij tot mij zegt: „*Gaat dan heenen, onderwijst alle volken!*" Het machtige Evangelie, laat de geheele aarde het hooren! De geschiedenis van Christus is daar om de volken te wederbaren, om al het verkeerde recht te maken, om de aarde in een paradijs te herscheppen. Een oude kunstenaar schilderde het laatste Avondmaal des Heeren, en wilde de aandacht hoofdzakelijk op het gelaat van Jezus gevestigd hebben. Toen hij zijne vrienden op zijn atelier noodigde, om de schilderij te komen zien en beoordeelen, bewonderden zij de bekers en de schotels op de tafel veel meer dan het gelaat des Heilands, zoodat de kunstenaar uitriep: „Deze schilderij is mislukt!" — en hij wischte de daarop afgebeelde bekers uit, en zeide: „Ik zal nooit toelaten, dat iets de aandacht van het gelaat des Heilands afleidt; Jezus is àlles op deze schilderij!"

Een andere machtige sikkel voor het maaien van dezen oogst is het *Christelijk gezang*. Ik weet, dat in vele buitenlandsche kerken dit geheele werk wordt overgelaten aan eenige weinige menschen, die op de orgelgallerij staan. Maar, mijne vrienden! evenmin als anderen berouw voor ons kunnen hebben, en anderen voor ons kunnen sterven, evenmin kunnen wij aan anderen de taak van het zingen voor ons overlaten. Wanneer er een Psalmvers of een lied is opgegeven, laten dan honderden en duizen-

den stemmen zich vereenigen in het aanheffen van den lofzang! Op den weg naar de grootheden die nimmer eindigen, en naar de heerlijkheden die nimmer sterven, — laat ons zingen op dien weg! In den slag van Lützen kwam er een generaal naar den Koning en zeide: „Die soldaten zingen als zij ten strijde trekken! Moet ik hen daarmede laten ophouden?" — „Wel neen", antwoordde de Koning, „menschen die zóó kunnen zingen, kunnen ook strijden!" O, de kracht van het Christelijk lied! Maar zooals ik het hier verdedig, zult gij het misschien bestrijden. Het argument dat gij tegen den godsdienst aanvoert, zal misschien scherpzinniger zijn, dan het argument dat ik bezig ten voordeele van den godsdienst. Doch wie is bestand tegen den aangrijpenden indruk van een of ander verheven lied, zooals wij b.v. somtijds zingen:

«Erbarming, Heer! O Heer, vergeef!
Dat een boetvaardig muiter leev'!
Is Uw genâ niet rijk en groot?
En redt ze ons niet van zonde en dood?"

Een andere machtige sikkel voor het maaien van den Evangelie-oogst is *het gebed.* Wat doet God met onze gebeden? Gaat Hij er mede op de tinnen des hemels en werpt Hij ze van daar weg? Neen! Wat doet gij met de geschenken, u gegeven door personen, die u zeer dierbaar zijn? Gij bewaart ze met grooten eerbied en zorgvuldigheid. En zoudt gij dan denken, dat God onze gebeden, Hem aange-

boden in de oprechtheid en liefde onzer harten, zal nemen en naar de vier windstreken verstrooien? O neen! Hij zal ze allen op de eene of andere wijze beantwoorden. O, welk een machtige zaak is het gebed! Het is geen eindeloos gerammel van „och's!" en „ach's!" en „tot in alle eeuwigheid! Amen's." *Het is een ademtocht van het hart in het hart van God.* O, welk eene machtige zaak is het gebed! Elia reikte er mede tot aan de wolken, en goot er de regenbuien mede naar beneden. John Knox gaf er een schok mede aan Schotland. Martin Luther bracht er de aarde een schok mede toe. En toen Philippus Melanchton doodziek op zijn bed nederlag, en reeds stervende was, zooals velen veronderstelden, trad Luther binnen en zeide hij: „Philippus, wij kunnen u niet missen!" — „Ach, Martinus," antwoordde hij, „gij moet mij laten heengaan; ik ben der vervolgingen en des levens zat! Ik wil liever van hier gaan, om bij en met mijn God te wezen!" — „Neen," zeide Luther, „gij zult niet heengaan; gij moet deze spijzen nuttigen, en daarna zal ik voor u bidden." — „Neen, Martinus," zeide Malanchton, „gij moet mij laten gaan." — Waarop Luther antwoordde: „Gij nuttigt dit voedsel, of ik zal u in den grooten ban doen!" — Hij gebruikte het voedsel, en Luther knielde neder, en bad zooals hij alleen kon bidden; en de beterschap trad in, en Luther ging naar huis en zeide tot zijne vrienden: „God heeft het leven van Philippus Melanchton gespaard in rechtstreeksch antwoord op mijn gebed." O, die kracht des gebeds! Hebt gij er al eens de proef van genomen?

Prime, van New-York, beschrijft in zijn prachtig werk, getiteld: „Rondom de wereld," een praalgraf in Indië, waaraan 20,000 man twee en twintig jaren lang gebouwd hebben — aan het praalgraf en de omringende gebouwen — en hij zegt: „Als men in dat praalgraf staat en er een woord uitspreekt, wordt het teruggekaatst van een hoogte van 150 Engelsche voet; geen gewone echo, maar een lang aanhoudende muziek, alsof er engelenwieken door de lucht suisden." En zoo heeft ook ieder ernstig gebedswoord, dat wij uiten, een echo, niet uit den marmeren koepel van een aardsch praalgraf, maar uit het hart van God en uit de vleugelen der engelen, als zij rondzweven en uitroepen: „Ziet, hij bidt!" O, beproef het toch eens! Het is zulk een machtige sikkel voor het maaien van dezen Evangelie-oogst, die sikkel des gebeds!

Er is zooveel onderscheid niet in de houding, die gij aanneemt: of gij zit, of staat, of knielt, of op uw aangezicht ligt, of in uwen laatsten doodstrijd ligt op uwen rug. Het maakt, mits er geen moedwillige oneerbiedigheid bij in 't spel zij, volstrekt geen verschil, welke uwe lichamelijke houding is, zooals onlangs bleek in een hospitaal, toen de veldprediker zeide, terwijl hij zijn blik langs de bedden der lijders liet gaan: „Laat al de gewonden hier, die gaarne zouden willen dat er voor hen gebeden werd, de hand opsteken!" Sommigen hieven twee handen omhoog; anderen staken één hand op; sommigen, wier handen afgezet waren, konden slechts een stomp van hun arm opheffen. En één man, wien men tot zelfs

de armen toe had afgezet, kon geen ander blijk van instemming geven, dan door te roepen: „Ik! ik!" O, het komt niets op de welsprekendheid uwer gebeden aan; het komt niets op de houding aan; het maakt volstrekt geen verschil, of gij slechts één hand kunt opsteken, dan of gij in 't geheel geen hand omhoog te heffen hebt. God is bereid om u te hooren. Het gebed wordt beantwoord. God is gereed om antwoord te geven.

„Heft uwe oogen op en aanschouwt de landen, want zij zijn alreede wit om te oogsten!" Hoeveel hebt gij gemaaid voor God? Vraagt gij mij, hoeveel ik voor God gemaaid heb? Ik kan het niet zeggen. Kunt gij nu zeggen, hoeveel gij gemaaid hebt? Ik hoop, dat er eenigen door uwe tusschenkomst tot het Koninkrijk Gods zijn toegebracht. Zijn er geen? Geen enkele? Gij, een man van vijf en dertig-, van veertig-, van vijftigjarigen leeftijd, en niet één? Ik zie zielen aankomen in de heerlijkheid. Hier is een Zondagsschool-onderwijzer, die tien of vijftien zielen brengt. Hier is een traktaatverspreider, die veertig of vijftig zielen brengt. Hier is een man, van wien gij nooit of nimmer gehoord hadt, dat hij zich bijzonder verdienstelijk maakte in het brengen van zielen tot God. Daar komt hij aan met honderd vijftig zielen. Dat zijn de schoven van zijn oogst. Hoevelen hebt gij er gebracht? Niet één? — zou dàt mogelijk kunnen zijn? Wat zal God daar wel van zeggen? Wat zullen de engelen er van zeggen? 't Zal het beste zijn, dat gij u in den een of anderen hoek van den hemel verschuilt, en u nooit

weer laat zien. O, die oogst moet nú gemaaid worden! En dat wel op dit oogenblik! Waarom zou hij niet voor God gemaaid worden terwijl ik spreek?

„O," zegt de een of ander, „ik ben dertig, of veertig, of vijftig jaar geleden den verkeerden weg opgegaan; ik heb den geheelen catalogus van misdaden doorloopen, en moet mij eerst verbeteren." Ach! gij zult nooit weer op de been komen, tenzij Jezus u onder zijne hoede neemt. Gij wordt hoe langer hoe erger, totdat Hij komt om u te redden. „Niet om de rechtvaardigen, maar om zondaars te roepen, kwam Jezus op aarde." Dus, zooals gij ziet, ik neem het ergste geval dat er is. Indien er hier iemand is, die zegt dat in zijn hart en zijn leven alles volkomen in orde is, dan spreek ik thans niet tot hem, want hij is denkelijk een huichelaar. Ik zal hem wel op een anderen keer eens iets zeggen. Maar als er hier iemand is, die gevoelt dat alles met hem verkeerd geloopen is, dan richt ik mij nu tot hem. Al zijt gij ook gewond in de handen, en gewond in de voeten, en gewond in het hoofd, en gewond in het hart, en al waart gij ook door het koudvuur van den geestelijken dood aangetast, — één druppel van het heulsap des goddelijken Levens zal uwe ziel genezen. Al waart gij ook door en door besmet met booze hebbelijkheden, al waren uwe voeten gewend aan onreine plaatsen, al waart gij een metgezel geworden der verdoolden en verlorenen, — ééne aanraking der goddelijke genade zal uwe ziel redden!

Ik zeg niet, dat gij daarna geen strijd en geene

worstelingen meer zult hebben. O neen! Maar het zal een geheel ander soort van worstelingen zijn. Gij gaat in dien strijd, en de geheele hel is tegen u, en gij zijt alleen, en gij strijdt, en gij strijdt, al zwakker en zwakker en zwakker, totdat gij ten laatste struikelt en valt, en de machten der duisternis uwe ziel vertreden. Maar in het andere geval trekt gij ten strijde, en gij strijdt al krachtiger en krachtiger en krachtiger, totdat de booze lusten wijken en gij de overwinning behaalt door onzen Heere Jezus Christus. O, doe afstand van uwe zonden! Zijt gij nu nog niet lang genoeg door de zonde gekneusd en gehavend? Hebt gij dien last nog niet lang genoeg gedorst? Hebt gij dien strijd nu nog niet lang genoeg gestreden?

Ik rammel op den huidigen dag met de deuren van uw graf. Ik neem de bazuin des Evangelies en blaas er een langen, luiden toon uit. Roland, bijgenaamd „de Razende Roeland," een held uit de dagen van Karel den Groote, zoon van diens zuster en den Saksischen vorst Milon, trok ten strijde. Karels leger was teruggeslagen door de drie legers der Saracenen, – en Roland, bijna wanhopig geworden, nam den hoorn ter hand en blies drie tonen in een der bergpassen, en onder den overweldigenden indruk dier drie tonen deinsden de Saracenen terug en namen zij verschrikt de vlucht. Maar de geschiedenis zegt, dat Rolands hoorn in stukken sprong, toen hij er voor den derden keer door geblazen had.

Ik neem deze bazuin des Evangelies en blaas

voor de eerste maal: „*Al wie wil!*" Ik blaas voor den tweeden keer: „*Zoekt den Heer terwijl Hij te vinden is!*" Ik blaas ten derden male: „*Nú is het de welaangename tijd!*" Maar de bazuin breekt niet. Zij werd door onze voorvaderen aan ons overgedragen, en wij zullen haar weder aan onze kinderen ter hand stellen, opdat zij na onzen dood de bazuin mogen blazen, om aan de wereld te verkondigen, dat wij een vergevenden God hebben, een liefhebbenden God, een ontfermenden God, en dat Hij de blijdschap over het zien van een verloren zoon, die zijne hand aan de deurkruk van zijns vaders huis slaat, nog véél hooger schat, dan den troon waarop Hij zelf gezeten is!

Ik noodig den grootsten ongeloovige, — of den hardnekkigsten godloochenaar, — ik noodig hem met evenveel hartelijkheid tot het Koninkrijk Gods uit, als dezulken die reeds vijftig jaren lang onder de verkondiging des Evangelies geleefd hebben en het geheel gelooven. Toen ik in Philadelphia woonde, vertelde een heer van goeden huize mij een gebeurtenis, waarbij hij zelf betrokken was geweest. In een der hoofdstraten van Philadelphia werden sedert eenigen tijd rijkgezegende bidstonden gehouden, waarbij velen krachtdadig bekeerd werden, — onder anderen een der voornaamste leden van het meest beruchte speelhuis te dier stede. Den volgenden avond besloot de bestuurder van dat speelhuis, de president der societeit, dat hij zijn makker weer mede terug zou trachten te halen. Hij kwam aan de deur der zaal, maar alvorens hij binnentrad, hoorde hij er

een Christelijk lied zingen, en onder den krachtigen indruk daarvan werd hij in de ziel gegrepen. Hij ging de zaal binnen en verzocht om de voorbede. Vóór hij naar buiten kwam, was hij een voorwerp der wederbarende genade. Den daarop volgenden avond ging een andere makker de twee opeischen, die voor hun zondigen kring verloren waren gegaan. Hij trad binnen, en door de kracht des Heiligen Geestes werd hij een veranderd man; en zoo ging het werk voort, totdat zij allen gered waren en de beruchte speelclub ontbonden werd. O, het is zulk een machtig Evangelie! Al kwaamt gij hier als een kind der zonde, gij kunt van hier gaan als een kind der genade, -- en heengaande kunt gij zingen:

«Genade Gods! uw hemelklank
Riep me uit den nacht in 't licht:
Ik was verloren, 'k werd gered,
'k Was blind, en kreeg 't gezicht!"

O, doe afstand van uwe zonden! Het grootste gedeelte van uw leven ligt reeds achter u. Uwe kinderen zijn denzelfden verkeerden weg opgegaan. Waarom houdt gij niet op? *„Heden is uwen huize zaligheid geschied."* Waarom niet dit eigen oogenblik opgezien tot het gelaat van Jezus en gezegd:

„Zóó als ik ben, — alleen dáárom,
Dat Gij Uw bloed vergoot
Voor mij, en me uit den dood
Verloste, o Heiland, -- zóó nu kom
Ik met mijn zonde en nooden,
Lam Gods! tot U gevloden!"

„O, mijn God," zegt deze of gene, „hoe kan ik tot U komen? Ik ben zoo ver van U af! Wie zal mij helpen, mij! die zoo zwak ben? Het schijnt zulk een groote onderneming!" — Ja, mijn broeder, het is ook een groote onderneming! 't Is iets zóó groots, dat gij het nooit alleen en uit uzelven zoudt kunnen volbrengen, — maar Jezus, en Jezus alléén, kan het voor u doen. Hij wil uw hart reinigen, en Hij wil uw leven verbeteren. „O," zegt gij, „ik zal niet langer spotten met het heilige." Dat zal u niet redden. „O," zegt gij, „ik zal niet langer den Sabbath schenden." Dat zal u niet redden. Er bestaat slechts één deur, die toegang geeft tot het Koninkrijk Gods, en dat is het *geloof*; er is slechts één schip, dat naar die haven koers zet, en dat is het *geloof*. Het geloof is de eerste stap, de tweede stap, de honderdste stap, de duizendste stap, de laatste stap. Door het geloof treden wij het Koninkrijk binnen. Door het geloof blijven wij er in. In het geloof sterven wij. De hemel een belooning voor het geloof. De aardbeving wierp de muren van den kerker te Philippi neder. De cipier riep: „Wat zal ik doen?" Sommigen uwer zouden zeggen: „Maak dat gij hoe eer hoe beter van hier komt, vóór dat de muren u verpletteren!" Maar wat zeide de Apostel? *„Geloof in den Heere Jezus Christus, en gij zult zalig worden!"* — „Ja juist," zegt gij, „dat is voor mij de groote moeilijkheid." — Wat is het geloof? Gesteld dat gij dorst hadt, en dat ik u dit glas water aanbood, en dat gij geloofdet dat het werkelijk mijne bedoeling was het u te geven, en dat gij dan tot

mij kwaamt en het aannaamt. Dan volbrengt gij een daad van geloof. Gij gelooft dat ik voornemens ben, mijne belofte te houden. Jezus biedt u het water des eeuwigen levens. Gij neemt het aan. Dàt is geloof.

Treed het Koninkrijk Gods binnen. Treed het nú binnen. De deur des levens is wijd opengezet. Ik bezweer u bij het bloedzweet van Gethsemané en den doodsnik van Golgotha, bij het kruis en de kroon, bij Pilatus' rechtszaal en Jozefs graf, bij harpen en ketenen, bij koninkrijken van licht en rijken van duisternis, bij de bazuin des aartsengels, die de dooden zal opwekken, en bij den troon van den Heer onzen Almachtigen God en het Lam, dat gij thans acht geeft op de dingen der eeuwigheid!

O, hoe treurig en hoe vreeselijk zal het zijn, wanneer wij, zoo dicht nabij het Koninkrijk der hemelen gekomen, het tóch moeten missen! O, in het gezicht van de blinkende koepeldaken der stad gekomen te zijn, en er niet binnen te treden! O, zóó nabij geweest te zijn, dat wij de ontelbare schare hebben zien binnentreden, zonder dat wij er ons bij aansloten! Engelen Gods, zweeft naar dezen kant! Goed nieuws voor u, — vertelt het gebeurde aan de verlosten daarboven! Als er daar iemand is, die in het bijzonder naar onze zaligheid verlangt, maakt het hem of haar dan nu bekend. Wij werpen onze zorgen af. Eere zij God voor zulk een hoop, voor zulk een vergeving, voor zulk een blijdschap, voor zulk een hemel, voor zulk een Jezus! — Amen.

XII.

OP STRAAT.

De opperste Wijsheid roept overluid daar buiten; zij verheft hare stem op de straten. SPREUKEN I : 20.

Wij zijn allen bereid om te luisteren naar de stemmen der Natuur: de stemmen van den berg, de stemmen der zee, de stemmen van den storm, de stemmen der sterren. Evenals er zich in sommige kathedralen van Europa een orgel aan de beide uiteinden van het gebouw bevindt, en het eene instrument op muzikale wijze het andere beantwoordt, zoo antwoordt in de groote kathedraal der Natuur de dag aan den dag, en de nacht aan den nacht, en de bloem aan de bloem, en de ster aan de ster, in de groote harmonieën van het heelal. Het voorjaar is een evangelist vol bloesems, die Gods liefde prediken; en de winter is een profeet — een witgebaarde — die het „wee!" over onze zonden uitroept. Wij allen luisteren gewillig naar de stemmen der Natuur; maar hoe weinigen leeren iets van *de stemmen der rumoerige en stoffige straat!*

Gij gaat naar uw kantoor en uwe fabriek, en naar uwe werkplaats, en gij keert er weer van terug, — en meestal loopt gij met een onverschillig hart de straten door. Zijn er geen dingen voor ons te leeren van die plaveisels, waarover wij heengaan? Groeien er geen sprietjes waarheid tusschen die keisteenen, die dagelijks betreden worden door de voeten van den arbeid en de smart en het genot, door den langzamen tred van den ouderdom, en den vluggen stap der kindsheid? Ja, er zijn groote oogsten te maaien; en thans neem ik de sikkel ter hand, omdat de oogst rijp is. *„De opperste Wijsheid roept overluid; zij verheft hare stem op de straten."*

In de eerste plaats prent de straat mij de waarheid in, *dat dit leven een tooneel van moeite en strijd is.* Om tien uur iederen ochtend is de stad vervuld met het geknars van wielen, en het geschuifel van voeten, en het gegons van stemmen, en den walmenden adem van fabrieks-schoorsteenen, en het rumoerige geschreeuw der straatventers. Een enkelen keer ziet gij er eens een man, die langs den weg loopt met over de borst gekruiste armen en met een doodbedaarden stap, alsof hij niets ter wereld te doen heeft; maar wat verreweg de groote meerderheid betreft: als gij de menschen zoo her- en derwaarts door de straten ziet gaan, op weg naar hunne zaken, ligt er meestal een trek van angstige spanning op hun gelaat, alsof zij de eene of andere opdracht hebben gekregen, die in den kortst mogelijken tijd ten uitvoer gebracht moet worden. Telkens komt gij links en rechts in botsing met lieden,

die inkoopen gaan doen of waren te koop hebben. Die ladder op met een hoopje metselsteenen, dat bankierskantoor uit met een portefeuille vol bankbiljetten, naar dien vrachtwagen toe met een lading goederen, aan 't werk om een kelder uit te graven, of een dak te beschieten, of een paard te beslaan, of een muur op te trekken, of een horloge schoon te maken, of een boek in te binden! De nijverheid, met hare duizenden armen, en duizenden oogen, en duizenden voeten, treedt voort onder het zingen van haar lied van „werk! werk!" terwijl de fabrieken er de trom bij slaan, en de stoommachines er de fluit bij bespelen. En dit alles is niet omdat de menschen den arbeid en de inspanning zoo liefhebben. Iemand heeft eens de opmerking gemaakt: „Ieder mensch is zoo lui, als hij met mogelijkheid wezen kan." Maar het is omdat de Noodzakelijkheid, met een streng gelaat en met een opgeheven zweep, tegenover hen staat, altijd gereed om — zoodra zij in hun arbeid en inspanning verflauwen — een geeselslag over hunne schouders te striemen.

En hoe is het nu mogelijk, dat gij, die straten in- en uitgaande op uwen weg naar de werkplaats of het kantoor, volstrekt niets bespeuren zoudt van den arbeid en de zorgen en den strijd dezer wereld? O, wat al moedelooze harten, wat al angstig blikkende oogen, wat al mijlen afgelegd, wat al lasten gedragen, wat al verliezen geleden, wat al strijden gestreden, wat al overwinningen behaald, wat al nederlagen verkropt, wat al verbitteringen getrotseerd, — hoeveel teleurstelling, hoeveel honger,

hoeveel ellende, hoeveel bleekheid, hoeveel ziekte, hoeveel zielsangst, hoeveel wanhoop!...

Soms ben ik wel eens eenige oogenblikken stil blijven staan op den hoek der straat, terwijl de menigte her- en derwaarts golfde, en dan scheen het één groote pantomime te zijn, en terwijl ik er naar keek, werd mijn hart diep bedroefd. Dit groote getij van het menschelijk leven, dat door de straat heenstroomt, is een draaikolk: stootend en wentelend naar alle kanten, en omhoog spattend, en weer achterwaarts gedreven, — vol schoonheid in zijne verwarring, en vol verwarring in zijne schoonheid.

In de zwaarbemoste lanen van het bosch, in de wouden waaruit de eeuwige schaduw nooit verdreven wordt, aan het strand der zee, boven wier ijzeren kust het grillig dooreenwarrelende schuim opspat, de gespleten klippen besprenkelend met een doop van wervelwind en storm, is het de beste plaats om *God* te bestudeeren; maar op de drukke, bedrijvige, rumoerige straat is het de beste plaats om *den mensch* te bestudeeren. Terwijl ge u naar de plaats uwer dagelijksche werkzaamheid begeeft, en van daar weder huiswaarts keert, beveel ik u aan, eens om u heen te zien: naar al die kenteekenen van armoede, van ellende, van honger, van zonde, van rouw en van droefheid. — En terwijl gij door de straten gaat, en door de straten terugkeert, omvat dan met de armen van uw gebed al de zorgen, al de verliezen, al het lijden, al den rouw van hen, die u voorbijkomen, en leg dat alles in het gebed voor een ontfermend en goedertieren

God! Dan zullen er in den grooten dag der eeuwigheid duizenden lieden zijn, met wie gij in deze wereld nooit een woord gewisseld hebt, maar die dan op zullen staan en uwen naam zullen zegenen; en duizenden zullen dan in den hemel met den vinger naar u wijzen, zeggende: „Dat is de man, of dat is de vrouw, die mij geholpen heeft toen ik hongerig was, en ziek, en zwervend, en verloren, en wanhopig. Dat is die man, of dat is die vrouw!" En de zegen zal op u nederdalen, wanneer Christus zal zeggen: *„Ik ben hongerig geweest, en gij hebt Mij te eten gegeven; Ik ben dorstig geweest, en gij hebt Mij te drinken gegeven; Ik was een vreemdeling, en gij hebt Mij geherbergd; Ik was naakt, en gij hebt Mij gekleed; Ik ben krank geweest, en gij hebt Mij bezocht; Ik was in de gevangenis, en gij zijt tot Mij gekomen. Voorwaar zeg Ik u: voor zooveel gij dit één van deze mijne minste broeders gedaan hebt, zoo hebt gij dat Mij gedaan!"*

Voorts prent de straat mij de waarheid in, *dat alle klassen en standen der maatschappij zich met elkaar moeten vermengen.* Wij kweeken soms een goddeloozen geest van uitsluiting aan. Het verstand veracht de onwetendheid. De verfijning wil niets te maken hebben met de onbeschaafdheid. De handschoenen haten de door de zon gebruinde hand, en het hooge voorhoofd minacht den platten schedel, en de zorgvuldig geschoren heining wil zich volstrekt niet bemoeien met het wilde hakhout, en Athene heeft een haat aan Nazareth. Dat behoorde niet aldus te zijn! De sterrenkundige moet afdalen

uit zijne gestrande eenzaamheid, en ons de behulpzame hand leenen bij onze zeevaart. De chirurg moet naar buiten komen uit zijne bestudeering van het menschelijk organisme, en onze gebroken beenen zetten. De scheikundige moet zijn laboratorium verlaten, waar hij bezig is geweest met het bestudeeren van ontledingen en samenstellingen, en ons de natuur der gronden en der landerijen helpen begrijpen. Ik dank God, dat alle standen en rangen der bevolking genoodzaakt zijn, elkander op straat te ontmoeten. Het blinkende rijtuigwiel stoot tegen de kar van den straatveger. Fijne kleederen glijden langs de schamele plunje van den marskramer. Eene krachtige gezondheid ontmoet eene vaalbleeke ziekte. De eerlijkheid staat eensklaps tegenover de zwendelarij. Iedere klasse der bevolking komt iedere andere klasse tegen. Onafhankelijkheid en bescheidenheid, trots en nederigheid, reinheid en dierlijkheid, oprechtheid en huichelarij, ontmoeten elkaar op hetzelfde punt, in dezelfde straat, in dezelfde stad. O, dat is het, wat Salomo bedoelde, toen hij zeide: „*Rijken en armen ontmoeten elkander; de Heer heeft hen allen gemaakt.*" Ik houd wel van dat democratische grondbeginsel van het Evangelie van Jezus Christus, waardoor het feit erkend wordt, dat wij voor God op één en dezelfde lijn staan. Neem maar volstrekt geen airs aan, — welke positie gij u in de maatschappij ook veroverd hebt, gij zijt niets dan een mensch: geboren uit dezelfde voorouders, wedergeboren door denzelfden Geest, gereinigd door hetzelfde bloed,

om neder te liggen in dezelfde aarde, en om te verrijzen in dezelfde opstanding. Het wordt hoog tijd, dat wij allen niet alleen het Vaderschap van God, maar ook de Broederschap der menschen erkennen!

Voorts prent de straat mij de waarheid in, *dat het iets zeer moeielijks voor den mensch is, zijn hart recht te houden en in den hemel te komen.* Ontelbare verzoekingen verrijzen er aan alle kanten op deze plaatsen van publiek verkeer. Te midden van zooveel weelde en overvloed, hoeveel verzoeking tot begeerlijkheid en tot ontevredenheid over ons nederig levenslot! Te midden van zoovele gelegenheden tot bedriegen, wat al verzoeking tot afpersing! Te midden van zooveel statie, wat al verzoeking tot ijdelheid! Te midden van zooveel lokaliteiten voor het gebruiken van sterken drank, wat al verlokkingen tot onmatigheid! In die maalstroomen der straten, hoevelen lijden er een plotselinge en eeuwige schipbreuk! Wanneer er een oorlogsschip uit den strijd terugkomt, en naar de marinewerf wordt gesleept, gaan wij eens kijken naar de afgesplinterde ra's, en tellen wij de kogelgaten, en zien wij met vaderlandslievende bewondering op naar de vlag, die zegevierend aan den top van den mast wappert. Maar die man is in nog véél hoogere mate zeldzaam en bezienswaardig, die dertig jaren lang is doorgestevend tusschen de kanonschoten van het bedrijvige leven, en toch nog altijd voortzeilt, zegepralend over de verzoekingen onzer straten!

O, hoevelen zijn er onder dien last bezweken, zonder ook maar een lapje doek achter te laten,

om aan te wijzen waar zij omkwamen! Zij hebben nooit of nimmer eenigen vrede gehad. Hunne schanddaden bleven hun in de ooren klinken. Als ik een bijl had, en de deuren van dat prachtige huis kon openbreken, zou ik er misschien diep binnenin een geraamte vinden. In 's mans allerbesten wijn is een bijsmaak van het zweet der armen. O, is het wel zoo vreemd, dat, wanneer een man de huizen der weduwen heeft verslonden, hij last krijgt van een slechte spijsvertering? Al de krachten der natuur zijn tegen hem! De rivieren zijn gereed om hem te verdrinken, en de aardbeving om hem te verzwelgen, en het vuur om hem te verteren, en de bliksemstralen om hem te verpletteren. Maar de kinderen Gods zijn in iedere straat, en ten dage wanneer de kronen des hemels worden uitgedeeld, zullen er eenigen der schitterendsten gegeven worden aan die mannen, die getrouw waren jegens God en getrouw jegens de zielen van anderen op de markten van het bedrijvige leven, waardoor zij zich als de helden der straat gedragen hebben. Groot waren hunne verzoekingen, groot was hunne verlossing, en groot zal hunne zegepraal zijn!

Voorts prent de straat mij ook de waarheid in, *dat het leven vol inbeelding en schande is.* Wat al uitvluchten en voorwendsels, wat al dubbelhartigheid, wat al veinzerij bij de menschen met tweeërlei aangezicht! Zouden al de lieden, die u goedenmorgen zeggen, u werkelijk in hun hart een gelukkigen dag toewenschen? Zouden al die menschen, die elkander de hand drukken, wezenlijk van elkaar houden?

Zijn ze allen zoo bezorgd voor uwe gezondheid, die u vragen hoe het er mede gesteld is? Zijn ze allen zoo verlangend u te zien, die u komen bezoeken? Weet de geheele wereld wel half zooveel als zij beweert te weten? Is er niet menige stapel belegen goed achter een prachtig winkelraam? Wanneer gij her- en derwaarts door de straten gaat, naar uw kantoor of uwe werkplaats, komt gij dan niet onder den overweldigenden indruk van het feit, dat een groot deel van de maatschappij hol is, en dat er tal van uitvluchten en voorwendsels in omloop zijn?

O, hoevelen zijn er, die grootsch en deftig voorttrippelen, en hoe weinig menschen, die natuurlijk zijn en natuurlijk loopen! Terwijl de bluffers grinniken, en de zotskappen grijnslachen, en de onnoozele bloedjes giggelen, — hoe weinig menschen zijn er, die natuurlijk spreken en lachen! De lichtekooi en de losbol bewegen zich op straat in de prachtigste kleeren, terwijl er binnen in hun hart vulkanen van hartstocht gloeien, die hun leven verteren. Ik zeg deze dingen niet om ongeloof en menschenhaat bij u aan te kweeken, en evenmin vergeet ik, dat duizenden menschen heel wat beter zijn dan zij schijnen, — maar ik geloof niet, dat eenig mensch behoorlijk is toegerust tot den strijd dezes levens, vóór en aleer hij bekend is met dit bijzondere gevaar. Ehud komt onder voorwendsel van zijn belasting aan koning Eglon te betalen, en terwijl hij tegenover koning Eglon staat, doorsteekt hij hem met een zwaard, zoodat ook het hecht

achter het lemmet inging. Judas Iscariot kuste Jezus.

Voorts prent de straat mij de waarheid in, *dat zij een groot arbeidsveld voor de Christelijke liefde is.* Er is honger en lijden, en gebrek en ellende in het land; maar die rampen hopen zich voornamelijk opeen in onze groote steden. In iedere straat loert de misdaad, en waggelt de dronkenschap, en wenkt de wulpsch lachende ontucht, en strekt de armoede hare vermagerde hand uit, vragende om een aalmoes. Hier is de ellende het smerigst, en de honger het afzichtelijkst. Een geloovig Christen, die een straat in New-York doorging, zag daar een armen knaap; hij bleef even staan en vroeg: „Zeg eens, mijn jongen! kunt gij lezen en schrijven?" De jongen gaf geen antwoord. De man herhaalde de vraag tot twee-driemaal toe: „Kunt gij lezen en schrijven?" En toen antwoordde de jongen met een traan, die op den rug zijner hand druppelde. Hij zeide op wantrouwenden toon: „Neen, mijnheer, ik kan niet lezen, en evenmin schrijven. God heeft niet gewild, dat ik lezen en schrijven zou leeren, mijnheer! Heeft Hij mijn vader niet reeds zóó lang geleden weggenomen, dat ik mij niet herinneren kan, hem ooit gezien te hebben? En heb ik niet langs de straat moeten gaan, om iets op te loopen, dat ik thuis kon brengen, om er eten voor mij en de anderen voor te koopen? En moest ik niet, zoodra ik sterk genoeg was om een mand te dragen, er op uit gaan om vodden te rapen, zoodat ik nooit naar

school heb kunnen gaan, mijnheer? God heeft niet gewild, dat ik lezen zou leeren, mijnheer! Ik kan niet lezen, en schrijven evenmin." — O, die arme zwervers! Zij hebben niet de minste of geringste kans. Geboren in de vernedering, zetten zij — zoodra zij van kruipen tot loopen overgaan — hun eersten stap op den weg der wanhoop. Laat ons tot hen gaan in den naam van onzen Heere Jezus Christus, om hen te redden! Indien gij niet bereidwillig zijt om er zelf op uit te gaan, geef dan van uwe middelen; en als gij te lui zijt om te gaan, en als gij te gierig zijt om te helpen, ga dan uit den weg en verberg uzelven in de holen en spelonken der aarde, opdat, wanneer Christus' wagenen voorbijkomen, de hoeven der paarden u niet in het slijk treden. God verhoede, dat de duizenden noodlijdenden uit uwe stad in den Dag des Oordeels tegen u opstaan, en uwe domheid en onverschilligheid vloeken!

Op een kouden winterdag, toen een geloovig Christen langs een der kaden van New-York wandelde, zag hij daar een klein meisje bij een hek zitten, bibberend van koude. „Wel, mijn kind," vroeg hij haar, „waarom blijft gij hier zitten? 't Is zoo koud van daag!" — „Och," antwoordde zij, „ik zit te wachten, — ik zit hier te wachten op iemand, die mij zal komen halen en dan verder voor mij zal zorgen." — „Zoo?" vroeg onze vriend weer; „en waarom denkt gij, dat iemand u van hier zal komen halen en verder voor u zorgen?" — „O," riep zij, „mijne moeder is verleden week

gestorven, en ik zat voortdurend bij haar ziekbed te schreien, totdat zij eindelijk zeide: „Schrei toch zoo niet, kindlief; al ben ik weg, en al is uw vader heengegaan, de Heer zal toch wel iemand zenden om voor u te zorgen." Mijne moeder heeft nooit een leugen gezegd; zij beloofde mij, dat er iemand komen zou, om voor mij te zorgen, en nu zit ik hier te wachten tot hij komt." — Ja voorwaar, zij wachten op u! Edelmoedige mannen, gaat ze halen! Gaat ze halen! *„Alzoo is de wil niet uws Vaders, die in de hemelen is, dat één van deze kleinen verloren ga."*

Ten slotte: de straat prent mij de waarheid in van het feit, dat *alle menschen vooruit zien.* Ik zie hoopvolle verwachtingen geschreven op ieder gezicht, dat ik ontmoet tusschen dezen en den anderen kant der stad, of op eene wandeling door de groote en kleine straten. Op de duizend menschen, die gij rechtuit ziet voortloopen, vindt gij er één, die stilstaat en achter zich omziet. De zaak is, dat God ons allen bestemde om vooruit te zien, omdat wij onsterflijk zijn. In dit voetgetrappel der menigte op de straten hoor ik het dreunen eener groote, marcheerende legerschaar, die voorttrekt naar de eeuwigheid. Achter het kantoor, den winkel, het magazijn, de straat, bevindt zich eene dichtbevolkte en ontzaglijke wereld. Mocht gij door Gods genade dat oord eenmaal binnentreden!

Dichte drommen vullen daar de grachten en kaden en pleinen, en de straten wemelen er van de zegewagens der overwinnaars. De bewoners loopen her-

en derwaarts, maar zij weenen nooit en zij worden nooit moede. Eene rivier stroomt door die stad, met fraaigeronde en weelderig begroeide oevers, en de boomen des levens, beladen met eeuwigdurende vruchten, buigen hunne takken in den kristallen stroom. Geen met rouwlaken bekleede lijkkoets ratelt er ooit over het plaveisel, want de bewoners van de straten dier stad zijn nooit ziek. Nu de onsterflijke gezondheid eenmaal in al hunne aderen gloeit, weten zij niet meer wat sterven is. Die torens van kracht, die paleizen van schoonheid, stralen in het licht eener zon, die nooit ondergaat. O hemel, heerlijk schoone hemel! Hemel waar onze dierbaren zijn! Men houdt geen volkstelling in die stad, want zij wordt bewoond door *„een menigte, die niemand kan tellen."* Gelid boven gelid. Heirleger boven heirleger. Gallerij boven gallerij, zich rondom den geheelen hemel uitstrekkend. Duizenden bij duizenden. Millioenen bij millioenen. Welgelukzalig zijn zij, die binnentreden door de poort in die stad! O, begeef u nog heden derwaarts op weg! Bij het bloed van het groote zoenoffer van den Zone Gods, vang uwen tocht naar den hemel aan! *„De geest en de Bruid zeggen: Kom! En die wil, neme het water des levens om niet!"* Sluit u aan bij die groote menigte, die hemelwaarts trekt. Al de deuren der uitnoodiging staan wijd open. *„En ik zag twaalf poorten, en de twaalf poorten waren twaalf paarlen."* — Amen.

Aan de nagedachtenis mijner lieve, vrome, in Jezus ontslapen Moeder gewijd.

Goeden Vrijdag, 1896.

DE VERTALER.

XIII.

„WAAR IS MOEDER?"

De moeder van Sisera keek uit door het venster.

RICHTEREN V : 28.

Vastgenageld aan den grond, in Jael's tent, lag de doode Opperbevelhebber van het Kanaänietische leger, Generaal Sisera, niet ver van de beek Kison, die slechts een droog bed van kiezelzand was, toen wij in 't jaar 1889, bij gelegenheid van mijn bezoek aan Palestina, haar dwars overstaken; maar de kanalen en riolen, die er in uitliepen, deden toch aan de mogelijke aanwezigheid van groote zoetwatervijvers denken, zooals er een ten tijde van mijn tekst bestond.

Middelerwijl zit verre van daar Sisera's moeder, te midden van een omgeving vol pracht en rijkdom en heerlijkheid, te wachten op zijne terugkomst. Elke moeder hoopt en verwacht, dat haar zoon de overwinning zal behalen; en zoo keek ook deze

moeder uit door het venster, niet anders denkende of zij zou hem nu wel spoedig zien komen aanrijden op zijn zegekar, gevolgd door wagens vol kostbaarheden en door geheele regimenten van overwonnen en als slaven medegevoerde manschappen. Ik kan haar hier nu zien zitten aan het venster, in gespannen verwachting naar buiten ziende. Zij luistert en luistert of zij heel in de verte het knarsende geratel der wielen ook reeds kan hooren. Zij tuurt en tuurt of zij ook reeds een door snelle paardenhoeven opgejaagde stofwolk kan zien. De eerste flikkering van het stalen gebit aan de tuigen der rossen wil zij trachten te bespieden.

De dames harer hofhouding staan rondom haar heen geschaard, en zij spreekt alvast met haar over hetgeen zij zullen krijgen, wanneer haar zoon terugkomt: gouden kettingen, en zeldzaam schoone juweelen, en kleederen van zóó wonderbare pracht en patronen, als de Bijbel slechts vluchtig aanduidt en verder aan onze verbeelding overlaat. „Hij moest nu alweer hier zijn," zegt zijne moeder; „de veldslag is stellig en zeker reeds afgeloopen! Ik hoop nu maar, dat die golven van de rivier Kison hem niet hebben tegengehouden. Ook hoop ik, dat die zonderlinge luchtverschijnselen, die wij in den afgeloopen nacht te zien kregen, geen onheilspellende voorteekenen geweest zijn: de sterren schenen op hun baan strijd met elkaar te voeren! Maar neen! neen! hij gedraagt zich altijd zòò dapper op het oorlogsveld, dat ik ook nu weer van zijne overwinning reeds zoo goed als verzekerd ben. Hij zal

nu wel spoedig hier zijn." Doch helaas! hoe groot was de teleurstelling dezer moeder: nooit of nimmer zal zij weer de glinsterende hoofdstellen der in vollen galop dravende rossen zien, die haren zoon zegepralend uit den slag huiswaarts voeren. Als een eenzame bode, die in waanzinnige haast komt aansnellen, zijn paard eindelijk doet stilstaan onder het venster, waarvoor Sisera's moeder gezeten is, en met schorre stem naar boven roept: „Uwe troepen zijn verslagen, en uw zoon is dood!" dan volgt er een tooneel vol smart en hartzeer, waarvan wij ons verschrikt afwenden.

Nu ziet gij den vollen omvang van mijn korten tekst: „*De moeder van Sisera keek uit door het venster.*" Immers, wij allen zijn uitgegaan in den strijd des levens; die strijd neemt meer en meer in hevigheid toe, en de meesten onzer hebben een moeder, die uitziet en wacht naar tijdingen van onze overwinning of van onze nederlaag. Als zij niet meer zit voor een venster hier op aarde, dan zit zij nu voor een venster in den hemel en zal zij er daar alles van hooren.

Volgens alle regelen der krijgskunst, had Sisera de overwinning moeten behalen. Hij was te velde getrokken met negenhonderd ijzeren wagenen en een heir van vele duizenden manschappen, grooter dan de legerscharen der kinderen Israëls! Maar God was aan de andere zijde; en de verbolgen wateren der beek Kison, en de hagelbuien, en de bliksemschichten, en de onhandelbare strijdrossen, en de omver gekantelde wagens, en de raadselach-

tige verschijnselen aan den nachtelijken sterrenhemel brachten Sisera in verwarring. Vandaar het slechte nieuws, dat aan de moeder van Sisera geboodschapt werd, terwijl zij uit het venster keek. En zoo zal ook ónze moeder, of zij gezeten is aan een venster hier op aarde, dan wel aan een venster in den hemel, de tijding van onze overwinning of van onze nederlaag vernemen. Niet ten opzichte van onze gaven en talenten, of van onze meer of minder geslaagde opleiding, of van onze kansen op voorspoed in dit leven, — maar ten opzichte van de vraag, of God voor of tegen ons is.

„*Waar is moeder?*" is de vraag, die in de meeste huisgezinnen het veelvuldigst herhaald wordt. Zij wordt zoowel gedaan door den vader des huizes als door de kinderen, wanneer zij tegen het vallen van den avond thuiskomen. „*Waar is moeder?*" Het wordt gevraagd door de kleinen, als zij zich bezeerd hebben, en schreiend van pijn de kamer binnen komen: „*Waar is moeder?*" Het wordt gevraagd door hen, die een treffend schouwspel gezien, of eene goede tijding vernomen, of een prachtig geschenk ontvangen hebben: „*Waar is moeder?*" Zij krijgt soms een gevoel van vermoeidheid onder al dat gevraag, want àllen vragen het en blijven het voortdurend vragen. Zij is niet alleen de eerste, aan wie elke tegenslag of teleurstelling verteld wordt, maar zij moet ook recht spreken in alle huiselijke geschillen. Dàt is het, wat die vroegtijdige rimpels ploegt in zoo menig moederlijk gelaat, en de sneeuw der grijsheid strooit op zoo menigen moederlijken

schedel. Zooals gij weet, is het een vraag die gedurende al de jaren der kindsheid blijft aanhouden. Zij klinkt den ganschen dag uit de kinderkamer, en 's avonds uit de leerkamer, waar de jongens en meisjes hunne lessen nog eens overzien en hun huiswerk afmaken; en van het rumoerige oogenblik af, waarop zij 's ochtends weggaan, als het ceintuur of de hoed, de lei of het potlood, de parapluie of de overschoen nergens te vinden is, — totdat de jonge luitjes tegen den avond, geheel buiten adem, naar binnen komen en luidkeels roepen, zoodat men het kan hooren van den kelder tot den zolder en van de voordeur tot achteraan de schutting van den tuin: *„Waar is moeder?"* Inderdaad, een kinderleven is zóó vervuld met die vraag, dat — als het kind haar ontnomen wordt — een der dingen die de moeder het méést mist, en de stilte die haar het méést drukt, juist de afwezigheid van die vraag is, die zij hier op aarde nooit weder hooren zal, behalve als zij er den weerklank van hoort in een droom, die haar de kinderkamer nog weer eens in den vroegeren toestand doet zien. En dan klinkt de stem weder zóó natuurlijk, en zóó liefelijk, en zóó onschuldig, en zóó hartelijk nieuwsgierig, dat het visioen verdwijnt bij de woorden: „Waar is moeder?"

Als die vraag dezen ochtend aan de meesten onzer gedaan werd, zouden wij moeten antwoorden, indien wij de waarheid spraken: „Evenals Sisera's moeder, zit zij voor het venster van het paleis." Zij is nu tot in alle eeuwigheid een koningin in het Godsrijk geworden, en zij schuift de breede plooien

van 's Konings prachtige statiegordijnen terug, om op ons neer te zien. Er worden ons geen bijzonderheden verhaald omtrent de verblijfplaats van Sisera's moeder, maar er komt in dat tooneel in het Boek der Richteren zóóveel voor aangaande borduurselen en naaldwerk en kamervrouwen, dat wij er wel uit op mogen maken, dat hare woning iets vorstelijks en schitterends moet gehad hebben. Zoo hebben wij ook geene tot in alle onderdeelen en kleinigheden afdalende beschrijving van het Hemelsche Paleis, aan welks venster onze verheerlijkte moeder thans gezeten is; maar er staat in de laatste hoofdstukken van den Bijbel zóóveel over tronen, en kronen, en paarlen, en gouden straten, en nieuwe liederen, en muren van edelgesteenten, en harpen, en witte kleederen, en palmtakken, dat wij daaruit wel mogen opmaken, dat de hemelsche woning onzer moeder in heerlijkheid al de kracht van aardsche penseelen of pennen of tongen ver te boven gaat, — en voor het venster van dat paleis zit onze moeder nu, wachtende op tijding uit den strijd. Welk een tegenstelling tusschen die hemelsche omgeving en wat vroeger op aarde hare omgeving vormde! Welk een werk, een gezin op de ouderwetsche wijze groot te brengen! Men deed toen nog zoo niet aan het lezen van doorwrochte verhandelingen over de beste stelsels van kinder-opvoeding, om de kinderen zelf intusschen geheel over te laten aan gehuurde helpsters, behoudens een of twee kijkjes per dag in de kinderkamer, om te zien of de voorgeschreven grond-

regelen wel behoorlijk werden in acht genomen en toegepast. De meesten van die oude moeders zorgden zèlf voor het naaiwerk, het wasschen, het verstellen, het kousenstoppen, het „oud maak nieuw," het japonnen en hoeden en mantels maken, het huishouden, — en als zij buiten woonden, en het in den oogsttijd wat druk was, hielpen zij een handje mede bij het uitspreiden van het hooi, of aan het neertrappen van den stapel in de schuur. Zij waren tegelijkertijd proviandbezorgers, kleermakers, dokters, krankbezoekers en ziekenverplegers voor het geheele huishouden. Ja, die ouderwetsche moeders, — als er ooit menschen op de wereld zijn geweest, die geschikt waren voor een goeden, gemakkelijken en gerieflijken hemel, dan waren *zij* er de menschen naar; en zij zijn er dan ook gekomen en hebben er rust gevonden. Zij dragen nu geen bril meer, want zij hebben hun derde gezicht — indien zij lang genoeg op de aarde leefden om hun tweede gezicht te hebben, — en zij behoeven niet naar adem te snakken nadat zij de smaragden trappen zijn opgeklommen in het eeuwige Paleis, voor welks venster zij nu zitten te wachten op tijding uit den strijd.

Maar indien deze of gene de vraag blijft doen: „*Waar is moeder?*" dan antwoord ik: „*Zij is in uw tegenwoordig karakter.*" Er bestaat alle waarschijnlijkheid, dat de trekken van uw gelaat aan het hare doen denken. Wanneer er zeven kinderen in een huishouden zijn, zullen er minstens zes op hunne moeder gelijken, en hoe ouder gij wordt,

hoe grooter uwe gelijkenis op haar. Maar ik spreek nu voornamelijk van uw karakter, en niet van uwe gelaatstrekken. Dit laat zich gemakkelijk verklaren. Gedurende de eerste tien jaren van uw leven waart gij bijna aanhoudend om en bij haar, en zaagt gij uwen vader alleen 's morgens en 's avonds. Geen der jaren van het leven zijn zóó ontvankelijk en gewichtig voor indrukken als de eerste tien. Dàn worden de indrukken verkregen voor deugd of voor ondeugd, voor waarheid of voor leugen, voor moed of voor lafhartigheid, voor godsvrucht of twijfelzucht. Gij kunt uwe dochter, vóór zij tien jaar oud is, zóó verzot maken op mooie kleeren, dat zij veertig jaren lang op en d'op een zottinnetje of een modepop blijft. Ezechiël XVI : 44: „Zoo de moeder is, is hare dochter." Alvorens er één tiental jaren verstreken is, kunt gij beslissen, of die jongen een woekeraar of een barmhartige Samaritaan zal worden. De jongens en meisjes zijn gewoonlijk de echo's hunner vaders en moeders. Indien ik den tijd had om een statistiek van deze vergadering op te maken, en ik vragen kon, hoeveel percent der geloovigen in uw midden hunne redding, onder Gods bestuur, aan *de trouw hunner moeder* te danken hebben, dan geloof ik, dat minstens drie vierden van u allen eenparig op zouden staan.

Het gebrek van Sisera's moeder was, dat — terwijl zij voor het venster op tijding aangaande haren zoon van het slagveld zat te wachten — zij de twee kwade eigenschappen had van én wulpsch én te zeer verzot op praal en opschik te zijn. Het

Bijbelsche geschiedverhaal zegt er van: *„De wijsten harer staatsvrouwen antwoordden, ook beantwoordde zij hare reden aan zich zelve: zouden zij dan den buit niet vinden en deelen? één liefje, of twee liefjes, voor iegelijken man! Voor Sisera eenen buit van verscheidene verven, eenen buit van verscheidene verven, gestikt; van verscheidene verve aan beide zijden gestikt, voor de buithalzen?"* Zij maakt volstrekt geene van vrees en bezorgdheid getuigende opmerkingen omtrent de gewonden in den strijd, omtrent het bloedbad, omtrent de stervenden, omtrent de dooden, omtrent de beginselen die bij den thans gevoerden strijd op 't spel stonden: een strijd van zóó groot gewicht, dat de sterren en de golven er deel aan namen, en het gekletter der zwaarden beantwoord werd door de donderslagen der lucht. Waar zij het meest aan denkt, is de mooie kleur en het borduursel der buit te maken prachtgewaden: *„Voor Sisera eenen buit van verscheidene verven, een buit van verscheidene verven, gestikt; van verscheidene verve, aan beide zijden gestikt voor de buithalzen."*

Intusschen, noch Sisera's moeder, noch iemand anders ter wereld, kan te veel zeggen tot roem van *de naald.* Zij heeft méér heilzame veroveringen gemaakt dan het zwaard. Puntig aan het eene einde, en met een oog aan het andere, is de naald — hetzij van been of van ivoor, zooals in de vroegste tijden, of van brons, zooals bij de Romeinen in de eerste eeuw na Christus' geboorte, of van staal, zooals in onzen tijd; hetzij op omslachtige wijze be-

werkt, zooals vroeger, door één hand, of zooals tegenwoordig, nu een honderdtal werklieden in een fabriek gebezigd worden om de onderscheidene deelen van één en dezelfde naald te bewerken, — de naald is een van Godswege verordend werktuig voor het gerief, voor het leven, voor de gezondheid, voor de versiering van het menschelijk geslacht. Het oog der naald heeft méér huiselijk gerief en méér opgebeurde armoede en méér Christelijke liefdediensten gezien, dan eenig ander oog. De hedendaagsche naaimachine heeft in geen enkel opzicht de naald afgeschaft, doch haar veeleer op een troon verheven. Gode zij dank voor al den arbeid der naald, van den tijd af toen de Almachtige uit den hemel het bevel gaf aangaande de geborduurde deur van den ouden Tabernakel: *„Daarna zult gij eenen voorhang maken, van hemelsblauw, en purper, en scharlaken, en fijn getweernd linnen, van het allerkunstelijkste werk zal men dien maken,"* — tot op de dagen der vrouwenhanden, die den afgeloopen winter in dit bedehuis haar naaldwerk voor de zaak der Christelijke liefde en barmhartigheid hebben aangeboden. Maar er was niets anders dan ijdelheid en wereldzin en hebzucht in hetgeen Sisera's moeder zeide aangaande het naaldwerk, dat zij door haren zoon uit den strijd hoopte te zien medebrengen. En het verwondert mij nu ook volstrekt niet meer als ik zie, dat Sisera aan de zijde van het onrecht streed, nu zijne moeder, aan het venster van mijn tekst, en in die oogenblikken van de vreeselijkste spanning, hoofdzakelijk dacht aan opschik en

wereldschen tooi. God alleen weet, hoeveel huisgezinnen schipbreuk hebben geleden op de kleerenkast! En deze of gene moeder, die aan het venster zit uit te zien naar de hoovaardige zegepraal van opzichtige toiletten en schitterende kleuren en huiselijke afgoderij, zal over eenigen tijd even slecht nieuws hooren aangaande hare kinderen, die daarbuiten zijn in den strijd des levens, als Sisera's moeder te hooren kreeg omtrent het gevecht bij Esdrelon.

En als gij nu nòg blijft aandringen op de vraag: *„Waar is moeder?"* dan zal ik u zeggen, waar zij *niet* is, hoewel zij er vroeger wèl was. Sommigen uwer sloegen hun levenspad in met hare gelijkenis in uwe gelaatstrekken en hare beginselen in uwe ziel. *Maar gij hebt haar uitgeworpen.* Dat was iets vreeselijks van u, maar gij hebt het gedaan! Dien stroeven, laatdunkenden, minachtenden blik, hebt gij nooit van háár geërfd. Als gij iemand haar een slag hadt zien geven, zoudt gij hem tegen den grond geslagen hebben, zonder er u veel om te bekommeren of de slag juist voldoende of meer dan noodlottig was; maar, mijn jongen! gij hebt háár tegen den grond geslagen: hare onschuld uit uw gelaat en hare beginselen uit uwe ziel. Gij hebt haar nedergeveld! De nagel der tente, dien Jael tot driemaal toe in den schedel van Sisera dreef, was niet zóó wreed als de dolksteek, dien gij meer dan driemaal door uws moeders hart hebt doen vlijmen. Maar zij zit nu te wachten — want moeders geven hunne jongens niet spoedig op! — te wachten aan het een of an-

dere venster, hetzij dan aan een venster op aarde, of aan een venster in den hemel. Alle andere menschen zullen u misschien uitwerpen. Uwe vrouw zal wellicht echtscheiding aanvragen en niet langer geduld met u hebben. Uw vader zal u misschien onterven, en zeggen: „Laat zijn voetstap nooit of nimmer weer den drempel onzer huisdeur bezoedelen!" Maar er zijn twee personen, die u *niet* opgeven: GOD en uwe MOEDER. Hoevele teleurgestelde moeders wachten er aan het venster! Misschien zijn er voor de ruiten van het venster geen groote stukken glas noodig geweest, en bestaat het venster uit kleine ruitjes, bijvoorbeeld zes of acht in 't geheel, die 's zomers omlijst zijn met opklimmende wijngaardranken, en 's winters beschilderd door de Raphaels der vorst: een echt landelijk venster. De moeder zit daar te breien, of is met hare naald bezig aan huiselijk verstelwerk, totdat zij toevallig even opkijkt, en over het brúggetje van de beek tusschen de weilanden een vreemdeling ziet naderen, die vlak voor haar venster uit zijn rijtuig stapt. Hij licht den zwaren klopper aan de deur van het boerenhuisje op, en laat hem dreunend vallen. „Kom binnen!" is het antwoord. Hij geeft zijn naam op, en zegt: „Ik kom hier een treurige boodschap brengen." — „Er is toch immers niets gebeurd met mijn zoon in de stad, is er wel?" vraagt zij. — „Ja!" zegt hij, „uw zoon heeft gisteren avond in een herberg een hoogloopend geschil gekregen met een anderen jonkman, en is bij de daardoor ontstane vechtpartij ernstig gekwetst. Men vreest, dat hij er

niet weer van op zal komen. Ik durf u eigenlijk niet alles ronduit zeggen. Het doet mij wezenlijk leed, u te moeten zeggen... dat hij dood is." — Dood?!" roept zij, waggelend in haar stoel neervallend. „Och, mijn zoon! mijn zoon! mijn zoon! God gave, dat ik voor u gestorven ware!" — Dát is nu het einde van al hare zorgen en angsten en goede raadgevingen voor dien jongen. Dat is nu haar loon voor al hare zelfopofferingen in zijn belang. Dat is het slechte nieuws uit den strijd. En zoo gaan de tijdingen der afdwalingen van Christelijke zonen naar de vensters der aarde, of naar de vensters des hemels, waaraan hunne moeders gezeten zijn.

„Maar," vraagt iemand, „vergist gij u niet, dat mijne verheerlijkte moeder iets te hooren zal krijgen van mijne slechte daden, nadat zij is heengegaan?" En iemand anders vraagt: „Is het geen vergissing van u, dat mijne verheerlijkte moeder iets te hooren zal krijgen van mijne zelfopoffering en mijn zedelijken moed en mijnen strijd voor het recht?" Neen! hemel en aarde zijn in voortdurende gemeenschap. Er loopen treinen elke vijf minuten — treinen van onsterflijken die opklimmen en nederdalen — geesten die van de aarde naar den hemel gaan, om daar te leven en te wonen. Geesten die uit den hemel naar de aarde nederdalen, om er te dienen en te helpen. Zij krijgen elken dag meermalen iets van ons te hooren. Hooren zij goed nieuws of slecht nieuws uit dezen strijd, van dit Sedan, dit Austerlitz, dit Waterloo, waarin elk onzer strijdt aan de rechte of aan de verkeerde zijde? O God! wiens

ik ben, en wien ik tracht te dienen! laat er, als een gevolg van deze mijne rede, over alle moeders een nieuw gevoel van hare verantwoordelijkheid komen, en over alle kinderen, hetzij ze zich nog in de kinderkamer bevinden, of daarbuiten op het geduchte Esdrelon van den middelbaren leeftijd of van den ouden dag, een nieuw besef van het feit, dat hunne overwinningen of nederlagen onmiddellijk en rechtstreeks doordringen naar de vensters der moederlijke belangstelling en ontferming. O, is dit niet het oogenblik, waarop de wolk van zegeningen, gevuld met de verdampte tranen van angstig bezorgde moeders, zal nederkomen in stortregens van genade over deze vergadering?

Er is nog één gedachte, die bijna te teeder is om haar uit te spreken. Ik durf er bijna niet mede beginnen, uit vrees dat ik mijne ontroering niet genoegzaam in bedwang zal kunnen houden om haar te voleindigen. Toen wij nog kinderen waren, kwamen wij dikwijls naar binnen loopen van ons spelen, of van een smartelijke tuimeling, of van eene ons aangedane kinderlijke onrechtvaardigheid, — en zoodra dan de deur open was, riepen wij: *„Waar is moeder?"* en dan antwoordde zij: „Hier ben ik!" en begroeven wij onze betraande gezichtjes in haren schoot. En zoo zullen wij ook, wanneer wij heengegaan zijn door al het lief en leed dezes levens, over een poos, door de vergevende genade van onzen Heere Jezus Christus het Hemelsch Tehuis binnentreden; en onder de eerste vragen — niet *de* eerste, maar *onder de* eerste, — zal ook weer zijn

die oude vraag, die wij eertijds plachten te doen, de vraag die in dit eigen oogenblik op duizende plaatsen wordt gedaan, — de vraag: „Waar is moeder?" En dan zal er niet veel tijd noodig zijn voor ons om haar te vinden, of voor haar om ons te vinden, want zij zal aan het venster op onze komst gewacht hebben; en met de andere kinderen van ons huisgezin op aarde zullen wij ons weder rondom haar heen scharen, en dan zal zij zeggen: „Nu, hoe zijt gij door den strijd des levens heengekomen? Ik heb dikwijls door anderen iets van u gehoord; maar nu zou ik het gaarne van uzelven willen hooren. Vertel er mij nu eens alles van, kinderen!" En dan zullen wij haar vertellen van al onze aardsche wederwaardigheden: van de feestdagen, de huwelijken, de geboorten, de begrafenissen, het hartzeer, de verliezen, de winsten, de overwinningen, de nederlagen, — en dan zal zij zeggen: „Het mag geweest zijn zooals het wil,... dat alles is nu voorbij! Ik zie dat elk uwer een kroon heeft, die u aan de poort gegeven werd, toen gij er doorgingt. Legt uwe kronen nu neer aan de voeten van dien Jezus, die u en mij en ons allen gered en gezaligd heeft! Gode zij dank, dat wij nu nimmermeer gescheiden zullen worden, en gij nu gedurende al de eeuwen der eeuwigheid nooit weder zult behoeven te vragen: *Waar is moeder?*" — Amen.

XIV.

BRUILOFT.

Gij hebt den goeden wijn tot nu toe bewaard.

JOHANNES II : 10.

Wij bevinden ons vandaag op de bruiloft te Kana in Galilea. Jezus en Zijne moeder behooren óók tot de genoodigden. Blijkbaar zijn er meer menschen aanwezig, dan waarop men gerekend had. Misschien zijn er sommige menschen gekomen, die niet gevraagd waren, of heeft men meer uitnoodigingen rondgezonden, dan men verondersteld had dat er aangenomen zouden worden. En natuurlijk is er nu geen wijn genoeg in voorraad. Zooals gij weet, is niets pijnlijker en beschamender voor de bestuurders van een huishouden, dan dat zij een ontoereikenden voorraad hebben, en dus te kort komen. Jezus ziet de pijnlijke verlegenheid, en onmiddellijk snelt Hij toe, om er een einde aan te maken. Hij ziet zes watervaten staan. Hij geeft een der bedienden last, ze met water te vullen; daarna wuift

Hij met Zijne hand over het water, en onmiddellijk is het wijn, echte wijn. Proeft en onderzoekt het zelf maar: er is geen kleursel in, en geen scherpe zuren, of vergif, — het is wijn van de allerbeste soort. Als de Heer onze God wijn maakt, maakt Hij den besten wijn die er bestaat; en tweehonderd vijfenzestig liters er van stonden er in 't rond in die watervaten: zóó goede wijn, dat de leider van het feest zeide: „Wel, dit is werkelijk beter, dan alles wat wij tot dusver gehad hebben!" — *„Gij hebt den goeden wijn tot nu toe bewaard."* Welk een heerlijk wonder! Er werd eens een prijs uitgeloofd voor den man, die het beste artikel over het wonder te Kana zou schrijven. Vele en lange handschriften werden er voor dezen wedstrijd ingezonden, maar een dichter won den prijs, dien hij hoofdzakelijk te danken had aan dezen éénen regel ter omschrijving van het wonder:

„Het onbewuste water zag zijn God, en bloosde."

Wij leeren uit dit wonder, dat Jezus een deelnemende belangstelling koestert voor *bestuurders van huishoudens.* Gij hadt misschien gedacht, dat Jezus gezegd zou hebben: „Ik kan Mij niet bemoeien met dat huishoudelijk tekort aan wijn. Het zou niet passend zijn voor Mij, den Heer des hemels en der aarde, hier als hofmeester op dit feest op te treden! Ik heb voor dingen van vrij wat grooter en verhevener aard te zorgen!" Maar dat zeide Jezus niet. De wijn was op, en Jezus kwam, door Zijne wonderdadige macht, helpend en reddend tusschenbeiden. Komt er wel eens wat te kort in uw huis-

houden? Moet gij alles zeer nauwgezet en angstvallig uitrekenen? Is het een zware taak voor u, om behoorlijk en fatsoenlijk rond te komen? Zoo ja, ga dan niet zitten treuren. Loop niet gemelijk en kniezend de deur uit, maar wend u tot Hem, die daar in dat huis te Kana in Galilea stond. Bid in de huiskamer! Bid in de gang! Bid in de kinderkamer! Bid in de keuken! Laat er geen enkel vertrek in uw geheele huis zijn, dat niet gewijd is door de stem des gebeds. Als gij een microscoop hebt, leg er dan eens een druppel water onder, en zie eens hoeveel insecten daarin rondwoelen; en als gij dan ziet, dat God hen maakt, en voor hen zorgt, en hen voedt, kom dan tot de gevolgtrekking, dat Hij óok zorg zal dragen voor u en u voeden, o gij kleingeloovige!

Een jongen vroeg, of hij de sneeuw van de stoep voor een huis mocht wegvegen. „Ja wel," antwoordde de vrouw des huizes; „je schijnt erg arm te zijn." — „Ja," hernam de jongen, „ik *ben* erg arm." — „En," vroeg zij weer, „wordt je dan somtijds niet moedeloos, en heb je dan niet wel eens een gevoel alsof God je zal laten sterven van honger?" — De knaap sloeg zijne oogen op naar het gelaat der dame, en gaf haar ten antwoord: „Denkt gij, dat God mij zal laten sterven van honger, wanneer ik op Hem vertrouw en altijd mijn best blijf doen?" Theologie genoeg voor volwassen menschen! Vertrouw op God, en doe altijd uw best. Ga tot Hem, te midden van al de beslommeringen der huishouding: Hij zal u helpen om uw humeur in

bedwang te houden, en uwe bedienden na te gaan, en uwe gasten te onthalen, en uw huishoudgeld te besteden. Er zijn honderden vrouwen in dit bedehuis dezen morgen, die zwak, en zenuwachtig, en afgetobd zijn door de zorgen en bemoeienissen van het huishouden. Ik beveel u den Heere Jezus Christus aan, als de beste raadgever en de krachtdadigste helper, — den Heere Jezus, die Zijn eerste wonder volbracht om een huishoudelijken nood weg te nemen.

Ik leer ook uit dit wonder, dat Jezus *de dingen overvloediglijk doet.* Ik geloof, dat een kleiner toevoer van wijn wel in het tekort voorzien zou hebben. Ik durf met zekerheid zeggen, dat men toch wel genoeg gehad zal hebben voor de helft der gasten. Met vijf liter wijn zou het wel gelukt zijn; twintig liters zouden ruim genoeg zijn geweest; en met vijftig liters had men overvloed gehad. Maar Jezus gaat voort, en Hij geeft hun honderd liter, en honderd twintig liter, en honderd dertig liter, en honderd vijftig liter, en tweehonderd liter, en tot tweehonderd vijfenzestig liter van den allerbesten wijn.

Dat is juist iets voor Hem: alles op de ruimste en edelmoedigste schaal te doen. Gaat Christus, onze Schepper, niet nog steeds voort met het maken van bladeren? Hij maakt ze bij geheele wouden vol: getand als die der varens, of zilvergrijs als die der espen, of breed als die der palmen; kreupelbosschen in de tropische gewesten, ondoordringbare oerwouden in Zuid-Amerika en Australië. Gaat Hij niet nog steeds voort met het maken van bloemen? Hij

maakt ze in overvloed: zij vlammen aan de heggen en heiningen, zij hangen in bloesems aan den top van den wijnstok, zij rollen in de blauwe golven der viooltjes, zij heffen hun witte schuim omhoog in de spirea, — genoeg om elke kinderhand met een bloem te vullen, genoeg om voor elk hoofd een krans te vlechten, rijk genoeg aan schoonheid om de somberheid van alle graven te verbergen. Gaat Hij niet nog steeds voort met het maken van water? Hij giet het uit, niet bij een beker vol, maar bij een rivier vol, een meer vol, een oceaan vol, — het uitgietend totdat de gansche aarde genoeg heeft om er van te drinken, en genoeg om er mede te wasschen. Gaat Jezus, onze Heer, niet nog steeds voort met het schenken van redding en verlossing? Het is niet een weinigje zaligheid voor dezen, en een weinigje voor genen, en nog een weinigje voor dien anderen, maar genoeg *voor allen.* „*O, àlle gij dorstigen, komt tot de wateren!*" Ieder mensch een oceaan voor zich alleen. Beloften voor de jeugd, beloften voor de ouden, beloften voor de geringen, beloften voor de blinden, voor de kreupelen, voor de verstootenen, voor de verlatenen. Vergiffenis voor allen, troost voor allen, genade voor allen, een hemel voor allen; niet maar slechts een beker vol Evangeliewater, maar tweehonderd vijfenzestig liters. Ja, de tranen van het goddelijk berouw worden bijeenverzameld in Gods flesch; en den een of anderen dag, terwijl wij voor den troon staan, zullen wij onzen vreugdebeker opnemen en vragen of hij gevuld moge worden met den wijn des hemels;

en dan zal Jezus, uit die flesch met tranen, in onzen beker beginnen te schenken en zullen wij roepen: „Houd op, o Heiland! wij begeeren onze tranen niet te drinken!" Maar dan zal Jezus zeggen: „Weet gij dan niet, dat de tranen der aarde de wijn des hemels zijn? *Des avonds vernacht het geween, maar des morgens is er gejuich!*"

Jezus vergalt anderer vreugde niet met Zijne eigene droefheid. Hij had aan dien bruiloftsdisch kunnen blijven zitten en bij zichzelven gezegd hebben: „Ik heb zelf zooveel zorg, zooveel armoede, zooveel vervolging, en het kruis is in aantocht, — Ik zal hier niet vroolijk kunnen zijn, en de naargeestigheid van Mijn gelaat en Mijn verdriet zal zich over dit gansche gezelschap verspreiden." Maar dat zeide Jezus niet. Hij zeide bij zichzelf: „Hier staan twee menschen aan den ingang van hun huwelijksleven. Laat het een dag van blijdschap zijn! Ik zal Mijne eigene droefheid verbergen, — Ik zal hunne vreugde trachten te bevorderen." Er zijn heel wat menschen, die zoo verstandig niet handelen. Ik weet een huisgezin, waar verscheidene jonge kinderen zijn, en waar nu reeds twee jaar lang de piano gesloten is gebleven, omdat er kommer en verdriet over dat huis gekomen is. Helaas! welk een dwaasheid! De ouders zeggen: „Wij willen geen feestdagen meer hebben, omdat er droefheid in ons huis geweest is. Houdt op met dat gelach daar boven! Hoe kan er sprake van vroolijkheid zijn in een huis, waar zóóveel verdriet geweest is?" En dus maken zij voortdurend alles zwartgallig en droefgeestig, en brengen zij hunne

eigene zoons en dochters te gronde door de wolk van somberheid, die zij om zich heen verspreiden. Och, beste vrienden! weet gij dan niet, dat die kinderen in later tijd zèlf genoeg moeite en verdriet zullen hebben? Weest maar blijde, dat zij al het uwe niet kunnen beseffen! Houdt den beker der bitterheid weg van de lippen uwer dochter. Als uw hoofd ter ruste gelegd is, onder de zoden van het kerkhof, zal misschien de armoede tot haar komen, zal het bedrog tot haar komen, zal de hand des doods tot haar gezin komen. Houdt de zorgen weg zoo lang als gij kunt. Weet gij niet, dat het hart van uwen zoon, over eenigen tijd, wellicht door wanhoop bedreigd zal worden? Plaatst u tusschen hem en alle zorgen. Gij zult deze worstelingen niet lang kunnen volhouden, — houdt ze vol zoo lang als gij kunt! Werpt het kille waas uwer eigene verantwoordelijkheid niet over zijne ziel; denkt en handelt liever als Jezus, die ter bruiloft kwam om er Zijne eigene droefheid te verbergen en de vreugde van anderen te verhoogen. Zoo heb ik de zon eens, op een donkeren dag, zien worstelen te midden van wolken: zwarte, reusachtige, onheilspellende wolken; maar na verloop van eenigen tijd wist de zon, vol gouden glorie, de duisternis terug te drijven; en nu lachte de zon het meer toe, en het meer lachte de zon toe, en van den eenen horizont tot den anderen, onder den vlekkeloos blauwen hemel, was het water geheel veranderd in wijn.

Ik leer uit dit wonder, *dat de Heiland niet on-*

verschillig is voor de geneugten des levens. Het was niet bepaald noodzakelijk, dat de bruiloftsgasten dien wijn kregen. Honderden menschen zijn in den echt verbonden, zonder dat er een druppel wijn bij te pas kwam. Wij lezen niet, dat er van een der andere artikelen iets te kort kwam. Toen Jezus den wijn maakte, was dat geen noodzakelijke behoefte, maar bepaald een weelde. Ik geloof niet, dat Hij ons uitsluitend roggebrood wil laten eten, en op harde matrassen laten slapen, tenzij wij daaraan zelf de voorkeur geven. Ik houd het er voor, dat — als de omstandigheden het ons veroorloven — wij vrijheid hebben om zekere weelde op het stuk van kleeding, op het stuk van voeding, en op het stuk van woning te genieten. Er zit niet meer godsdienst in een oude jas, dan in een nieuwe. Wij kunnen evengoed God dienen, wanneer wij in een equipage met prachtig opgetuigde paarden rijden, als wanneer wij te voet gaan. Onze Heere Jezus Christus wil evengoed bij ons wonen onder een met fresco's beschilderde zoldering, als onder een rieten dak.

Wat is het onderscheid tusschen een leemen hut en een deftig heerenhuis? Wat is het onderscheid tusschen de ruwe berenhuiden van den Russischen boer en de kleeding van een beschaafd man uit den welopgevoeden stand? Geen ander onderscheid, dan door het Evangelie van Jezus Christus, rechtstreeks of zijdelings, is teweeggebracht. Wanneer Christus de geheele wereld zal hebben overwonnen, zal, geloof ik, elke woning een heerenhnis zijn, en elke kleeding een sierlijk gewaad, en elk paard een

volbloed harddraver, en elk rijtuig een blinkende statiekoets, en elke man een koning, en elke vrouw eene koningin, en de geheele aarde een paradijs, — de heerlijkheden der natuurlijke wereld overeenstemmend met de heerlijkheden der stoffelijke wereld, totdat zelfs het geluid van de bellen der paarden den lof des Heeren zal verkondigen.

Ik leer verder uit dit wonder, dat Jezus *niet onaandoenlijk voor feestvreugde* is, anders zou Hij de uitnoodiging tot het bijwonen van deze bruiloft niet hebben aangenomen. Er zullen er misschien velen in die zaal geweest zijn, die opgeruimd en gelukkig waren; maar geen van al de bruiloftsgasten bracht zóóveel bij tot bevordering van de feestvreugde, als Jezus zelf. Men had het voornamelijk aan Hem te danken, dat het maal zoo goed slaagde en zoo naar wensch afliep. Toen de voorraad wijn was uitgeput, verschafte Hij een nieuwen toevoer; en dus, zou ik zeggen, zal Hij ons ook niet de genoegens verbieden, die van zuiver feestelijken aard zijn.

Ik geloof, dat de kinderen Gods meer recht hebben om gelukkig te zijn, dan alle andere menschen, en om even luide in hunne handen te klappen. Er is hun geen enkele vreugde ontzegd, die aan andere menschen geoorloofd is. Neen, het geloof in Christus Jezus ontneemt der ziel hare vleugelen niet. De vreeze Gods doet de bloemen niet verwelken. Wat is het geloof in Jezus Christus? Ik beschouw het eenvoudig als een proclamatie van Gods troon *tot vrijverklaring van alle slaven en verslaafden;* en indien nu iemand de voorwaarden dier proclamatie aanneemt,

en daardóor vrij wordt, heeft hij dan niet het recht om blijde en vroolijk te zijn? Gesteld, een vader bewoont een prachtig huis met een uitgestrekten tuin. Aan wie zal hij dan het recht tot vrije wandeling in dien tuin geven? Zal hij zeggen: „Hoort eens, kinderen! gij moogt niet over deze paden loopen, of daar onder die boomen gaan zitten, of gindsche vruchten plukken. Dat is altemaal voor de buren en de vreemdelingen. Die mogen er in wandelen!" Geen rechtgeaard vader zou ooit zoo iets zeggen. Hij zou veeleer zeggen: „Het onbeperktste en onvoorwaardelijkste recht op den geheelen tuin en op mijn geheele huis zal voor mijne eigene kinderen zijn." En tóch zijn er menschen, die ons trachten wijs te maken, dat Gods kinderen buiten het hek moeten blijven staan, en dat het grootste gedeelte van de ontspanningen en genoegens des levens voor de vreemden is en niet voor Zijne eigene kinderen. Dat is een schrikkelijk wreed atheïsme. Geen enkele onschuldige drank is te kostbaar, om door een kind van God gedronken te worden; geen enkel kleed is te kostelijk, om door hem te worden gedragen; geen enkele blijdschap is te groot, om door hem genoten te worden; en geen enkel huis is te fraai, om hem tot woning te kunnen dienen. Hij heeft recht op de vreugden der aarde; hij zal eenmaal recht hebben op de vreugden des hemels. Schoon rampen en beproevingen en tegenspoeden zijn deel mogen worden, laat hij zich verheugen! *„Verblijdt u in den Heer, en verheugt u, gij rechtvaardigen! en zingt vroolijk, alle gij oprechten van harte!"*

Jezus komt ons te hulp als onze nood op 't hoogst is. Dat er wijn te kort zou komen, wist Hij vóór en aleer er eenigerlei verlegenheid of ergernis ontstond. Waarom volbracht Hij dan het wonder niet spoediger? Waarom gewacht totdat de geheele voorraad uitgeput was, en er van geen enkelen kant hulp kon komen, — om dàn eerst helpend en reddend op te treden en het wonder te volbrengen? Dat is Jezus' weg en wijze; en toen Hij eindelijk tusschenbeiden trad, in dat oogenblik van den hoogsten nood, maakte Hij van den allerbesten wijn, zoodat men uitriep: *„Gij hebt den goeden wijn tot nu toe bewaard!"* Jezus komt altijd tot ons op het oogenblik van den uitersten nood. Hij schijnt aan dat oogenblik de voorkeur te geven.

Gij treurdet over uwe zonden. Gij kondt geen weg of middel vinden om er aan te ontkomen. Gij zaat verlegen ter neder en zeidet: „God zal mij niet genadig zijn; Hij heeft mij verworpen!" Maar juist in die ure, de donkerste ure uwer levensgeschiedenis, brak het licht van den troon door, en zeide Jezus: „O zwerver, kom tehuis! Ik heb al uwe smarten en al uw verdriet gezien. In deze ure, de ure van uwen uitersten nood, bied Ik u vergiffenis en het eeuwige leven aan!"

Er kwam leed en zorg over u. Gij waart bijna tot gruis verpletterd door al dien zwaren last. Gij poogdet er u tegen te verzetten. Gij zeidet: „Ik zal nu eens een echte Stoïcijn wezen, en er mij volstrekt niets van aantrekken!" Maar nog vóór gij aan de uitvoering van dat voornemen begonnen

waart, ontzonk u reeds de kracht er toe. Gij gevoeldet, dat al uwe hulpmiddelen verdwenen waren, — en toen kwam Jezus. „*Omtrent de vierde wake des nachts*," zegt de Bijbel, „*kwam Jezus tot hen, wandelende op de zee.*" Waarom was Hij niet in de eerste nachtwaak gekomen? Of in de tweede nachtwaak? Of in de derde nachtwaak? Dat weet ik niet. Hij kwam in de *vierde*, en schonk Zijnen discipelen verlossing. *Jezus in den hoogsten nood!*

Ik vraag mij af, of het in 't laatste oogenblik onzes levens óók zoo gaan zal. Wij zullen plotseling ziek worden, en er zullen dokters komen, maar tevergeefs. Wij zullen het vruchteloos beproeven met koortswerende middelen, en met opwekkende middelen, en met baden. Op de een of andere wijze zal ons worden toegeroepen: „Gij moet gaan!" Niemand om ons terug te houden, maar de handen der eeuwigheid uitgestrekt om ons derwaarts te trekken. Wat dan? Jezus zal tot ons komen; en als wij zeggen: „O Heere Jezus! ik ben zoo bevreesd voor dat water; ik durf er niet doorheen waden naar de overzijde," dan zal Hij zeggen: „Houd u aan Mijn arm vast!" — en dan zullen wij ons aan Zijn arm vasthouden, en Hij zal zijn voet zetten in de branding der golven, en ons medevoeren naar de diepte, al dieper, al dieper, al dieper, en onze ziel zal uitroepen: „*Al Uwe golven en baren zijn over mij heengegaan!*" Zij bedekken de voeten, komen aan de knieën, stijgen tot boven het midden, en reiken tot aan het hoofd, en onze ziel schreeuwt het uit: „O Heere Jezus Christus, nu kan ik Uw

arm geen oogenblik langer vasthouden!" Dan zal Jezus zich omkeeren, Zijne beiden armen om ons heen slaan, en ons op den oever nederzetten, vér buiten het loeien en bruisen der baren. *Jezus in dien uitersten nood!*

Het tooneel van die bruiloft is nu bijna spoorloos verdwenen. De gouden trouwring is weg, de schenkkannen zijn gebroken, het huis is gesloopt. Maar *Jezus noodigt ons op een grootscher bruiloft.* De Bijbel zegt, zooals gij weet, dat de Kerk de Bruid van het Lam is; en de Heer zal haar over eenigen tijd naar huis komen halen. Dan zal er een gloed van toortsen in de lucht zijn, en de bazuinen van den Heer onzen God zullen het uitspansel van hun muziek doen dreunen; en Jezus zal Zijne hand uitstrekken, en de Kerk, in het wit gekleed, zal haren sluier ter zijde schuiven, en hare oogen opslaan naar het gelaat van haren Heer en Koning, en de Bruidegom zal zeggen tot de Bruid: „Gij zijt Mij gedurende al die jaren trouw gebleven! Het huis is gereed! Kom tehuis! Gij zijt schoon, Mijne liefste!" En dan zal Hij op haar fraaigevormd hoofd de kroon der heerlijkheid zetten, en de tafel zal aangericht worden, die zich zal uitstrekken van het eene einde des firmaments tot het andere, en de grootwaardigheid-bekleeders des hemels zullen binnenkomen, bekleed met onsterflijke schoonheid en slaande op hunne cymbalen; en de Bruidegom en de Bruid zullen staan aan het hoofd der tafel, en de feestgenooten, de oogen opslaande, zullen met verbazing en bewondering vervuld worden,

en tot elkander zeggen: „Dat is Jezus, de Bruidegom! Maar de litteekens op zijn voorhoofd Zijn bedekt met de kroon, en de steek in Zijne zijde is bedekt met een feestkleed!" En: „Dat is de Bruid! Alle sporen en merkteekenen van haar aardsche lijden zijn uitgewischt door dezen overstelpenden stortvloed van bruiloftstriomf en bruiloftsvreugde!"

Er zal wijn genoeg in voorraad zijn op die bruiloft; en die wijn zal niet afkomstig zijn uit de vergiftigde vaten der aarde, maar de wijngaarden des Heeren zullen hunne rijpste trossen uitpersen, en de bekers en de kelken zullen ten boorde toe gloeien onder het sap van dien hemelschen wijnoogst, en daarna zullen al de feestgenooten er staande van drinken. Esther, herwaarts gekomen van Ahasverus' bachanaalsche braspartij, waaraan een duizendtal feestvierende vorsten en heeren deelnamen, zal er zijn. En de koningin van Scheba, van Salomo's feestdisch gekomen, zal er zijn. En Jezus' moeder, van de bruiloft te Kana in Galilea, zal er zijn. En zij allen zullen eenstemmig verklaren, dat het aardsche feestmaal een armelijke vertooning was, vergeleken bij dit. En dan, in dat heilige licht hunne kelken opheffend, zullen zij den Heer en den Koning van het Feest toeroepen: *„Gij hebt den goeden wijn tot nu toe bewaard!"* — Amen.

XV.

ONZE TRANEN.

Leg mijne tranen in Uwe flesch!
PSALM LVI : 9.

Dit gebed werd David uit de ziel geperst door ontelbare rampen; maar het is evenzeer geschikt voor de treurenden van alle tijden.

In den loop der vorige eeuw hebben reizigers en oudheidkundigen de ruïnes van vele oude steden ontgraven en onderzocht; en diep uit het hart dezer begraven pracht en heerlijkheid van vroeger dagen, hebben zij de bewijsstukken opgedolven van zeden en gewoonten, die reeds lang van den aardbodem verdwenen zijn. Uit de graven dier langvervlogen tijden heeft men ook traanfistels of tranenfleschjes naar boven gebracht: kleine kruikjes of flacons van aardewerk. Het was een gewoonte der ouden, de tranen die zij over hunne dooden weenden in een flesch op te vangen, en die flesch dan neer te zetten in de grafkelders der afgestorvenen. En zoo hebben wij nu dan ook velerlei soorten van die oude lacry-

matoriums of tranenflesschen in onze Museums.

Mijn tekst geeft ons te verstaan, dat er bij God eene volkomen bekendheid met en eene voortdurende gedachtenis aan al onze smarten bestaat, en dat Hij een flesch of flacon of lacrymatorium heeft, waarin Hij onze tranen opvangt en bewaart; en ik breng u thans al den troost van dit Christelijk denkbeeld. Helaas! de wereld heeft hare pijnen en kwellingen; en in deze oogenblikken, terwijl ik tot u spreek, zie ik dichte duisternissen der ziel voor mij, die verdreven moeten worden. Ik sta hier in de tegenwoordigheid van sommigen, die op het punt zijn om te bezwijken onder de bestormingen der verzoeking, en wellicht — indien er heden geene op hun geval toepasselijke woorden gesproken worden — komen zij voor eeuwig om. Ik zal u geen zotteklap voorpraten. Neemt voor de genezing van uwe wonden geen pleisters te baat, die door menschelijke kwakzalverij gesmeerd zijn; maar regelrecht tot de kern der zaak doordringende, roep ik u toe, als een schip in volle zee tot een voorbijkomend vaartuig: „Schip ahooi!" en noodig ik u aan boord van een schip, dat het geloof tot roer heeft, en het gebed tot zeilen, en Christus tot kapitein, en den Hemel tot een eeuwige haven. De tranen die eenmaal opgevangen werden in de te Herculanum en Pompeji opgedolven lacrymatoriums, zijn allen verdwenen, en de flesch is nu even droog als de lava van den vulkaan, die haar verzwolg; maar aldus is het niet met de flesch, waarin God al onze tranen verzamelt.

Allereerst merk ik op, dat God de *tranen van berouw* voortdurend bewaart. Menig man is 's morgens, na een nacht vol uitspanningen, zóó ellendig wakker geworden, dat hij is gaan snikken en schreien. Pijnen in het hoofd, steken in de oogen, pijnlijke kloppingen van het hart, en niet in staat om het volle daglicht te verdragen. Hij treurt, niet over zijn misdadig gedrag, maar enkel en alleen over de gevolgen. Op zúlk schreien slaat God geen acht. Van al de millioenen tranen, die er vergoten zijn als het gevolg van zulke losbandigheden, is er nooit één in Gods flesch gekomen. Zij verdampten op de koortsig gloeiende wangen, of werden weggewischt door de opgezwollen hand, of vielen in den beker met rooden wijn, toen hij weder aan de lippen werd gezet, schuimende van nòg erger gruwelen. Maar wanneer een mensch berouw heeft van zijn verleden, en zich beter tracht te gedragen, — wanneer hij treurt over zijne verwaarloosde voorrechten, en leed gevoelt over zijne verwerping van Gods genade, en onder de folteringen van een ontwaakt geweten om hulp roept uit zijn vreeselijken toestand, — dàn luistert God, dan buigt de hemel zich neder, dan worden er schepters van vergeving uitgestrekt van den troon, dan dringt zijn schreien door tot het hart van het hemelsche medelijden, dan worden zijne tranen opgevangen in Gods flesch.

Gij kent het verhaal van het Paradijs en de Peri. Ik geloof, dat men het óók wel uit een verhevener oogpunt mag beschouwen. Een engel gaat van Gods troon henen, om op de aarde iets te zoeken, dat

waardig is naar den hemel gebracht te worden. Hij gaat door de goud- en de zilvermijnen der aarde, maar kan er niets vinden, dat het overbrengen naar de Hemelsche Stad waardig is. Hij gaat door de diepten der zee waar de paarlen liggen, maar vindt er niets, dat waardig is om medegenomen te worden naar den hemel. Maar als hij aan den voet van een berg komt, ziet hij daar een zwerver weenen over zijn slecht verleden. De tranen van dezen verloren zoon vloeien, maar vallen niet op den grond, want de vleugelen des engels vangen ze op, — en met dien schat spoedt hij zich terug naar den hemel. God ziet den engel komen, en zegt: „Ziedaar het schitterendste kleinood der aarde, en het schitterendste juweel des hemels: de traan van een berouwhebbend zondaar!"

O, als ik den Hemelschen Schaapherder een lam uit de wildernis zie terugbrengen; als ik den haastigen tred hoor van een verloren zoon, die zich huiswaarts spoedt, om weer tot zijn Vader te gaan; als ik een jeugdig zeeman langs den steiger aan wal zie komen en ijlings wegsnellen, om aan zijne moeder vergiffenis te vragen voor jarenlange verwaarloozing en onhartelijkheid; als ik de daklooze zwervers tot God zie komen om beschutting, en de ellendigen, en de verworpenen, en de in zonden en misdaden verzonkenen, en de door hartstocht verteerden, allen smeekende om genade tot een ontfermend God, dan roep ik in triomf en verrukking: „Alwéder tranen voor Gods flesch!"

Voorts: God houdt een liefderijke gedachtenis

van al uwe *ziekten*. Hoevelen uwer zijn lichamelijk volkomen gezond? Niet één op de tien! Ik overdrijf niet. De groote meerderheid van het menschelijk geslacht is voortdurend onderhevig aan ongesteldheden en kwalen. En er is een bepaalde vorm van ziekte, waaraan gij in 't bijzonder onderhevig zijt. Gij hebt een zwakke borst of rug, of zijt steeds lijdende aan hoofdpijnen, of aan duizelingen, of uwe longen worden spoedig aangedaan. Er zou geen buitengewoon zware slag noodig zijn, om de gulden schaal des levens in stukken te stooten, of de kruik aan de springader te breken. Velen uwer hebben door louter wilskracht er het leven bij weten te houden. Gij denkt, dat niemand zich een goed begrip kan vormen van den eigenlijken aard uwer ziekte. Misschien ziet gij er sterk uit, en denken de menschen dat gij een huichelaar en praatjesmaker zijt. Zij zeggen, dat het enkel zenuwen zijn, — alsof dat niets is! God ontferme zich over alle mannen en vrouwen, die zenuwachtig zijn! Menigmaal zit gij alleen in uwe kamer. Vrienden komen er niet. Gij gevoelt u onbeschrijflijk verlaten in uw lijden; maar God kent het, God voelt het, God heeft medelijden met u. Hij telt de slapelooze nachten; Hij slaat de aanvallen van pijn gade; Hij let op de benauwdheden in de ademhaling. Terwijl gij uw medicijn uit de flesch schenkt en de druppels telt, telt God al uwe neervallende tranen. Als gij naar de medicijnfleschjes vol walgelijke drankjes ziet, en naar de flacons met onsmakelijke geneesmiddelen, die op de planken van den apothekerswinkel staan,

herinner u dan, dat er nog een grooter flesch bestaat, die niet gevuld is met een mengsel van aardsche apothekerskunst, maar dat het *Gods flesch* is, waarin Hij al onze tranen vergadert heeft.

Voorts: God gedenkt al de *zorgen der armoede*. Er bestaat veel gebrek, dat nooit aan het licht komt. De diakenen der gemeente krijgen er nooit iets van te zien. De regenten der armhuizen maken er nooit gewag van. Het komt nooit in de kerk, want het heeft geen behoorlijk pak kleeren. Het laat geen roepstem om hulp hooren, maar verkiest liever te lijden, dan de bitterheid zijner ellende aan den dag te doen komen. Vaders, die niet voldoende het brood voor hun gezin kunnen verdienen, zoodat zij en hunne vrouwen en kinderen aan voortdurende ontbering ten prooi zijn; naaisters, die niet snel genoeg de naald kunnen hanteeren, om steeds in de behoefte aan woning en voedsel en kleeding te voorzien. Maar hetzij ruchtbaar geworden of ongeklaagd gebleven, hetzij in de schijnbaar deftige huiskamer, of in den vochtigen kelder, of op de gloeiende vliering, Gods genade engelen staan op de wacht. Op dit eigen oogenblik worden deze smarten bijeengezameld. Daar ginds, in die afgelegen straatjes en steegjes, in al de sloppen en krotten, te midden van hutten en schuurtjes, wordt het werk geregeld voortgezet. De tranen van het gebrek — ziedend in de zomerhitte of bevriezend in de winterkoude — zij vallen niet onopgemerkt neder. Het zijn juweelen voor den diadeem des hemels.

Het zijn onderpanden der goddelijke ontferming. Het zijn *tranen voor Gods flesch!*

Voorts: de Heer bewaart de gedachtenis van alle *ouderlijke bezorgdheden.* Gij ziet een man uit de schandelijkste omgeving overstappen in het Koninkrijk Gods. Hij heeft geen preek gehoord. Hij heeft geen treffende waarschuwing der Voorzienigheid ontvangen. Wat bracht hem op dezen nieuwen weg? Ziehier het geheim: God aanschouwde de flesch, waarin Hij de tranen van Zijn volk verzamelt, en Hij zag in die flesch een ouderlijke traan, die daar nu reeds veertig jaren lang onverhoord was gebleven. En de Heer zeide: „Welaan, laat Mij nu dien traan verhooren!" — en onmiddellijk wordt de zwerveling tot God teruggebracht. O, dat werk der opvoeding van kinderen voor God! Het is zoo'n ontzaglijk werk! Sommige menschen denken, dat het gemakkelijk is. Zij hebben het nooit beproefd. Een kind wordt in de armen van den jongen vader gelegd. Het is een prachtig stuk speelgoed. Gij ziet in de lachende oogjes. Gij bekijkt de kuiltjes in de voeten. Gij verbaast u over het voortreffelijk organisme. Een prachtig stuk speelgoed! Maar op zekeren avond, moeder! terwijl gij den kleine zit te wiegen, schijnt er een stem regelrecht van Gods troon tot u door te dringen, zeggende: „Dat kind is *onsterflijk!* De sterren zullen sterven, maar dit is een *onsterflijke!* Zonnen zullen mettertijd oud worden en vergaan, maar dit is een *onsterflijke!*"

En nu, ik weet dat dit bij velen uwer juist de voornaamste oorzaak van bezorgheid is. Het is uw ern-

stige wensch, dat uwe kinderen in rechtschapenheid opgroeien; maar gij bemerkt wel, dat het moeielijk is, hen te laten doen wat gij wenscht. Gij beteugelt hunne hartstochten. Gij gaat hunne buitensporigheden tegen. In het middernachtelijk uur is uw hoofdkussen nat van het schreien. Gij hebt in doodsangst geworsteld met God om de zaligheid uwer kinderen. Gij vraagt mij, of al die angstige bezorgheid vruchteloos is geweest. Ik antwoord: *Neen!* God begrijpt uw hart. Hij begrijpt, wat al zware inspanningen gij u hebt getroost om te maken dat die dochter van u op den rechten weg bleef, hoewel zij zoo buitengewoon dartel en lichtzinnig is; en wat al moeite het u heeft gekost om dien zoon te leeren, de paden des rechts te blijven bewandelen, ofschoon hij zulke sterke neigingen tot losbandigheid heeft. Ik spreek een bemoedigend woord. God hoorde elken goeden raad, dien gij den jonkman ooit gegeven hebt. God is bekend geweest met al de slapelooze nachten, die gij ooit hebt doorgebracht. God heeft elke inzinking van uw verslagen geest aanschouwd. God gedenkt uwe gebeden. Hij houdt eeuwiglijk aanteekening van uwe angsten; en in Zijn lacrymatorium — niet zooals er stonden in de oude graven, maar in een dat blinkt en schittert naast den troon van God — bewaart hij al die uitputtende tranen. Het gras moge welig op uw graf groeien, en de letters op uw zerk mogen uitgewischt zijn door de elementen, alvorens het goddelijk antwoord komt, — maar Hij die verklaard heeft: *„Ik zal u tot een God zijn, en*

uw zaad na u," zal het niet vergeten. En op den een of anderen dag, in den hemel, terwijl gij de velden des lichts doorwandelt, zullen de paarlen poorten opengeworpen worden, en — bekleed met heerlijkheid — zal die vroeger zoo lichtzinnige zoon in uwe verwelkomend en triomfeerend uitgestoken armen snellen. De heuvelen mogen wegzinken en de aarde moge verbranden, en de sterren vallen, en de tijd vergaan, maar God zal nooit Zijn eed breken en Zijne beloften vertreden, — *nooit!* NOOIT!

Voorts: God houdt bestendig gedachtenis van alle *sterfgevallen.* Dàt zijn de beproevingen, die als een tweesnijdend zwaard door de ziel gaan en de bloedende harten der menschen neerwerpen, om gekneusd te worden in de wijnpersbak. Moeilijkheden in uw magazijn of op uw kantoor kunt gij misschien nog in het magazijn of op het kantoor achterlaten. Miskenningen en lasteringen van de wereld kunt gij misschien achterlaten op de straat, waar gij ze gevonden hebt. Het proces dat uwe eerlijk verdiende spaarpenningen zal verslinden, kan misschien in de gerechtszaal achtergelaten worden. Maar sterfgevallen zijn *huiselijke* beproevingen, en men kan er zich niet aan onttrekken. Gij zult dien ledigen stoel zien. Uwe oogen zullen op het welbekende portret rusten. Gij kunt de aanwezigheid van zulke kwellingen niet ontvluchten. Gij gaat naar Zwitserland, om ze van u af te schudden; maar vaster ter been dan het muildier, dat u de Alpen opdraagt, klimmen uwe smarten voor u uit naar den bovensten bergtop en zetten zij zich rillend neer op de gletschers.

Gij moogt de zeeën doorkruisen, maar uw verdriet zeilt sneller dan de klipper of de koopvaarder. Gij moogt u bij de karavaan aansluiten, en door de Arabische woestijnen trekken, maar uw hartzeer volgt u als de sammoem, wiens adem al het geschapene met den dood der verstikking onder het zand bedreigt. Gij daalt neder in de Mammouthgrot, maar uw rouw en droefenis hangen als druipsteenfiguren aan het gewelf der groote spelonk. Zij staan achter u met hunne ontvleeschde vingeren, om u voorwaarts te drijven. Zij staan voor u, om u terug te jagen. Zij rennen op u aan als doldriftige ruiters. Zij bestormen u met glinsterende spiesen. Zij schijnen in het wilde op u af te komen, schoten lossende uit het geweer van een onbesuisd jager. Maar zoo is het niet! Die pijlen worden juist met voordacht op een bepaald doel gericht, want God is de boogschutter. Dezen zomer zullen velen uwer vooral dàn hun verdriet voelen herleven, wanneer gij naar die plekjes gaat, waar gij eertijds vergezeld werdt door hen, die nu zijn heengegaan. Uwe bekommernissen zullen u volgen naar het zeestrand, en gelijken tred houden met den sneltrein, waarin gij op uwe vlucht hebt plaats genomen. Of als gij besluiteloos thuis blijft, zitten zij overdag naast u, en buigen zij zich nacht aan nacht fluisterend over uw hoofdkussen. Ik wensch u de verzekering te geven, dat gij niet aan uw lot wordt overgelaten, en dat uw schreien in den hemel gehoord wordt. Gij zult tusschen de heuvelen wandelen en zeggen: „Verleden jaar nog klauterde onze jongen met het grootste genot van de wereld dezen

heuvel op, en wuifde hij ons van den top met zijn muts toe." Of: „Dit is de plek, waar onze kleine meid bloemen in heur haar stak, en toen lachend tot haar moeder opzag!" totdat elke druppel bloed in uw hart tintelde van blijdschap en gij God danktet met een gevoel van verrukking. En nu ziet gij in het rond alsof gij woudt vragen: „Wie bluschte dat licht uit? Wie vulde dezen beker met alsem? Welke ijzige wind deed deze fonteinen des harten bevriezen?" Sommigen uwer hebben in de laatstverloopen twaalf maanden hunne ouders verloren. Hunne gebeden voor u zijn geëindigd. Gij neemt hun portret ter hand, en tracht u nog eens goed de vriendelijkheid voor te stellen, die u eenmaal uit die oude gerimpelde gezichten tegenlachte, en met zulk een bevende stem sprak. En gij zegt, dat het een goed portret is; maar met dat al voelt gij wel, dat het hen toch eigenlijk niet weergeeft zooals zij geweest zijn; en gij zoudt er bijna alles voor over hebben — gij zoudt er de zee voor willen oversteken, gij zoudt er de aarde voor willen rondreizen — om nog maar eens één enkel woord te hooren van die lippen, die u tot vóór weinige maanden geleden nog altijd bij uw voornaam aanspraken, hoewel gij zelf reeds zoo lang vader of moeder waart. Welnu, gij hebt uw best gedaan om uw verdriet te verbergen. Gij glimlacht, alsof gij er niets meer van voelt. Maar al moogt gij de wereld kunnen misleiden, God weet het wel. Hij ziet neder op de ledige wieg, op de eenzame kinderkamer, op het in rouw gedompelde huis, en op het gebroken hart, en Hij zegt: „Dit is de wijze

waarop Ik de tarwe dorsch; dit is de wijze waarop ik Mijne juweelen polijst! Wentel uwen last op Mijn arm, en Ik zal u ondersteunen. Al deze tranen heb ik verzameld in Mijne flesch!"

Maar waartoe dient het, dat er zoovele tranen in Gods lacrymatorium zijn? Waarom bewaart God al uwe bekommernissen in dien grooten beker of vaas? Wat nut heeft die groote opzameling van tranen gedurende al de eeuwen der eeuwigheid? Ik weet niet, of zij daar voor altijd bewaard zullen blijven. Ik weet niet, of in een nu nog vèr verwijderde eeuw des hemels een engel Gods misschien een blik zal werpen in die flesch, en dan bemerken zal, dat er evenmin tranen meer in zijn als in de lacrymatoriums van aardewerk, die uit de oude stad werden opgedolven. Waar zijn die tranen gebleven? Welke helsche demon heeft inbraak gepleegd in Gods paleis, en er de lacrymatoriums gestolen? Niemand. Dat waren geheiligde smarten, en die tranen werden veranderd in paarlen, die nu in de kronen en de kleederen der verlosten gezet zijn. Ik kom nader, om die hemelsche kroon te bezichtigen, die schitterender straalt dan de zon, en ik roep uit: „Uit welke rivierbeddingen des hemels zijn die juweelen bijeengebracht?" en duizende stemmen antwoorden: „Dat zijn *herschapen tranen uit Gods flesch!*" Ik zie schepters van licht uitgestrekt van de tronen dergenen, die op aarde door de menschen vertreden werden; en aan den top van elken schepter, en ingelegd in elke ivoren trede van den gouden troon, aanschouw ik een onbeschrijflijken

rijkdom en luister, zoodat ik uitroep: „Vanwaar dit stroomende licht, die fonkelende paarlen?" En de stemmen der ouderlingen voor den troon, en der martelaars onder het altaar, en der honderd vierenveertig duizend, stralende op de kristallen zee, jubelen: *Juweelen tranen uit Gods flesch!*

De eeuwen des hemels mogen voortrollen, de geschiedenis van alle aardsche praal en luister moge lang geëindigd zijn: de kohinoor-diamanten waarop de koningen trotsch waren, de kostbare edelgesteenten die de Perzische tiara versierden en in de statiegewaden der Babylonische optochten vlamden, mogen reeds lang vergeten zijn, — maar onwrikbaar als de eeuwige heuvelen, en zuiver als het licht dat van den troon stroomt, en helder als de rivier die uit de eeuwige rots ontspringt, zullen stralen en gloeien en fonkelen tot in alle eeuwigheid: *die herschapen tranen uit Gods flesch!*

Intusschen, laat het ledige lacrymatorium des hemels daar voor altijd blijven staan. Laat geen hand het aanraken. Laat geen vleugel er langs glijden. Laat geen stoot het doen breken. Zuiverder dan beryl of chrysopraas. Laat het staan op de trede van Jehova's troon, en onder het gewelf van den nimmer verflauwenden regenboog. Terwijl zij door de gallerijen van het paleis gaan, zullen de verlosten der aarde er een blik op werpen, en dan aan al de aardsche zorgen en smarten denken, waarvan zij voor eeuwig bevrijd zijn geworden, en tot elkander zeggen: „Dat is het, waar wij op aarde van gehoord hebben!" — „Dat is het,

waar de Psalmist van sprak!" — „Daar werden eenmaal onze tranen in gelegd!" — „*Dat is Gods flesch!*" — En terwijl zij daar deze prachtigste ingelegde vaas des hemels nog staan te bezichtigen, laten er zich zilveren tonen hooren hoog uit de klokketorens op den koepel van het paleis: „*God heeft alle tranen van alle aangezichten afgewischt. Zoo dan, vertroost elkander met deze woorden.*" — AMEN.

XVI.

IN 'T GROEN.

„Gaat uit op het gebergte, en haalt takken van olijfboomen, en takken van andere olieachtige boomen, en takken van mirteboomen, en takken van palmboomen, en takken van andere dichte boomen, om loofhutten te maken, als er geschreven is.

NEHEMIA VIII : 16.

Het schijnt wel of de Olijfberg geheel onttakeld moet worden! De menschen zijn den berg opgegaan, en hebben boomtakken afgesneden en op hunne schouders gelegd, en zij gaan er nu de straten van Jeruzalem mede in, en naar de daken der huizen, en daar vlechten zij die boomtakken saam tot priëelen of loofhutten. Daarna verlaten de menschen hunne geriefelijk ingerichte huizen, en wonen zij zeven dagen lang in die loofhutten of priëelen. Waarom doen zij dat? Wel, het is een hoog feestgetij. 't Is het Feest des Tabernakels; en die menschen gaan de gedachtenis van de woestijnreis hunner vaderen vieren, en van hunne verlossing

uit hunne nooden: de lotgevallen hunner vaderen, toen zij, reizende door de woestijn, in loofhutten woonden op hun weg naar het land Kanaän. En zoo worden deze loofhutten ook in hooge mate het zinnebeeld — ik zal niet zeggen dat zij er bepaald het type van zijn, maar in hooge mate het zinnebeeld — van onzen tocht naar den hemel, en van het feit dat wij hier slechts tijdelijk wonen, als 't ware in loofhutten of priëelen, op onzen weg naar het Kanaän der eeuwige rust.

Het is niet noodig, de pennen onzer tenten te diep in de aarde te steken: wij zijn op reis. De geslachten, die ons vóórgingen, zijn nu reeds zóó ver weg, dat wij zelfs het geluid hunner voetstappen niet meer kunnen hooren. Zij hebben de bergen reeds achter den rug, en wij zijn op weg om hen te volgen. Maar, Gode zij dank! wij worden in deze wereld niet zonder dak of schutsel aan ons lot overgelaten. Er zijn Evangelie-loofhutten, of Evangeliepriëelen, waarin onze zielen getroost kunnen en zullen worden: *„Gaat uit op het gebergte, en haalt takken van olijfboomen, en takken van andere olieachtige boomen, en takken van mirteboomen, en takken van palmboomen, en takken van andere dichte boomen, om loofhutten te maken!"*

En wat in letterlijken zin tot de Joden gezegd werd, mag op den huidigen dag in figuurlijken zin tot heel deze vergadering gezegd worden. Ja, wij bewonen hier slechts een tijdelijke verblijfplaats. Wij zijn op marsch. De handelsvorsten, die vroeger hunne lusthuizen en buitenplaatsen in de nabijheid

der groote koopsteden hadden, zijn verdwenen, en hunne woonsteden zijn nu herschapen in buitenwijken met lange, holle straten, waarin tobbende kleinhandelaars wonen. Waar zijn de prinsen van den groothandel, die daar vijftig of honderd jaar geleden hunne aristocratische verblijven hadden? Heengegaan!

Welnu, wij zijn hier vandaag bijeen om een Evangelie-priëel, of een Evangelie-loofhut te bouwen, — en hoe zullen wij er een bouwen? Wij moeten al de boomtakken nemen, en er daarvan een maken. Overeenkomstig mijn tekst, moeten wij uitgaan op het gebergte en *olijftakken* halen. Wat beteekent dat?

De olijfboom groeit in warme luchtstreken, en hij bereikt een hoogte van zeven of acht meter: een rechte stam, en daarna een uitwas van dien stam. En dan komen er menschen, en halen er soms die takken af. En wanneer in oorlogstijd de generaal van het eene leger een dier olijftakken in de hand neemt, en er mede uitgaat naar den generaal van het andere leger, — wat wil dat dan zeggen? Wel, het wil zeggen: ontzadelt de strijdrossen! Het wil zeggen: hangt de patroontasschen op! Het is niets anders dan een bloemrijke wijze om te zeggen: *Vrede!*

En nu, wanneer wij dezen dag willen slagen in het opbouwen van dit Evangelie-priëel, dan moeten wij uitgaan op den berg van Gods zegeningen, en vandaar de olijftakken halen, en al het andere dat wij moeten hebben. Van de olijftakken moeten

wij er minstens twee hebben: *vrede met God* en *vrede met de menschen.* Als ik zeg: *vrede met God*, dan bedoel ik daarmede niet, God voor te stellen als een bloeddorstig heerscher, die een wrok tegen ons heeft, — maar dan wil ik daarmede doen uitkomen, dat er geen grooter vijandschap bestaat tusschen een hond en een haas, tusschen een havik en een kieken, tusschen een olifant en een zwijn, dan de vijandschap die er bestaat tusschen heiligheid en zonde. En aangezien God één en al heiligheid is, en wij één en al zonde zijn, moet er iets weer in orde gebracht worden, moet er een herstel plaats hebben, moet er een onderhandeling gevoerd worden, moeten er olijftakken worden omhooggestoken.

Er is op 't oogenblik een groot rechtsgeding in gang, en wel een rechtsgeding dat de mensch voert tegen zijn Maker; dat proces is thans aan de orde gesteld. Het is de Menschheid tegen de Godheid; het is de onreinheid tegen de onbevlektheid; het is de zwakheid tegenover de Almacht. De mensch begon er mede; God heeft het proces niet aangevangen. *Wij* zijn er mede begonnen: wij kwamen honend in opstand tegen onzen Maker; en hoe eer wij een einde maken aan dit gedeelte van den strijd, waarin het Eindige een poging doet om den Oneindige en Almachtige te overweldigen, hoe beter.

Reizigers verhalen ons, dat er zulk een plaats als de berg Golgotha niet bestaat: dat het slechts een heuvel is, en slechts een onbeduidende heuvel; maar ik blijf voortgaan met het den berg van 's Heeren

goddelijke genade en liefde te noemen, véél grootscher dan eenige andere plek op den aardbodem, grooter dan de Alpen of de Himalaya's, en geene andere heuvelen zijn er mede te vergelijken. En ik heb opgemerkt: in elken bodem, waarin het kruis van Christus wordt nedergezet, is het beplant met olijftakken. En al wat wij te doen hebben, is: te ontkomen aan dezen krijg tusschen God en onszelven, dien wij allen moede zijn. Wij wenschen uit den oorlog terug te keeren, wij verlangen ontslagen te worden van die vijandelijkheid. Al wat wij te doen hebben, is: thans uit te gaan op het gebergte van Gods zegeningen, en deze olijftakken af te plukken en er mede te wuiven voor den troon. Vrede door onzen Heere Jezus Christus!

Ach, het maakt niet veel uit, wat de wereld van u denkt: wat deze Koning, die Koningin, dat Kamerlid van u denkt! Maar kom in de warme, vertrouwelijke, koesterende en eeuwigdurende gemeenschap met den God van het wijde heelal, — dàt is de blijdschap, die een hallelujah iets onbeduidends doet schijnen!

O, waarom moeten wij vrede hebben door onzen Heere Jezus Christus? Wel, al waren wij tienduizend jaar achtereen voort blijven gaan met oorlogvoeren tegen God, konden wij zelfs niet zooveel als een zwaard of een stijgbeugel buit gemaakt hebben, of een der wielen van den strijdwagen Zijner almacht hebben afgerukt. Maar op hetzelfde oogenblik, waarop wij met dezen olijftak naderen, komen God en de gansche Hemel aan onze zijde. Vrede

door onzen Heere Jezus Christus, — en geene enkele andere soort van vrede is iets waard!

Doch daarna moeten wij ook dien anderen olijftak hebben: *vrede met de menschen.* Och, het is zeer gemakkelijk een twist gaande te maken. Wij zijn aan alle kanten door buskruit-Christenen omringd, en het minste of geringste uitdagende vonkje is voldoende om ze te doen opvliegen. Ja, twist te maken gaat gemakkelijk genoeg. Maar, mijn broeder! vindt ge niet, dat ge beter deedt met uwe hoorns af te laten zagen? Zoudt ge niet liever schuld bekennen? Zoudt ge u niet liever een weinigje vernedering getroosten? „O", zegt gij, „zoolang die man den eersten stap niet doet, zal ik nooit van mijn leven vrede met hem sluiten; er komt niets van, zoolang hij niet bereid is om den eersten stap te doen." Gij zijt een mooie Christen! Wanneer zou deze wereld ooit gered zijn, als Jezus den eersten stap niet gedaan had? Wij hadden ongelijk, Jezus had gelijk: het recht was voor altijd en eeuwiglijk aan Zijne zijde. En tóch deed Hij den eersten stap! En in plaats van nu heen te gaan en een geesel van touwkens te nemen, om er uwe tegenstanders en uwe vijanden mede te slaan, moest gij liever uitgaan naar dien stralenden berg, waar Jezus leed voor Zijne vijanden, en daar den eersten den besten olijftak nemen, niet om er de zachte, koele, welriekende bladeren af te plukken, maar om ze er allen aan te laten, en dan die Evangelietwijg eens op uwe vijanden te beproeven. Zij zal hún geen kwaad doen, en zij zal úw behoud zijn. „Vrede met

God; vrede met de menschen!" Indien gij u met die twee beginselen niet kunt vereenigen, zijt gij geen Christen.

Maar mijn tekstwoord gaat verder. Het zegt: „Gaat uit op het gebergte, en haalt takken van olijfboomen, en takken van andere olieachtige boomen." Daar zijn in de eerste plaats *denneboomen* mede bedoeld, zou ik zeggen. Welnu, waarop zinspelen die dennetakken? Die denneboom is gezond; hij is welriekend; hij is altijd groen. Hoe dikwijls zegt de geneesheer tot zijne ziekelijke patienten: „Ga de dennenlucht eens inademen! Dàt zal u nieuwe krachten schenken." Waarom trekken er ieder jaar zoovele duizenden lieden naar het Zuiden? Niet alleen om in een warmer luchtstreek te komen, maar om van den geur der dennenbosschen te genieten. Daar zit gezondheid in, en deze dennetak van onzen tekst is het zinnebeeld der gezondheid van ons heilig geloof; deze Schriftuurplaats is vol gezondheid: gezondheid voor allen, gezondheid voor den geest, gezondheid voor de ziel.

Ik heb een bejaard man gekend, die geen kapitaal aan lichamelijke gezondheid bezat. Hij had al de ziekten gehad, die gij kunt bedenken; hij at niet genoeg om er een kind mede in 't leven te houden; hij leefde van een drank van Hosanna's. Maar hij leefde op een grooten voet, want hij zat alle dagen met den Koning aan tafel. Hij werd enkel en alleen in 't leven gehouden door de kracht van ons heilig geloof. Het is een gezond geloof: gezond voor de oogen, gezond voor de handen, gezond voor de

voeten, gezond voor het hart, gezond voor de lever, gezond voor de nieren, gezond voor den geheelen mensch. Het geeft den mensch zulk een vrede, zulk eene gerustheid, zulk eene onafhankelijkheid van de omstandigheden, zulk een heilig evenwicht. O, mochten wij allen het bezitten, mochten wij het nú bezitten! Ik geloof stellig en zeker, dat het gezond is, als de mensch er maar genoeg van heeft. Want er zijn sommige lieden, die juist genoeg godsdienst hebben om hen te hinderen, juist genoeg om hen ziek te maken; maar wanneer iemand een volle, diepe, onbekrompen teug van die dennetakken uit het Evangeliepriëel inademt, zal hij haar versterkend, prikkelend, onverderfelijk, onsterflijk gezond vinden.

Maar deze dennetak van mijn tekst zinspeelt ook op het eenvoudige feit, dat het een *groenblijvende* tak is. Wat bekommert die dennetak zich om de sneeuw op zijne bladeren? Het is slechts een gloriekroon. De winter kan ze niet doen wegvriezen. Deze altijdgroene boomtak is 's winters even fraai als 's zomers. En dat is het karakteristieke kenmerk van ons heilig geloof: in den felsten en koudsten winter van ramp en tegenspoed is het een evengoed geloof, als in den helderen zomerzonneschijn. Welnu, dat is eene waarheid van groot practisch nut. Want al ging ik dit geheele kerkgebouw rond, zou ik hier geen vijftig menschen vinden, die niet weten wat zorg of verdriet is. Maar wel zijn er sommigen onder u, die buitengewoon zware zorgen hebben. God alleen weet, wat gij doormaakt. O, hoeveel

sterfgevallen, hoeveel armoede, hoeveel vervolging! Wat al miskenningen!

En nu, mijn broeder, gij hebt het reeds met alle dingen beproefd, — waarom beproeft gij het niet eens met dit groenblijvend geloof? Het is thans nog evengoed voor u, als in de dagen van uwen voorspoed, — ja, het is nu nòg beter voor u geschikt. Misschien hebben sommigen uwer bijna hetzelfde gevoel als Muckle Backie, een visscherman, die op zekeren dag berispt werd, omdat hij weer aan 't werk was gegaan, ofschoon hij pas dien eigen ochtend zijn kind had begraven. Er kwam iemand naar hem toe en zeide: „Dat is al heel onbehoorlijk van u, die boot te gaan kalefateren, nadat gij pas dezen eigen morgen uw kind hebt begraven!" Maar onze visscherman keek eens op en zeide: „Mijnheer, voor u en andere groote luî is het heel gemakkelijk, thuis met uwen zakdoek voor de oogen te blijven zitten huilen; maar, mijnheer, mag ik de andere vijf kinderen honger laten lijden, omdat er één van hen is verdronken? Neen, mijnheer, wij menschen werken, al klopt ons hart ook als deze hamer!"

Gij hebt misschien eene opeenstapeling van zorg en tegenspoed gehad. Zij komen in zwermen, zij komen als een stortvloed op uwe ziel; en toch heb ik u te zeggen, dat dit geloof u kan troosten, dat het u kan helpen, dat het u kan verlossen, wanneer niets anders het kan. Zegt gij tot mij, dat de rijkdommen en de winsten dezer wereld u kunnen troosten? Hoe ging het met den man, die zóó verzot was op geld, dat, toen hij ziek was geworden,

hij een bekken met goudstukken op zijn bed liet brengen, zoodat hij zijne jichtige handen in die goudstukken kon dompelen, en er zijne pijnlijk gloeiende vingers in kon koelen, waarbij het rollen en rammelen van die goudstukken dan zijn genot en vermaak was?

Ach! het goud en het zilver, de eerbewijzen, de huldeblijken dezer wereld, zijn een armzalige troost voor een verslagen geest. Gij hebt iets beters noodig, dan deze wereld u kan geven. Een jonge prins, wien door een troepje kinderen gevraagd werd om aan hun spel mede te doen, weigerde met hen te spelen. „Ik wil alleen met koningen spelen!" zeide hij. En men zou mogen verwachten, dat gij allen anderen troost en balsem zoudt wegwerpen voor dit koninklijk genoegen, deze vorstelijke vreugde. Gij, die zonen en dochteren van den Almachtigen God zijt, behoort alleen met koningen te spelen.

Maar mijn tekst gaat een stap verder, en zegt: „Gaat uit op het gebergte, en haalt takken van olijfboomen, en takken van andere olieachtige boomen, en takken van *palmboomen!*" Welnu, de palmboom stond bij de ouden in zeer hooge eer. Hij kon voor ontelbaar vele en verschillende bestemmingen dienst doen. De vruchten werden ingelegd; uit het sap werd een drank bereid; de takken werden gemalen tot voedsel voor kameelen; de stelen der bladeren werden gebezigd voor het maken van hoeden, matten en manden; en de bladeren werden bij zegevierende optochten rondgedragen. En van den wortel des booms tot den top van het hoogste blad

was alles nuttig en bruikbaar. De boom werd soms dertig meter hoog, en hij spreidde naar alle kanten zijne breede bladeren uit, die vier en vijf meter lang werden. Hij is het zinnebeeld van practische bruikbaarheid en van overwinning: bruikbaarheid wegens hetgeen hij voortbracht, en overwinning omdat hij medewerkte bij het vieren van triomfen. En o! hoeveel behoefte hebben wij in dezen tijd aan palmtakken in de Kerken van Jezus Christus! Eene groote menigte Christenen brengen het nooit tot iets. Men zal hen uit den weg moeten duwen, wanneer 's Heeren strijdwagenen voorbij komen. Van dat soort Christenen hebben wij er in de Kerk niet nog meer noodig!

Het oude spreekwoord zegt: „Doe niet al uwe eieren in één mand!" Maar ik heb u te zeggen, dan gij op het stuk van geloof niet beter kunt doen, dat al wat gij hebt aan God te geven, en dan nog uzelven er bij. „O," zegt deze of gene, „mijn beroep is de handel in zijde en laken." Welnu, mijn broeder, verkoop dan zijde en laken ter eere Gods. En een ander zegt: „Mijn beroep is het verbouwen van koren en beetwortelen." Nu, mijn broeder, verbouw dan koren en beetwortelen ter eere Gods. En een derde zegt: „Mijn beroep is het vervaardigen van hoefijzer-nagels." Vervaardig dan hoefijzer-nagels ter eere Gods. Al wat gij doet, behoort gij tot Gods eer te doen!

De *palmboom* is het type van *nuttige bruikbaarheid.* Ach! wij hebben in de Kerk geen behoefte aan nog meer menschen, die louter treurwilgen zijn:

zuchtende te midden van het water, die hunne lange takken staan te bewonderen in de kristalheldere beek. Geen wilde kerseboomen, die bittere vruchten afwerpen. Wij hebben behoefte aan *palmboomen*, die iets bevatten voor God, iets voor de engelen, iets voor den mensch. Ik ben moede en misselijk van dat platte, tamme, smakelooze, op satijnen muiltjes loopende, geaffecteerde en lamlendige geloof! Het is niets waard voor deze wereld, en in de eeuwigheid gaat het ten verderve.

Bezorg mij vijfhonderd mannen en vrouwen, die zich geheel en volkomen aan Christus hebben gegeven, en binnen den tijd van drie jaar zullen wij een stad voor God veroveren. Geef mij tienduizend mannen en vrouwen, die zich met hart en ziel aan de banier des Christendoms hebben gewijd; in tien jaar zouden tienduizend van hen de geheele aarde voor God veroveren. Maar wanneer zullen wij beginnen?

Ledyard, de groote reiziger, werd door het Engelsche Aardrijkskundig Genootschap ontboden, dat hem voor eenige ontdekkingstochten in Afrika wilde uitzenden. Men wees hem op al de gevaren, en op het zware werk, en op al de ontberingen, waaraan hij zich blootstelde; en nadat hem duidelijk gezegd was, wat hij in Afrika te doen zou hebben, vroeg men hem: „Welnu, Ledyard, wanneer zijt gij gereed om te vertrekken?" — „Morgenochtend," antwoordde hij. — De geleerde mannen waren verbaasd; zij hadden gedacht, dat hij weken en maanden noodig zou hebben, om zich tot die reis voor

te bereiden. Welnu, gij zegt mij, u in allen ernst aan de zaak van Christus te willen wijden; gij zoudt zoo gaarne in den dienst van Jezus nuttig werkzaam willen zijn. Wanneer zult gij beginnen? O, dat gij tot het besluit mocht komen om te zeggen: „Vandaag! Nú!"

Gaat nu uit op het gebergte en vergadert de palmtakken. Maar de palmtak is óók het zinnebeeld der *overwinning*. In alle eeuwen, in alle landen, heeft de palmtak de Victorie voorgesteld. Wij zijn van nature de dienaren des Satans. Hij stal ons, hij blijft ons gadeslaan, hij wil ons zoo gaarne behouden. Maar nu komt het woord van onzen Vader tot ons, dat — als wij ons willen trachten los te rukken van dezen weg des kwaads — onze Vader ons zal helpen. En den een of anderen dag richten wij ons op, en zien wij den zwarten tyran eens goed aan, en vliegen wij op hem toe, en werpen wij hem al worstelend tegen den grond, en zetten wij onzen voet op zijn nek, en vertreden wij hem in het stof, en roepen wij uit: „Victorie! victorie! door onzen Heere Jezus Christus!"

O, welk een groote zaak is het toch, de zonde onder den voet en een verbeuzeld leven achter den rug te hebben! *„Welgelukzalig is hij, wiens overtreding vergeven, wiens zonde bedekt is."* — „Maar," zegt iemand, „ik gevoel mij zoo ziek en afgemat door al het getob in dit leven." Gij zult meer dan overwinnaars worden. „Maar," zegt een ander, „ik heb met zooveel verzoekingen en zooveel vervolgingen in dit leven te worstelen." Gij zult meer dan over-

winnaars worden. „Ik, die onder zooveel verdriet en hartzeer lijd, zal ik meer dan overwinnaar worden?" Ja, tenzij gij de verwaandheid zóó ver drijft, dat gij al de zaken uws levens zelf zoudt willen besturen, in plaats van ze door God te laten leiden. Zoudt gij zelf koetsier willen zijn, en God op het achterbankje zetten? O neen, zegt gij, ik wil dat God mijn Leidsman zij. Welnu, dan zult gij meer dan overwinnaar zijn.

Uwe laatste ziekte zal komen, en de dokters zullen in de aangrenzende kamer met elkander beraadslagen over hetgeen zij voor u zullen doen. Wat maakt het uit, of zij dit of dat voor u doen? Gij gaat weer gezond worden, voor eeuwig gezond. En nadat de geest het lichaam ontvloden zal zijn, zullen uwe vrienden met elkaar spreken over de plaats, waar zij u zullen begraven. Wat maakt het uit, of zij u hier of ginds begraven? De engel der opstanding kan u overal uit het stof opheffen, en al de kerkhoven der aarde staan onder Gods toezicht. O, gij zult meer dan overwinnaars zijn! Vindt ge niet, dat wij liever nu moesten beginnen, de komende overwinning te vieren?

In het oude Evangelisatielokaal te Summerville placht mijn vader het gezang te leiden, waarbij hij dan altijd een ouderwetsch gevormde stemvork in de hand hield, er mede op zijn knie tikte, en vervolgens de vork aan zijn oor hield, om de rechte toonhoogte te treffen en het lied in te zetten. Maar, mijne vrienden! vindt ge niet, dat wij liever nú den grondtoon moesten pogen te treffen van het eeuwig-

durende lied, het lied der victorie wanneer wij meer dan overwinnaars zullen zijn? Zouden wij de repetitie daarvan niet liever hier op aarde beginnen? *„Zij zullen niet meer hongeren, en zullen niet meer dorsten, en de zon zal op hen niet vallen, noch eenige hitte: want het Lam, dat in het midden des troons is, zal hen weiden, en zal hun een Leidsman zijn tot levende fonteinen der wateren; en God zal alle tranen van hunne oogen afwisschen."*

Mijn tekstwoord brengt ons nog één stap verder. Het zegt: „Gaat uit op het gebergte, en haalt takken van olijfboomen, en takken van andere olieachtige boomen, en takken van mirteboomen, en takken van palmboomen, *en takken van andere dichte* *) *boomen."* Want gij weet maar al te goed, dat een van dunne takjes gemaakte loofhut of prieel niet zou blijven staan. De eerste de beste stormvlaag zou het ding omver werpen. Dus moet het prieel of loofhutje vier dikke palen hebben, om het op te houden, — en daarom moeten wij voor het bouwen van het prieel in deze wereld stevige takken van dikke boomen hebben. En zoo is 't ook met het Evangelie-prieel. Gode zij dank, dat wij een hecht en sterk Christendom hebben, en niet een dat licht en dicht in elkaar is geslagen! De levensstormen zullen ons bestoken, en wij zullen behoefte hebben aan krachtige leerstellingen: niet alleen liefde, maar ook gerechtigheid, niet alleen uitnoodiging, maar ook waarschuwing. Het is een machtig Evan-

*) De Engelsche Bijbelvertaling heeft hier: *dikke.*

gelie; het is een almachtig Evangelie. Daar zijn de sterke takken van dikke boomen.

Ik herinner hier aan hetgeen Ds. Finney eens zeide, in een dorpsschool hier in dezen omtrek. Het dorp was zóó slecht, dat men het den naam van Sodom had gegeven, en er werd beweerd dat er in het geheele dorp slechts één deugdzaam man woonde, dien men den naam van Lot had gegeven. En Ds. Finney, die daar preekte, beschreef den ondergang van Sodom, en de prediker verklaarde, dat God het verderf zou doen regenen op zijne hoorders, tenzij zij óók berouw toonden en zich bekeerden. En de lieden in dat schoolgebouw zaten te knarsetanden van woede, en balden hunne vuisten van verontwaardiging; maar vóór en aleer hij zijne rede ten einde had gebracht, wierpen zij zich op hunne knieën en riepen zij om genade, terwijl er nog genade te vinden was.

O, het is een machtig Evangelie! Niet alleen een uitnoodiging, maar ook een waarschuwing. Een almachtige waarheid: sterke *„takken van dikke boomen."*

Welnu mijne vrienden! zooals ik u heb aangetoond: hier is *de olijftak des vredes*, hier is *de dennetak van den altijd groenen Evangelietroost*, hier is *de palmtak der bruikbaarheid en der overwinning*, en hier zijn *de sterke takken van dikke boomen.* Het Evangelie-prieel is voltooid. De lucht is gebalsemd met den geur des hemels. De bladeren ruischen onder de blijdschap Gods. Komt in het priëel! — AMEN.

XVII.

MARTELAARS VAN DAG TOT DAG.

Gij dan lijd verdrukkingen, als een goed krijgsknecht van Jezus Christus.

II Timotheus II : 3.

De historieschrijvers weten vaak geen woorden genoeg te vinden, om de verdiensten van groote legeraanvoerders te huldigen. Wij bezitten de ten voeten uit geschilderde portretten van de Cromwells, de Napoleons, de Wellingtons en de Moltkes der wereld. De geschiedenis is niet geschreven met zwarten inkt, maar met rooden inkt van menschenbloed. De goden der menschelijke eerzucht drinken niet uit bekers van zilver, of goud, of kostbare edelgesteenten, maar uit de gebleekte schedels der gesneuvelden. Maar ik ga thans voor uwe oogen een naamlijst ontrollen van helden, die de wereld nooit gekend of erkend heeft: van dezulken die geen geweren aanlegden, geen oorlogsbazuin bliezen, geen steden veroverden, geen krijgsgevangenen aan de wielen hunner zegewagens ketenden

— en die toch in den grooten dag der eeuwigheid, hóóger zullen staan dan zij, wier namen de natiën met ontzag vervulden; en serafs, en gezaligde geesten, en de aartsengelen, zullen hunne daden verkondigen aan het luisterend heelal. Ik bedoel de helden van het gewone, dagelijksche leven. Op die naamlijst vind ik, in de eerste plaats, *al de helden der ziekenkamer*. Toen het Satan niet gelukt was Job te doen vallen, zeide hij tot God: *„Strek nu Uwe hand uit, en tast aan alles, wat hij heeft; zoo hij U niet in Uw aangezicht zal zegenen!"* Satan had bemerkt, wat wij allen bemerkt hebben: dat *ziekte* de beste toetssteen van iemands karakter is. De mensch die daartegen bestand is, is tegen alles bestand. Opgesloten te worden in een kamer, even onverbiddelijk alsof het een Bastille was. Zóó zenuwachtig te zijn, dat gij het getrappel van een kindervoet niet kunt verdragen. Als de overheerlijkste spijzen, die den eetlust der sterken en gezonden prikkelen, bij ons slechts afkeer en walging opwekken, zoodra zij op tafel verschijnen. Wanneer het tweesnijdend zwaard der felste pijn door de zijde of langs de slapen vlijmt, als een scheermes, of wanneer de voet tot een hel gemaakt wordt, of het geheele lichaam in den vuurgloed der koorts wordt geworpen. En toch zijn er mannen en vrouwen geweest, — doch meer vrouwen dan mannen, — die deze verdrukkingen blijmoediglijk ten einde toe hebben verdragen. Lange jaren van afmattende rheumatiek en uitputtende zenuwpijnen hebben zij doorworsteld, in weerwil van lichaamssmarten, die

door de zenuwen snerpten, en de spieren verscheurden, en de wangen verbleekten, en de schouders kromden. Bij het flauwe schijnsel der waskaars in de ziekenkamer zagen zij op hunnen muur de afbeelding van dat Land, welks inwoners nooit ziek zijn. Te midden van de doodsche stilte der nachtelijke uren hoorden zij de koren der engelen. De kanker verteerde moeders leven van week tot week en van dag tot dag, en zij werd al zwakker en zwakker, en ieder „goedennacht!" klonk weer flauwer dan het „goedennacht!" van den vorigen avond — maar toch nooit moedeloos. De kinderen aanschouwden haar gelaat, en zagen daarop het lijden herschapen in een hemelschen glimlach. Zij die op het slagveld leden, te midden van kruit en lood, waren niet zoo groote helden en heldinnen als dezulken, die in het hospitaal te velde of in het ziekenhuis koortsen hadden, welke door geen ijs verkoeld, door geen dokters genezen konden worden. Geen welkomstgroet van een kameraad om hen op te vroolijken, maar verstijfde gewrichten en stekende pijnen en folterend heimwee, — en tóch gewillig om te lijden, vertrouwend op God, vol hoop op den hemel. Helden van het rheumatiek. Helden van de zenuwpijnen. Helden van het ruggemergslijden. Helden van de schedelhoofdpijn. Helden der levenslange lichaamsgebreken. Helden en heldinnen! Zij zullen heerschen van eeuwigheid tot eeuwigheid. Hoor! ik vang juist één toon van het eeuwige jubellied op: *„Er zal geen pijn meer zijn!"* Daar zij God voor gedankt!

Op deze naamlijst vind ik ook *de helden van den arbeid*, die zonder klagen of morren hun werk doen. Het kost betrekkelijk weinig moeite, een regiment ten strijde te voeren, wanneer gij weet, dat een geheele natie uwe overwinning zal toejuichen. Het kost betrekkelijk weinig moeite, als geneesheer een zieke te behandelen, wanneer gij weet, dat uwe bekwaamheid erkend en op prijs gesteld zal worden door eene breede schare van familieleden, vrienden en bekenden. Het kost betrekkelijk weinig moeite, eene vergadering toe te spreken, wanneer gij aan de glinsterende oogen en de blozende wangen duidelijk kunt bemerken, dat uwe gevoelens aanvaard en gedeeld worden. Maar naaiwerk te doen, wanneer gij er op rekenen kunt, dat de patroon zal komen en zijn duim door het werk zal halen, om te laten zien hoe gebrekkig het is, of dat de geheele japon u naar het hoofd geworpen zal worden, om alles nog eens over te doen. Een muur op te metselen, en te weten dat er niemand zijn zal om tot u te zeggen, dat gij het goed gedaan hebt, maar alleen eene vloekende baas of opzichter, die u van den anderen kant des steigers iets toesnauwt. Te werken totdat uwe oogen dof worden, en uw rug pijn doet, en uw hart er bijna onder bezwijkt, en tóch te weten, dat, indien gij er vóór den nacht mede ophoudt, uwe kinderen zullen sterven van honger. O, het zwaard heeft er niet zoovelen gedood als de naald! De groote slagvelden dezer eeuw waren niet die van Leipzig en Waterloo en Sedan en Gravelotte. De groote slagvelden dezer eeuw waren in de werk-

plaatsen, en de winkels, en de vlieringkamertjes, waar arme vrouwen voor een paar centen een hemd zitten te naaien. Zij bleven voortwerken totdat zij het bestierven. Er werd geen lijkrede aan hun graf gehouden; maar in den Naam des Heeren mijns Gods schrijf ik ten huidigen dage hunne namen in op de lijst dergenen, die de wereld niet waardig was. Helden van de naald! Helden van de naaimachine! Helden van de vliering! Helden van den kelder! Helden en heldinnen! Gode zij dank voor hen!

Op deze naamlijst vind ik óók *de helden, die zonder klagen of morren huiselijke onrechtvaardigheid leden.* Er zijn mannen, die — ondanks al hun slaven en sloven — geen medelijden bij hunne gezinnen vinden. Dank zij 's vaders slaafsche toewijding aan zijn beroep, wordt het noodige levensonderhoud voor hen bijeengebracht, maar eene spilzieke huisvrouw verkwist het weer. De man wordt afgesnauwd van het oogenblik, dat hij de deur binnenkomt, totdat hij er weer uitgaat. De afmattende kwellingen van het beroepsleven, nog vermeerderd en verergerd door de afmattende kwellingen van het huiselijk leven! Zulke mannen worden uitgelachen, maar zij gaan onder een hartbrekend verdriet gebukt; en als Gods genade het niet verhoed had, zouden zij zich reeds lang aan de schrikkelijkste zonden zijn te buiten gegaan. De maatschappij is in onze dagen bezaaid met de wrakken van mannen, die onder den Noordooster storm van huiselijke onaangenaamheden tegen de rotsen te pletter zijn geslagen. Er zijn op den huidigen dag duizenden bij

duizenden dronkaards in de wereld, die dronkaards geworden zijn door hunne vrouw. *Dat is geen poëzie. Dat is proza!*

Maar het kwaad schuilt meestal in de tegenovergestelde richting. Men behoeft zoo heel ver niet te zoeken, om eene vrouw te vinden, wier leven een voortdurend martelaarschap is. Dingen die nog veel zwaarder treffen dan een vuistslag: onvriendelijke woorden, waggelend thuiskomen te middernacht, en aanhoudende mishandelingen, die haar thans slechts een wrak doen zijn van wat zij eenmaal was: op dien schoonen dag, toen in bijzijn eener feestelijk getooide en gestemde schare het huwelijk werd ingezegend, en het dreunende orgel den Bruiloftsmarsch speelde, en het rijtuig heenrolde, begeleid en gevolgd door de zegenbeden van alle aanwezigen. Wat was het verbranden van Huss en Latimer op den brandstapel, in vergelijking van dit? Die mannen werden al spoedig bewusteloos in de vlammen; maar hier is een vijftigjarig martelaarschap, een vijftigjarig ter dood brengen, en toch zonder een woord van klacht of gemor. Geen bittere woorden, wanneer de zwaaiende makkers om twee uur in den morgen den echtgenoot smoordronken op de stoep neersmakken. Geen bittere woorden, wanneer zij van het gezwollen gelaat het bloed afwischt, dat bij een nachtelijke zwelgpartij er uit geslagen is. Wanneer zij zich neerbuigt over het gehavende en gekneusde lichaam van den man, die, toen hij haar uit haars vaders huis kwam afhalen, haar liefde en vriendelijkheid en bescherming beloofde, heeft zij toch niets

anders dan ontferming, en gebeden, en vergiffenis, nog vóór zij er om gevraagd wordt. Geen bittere woorden wanneer de familiebijbel voor drank verkocht wordt, en de laatste toonbare japon naar de bank van leening is verhuisd. Den een of anderen dag, als gij de geschiedenis van haar verdriet eens wenscht uit te lokken, vraagt gij: „Wel, hoe gaat het tegenwoordig met u?" En terwijl zij hare bevende stem in bedwang houdt, en hare trillende lippen tot eene schijnbare kalmte dwingt, zegt zij: „O, heel wel, dank u, heel wel!" Zij zal er u nooit iets van zeggen. In de ijlende droomen harer laatste ziekte zal zij misschien al de geheimen van haren levensloop verraden, — maar dàt zal zij nooit zeggen! Niet voordat de boeken der eeuwigheid worden opengeslagen op den Dag des Oordeels, zal het ons bekend worden, wat zij geleden heeft. O gij, die een krans vlecht voor de overwinning, druk hem op het voorhoofd van dit verbleekte gelaat!

Als zij dood is, zullen de buren linnen vragen, om een lijkwâ voor haar te maken, en dan zal zij uitgedragen worden in eene eenvoudige doodkist, zonder dat eene zilveren plaat op het deksel, haren ouderdom vermeldt, want zij heeft duizenden jaren van beproeving en zielsangst doorleefd. De spelers en zwendelaars, die haren man in het verderf stortten, zullen niet op de begrafenis komen. Eén rijtuig zal genoeg zijn voor die begrafenis: één rijtuig ten dienste van de weezen en de twee vrome vrouwen, die toezicht hielden bij het afleggen en kisten. Doch daar is een lichtstraal, en het openen van een

deur in den hemel, en een roepstem: „Rijst omhoog, gij eeuwige deur, en laat haar binnentreden!" En Christus zal naar voren komen en zeggen: „Kom binnen! gij hebt met Mij geleden op aarde, word nu met Mij verheerlijkt in den hemel!"

Ik vind op deze naamlijst ook *de helden der Christelijke liefdadigheid.* Wij allen bewonderen de wijd en zijd beroemde weldoeners der menschheid, die honderden en duizenden en tienduizenden guldens aan liefdadige stichtingen en werkzaamheden schenken. Maar ik spreek hier dezen morgen over dezulken, die — ondanks en uit hunne nijpende armoede — anderen helpen: over zulke mannen als die Christen-zendelingen in de West, die Jezus aan het volk verkondigen, terwijl één hunner, in een brief aan den secretaris te New-York, zegt: „Ik dank u voor die banknoot van vijfentwintig dollars. Tot gisteren toe hadden wij nu reeds drie maanden lang geen vleesch in ons huis gehad. Wij hebben verschrikkelijk geleden. Mijne kinderen hebben van den winter geen schoenen." En ik spreek nu over die lieden, die slechts een half brood bezitten, maar er toch nog een stuk van geven aan hen, die nog grooter honger hebben; en over hen, die slechts een bak steenkolen rijk zijn, maar toch nog anderen aan wat brandstof helpen; en over dezulken, die slechts een gulden op zak hebben, en er toch vijfentwintig cent van aan iemand anders geven; en over dien vader, die een sjofel jasje draagt, en over die moeder, die zich met een versleten japon behelpt, opdat hunne kinderen netjes voor den dag kunnen komen. Gij

noemt ze proletariërs, of schooiers, of landloopers. Ik noem ze *helden en heldinnen*. Gij en ik weten misschien niet eens waar zij wonen, of hoe zij heeten. Maar God weet het wèl, en er zweven méér engelen boven hun hoofd dan boven u en mij, en in den hemel zullen zij een hoogere plaats krijgen. Zij hebben misschien slechts een beker koud water te geven aan een armen zwerver, of misschien kunnen zij slechts een splinter wegtrekken onder den nagel van een kindervinger, of hebben zij slechts twee penningskens in de offerbus te werpen, — maar *de Heer kent ze*. In aanmerking nemende wat zij hadden, deden zij meer, dan wij ooit gedaan hebben; en hun afgedragen pak kleeren zal een wit gewaad worden, en het kleine kamertje zal door een eeuwig huis worden vervangen, en de oude hoed zal plaats maken voor een zegekrans, en al de toejuichingen der aarde en al de vreugdekreten des hemels zullen verstommen, wanneer God opstaat, om Zijne belooning toe te kennen aan die nederige arbeiders in Zijn Koninkrijk, en tot hen te zeggen: *„Wel gedaan, gij goede en getrouwe dienstknechten!"*

Velen uwer zullen misschien wel eens iets gelezen of gehoord hebben van de ruïne der abdij te Melrose in Engeland. Ik geloof, dat het in sommige opzichten de prachtigste ruïne ter wereld is. En toch, toen ik haar bezichtigde, kreeg ik er niet zulk een diepen indruk van, — gij zult het misschien aan een slechten smaak toeschrijven, — maar ik werd er niet zoo diep door getroffen als door het zien

van een grafzerk aan den voet dier abdij: den door Walter Scott geplaatsten gedenksteen op het graf van een ouden man, die hem een lange reeks van jaren in zijn huis gediend had. Want het opschrift op dien steen was van de hoogste beteekenis, en ik daag iedereen uit, daar te gaan staan en het te lezen, zonder dat hem de tranen in de oogen komen, — dat grafschrift: „Wel gedaan, gij goede en getrouwe dienstknecht!" O, wanneer ons werk is afgeloopen, — zal het dan blijken, dat zulk een opschrift op óns toepasselijk is, omdat wij iets gedaan hebben voor God, of voor de Kerk, of voor de lijdende menschheid? God geve het!

Wie waren het, die op den naam van de dappersten aanspraak konden maken en de grootste monumenten verdienden: de Engelsche kolonel Claverhouse en zijne wreede soldaten, of John Brown, de Edinburgsche voerman, en zijne vrouw? De Protestantsche leeraar Atkins, de vervolgde prediker van Jezus Christus in Schotland, werd heimelijk verborgen gehouden door John Brown en zijne vrouw, en Claverhouse kwam op zekeren dag aanrijden met zijne gewapende mannen, en begon vlak tegenover het huis met luider stem te roepen. Het dochtertje van John Brown kwam naar buiten. „Zeg eens, kleine meid," vroeg hij haar, „is dominee Atkins hier?" Zij gaf geen antwoord, want zij kon den verkondiger des Evangelies niet verraden. „Ha!" zeide Claverhouse, „ik merk het al: zooals de ouden zongen, piepen de jongen, niet waar? Maar ik heb iets voor je in mijn zak! Het is een ruiker. Sommi-

ge menschen noemen het een duimschroef, maar ik noem het een ruiker." En hij steeg van zijn paard, en zette het ijzer aan 's meisjes hand, en begon te draaien totdat de beenderen kraakten en zij het uitgilde van pijn. „Schreeuw toch zoo niet," zeide hij, „schreeuw toch zoo niet! Het is geen duimschroef; het is een ruikertje!" In huis hoorde men het kind kermen, waarop haar vader en moeder naar buiten kwamen, tot wie Claverhouse zeide: „Aha! het lijkt wel of jelui drieën je vrome koppen bij elkaar gestoken hebt, vastbesloten om evenzoo te sterven als heel de rest van je valschen, schijnheiligen, huilerigen troep! Liever dan dien mooien dominee Atkins, dien godzaligen dominee Atkins, uit te leveren, willen jelui sterven. Ik heb een verrekijker bij me, die je wat beter zal leeren zien!" En hij haalde een pistool voor den dag. „Komaan, oude stokebrand!" ging hij voort, „uit vrees dat je koû zoudt vatten in deze gure Schotsche ochtendlucht, en voor de eer en de veiligheid van den Koning, gezwegen van de heerlijkheid Gods en de zaligheid onzer zielen, zal ik doodeenvoudig en op de netste en handigste manier van de wereld beginnen met je door je hersens te schieten!"

John Brown viel op de knieën, en begon te bidden. „Zeg eens," riep Claverhouse, „pas goed op, als je gaat bidden: bemoei je volstrekt niet met den Koning, den Raad en Richard Cameron!" — „O God!" zeide John Brown, „aangezien het Uw wil schijnt te zijn, dat ik van deze wereld zal vertrekken naar een wereld, waar ik U beter kan liefhebben en U meer

kan dienen, stel ik deze arme weduwvrouw en deze ongelukkige, vaderlooze kinderen in Uwe handen! Wij hebben langen tijd in vrede samen geleefd, maar thans moeten wij uitzien naar een betere ontmoeting in den hemel. En wat deze arme, met verblinding en dwaasheid geslagen schepselen betreft, die daar voor mij staan, o bekeer hen vóór het te laat is! En mogen zij, die een vonnis geveld hebben op deze eenzame plaats, op dezen gezegenden morgen, over mij, een armen, weerloozen medemensch, mogen zij in het laatste oordeel die genade vinden, die zij geweigerd hebben aan mij, Uwen onwaardigsten, maar getrouwen dienaar! Amen."

Hij stond op en zeide: „Isabel, de ure is gekomen, waarvan ik u sprak op dien morgen, toen ik u mijn hart en hand aanbood; en zijt gij thans bereid, uit liefde tot God, mij te laten sterven?" Zij sloeg hare armen om hem heen en zeide: *„De Heer heeft gegeven, de Heer heeft genomen, de naam des Heeren zij geloofd!"* — „Houd nu maar op met dat gejammer!" schreeuwde Claverhouse; „ik heb er al meer dan genoeg van! Soldaten! doet je plicht! Legt aan!... Vuur!" — En het hoofd van John Brown spatte uiteen over den grond. Terwijl de vrouw nog bezig was met de stukken en brokken van het hoofd haars echtgenoots op te zamelen in haar boezelaar — om ze daarna te begraven — keek Claverhouse haar honend aan en vroeg hij: „Wel, vrouwtjelief! wat zeg je nu wel van je besten man?" — „O," antwoordde zij, „ik heb altijd veel van hem gehouden; hij is altijd heel goed voor mij geweest; ik had nooit

reden om niet van hem te houden, en ik houd nu nog véél meer van hem dan ooit!" — O, welk een grootsch schouwspel zal het op den Dag des Oordeels zijn, den Heere God Zijne helden en heldinnen te zien bijeenzamelen! Wie zijn die verstootenen der eeuwigheid, wegzwervend van de poorten des hemels? Wie zijn zij? De Claverhouses, en de Herodessen, en zij die schepters hadden, en kronen, en tronen, maar voor hun eigen grootheid en heerlijkheid leefden, en de volkeren tot wanhoop brachten. Helden der aarde, maar verworpenen der eeuwigheid. Ik sla den trommel hunner eeuwige wanhoop. Wee! wee! wee!

Maar er ontstaat een groote opschudding in den hemel. Waartoe die lange optochten? Waartoe dat luiden van de groote klok in den toren? Het is Kroningsdag in den hemel. Wie zijn zij, die zich daar oprichten op de tronen, met de kronen van het eeuwige koningschap? Dat schijnen lieden van naam op de aarde geweest te zijn, wereldberoemde lieden! Neen: zij hebben onderwijs gegeven op een haveloozenschool. Onderwijs gegeven op een haveloozenschool? Is dat alles? Ja, dat is alles! — Wie zijn die zielen, die daar de schepters der eeuwige heerschappij zwaaien? Wel, dat zijn kleine kinderen, die zwakke en ziekelijke moeders verpleegden. Is dat alles? Dat is alles! Zij heette „Kleine Marietje" op aarde. Zij is nu een vorstin. — Wie zijn die groote menigte op de hoogste tronen des hemels? Wie zijn zij? Wel, zij spijzigden de hongerigen, zij kleedden de naakten, zij genazen de zieken, zij troost-

ten de bedroefden van hart en de verslagenen van geest. Zij hebben zich nooit of nergens rust gegund, totdat zij hun hoofd nederlegden op het kussen des graſs. God bleef hen gadeslaan. God zag met een minachtend lachje neer op de vijanden, die hunne plompe voeten zetten op den nek Zijner dierbare kinderen, terwijl Hij zeide: *„Ik ben hun God: alle instrument, dat tegen hen bereid wordt, zal niet gelukken."* Wat nadeel kan de wereld u doen, wanneer de Heer onze Almachtige God zelf voor u strijdt? Ik spreek deze leerrede tot uwen troost uit. Ga heen naar de plaats, waar God zelf u gezet heeft om er als *held* of *heldin* op te treden. Benijd nooit een enkelen man zijn geld, of zijn succes, of zijne maatschappelijke positie. Benijd geene enkele vrouw ooit hare welvoorziene garderobe of hare prachtige toiletten. Wees een held of een heldin. Als er geen meel meer in huis is, en gij niet weet hoe uwe kinderen aan brood moeten komen, luister dan eens goed toe, en gij zult iets tegen de vensterruit hooren tikken. Ga dan naar het venster, en gij zult bemerken, dat het de bek van een raaf is; open het venster, en de bode, die Elia spijzigde, zal naar binnen vliegen. Denkt gij, dat die God, die het katoen en het vlas laat groeien, u zal laten bevriezen door gebrek aan kleeren? Denkt gij, dat die God, die den discipelen vrijheid gaf om op den Sabbath-morgen naar het korenveld te gaan, en daar het graan te plukken en het tusschen hunne handen te wrijven en op te eten, — denkt gij, dat die God u zal laten verhongeren? Hebt gij

de levenservaring van dien ouden man wel eens gehoord: *„Ik ben jong geweest, en ik ben oud geworden, maar nooit heb ik den rechtvaardige verlaten gezien, noch zijn zaad zoekende brood.*" Sta op uit uwe moedeloosheid, o tobbende ziel, o arme naaister, o werkman die miskend en misbruikt wordt door een onrechtvaardigen patroon, o gij allen die fel bestookt wordt in den strijd des levens en niet weet of gij her- of derwaarts zult gaan, o gij rouwdragenden, o gij lijders die uw leed nog aan niemand op aarde geklaagd hebt, — komt en put uwen troost uit deze bron! Luistert naar de bemoedigende belofte van onzen Oversten Leidsman: *„Die overwint, Ik zal hem geven te eten van den Boom des Levens, die in het midden van het Paradijs Gods is!*" — AMEN.

XVIII.

HET LEVEN EENE SCHOOL.

Ken Hem in al uwe wegen, en Hij zal uwe paden recht maken.

SPREUKEN III : 6.

„Eene belofte die goed genoeg is voor velerlei soorten van leven, maar niet voor *mijn* soort van leven," zegt deze of gene man van zaken; „de wet van vraag en aanbod beheerscht de handelswereld." Maar ik heb reden om te zeggen, dat het een belofte is voor àlle menschen, in alle mogelijke soorten van eerlijke werkkringen.

Er is geen strijd tusschen geloof en handel, tusschen grootboeken en Bijbels, tusschen kerkgebouwen en kantoorlokalen. Integendeel: het geloof bespoedigt de zaken, verscherpt 's menschen geestvermogens, verzacht de ruwe trekken van zijn karakter, versnelt den bloedsomloop der trage naturen, en brengt wat meer voortvarendheid in de raderen van het zware werk. Het geeft een beter evenwicht aan het oordeel, meer kracht aan den wil, meer spieren aan de nijverheid, en deelt een geheiligder

gloed aan de geestdrift mede. Gij kunt mij in heel de wijde wereld geen enkel man aanwijzen, wiens eerlijke werkkring bedorven is door het geloof.

De werkende standen zijn verdeeld in drie groepen: voortbrengers, vervaardigers en handelaars. Voortbrengers, zooals landlieden en mijnwerkers. Vervaardigers, zooals die koren in spijs omzetten, en wol en vlas in kleedingstukken. Handelaars, zooals dezulken, die winst behalen met het vervoeren en verruilen van al wat voortgebracht en vervaardigd is. Ieder man van zaken zal tot één van deze drie klassen behooren, en geen enkele dezer klassen is onafhankelijk van de anderen. Toen de Keizerlijke Prins van Frankrijk in den oorlog tegen de Zoeloe's op het slagveld viel, omdat de riem, waarmede zijn stijgbeugel aan het zadel bevestigd was, doorbrak toen hij er zich aan vastklemde, terwijl al zijne krijgsmakkers ontsnapten, maar hij zelf door de lansen der wilden gedood werd, — meenden velen het in de Fransche Keizerin te moeten laken, dat zij haren zoon verlof had gegeven om naar dat slagveld te vertrekken, en laakten anderen het in de Engelsche Regeering, dat zij die zelfopoffering had aangenomen, en verwenschten nog weer anderen de Zoeloe's om hun barbaarschheid. Maar het meest te laken, meer dan àlle anderen, was de zadelmaker, die den riem van dien stijgbeugel uit slecht en onbruikbaar leder vervaardigde, zooals later het geval bleek geweest te zijn. Indien de riem had gehouden, zou de Keizerlijke Prins van Frankrijk vermoedelijk op den huidigen dag nog in leven

zijn geweest. Maar de riem brak. Geen prins onafhankelijk van een zadelmaker! Hoogen, lagen, wijzen, onwetenden, gij in den eenen werkkring, ik in een anderen, allen in onderling verband met elkaar, zoodat er eene doorloopende lijn van gemeenschap met elkanders werk moet bestaan. Maar hoe of wat werk uwe roeping ook zij, — indien gij eene groote menigte verbintenissen hebt; indien er zich in uw leven zoowel verliezen en nadeelen en verlegenheden, als percenten en dividenden voordoen; indien gij van Maandagochtend tot Zaterdagavond, en van 1 Januari tot 31 December vervolgd wordt door onverbiddelijke eischen en verplichtingen, dan zijt gij een man van zaken, of een vrouw van zaken, en is mijn onderwerp toepasselijk op uw geval!

Wij verkeeren onder den indruk, dat het slaven en sloven van het beroepsleven eene gevangenis is, waarin de mensch wordt neergeworpen, of dat het eene ongelijke worsteling is, waarheen de mensch ongewapend ten strijde trekt. Ik zal u aantoonen, dat het beroepsleven door God is ingesteld, als een grootsche en heerlijke opvoeding en tucht, — en indien het mij gegeven mag worden om te zeggen wat ik gaarne zou willen zeggen, dan zal ik eenige rimpels van zorg in uw gelaat gladstrijken, en enkele lasten van uwen rug losgespen. Ik zal niet in het afgetrokkene spreken. Ofschoon ik het eigenlijke handels- of beroepsleven nooit heb medegemaakt, weet ik toch maar al te goed, hoe het onder mannen van zaken toegaat. In mijne eerste gemeente te Belleville, in den Noord-Amerikaanschen Staat

New-Jersey, op tien mijlen afstands van New-York, bestond een groot gedeelte van mijn gehoor altijd uit New-Yorksche kooplieden. Later vertrok ik naar Syracuse, eene stad met een krachtig en levendig handelsverkeer; en vervolgens werd ik beroepen naar Philadelphia, en woonde ik lang te midden van de kooplieden dier stad, de beste menschen van de wereld; en sedert meer dan twee en twintig jaren heb ik nu hier in deze stad *) gestaan, Sabbath aan Sabbath, predikende voor een gehoor, dat meerendeels uit mannen en vrouwen van zaken bestaat. 't Is dus niet in het afgetrokkene, dat ik spreek, maar over eene werkelijkheid, waarmede ik goed bekend ben.

In de eerste plaats dan doe ik u opmerken, *dat het beroepsleven is ingesteld als eene school voor onze geestkracht.* God geeft ons eene zekere hoeveelheid ruw materiaal, waaruit wij ons wezen en karakter hebben te vormen. Onze natuurlijke vermogens moeten bijgewerkt, afgerond en opgescherpt worden. Nadat onze jongelieden zich aan eene middelbare of eene hoogeschool een diploma hebben verworven, moeten zij nog eene hóógere opvoeding ontvangen, die alleen door de wrijving en botsing van het dagelijksch leven kan plaats hebben. Geestkracht wordt alleen in het vuur verkregen. Nadat een man tien, twintig, dertig jaren lang volijverig zijne zaken heeft gedreven, laat zijne geestkracht

*) Brooklyn bij New-York, waar deze leerrede in Januari 1892 werd uitgesproken. Thans staat Dr. de Witt Talmage te Washington. *Vert.*

zich niet afmeten met weegschalen, of paslooden, of ladders. Er is geene hoogte die zij niet kan beklimmen, er is geene diepte die zij niet kan peilen, en er is geen hinderpaal dien zij niet kan overwinnen.

Welnu, mijn broeder, waartoe plaatste God u in de school der geestkracht? Was het enkel en alleen opdat gij een ellestok zoudt zijn om laken te meten, of een balans om meel te wegen? Geschiedde het louter opdat gij beter tot loven en bieden in staat zoudt zijn? Neen! God bracht u in die school der geestkracht, opdat gij er de noodige ontwikkeling tot het verrichten van Christelijken arbeid zoudt bekomen. Indien al de onontwikkelde talenten in de Christelijke Kerken onzer dagen te voorschijn gebracht en voldoende toegerust konden worden, geloof ik dat de geheele wereld in korten tijd tot God bekeerd zou zijn. Er bruisen o zooveel diepe stroomen, die geen molenraderen doen draaien, en niet tot het drijven van machines worden dienstbaar gemaakt! Welnu, God vraagt het beste lam uit elke kudde. Hij vraagt de rijkstbeladen schoof uit elken oogst. Hij vraagt den besten man uit elk geslacht. Eene zaak waarvoor Luther en Newton en Spurgeon zich inspanden, daar kunnen gij en ik ons óók wel voor inspannen.

O, wat minder werkeloozen in de zaak van Christus, en wat meer Christelijke arbeiders: mannen die dezelfde geestkracht, welke zij van Maandagmorgen tot Zaterdagavond in 't werk stellen bij den arbeid voor hunne broodwinning of het bijeen-

brengen van een vermogen, des Zondags dienstbaar maken tot uitbreiding van het Koninkrijk van Jezus Christus en het brengen van menschen tot den Heer! Dr. Duff, een geloovig predikant, zag ergens een man, die een groot vermogen had geërfd. „Ik heb," zeide die man tot hem, „vele jaren van mijn leven hard moeten werken om mijn brood te verdienen. Na verloop van eenigen tijd kwam dit vermogen in mijn bezit, en van dat oogenblik af werd ik natuurlijk niet meer door de noodzakelijkheid gedwongen om hard te werken. Toen kwam er een tijd, dat ik tot mijzelven zeide: „Zal ik mij nu uit de zaken terugtrekken, of zal ik voortgaan en den Heer dienen in mijn aardschen werkkring?" En na een oogenblik stilte vervolgde hij: „Ik besloot tot het laatste; en daarna ben ik op handelsgebied ijveriger werkzaam geweest dan ooit te voren, en sedert dat oogenblik heb ik nooit een cent voor mijzelven behouden. Ik ben gaan bedenken, dat het eene groote schande zou zijn, indien ik niet in staat was om mij voor den Heer even zware inspanningen te getroosten als vroeger voor mijzelf; en al de producten mijner fabrieken en mijner handelsinrichtingen zijn tot den laatsten cent toe besteed aan het bouwen van Christelijke stichtingen en het ondersteunen der Kerk van God." — O, als dezelfde geestkracht, die aan de wereld wordt dienstbaar gemaakt, ook eens voor de zaak des Heeren kon aangewend worden! O, als een duizendtal mannen in onze groote steden, die een fortuin bijeengegaard hebben, het eens als hun plicht

mochten beschouwen, al hunne zaken voortaan te drijven voor Christus en de verlichting van het lijden der wereld!

Voorts doe ik u opmerken, *dat het beroepsleven eene school van geduld is.* In uw dagelijksch leven, wat al dingen die u hinderen en verontrusten! Inkoopen zullen tegenvallen. Handelsvrienden zullen somtijds in gebreke blijven hunne verplichtingen na te komen. Het kasboek en de geldlade zullen wel eens met elkaar in strijd zijn. Goederen, die voor een bepaalde gelegenheid besteld zijn, zullen te laat komen, of bij het vervoer beschadigd worden. Menschen, die u volstrekt geen kwaad hart toedragen, zullen bij u komen „winkelen" zonder het minste of geringste idée om iets te koopen, hoewel zij u heele stapels artikelen voor den dag laten halen, en er op aandringen dat gij een of twee stuks levert van dingen, die alleen per dozijn verkocht worden. Nog meer schadeposten op het grootboek. Nog meer valsche bankbiljetten in de lade. Nog meer schulden te betalen voor andere menschen. Nog meer kleinzieligheid van den kant uwer handelsrelaties. Tegenslag op tegenslag, zwendelarij na zwendelarij, en verlies na verlies. Al die wederwaardigheden zullen óf u neerslaan, óf u opbeuren. Het is een *school van geduld.* Gij hebt menschen gekend, die onder deze wederwaardigheden baloorig en opvliegend en woedend en strijdlustig en dwarsch en norsch en onhandelbaar werden, en zij verloren hunne klanten, en hun naam werd een verfoeisel. Andere lieden zijn opgebeurd onder al deze weder-

waardigheden. Zij werden door de beproeving juist gesterkt. Zij zijn als rotsen: hoe meer zij aan weer en wind blootstaan, hoe onwrikbaarder zij blijken. In 't eerst moesten zij hun toorn bedwingen, in 't eerst moesten zij zich op de lippen bijten, in 't eerst dachten zij over 't nemen van eene flinke weerwraak, — maar zij wisten hun ongeduld meester te blijven. Zij geven nu vriendelijke woorden in ruil voor geniepige steken onder water. Met een minzaam voorkomen behandelen zij nu onhebbelijke klanten. Zij gebruiken nu geduld tegenover ongelukkige schuldenaars. Bij plotselinge tegenspoeden beschouwen zij de dingen nu van een Christelijk, een geloovig standpunt. Hoe zijn zij aan dat geduld gekomen? Door er een dominee 's Zondags eens over te hooren preeken? O neen! Zij verkregen het juist daar, waar gij het óók zult verkrijgen — indien gij het ooit verkrijgt: — bij het verkoopen van hoeden, het disconteeren van wissels, het verwerken van timmerhout, het ploegen van koren, het berieten van daken, het houden van pleidooien, enz. O, dat gij te midden van het rumoer en de zorgen en de overspanning van het dagelijksch leven de stem Gods mocht hooren zeggen: *„Bezit uwe zielen in lijdzaamheid! De lijdzaamheid hebbe een volmaakt werk!"*

Verder doe ik u opmerken, *dat het beroepsleven eene school van nuttige kennis is.* Kooplieden lezen zoo heel veel boeken niet, en bestudeeren geen wetenschappelijke werken. Zij dalen niet af in de diepten der geleerdheid; en toch — door nagenoeg al hunne werkzaamheden krijgen zij verstand van fi-

nantieele, en politieke, en aardrijkskundige, en rechtsgeleerde, en zedekundige vraagstukken. Het beroep is een strenge leermeester. Indien de leerlingen niet verkiezen te leeren, slaat het hen met zware verliezen om het hoofd en op het hart. Gij steekt 5000 dollars in de een of andere onderneming. In een ommezien is alles weg. „Dat is louter verlies!" zegt gij. O, neen! Gij hebt slechts leergeld betaald. Dat was louter onderwijs, zeer moeilijk onderwijs — ik heb u immers gezegd, dat uw bedrijf een strenge leermeester is? — maar 't was wel het geld waard. Door dien gang van zaken hebt gij dingen geleerd, die gij nooit van uw leven op eene andere wijze geleerd zoudt hebben. Handelaars in graan komen iets te weten omtrent de oogsten in den vreemde; kooplieden in fruit komen iets te weten aangaande de vooruitzichten der producten in Oostersche landen; fabrikanten van Amerikaansche of Europeesche goederen krijgen verstand van de inkomende rechten op ingevoerde artikelen; uitgevers van boeken moeten wel verstand trachten te krijgen van de nieuwste wetten op het copyrecht; reeders van schepen moeten wel kennis opdoen van winden en zandbanken en scheepvaart; en iedere baal katoen, en ieder vat rozijnen, en iedere kist thee, en elk suikerbrood vertegenwoordigt zoo- en zooveel litteratuur voor een man van zaken. En nu, mijn broeder, wat zijt gij voornemens te doen met die wetenschap? Verbeeldt gij u, dat God u eenig en alleen in die school der kennis heeft gebracht, opdat gij scherpzinniger in den handel zoudt worden, opdat gij

meer wereldsch succes hier op aarde zoudt hebben? O neen! — het is opdat gij die nuttige kennis zoudt nemen en dienstbaar maken voor Jezus Christus. Zou het mogelijk kunnen wezen, dat gij handel op vreemde landen gedreven hebt, en er toch nooit iets over u is gekomen van den Zendingsgeest, dat ge nooit gewenscht hebt iets te kunnen doen voor het zieleheil van vreemde volken? Zou het mogelijk kunnen zijn, dat gij bekend zijt geworden met al de slechte dingen, die er op het gebied van zaken plaats hebben, en dat gij nooit eene poging gedaan hebt om dat Evangelie te helpen verbreiden, dat bestemd is om alle kwaad uit te roeien, en alle verkeerdheden te verbeteren, en alle duisternis te verlichten, en alle ellende weg te nemen, en de menschen zalig te maken voor deze wereld en de toekomende? Zou het mogelijk kunnen zijn, dat gij — bekend met al de verwikkelingen van vele beroepen en bedrijven — niets zoudt afweten van de dingen, die zullen blijven voortduren nadat alle wissels en cognossementen en effecten en hypotheekacten reeds lang verschrompeld en in de vlammen van den jongsten dag verteerd zijn? Kan iemand wijs willen zijn voor den tijd, en een dwaas voor de eeuwigheid? . . .

Ik doe u ook opmerken, *dat het beroepsleven eene school voor de eerlijkheid is.* Niemand weet van te voren wat hij doen zal, wanneer hij in verzoeking wordt gebracht. Er leven duizenden menschen, die eerlijk en rechtschapen zijn gebleven, enkel en alleen doordien zij nooit op de proef zijn gesteld. Een man werd eenige jaren geleden tot tresorier of schatbe-

der van den Amerikaanschen Staat Maine gekozen. Hij was vermaard om zijne rechtschapenheid, practische werkzaamheid en oprechtheid; maar vóór en aleer er een jaar was verstreken, had hij 's lands kas ten eigen bate aangewend, en werd hij met smaad en schande van zijn post ontzet. Vroeger vermaard om zijne deugd Later vermaard om zijne slechtheid. Gij kunt zelf eene lange naamlijst van precies zulke mannen opnoemen, in wier eerlijkheid gij een onbepaald vertrouwen steldet, — maar toen zij op een zeker oogenblik in groote verzoeking kwamen, konden zij zich niet staande houden. Nog nooit zoovele verzoekingen tot oplichting en flesschentrekkerij als tegenwoordig. Geen enkele bepaling in het Wetboek van Koophandel, of er is het een of andere achterdeurtje in te vinden, waardoor een booswicht kan ontsnappen. O, wat al zwendelarijen bij het fabriceeren van goederen! Wat al „revolutiebouw" bij het uitbreiden van steden! Wat al schoonschijnend bedrog op het gebied van adverten tiën en reclames! Zóóveel afzetterij in de handelswereld, dat — als iemand zegt, als koopman een volmaakt eerlijk en rechtschapen leven te leiden, — er wel eens menschen zijn, die dit toeschrijven aan onnoozelheid en gebrek aan takt. Er bestaat thans gróóter behoefte aan eerlijkheid, dan ooit te voren: aan beproefde eerlijkheid, aan volmaakte eerlijkheid, — meer dan in die dagen, toen het drijven van koopmanschap eene eenvoudige zaak was, toen wol wol was, toen zijde zijde was, en toen de menschen menschen waren!

Hoeveel menschen denkt gij dat er in de handelswereld zijn, die naar waarheid zouden kunnen zeggen: „Bij al de dingen, die ik ooit verkocht heb, heb ik nooit de waarde der goederen overdreven; bij al de dingen, die ik ooit verkocht heb, heb ik nooit een gebrek in het metaal of weefsel trachten te verbloemen; onder al de duizenden dollars, die ik ooit in ontvangst heb genomen, bevond zich nooit één oneerlijk verdiende cent?" En toch, ondanks alles, tóch zijn er menschen, die dat kunnen zeggen: honderden die het kunnen zeggen, duizenden die het kunnen zeggen! Zij zijn nu nòg eerlijker, dan toen zij hun eerste baal rijst verkochten, of hun eerste vaatje boter, omdat hunne eerlijkheid en rechtschapenheid op de proef zijn gesteld, die proef hebben doorstaan, en haar zegevierend te boven zijn gekomen. Maar zij herinneren zich een tijd, toen zij een compagnon hadden kunnen bestelen, of er met het kapitaal van een bank van door gaan, of een onrechtvaardig vonnis uitspreken, of een valsche handteekening maken, of tot in het eindelooze geld leenen, zonder eenig voornemen of pogen om het terug te betalen, of iemand in een donkeren hoek sleuren, om hem daar te plunderen. Maar nooit of nimmer hebben zij één stap gezet op dien weg des verderfs! Zij kunnen hun gebed doen, zonder het gerammel van oneerlijk verdiend geld te hooren. Zij kunnen hun Bijbel lezen, zonder te moeten denken aan een tijd, toen zij — door het opsteken hunner vingers in de rechtszaal — zondigden tegen het Negende Gebod in dit heilige Boek. Zij kun-

nen denken aan den dood, en aan het daarna komende oordeel, zonder te moeten verbleeken van angst, — aan dien dag waarop alle kwakzalvers en afzetters en bedriegers en falsarissen openlijk verdoemd zullen worden. Het doet hunne knieën niet tegen elkaar knikken, en het doet hunne tanden niet klapperen, wanneer zij lezen: „*Gelijk een veldhoen eieren vergadert, maar broedt ze niet uit, alzoo is hij die rijkdom vergadert, doch niet met recht: in de helft zijner dagen zal hij dien moeten verlaten, en in zijn laatste een dwaas zijn.*"

O, welk eene school voor rechtschapenheid is het beroepsleven! Als gij ooit in verzoeking zijt geweest om uwe eerlijkheid te doen zwichten tegenover een u aangeboden voordeel, — als gij ooit ontwaakt zijt met een gevoel van verlegenheid, en gezegd hebt: „Enfin, ik zal een klein eindje van den rechten weg afwijken; niemand zal er iets van weten, en later kom ik wel weer geheel terecht, — het is slechts voor één keer!" — o, dat „slechts voor één keer!" heeft tienduizenden menschen voor dit leven in het verderf gestort, en hunne zielen verwoest voor de eeuwigheid. Het is zoo'n ontzaglijke school, dat beroepsleven: een school van rechtschapenheid. Een koopman te Liverpool ontving een Engelsch bankbiljet van vijf pond sterling (f 60,—), en toen hij het tegen 't licht hield, zag hij dat er tusschen de regels eenige woorden geschreven stonden met iets, dat op rooden inkt geleek. Na veel moeite gelukte 't hem, het geschrevene te ontcijferen; en nu kwam hij tot de ontdekking, dat het schrift afkomstig was van

een slaaf in Algiers, die in hoofdzaak dit zeide: „Wie dit bankbiljet in handen krijgt, zij zoo goed om kennis te geven aan mijn broeder John Dean, wonende nabij Carlisle, dat ik een slaaf van den Bey van Algiers ben." De koopman maakte de zaak bekend, riep de hulp in van ambtenaren der Regeering, en ontdekte wie de man was, die de woorden op het bankbiljet geschreven had. Eenigen tijd later werd de man gered, na elf jaar lang een slaaf van den Bey van Algiers geweest te zijn. Hij werd onmiddellijk in vrijheid gesteld, maar hij was zóó uitgeput door de ruwe behandeling en de doorgestane ontberingen, dat hij kort daarna overleed. — O, als sommige bankbiljetten, die door uwe handen gaan, al de tooneelen konden verhalen, waarvan zij getuigen zijn geweest, zou het grootste gedeelte een treurspel vormen, donkerder en aangrijpender dan een Shakespeare, een Schiller, of andere dramaschrijvers zich ooit gedacht hebben!

Als ik verder op dit onderwerp inga, word ik doordrongen van het gewicht dezer waarheid: *dat wij wat meer belangstelling moeten koesteren voor mannen van zaken.* Is het geen schande, dat wij op onze kansels niet veelvuldiger spreken over hunne worstelingen, hunne beproevingen en verzoekingen? Lieden die hard met de handen werken, zijn in den regel niet geneigd om veel belang te stellen in hen, die hard werken met het hoofd. De landlieden, die het koren en de haver en de tarwe verbouwen, komen wel eens in verzoeking om te denken, dat de graanhandelaars een gemakkelijk leventje hebben,

en hunne winst opstrijken, zonder er eenige inspanning voor in ruil te geven. De Grieksche wijsgeeren Plato en Aristoteles hadden zulk een afkeer van koophandel en kooplieden, dat zij den handel voor den vloek der natiën verklaarden, en den raad gaven om alle steden op minstens tien mijlen afstands van de zeekust te bouwen. Maar gij en ik weten, dat er geen ijveriger en edelaardiger mannen in de wereld zijn, dan die zich op het gebied van den handel bewegen. Sommigen hunner dragen lasten, die zwaarder zijn dan stapels metselsteenen, en zijn blootgesteld aan scherper dingen dan de Oostenwind, en beklimmen hooger bergen dan de Alpen of Himmalaya's, — en indien zij getrouw zijn, zal Christus op den jongsten dag tot hen zeggen: *„Wel, gij goede en getrouwe dienstknecht! over weinig zijt gij getrouw geweest, over veel zal Ik u stellen. Ga in, in de vreugde uws Heeren!"*

Wij spreken over de martelaars der Waldenzer valleien, en over de martelaars in de Schotsche Hooglanden, en over de martelaars in de Cevennes. Maar er zijn even waar en zeker martelaars op de koren- en op de effectenbeurs, martelaars op de bankiers- en op de wisselkantoren, martelaars achter de schrijftafels van kooplieden in graan en in olie en in suiker en in allerlei andere dingen, — die door nòg heeter vuren gaan, of met hun hals onder nòg scherper bijlen komen. Dus betaamt het ons, alle gemelijkheid en ontevredenheid uit ons leven te verbannen, nu de zaak aldus gesteld is. Wij zien terug op den tijd, toen wij nog school gin-

gen, en wij herinneren ons de roede, en wij herinneren ons de zware taak, en wij klaagden toen verschrikkelijk; maar thans zien wij in, dat het tot ons bestwil was. Het beroepsleven is een school, en de taken zijn zwaar, en de kastijdingen zijn somtijds zeer gevoelig, — maar klaag er niet over! Hoe heeter het vuur, hoe beter de loutering. Er jubelen op den huidigen dag voor Gods troon mannen, die hier op aarde uit alles, behalve uit hun doodkist, verjaagd werden. Zij werden vervolgd, zij werden gevangen gezet voor schuld, zij werden door politie-agenten overstelpt met een stortvloed van insinuaties en dagvaardingen, hun inboedel werd verkocht door de deurwaarders, zij konden nooit een accoord sluiten met hunne schuldeischers, zij moesten altijd acceptaties teekenen. In hun sterfuur werden zij nog beangstigd door een woesten ruk aan de huisschel, in beweging gebracht door een verwoeden schuldeischer, die het meer dan schandelijk en onbeschaamd vond, dat iemand het durfde wagen te sterven vóór en aleer hij zijn nog openstaand saldootje van zes stuivers betaald had. Ik heb eens een vriend gehad, die erg ongelukkig was geweest. Alles liep hem tegen. Hij had goed verstand van zaken, en zijn zedelijk leven liet niets te wenschen over, maar hij was een van die menschen, zooals gij wel eens meer gezien zult hebben: voor wie alles schijnt mis te loopen. Zijn leven werd hem tot een plaag. Toen ik hoorde dat hij dood was, zeide ik: „Gelukkig! dan is hij nu eindelijk van de deurwaarders af!" Wie zijn die

blinkende en stralende zielen voor den troon? Wanneer de vraag gedaan wordt: „Wie zijn zij?" antwoorden de engelen, die op de kristallen zal staan: *„Dezen zijn het, die uit de groote verdrukking (de beroepszorgen) komen; en zij hebben hunne lange kleederen gewasschen, en hebben hunne lange kleederen witgemaakt in het bloed des Lams."*

O, mijne broeders, gij hebt in uw beroep en in uwe zaken behoefte aan genade. Handelswetten zijn allen zeer goed in hun soort; maar er komen tijden, waarin gij iets meer noodig hebt, dan deze wereld u kan of zal geven. Gij hebt God noodig! Door Hem te missen, hebben sommigen uwer bekenden zich laten verleiden om valschheid te plegen, en hunne vrienden te mishandelen, en hunne vijanden te vervloeken, — en hunne namen zijn openbaar gemaakt onder die der schurken, en zij zijn tot poeder vermalen; terwijl andere mannen, die gij óók gekend hebt, denzelfden noodlottigen samenloop van omstandigheden zegevierend te boven zijn gekomen. Er zijn op den huidigen dag hier mannen aanwezig, die den strijd gestreden en de overwinning behaald hebben. De menschen komen uit den winkel van dien man en zeggen: „Nu, als er ooit een Christelijk koopman geweest is, dan is hij er een!" De eerlijkheid houdt de boeken en bedient de klanten. Het licht uit de eeuwige wereld straalt door de winkelramen naar binnen. Liefde tot God en liefde tot de menschen heerschen in dat magazijn. Op zekeren dag loopen de menschen de straat door en bemerken zij, dat de luiken niet van de uitstalkasten

zijn weggenomen. De deur van het magazijn is nog gesloten en gegrendeld. De menschen vragen: „Wat zou er gebeurd zijn?" Gij komt wat naderbij, en gij leest op een papier aan de deur: „Gesloten wegens overlijden van een lid der firma." Dien geheelen dag wordt er in al de handelskringen over gesproken, welk een goed man er is heengegaan. De grootste handelsvereenigingen besluiten, brieven van rouwbeklag aan het sterfhuis te zenden, en de Kerken van Christus bidden: „*Help ons, o Heer! want de vrome is heengegaan!*" Hij heeft zijn laatsten koop gesloten, hij heeft zijn laatste verlies geleden, hij heeft onder zijne laatste vermoeienis gezucht. Zijne kinderen zullen de vruchten van zijn ijver oogsten, of — indien er tengevolge van de tegenspoeden geen geld overblijft — zij zullen een erfdeel van gebeden en Christelijke voorbeelden hebben, dat tot in alle eeuwigheid duurt. Hemelsche belooningen voor aardsche tucht. Dáár zullen de goddeloozen ons niet meer kwellen, en zullen de vermoeiden rust vinden! — AMEN.

XIX.

EEN KORF MET ZOMERVRUCHTEN.

> En Hij zeide: Wat ziet gij, Amos? En ik zeide. Een korf met zomervruchten. AMOS VIII : 2.

Een breedgeschouderd, zwaargebouwd, kloekmoedig man was uitgezonden om Israël te bestraffen. Zijn naam was Amos. Hij had zijn leven gesleten te midden van schapen en runderen; en boven en behalve zijne werkzaamheden als schaapherder, was hij óók nog belast met het aflezen (inzamelen) der vruchten van den wilden vijgeboom, een zeer moeilijk werk, want als men die vruchten niet behoorlijk rijp liet worden, en zij niet vóór dien tijd van volkomen rijpheid beprikt werden met de tanden van een ijzeren kam, liepen zij gevaar van bitter en totaal oneetbaar te worden. Doordien hij steeds op het platteland gewoond had, kon Amos nooit beginnen te schrijven of te spreken, of zijne uitdrukkingen en zinnebeelden waren van landelijken aard: vol van dorschvloeren, van met schoven beladen wagens,

van sprinkhanen, van korenvelden en maaiers, van vruchtboomen, van wijngaarden, en in mijn tekst van *„een korf met zomervruchten."* Wat soort van vruchten dat nu juist waren, weet ik niet bepaald, — misschien waren het wilde vijgen, of granaatappelen, of gewone vijgen; maar dit weet ik wel, dat God er aan Israël, en ook aan ons, deze waarheid mede wilde te kennen geven: dat geestelijke zegeningen, evenals zomervruchten, onmiddellijk gebruikt moeten worden, omdat zij anders bederven.

Velen uwer zullen zich nog wel herinneren, dat er — weinige jaren geleden, toen de perzikoogst zeldzaam vroeg en snel rijp werd — eene menigte spoortreinen en stoombooten naar onze stad kwamen, allen beladen met deze overheerlijke vruchten. Doch die vruchten waren overrijp, en niet geschikt om te wachten totdat de overvoerde markten hun voorraad opgeruimd hadden; en dientengevolge werden er honderdduizenden dollars aan waarde van die vruchten op straat neergeworpen, en in de rivieren uitgestort, en op wagens buiten de stad gebracht, om er de landerijen mede te bemesten. O, die vergankelijke natuur der zomervruchten! En evenzoo is het gesteld met onze geestelijke zegeningen, die onmiddellijk aanvaard en gebruikt moeten worden, of nooit meer te gebruiken zijn. En daarom wensch ik u — in plaats van met u rond te wandelen door de zalen van een landbouwtentoonstelling — met de diepste en innigste gevoelens uwer ziel een blik te doen slaan op dezen tekst, die uwe laatste kans op den hemel afschildert, en

dit op de zinrijkste wijze doet. „*Ziet, een korf met zomervruchten!*"

Was deze uitroep in mijn tekst de ondoordachte beeldspraak van een man, die zich een volslagen vreemdeling toont op letterkundig gebied? Wat dunkt u, zou de vergelijking opgaan? Bestaat er eenige overeenkomst tusschen het Evangelie en zomervruchten? O, ja! Zij beiden doen in de eerste plaats *aan gezondheid denken.* God geneest elken zomer de ziekten der wereld door middel van de boomgaarden en druiventrossen. Het mislukken van den vruchtenoogst zet de deur wijd open voor alle soorten van ongesteldheden; en een ruime overvloed van vruchten brengt gewoonlijk een verbetering in den gezondheidstoestand teweeg. En zoo staat ook dit Evangelie gelijk met *gezondheid.* Het maakt den mensch krachtig voor den arbeid, en sterk voor den strijd. Het geneest geestelijke ziekten en kwalen. Het helpt de afgetobde ziel weer voort op den weg naar den hemel. Het is eene vernieuwing der jeugd. Het is beterschap. Het doet de oogen glinsteren van de heerlijkste verwachtingen. Het doet den geest huiveren onder het ontzaglijke voorgevoel der toekomende heerlijkheden. Het is geen zwakke of ziekelijke sentimentaliteit. Het hielp Paulus om zonder blikken of blozen te blijven staan op het dek van het zinkende korenschip, — en het hielp Luther zijne uitdagende „Stellingen" nagelen aan de deur der Wittenberger slotkapel, met dreunende hamerslagen, welker echo's door alle eeuwen zullen blijven weerklinken. Het heeft tienduizenden zielen

geholpen om door golven en vlammen heen in de eeuwige heerlijkheid te springen. O, het is een krachtig en machtig Evangelie! En omdat het in zichzelf zoo machtig is, maakt het ook den mensch machtig. Het geeft hem eene overweldigende kracht in den dag der ellende. De Kerk roept tot Jezus in het Hooglied: *„Versterk mij met de appelen!"* en daarom schud ik een geheelen boomgaard vol vruchten boven u uit, terwijl ik lees, dat *„de vrucht des Geestes is liefde, blijdschap, vrede, lankmoedigheid, goedertierenheid, goedheid, geloof, zachtmoedigheid, matigheid."* Raapt ze maar op van den grond, — de voorraad is groot, rijk, overvloedig! En neemt ze dan mede naar huis, *„een korf met zomervruchten."*

Ik doe u opmerken, dat de overeenkomst óók gelegen is in het feit, dat een zomervrucht *aangenaam voor het oog en voor den smaak is.* En zoo heeft ook het Evangelie, wanneer de mensch het naar den eisch ziet en smaakt, iets buitengewoon lieflijks. Hetzij de zomervruchten opgestapeld liggen in den boomgaard, of op den vloer der schuur, of in een schotel op de tafel, — die mengeling van groen en goud en rood en bruin op de wangen der vruchten is uiterst bekoorlijk. Zooals gij weet, houden sommige kunstschilders zich hoofdzakelijk bezig met stillevens en andere afbeeldingen van zomervruchten; en terwijl Correggio zijn genot vindt in het schetsen van lichamelijke schoonheid, en Mesdag het zeeschuim op zijn doek laat vallen, en Albert Cuyp zijne kudden tegen den avond stalwaarts drijft, en Rosa Bonheur de steigerende rossen bij den hal-

ster grijpt op de „Paardenmarkt," en Edwin Landseer zijne honden fluit, — zijn er onder onze hedendaagsche schilders velen, die al hun genie en talent aan vruchtenstukken wijden, en daar verwonder ik mij volstrekt niet over. Er is iets onbeschrijflijk schoons in vruchten. En zoo is het ook met het Evangelie van Jezus Christus. Het bekoort ouden en jongen, gezonden en zieken, wijzen en onwetenden. Het bezit de glinstering der golven, het aroma der bloemen, de betoovering der muziek. 't Is de verkwikking der eeuwen. De godsdienst van Jezus wil de menschen niet tot kloosterlingen en huilebalken maken. *„Hare wegen zijn wegen der lieflijkheid, en al hare paden zijn vrede."*

In de maand Juni van het jaar 1815 was er een hoogadellijk gezelschap bijeen in een der aanzienlijkste huizen van Londen. Ook de Prins-Regent was er bij tegenwoordig, en de feestelijke samenkomst werd opgeluisterd door heerlijke muziek en een weelderigen maaltijd en fonkelende diamanten. Juist terwijl er een quadrille geformeerd zou worden, snelden alle aanwezigen plotseling naar de vensters. Wat was er gebeurd? Henry Percy was de tijding komen brengen, dat de slag van Waterloo geleverd was, en dat Engeland dien slag gewonnen had. Eensklaps liet men het dansen in den steek; de feestgenooten stroomden naar alle kanten uiteen; de lords, de ladies en de muzikanten vlogen de straat op, — en nog geen vijftien minuten na de eerste aankondiging van het groote en goede nieuws, was er geen enkele gast meer in het huis te vinden. O, gij,

die aan den feestdisch dezer wereld gezeten zijt, of u rondwentelt in hare lusten en ijdelheden! als gij nu eens de lieflijke klanken der Evangelie-bazuin kondet hooren, die Jezus' zegepraal over zonde en dood en hel verkondigt, — gij zoudt naar buiten snellen, verheugd over die eeuwige verlossing! De slag van Waterloo tegen de zonde is geleverd, en onze Opperbevelhebber heeft het pleit gewonnen. O, welk een oorzaak van blijdschap is er over zulk eene verlossing! 't Is mij hetzelfde, welke beeldspraak of welke vergelijking gij bezigt, — breng het tot mij, opdat ik er gebruik van kan maken. Amos zal het ééne zinnebeeld brengen, Jesaja een ander, David weer een ander, Johannes nog een ander. Schoon om de vergiffenis. Schoon om den vrede. Schoon om de beloften en verwachtingen. Ik stort haar voor u uit, de volgestapelde, groote, diepe, rijkvoorziene *„korf met zomervruchten."*

Gij zult opgemerkt hebben, dat, *wanneer een zomervrucht niet onmiddellijk genuttigd wordt, zij weldra bederft.* Allereerst komen er vlekjes en spikkels op; daarna ontstaan er allerlei gebreken aan; na eenigen tijd begint zij bedenkelijk week en zacht te worden; en eindelijk moet zij worden weggeworpen. En zoo heb ik u ook te zeggen, dat alle geestelijke voordeelen, alle ons door het Evangelie geboden gelegenheden, alle godsdienstige voorrechten, juist omdat zij zoo schoon en zoo aantrekkelijk zijn, zeer schielijk voorbijgaan, indien gij er geen gebruik van maakt. Ik denk, dat gij wel eens bespeurd zult hebben, hoe schielijk de dagen en de jaren verstrijken.

Elke dag schijnt in mijne oogen *„een korf met zomervruchten:"* de morgenlucht is purperkleurig, de middag is opaalachtig, de avondwolken zijn gloeiend rood. Elke dag heeft zijne reeks van zegeningen, en zijn met vruchten beladen tak van gelegenheden. Maar hoe spoedig zijn zij weg! Even spoorloos verdwenen als de vruchten, die verleden najaar van de boomen vielen en wegrotten. Elk jaar heeft meestal zijn eigenaardig kenmerk. In het eene barstte de oorlog uit; in het andere richtten de sprinkhanen zulke vreeselijke verwoestingen aan; in het volgende woedde de cholera, — maar onverschillig hoe elks eigenaardig kenmerk geweest moge zijn, zij zijn allen weg, op één na. Van de zesduizend jaren van het bestaan dezer wereld is er slechts één overgebleven. Ja, de helft van dit overgebleven jaar is nu reeds om, of nagenoeg om, en de klepel in de klok der maanden zal dus eerlang weer twaalf slaan, en dan zal ook dit jaar weer even dood zijn als al zijne voorgangers. In uwe bibliotheek zet gij de historische werken naast elkaar: eerste deel, tweede deel, derde deel, vierde deel; en zoo is de geschiedenis van het verleden geboekt in zesduizend deelen, elk deel van driehonderd vijfenzestig bladzijden, en in den jongsten dag zult gij ze, met één oogopslag, allen doorlezen. De tijd, hoe snellijk gaat hij henen! Grijze haren beginnen er zich hier en daar onder u te vertoonen, en sommigen uwer weten het niet. De „eendenpootjes" komen dichter bij de hoeken der oogen. Uw houding en uw manier van loopen is gebukter dan vroeger. Gij

hebt er reeds over gesproken, of gij niet veel gemak zoudt hebben door een bril te gaan dragen. Gij gaat van de dertig in de veertig over, en van de veertig in de vijftig, en van de vijftig in de zestig, en van de zestig in de zeventig. De kleur verdwijnt uit de *„korf met zomervruchten."* De angel der zorgen heeft er het merkteeken van zijn steek op achtergelaten. Het werk der verwoesting heeft een aanvang genomen, en de volle korf met menschelijk leven zal spoedig geledigd zijn in de diepte van den grafkuil.

En voorts maak ik u opmerkzaam *op de vergankelijke natuur van alle godsdienstige omgevingen.* Gij gaat den een of anderen keer naar eene godsdienstige bijeenkomst, en gij zegt: „Is het toch niet iets heerlijks? Hoevele rijpe, godsdienstige ervaringen! Wel, het is als *„een korf met zomervruchten!"* Maar weet gij niet, dat al die Christelijke banden en betrekkingen de ziel zullen loslaten? Uw geloovige vader en moeder, die een zegenenden invloed op u hebben geoefend, begrijpt gij niet, dat zij van u zullen heengaan? Bemerkt gij niet, dat zij hunne ziekten reeds niet meer zoo spoedig als vroeger te boven komen? Bespeurt gij niets van het feit, dat zij zich niet zoo schielijk meer als vroeger van een gevatte koude herstellen? De zaak is, dat zij meer gebeden voor u gedaan hebben, dan zij ooit weder doen zullen. Zij zijn den laatsten mijlpaal op den weg naar huis voorbijgegaan; en indien gij nog een weinig voordeel wilt hebben van die „korf met zomervruchten," doe het dan nu, of gij zult het nooit meer kunnen doen. Sommigen uwer weten niet wat het is, daar te staan

tegenover en neer te zien op de koude en strakke gelaatstrekken van een geloovigen vader of eene geloovige moeder. Ik weet wèl, wat het is. In den tijd van vijf minuten denkt gij aan al de onvriendelijke woorden, die gij hun ooit hebt toegevoegd. Gij kunt hun doodkist bedekken met kransen en bloemen en linten; maar toch kunt gij er nooit iets aantrekkelijks van maken. Het is verdriet, en niets anders dan verdriet, voor hen, die er omheen zitten te zuchten met het besef, dat die dierbare lippen nooit weer voor u zullen bidden, en die handen nooit weer met deelnemende belangstelling de uwe zullen drukken. Wanneer gij u neerbuigt en voor het laatst een kus drukt op dat gerimpelde voorhoofd, even voordat het deksel dichtgeschroefd wordt, zult gij denken aan hetgeen ik u op dit oogenblik gezegd heb. O, als uw vader en moeder nog in leven zijn, nog den invloed van hun geloof op u kunnen doen werken, — heb hen lief zoolang gij het nog kunt en nog moogt! Volg hun voorbeeld! Doe uw voordeel met hunne gebeden! Zij zijn rijp voor den hemel en kunnen hier niet altijd blijven. De *„korf met zomervruchten"* zal spoedig verdwenen zijn!

En zoo is het óók gesteld, mijne vrienden! *met al Gods aanbiedingen van genade en zaligheid.* Zijt gij zoo onnoozel om te meenen, dat al die voorrechten steeds zullen blijven voortduren? O neen! Elke gelegenheid tot redding en zaliging schijnt geen rust of duur te hebben voordat zij ons verlaten heeft. Heengegaan de predikatiën; heengegaan het psalmgezang; heengegaan de prikkels van Gods Eeuwigen

Geest. De vruchten van het onsterflijke leven, zoo schoon en aanlokkelijk, worden niet zoodra voor de ziel neergezet, of zij verdwijnen weer. Het Thebaansche legioen bestond uit zesduizend zeshonderd zes en zestig manschappen: de Romeinsche Keizer Maximianus (285 na Chr.) gaf bevel, dat dit heirleger gedicimeerd moest worden, d. w. z. om de tien man zou er één met het zwaard worden ter dood gebracht. En zoo geschiedde het. Maar de overgebleven soldaten onderwierpen zich niet aan het keizerlijk gezag, en daarom had er weer een decimeering plaats, totdat al de zesduizend zeshonderd zes en zestig manschappen om het leven waren gebracht. Welnu, ik weet niet hoeveel menschen er heden in dit bedehuis bijeen zijn, maar het is een heirleger. Doch het zal gedecimeerd worden. Van elke tien zal er weldra één heengegaan zijn, en daarna zal het werk voortgezet worden; en weder zal er van elke tien één heengaan, en nogmaals zal de decimeering plaats hebben, en nogmaals, en nogmaals, totdat geen der hier aanwezigen meer in leven is. Onze doode lichamen zullen ergens op eene begraafplaats, of op een kerkhof, of op een slagveld, of op den bodem der zee komen te liggen; maar uwe zielen zullen aanlanden op een der beide plaatsen, welker namen ik niet behoef te noemen, omdat zij u op dit eigen oogenblik reeds met overweldigende kracht en nadruk in de ooren klinken!

Velen hebben hunne gelegenheid ongebruikt voorbij laten gaan. Dit feit is nu niet meer te verbloemen: zij hebben hun kans laten verloopen. Zij

kwamen binnen en bezagen de *„korf met zomervruchten."* Zij bewonderden de sierlijkheid van het rietwerk, de fijnheid van den bast, de mooie groene kleur der bladeren. Daarop gingen zij heen. Zij kwamen terug, en bewonderden alles nogmaals. Maar op zekeren dag kwamen zij weer, en toen bemerkten zij, dat al die heerlijkheid verdwenen was, en dat de vruchten waren weggeworpen. Zij kwamen op een zekeren avond. Zij zagen de zon ondergaan. Zij hebben de zon nooit meer zien opgaan. De predikant sprak den zegen over hen uit. Het was de laatste zegenbede, die zij ooit hoorden. Zij zetten hun laatsten stap, zij spraken hun laatste woord, zij deden hun laatsten ademtocht, zij lieten hun laatste kans verloopen. Gelukkig voor ons is hunne stem niet krachtig genoeg om hier beneden tot ons door te dringen, anders zou ons leven op deze aarde onuitstaanbaar zijn door al dat gehuil en gejammer. De muur is zóó dik, dat wij geen enkel woord van hun kermend geklaag kunnen hooren. Vergaan! Vergaan! Zij zeggen nu niet meer, dat er nog tijd genoeg is. Zij bekommeren zich nu niet meer om uur of tijd. Zij klagen nu niet langer over de wispelturigheid der Christenen; zij hebben nu genoeg met hun eigen toestand te doen. Zij betoogen nu niet meer, dat er zoo iets als een verloren ziel niet bestaat; zij hebben den schok gevoeld, die het gevolg is van een val in tienduizend vademen diepte. O ongeloovige man! ga heen en poog hen te overtuigen, dat er geen vergelding bestaat voor een ziel, die God vergeet! Breek open

de poort, snel henen door het vuur; spring op den rand der uiterste klip, en roep hun toe: „Er *is* geen hel!" En tienduizend stemmen zullen terugschreeuwen: „Er is *wél* een hel! Ziet gij de poort niet? Voelt gij de pijn niet? Wij zijn hier nu reeds vijfhonderd jaren geweest, en toch zijn de smarten nog pas begonnen! Keer terug, en vertel alles wat gij gezien hebt! Zeg hun, dat wij eenmaal waren zooals zij nu zijn, en dat zij, tenzij zij berouw hebben en zich bekeeren, zullen worden zooals wij nú zijn! De vruchten van den boom des levens waren voor ons neergezet, schoon als *„een korf met zomervruchten,"* — maar wij wilden er niets van nemen of weten, en daarom sterven wij nu den eeuwigen dood. Verloren! Verloren!"

Mijne vrienden, de practische vraag is nu maar: Zoudt gij *uwe* kans willen missen? Het aanbod der zaligheid wordt ons nú voorgehouden. Het zal niet altijd blijven voortduren. De dag der genade zal eenmaal *voorbij* zijn gegaan. De waarschijnlijkheid bestaat, dat er onder deze schare toehoorders sommigen zijn, die hunne gelegenheid ongebruikt voorbij zullen laten gaan. Ik houd mijne hand aan uwe pols en ik bemerk, dat de koorts een aanvang heeft genomen. Ik werp een blik op uw gelaat, en ik zie daarop de schaduw van een u boven het hoofd hangend vonnis. Ik luister naar uwe ademhaling, en ik verbeeld mij, dat die reeds aan den laatsten snik doet denken. Sommigen uwer zullen verloren gaan! Zie, daar valt gij nu, — naar beneden uit den hemel, uit het leven,

uit den vrede, — naar beneden! naar beneden!

Ik herinner mij, dat ik gelezen heb, hoe Leonidas, koning van Sparta (491—480 vóór Chr.), met driehonderd man in den bergpas tusschen Eta en de zee stond, om de Perzische legerscharen terug te slaan. De Perzische troepen kwamen aanrukken. Zij hakten hem en zijne driehonderd helden in de pan. O, dat God in deze oogenblikken mij, een armen, zwakken man, wilde wapenen met bovennatuurlijken moed, om post te vatten in den bergpas van deze heerlijke Sabbathsure, en den weg te versperren aan dit leger, dat ik daarvoor mij het pad des doods zie betreden! Halt! o rampzalige zielen! Ik zwaai het tweesnijdend zwaard naar beide kanten! Halt! halt! Zet geen enkelen stap meer op dit pad naar de diepte! Waarom zoudt gij sterven, als het niet noodzakelijk is? Zijt gij zóó belust op pijn, en zonde, en zorg, en ellende, dat gij de schuimende golven van het verderf wilt doorwaden om ze te winnen? Is er dan niets in de deelnemend belangstellende tranen uwer vrienden, niets in het verzoenend offerbloed van den Zoon Gods, niets in de sterfbed-ervaringen van hen, die u lief en dierbaar waren, niets in den dreunenden slag van het verpletterend vonnis, — is er in dat alles niets, dat u tot nadenken kan stemmen.

Ik kan hooren aan de manier, waarop de koster der dorpskerk de klok luidt, of hij spoedig zal ophouden met luiden. Wanneer hij begint te luiden, zweeft de muziek zachtkens voort in de ruimte: de klok vult de lucht met muziek. Hij grijpt en trekt

met krachtige rukken; maar eene poos later, wanneer de paarden zijn ingespannen, en de menschen van alle kanten toestroomen, begint er wat meer tijd te verloopen tusschen de slagen der klok. Het luiden gaat al langzamer en langzamer, want het zangerig luiden is nu in een eentonig geklepper overgegaan, en na verloop van eenigen tijd houdt het geheel op. — O zondaar, hoe lieflijk zijn de uitnoodigingen van het Evangelie tot u gekomen! Roepstem na roepstem. Uitnoodiging na uitnoodiging. Als een stortvloed. Ja, als een u overstroomende stortvloed. Hoe uitlokkend en aanmoedigend klonk het klokgelui! Maar het schijnt alsof, ten opzichte van sommigen uwer, Gods geduld is uitgeput, en alsof Zijne genade bijna spoorloos verdwenen ware. De klok luidt heden trager en langzamer, dan zij ooit te voren geluid heeft, en alsof zij zoo aanstonds zal ophouden. Ja, wij schijnen reeds aan het wegstervende geklepper toe te zijn. Nog driemaal zal de klepel aanslaan, — misschien slechts driemaal: Klep! Klep! Klep!

Om deze verheven waarheid te doen uitkomen, dat godsdienstige voorrechten, zoolang zij duren, aantrekkelijk zijn, maar ons zeer spoedig ontvallen, toonde God aan Amos, den ossenherder, in een visioen, de schoone, maar vergankelijke *„korf met zomervruchten."* — AMEN.

XX.

LIEFDEVLEUGELEN.

Uw loon zij volkomen, van den Heer, den God Israëls, onder Wiens vleugelen gij gekomen zijt om toevlucht te nemen. RUTH II : 12.

Het tooneel der handeling is een oogstveld in het Oosten. Graan overal op het land staande. Graan op hoopen. Graan aan schoven.

Terzijde van het veld eene witte tent, om er het middagmaal in te nuttigen, — er staan kruiken met azijn of met rinschen wijn, om den dorst der in de hitte arbeidende landlieden mede te lesschen. Forsche, zwaargebouwde mannen slaan hunne sikkels in het ruischende koren. Anderen vlechten de banden der schoven, nemen het eene einde van den band onder den arm, en verzamelen met den vrijen arm en voet de schoof bijeen. Door de zon gebruinde vrouwen rapen de overal verspreid liggende halmen op, en brengen ze aan de binders. Boaz, een welgevormd Oosterling, met grijzen baard en

vriendelijk gelaat, de eigenaar van het veld, houdt toezicht op den geheelen gang der werkzaamheden, taxeert de waarde van het geoogste graan, en berekent hoeveel efa's er van elken bunder zullen komen; en zijn grootmoedig, deelnemend hart heeft medelijden met de zich overwerkende mannen en vrouwen, wier bleek gelaat schier een bezwijming doet vreezen in deze heete middagzon.

Maar er is ééne vrouw, die in bijzondere mate 's mans aandacht trekt. Zij is bestemd om weldra mede-eigenares van zijn veld te worden. Zij is uit een vergelegen land herwaarts gekomen, eenig en alleen met het doel, om een oude vrouw genoegen te doen. Ik weet niet hoedanig hare gelaatstrekken waren; maar wanneer de Heer onze God achter het gelaat eener vrouw de lamp van den moed, en van het geloof, en van de zelfopoffering zet, dan komt er een glans van heerlijkheid op, die onafhankelijk is van de gelaatstrekken. Zij is bestemd om een der voorouders van Jezus Christus te worden. Zoodra Boaz, de eigenaar van den akker, te hooren krijgt dat het Ruth is, begroet hij haar met eene zegenbede: *„Uw loon zij volkomen, van den Heer, den God Israëls, onder Wiens vleugelen gij gekomen zijt om toevlucht te nemen."* Jezus vergelijkt zichzelven bij eene hen, die hare kiekens onder hare vleugelen vergadert. In Deuteronomium wordt God voorgesteld als een arend, die zijn nest opwekt. Op een groot aantal plaatsen in de Psalmen bezigt David zinnebeelden uit de vogelenwereld; terwijl mijn tekst melding maakt van de vleugelen Gods, waar-

onder een arme, vermoeide ziel eene toevlucht was komen zoeken.

Daarom verzoek ik u, mij uwe aandacht te schenken, nu ik, het zinnebeeld van mijn tekst tot grondslag nemend, in allen eenvoud en liefde tot u wensch te spreken over DE VLEUGELEN VAN DEN ALMACHTIGE.

Allereerst doe ik u opmerken, dat het *snelle vleugelen* waren, waaronder Ruth eene toevlucht was komen nemen. In heel het werk van Gods handen is er niets merkwaardigers dan een vogelvleugel. Gij zijt er misschien wel eens verbaasd over geweest, als gij zaagt, hoe ver een vogel kan vliegen met één slag van zijne vleugels; en wanneer hij op voedsel uitgaat, of door vrees gedreven wordt, kan het voortstuwingsvermögen van een paar vogelvleugelen eene onberekenbare snelheid verkrijgen. De Engelsche lords plachten zich te beroemen op den spoed hunner valken. Als die vogels getemd waren, hadden zij iets in hunne bewegingen, dat aan een bliksemschicht deed denken. Hoe rap waren de postduiven ten tijde van den Romeinschen keizer Antonius en in de dagen van het beleg van Jeruzalem! Een verwonderlijke spoed! Een postduif werd opgelaten te Rouaan in Frankrijk en kwam neer te Gent in België — een afstand van negentig mijlen — in den tijd van één uur. De postduiven waren de telegrafen van den ouden tijd. Op de eene plaats heeft men zwaluwen geschoten, die de nog onverteerde rijst van velden op eene andere, ver van daar gelegen plaats in hun maag hadden, waaruit bleek, dat zij in den tijd van zes uren vierhonderd mijlen gevlo-

gen hadden. Men heeft berekend, dat eene zwaluw in de tien jaren van haren gemiddelden levensduur ver genoeg vliegt, om negenentachtig maal de reis rondom de wereld te doen, zóó groot is hare snelheid. En zoo zijn ook de vleugelen van den Almachtige, waarvan in mijnen tekst gesproken wordt, snelle vleugelen. Zij zijn snel, wanneer zij op een vijand aanvallen, en snel wanneer zij Gods vrienden te hulp komen. Wanneer een vader en zijn zoon samen langs een weg wandelen, en het kind te dicht bij een afgrond komt, hoe lang zou het dan wel duren eer de vader zijn kind uit dat levensgevaar gered heeft? Langer dan het God tijd kost, om tot redding Zijner kinderen toe te snellen. Het is een feit, dat gij u onmogelijk aan Gods nabijheid en toezicht kunt onttrekken. Al neemt gij het stoomschip, of den sneltrein, Hij is voortdurend bij u. „*Waar zou ik heengaan voor Uwen Geest? en waar zou ik heenvlieden voor Uw aangezicht? Zoo ik opvoer ten hemel, Gij zijt daar; of bedde ik mij in de hel, zie, Gij zijt daar. Nam ik vleugelen des dageraads; woonde ik aan het uiterste der zee; ook dáár zou Uwe hand mij geleiden, en Uwe rechterhand zou mij houden!*"

De Arabische gazelle is zoo vlug als de wind. Zoodra zij slechts een schijn of schaduw van den jager bespeurt, zorgt zij wel, dat er onmiddellijk een aantal steile klippen tusschen haar en hem zijn. Salomo vergelijkt tot vier- of vijfmaal toe Christus bij een Arabische gazelle (hoewel hij er een anderen naam voor bezigt) als hij zegt: „*Mijn liefste is gelijk eene ree.*" Het éénige onderscheid is hierin ge-

legen, dat de ree van ons wegsnelt terwijl Jezus naar ons toe komt. Wie anders dan Christus kon vlug genoeg bij de hand geweest zijn om Petrus te helpen, toen het golvend plaveisel onder den druk zijner voeten bezweek? Ik heb eens een vriend gehad, die tijdens den grooten Amerikaanschen burgeroorlog op zekeren dag post had gevat bij den spoorweg te Carlisle in den Staat Pennsylvanië, toen er te Antietam gebrek aan ammunitie was gekomen; en toen zag hij den trein uit Harrisburg vertrekken, beladen met kruit en lood, waarmede men onder donderend geraas naar het slagveld ging. Hij zeide, dat die trein aan geen enkel tusschenstation ophield. Voor geen enkele helling liet men de remmen werken. Voor geen enkel gevaar hield men op. De wielen waren gloeiend van de snelle vaart, waarmede zij voorbijsnorden. Indien de trein niet op tijd aankwam met de ammunitie, kon hij evengoed in 't geheel niet aankomen. En zoo, mijne vrienden, zijn er ook tijden in ons leven, waarin wij onmiddellijk hulp moeten hebben — of vergaan. De genade die te laat komt, is in 't geheel geen genade. Wat gij en ik noodig hebben, is een God — *nú!* O, is het geen heerlijke gedachte, dat God zich altijd zoo snellijk tot Zijne dierbare kinderen spoedt? Wanneer een zondaar naar vergeving smacht, of een verdoolde ziel hulp noodig heeft, — sneller dan duivenvleugelen, sneller dan zwaluwvleugelen, sneller dan arendsvleugelen, zijn dan de vleugelen van den Almachtige!

Ik doe u, het denkbeeld van mijn tekst verder uitwerkende, voorts opmerken, dat de vleugelen, waar-

onder Ruth eene toevlucht was komen zoeken, *zeer breede vleugelen* waren. Op het Rotsgebergte heeft men arenden geschoten, die vleugelen hadden, welke van punt tot punt bijna drie meter reikten. Wanneer de koning der lucht op zijne rots zit, spreidt hij zijne vleugelen uit over al de arendjes in het nest; en als de oude arend van de klip afsteekt, doet zijne schaduw denken aan eene voorbijdrijvende onweerswolk. En zoo zijn ook de vleugelen van God *breede vleugelen*. Ruth was onder die vleugelen geweest in hare kindsche dagen, — in de dagen van haar gelukkig meisjesleven in het land Moab; ten dage toen zij hare hand gaf aan Machlon in haar eerste huwelijk; ten dage toen zij schreide aan zijn graf; ten dage toen zij heenzwierf in de wildernis der armoede; in de dagen toen zij de weinige gerstehalmen opraapte, die men volgens de goede oude gewoonte onderweg liet vallen ten bate van de armen.

O ja! de vleugelen van God zijn *breede vleugelen*. Zij bedekken àl onze nooden, àl onze zorgen, àl ons lijden. Zijn eenen vleugel strekt Hij over onze wieg uit, en Zijn anderen vleugel over ons graf. Ja, lieve vrienden, het is geen woestijn waarin wij geplaatst zijn, — het is een nest. Soms is het een zeer hard nest, zooals dat van een arend, uitgespreid op de rots, van bundels mos en ruwe stokken, maar het is toch altijd een nest; en — hoe hard het dan ook ónder ons moge wezen, bóven ons hebben wij toch altijd de vleugelen van den Almachtige.

Er komen soms tijdperken in 's menschen leven,

waarin de Christen zich geheel verlaten gevoelt. „Alle dingen zijn tegen mij," zegt hij dan „De wereld is tegen mij. De Kerk is tegen mij. Nergens belangstelling meer; geen hoop meer! Iedereen, die in mijne nabijheid komt, werpt mij een steen naar het hoofd. Ik betwijfel, ronduit gezegd, of er wel een God is!" Alles schijnt scheef en verkeerd te loopen. Er schijnt geen hand meer te zijn, die het roer vasthoudt. Jobs gezondheid wordt geknakt. Davids Absalom wordt een verworpeling. Martha's broeder sterft. Abrahams Sara daalt ten grave in de spelonk van Machpelah. „Vervloekt zij de dag, waarop ik geboren ben!" heeft reeds menig Christen gezegd. David scheen het uit te gillen van smart, toen hij zeide: „*Zal dan de Heer in eeuwigheden verstooten, en voortaan niet meer goedgunstig zijn? Houdt Zijne goedertierenheid in eeuwigheid op? Heeft de toezegging een einde, van geslachte tot geslachte?*" En Job, wiens keel zóó gezwollen en ontstoken was, dat hij zelfs het speeksel zijns monds niet meer kon inslikken, roept uit: „*Hoe lang keert Gij U niet af van mij? en laat niet van mij af, totdat ik mijn speeksel inzwelge?*" Zijn er nooit oogenblikken in uw leven geweest, waarin gij hen benijddet, die begraven werden? Waarin gij verlangdet naar den tijd, dat de doodgraver zijn werk voor u zou beginnen te doen? O, die ongeloovigheid van het menschelijk hart! Gods vleugelen zijn *breed*, of wij het weten of niet.

Somtijds gaat het vrouwtje weg van het nest,

en dan schijnt het zeer vreemd en onverklaarbaar, dat zij de vederlooze jongen zoo maar aan hun lot overlaat. Zij steekt haren snavel in den bast van den boom, en zij boort hem in het korenveld, en in den hoop stroo bij de deur der schuur, en in de vorens van het pas omgeploegde land. Ondertusschen liggen de jonge vogelkens in het nest te rillen, en klagen zij steen en been, en schreeuwen zij moord en brand, en kunnen zij onmogelijk begrijpen, waarom hunne moeder toch niet terugkomt. Wel, zij is uitgegaan om voedsel te halen. Een oogenblik daarna laat er zich een gesuis en geklepper van vleugelen hooren, — en het wijfje staat op den rand van het nest, en de kleintjes openen hunne monden, en het voedsel valt er in; en daarna spreidt de oude vogel hare vederen over hen uit, en alles is vrede. En zoo verlaat God somtijds ons. Hij gaat henen om voedsel voor onze ziel te zoeken; en dan keert Hij na verloop van eenigen tijd weder naar het nest terug, en zegt Hij: *„Doet uwen mond wijd open, en Ik zal hem vervullen!"* — en dan werpt Hij er de heerlijke beloften Zijner genade in, en wordt de liefde Gods over ons uitgespreid, en bevinden wij ons weder onder Zijne vleugelen: de *breede* vleugelen van den Almachtige!

Ja, zij zijn *zeer breed*! Er is plaats genoeg onder die vleugelen voor de zestienhonderd millioen van het menschelijk geslacht. „Neem de uitnoodiging niet al te ruim," voegt ge mij toe, „want er is niets pijnlijkers, dan te veel gasten en te weinig plaats te hebben." Dat weet ik wel. De „Evangelisatie onder

de zeelieden" noodigt alle schepelingen uit. Het „Traktaatgenootschap" noodigt alle gevallenen uit. De Zondagsscholen noodigen alle kinderen uit. Het Zendingsgenootschap noodigt alle heidenen uit. De drukpersen der Bijbelgenootschappen zijn dag en nacht in de weer, en doen niets anders dan uitnoodigingen drukken voor dit groote feestmaal des Evangelies. „En zijt gij niet bevreesd, dat er meer gasten dan plaatsen zullen zijn?" O neen! Allen die genoodigd zijn, zullen nog niet half de ruimte van Gods feestdisch bezetten. Er zijn nog stoelen voor meer. Er zijn nog bekers voor meer. God zou met één veder van Zijn vleugel al degenen kunnen bedekken, die gekomen zijn; en wanneer Hij Zijne beide vleugelen uitspreidt, bedekken zij heel de aarde en heel den hemel. Gij Israëlieten, die door de Roode Zee gingt, komt er onder! Gij menigten, die gedurende de laatstverloopen zesduizend jaren tot de eeuwige heerlijkheid ingingt, komt er onder! Gij honderd vierenveertig duizend, en duizenden bij duizenden, komt er onder! Gij vliegende cherubijnen en aartsengelen, vouwt uwe wieken saam, en komt onder deze vleugelen! En nòg is er plaats! Ja, indien God heel de ruimte onder Zijne vleugelen gevuld zou willen hebben, zou Hij nog andere werelden moeten scheppen, en die met nog andere myriaden zielen bevolken, en nog andere Opstandings- en Oordeelsdagen moeten houden; want breeder dan alle ruimte, breeder dan de gedachte, wijder dan de eeuwigheid, van top tot top, zijn de vleugelen van den Almachtige! O, zoudt gij onder zulk

eene beveiligende hoede niet verheugd kunnen zijn? Komt er onder, gij zwervelingen! o dwalende, o vermoeide, o bedroefde, o zondige, o stervende zielen! Komt onder de vleugelen van den Almachtige! Al wie komen wil, laat hem komen. Voor al de haveloozen, voor al de ellendigen, voor al de verlatenen, voor al de verstootenen is er ruimte genoeg onder die vleugelen: onder de breede vleugelen van den Almachtige! O, welk een Evangelie! Zoo heerlijk en zoo grootsch in zijne beveiligende hoede!

Ik doe u verder opmerken, dat de vleugelen, waaronder Ruth een toevlucht kwam zoeken, *sterke vleugelen* waren. De sterkte van een vogelvleugel — bijvoorbeeld van een trekvogel — kunt gij berekenen uit het feit, dat hij soms vijf, zes of zeven dagen achtereen schijnt te vliegen zonder te rusten. Er zijn in de Amerikaansche gebergten gieren geweest, die een os of een hert konden meester worden. Er zijn arenden geweest, die kinderen opgenomen en naar den top van een rots medegevoerd hebben. De slag van een arendsvleugel is doodelijk voor al wat er door getroffen wordt. Er zijn vogels, wier vleugelen toegerust zijn met de kracht om te vliegen, om op te heffen, om te verwoesten. En zoo zijn ook de vleugelen van God *sterke* vleugelen. Machtig om te redden. Machtig om te verderven. Ik predik Hem u: „*de Heer, sterk en geweldig, — de Heer geweldig in den strijd!*" Hij sloeg met Zijn vleugel, en de wereld vóór den zondvloed was verdwenen. Hij sloeg met Zijn vleugel, en Babylon

was verwoest. Hij sloeg met Zijn vleugel, en Herculanum was onder de asch van den Vesuvius begraven. Hij sloeg met Zijn vleugel, en het geslacht der Napoleons was uitgestorven. Tegenover den slag van dien vleugel is een vloot niets. Is een leger niets. Is een Keizerrijk niets. Is een wereld niets. Is het heelal niets. Als Koning — de Eeuwige en de Almachtige — vraagt Hij geen raad van de tronen des hemels. Hij roept den aartsengel niet in Zijn kabinet. Hij heeft niemand noodig om zijne wagenen te trekken, want het zijn de winden. Niemand om Zijne batterijen te laden, want het zijn de bliksemstralen. Niemand om de sandalen Zijner voeten vast te binden, want het zijn de wolken. Machtig om te redden! Onze vijanden mogen sterk zijn, en onze zorgen nijpend. Onze zonden mogen groot zijn. Maar sneller dan een arend ooit een havik of een raaf van de rotsen afslingerde, zal de Heer onze zonden en onze verzoekingen afslaan, indien zij ons aanvallen wanneer wij eenmaal op de eeuwige rots Zijner verlossing gezeten zijn. Welk een onwaardeerbare zegen is het, verdedigd te worden door de *sterke* vleugelen van den Almachtige!

Ik heb u nu nog slechts ééne gedachte voor te stellen. De vleugelen waaronder Ruth een toevlucht was komen zoeken, waren *zachte* vleugelen. Er is niets zachters dan een veer. Gij zult wel eens opgemerkt hebben, als een vogel van zijne rondvlucht terugkeert, hoe behoedzaam hij zich dan over het nest buigt. De jonge vogelkens behoeven niet bang te zijn, dat zij door hun vader of moeder doodge

trapt zullen worden: de oude lijster laat zich in zijn nest van bladeren glijden, de leeuwerik in zijn mandje van boombast, de kolibrie in zijn wiegje van mos, — allen zoo zacht als het licht. En zóó zegt de Psalmist, *„zal Hij u met Zijne vleugelen bedekken."* O, die zachtmoedigheid van God! Maar zelfs dit zinnebeeld geeft de zaak niet volkomen getrouw weer; want ik heb wel eens een blik geworpen op een vogelnest, en er een dood vogeltje in zien liggen: het leven was er door de onbeholpen voeten der moeder uitgeperst. Maar van allen, die een schuilplaats hebben gezocht onder de vederen van den Almachtige, is er nog nooit één vertreden!

Gezegend nest! warm nest! Waarom zouden de menschen buiten blijven staan in de koude, om aangevallen te worden door de verzoeking en te verstijven in den winterstorm, terwijl er toch een goddelijke schuilplaats voor hen bestaat? Prachtiger dan alle bloemen, die ik ooit gezien heb, zijn de veeren op het lichaam van een vogel. Hebt gij ze wel ooit eens nauwkeurig bezien, in de vrije natuur of in de diergaarde? De merel, die als een zwarte schaduwvlek door het zonlicht heen drijft; de veldleeuwerik, met een valen kop, een hals van fluweel en een borst van goud; de roode flamingo's, die over de Zuid-Amerikaansche moerassen heen vliegen, als vonken uit den vuurgloed der ondergaande zon; de pelikaan, wit en zwart — morgen en nacht doореengestrengeld in zijne vleugelen —, die allen geven slechts een zeer flauw begrip van de schoonheid, die er over de ziel komt, wanneer de vederen van

den Almachtige op haar vallen. Vouwt hier uwe vermoeide vleugelen saam! Dit is *het éénige veilige nest.* Alle andere nesten zullen verwoest worden. *„Al verhieft gij u gelijk de arend, en al steldet gij uw nest tusschen de sterren, zoo zal Ik u van daar nederstooten, spreekt de Heer.*" Onder de *snelle* vleugelen, onder de *breede* vleugelen, onder de *sterke* vleugelen, onder de *zachte* vleugelen van den Almachtige, — zoekt dáár een schuilplaats totdat die rampen voorbij zijn! En als gij dan van nest moet veranderen, zal het alleen zijn uit de vallei der aarde naar de bergtoppen des hemels; en inplaats van „de vleugelen eener duive," waarnaar David verlangde, niet wetende dat zij in de eerste mijl hunner vlucht reeds krachteloos zouden worden, zult gij omhoog gevoerd worden door den Heer, den God Israëls, onder Wiens vleugelen Ruth, de schoone Moabietische, eene toevlucht vond! — AMEN.

XXI.

HET MACHTIGSTE WAPEN.

Er is zijns gelijke niet; geef het mij! I Samuel XXI : 9.

David vluchtte voor zijne vervolgers. De wereld loopt zeer snel, wanneer zij jacht maakt op een goed man. De gansche omtrek tracht David te vangen en hem dood te slaan. David gaat in het huis van een priester en vraagt hem om een zwaard of een spies, om er zich mee te verdedigen. De priester, niet gewoon aan het hanteeren van doodelijke wapenen, verzekert David, dat hij er hem niet aan kan helpen; maar eensklaps herinnert de priester zich een oud zwaard, dat zorgvuldig ingepakt en weggeborgen was: hetzelfde zwaard dat Goliath vroeger gebruikte, — en hij gaat dat zwaard halen, en terwijl hij het scherpe, glinsterende, gedenkwaardige lemmet uitpakt, komt David op het denkbeeld, dat dit het eigen zwaard is, dat tegen hem zelf gekeerd werd, toen hij strijd voerde met Goliath.

En nu kan David er bijna de handen niet meer afhouden en geduldig wachten, totdat de priester het geheel van zijne omhulsels ontdaan heeft. David strekt zijne hand naar dat oude zwaard uit en zegt: *„Er is zijns gelijke niet; geef het mij!"* Met andere woorden: „Ik wil in mijn eigen hand het zwaard hebben, dat vroeger tegen mij gekeerd is geworden en tegen de zaak des Heeren." En zoo werd het hem gegeven.

Wel, mijne vrienden, dit is niet het eerste of het laatste zwaard, dat vroeger door de ongerechtigheid van reuzen en Philistijnen gehanteerd werd, en nu in het bezit is gekomen van Jezus Christus en Zijne heerlijke Kerk. Ik wensch, voor zooveel God er mij toe helpen zal, u te doen zien, dat menig wapen, eertijds gebezigd tegen de heirscharen des Heeren, thans door ons buitgemaakt wordt en aan onze zaak dienstbaar gemaakt, en ik doe niets anders dan Davids voorbeeld volgen, wanneer ik mijne hand uitstrek naar het lemmet van den Filistijn en uitroep: *„Er is zijns gelijke niet; geef het mij!"*

In de eerste plaats doe ik u opmerken, dat dit eene waarheid is *ten opzichte van alle wetenschappelijke nasporingen.* Gij weet, dat van de eerste ontdekkingen op het gebied der sterrenkunde en der aardkunde en der tijdrekenkunde gebruik werd gemaakt om het Christendom aan te vallen. De wijsheid dezer wereld kwam uit haar laboratorium en uit haar observatorium, en zeide: „Ziezoo! nu zullen wij eens bewijzen, juist uit den bouw en de samenstelling der aarde, en uit de beweging der

hemellichamen, dat de Bijbel een leugenboek is, en dat het Christendom, zooals wij het onder de menschen aanschouwen, in den volsten zin des woords bedriegerij is te noemen!" De godvreezende lieden beefden. De telescoop, de Leidsche flesch, de electrische batterijen, allen in handen der Filistijnen! Maar op zekeren dag liet het Christendom, dat rondzag naar een wapen waarmede het zich kon verdedigen, zijn blik vallen op hetzelfde oude zwaard, dat die ongeloovige Filistijnen tegen de Waarheid gekeerd hadden, en riep het uit: *„Er is zijns gelijke niet; geef het mij!"* En Copernicus, en Gallileï, en Kepler, en Isaac Newton traden op, en verhaalden aan de wereld hoe zij, bij hun doorvorschen van de aarde en den hemel, overal de ontzagwekkende tegenwoordigheid hadden gevonden van dien God, dien wij aanbidden. En deze oude Bijbel begon zich te ontworstelen aan den Koran der Mahomedanen, en de Shashtra of heilige boeken der Hindoes, en den Zendavesta der Perzen, waaronder hij bedolven was geworden; en hij werd neergelegd op de schrijftafel van den geleerde, en in het laboratorium van den scheikundige, en in den schoot van den Christen, ongedeerd en onweerlegd, terwijl de klokketorens onder den middernachtelijken hemel een zilveren loflied tot zijne eer aanhieven.

De wereldsche wijsheid zeide: „De stof is eeuwig. Deze wereld is er altijd geweest. God heeft haar niet geschapen." De Christelijke wijsheid boort haar houweel in de rotsen, en ontdekt dat de wereld trapsgewijze gemaakt werd; en als zij trapsge-

wijze gemaakt is, moet er een of ander punt geweest zijn, waarbij de bewerking een aanvang genomen heeft. Daarna kwam de vraag: Wie maakte er een aanvang mede? En zoo werd die tegenwerping weerlegd, en in de eerste drie woorden van den Bijbel vinden wij, dat Mozes een heerlijke waarheid boekstaafde, toen hij zeide: „*In den beginne.*"

De wereldsche wijsheid zeide: „Uw Bijbel is een hoogst onnauwkeurig boek; al die geschiedenissen in het Oude Testament, die daar telkens en telkens weer verteld worden, over een heirleger van sprinkhanen, — ze zijn klinkklare ongerijmdheid! Er is niets in het opkomen van sprinkhanen, dat aan een leger doet denken. Een leger marcheert, en sprinkhanen vliegen. Een leger rukt op volgens een bepaalde orde en in optocht; de sprinkhanen zonder orde." — „Wacht even!" zegt de Christelijke wijsheid; en in het jaar 1868, in het zuidwestelijk gedeelte van ditzelfde Amerika, gingen Christelijke mannen uit, om de wijze van voorttrekken der sprinkhanen te onderzoeken. Er zitten hier recht tegenover mij mannen, die in het zooeven genoemde gedeelte des lands moeten opgemerkt hebben, dat het optrekken der sprinkhanen als bij een leger ging; en het bleek toen ook, dat al de dagbladen ze in vollen ernst een leger noemden. Waarom? Zij schijnen een aanvoerder te hebben. Zij marcheeren als een troep militairen. Zij houden halt als een regiment krijgsvolk. Geen pijl ging ooit in rechter vlucht dan de sprinkhanen aankomen, — zij gaan zelfs niet uit den weg voor den wind. Wanneer de wind

opsteekt, laat de sprinkhaan zich zakken, en gaat dan weer omhoog, nadat hij naar beneden is gegaan, steeds dezelfde marschlinie houdende, zonder er een voetbreed van af te wijken. De oude Bijbel heeft dus gelijk, telken keer wanneer hij van de komst der sprinkhanen spreekt als van een leger, — en de wereldsche wijsheid heeft ongelijk.

De wereldsche wijsheid zegt: „Heel dat verhaal van het licht, dat het *„veranderd zou worden gelijk zegelleem,"* is eenvoudig dwaasheid en onzin." In den ouden tijd zeide de wereldsche wijsheid: „Het licht komt recht naar beneden." De Christelijke wijsheid zeide: „Wacht een oogenblikje!" en zij gaat heen, en doet ontdekkingen, en bemerkt dat de dampkring de lichtstralen rondom de aarde kronkelt en buigt, letterlijk *„als zegelleem."* De Bijbel krijgt weder gelijk; de wereldsche wijsheid heeft weder ongelijk.

„Och," zegt de wereldsche wijsheid, „al die beeldspraak in het boek Job aangaande de fondamenten der aarde is eenvoudig een ongerijmdheid. *„Waar waart gij,"* vraagt God, *„toen Ik de aarde grondde?"* „De aarde heeft geen grondvesten!" — De Christelijke wijsheid komt en bemerkt, dat het woord, nu vertaald met *„gronden,"* beter vertaald ware geweest met „in hare holte leggen." En zie nu eens, hoe het gelezen wordt, indien het juister vertaald is: *„Waar waart gij, toen Ik de aarde in hare holte legde?"* Waar is die holte? Het is de palm van Gods hand, — een holte die groot genoeg is, dat er een wereld in om kan draaien!

Ik dank God, dat de tijd gekomen is, waarin de

Christenen niet meer behoeven uitgesloten te worden van alle wetenschappelijke onderzoekingen. De zaak is, dat de godsdienst en de wetenschap elkaar de hand gedrukt hebben ten teeken van eeuwige vriendschap; en hoe dieper de geologie nu in de aarde kan graven, en hoe hooger vlucht de sterrenkunde kan nemen, des te beter voor ons. De legerscharen van onzen Heere Jezus Christus hebben de observatoriums der wereldsche wetenschap bestormd, en van de hoogste torens hebben zij de banier des kruises laten wapperen; en het Christendom strekt op den huidigen dag, van de observatoriums in alle Christelijke Staten van Europa en Amerika, hare handen uit naar het hem bestrijdende wetenschappelijk wapen, uitroepende: *„Er is zijns gelijke niet; geef het mij!"* Ik las gisteren van den grooten Engelschen sterrenkundige Sir John Herschel, die door een telescoop naar een meteoor keek; en toen de meteoor voorbij de lens van den telescoop kwam, was het licht zóó krachtig, dat hij zijne oogen moest sluiten en afwenden. En zoo is ook menig sterrenkundige naar een observatorium gegaan, en heeft hij naar boven gezien om den middernachtelijken hemel te bestudeeren, totdat de Heer onze God, door middel van de een of andere voorbijwentelende wereld, een vlam voor het oog zijns geestes deed opgaan, zoodat de geleerde man uitriep: „Wie ben ik? Een kind des verderfs! Een onreine! Wees mij genadig, o Heere God!"

Voorts doe ik u opmerken, dat *de reiszucht der wereld, die noodlottig was voor de zedelijkheid en*

den godsdienst, aan onze zijde gebracht wordt. De man die naar Jericho ging en onder de moordenaars viel, was het type van eene groote menigte reizigers. Er is menig man, die zich tehuis onkreukbaar eerlijk en fatsoenlijk gedraagt, maar — zoodra hij buitenslands is — zich zijne eer laat ontglippen en zijne goede manieren ontstelen. Er zijn slechts zeer weinig mannen, die tegen de verzoekingen eener expeditie bestand zijn. Zes weken op een badplaats heeft menigeen in het verderf gestort. In den ouden tijd verbood God het reizen der menschen wegens zaken van handel, met het oog op den verderflijken invloed, die er steeds mede gepaard gaat. Een groote menigte menschen zijn nog op den huidigen dag niet bestand tegen de verplaatsing van de eene stad naar de andere. Sommige menschen, die thuis zeer standvastig schijnen te zijn in de wijze waarop zij de Zondagsrust handhaven, gaan altijd, wanneer zij in Spanje komen, op den Dag des Heeren naar de stierengevechten kijken. Plato zeide, dat er geen enkele stad dichter dan op tien mijl afstands van de zee mocht gebouwd worden, opdat zij niet verleid zou worden tot den koophandel. Maar deze reiszucht der wereld, die zoo noodlottig werkte op hetgeen goed is, wordt naar onzen kant overgebracht. Die spoortreinen nu, die zijn er om onze Bijbels te vervoeren; die stoomschepen, zij zijn er om onze zendelingen over te brengen; die zeelieden, zich voortspoedende van stad tot stad rondom de geheele wereld, zullen bekeerd worden tot Christelijke herauten, om uit te gaan en

Jezus Christus te prediken onder de heidensche natiën. De Evangeliën hebben onbeschrijflijk gewonnen aan schoonheid en kracht, sedert Engelsche en Duitsche en Fransche oudheidkundigen en historievorschers terug zijn gekomen en ons verhaald hebben van Siloam, en Kapernaum, en Jeruzalem, ons de leliën hebben aangewezen waarover Jezus predikte, de kust waarop Paulus schipbreuk leed, de veren waar de Jordaan gepasseerd kon worden, het strand der Roode Zee, waarop de doode lichamen der verdronken Egyptenaren aanspoelden. Iemand heeft eens gezegd: „Als een ongeloovige ging ik naar het Heilige Land, en als een Christen kwam ik er van terug. Ik kon er niets tegen doen!"

Ik heb nooit iets stuitends kunnen vinden in het denkbeeld, om een spoorweg naar en door het Heilige Land aan te leggen. Ik wenschte wel, dat de geheele wereld Golgotha en Bethlehem kon gaan zien. Indien wij geen geld genoeg hebben om muilezels en drijvers te huren, welnu, misschien zijn wij, wanneer de spoorweg is aangelegd, genoeg bij kas om een kaartje van Konstantinopel naar Joppe te koopen, en dan kunnen wij op die wijze het Heilige Land gaan zien. *) Laat de Christenen dan gaan reizen! God behoede de spoortreinen, en geleide de stoomschepen, die zich heden nacht al stampend en hijgend een weg banen door het diep in het phosphorisch lichtende zog der stralende voeten van

*) De lezer neme hierbij in aanmerking, dat deze leerrede werd uitgesproken in Augustus 1889, en de aanleg van spoorwegen in het Heilige Land sedert dien tijd een feit is geworden. *Vert.*

Hem, die van de eene golfkruin tot de andere de onstuimige zee van Tiberias bewandelde!

De Japanners komen van over het water tot ons en zien onze beschaving, en onderzoeken ons Christendom, en keeren huiswaarts, en vertellen alles wat zij gezien en gehoord hebben, en houden dat Rijk in spanning totdat Jezus dáár regeeren zal,

«Vanwaar de zon
«Reeds eeuw aan eeuw, en dag aan dag, haar loop begon.»

En de vuurwapenen, waarmee de ongeloovige reiziger den Arabischen ruiter en de jakhalzen der woestijn nedervelde, zijn aan de Kerk overgegeven, en wij strekken er onze handen naar uit, roepende: *„Er is zijns gelijke niet; geef het mij!*

Zoo is het ook gegaan *met de geleerdheid en de welsprekendheid der wereld.* De menschen zeggen: „Godsdienst is zeer goed voor vrouwen, en zeer goed voor kinderen, maar niet voor mannen." Maar wij hebben op de monsterrol van Christus' heirleger: Mozart en Händel in de muziek; Canova en Angelo in de beeldhouwkunst; Raphaël en Reynolds in de schilderkunst; Harvey en Boerhaave in de geneeskunde; Longfellow en Da Costa in de dichtkunst; Grotius en Burke in de Staatswetenschappen; Boyle en Leibnitz in de wijsbegeerte; Thomas Chalmers en Charles Spurgeon in de theologie. De schitterendste pennevruchten op wereldsch gebied gloeien allen van aanhalingen uit, of toespelingen op de Heilige Schrift. Te midden van de redevoeringen der Parlementen

en de voordrachten der professoren dondert Sinaï, en pleit Golgotha, en fonkelt Siloam.

Samuel L. Southard was machtig in de rechtszaal en in de Senaatskamer; maar zijne krachtigste welsprekendheid bewaarde hij voor dien dag, toen hij stond tegenover de letterkundige genootschappen te Princeton Commencement en voor de grootheid van onzen Bijbel pleitte. Daniël Webster verwierf zich niet zijne rijkste lauweren, toen hij Hayne tot zwijgen bracht, noch toen hij de batterijen zijner welsprekendheid opende op Bunker Hill, dien schommelenden Sinaï der Amerikaansche Revolutie; maar op dien dag toen hij, in de vermaarde zaak van het testament-Gerard, zijne liefde voor het geloof in Jezus deed blijken en den lof des Bijbels verkondigde. De welsprekendheid en de geleerdheid, die aan de overzijde geweest zijn, zijn naar ónze zijde overgekomen. Waar is Gibbons geschiedschrijverspen? Waar is Robespierre's zwaard? Buitgemaakt voor God! *„Er is zijns gelijke niet; geef het mij!"*

Zoo is het ook gegaan *met de beeldende kunst der wereld.* Wij waken er in onze dagen met groote bezorgdheid voor, dat de drukpers en de kansel aan de zijde van het Christendom staan; maar wij overzien de naald des graveurs en het penseel des schilders. De oudheidkenner gaat beschilderde ruïnes bezichtigen, of hij onderzoekt de gebeeldhouwde pilaren van Thebe en Nineveh en Pompeji, en komt dan terug om ons te verhalen van de beestachtige liederlijkheid der oude kunst; en nu is het een feit, dat velen der prachtigste meesterstukken — louter

uit artistiek oogpunt beschouwd — van beeldhouwkunst en schilderkunst, die te midden dier ruïnen gevonden worden, niet geschikt zijn om bezichtigd te worden, en daarom zijn zij weggesloten. Wat moet er niet in Paulus zijn omgegaan, toen hij — staande te midden van al die onreinheden, die hem van de muren en de plaveisels en de bazaars van Corinthe aangrijnsden — den reinen en heiligen Jezus verkondigde! De kunst der wereld aan de zijde van ontuchtigheid en zonde en dood.

In later dagen werden de paleizen der koningen versierd met schilderwerken. Maar wat was voor den onreinen koning Hendrik VIII van Engeland een prachtig portret der maagd Maria? Wat voor Lord Jeffreys, den onrechtvaardigen rechter, de afbeelding van het Laatste Oordeel? Wat voor Nero, den ongewasschene, een voorstelling van den doop in de Jordaan? De kunst der wereld nog aan de zijde van ongeloof en dood! Doch daar is nu verandering in gekomen. De Christelijke kunstenaar hier in Amerika steekt de zee over, bezichtigt de schilderijen, en neemt naar zijn atelier veel van de kracht dier oude meesters mede. De Christelijke predikant gaat het water over naar Venetië, bezichtigt de „Kruisiging van Christus", en keert naar zijn Amerikaanschen kansel terug, om zooals nooit vóór dezen te spreken over het lijden des Zaligmakers. De particuliere tourist gaat naar Rome, en bezichtigt er Raphaëls afbeelding van het „Laatste Oordeel." De tranen komen hem in de oogen, en hij keert huiswaarts naar zijne kamer in het hotel,

en bidt God om hem bereid te maken voor dien dag, waarop „de vlammende hemelen, verschrompelend als een gezengd papier, zullen samenrollen."

De bladen en tijdschriften en wanden onzer Zondagsscholen zijn versierd met afbeeldingen van Jozef in de gevangenis, van Daniël in den leeuwenkuil, van Sadrach in den vurigen oven, van Paulus in de schipbreuk, van Christus aan het kruis. O, dat wij toch, in onze huisgezinnen, wat méér mochten denken om den machtigen invloed van Christelijke platen en schilderijen! Eén kleine schets van den biddend neergeknielden Samuel zal op uwe kinderen méér indruk maken, dan twintig preeken over godsvrucht. Eén geduldig gelaat van Christus door de hand eens kunstenaars zal voor uw kind méér beteekenis hebben, dan vijftig preeken over lijdzaamheid. De kunst der wereld is veroverd voor Christus. Wat is er geworden van Thorwaldsens beitel en Gustave Doré's potlood? Buitgemaakt voor de Waarheid! *„Er is zijns gelijke niet; geef het mij!"*

En zoo, doe ik u opmerken, *is het ook met de scherpzinnigheid en den tact bij de uitoefening van beroep of bedrijf.* Toen de Heiland op aarde rondwandelde, hadden de lieden, die Hem volgden, voor het meerendeel geen maatschappelijke positie. Er was slechts één man van voorname afkomst en groot vermogen in heel den kring der discipelen. Jozef van Arimathea, de rijke man, getroostte zich volstrekt geen groote opoffering, toen hij een grot in de rots voor het lijk van Christus aanbood. Hoeveel handeldrijvenden in Klein-Azië waren bevriend met Jezus?

Ik kan er mij slechts één herinneren, eene vrouw: Lydia. Hoeveel villa's en lustsloten op de kust van Galilea voorzagen in Jezus' onderhoud? Niet één! Toen Petrus te Joppe kwam, nam hij zijn intrek ten huize van Simon, een leerlooier. Welke macht had Christus' naam op de Beurs te Rome, of in de bazaars te Corinthe? Geene! De toongevende mannen dier dagen wilden liever niet hunne reputatie op het stuk van gezond verstand in de waagschaal stellen, door te verklaren, dat zij tot Zijne volgelingen behoorden.

Doch nu is dat alles veranderd. Tot de invloedrijkste mannen in onze groote steden behooren op den huidigen dag de Christelijke kooplieden en de Christelijke bankiers; en indien morgen op de Beurs of in de Kamer van Koophandel deze of gene den euvelen moed mocht hebben om den Naam van onzen Heere Jezus te lasteren, zou hij onmiddellijk tot zwijgen gebracht of op straat gezet worden. In de voorste gelederen van al onze Christelijke arbeiders bevinden zich op den huidigen dag de Christelijke kooplieden; en de ondernemingen der wereld zijn naar den rechten kant overgaan. Eenige jaren geleden werd er bij testament een boerderij vermaakt, met bepaling dat al de opbrengsten dier boerderij besteed moesten worden aan het verspreiden van ongeloovige boeken. Op de een of andere wijze kwam er verandering in den stand van zaken; en nu komen al de opbrengsten dier boerderij aan de Zendingszaak ten goede. Een der prachtigste drukpersen die er ooit in elkaar gezet werden, was ver-

vaardigd met het opzettelijke doel om er ongeloovige traktaatjes en boeken mede uit te geven. En tegenwoordig drukt diezelfde pers niets anders dan exemplaren der Heilige Schrift! Ik geloof dat er een tijd zal komen, waarop in de handelskringen de stem van Christus de machtigste van alle stemmen zal zijn, en de schepen van Tarsis geschenken zullen aanbrengen, en de Koningin van Scheba hare heerlijkheid, en de wijzen uit het Oosten hunne myrrhe en wierook. Ik overzie de handelsmannen onzer groote koopsteden, en verheug mij in het vooruitzicht, dat al hun tact, en al hun onkreukbaarheid, en al hun talent over eenigen tijd aan den dienst van Christus gewijd zullen worden. Het zal een der machtigste wapenen zijn: *„Er is zijns gelijke niet; geef het mij!"*

Welnu, indien hetgeen ik gezegd heb de waarheid is, weg dan met alle neerslachtigheid! Indien de wetenschap aan de rechte zijde komt, en de reiszucht der wereld aan de rechte zijde, en de geleerdheid der wereld aan de rechte zijde, en de beeldende kunst aan de rechte zijde, en de takt en scherpzinnigheid in 's werelds beroepen en bedrijven aan de rechte zijde, dan: — *„U, o Heer, is het Koninkrijk!"* O, sluit u bij ons aan, alle gij volken! Het is iets groots, tot zulk een leger te behooren, en geleid te worden door zulk een Aanvoerder, en dat op den weg naar zulk een overwinning! O, indien hetgeen ik gezegd heb de waarheid is, dan is Christus bezig om voor Zichzelven uit deze wereld alles bijeen te zamelen wat iets waard is, en zal er niets

anders dan het kaf overgelaten worden. Een proclamatie van amnestie gaat thans uit van den troon Gods, zeggende: „*O, alle gij dorstigen, komt tot de wateren!*" Hoe lang gij ook moogt hebben rondgezworven, hoe groot uwe zonden ook geweest mogen zijn: „*De Geest en de bruid zeggen: Kom! En die het hoort, zegge: Kom! En die dorst heeft, kome, en die wil, neme het water des levens om niet!*" O, dat ik heel deze schare toehoorders naar de zijde van Christus kon doen optrekken! Hij is de beste Vriend, die de mensch ooit gehad heeft. Hij is zoo goed, — Hij is zoo liefderijk, zoo medelijdend! Ik kan niet begrijpen, hoe gij van Hem kunt wegblijven. Komt nu, en neemt Zijne genade aan. Aanschouwt Hem, terwijl Hij de armen Zijner zaligheid naar u uitstrekt, zeggende: „*Wendt u tot Mij, en wordt behouden, alle gij einden der aarde! Want Ik ben God, en niemand meer!*" Doet nu voor altijd een beslissende keuze. Gij zult zijn òf als wilgen, geplant aan waterbeken, òf als het kaf, dat door den wind her- en derwaarts wordt gestrooid. God geve u kracht tot het doen en tot het volgen uwer keuze! — AMEN.

XXII.

GODS TUIN.

Gij zult zijn als een gewaterd hof.
JESAJA LVIII : 11.

De Bijbel is een groot dichtstuk. Wij vinden er een vlekkeloozen rhythmus in, en eene stoute beeldspraak, en aangrijpende tegenstellingen, en verheven lyriek, en lieflijke herderszangen, en leerrijke verhalen, en godvruchtige psalmen.

Dit groote dichtstuk zet al de juweelen der aarde in zijn kroon, en het weeft de vlammen des oordeels in zijne kransen, en stort eeuwige harmonieën in zijn rhythmus uit. Alles wat door dit Boek wordt aangeraakt, wordt er schoon en verheven door gemaakt: van de eenvoudige steenen in den zomerdorschvloer af, tot de dochters van Nahor toe, die den drinkbak voor de kemelen vulden; van de vischvijvers van Hesbon af, tot den Psalmist toe, die God looft met den vollen omvang der tonen van storm en wervelwind, en tot Jobs toe-

speling op den Orion, den Wagen en het Zevengestarnte toe.

De Kerk wordt in mijn tekst zeer toepasselijk vergeleken met een hof, of tuin, omdat het de plaats is van *uitgelezen bloemen*, van *uitverkoren vruchten*, en van *overvloedige besproeiing*. Dàt zou wel een zonderlinge tuin zijn, waarin geen bloemen groeiden! Al waren zij ook nergens elders, dan zouden zij toch langs de grasranden of aan den ingang bij het hek staan. Zelfs de eenvoudigste smaak zal iets van dien aard begeeren, al ware het dan ook niets anders dan de ouderwetsche herfstroos, of de dahlia, of de narcis; maar wanneer er over ruimer middelen te beschikken is, dan zult gij de Mexicaansche cactus vinden, en de heerlijk blozende azalea, en de bloemtrossen der oleanders. Welnu, Christus komt tot Zijnen tuin, en Hij plant er eenigen van de uitnemendste geesten in, die er ooit op de wereld bloeiden. Sommigen hunner zijn viooltjes, onopgemerkt, maar lieflijk als de hemel. Gij moet ze gaan zoeken, om ze te vinden. Gij ziet ze misschien niet zeer dikwijls, maar gij kunt bemerken waar zij geweest zijn, aan het verhelderde gelaat van den zieke, aan het takje geraniums op het beddetafeltje, en aan de nieuwe venstergordijnen, die den gloed van den zonneschijn buiten houden. Zij gelijken misschien meer op de ranonkels, die lieflijk voortkruipen te midden van de doornen en distelen des levens, en met een kus troostend na elken doornsteek. En menigeen die op zijn levenspad met de een of andere groote, zwarte rots van

zorg en tegenspoed had te worstelen, heeft bemerkt, dat zij haar aan alle kanten hebben overdekt met bloeiende jasmijnen, die overal tusschen de spleten naar buiten komen. Deze bloemen in Christus' tuin zijn niet als de zonnebloem, die 't best in het volle licht tiert, — maar overal waar er donkerheid is gekomen over eene ziel, die behoefte aan troost heeft, daar staan zij, als in den nacht bloeiende cactussen.

Maar in Christus' tuin zijn er óók planten, die misschien beter te vergelijken zijn met Mexicaansche cactussen: doornen van buiten, lieflijkheid van binnen, — menschen met scherpe punten aan hun karakter. Zij kwetsen bijna iedereen, die hen aanraakt. Zij zijn hard om te behandelen. De menschen verklaren van hen, dat het niets anders dan doornen zijn, maar Jezus heeft hen lief, ondanks al hunne scherpte. Menigeen heeft een zeer harden grond te bebouwen gehad, en alleen door zware beproevingen is het mogelijk geworden, dat hij nog een klein oogstje van genade heeft kunnen binnenhalen. Een zeer barsche predikant was in gesprek met een zeer minzamen ouderling, in den loop van welk gesprek de minzame ouderling tot den barschen predikant zeide: „Dominee! ik zou wel willen dat ge uw humeur wat in bedwang hieldt." — „Mijn vriend," antwoordde de predikant aan den ouderling, „ik bedwing méér humeur in vijf minuten, dan gij in vijf jaren!"

Voor sommige menschen valt het veel moeilijker het goede te doen, dan voor andere menschen. De

genade, die ú tot den zevenden hemel zou opheffen, is misschien voor uwen broeder niet voldoende om hem te weerhouden, zijn naaste te slaan. Ik had een vriend, die tot mij kwam en zeide: „Ik durf mij niet bij de Kerk aansluiten." — „Waarom niet?" vroeg ik. — „O," antwoordde hij, „ik heb zulk een opvliegend karakter. Gisteren ochtend stak ik reeds zeer vroegtijdig met de veerpont de rivier over, en zag ik een melkboer een groote hoeveelheid water in zijn melkemmer gieten, waarom ik hem toeriep: „Zoo zal het wel goed worden, denk ik!" hetgeen voor hem een reden scheen te zijn om mij te beleedigen, zoodat ik hem met mijn vuist tegen den grond sloeg. Vindt gij wel, dat ik mij bij de Kerk mag aansluiten?" Niettemin, diezelfde man, die zoo ruw en opvliegend in zijne gedragingen was, had Jezus lief en kon niet spreken over geestelijke dingen zonder tranen van ontroering en toewijding. Doornen van buiten, lieflijkheid van binnen: de beste soort van Mexicaansche cactus, die ik ooit zag.

Er zijn anderen in Christus' tuin geplant, die altijd stralend, altijd indrukwekkend zijn, — meer gelijkend op de rozen van donkere kleur, die wij nu en dan wel eens vinden, en „Reuzen uit den strijd" geheeten: de Maarten Luthers, de Paulussen, de Augustinussen, de Spurgeons, de Murray's, en zoovele anderen. Wat in andere menschen een vonk is, wordt in hen een uitslaande brand. Wanneer zij zweeten, zweeten zij groote druppelen bloed. Wanneer zij bidden, slaat hun gebed omhoog als een

vurige vlam. Wanneer zij preeken, is het een Pinksterdag. Wanneer zij strijden, is het een worsteling op leven of dood. Wanneer zij sterven, is het een martelaarschap. Gij vindt eene groote menigte rozen in de tuinen, maar slechts zeer weinige „Reuzen uit den strijd." De menschen vragen: „Waarom hebt gij er niet meer van dat soort in de Kerk?" En ik antwoord: „Waarom zijn er niet wat meer Röntgens en Edisons in de wereld?" God geeft aan sommige menschen tien talenten, aan anderen één.

In dezen tuin der Kerk, dien Christus heeft geplant, vind ik ook het sneeuwklokje, prachtig, maar koud van uiterlijk, alsof het de winter in een andere gedaante is. Ik bedoel die Christenen, die nauwlettend en angstvallig in hun smaak zijn, onaandoenlijk, zuiver als sneeuwklokjes en even koud. Zij storten nooit eenige tranen, zij worden nooit opgewonden, zij zeggen nooit iets ondoordachts, zij doen nooit iets overijlds. Hun pols klopt nooit onstuimig, hunne zenuwen trillen nooit, hunne verontwaardiging stijgt nooit boven het kookpunt. Zij leven langer dan de meeste andere menschen, maar hun leven staat altijd in een mineurtoon. Zij brengen het nooit tot de gestreepte *c*. In de muziek huns levens hebben zij geen staccato-passages. Christus plantte hen in de Kerk, en dus zullen zij er wel van eenig nut zijn, want anders zouden zij er niet wezen; maar het zijn en blijven sneeuwklokjes, — altijd sneeuwklokjes.

Maar ik heb u nog niets gezegd van de prachtigste bloem in heel dezen tuin, waarvan in mijn tekst

sprake is. Wanneer gij eene, ééns om de honderd jaar bloeiende, plant ziet, wordt gij door dit schouwspel diep getroffen. „Wel," zegt gij: „deze plant is honderd jaar lang bezig geweest om één bloem te maken, en nu zal het nogmaals honderd jaren duren alvorens er weer een andere kelk uit te voorschijn kan komen!" Maar ik heb u iets te zeggen van eene plant, die van alle eeuwigheid heeft gegroeid, en die negentienhonderd jaren geleden haar bloem deed ontluiken: een bloem die nooit weer verwelken zal. Dat is de Passiebloem van het Kruis! De profeten hebben hare komst voorspeld; de Bethlehemsche herders aanschouwden haar in de knop; de rotsen beefden toen zij ontlook; en de dooden stonden op in hunne lijkwaden, om haren vollen bloei te zien. Het is een purperroode bloem: bloed aan de wortels, bloed aan de takken, bloed op al de bladeren. Haar geur is bestemd om al de natiën te vervullen. Haar adem is een hemel. Komt, gij noordenwinden en gij zuidenwinden, gij oostenwinden en gij westenwinden! en brengt aan de gansche aarde de lieflijk geurende reuke van Christus, mijnen Heer!

Voorts kan de Kerk eigenaardig bij een tuin vergeleken worden, omdat het een plaats vol vruchten is. Dàt zou wel een zonderlinge tuin zijn, waarin geen aardbeien, of geen bessen, of geen appelen, of geen peren, of geen pruimen groeiden! De grovere vruchtsoorten zijn geplant in den boomgaard, of krijgen een plaats aan den zonkant van een heuvel; maar de uitgezochte vruchten blijven in den tuin zelf. Zoo

heeft Christus ook in de wereld buiten de Kerk eene groote menigte fraaie dingen geplant: geduld, liefdadigheid, edelmoedigheid, rechtschapenheid; maar de uitgelezen vruchten heeft Hij voor den tuin zelf bestemd, — en als zij er niet zijn, dan is het een schande voor de Kerk.

Godsdienst is niet louter iets sentimenteels. Het is een practische, levenwekkende, gezonde vrucht, — geen ruikers, maar appelen. „Och," zegt deze of gene, „ik zie niet in, wat die tuin der Kerk dusver heeft opgeleverd!" In antwoord daarop vraag ik u: waar zijn uwe weeshuizen vandaan gekomen? en uwe asylen voor gevallenen en verwaarloosden? en uwe ziekenhuizen? en al uwe andere instellingen van liefdadigheid? Christus heeft ze één voor één geplant; Hij heeft ze geplant in Zijnen tuin. Toen Jezus den blinden Bartimeus het gezicht wedergaf, legde Hij den eersten steen voor alle blindengestichten, die ooit gebouwd zijn of gebouwd zullen worden. Toen Jezus den bezetenen in Galilea tot bedaren bracht, legde Hij den eersten steen van alle krankzinnigen-gestichten, die er ooit verrezen zijn of zullen verrijzen. Toen Jezus tot den kreupelen man zeide: *„Neem uw beddeken op en wandel!"* legde Hij den eersten steen van al de ziekenhuizen, die de wereld ooit aanschouwde of aanschouwen zal. Toen Jezus zeide: *„Ik was in de gevangenis en gij hebt Mij bezocht,"* legde Hij den grondslag van alle „Vereenigingen tot bijstand van veroordeelden en ontslagen gevangenen," die ooit opgericht zijn of zullen worden. De Kerk van Christus is een

verrukkelijk schoone tuin, en hij is vol vruchten. Ik weet, dat er eenige nietige vruchten in zijn. Ik weet, dat er eenig onkruid in groeit, dat over de heining behoorde geworpen te worden. Ik weet, dat er eenige wilde appelboomen in staan, die eigenlijk gerooid behoorden te worden. Ik weet, dat er eenige wilde wijngaarden in groeien, die er uitgehaald moesten worden. Maar zoudt gij den geheelen tuin willen verwoesten wegens een paar onoogelijke of wormstekige vruchten? In de prachtigste parken zult gij de sporen van wormen in het geboomte vinden, en in de zorgvuldigst onderhouden tuinen vliegen gevaarlijk stekende insecten rond. Maar gij rooit en verwoest toch niet den geheelen tuin, omdat er hier en daar wat onsmakelijke, oneetbare vruchten in schuilen? Ik erken, dat er mannen en vrouwen in de Kerk zijn, die er niet in behoorden te wezen; maar laat ons ook aan den anderen kant even openhartig zijn, en het feit erkennen, dat er honderden en duizenden en tienduizenden uitnemende Christenen en Christinnen in de Kerk zijn: heilige, gezegende, nuttige, opofferende en triomfeerende mannen en vrouwen. Er is geen grootscher en edeler genootschap op de geheele aarde, dan het genootschap der Christenen.

Er bevinden zich hier op dit oogenblik Christenen in dit bedehuis, wier godsdienst niet maar een zaak van psalmzingen en kerkgaan is. Morgenochtend zal die godsdienst hen even standvastig en toewijdend in hun wereldschen werkkring doen blijven, als hij hen ooit aan een Avondmaalstafel

deed zijn. Er bevinden zich hier op den huidigen dag vrouwen van een nog verhevener karakter, dan dat van Maria van Bethanië. Zij zitten niet alleen aan de voeten van Jezus, maar zij gaan de kamer uit naar de keuken, om daar Martha een handje te helpen bij haar werk, opdat die er ook kan komen zitten. Daar is een vrouw, die een aan den drank verslaafden man heeft, en die meer geloof en geduld en moed ten toon heeft gespreid, dan menig martelaar op den brandstapel. Zulk een geloofsheld was in twintig minuten door de vlammen gestikt en verteerd. Maar zij heeft nu reeds een twintigjarig martelaarschap achter den rug. Ginds is een man, die nu reeds vijftien jaar lang op zijn rug heeft gelegen, niet in staat om zelf zijn eten en drinken naar den mond te brengen, en toch even kalm en vreedzaam, alsof hij op een der groenende oevers des hemels lag, om daar te zien hoe de roeiers hunne riemen in de kristallen rivier dompelen! Wel, het schijnt mij in deze oogenblikken toe, alsof de Apostel Paulus ons een beschrijvenden catalogus toewerpt van de vruchten, die er in dezen grooten tuin van Christus groeien: liefde, blijdschap, vrede, geduld, barmhartigheid, broederlijke minzaamheid, zachtmoedigheid, genade, — altemaal heerlijke vruchten, genoeg om al de manden der aarde en des hemels te vullen.

Voorts, de Kerk wordt in mijn tekst eigenaardig een tuin genoemd, omdat zij rijkelijk besproeid wordt. Geen enkele tuin zou lang kunnen bloeien zonder overvloed van water. Midden in een woestijn heb ik een tuin gezien, die toch vol bloemen en rijk

aan vruchten was. Alles om ons heen was dor en kaal; doch daar waren buizen en waterleidingen, loopende van dezen tuin naar de bergen, en door die waterleidingen kwam het water naar beneden stroomen en spoot het omhoog uit prachtige fonteinen, totdat alle wortels en bladeren en bloemen verzadigd waren. En zoo is het ook met de Kerk. De Kerk is een tuin te midden eener groote woestijn van zonde en lijden; maar zij wordt terdege besproeid, want: *„ik hef mijne oogen op naar de bergen, vanwaar mijne hulp komen zal."* Van de bergen van Gods kracht stroomen er rivieren van blijdschap naar beneden. *„De beekjes der rivier zullen verblijden de stad Gods, het heiligdom der woningen des Allerhoogsten."* De prediking des Evangelies is één der waterleidingen. De Bijbel is er óók een. De Doop en het Avondmaal zijn mede zulke waterleidingen. Water om den dorst te lesschen, water om de onreinen te wasschen, water hoog opspuitend in het licht van de Zon der gerechtigheid, zoodat wij eenen regenboog rondom den troon te zien krijgen. O, zou er wel ooit een tuin zoo overvloedig besproeid zijn geworden? Gij weet, dat de schoonheid der tuinen van Versailles, van Fontainebleau, van de Tuilleriën enz. in hooge mate afhankelijk is van den grooten toevoer van water. Zoo kwam ik eens in het prachtige park te Chatsworth in Engeland op een dag, dat er geen vreemdelingen werden toegelaten; maar door middel van een introductiebrief, die altijd even krachtig werkte voor een Engelschman als voor een Amerikaan, kwam ik er in, —

en toen ging de tuinman heel hoog de steenen trappen op, en liet hij het water in. Ik zag het glinsteren op de droge steenen, nederkomend van trede tot trede, totdat het zóó dicht bij mij was, dat ik het muzikaal geruisch en geklater kon hooren. — En aan alle kanten over de hooge, breede treden kwam het schuimend, spattend en ruischend naar beneden, totdat het zonlicht en het water in een speelsche worsteling samen voor mijne voeten neertuimelden. En zoo is het ook met de Kerk van God. Alles komt van boven: vergeving van boven, blijdschap van boven, aanneming van boven, heiligmaking van boven.

Luister! Ik hoor den grendel van het tuinhek wegschuiven, en ik laat mijne blikken naar alle kanten rondgaan, om te zien wie er binnenkomt. Ik hoor de stem van Christus: *„Ik ben in Mijnen hof gekomen."* Ik zeg: „Kom binnen, o Heere Jezus! wij hebben op U gewacht; doorwandel al de paden! Zie naar de bloemen; zie naar de vruchten; pluk hetgeen Gij voor Uzelf begeert! „Jezus komt in den tuin, gaat naar dien ouden man toe, raakt hem aan, en zegt: „Bijna thuis, vader! Nu zult gij niet veel pijn meer te lijden hebben! Ik zal u nooit verlaten; houd nog een weinig langer moed, en Ik zal uwe wankelende schreden steunen, en u troosten in uwe smarten, en u rust geven. Moed gehouden, oude man!" Daarna slaat Christus een ander tuinpad in, en komt Hij bij eene in nood verkeerende ziel, en zegt Hij: „Vrede zij met u! Alles is wel! Ik heb uwe tranen gezien. Ik heb uw gebed gehoord. De

zon zal u des daags niet steken, noch de maan des nachts. De Heer zal u behoeden tegen alle kwaad; Hij zal uwe ziel bewaken. Moed gehouden, o lijdende Christen!"

Daarna zie ik Jezus nog weer een ander pad van den tuin betreden, en bespeur ik eene groote beweging onder de bladeren, en spoed ik mij ijlings naar dat tuinpad, om te zien wat Jezus daar doet. En ziet: Hij plukt de bloemen af met een krachtigen ruk en vlak bij den tak, en ik roep uit: „Houd op, o Heiland! dood deze prachtige bloemen niet!" Hij wendt zich tot mij en zegt: „Ik ben in Mijnen hof gekomen om leliën te plukken, en Ik wil deze medenemen naar een hooger terras, voor den tuin rondom Mijn paleis, en daar zal Ik ze planten; en in een beteren grond en in eene betere lucht zullen zij fraaier bladeren krijgen en een nog lieflijker geur verspreiden, en geen nachtvorst zal ze in eeuwigheid meer deren!" En ik vestigde mijne oogen op Zijn gelaat en dacht: „Welnu, het is Zijn eigen tuin, en Hij heeft het recht om er mede te doen wat Hij wil. *Uw wil geschiede!*" het moeilijkste gebed, dat de mensch ooit gedaan heeft.

Het heeft den schijn gehad alsof Jezus Christus het beste wegnam; uit velen uwer huisgezinnen is de beste heengegaan. Gij weet, dat zij te goed was voor deze wereld: zij had de zachtaardigste manieren, de innigste genegenheden, en toen eindelijk de ziekte kwam, steldet gij geen vertrouwen meer in de medicijnen. Gij wist, dat het uur van scheiden gekomen was; en toen gij, door de rijke genade

van onzen Heere Jezus Christus, dien schat overgaaft, zeidet gij: „O Heere Jezus, neem haar, — zij is het beste wat wij hebben, neem haar! Gij zijt het waardig!" De anderen in het huisgezin waren misschien van een grooter model. Zij behoorde tot de fijnsten.

De hemel uwer lieve kleinen zal voor hen niet zijne volle schoonheid hebben verkregen, voordat gij zelf er óók gekomen zijt. Al de vriendelijkheid, die hun door de onsterflijken betoond wordt, kan hen u niet doen vergeten. Daar zijn zij, die blinkende groepjes, die uit uwe woningen heengingen. Ik werp dien kleinen lievelingen een kushand toe. Zij zijn allen nu goed en veilig geborgen in het paleis.

Ik heb wel eens opgemerkt, dat er rondom de fraaiste tuinen somtijds hooge schuttingen staan, zoodat men er niet in kan komen. Zoo is het b.v. met de koninklijke tuinen gesteld. De éénige gelegenheid om eens iets van zulk een tuin te zien te krijgen, is: wanneer de koning in zijne prachtigste staatsiekoets uitrijdt. Maar zoo is het niet gesteld met dézen tuin, dezen tuin van den Koning der koningen. Ik werp de deuren van het hek wijd open, en noodig u allen uit om binnen te treden. Geen monopolie op het stuk van godsdienst. Al wie komen wil, mag komen! Doet dus nu een keuze tusschen een woestijn en een tuin. Velen uwer hebben het beproefd met den tuin van de genietingen dezer wereld. Maar gij zijt tot de ervaring gekomen, dat het niet dan moeite en verdriet is.

O gij vermoeide zielen! treedt op den huidigen

dag Christus' tuin binnen en plukt er een handvol vergeet-mij-nietjes! Jezus is de éénige rust en de éénige vergiffenis voor een verslagen geest. Zoudt gij óók niet denken, dat uwe kans nu bijna gekomen is? O, gij mannen en vrouwen, die nu reeds jaar aan jaar gewacht hebt op de eene of andere goede gelegenheid om Christus aan te nemen, maar het nu reeds hebt uitgesteld sedert vijf, sedert tien, of twintig, of dertig jaar lang, — hebt gij niet een gevoel alsof nú de ure uwer verlossing en vergiffenis en zaliging gekomen is? O mensch! welk een wrok koestert gij toch tegen uwe arme ziel, dat gij haar niet wilt laten redden? Ik heb een gevoel alsof de zaligheid op den huidigen dag tot de harten van sommigen uwer zal komen! — AMEN.

XXIII.

KOOPERS EN VERKOOPERS.

Het is kwaad, het is kwaad! zal de kooper zeggen; maar als hij weggegaan is, dan zal hij zich beroemen.

SPREUKEN XX : 14.

Paleizen zijn niet zulke gevangenissen, als de wereld zich verbeeldt. Indien gij denkt, dat koningen en koninginnen alleen dan door de poorten van hun vorstelijk verblijf naar buiten komen, wanneer zij door een grooten lijfstoet en een schitterend gevolg begeleid worden, dan vergist gij u. Incognito, bij dag of bij nacht, en vermomd in de kleeding van den gewonen burger, of in het werkpak van den arbeider, komen zij naar buiten en zien zij de wereld zooals zij werkelijk is. Op geen andere wijze kon koning Salomo, de auteur van mijn tekst, alles te weten zijn gekomen wat er voorviel. Uit mijn tekst kan ik met zekerheid opmaken, dat hij, onder de eene of andere vermomming, op zekeren dag een winkel van gemaakte kleeren te Jeruzalem moet zijn binnengetreden, en daar toen bij de toonbank is blijven staan, en een gesprek tusschen een kooper en een verkooper heeft aangehoord. De winkelier

noemde den prijs van een mantel, maar de klant begon af te dingen en te beknibbelen, en zeide: „Hoe bespottelijk! die mantel is op verre na niet waard wat gij er voor vraagt. Wel foei! zie maar eens, welk een grof goed het is! Kijk eens, wat een leelijke vlek op de kraag! En bovendien past hij mij ook niet. En daar zou ik vijftig gulden voor moeten geven?! Wel, het is ronduit gezegd niet meer dan twintig waard! Neen, dan kan ik wel beter waar krijgen, en goedkooper óók, daar verderop bij Gebroeders Bestgoed Mooipas & Co. En om u de waarheid te zeggen, zou ik zoo'n mantel eigenlijk voor niets niet willen hebben. Goedenmorgen!" — „Hola!" zegt de winkelier, „wacht nog een oogenblikje, loop nu niet zoo haastig heen. Ik zou u toch graag dien mantel willen verkoopen. Ik moet van de week eenige betalingen doen, en ik heb dus geld noodig. Kom, vertel mij eens: hoeveel geld wilt gij geven voor dezen mantel?" — „Nu," antwoordt de klant, „ik wil het verschil wel deelen. Gij hebt vijftig gulden gevraagd, en ik zeide twintig. Dus zal ik er u vijfendertig voor geven." — „Och, och," zegt de koopman, „'t is een verlies van belang; maar neem hem er dan in vredesnaam voor!" — Dan gaat de klant, met een rol onder zijn arm, den winkel uit, en begeeft hij zich naar zijn eigen huis; en Salomo, nog altijd vermomd, volgt hem op den voet. Hij hoort den klant, terwijl hij den mantel ontrolt, tot zijne huisgenooten zeggen: „Kijkt eens even, welk een buitengewoon koopje ik daar gedaan heb! Hoeveel denkt ge wel, dat ik

voor dezen mantel gegeven heb?" — „Nu," zegt er een, die hem een complimentje wil maken over zijne slimheid, „daar zult gij minstens zestig gulden voor betaald hebben." Een ander zegt: „Mij dunkt, dat gij er een mooi koopje aan hebt, als de mantel u vijftig gulden kost." — „Neen," roept de kooper nu op triomfantelijken toon, „ik heb hem voor vijf-en-dertig gulden gekregen. Ik maakte het ding uit voor al wat leelijk was, en somde er al de gebreken van op, totdat de man inderdaad zelf begon te gelooven, dat de mantel eigenlijk geen cent waard was. Men moet mij toch maar hebben om koopjes te doen. Ha, ha!" — O man, door moedwillig bedrog hebt gij het goed voor minder gekregen dan het waard was; en geen wonder, dat Salomo, toen hij in zijn paleis was teruggekeerd en zijne vermomming had afgelegd, zich aan zijn schrijftafel neerzette en voor alle eeuwen een schets van u ontwierp: *„Het is kwaad, het is kwaad! zal de kooper zeggen; maar als hij weggegaan is, dan zal hij zich beroemen."*

Er zijn geen lieden van hooger gehalte in de geheele wereld, dan die thans aan 't hoofd der handelshuizen staan in New-York en in Brooklyn en in de andere groote steden van dit Amerikaansche werelddeel. Hunne terloops uitgesproken belofte is even goed als een gezegelde en geregistreerde acte met stapels bijlagen. Hunne reputatie van onkreukbare eerlijkheid is even deugdelijk gevestigd, als die van den Italiaanschen dichter Petrarca (veertiende eeuw), toen hij ten huize van den kardinaal Co-

lonna vertoefde. Nadat er eene groote oneenigheid onder de huisgenooten was uitgebroken, liet de kardinaal al de lieden bijeenkomen, en vroeg hij hun na het afleggen van een eed de waarheid af, behalve Petrarca, — want toen deze naar voren trad om te zweren, schoof de kardinaal zijn Bijbel ter zijde en sprak hij: „Wat ú betreft, Petrarca, uw woord is voldoende!" Zoolang de wereld bestaat, zijn er nog nooit zooveel kooplieden geweest, wier contracten de proef der Tien Geboden kunnen doorstaan. Zulke handelaars hebben vooral dáárom zooveel aanspraak op onze eer en achting, omdat zij jaar op jaar weerstand hebben geboden aan verzoekingen, die menigeen zóó hard en zóó plat hebben geslagen, dat hij er nooit weer van kan opkomen. Terwijl alle levenspositiën steeds door krachtige aanvallen van het kwade bestookt worden, bestaan er bepaalde vormen van verlokking, die aan elken afzonderlijken werkkring of bezigheid eigenaardig verbonden zijn, — en daarom kan het nu zijn nut hebben, over de bijzondere verzoekingen der mannen van zaken te spreken.

Ten eerste, zooals in het door mijn tekst beschreven tooneel: *kooplieden komen dikwijls in verzoeking om aan de volle en eenvoudige waarheid te kort te doen: de verkooper, door de waarde der goederen te overdrijven, en de kooper, door die waarde te verkleinen.* Wij kunnen niet nalaten, een ervaren handelsman te bewonderen. Ziet hoe hij begint met zijn best te doen om den kooper in een stemming te brengen, die gunstig is voor een juiste

beoordeeling van de waarde der goederen. Hij doet zich als een eerlijk en oprecht handelaar voor. Hoe zorgvuldig worden de lichten aangebracht, totdat zij op de voordeeligste wijze op het artikel vallen! Beginnende met goederen van middelmatige qualiteit, gaat hij trapsgewijze over tot die van deugdelijker fabrikaat en van aantrekkelijker model of patroon. Hoe bespiedt hij al de gebaren en wenken van zijn klant! Met welk eene volmaakte kalmte neemt hij de bestelling op, en maakt hij buigend zijn afscheidsgroet voor den kooper, die op weg naar huis alvast berekent, dat hij de goederen gekocht heeft tot een prijs, welke hem een aardig winstje zal doen behalen, wanneer hij ze weer van de hand doet. De goederen hadden de waarde, die de handelaar er voor opgaf, en werden ook verkocht tot een prijs, die de zaak niet in de noodzakelijkheid zal brengen om elke tien jaar eens te failleeren, ten einde den wagen weer op gang te helpen.

Maar met welk eene gloeiende verontwaardiging denken wij aan de schandelijke listen en kunstgrepen, waarmede somtijds bij de behandeling van zaken wordt te werk gegaan. Een blik in de ochtendbladen maakt u bekend met de aankomst in een van de hotels uwer woonplaats van een jong koopman uit een ver van daar gelegen stad. Hij is nagenoeg een volslagen vreemdeling in de groote stad, en natuurlijk moet hij er dus eens rondgeleid worden, — en nu acht deze of gene onzer meest ondernemende firma's zich verplicht, hem dien dienst te bewijzen. Hij is een groot kooper en heeft over-

vloed van tijd en geld, en het zal dus ruimschoots de moeite waard zijn, hem zoo voorkomend mogelijk te bejegenen. De avond wordt doorgebracht op een plaats van twijfelachtig vermaak. Daarna keeren zij naar het hotel terug. Aangezien zij zoo pas thuis zijn gekomen, moeten zij, natuurlijk, wat drinken. Een vriend uit hetzelfde handels-etablissement komt toevallig binnenloopen, en nu brengen de usance en de royaliteit natuurlijk mede, dat zij nóg wat moeten drinken. De vooruitzichten der handelswereld worden besproken, en de vreemdeling wordt gewaarschuwd tegen zekere in verval zijnde koopsmanshuizen, die op het punt staan van te failleeren, — en na zulk een vriendelijke en edelmoedige waarschuwing tegen de oneerlijkheid van andere handelsfirma's is het natuurlijk te verwachten, dat zij eens met elkaar klinken en drinken, wat zij dan ook doen. De kooplieden, die in de aangrenzende kamers logeeren, kunnen bijna niet slapen tengevolge van het gerammel der flesschen en glazen, en de ruwe zwelgpartij dezer, voortdurend op elkaars gezondheid klinkende, drinkebroers, wordt hoe langer hoe luidruchtiger. Maar zij blijven niet den geheelen nacht bij de wijnflesch zitten. Zij moeten nog eens het een en ander gaan zien. En zoo waggelen zij de straat op met gloeiende wangen en bloedroode oogen. De buitenste poorten der hel ontsluiten zich, om de slachtoffers in te laten. De vleugelen der verloren zielen fladderen tusschen de lichten, en de voetstappen der rinkelrooiers klinken in een en dezelfde maat als de rom-

melende donderslagen der verdoemden. Vaarwel, alle vrome en heilige dingen van thuis! Als moeder, of zuster, of vader, die nu in de ver van daar gelegen woning liggen te sluimeren, in het een of andere visioen van dien nacht een blik konden werpen op de aangerichte ruïne, zouden zij zich de haren uit het hoofd rukken en de tong aan 't bloeden bijten, uitroepende: „God zij hem genadig!"

Wat, zoudt gij denken, zal er van zulke handelsinrichtingen terecht komen? En zoo zijn er honderden in de steden! Zij mogen zich beroemen op reusachtige omzetten, en zij mogen een weergaloozen toevloed van koopers hebben, en de naam der firma zal misschien al hare concurrenten met schrik vervullen, en uit dezen weelderigen wortel mogen er bijkantoren ontspringen in andere steden, en al de deelgenooten der firma wonen misschien in prachtige huizen en rijden met hunne volbloed spannen paarden uit, en hunne vrouwen en dochters vertoonen zich misschien op straat in de verrukkelijkste toiletten, die 's menschen kunst ooit vermocht te weven, of door aardsche pracht ooit opgeluisterd werden. Maar voorzeker pakt er zich een vervloeking boven het hoofd dezer lieden saam, — en indien zij de zuilen niet aangrijpt en met één slag heel dien tempel van handelsglorie tot een woeste ruïne maakt, zal zij toch hunnen vrede verstoren, en zullen zij rillen van de koorts en walgen van al hunne verstrooiingen, en, voortgestuwd tot de uiterste grens dezes levens, zullen zij pogen staande te blijven en terug te gaan, en zullen zij om hulp

schreeuwen, maar er zal geen hulp komen; en zij zullen hun goud aangrijpen, om het met zich mede te nemen, maar het zal aan hunne vuist ontrukt worden, en een stem zal door hunne ziel weerklinken: „Geen cent, gij berooide geest!" En de dag des oordeels zal komen, en zij zullen verbijsterd en verslagen voor den Rechterstoel staan, en al de handelsongerechtigheden van heel een menschenleeftijd zullen zich rondom hen heen ophoopen, uitroepende: „Herinnert gij u dit?" en, „Denkt gij nog wel om dat?" En de klerken die zij gedwongen hebben tot oneerlijke handelingen, en loopers en vrachtrijders en boekhouders, die bij hen achter de schermen hebben gekeken, zullen getuigenis afleggen omtrent hunne afschuwelijke bedrijven, — en de eene of andere deugdzame ziel, die eens versteld stond over de pracht en de grootschheid dier kooplieden, zal dan weeklagen en jammeren: „Helaas! dit is nu alles wat er is overgebleven van die groote firma, die een geheel blok huizen vulde met hare goederen, en haren invloed over de geheele stad uitstrekte, en die de rechtvaardigheid en de waarheid en de reinheid deed vallen onder den verzengenden gloed van gierigheid en misdaad!"

Terwijl wij onze bewondering en toejuiching over hebben voor alle scherpzinnigheid en tact bij den verkoop van goederen, moeten wij al de kunstmiddelen veroordeelen, waarmede een fabrikaat of product wordt voorgesteld als een waarde bezittende, die het in werkelijkheid *niet* heeft. Enkel en alleen klinkklare zucht tot bedrog kan een schijn van vol-

maaktheid en onberispelijkheid geven aan laarzen, die spoedig lostornen en scheuren; aan zijde, die weldra haren glans verliest; aan katoentjes, die in de wasch onmiddellijk verschieten; aan kachels, die bersten wanneer zij voor de eerste maal heet gestookt worden; aan boeken, die niet behoorlijk zijn ingebonden; aan karpetten, die losrafelen; aan oude meubelen, die wat opgelapt zijn met stopverf en lijm, en dan weer te koop gezet worden, alsof zij zoo kersversch uit de fabriek komen; aan gouden horloges, die van rood kooper vervaardigd zijn; aan manden fruit, waarin de grootste appelen bovenop liggen; aan wijn, die aangezet is met strychnine; aan slecht geweven kousen; aan linnen van binnenlandsch fabrikaat, dat met uitheemsche etiquetten pronkt; aan „geïmporteerde" goederen, die als hoogst zeldzaam en moeilijk te bekomen worden voorgesteld, omdat de invoerrechten op dat buitenlandsche goed zoo hoog zijn, en met weergalooze brutaliteit op de toonbank worden uitgerold, — ja, werkelijk „geïmporteerd", maar uit het pakhuis in de naburige straat! — aan een patroon, dat reeds lang uit de mode en dus onverkoopbaar geworden is, maar toch als het nieuwste snufje wordt aangesmeerd aan den een of anderen plattelandskoopman, die naar de stad is gegaan om er zijn eerste aankoop van manufacturen te doen, en nu huiswaarts keert met een grooten voorraad goederen, waarmede hij stellig en zeker zal blijven zitten.

Voorts: *de kooplieden komen dikwijls in verzoeking om de manieren en gebruiken van andere handelaars*

als hun maatstaf van rechtschapenheid aan te nemen. Er zijn handels-usantiën, die tegen de proef van den dag des oordeels niet bestand zullen zijn. Toch zijn vele kooplieden geneigd, om evenzoo te doen als hunne buren deden. Indien de groote meerderheid der handelaren in de eene of andere stad wat laks op het stuk van beginselen is, dan zullen de handelswetten daar ter plaatse ook allicht iets te wenschen overlaten uit het oogpunt van trouw en eerlijkheid. Het is zeer, zéér moeilijk, geen haarbreed van den weg des rechts af te wijken, wanneer uw naaste buurman door zijne toeschietelijkheid op het stuk van handeldrijven in staat wordt gesteld, zijne goederen voor veel lager prijs van de hand te doen, en uwe beste klanten naar zijn winkel te lokken! Natuurlijk zult gij, die stipt aan al uwe handelsverbintenissen voldoet, en uwe wissels altijd prompt op den vervaldag betaalt, het zeer moeilijk vinden, te concurreeren met dien koopman, die tot over zijne ooren in de schulden zit bij den importeur zijner goederen, en bij den huisheer wiens winkel hij bewoont, en bij de bedienden die op zijn kantoor werken.

Er bestaan honderden praktijken, die in de handelswereld den toon aangeven, en voor den rechtschapen man toch nooit of nimmer een leefregel mogen worden. Hunne verkeerdheid maakt ze voor u niet recht. De zonde wordt nooit tot een deugd door vermenigvuldigd en toegelaten te worden in de makelaars-sociëteit of op de korenbeurs. Omdat andere passagiers het een en ander in hunne kof-

fers smokkelen, omdat anderen woekerpercenten nemen wanneer de door hen „geholpene" nergens meer uitkomst ziet, omdat anderen windhandel drijven in denkbeeldige goederen, omdat anderen u waardelooze endossementen trachten aan te smeren, omdat anderen niets anders doen dan bellen blazen, — daarom behoeft gij nog niet voor de verzoeking te bezwijken. Holle verwaandheid, en denkbeeldig crediet, en dobbelspel op de Beurs, mogen een poos groeien en bloeien, maar de dag der afrekening breekt eenmaal aan, — en boven en behalve den afschuw en de verwensching der mishandelde menschheid, zal de vloek van God komen, slag na slag. Gods wil, altijd en eeuwiglijk, is de éénige maatstaf van recht en onrecht, — maar dien maatstaf hebt gij niet te zoeken in de gedienstigheden der handelspraktijk!

Jonge koopman, schuw de eerste oneerlijke daad op handelsgebied, en gij zult al het andere schuwen! De kapitein van een schip wandelde in de nabijheid van de monding eener rivier, terwijl het laag water was, — en er was daar een lange, zware ankerketting, in één van welks schakels zijn voet verward raakte, en de voet begon op te zwellen, en hij kon hem er niet uittrekken. De vloed begon op te komen. De ketting kon niet spoedig genoeg losgemaakt of doorgevijld worden, zoodat er een chirurgijn geroepen moest worden om het lichaamsdeel af te zetten; doch alvorens dat werk volbracht kon worden, rolde het steeds hooger en hooger stijgende water reeds over het slachtoffer heen, en was zijn

levensvonk uitgebluscht. En nu heb ik u te zeggen, jonkman! dat juist die ééne verkeerdheid, waarin gij verward raakt, misschien een schakel van een lange keten van omstandigheden kan wezen, waaraan gij niet weer onttrokken kunt worden door uw eigen beleid of vernuft, of door de hulp van anderen; en de wateren zullen over u heengaan, zooals zij reeds vele anderen hebben bedolven! Als Pompejus, de Romeinsche krijgsoverste, een stad in bezit wenschte te nemen, en de inwoners de poort niet voor hem wilden openen, trachtte hij hen te overreden, een zieken soldaat ter verpleging op te nemen. Maar de zieke soldaat werd eenigen tijd later weer gezond en sterk, en dan maakte hij heimelijk de poort open en liet hij het vijandelijke leger binnenrukken. Eén in de ziel toegelaten onrecht kan wellicht in kracht toenemen, totdat het een poos later al de toegangen tot de onsterflijke natuur openwerpt, en zie . . . de nederlaag is volkomen!

Voorts: *kooplieden komen somtijds in verzoeking, hunne persoonlijke verantwoordelijkheid van zich af te werpen op de finantiëele instelling, waarvan zij deel uitmaken.* Directeuren van bankiershuizen en spoorweg-ondernemingen en assurantie-maatschappijen maken somtijds hunne persoonlijke verantwoordelijkheid ondergeschikt aan de handelingen der Maatschappij. En hoe dikwijls, wanneer een bankiershuis of finantiëele instelling door gepleegde valschheden te gronde gaat, zeggen de respectabele mannen in de Commissie van directeuren: „Wel, ik had altijd gedacht, dat alles op de eerlijkste en zuiverste

manier van de wereld toeging, en ik ben ten hoogste ontsteld over dit treurige wanbeheer!" De bankierskantoren en de brand- en levens- en zeevaart-assurantie-maatschappijen en de spoorweg-ondernemingen zullen niet als zoodanig op den dag des oordeels terechtstaan, — maar zij die daarin rechtvaardiglijk handelden, zullen hoofd voor hoofd een belooning ontvangen, en zij die een rol speelden bij het plegen van valschheid of bedrog, zullen hoofd voor hoofd een veroordeelend vonnis te hooren krijgen. Onwettige dividenden zijn niet zuiver voor God, al hebt gij ook mede-aandeelhouders, die precies zoo'n hoogen stapel inpalmen als gij. Hij, die de bewerker is van de oneerlijkheid der firma, der maatschappij, of der vereeniging, neemt al de moreele aansprakelijkheden op zich. Indien de finantiëele instelling steelt, steelt hij. Indien zij zich aan dolzinnige speculatiën waagt, is hij een speler. Als zij zonder hooge noodzakelijkheid een schuldenaar in verlegenheid brengt, maakt hij zelf zich schuldig aan wreedheid. Als zij de oningewijden misleidt en afzet, is hij zelf een zwendelaar. Geen enkele finantieele instelling had ooit een brandkast die sterk genoeg was, of een crediet dat onwrikbaar genoeg was, of een dividend dat groot genoeg was, of een politiek, die scherpzinnig genoeg was, om de persoonlijke zonden harer leden te verbergen. De oude machtspreuk, dat maatschappijen en vereenigingen geen ziel hebben, is een onwaarheid. Elke corporatie van dien aard heeft evenveel zielen als zij leden telt.

Voorts: *vele kooplieden komen in verzoeking, hunne vermaken en verplichtingen uit te stellen tot een toekomstige periode van algeheelen vrijen tijd.* Welk een bron van troost zou het geloof in Jezus voor al onze kooplieden zijn, indien zij, in plaats van de aanneming er van uit te stellen tot hun ouden dag of hun dood, dat geloof nu reeds mede wilden nemen naar het magazijn of de fabriek of den dagelijkschen werkkring! Het is de grootste dwaasheid, zich te midden van de onzekere wisselvalligheden van het handelsleven te wagen, en daarbij geen God tot zijne hulp te hebben. Een koopman, op een dorp in Nieuw-Engeland, stond vlak bij zijn paard, terwijl het paard zijn poot ophief om er mede in een plas water te stampen, zoodat de koopman, om aan het rondspattende water te ontkomen, even zijn toevlucht nam in de openstaande deur van den agent eener assurantie-maatschappij, waarop deze agent hem dadelijk vroeg: „Gij zijt zeker hier gekomen om uw assurantie-polis te hernieuwen?" — „O ja," antwoordde de koopman, „dat had ik vergeten!" De assurantie werd hernieuwd, en . . . den volgenden dag brandde het pas opnieuw verzekerde huis tot den grond toe af. Was het louter toeval, dat de koopman, om aan het spatten van een paardepoot in een waterplas te ontkomen, op de stoep van een assurantiekantoor ging staan? Neen, dat was een leiding van Gods voorzienig bestuur! En welk een veelvermogende verlichting voor een koopman, te weten en te gevoelen, dat alle dingen aan Gods voorzienig bestuur zijn onderworpen! Welk een vrede

en welk eene kalmte van geest ligt er in zulk eene beschouwing, en hoe heerlijk zou het zijn, indien alle kooplieden dit konden inzien!

Velen, hoewel thans om zoo te zeggen aan handen en voeten gebonden door de wereldsche beslommeringen, hebben voor de toekomst een voortreffelijke omgeving en levenswijze ontworpen. Zij hebben in hunne verbeelding, ongeveer twintig jaar na dato, een huis gebouwd ten plattelande, niet moeilijk te bereiken uit de groote stad, want zij zullen daar nog dikwijls zaken te doen hebben, of oude rekeningen in orde te maken, of geldbeleggingen te regelen. Het huis is groot genoeg om al hunne vrienden te kunnen bevatten. De kamers en de zalen zijn ruim en behangen met afbeeldingen van jachtpartijen en met het gewei van een hert, en zijn voorzien van gemakkelijke stoelen, die naar buiten op de veranda gerold kunnen worden, wanneer het weêr daartoe uitlokt, of in den tuin neergezet onder een der eiken, die als schildwachts rondom het huis staan, suizend onder de koeltjes van den wind en weergalmend van het gezang der roodborstjes. Er is juist land genoeg om de belangstelling gaande te houden, en de oogsten van bijna fabelachtigen rijkdom groeien op onder toepassing van de beste stelsels, die er in de landbouwbladen te vinden zijn. De boerderij is behoorlijk voorzien van rundvee en paarden, en van schapen, die de stem van hun eigenaar kennen en vriendelijk blaten wanneer men naar buiten gaat om eens naar hen te kijken. In dit rijkgezegende verblijf zullen hunne

kinderen onderwezen worden in kunsten en wetenschappen en godsdienst. Dat zal dan de oude woonstede zijn, waarheen de op kostschool liggende jongens hunne brieven zullen adresseeren, en de heuvel, waarop het huis staat, zal dan Boschzicht heeten, of Zonderzorg, of Nooitgedacht, of Ons genoegen, of zoo iets. Moge de toekomst voor iederen koopman dit alles en nog veel meer bovendien in haren schoot dragen! Maar stelt gij uw geluk tot dien tijd uit? Verdaagt gij uwe genoegens zóó lang? Veronderstel eens, dat gij alles verkrijgt wat gij verwacht, — en dat het door mij geschilderde visioen niet overeenkomt met de werkelijkheid, omdat de fonteinen zelfs nòg levendiger zijn, het huis nòg grooter, en de omgeving nòg schilderachtiger, — de vergissing is er niet minder noodlottig om. Welke bekoring zal er in de landelijke stilte gelegen zijn voor een man, die dertig of veertig jaren lang zijne geheele natuur heeft gewend aan de spanning en opgewondenheid van het handelsleven? Zullen veestapels en kudden met hun geloei en geblaat in staat zijn om den onverzadelijken geest van weetgierigheid te stillen, die jaren lang zijne volle heerschappij over de ziel heeft uitgeoefend? Zal het gesuis van het koeltje den man bevredigen, die thans zijn éénig genot in de fondsenmarkt kan vinden? Zullen loof en wolken en fonteinen de oogen boeien, die gedurende drie vierden van een menschenleven niets schooners kenden, dan vaten en balen en koopmansfacturen? Zullen de ouders bevoegd en in staat zijn, hunne kinderen voor hooge en heilige

doeleinden op te leiden, indien hunne kindsheid en jongenstijd en meisjesjaren verwaarloosd werden, wanneer zij bijna gereed zijn om de wereld in te gaan, en zij reeds vaste gewoonten en diepgewortelde beginselen hebben aangenomen? Neen, neen! nú is het de tijd om gelukkig te zijn. Nú is het de tijd om uwen Schepper te dienen. Nú is het de tijd om een Christen te wezen. Hebt gij het te druk? Ik heb menschen gekend, die het even druk hadden als gij, en die toch op den zolder van het magazijn een kamertje hadden, waar zij gingen bidden. Iemand vroeg eens aan een geloovig zeeman, waar hij toch altijd een plaats vond om te bidden. „Och," antwoordde hij, „in den top van den mast kan ik altijd een rustig plekje vinden!" En ook op den druksten dag van den drukken tijd, — als het goed gesteld is met uw hart, kunt gij wel een plaats vinden om te bidden. En zelfs in eene straat, of op eene gracht, of een brug kunt gij wel een verzuchting tot God slaken, terwijl gij u naar de plaats uwer dagelijksche werkzaamheden begeeft. Doe dan ook uw best om een beetje vroeger naar huis te gaan, en houd u daar dan eens wat meer met uwe kinderen bezig. Wees toch niet dag en nacht een galeislaaf, vastgeketend aan den roeiriem uwer zaken! Laat iederen dag zijn uur hebben voor huiselijke godsdienstoefening en ontwikkeling van den geest en gezamenlijke uitspanning. Toon uzelven grooter dan uwe zaak. Ga niet te werk alsof ge na den dood een eeuwigheid zult binnentreden van spoorwegaandeelen en koffiebalen

en rollen lint. Geef niet bij elken meter laken, dien gij verkoopt, een stukje van uwe ziel op den koop toe. Beschouw en gebruik uwen pakkelder en uw manden met ijzerwerk als treden der ladder naar eene practische werkzaamheid vol luister en glorie, naar de hoogste uitingen van een Christelijken geest. Beslis nu voor eens en voor altijd, wie de baas in uwe zaken zal zijn: gij of uw werk!

Voorts: *kooplieden komen dikwijls in verzoeking om hun beroep invloed te doen oefenen op de belangen hunner ziel.* God stuurt de menschen de handelswereld in, om er hunne opvoeding te ontvangen, evenals jongens naar de school en het gymnasium worden gezonden. Koop en verkoop, verlies en winst, teleurstellingen en buitenkansjes, voorspoed en tegenspoed, de oneerlijkheden van anderen, finantieele crisissen en faillissementen, het zijn allen slechts verschillende lessen op een en dezelfde school. Hoe meer zaken, hoe meer genademiddelen. Velen zijn ongedeerd de verwilderdste paniek te boven gekomen. „Zijt gij niet bang dat gij omver gaat?" vroeg iemand eens aan een koopman in een tijd van groote spanning op handelsgebied. „Wel", antwoordde hij, „ik zal omver gaan, wanneer de vijftigste Psalm omver gaat, met het vijftiende vers: *„Roept Mij aan in den dag der benauwdheid; Ik zal er u uithelpen, en gij zult Mij eeren."*

Het magazijn en het kantoor hebben enkelen der verhevenste karakters tot ontwikkeling gebracht. Misschien bezaten zij oorspronkelijk slechts weinig

scherpzinnigheid en geestkracht, maar twee of drie zware slagen op het gebied hunner zaken deden hen ontwaken uit hunne droomerige werkeloosheid, en er had in hunne harten eene grondige ontwikkeling plaats van alles wat goed en heilig en energiek en ontzagwekkend was. En nu staan diezelfde mannen in de voorste gelederen van het leger onzes Heeren Jezus Christus, en zijn zij als lichtbaken en vuurtorens in de groote wereld van handel en nijverheid. Maar het zaken doen is ook voor menigen man een oorzaak van voortdurende ontlediging geworden. Eerst ontdeed het hem van alle welwillendheid, toen van alle vriendelijkheid, daarna van alle godsdienstige indrukken, later van heel zijne conscientie, — en ofschoon hij zijn werkkring aanvaardde met een ruim hart en een nobel karakter, zal hij dien eindelijk verlaten als een geraamte, akelig genoeg om een spook op de vlucht te jagen!

De menschen erkennen allen, hoe hoogst gewichtig het is, hunne zaken op een goeden stand te hebben: een winkel aan de beste zijde der straat, of op den druksten hoek eener gracht. Welnu, iedere plaats waar zaken gedreven worden, is „een goede stand" voor geestelijke ontwikkeling. Gods engelen zweven boven de handelswereld, om te steunen en te schragen en dezulken op te bouwen, die hun plicht trachten te doen. Als gij er morgen op de plaats uwer aardsche bezigheden naar wilt luisteren, zult gij er misschien een stem hooren, luider dan het geratel der vrachtwagens en het geschuifel van voeten en het gerammel van geldstuk-

ken, — en zal die stem in uwe ziel doordringen en er de woorden doen hooren: *„Zoekt eerst het Koninkrijk Gods en zijne gerechtigheid, en alle deze dingen zullen u worden toegeworpen!"* En toch hebben sommigen der scherpzinnigsten op het stuk van koopjes zich hunne eeuwige zaligheid laten ontfutselen door listen en kunstgrepen, die gemakkelijker te doorzien waren dan de lompste gauwdievenstreek op de openbare straat. Zij beleggen hun geld in dingen, die voor tijd en eeuwigheid beneden pari zullen blijven staan. Zij bergen hunne stukken van waarde in een brandkast, die de vuurproef niet kan doorstaan. Zij geven een onbepaald crediet aan ondernemingen, die later niet in staat zullen zijn om één percent te betalen. Zij werpen zich blindelings in een doolhof, waaruit geen enkele faillissementswet of onderhandsch accoord hen ooit weer zal kunnen redden. Zij sluiten een compagnieschap met de wereld, het vleesch en den duivel, — en de aartsvijand van alle gerechtigheid zal er zich al de eeuwen der eeuwigheid door op beroemen, dat de man, die gedurende heel zijn handelsleven nooit getroefd kon worden, eindelijk in geestelijk opzicht op zwart zaad geraakte en door zwendelarij buiten den hemel gehouden werd.

Misschien hebben sommigen mijner hoorders nog den grooten brand hier te New-York in het jaar 1835 gezien. Oude lieden weten ons te verhalen, dat die ramp alle beschrijving te boven ging. Sommigen stonden op de daken der huizen van Brooklyn, en zagen van daar het vuurroode verderf aan, dat

loeiend door de straten ging en heel de wereldstad dreigde te verslinden. Maar toch zal de handelswereld zich eenmaal ontzetten over een nog grooter vuurgloed, doch die zal dan ook de laatste zijn. Wissels en kwitantiën en assurantie-polissen en hypoteek acten en effecten en nationale schuldbrieven zullen door één vlammentong verteerd worden. De Beurzen en de Staatsbanken en de Rijksmunten zullen tot asch vergaan. Het gesmolten goud zal saamvloeien met het stof der straat. De fondsenmarkten en de granietzuilen van den koophandel zullen neerploffen met een dreunenden slag, die de aarde zal doen beven. De rosse gloed van dat groote licht zal den rechtvaardigen den weg naar hunne tronen wijzen. Hunne beste schatten in den hemel zullen zij in bezit gaan nemen. De vermoeienissen van het handelsleven, die hier op aarde gedurende zoovele jaren hunne hersens pijnigden en hunne zenuwen uitputten, zullen voor eeuwig een einde hebben genomen. „Daar zal de goddelooze ons niet meer kwellen, en zal de vermoeide rust vinden!" — AMEN.

XXIV.

DE REDDENDE BLIK.

Ziende op den overste Leidsman en Voleinder des geloofs, Jezus.
HEBREËN XII : 2.

In het Christelijk leven moeten wij de dingen niet op onze slofjes afdoen. Deze wereld is niet voor ons gemaakt om er in te rusten. In oorlogstijd kunt gij hier en daar in de straten der steden, ver van het tooneel van den strijd, mannen in militaire uniform vinden, die het recht hebben om zich buiten het krijgsgewoel te houden. Zij hebben verlof gekregen, en dus het is volkomen billijk en geoorloofd, dat zij werkeloos blijven; maar ik heb u te zeggen, dat er in dezen Christelijken strijd — tusschen het eerste oogenblik waarin wij ons onder de banier van den Christus scharen, en het laatste oogenblik waarop wij victorie roepen — nooit of nimmer een enkele seconde zal komen, waarin wij het recht hebben om de wapenen neer te leggen.

De Apostel Paulus omringt dit Christelijk leven aan alle kanten met de geestdrift der oude Griekssche spelen, die een man in een renbaan zonden,

met zulk een spanning van zenuwen en spieren, dat hij soms, juist wanneer hij den eindpaal bereikt had, uitgeput nederviel. Inderdaad, de geschiedenis verhaalt ons, hoe het meermalen gebeurd is, dat de mannen aankwamen, en alleen de kracht hadden om den paal te grijpen, en dan dood neervielen. En nu zegt deze Apostel, met toespeling op diezelfde wedstrijden: wij moeten allen in de renbaan medeloopen, niet er in kruipen, niet er in wankelen, maar *loopen de loopbaan, die ons voorgesteld is, ziende op den oversten Leidsman en Voleinder des geloofs, Jezus.*" En evenals er in den ouden tijd een man aan het einde van den weg stond met een prachtigen krans, die op het hoofd of om de slapen van den zegevierenden looper geplaatst werd, zoo staat onze Heere Jezus Christus aan het einde van des Christens loopbaan met den krans der eeuwige heerlijkheid, — en God geve, dat wij door de kracht van Zijn Heiligen Geest zóó loopen, dat die krans ons deel wordt!

Aan den beroemden Welliston, den scheikundige, werd eens gevraagd, waar zijn laboratorium was; en de vragers verwachtten, dat hun nu een groot lokaal zou worden aangewezen, aan alle kanten gevuld met zeer kostbare en zeer ingewikkelde toestellen. Maar Welliston gaf zijn bediende last, op een presenteerblad een paar glazen en een distilleerkolf te brengen, en zeide toen tot zijne bezoekers: „Zietdaar, dat is mijn geheele laboratorium! Daar doe ik al mijne proefnemingen mede." Welnu, ik weet dat er een massa menschen zijn, die een ge-

heele bibliotheek noodig hebben om hunne theologie te omschrijven. Zij hebben duizenden theoriën over tienduizend dingen; maar ik voor mij moet u zeggen, dat heel mijne theologie zich laat saamvatten in deze drie woorden: „ZIENDE OP JEZUS." En wanneer wij iets kunnen begrijpen van de hoogte en de diepte en de lengte en de breedte en de oneindigheid en de onmetelijkheid van deze drie tekstwoorden, dan begrijpen wij alles!

En nu doe ik u ten eerste opmerken, *dat wij op Jezus moeten zien als op onzen persoonlijken Verlosser en Zaligmaker.* Gij weet wel, dat de mensch thans slechts een ontredderde ruïne is van wat hij eenmaal was. Ons lichaam is gebrekkig. Hoe wordt het bestookt door ziekten! Onze geest is gebrekkig. Hoe moeilijk valt ons vaak het onthouden, en hoe gemakkelijk het vergeten! Onze geheele natuur ontaard en bedorven, van den hoofdschedel tot de voetzolen: wonden, kneuzingen en etterende zweren. Er groeit in Brazilië eene plant, die men „de moordenaar" noemt, enkel en alleen omdat zij zóó vergiftig is, dat zij bijna iedereen doodt, die haar aanraakt. Zij begint zich omhoog te kronkelen rondom den wortel van een boom, en zoo al verder naar boven gaande, bereikt zij weldra de takken, strekt zich tot de verste twijgjes uit, en doodt zoodoende ten slotte den geheelen boom. Wanneer zij tot het uiterste einde der takken is gekomen, is de boom dood. Intusschen vallen hare zaden op den grond, waaruit weer andere planten opschieten even moorddadig als zij. En zoo is het ook met de zonde;

zij is eene vergiftige plant, die langen tijd geleden in onze ziel gezaaid werd, en nu kronkelt zij zich rondom het lichaam en den geest en de ziel, en al vergiftigend, al vergiftigend, al vergiftigend, — al doodend, al doodend, al doodend gaat zij voort.

Maar nu zou het niets baten of ik hier al over sprak, indien er geen mogelijkheid bestond om die plant uit te roeien. Het zou hoogst onredelijk van mij zijn, tot iemand te komen, die ziek is, en lang en breed over zijne kwaal uit te wijden, indien ik hem geen geneesmiddel had aan te bieden. Maar ik heb het recht tot iemand te komen, die in geldelijken of lichamelijken nood verkeert, indien ik hem finantiëelen steun kan aanbieden, of een onfeilbaar geneesmiddel voor hem weet. God zij geloofd, dat er tusschen de bergen onzer zonde een lied van verlossing ruischt en weergalmt! Luider dan al de stemmen der slavernij, is de bazuin van Gods bevrijding, roepende: *„Het heeft u bedorven, o Israël, want in Mij is uwe hulp!"* Aan de met grendels en boomen gesloten deuren van onzen kerker klopt de Overwinnaar, en de hengsels kraken en knarsen terwijl de deuren opengaan. De uitgehongerde rapen het manna op, dat in de woestijn valt, en de stroomen klappen in de handen, zeggende: „Drink, o dorstige ziel, en leef in eeuwigheid!" En de voeten die opengereten en diep gekloofd waren op den ruwen en steenachtigen weg der zonde, komen nu op een vlak en effen pad; en de droge elzenboomen kraken, terwijl het hijgend kloppende hart voortsnelt naar de waterbeken, en

in den donkeren nacht der ziel begint de morgen te grauwen, neen te blozen, neen te vlammen: van den eenen horizont tot den andere. De batterijen der verzoeking zijn tot zwijgen gebracht. De machten die ons bestreden, zijn overmeesterd en gedwongen om aan onze zijde strijd te voeren. Niet als een gevolg van eenigen arbeid of inspanning onzerzijds, maar éénig en alleen als een gevolg van dat „*ziende op Jezus.*"

Maar wat bedoelt gij toch met dat: „*ziende op Jezus?*" hoor ik iemand vragen. Daar bedoel ik het geloof mede. „En wat bedoelt gij met het geloof?" Daar bedoel ik het gelooven mede. „En wat bedoelt gij met het gelooven?" Daar bedoel ik dit mede: Indien gij mij belooft, iets voor mij te zullen doen, en ik heb dan vertrouwen in uwe oprechtheid en waarheidsliefde; indien gij zegt, mij het een of ander te zullen geven, dat ik dringend noodig heb, en ik meen dan te kunnen vertrouwen, dat gij een eerlijk man zijt en doen zult wat gij zegt. En nu zegt onze Heere Jezus Christus: „Gij hebt behoefte aan vergeving van zonden, en aan het eeuwige leven, en aan den hemel, en gij kunt ze krijgen, als gij er om komt vragen!" Zegt gij nu: „Ik kan er niet eerst om komen vragen. Ik ben bevreesd, dat Gij ze mij niet zult geven," — dan zijt gij een ongeloovige. Maar zegt gij: „Ik zal er om komen vragen. Ik weet, Heere Jezus, dat Gij dit aanbod ernstig meent. Ik kom vergeving van zonden vragen. Gij hebt beloofd, mij die te geven, Gij wilt mij die geven, Gij hebt mij die gegeven!" — dàt is dan

geloof. Ziet gij het nu? „O," zegt iemand, „dat kan ik niet begrijpen." Dat heeft niemand ooit begrepen, zonder goddelijke hulp. Het geloof is een gave Gods. „Welnu," zegt gij, „dat werpt de verantwoordelijkheid van mijne schouders af." Neen! Het geloof is een gave Gods, maar zij komt in antwoord op het gebed.

Ik doe u voorts opmerken, *dat wij op Jezus moeten zien als een voorbeeld.* Gij weet: louter namaak is meestal iets gebrekkigs. Als een schilder zijn toevlucht neemt tot een portefeuille met teekeningen of een museum van schilderijen, hoe uitgezocht en volledig ook, om zich door middel van die schilderwerken een denkbeeld van de natuurlijke wereld te vormen, dan zal hij niet zoo goed slagen als de kunstenaar, die 's ochtends vroeg naar buiten gaat, en daar de dauwdruppels aan de grashalmen ziet hangen, en den morgenstond juist zoo aanschouwt als God dien in de wolken bouwde, of over de bergen uitgoot, of op den spiegel der zee liet fonkelen. De menschen verwonderden er zich over, hoe Turner, de beroemde Engelsche schilder, zoo goed slaagde in het weergeven van een storm op den oceaan. En zij bleven er zich over verwonderen, totdat men vernam, dat hij zich herhaalde malen op het dek van een schip had laten vastbinden te midden van een zwaren storm, en dan oplettend het woelen en woeden der zee gadesloeg, — en wanneer hij dan weer in zijn atelier terugkwam, schilderde hij den storm. Niet de machinale copyist slaagt, maar de man die de natuurlijke wereld be-

spiedt en bestudeert. Indien iemand dus een boek wil gaan schrijven, en zich daarbij voorneemt, de rijke beeldspraak van een John Bunyan, of de stoere kracht van een Carlyle, of de stoute vlucht van een Milton, of den korten en bondigen stijl van een Emerson na te bootsen, zal hij nooit zoo goed slagen, als de man, die zijn eigen natuurlijken stijl poogt te ontwikkelen, te verbeteren en te verfraaien. En wat in dit opzicht waar is, is ook waar ten opzichte van het karakter. Zoo waren er indertijd lieden, die zich betooverd gevoelden door den ongeloovigen dichter Lord Byron. Hij liep kreupel, en droeg buitengewoon groote boorden. En toen waren er tienduizenden menschen, die zich voornamen om evenals Lord Byron te doen; en zij gingen mank loopen, en droegen groote boorden, doch daarom hadden zij nog volstrekt zijn genie niet, — wat misschien nu juist niet tot hun ongeluk was.

Gij kunt nooit een volkomen welgeslaagde copy van een mensch leveren, hetzij hij goed of slecht is. Al naamt gij den allerbesten man, die er ooit geleefd heeft, en trachttet gij te leven zooals hij, dan zoudt gij in die poging te kort schieten. Er was nooit een beter man dan Edward Payson. Velen hebben zijne levensbeschrijving gelezen, zonder te begrijpen, dat hij een ziek man was; en zij dachten dat zij toenemende waren in de genade, omdat zij evenals hij toenamen in neerslachtigheid. Zoo waren er ook lieden die Cowper copiëerden, den dichter, een uitnemend en beroemd man, maar somtijds behept met een aan waanzin grenzende zwaarmoedig-

heid. De namakers kregen wel Cowpers gebreken, maar niet één zijner deugden. Ten allen tijde is er SLECHTS ÉÉN WEZEN GESCHIKT TER NAVOLGING geweest. Eenige eeuwen geleden trad Hij op te midden van eene eenvoudige omgeving, en met een voorkomen en eene houding en een gedrag, die gansch anders waren dan alles wat de wereld dusver aanschouwd had. Voor alle klassen van menschen was Hij een volmaakt model. Den visschers wees Hij aan, hoe visschers moesten handelen. Den tolgaarders toonde Hij aan, hoe tolgaarders moesten handelen. Den wetgeleerden toonde Hij aan, hoe wetgeleerden moesten handelen. Den landbouwers toonde Hij aan, hoe landbouwers moesten handelen. Den rentmeesters toonde Hij aan, hoe rentmeesters moesten handelen. Critisch gestemde lieden, vitters en bedillers, trachtten in Zijne gesprekken of Zijne prediking iets onverstandigs of onvriendelijks of onnauwkeurigs te vinden; maar het is hun nooit gelukt. Zij bespiedden Hem, — o, hoe bespiedden zij Hem! Nooit trad Hij een huis binnen, of zij wisten het, — en zij wisten hoe lang Hij er bleef, en wanneer Hij er uitkwam, en of Hij onder het eten wijn had gedronken. De laster vlocht zijne zwepen, en scherpte zijn giftigen tong, en zette zijne vallen uit, maar kon Hem niet vangen. Kleine kinderkens snelden naar buiten, om een kus van Hem te krijgen, en oude lieden strompelden naar den hoek der straat, om Hem voorbij te zien komen.

Verlangt gij een voorbeeld van Godsvereering,

ziet dan hoe Hij gansche nachten in het gebed doorbrengt! Verlangt gij een voorbeeld van lijden, ziet dan op Zijn pad door Palestina de sporen van bloed! Verlangt gij een voorbeeld van geduld, ziet dan hoe Hij miskend en bespot wordt, en toch nooit één scherp antwoord geeft! Verlangt gij een voorbeeld van vlijt, ziet dan hoe Hij geen oogenblik ledig is! Verlangt gij een toonbeeld van opoffering, aanschouwt dan Zijn leven van zelfverloochening, Zijn dood aan het vloekhout, Zijn graf der vernedering! O welk een voorbeeld! Zijne voeten gewond, en tóch onderwierp Hij zich aan den gang naar Golgotha! Zijn rug door de geeselstriemen opengereten, en tóch droeg Hij het kruis! Als Hij geslagen werd, sloeg Hij nooit terug! Schoon Hij veroordeeld werd, verhief Hij zich toch hooger dan Zijne lasteraars, en met wonden in Zijne handen, en wonden in Zijne voeten, en wonden op Zijn voorhoofd, en wonden in Zijne zijde, riep Hij uit: *„Vader, vergeef het hun, want zij weten niet, wat zij doen!"* O, mijne broeders en zusters, dàt is de Poolstar waarnaar gij uw kompas moet stellen, dàt is het landhoofd waarop gij moet aansturen, dàt is het licht waaraan gij uwe lampen moet ontsteken, dàt is het voorbeeld dat wij allen moeten trachten te volgen! Hoe zou het de ruwheden in ons karakter verzachten! En de wereld zou diep getroffen worden door die verandering, en zij zou zeggen: „Ik weet, wat er met dien man gebeurd is; hij is bij Jezus geweest, en heeft van Hem geleerd."

Alexander trok op met zijn leger door Perzië, maar de sneeuw en het ijs hoopten zich zoodanig op, dat de troepen staan bleven en zeiden: „Wij kunnen niet verder marcheeren!" Toen steeg Alexander van zijn paard, nam een houweel ter hand, ging aan het hoofd van zijn leger, en baande er zich een weg meê door ijs en sneeuw. „Als hij dat doen kan," zeiden de soldaten, „kunnen wij het óók!" En zij namen hunne houweelen, en weldra was de weg vrij, en kon het leger voortmarcheeren. Zoo daalde onze Heer en Heiland van den troon Zijner heerlijkheid af, en baande Hij door alle ijsbergen heen een pad voor Zichzelven en een pad voor ons, zeggende: „Volgt Mij! Ik vraag u niet, eenig lijden te doorworstelen, of eenigerlei strijd te strijden, waarin Ik u niet ben voorgegaan. Volgt Mij!"

Voorts doe ik u opmerken, dat wij op Christus moeten zien *als een medelijdend Ontfermer*. Bevindt er zich op den huidigen dag hier in dit bedehuis wel iemand, die geen behoefte heeft aan sympathie? Ik weet niet, hoe iemand kan leven zonder sympathie en belangstelling en ontferming en medelijden. Er zijn er evenwel, die buitengewoon ruwe paden in dit leven bewandeld hebben, zonder dat zij een goddelijken arm hadden om op te leunen. Hoe zij er doorgekomen zijn, weet ik niet recht. Hun vermogen schoot vleugelen aan, tengevolge van een ongelukkige geldbelegging, en vlood heen. De Bank failleerde, en zij konden platzak heengaan. Meedoogenlooze schuldeischers namen de stukken en brokken van een landgoed mede, dat zij met vijfentwin-

tig jaren hard werken verdiend hadden. Hoe hebben zij dat alles doorstaan zonder Christus? De dood trad de kinderkamer binnen, en er kwam een ledig bedje. Eén stem minder in den huiselijken kring. Eén bruisende fontein van vroolijkheid en gelach minder. Twee handen minder den geheelen dag aan den sportwagen. Twee voeten minder springend en huppelend door de gang. Twee oogen minder om te stralen van liefde en blijdschap. Door heel dat huis schaduw na schaduw, schaduw na schaduw, totdat het middernacht was. Hoe doorworstelden zij dit alles? Ik weet het niet. Zij trokken door de groote Sahara zonder water in hunne lederen zakken. Zij vielen tot aan hun kin in den Poel der Wanhoop, zonder dat zij iemand hadden om hen er uit te trekken. In een onzeewaardig wrak gingen zij scheep op een door stormen bestookten oceaan.

O mijn broeder, o mijne zuster! er is een balsem die de ergste wonde geneest. Er is een licht, dat de ergste duisternis kan verhelderen. Er is een haven, die tegen de onstuimigste zeeën beveiligt. Gij hebt de ontfermende liefde van een Zaligmaker noodig, en zij kan uw deel worden. Gij kunt niet langer blijven voortgaan op dezen weg. Ik zie, dat uwe zorgen en angsten u uitputten naar lichaam en geest en ziel. Ik kom u niet misleiden of bedriegen. Ik kom tot u met een balsem, die àlle wonden kan heelen. Zijt gij ziek? Jezus is ziek geweest! Zijt gij vermoeid? Jezus is vermoeid geweest! Wordt gij vervolgd? Jezus is vervolgd geworden! Treurt gij over lieve dooden? Weende Jezus niet over

Lazarus? O ja: gelijk een ree op de bergen van Bether, komt Jezus heden tot uwe ziel gesneld. Er is één tekst in de Heilige Schrift, waarvan elk woord als de slag van een kloppend hart is: „*Komt herwaarts tot Mij, allen, die vermoeid en belast zijt, en Ik zal u ruste geven!*" En dan is er nog een andere tekst, die even goed is als de vorige: „*Wentel uwen weg op den Heer, en vertrouw op Hem, Hij zal het maken!*" O, er zijn groene weiden, waarheen de hemelsche Schaapherder de gewonden en de zieken der kudde leidt. De Zoon van God staat bij het graf van Lazarus, en zal het vol heerlijkheid openbreken te rechter tijd. Het meer van Genezareth kan zijne golven zóó hoog niet opstuwen, dat Christus het niet kan bewandelen. Het kruikje met olie zal vermeerderen tot een onuitputtelijken voorraad. Nadat de boomgaard van al zijne vruchten beroofd schijnt te zijn, heeft de Heer nog één boom over, vol met een gouden en rijpen oogst. De lijkzang moge weemoedige tonen doen hooren van rouw en van dood, maar na verloop van eenigen tijd komt er een lied, een koor, een gejubel, een strijdmarsch, een hosannah, eene kroningscantate. O, voelt gij nu niet den adem van Christus' medelijdende en ontfermende liefde, o gewonde, o moegestreden zielen?

Zoo gij er nog niets van voelt, dan zou ik u wel eens iets willen vertellen van dien veldprediker bij het leger, die gewond was, zoodat hij niet kon loopen; maar hij hoorde op eenigen afstand tusschen de stervenden een man, die uitriep: „O mijn God!"

Hij zeide bij zichzelf: „Ik moet dien man helpen, al kan ik niet loopen!" Zoo rolde hij zich om, en rolde hij door zijn eigen bloed, en rolde hij over velen der gesneuvelden, totdat hij op de plek kwam waar deze zijn arme lijdende krijgsmakker lag, — en hij verkondigde hem den troost des Evangelies, en met zijne eigene wonde scheen hij de wonde van dien man te lenigen. Dat was sympathie, dat was medelijdende, ontfermende liefde, uitgaande naar een wezen, dat er de meest mogelijke behoefte aan had, en een wezen, dat hij gemakkelijk kon begrijpen. En zoo is het ook met Christus: schoon Zelf geheel en al met wonden bedekt, hoort Hij den kreet van ons berouw, den kreet onzer smart, den kreet onzer armoede, den kreet onzer ellende, en zegt Hij: „Ik moet die ziel gaan helpen!" En Hij komt tot ons met wonden in het hoofd, wonden in de handen, wonden in de voeten, totdat Hij juist op de plek is, waar wij ons liggen te wentelen in ons eigen bloed; en Hij slaat Zijn arm om ons heen, — en ik zie dat het een gewonde arm en een gewonde hand is, en terwijl Hij ons met Zijn arm omvat houdt, hoor ik Hem zeggen: *„Ik heb u lief gehad met eene eeuwige liefde."*

Voorts, *wij moeten tot Christus opzien als tot onze laatste toevlucht.* Wij kunnen met deze onze aardsche oogen, hoe goed ons gezicht ook zij, geen blik werpen op het hemelsche land, waarnaar onze zielen smachten. Maar ik betwijfel evenmin, dat er aan gene zijde van de koude doodsrivier een plaats van heerlijkheid en rust is, als dat er aan den overkant

van den Atlantischen Oceaan nog een ander werelddeel ligt. Maar tusschen het hemelsche land en dit aardsche land bestaat het grootst mogelijke contrast. Dit is een woestenij, en — dat is een groenende hof. Deze ondiepe stroomen der aarde, die een dorstige os droog zou kunnen drinken, of de hoef van een muilezel tot modder zou kunnen stampen, vergeleken met de heldere kristallen rivier van onder den Troon, op welker oevers de heirscharen des hemels kunnen rusten, en in welker klare golven de boomen des levens hunne takken doopen. Deze instrumenten van aardsche muziek, die zoo lichtelijk ontstemd worden, vergeleken met de harpen, die onder eeuwige melodieën trillen, en met de bazuinen, die zulk een verrukkelijke muziek voortbrengen, dat zij de dooden doen ontwaken. Deze straten, die wij hijgend doorgaan in de zomerhitte, of huiverend in de winterkoude, en waarin de arme man zijn last draagt, en de zwerver om een aalmoes vraagt, en over welker plaveisel de voetstappen schuifelen van pijn en gebrek en ellende, vergeleken met de straten, die eeuwiglijk weergalmen van de voetstappen van blijdschap en heiligheid, en met de muren, vervaardigd van allerlei soorten kostbare edelgesteenten, wier glans afgewisseld wordt door de weerkaatsingen van jaspis en chrysoliet en topaas en sardonyx en beryl en smaragd en chrysopraas.

O, dat contrast tusschen deze wereld, waarin wij te worstelen hebben met verzoekingen, die zich niet laten overwinnen, en die andere, die betere,

die hoogere wereld, waar volmaakte blijdschap, volmaakte heiligheid, en volmaakte rust heerschen!

Wanneer de eenvoudigste Christen-pelgrim voor de hemelpoort aankomt, opent zij zich voor hem, en de engelen zweven neder om hem binnen te leiden, en zij maken den feestdisch gereed, en zij vieren feest wegens de aankomst van dezen doorluchtigen gast. En Jezus komt tot hem met een kroon en zegt: „Draag deze!" en met een palmtak en zegt: „Wuif hiermede!" en Hij wijst naar een troon en zegt: „Bestijg dezen!" En daarna scharen de oude burgers des hemels zich in het rond, om den nieuw aangekomene den lof te hooren bezingen der voor hem gewrochte verlossing. En als de pas gezaligde ziel verhaalt van de genade, die haar vergeving schonk, en van de ontfermende liefde, die haar redde, stemmen al de hemelbewoners saam in den roem des Konings, uitroepende: „Prijst Hem! prijst Hem!"

De onovertroffen John Bunyan aanschouwde een zweem van al die heerlijkheid, toen hij zeide: „Juist toen de poorten geopend werden, om de lieden in te laten, wierp ik achter hen een blik naar binnen en ziet! de stad straalde als de zon. De straten waren ook geplaveid met goud, en daarin wandelder er velen met kronen op hunne hoofden, en met gouden harpen, om gezamenlijk lofliederen aan te heffen. En daarna sloot men de poorten weder dicht. En nadat ik dit gezien had, wenschte ik in hun midden te zijn." — Amen.

XXV.

GETUIGEN.

Waarvan wij getuigen zijn.
HANDELINGEN III : 15.

In de dagen van George Stephenson, den volmaker van de machine der locomotief, verzekerden de geleerden met de meest mogelijke beslistheid, dat een spoortrein nimmer met goeden uitslag en zonder gevaar door stoomkracht voortgestuwd zou kunnen worden. Maar de pijlsnelle „bliksemtreinen" van Parijs naar Berlijn, en van Petersburg naar Konstantinopel, hebben alle natiën en volken getuigen doen zijn van de schitterende wijze, waarop het denkbeeld ten uitvoer is gebracht. Werktuigkundigen en zeevarenden beweerden met de meest mogelijke beslistheid, dat een stoomboot nooit of nimmer den Atlantischen Oceaan zou kunnen doorkruisen; maar nauwelijks hadden zij met goeden uitslag de onmogelijkheid van zulk eene onderneming betoogd, of het groote werk was tot stand gebracht, — en de passagiers op de Indische, en de Amerikaansche, en de Noordsche, en de Kaapsche lijnen zijn er de getuigen van. Uit den kring der geleerden ging een storm van minachtend gelach op bij

het hooren van Professor Morse's voorstel om het vuur des hemels tot zijn bode te maken, en er werd met de meest mogelijke beslistheid verzekerd, dat er van zulk een plan nooit iets zou kunnen komen; maar op den huidigen dag heeft het nieuws uit heel de wijde wereld, dat u door de drukpers iederen ochtend en iederen avond ter hand wordt gesteld, er al de natiën en volken getuigen van gemaakt.

En zoo werd ten tijde van Christus met de meest mogelijke beslistheid verzekerd, dat het Hem onmogelijk was, uit den dood op te staan. Het werd op logische gronden aangetoond, dat een mensch, die eenmaal dood is, ook dood blijft; en dat — als het hart en de lever en de longen eenmaal hebben opgehouden hunne taak te volbrengen — de ledematen zoodanig moeten verstijven, dat zij met geen mogelijkheid meer bewogen of opgeheven kunnen worden. Men verklaarde het voor een absolute ongerijmdheid, dat de doode Christus ooit weer levend zou kunnen optreden; maar nauwelijks had men dit betoogd, of de doode Christus verrees uit het graf, en de discipelen aanschouwden Hem, hoorden Zijne stem, en spraken met Hem, — en zij namen de omstanders tot getuigen van de waarheid der feiten, welke door de wijsheidkramers dier dagen voor onmogelijk waren verklaard. De hoofdsom van die ervaring en van dat getuigenis is saamgevat in het Schriftwoord: *„Welken God opgewekt heeft uit de dooden; waarvan wij getuigen zijn."*

Welnu, laat ik mij eens voor een oogenblik als

een ongeloovige aanstellen. „Er is geen God," zegt de ongeloovige, „want ik heb Hem met mijne lichamelijke oogen nog nooit gezien. Die Bijbel van u is een pak tegenstrijdigheden. Er is nooit een wonder gebeurd. Lazarus werd niet uit den dood opgewekt, en het water is nooit in wijn veranderd. Uw godsdienst is een laaghartig misbruiken van de lichtgeloovigheid aller eeuwen." Daar ginds zie ik een oud man gebaren en bewegingen maken, alsof hij gaarne zou willen antwoorden. Hier zijn honderden lieden, wier gelaat met een hoogen blos gekleurd wordt bij deze verklaringen; en door heel deze vergadering trilt een nauwelijks te bedwingen gevoel, dat zich gaarne zou willen uitspreken aangaande de waarheid van ons heerlijk Christendom, door, evenals in de dagen van mijnen tekst, luidkeels uit te roepen: *„Waarvan wij getuigen zijn!"*

En de zaak staat dan ook zoo, dat — als deze wereld ooit tot God gebracht zal worden — het niet door redeneering, maar door *getuigenis* zal geschieden. Al overdekt gij de geheele aarde met vertoogen ten gunste van het Christendom, en met geleerde verhandelingen ter verdediging van onzen godsdienst, — gij zoudt er geen enkele ziel door bekeeren! Lezingen over de harmonie tusschen wetenschap en godsdienst zijn prachtige middelen tot opscherping en ontwikkeling van den geest, maar hebben nog nooit eene ziel gered, en zullen ook nooit eene ziel redden. Zet een man van de wereld en een man van de Kerk tegenover elkaar, en de man van de wereld zal naar alle waarschijnlijkheid de over-

winning behalen. Er zijn duizenden dingen in onzen godsdienst, die der wereld onlogisch toeschijnen, en die àltijd onlogisch zullen schijnen. Ons wapen in dezen strijd is *het geloof*, en niet de logica; *het geloof*, en niet de verheven welsprekendheid; *het geloof*, en niet de diepgaande betoogtrant; *het geloof*, en niet de schoolsche geleerdheid. Maar vervolgens, ten einde geloof te hebben, moeten wij getuigenis hebben, — en wanneer nu vijfhonderd menschen, of duizend menschen, of vijfhonderd duizend menschen, of vijf millioen menschen opstaan en tot mij zeggen, dat zij gevoeld hebben hoe de godsdienst van Jezus Christus hun tot blijdschap is, en tot troost, en tot hulp, en tot bezieling, dan ben ik toch als een eerlijk en verstandig man verplicht, hun getuigenis te aanvaarden. En nu wensch ik in deze ure *drie voorstellen* aan uw oordeel te onderwerpen, welker waarheid, dunkt mij, door deze vergadering met overweldigende meerderheid zal worden aangenomen.

Het eerste voorstel is: *Wij zijn getuigen, dat de Christus macht heeft om een ziel te bekeeren.* Het Evangelie van Jezus Christus moge veel moeite gehad hebben om ons te veroveren, en wij mogen er nòg zoo lang tegen gestreden hebben, maar wij werden overwonnen. Gij zegt, dat de bekeering slechts iets denkbeeldigs is. Wij weten beter! „*Waarvan wij getuigen zijn.*" Er heeft nog nooit zulk een groote verandering in ons hart en ons leven plaats gehad ten opzichte van eenige andere zaak, als ten opzichte van deze. De menschen lachten de

zendelingen op Madagascar uit, omdat zij tien jaren predikten zonder één bekeerde; maar op den huidigen dag*) zijn er 33,000 bekeerden op Madagascar. De menschen lachten Dr. Adoniram Judson, den Baptisten-zendeling, uit, omdat hij vijf jaar in Birmah bleef prediken zonder een enkelen bekeerde; maar op den huidigen dag zijn er 20,000 Baptisten in Birmah. De menschen lachten den in China arbeidenden Dr. Morrison uit, omdat hij daar zeven jaar predikte zonder eene enkele bekeering; maar op den huidigen dag zijn er 25,000 Christenen in China. De menschen lachten de zendelingen uit, omdat zij vijftien jaar op Tahiti predikten zonder eene enkele bekeering, en evenzoo lachten zij de zendelingen uit, omdat zij zeventien jaren in Bengalen predikten zonder eene enkele bekeering; en toch zijn er op den huidigen dag in al die landen groote menigten van geloovige, blijmoedige, standvastige Christenen!

Doch waartoe zoo vèr te gaan om een bewijs te vinden van de macht des Evangelies tot redding eener ziel? „Waarvan *wij* getuigen zijn." Wij waren zóó trotsch, dat geen menschelijk wezen ons had kunnen vernederen; wij waren zóó hardnekkig, dat geen aardsche macht ons hoofd had kunnen buigen; engelen Gods waren aan alle kanten om ons heen, maar zij konden ons niet meester worden. Maar op zekeren dag, — misschien was 't op het uiterste hoekje van een bank in een vroegbeurt, of op een benauwd plaatsje in een bidstond, of bij een begrafenis, of in den zadel, — werden wij aangegrepen

*) Juli 1890.

door eene macht, die ons nederwierp, die ons deed beven, die ons deed knielen, die ons deed roepen om genade, — en wij trachtten ons wel aan haar greep te ontwringen, maar dat konden wij niet. Zij sloeg ons plat tegen den grond, en toen wij weer opstonden, waren wij even krachtdadig veranderd als Gourgis, de heiden, die met een dolk en een geweer in de hand naar een bidstond ging, om de samenkomst te verstoren en uiteen te jagen, maar dien men den volgenden dag jammerend hoorde uitroepen; „O, mijne groote zonden! O, mijn groote Verlosser!" en die toen elf jaar lang het Evangelie van Jezus Christus verkondigde aan zijne medebergbewoners, totdat zijne stervende lippen hier op aarde hunne laatste woorden stamelden: „Vrije genade!" Ja, dàt was vrije genade!

Daar is een man, die tien jaar geleden een verslaafde dronkaard was. De vreeselijke drankzucht had hare wortelen diep rondom zijn gehemelte en zijn tong geboord, en al dieper en dieper, totdat zij zich hadden saamgeweven met de levenskrachten van lichaam en geest en ziel. Maar nu heeft hij reeds sedert tien jaar geen droppel sterken drank meer gebruikt. Wie deed dat? Geen matigheidsgenootschappen. Geen drankwetten. Geen zedelijke overredingskracht. *Dat deed de bekeering!* „Wel, mijnheer," zeide iemand, met wien zulk een groote verandering had plaats gegrepen, „ik heb net een gevoel alsof ik iemand anders was!" Daar is een zeekapitein, die den ganschen weg vloekte, van New-York naar Liverpool, en van Liverpool naar Bremen,

— en wanneer hij in de haven was, maakte hij het nog erger, dan wanneer hij op zee was. Welke macht was het, die zijne tong van al de godslasteringen reinigde, en hem tot een psalmzinger maakte? *De bekeering door den Heiligen Geest.* Er zijn op den huidigen dag in deze vergadering duizenden menschen, die thans evenmin gelijken op hetgeen zij vroeger waren, als een waterlelie op een nachtschade, of een leeuwerik op een gier, of de dag op den nacht! Welnu, indien ik eens vroeg of al de hier aanwezige menschen, die bij eigen ervaring de bekeerende kracht des geloofs hebben leeren kennen, van hunne zitplaats wilden opstaan, zouden zij, wel verre van zich door schaamte te laten weerhouden, met méér levendigheid opspringen, dan zij ooit naar den dans sprongen, — dan zouden zij onder een mengeling van tranen en van zalige verrukking uitroepen: „*Wij zijn getuigen!*" En zoo zij een lofzang ter eere van dit oude Evangelie poogden aan te heffen, zouden zij door de ontroering overweldigd worden, wanneer zij aan den tweeden regel kwamen:

«Zou ik mij schamen voor mijn Heiland,
Op Wien 'k mijn hoop, mijn hemel bouw?
Neen! zoo ik bloos, is dit de reden:
Dat 'k Hem nooit, nóóit genoeg vertrouw!"

Voorts doe ik u opmerken, dat *wij getuigen zijn van de macht des Evangelies om te troosten.* Er zijn hier ouders aanwezig, die zich gaarne bereid zullen verklaren om getuigenis af te leggen aangaande de

vertroostende macht van dit Evangelie. Uw zoon had juist zijn einddiploma verkregen op de middelbare of de hoogeschool, en zou zich nu aan den door hem gekozen werkkring gaan wijden, — toen de Heer hem wegnam. Of uwe dochter had juist de hoofdacte als onderwijzeres verkregen, — en nu dacht gij, dat zij een nuttig arbeidende vrouw in de maatschappij zou worden en een lang leven zou hebben; maar de Heer nam haar weg, zoodat gij in de verzoeking kwaamt om uit te roepen: „Al die studie en opvoeding sedert twintig lange jaren letterlijk voor niets!" Of één der kleineren kwam thuis van school met eene heete koorts, die zich niet tot staan liet brengen door het uit zielsangst opgezonden gebed, of door de bekwaamheid van den geneesheer, en het kind werd weggenomen. Of de jongste werd uit uwe armen gerukt door de eene of andere snel voortwoedende epidemie, zoodat gij uzelven met verbazing afvroegt, waarom God u eigenlijk dat kind gegeven had, als Hij het weer zóó schielijk wilde wegnemen. En toch mort gij niet, toch toornt gij niet tegen God. Wat heeft u in staat gesteld om die beproeving tot den einde toe te doorworstelen? „O," zegt gij, „ik nam de medicijn in, die God voor mijne kranke ziel had gereed gemaakt. In mijn rouw en droefheid wierp ik mij neder aan de voeten van een medelijdend en ontfermend God; en toen ik te zwak was om te bidden, of om op te zien, stortte Hij mij een vrede in, die, dunkt mij, een voorsmaak moet zijn van dien hemel, waar geen scheiding, geen graf en geen tranen meer zijn!"

Komt allen, gij die naar het graf zijt geweest om daar te weenen, — komt allen, gij getroosteze zielen, staat op van uwe knieën! Is er geen macht in dit geloof om de hevigste uitbarsting van smart te stillen? Daar klinkt een antwoord uit den mond van getrooste weduwen en weezen en kinderloozen, zeggende: „Ja, ja, wij kunnen het getuigen!" Wanneer iemand verdriet heeft, treedt de wereld bij hem binnen en zegt zij: „Komaan, zet het uit uw hoofd! Ga er eens uit, en schep wat frissche lucht! Verdiep u nog meer in uwe zaken!" Welk een armzalige raad! Zet het uit uw hoofd!? Wanneer alles onderste-boven is gehaald door en na het sterfgeval, en alles u herinnert aan wat gij verloren hebt. *Zet het uit uw hoofd!?* Men kon u evengoed den raad geven om uwe gedachten stil te zetten! Gij kunt eenvoudig niet ophouden te denken, en gij kunt niet ophouden met denken in die richting. Ga eens eene wandeling in de frissche lucht doen! Ach, door diezelfde straat, of langs datzelfde pad, wandelde zij vroeger met u mede. Op dat grasveld dáár liep zij bloempjes te plukken, of voor dat winkelraam ginds bleef zij verrukt stilstaan en riep zij u toe: „Kom eens even kijken naar die mooie platen!" Verdiep u nog meer in uwe zaken? Ach, zij was zoo geheel vereenzelvigd met al uwe plannen en ondernemingen; en sedert zij is heengegaan, hebt gij geen lust meer om iets te probeeren of op touw te zetten. O, dit is zoo'n onhandige en onbeholpen wereld, wanneer zij een gebroken hart tracht te troosten! Ik kan even gemakkelijk een „Mozes" van

Michaël Angelo beitelen, of een „Madonna" van Raphaël schilderen, of een „Symphonie Eroïca" van Beethoven spelen, als de wereld een gebroken hart kan troosten. En tóch zijt gij getroost. Hoe ging dat? Kwam Jezus tot u, en zeide Hij: „Kom, zet het uit uw hoofd! Ga eens een luchtje scheppen! Verdiep u nòg meer in uwe zaken!"? — Neen! Er was een oogenblik, dat Hij tot u kwam, — misschien in den slapeloos doorwaakten nacht, misschien op uw kantoor of uwen korenzolder, misschien midden op straat, — en dat Hij iets in uwe ziel uitstortte, dat u vrede gaf, en rust, en onbeschrijflijke kalmte, zoodat gij het portret der afgestorvene ter hand kondt nemen en een blik werpen op de oogen en het gelaat uwer dierbare, en dan zeggen kondt: „Het is alles wel zoo! Zij is nu beter af. Ik zou haar niet terug willen roepen. O Heer! ik dank U, dat Gij mijn arm hart getroost hebt!"

Voorts doe ik u opmerken, *dat wij getuigen zijn van het feit, dat het geloof de macht heeft om kalmte te geven in het laatste oogenblik.* Ik zal nooit den eersten keer vergeten, dat ik een doode aanschouwde. Wij gingen tusschen de korenvelden door naar buiten. Ik liep aan de hand mijns vaders mede, en zoo kwamen wij aan de boerenwoning, waar het sterfgeval had plaats gehad, en zagen wij den stoet wagens en rijtuigen. Maar onder die rijtuigen was er één, dat meer dan al de anderen mijne kinderlijke aandacht trok, want het was met zwarte pluimen getooid. „Wat is dat? wat is dat?" vroeg ik. „Waar dienen die zwarte kwasten aan den kap van

dat groote rijtuig toe?" En nadat alles mij was uitgelegd, gingen wij naar binnen, en werd ik opgetild, om een blik te werpen op het vriendelijke gelaat eener oude Christinne, die een paar dagen te voren juichend naar den hemel was gegaan. Het geheele tooneel maakte een diepen indruk op mij, dien ik mijn leven lang niet zal vergeten!

In onze predikatiën en in onze broederlijke vermaningen zijn wij maar al te zeer geneigd, wanneer wij voorbeelden van triomfeerende afgestorvenen willen aanvoeren, naar beroemde personen uit de geschiedenis terug te gaan, — naar een Stefanus of een Johannes Huss. Maar ik wensch *u* als getuigen op te roepen. Ik zou willen weten, of gij ooit iets gezien hebt, dat u er van overtuigde, hoe het geloof in Jezus kalmte kan schenken in de laatste ure? Zie, in de rechtszalen zullen de president, het openbaar ministerie, en de rechters, nooit iets „van hooren zeggen" aannemen. Zij eischen dat de getuige gezien moet hebben met zijne eigen oogen, of gehoord met zijne eigen ooren, en dus ben ik ook zeer nauwlettend bij mijn verhoor van u op dit oogenblik, en wensch ik te weten, of gij wel eens iets gezien of gehoord hebt, dat u overtuigde, hoe het geloof in Jezus kalmte geeft in de laatste oogenblikken.

„O ja," zegt gij, „ik heb mijn vader en mijne moeder zien heengaan. Er was een groot onderscheid in hunne sterfbedden. Terwijl wij bij het eene stonden, gevoelden wij meer een eerbiedige vereering. Bij het andere was er meer teedere liefde." Voor het

eene boogt gij u misschien met een huivering van ontzag. In het andere geval hadt gij een gewaarwording alsof gij gaarne met haar mede wildet gaan. Hoe gevoelden zij zich in die laatste oogenblikken? Wat scheen er in hen om te gaan? Waren zij erg bevreesd? Hielden zij deze wereld met hunne beide handen vast, alsof zij haar niet wilden en niet konden loslaten? „O, neen," zegt gij; „neen, — ik herinner het mij nog alsof het pas gisteren gebeurd was: zij had een vriendelijk woord voor elk onzer, en er werden eenige gedachtenissen onder de kinderen uitgedeeld, en daarna wees zij er ons op, dat wij goed en liefderijk voor onzen vader moesten wezen in zijne eenzaamheid, — en eindelijk gaf zij ons allen een afscheidskus, en sliep zij even kalm in, als een kind in een wieg." Wat maakte haar zoo bedaard? Haar natuurlijke moed? „O neen: moeder was erg zenuwachtig; wanneer het rijtuig maar een weinigje overhelde naar den kant van den weg, gaf zij soms een schreeuw van angst; zij was altijd geweldig zwakjes." Maar wat was het dàn, dat haar zoo kalm deed zijn? Kwam het doordat zij zich niet veel om u bekommerde, en de smart der scheiding dus zoo groot niet was? „O," zegt gij, „zij stortte een schat van liefde en gehechtheid over ons uit! Geen moeder heeft ooit méér van hare kinderen gehouden, dan onze moeder van ons! Dat bewees zij door de wijze waarop zij ons oppaste wanneer wij ziek waren, en waarop zij zich voor ons afsloofde totdat hare krachten uitgeput waren." Maar wat was het dan toch, dat

haar kalmte gaf in de laatste oogenblikken? Verberg het niet! Wees openhartig en deel het mij mede. „O," zegt gij, „het kwam, doordat zij zoo goed was: zij koos den Heer tot haar deel, en zij mocht gelooven dat zij uit deze wereld regelrecht tot de heerlijkheid zou ingaan, en dat wij allen haar eenmaal zouden ontmoeten aan den voet van den Troon."

Hier zijn menschen, die zeggen: „Ik heb een geloovigen broeder zien sterven, en hij ging juichend de eeuwigheid in." En iemand anders: „Ik heb een geloovige zuster zien sterven, en zij ging juichend de eeuwigheid in." En weer een ander zal zeggen: „Ik heb een geloovige dochter zien sterven, en zij ging juichend de eeuwigheid in." Komt, gij allen, die de laatste oogenblikken van een geloovige aanschouwd hebt, en legt uwe getuigenis af bij de behandeling dezer zaak! Ontbloot uwe hoofden, legt uwe hand op den ouden familie-Bijbel, waaruit zij de beloftenissen plachten te lezen, en beloof als in de tegenwoordigheid van den Allerhoogste, dat gij de waarheid zult zeggen, de geheele waarheid, en niets dan de waarheid. Blijkens hetgeen gij gezien hebt met uwe eigen oogen, en blijkens hetgeen gij gehoord hebt met uwe eigen ooren, — is er dus eene kracht in dit Evangelie, die kalmte en zegepraal in den laatsten doodsstrijd kan schenken? Het antwoord komt van alle kanten, van jong, en oud, en middelbaren leeftijd: *„Wij zijn getuigen!"*

Zooals gij ziet, mijne vrienden, wat ik u heden heb voorgesteld, is geen afgetrokken denkbeeld,

geen hersenschim, en geen redeneering, die louter op vermoedens berust. Ik leg u beëedigde verklaringen van de beste mannen en vrouwen voor, levende en doode. Twee getuigen kunnen voor de rechtbank tot vaststelling van een feit volstaan. En hier zijn nu niet twee getuigen, maar duizenden getuigen, — hierop aarde millioenen getuigen, en in den hemel een groote menigte van getuigen, die niemand tellen kan, — allen verklarende, dat er in dit geloof een kracht is om de ziel te bekeeren, om troost te geven in het lijden, en om kalmte te schenken in de laatste oogenblikken. Indien er eens tien menschen bij u kwamen, terwijl gij lijdende zijt aan eene gevaarlijke ziekte, en tot u zeiden dat zij dezelfde ziekte hadden, en dat allen dezelfde medicijn innamen, en die medicijn hen allen genas, dan zoudt gij haar waarschijnlijk toch óók innemen. Welnu, gesteld dat er dan tien andere menschen zouden binnenkomen, en zeggen: „Wij gelooven niet, dat die medicijn iets te beduiden heeft!" — „Zoo?" zeg ik, „hebt gij er wel ooit de proef mede genomen?" — „Neen, geprobeerd heb ik haar nooit; maar ik geloof niet, dat zij iets te beduiden heeft." — Natuurlijk slaat gij geen geloof aan hun getuigenis. En zoo zal ook de ongeloovige komen, en zeggen: „Er is geen kracht in uw geloof!" — „Hebt gij er ooit de proef van genomen?" — „O neen!" — „Maak dan dat ge weg komt!" — Laat mij het getuigenis aannemen der millioenen zielen, die tot God bekeerd, en in de beproeving getroost, en in hunne laatste oogenblikken verkwikt en be-

moedigd zijn geworden. Wij willen hun getuigenis aannemen, als zij ons toeroepen: *„Waarvan wij getuigen zijn!"*

Eenigen tijd geleden ontdekte Professor Henry, te Washington, een nieuwe ster, en werd de tijding daarvan door de onderzeesche telegraaf naar alle kanten verspreid, — en al de observatoriums in Europa zagen uit naar de plaats, waar die nieuwe ster moest staan. O, mijn hoorder! die op den huidigen dag uit de donkerheid uwer ziel naar buiten ziet, kunt gij een helder licht op u zien stralen? „Waar?" vraagt gij, „waar? Hoe kan ik het vinden?" — Zie langs de lijn van het kruis des Zoons Gods! Ziet gij haar niet trillen van louter hoop? Het is de Ster van Bethlehem:

«De Wanhoop deed mijn kracht verflauwen,
De dood.... 'k vermocht niets tegen hem....
Tot 'k plotseling een ster zag rijzen:
Het was de Ster van Bethlehem!»

O mijn broeder, o mijne zuster, vestig er uwe oogen op! Het is beter voor u, nù een Christen te worden, dan weg te blijven van Christus en den hemel! — AMEN.

XXVI.

REUZENLOKKEN.

„Overreed hem, en zie, waarin zijne groote kracht zij, en waarmede wij hem zouden machtig worden, en hem binden, om hem te plagen; zoo zullen wij u geven, een iegelijk, duizend en honderd zilverlingen."

RICHTEREN XVI : 5.

Duizend ponden, of ongeveer vijfduizend dollars van onze Amerikaansche munt*), werden dus aangeboden voor de gevangenneming van een reus. Er zou een bekwaam photograaf toe noodig zijn, om Simson uit te beelden zooals hij werkelijk was. De buigzaamste woorden zijn nog niet kneedbaar genoeg om hem te beschrijven. Hij was een reus en een kind; de overwinnaar en de verslagene; in staat om een jongen leeuw vaneen te scheuren, en tóch gevangen door het aanschouwen eener vrouw. Hij was heerscher en slaaf; een mengelmoes van deugd en ondeugd, van het verhevene en het belachelijke; scherpzinnig genoeg om een goed raadsel op te geven, en toch zwak genoeg om zich te laten vangen door de onnoozelste krijgslist; eerlijk

*) f 12,500 Ned. munt.

genoeg om zijne schuld af te doen, en toch een ander schandelijk beroovend om de middelen tot betaling dier schuld in zijn bezit te krijgen; een wonder en een bespotting; een stralenkrans vol glorie, en een hoogroode gloed van schaamte. Daar staat hij, ver boven alle andere menschen uitstekende, als een berg van vleesch; zijne armen bespannen met zwellende spieren, die de poort eener stad kunnen opheffen; een uitdagende houding aannemend tegenover gewapende mannen en wilde beesten. Zijn haar is nooit geknipt, en het hangt krullend neer in zeven groote lokken over zijne schouders, als om den indruk van schrik en wreedheid nog te verhoogen, die door zijne verschijning alleen reeds wordt opgewekt. De Filistijnen wenschen niets liever, dan hem meester te worden, — en daartoe moeten zij trachten te ontdekken, waarin het geheim zijner groote kracht schuilt.

Er woont in het dal van Sorek eene vrouw met name Delila. Haar stellen zij tot hoofdpersoon bij de behandeling dezer zaak aan. De Filistijnen zijn heimelijk in hetzelfde gebouw verborgen; en nu gaat Delila aan 't werk, en poogt zij Simson al vleiend en liefkoozend te overreden om haar te zeggen, wat toch het geheim zijner groote kracht is. „Wel," zegt hij, „indien gij zeven versche zelen naamt, zooals die waarmede men de wilde dieren vastbindt, en die om mij heen sloegt, zou ik volkomen machteloos zijn." En nu bindt zij hem met de zeven groene zelen. Daarna klapt zij in de handen, en roept zij: „Daar komen zij aan, — de Fi-

listijnen!" En .... hij loopt heen alsof er geen sprake was van hindernis of beletsel.

Zij liefkoost hem weder, en spreekt: „Zeg mij nu toch eens het geheim van deze uwe groote kracht!" en hij antwoordt: „Indien gij eens eenige touwen naamt, waarmede nog nooit iets gedaan is, en mij daar dan mede bondt, zou ik evenals alle andere menschen wezen." Zij bindt hem met de touwen, klapt in de handen, en roept: „Daar komen zij, — de Filistijnen!" Maar hij gaat weder even gemakkelijk zijns weegs als te voren: niets dat hem tegenhoudt.

Zij tracht hem nogmaals te overreden, en hij zegt: „Welnu, indien gij deze mijne zeven lange haarlokken naamt, en ze aan een weversboom als tot een web samenvlocht, zou ik niet weg kunnen komen." Dadelijk wordt het weefgetouw in werking gebracht, en de spoel vliegt voorwaarts en achterwaarts, en de lange haarlokken worden tot een web saamgeweven. Daarna klapt zij in de handen en roept: „Daar komen zij aan, — de Filistijnen!" Maar hij gaat even gemakkelijk heen als vroeger, een stuk van den weversboom achter zich aan sleepend.

Maar na verloop van eenigen tijd weet zij hem toch eindelijk te overreden om haar de volle waarheid bekend te maken. Hij zegt: „Indien gij een scheermes of een schaar naamt, en dit lange haar afsneedt, zou ik machteloos zijn en overgegeven in de handen mijner vijanden!" Simson slaapt, en om hem niet wakker te maken gedurende de bewerking van het haarknippen, wordt er hulp ingeroepen.

Zooals bekend is, weten de barbiers in het Oosten op zulk eene kunstvaardige wijze het hoofd te behandelen, dat zij nog op den huidigen dag iemand, die klaar wakker is, in diepen slaap kunnen maken. Ik hoor de bladen der schaar over elkander knarsen, en ik zie de lange lokken een voor een afvallen. De schaar of het scheermes volbrengt, wat de versche zelen en de nieuwe touwen en de weversboom niet konden doen. Plotseling klapt zij in de handen en roept zij: „De Filistijnen over u, Simson!" Hij richt zich tegenstrevend op, — maar al zijne kracht is verdwenen! Hij is in de macht zijner vijanden! Ik hoor het gekerm van den reus, als zij zijne oogen uitgraven; en daarna zie ik hem voortwaggelen in zijne blindheid, onderweg overal rondtastend terwijl hij naar Gaza gaat. De deur der gevangenis gaat open en de reus wordt er ingeworpen. Daar zet hij zich neder en slaat hij zijne handen aan de kruk van het molenrad, dat — met eene afmattende horizontale beweging — dag aan dag, week aan week, maand aan maand voortgaat: werk! werk! werk! Het schrikbeeld der wereld in gevangenschap: zijne lokken afgeschoren, zijne oogen uitgeboord, koren malende te Gaza!

Deze Bijbelsche figuur geeft ons eenige lessen te leeren.

Leer er allereerst dit uit: *hoe buitengewoon sterke menschen zich somtijds tot groote dwaasheden laten verleiden.* Simson had niet het recht om het geheim zijner kracht te openbaren. Delila's eerste poging om dit geheim te ontdekken mislukt totaal. Hij zegt:

„Met versche zelen kan ik gebonden worden," maar het mislukte. Daarna zegt hij: „Een nieuw touw zal mij houden," maar ook dit mislukte. Vervolgens zegt hij: „Weef mijne lokken samen tot een web, dan zal dat mij binden," doch ook deze poging mislukte. Maar eindelijk ziet gij toch, hoe zij hem het geheim weet te ontlokken. Onbeduidende handelingen in het leven, die geen zedelijk beginsel raken, kunnen misschien zonder schade tengevolge van krachtige overredingen verricht of nagelaten worden; maar zoodra gij genaderd zijt aan de lijn, die recht van onrecht scheidt, mag geen overreding, vleierij of liefkoozing u die lijn doen overschrijden.

Gesteld, iemand is in een Christelijk huisgezin opgevoed, en op grond van Gods Woord heeft men hem daar geleerd, den Sabbat te gedenken, om dien te heiligen. De Zondag breekt aan, gij wilt de frissche lucht eens genieten. De verzoeking zegt: „De Zondag is precies een dag als alle andere dagen; wees nu geen kwezelaar of zemelknooper; wij zullen eens een rijtoer gaan doen te midden van de werken des Heeren! De geheele aarde is Zijn tempel: wij zullen ons volstrekt niet aan uitspattingen schuldig maken. Kom nu mede, ik heb een rijtuig gehuurd, en wij zullen vroeg genoeg terug wezen om nog bijtijds naar de avondkerk te kunnen gaan; laat u nu niet bepraten door die overdreven fijne begrippen; gij zult geen haar slechter worden door zoo'n ritje in de vrije natuur; de bloesems ontluiken overal, en men roept er over, zoo verrukkelijk als alles er uitziet!" — „Nu, ik zal dan maar meegaan, om u

pleizier te doen," is het antwoord. En zoo rijden zij daar dan over den straatweg heen, terwijl de conscientie gesmoord wordt onder het getrappel der snelle hoeven en het geratel der snorrende wielen. Die in verzoeking gebrachte man moge kracht genoeg gehad hebben, om de versche zelen van tienduizend Filistijnsche verlokkingen te breken, — maar hij werd *overwonnen door mooipraat.*

Twee jongelieden, die samen een straat doorgaan, komen een herberg voorbij, waar een roode lantaarn boven de deur hangt, om de menschen op den weg des verderfs bij te lichten. „Laat ons hier eens binnengaan," zegt de een. — „Neen, ik wil niet," zegt de ander; „ik ga nooit naar zulke huizen." — „Nu, gij wilt daarmede toch zeker niet zeggen, dat gij zoo zwak op uwe beenen staat? Kom, ik ben er nu reeds twee jaar lang heengegaan, en het heeft mij volstrekt niet gehinderd! Komaan, kerel! wees nu een man! Als gij iets sterkers niet kunt verdragen, neem dan een glaasje likeur. Gij moet de wereld toch óók eens zien zooals zij er werkelijk uitziet, en weten wat er in te koop is. Ik ben evenmin een voorstander van onmatigheid als gij, hoor! Ik kan altijd ophouden met drinken, precies wanneer ik wil. Zoo komt gij niet van mij af. Gij zult en gij moet eens mede. Komaan, vooruit nu maar!" De overredingskracht heeft de overwinning behaald. Simson bezwijkt voor de vleitaal, en er wordt feest gevierd in de hel dien nacht door de Filistijnen, en zij roepen met luider stem: „Ha, ha! Wij hebben hem te pakken!"

Zij, die de meegaandste en toeschietelijkste naturen hebben, zijn hier juist aan de grootste gevaren blootgesteld. Juist uw streven om anderen altijd ter wille te zijn en genoegen te doen, zal de val zijn, die zij voor u uitzetten. Wanneer gij koel en barsch en streng van karakter waart, zoudt gij geen last van hen hebben. De menschen strijken nooit liefkoozend met de hand over den rug van een egel. Zelfs de sentimenteelste Groenlander kust nooit een ijsberg. De warmte en ontvankelijkheid uwer natuur zal de Sirene aanmoedigen. Al zijt gij ook zoo sterk als een reus, pas op Delila's schaar! Simson, de sterkste man die er ooit geleefd heeft, werd overwonnen door vleierijen en liefkoozingen.

Voorts, *dit verhaal doet ons de macht eener slechtgeaarde vrouw kennen.* In de portretten-gallerij der Bijbelsche koninginnen vinden wij Abigaïl en Ruth en Mirjam en Vasti en Debora; maar in de schurkengallerij van een politie-bureau vindt gij zoowel de afbeeldingen van vrouwen als van mannen. Delila's portret behoort in de schurkengallerij thuis; maar zij had méér macht dan al de met zwaard en speer gewapende Filistijnen samen. Zij kon de ijzeren poorten van Simson's standvastigheid even gemakkelijk wegdragen, als hij de poorten van Gaza op zijne schouders nam. De kracht welke den jongen leeuw gedood had, die op zekeren dag vraatzuchtig uit het kreupelhout te voorschijn was gesprongen, bezweek ten slotte in het zijden net, dat Delila voor den reus geweven had. Hij die een leger tot een verwilderden terugtocht gedwongen had met

een vochtig ezelskinnebakken, en het met zware slagen her- en derwaarts had gedreven, valt nu als een gevangene neder aan de voeten eener ontuchtige vrouw. De Delila uit den Bijbel staat in het gedenkwaardige gezelschap van Ada en Zilla en Bathseba en Jezebel en Athalia en Herodias. Hoe betreurenswaardig is de invloed van dezulken, in tegenstelling met Rebekka en Phebe en Hulda en Tryfena en Jephta's dochter en Maria, de moeder van Jezus! Terwijl de laatstgenoemden aan het firmament van Gods wereld glinsteren als sterrenbeelden met een bestendig, vroolijk, heilig licht, schieten de eersten als onheilspellende meteoren langs den hemel, als voorboden van krijg, ziekten en dood.

Indien er eene goddelijke macht schuilt in de goede moeder: haar gelaat blinkend van reinheid, eene onzelfzuchtige liefde uit hare oogen stralende, eene minzaamheid die door pijnen en lijden en heilige angsten nog verzacht en verteederd is geworden gedurende tal van jaren en zich uitspreekt in elke lettergreep, eene waardigheid die niet onttroond kan worden, gepaard met eene opgeruimdheid die zich door niets uit het veld laat slaan, hare hand het toovermiddel, dat oogenblikkelijk de pijn zal wegnemen uit der kinderen ergste wonde, hare aanwezigheid eene voortdurende zegening, haar naam onze verdediging wanneer wij in verzoeking komen, hare nagedachtenis een overvloeiende bronwel van tranen en gelukwenschen en dankzeggingen, haar hemel een palmengewuif en een kroningsfeest, — dan ligt er juist een even groote invloed in de tegen-

overgestelde richting in de slechte moeder: haar gelaat bewolkt door onbeteugelde hartstochten, hare oogen gloeiend van een onheilig vuur, hare lippen de fontein van wrevel en verdorvenheid, haar voorbeeld een honigdauw en een pestwalm, haar naam eene vervloeking voor de toekomende geslachten, hare nagedachtenis een aanleiding tot de bitterste verwenschingen, hare eeuwigheid een wervelwind en eene verstikking en eene duisternis. Eene onverstandige, hartelooze moeder kan één kind bederven, en dat ééne kind, groot geworden, kan honderd menschen in het verderf storten, en die honderd kunnen duizend anderen te gronde doen gaan, en die duizend weer een millioen.

De levenssfeer der vrouw is een schier onbegrensd gebied van eer en macht. Welk een zegen was Sara voor Abraham, was Debora voor Lappidoth, was Hulda voor Sallum! Er zijn ontelbare menigten mannen op de markten van den handel, die hun fortuin te danken hebben aan de spaarzaamheid eener vrouw. Vier handen hebben gindsche buitenplaats verdiend: twee in den winkel en twee in het huishouden. De lasten des levens zijn betrekkelijk licht, wanneer er andere handen zijn, die ze ons helpen optillen. De grootste moeilijkheden zijn dikwijls verdwenen doordien er vier oogen waren om ze weg te kijken. Wat bekommert gij u om de harde slagen in de wereld, zoolang gij een aangenamen huiselijken kring tot vluchthaven hebt! Eén hartelijk en opbeurend woord als gij 's avonds de huiskamer binnenkwaamt, heeft pijnstillend gewerkt

op het verdriet over onbetaalde rekeningen en op de teleurstelling over onvoordeelige geldbeleggingen. Uwe tafel moge slechts matig voorzien zijn, toch komt zij u schooner voor, dan menige andere tafel, waarop het wildbraad staat te dampen en de Bourgonjewijn de kristallen kelken doet gloeien. De vrede wacht u op aan de deur, zet zich naast u aan tafel neder, steekt in de schemering de lamp aan, en zingt in de kinderkamer.

Gij hebt een paar bejaarde echtelingen gezien, die elkaar sedert vele tientallen van jaren hebben voortgeholpen op den pelgrimstocht door dit leven, en nu hand in hand de steile glooiing der jaren afgaan. De langdurige omgang heeft hen veel op elkaar doen gelijken. Zij verheugden zich beiden over dezelfde gebeurtenis, zij bogen zich samen over dezelfde wieg, zij weenden samen aan hetzelfde graf. 's Avonds zitten zij in stilte na te denken over het verledene: moeder breiend aan de tafel, vader in zijn leuningstoel bij het vuur. Af en toe komt er eens een der kleinkinderen binnen, en zien zij hem aan met onuitsprekelijke liefde, en zij zouden hem bijna bederven door hunne overstelpende vriendelijkheid. De gebeurtenissen van het dagelijksch leven doen hunne polsen nog slechts flauwtjes kloppen, maar hun werk zal spoedig afgedaan zijn, en dan zal de Meester hen roepen. Enkele korte dagen zullen hen scheiden, maar niet lang nadat een van beiden is vooruitgegaan, zullen zij elkaar aan gene zijde der rivier wedervinden. Laat Jakob en Rachel naast elkaar begraven worden.

Laat één treurwilg zich over hunne graven buigen. Laat hunne zerken naar één model gemaakt zijn, met dezelfde Bijbelplaats tot opschrift. De kinderen en de kleinkinderen zullen er in het voorjaar bloemen op komen strooien. De aartsvaders der stad zullen komen en tranen storten over het verlies van zooveel waarde. Naast elkander aan het trouwaltaar. Naast elkander op de lange reis. Naast elkaar in hunne graven. Na het koortsig jagen en jachten dezes levens, rusten en slapen zij wel.

Maar er zijn ook, gelijk uit mijn onderwerp blijkt, huiselijke tooneelen van minder rustigen aard. Welk een vloek waren voor Job en Potifar hunne levensgezellinnen, was Jezebel voor Achab, was Athalia voor Joram, was Xantippe voor Socrates, was Delila voor Simson! Terwijl wij de voortreffelijkste en zegenvierendste toonbeelden van karakter kunnen vinden onder de vrouwen der geschiedenis, en de wereld vol eerbied en verrukking huivert bij het hooren der namen van Maria Antoinette en Josephine en Jeanne d'Arc en Maria Theresia en honderden anderen, die de vriendelijkste huiselijke kringen hebben geleid, en de liefelijkste liederen hebben gezongen, en de natiën in verrukking hebben gebracht door hare kunst, en de machtigste schepters hebben gezwaaid, — hebben daarentegen de namen van Maria de Eerste van Engeland, van Margaretha van Frankrijk, van Julia van Rome, en van Elizabeth Petrowna van Rusland de oogen der geschiedenis doen gloeien van verontwaardiging over hare schandelijkheden, en zijn hare namen,

als verdoemde geesten, gillend en vloekend door de wereld gegaan. In de levensbeschrijvingen der vrouwen vinden wij de beide uitersten van voortreffelijkheid en misdaad. De vrouw staat het dichtst bij de poort des hemels, of bij de poort der hel. Wanneer zij getooid is met de genade, bereikt zij een punt van Christelijke verhevenheid, dat de man niet bereiken kàn; maar wanneer zij de prooi wordt van de misdaad, zinkt zij dieper dan de man ooit kan vallen. Toch verheugt het mij, dat de gevallen, waarin het karakter der vrouw totaal schipbreuk lijdt, betrekkelijk zeldzaam zijn.

Maar, zegt deze of gene cynische geest, wat doet gij dan met die woorden in den Prediker, waar Salomo zegt: *„Ziet, dit heb ik gevonden, zegt de prediker, het eene bij het andere, om de sluitrede te vinden; dewelke mijne ziel nog zoekt, maar ik heb haar niet gevonden: éénen man uit duizend heb ik gevonden, maar eene vrouw onder die allen heb ik niet gevonden"?* Mijn antwoord is, dat — als Salomo zich eerbaar en fatsoenlijk gedragen, en liederlijke gezelschappen geschuwd had — het hem dan niet zooveel moeite zou gekost hebben om onkreukbaarheid van karakter onder vrouwen te vinden, en hij zulk een ontboezeming dan nooit zou hebben uitgesproken. Sedert mijne vroegste kindsheid heb ik sprekers zich bewonderend hooren uitlaten over Diogenes, den cynischen wijsgeer, die in een ton huisde, omdat hij op klaarlichten dag met een lantaarn in de hand door de straten van Athene liep, en — toen men hem vroeg waarom hij dat deed —

ten antwoord gaf: „Ik zoek een eerlijk man." Nu sta ik er u borg voor, dat die wijsgeer, wien het zoo moeilijk viel, een eerlijk man te vinden, zelf oneerlijk was. Ik geloof, dat hij zoowel de lantaarn als de ton gestolen had. En zoo ook, wanneer ik een man hoor uitwijden over de zwakheden der vrouwen, wantrouw ik hem, en zeg ik, dat hij een tweede Salomo is, minus Salomo's wijsheid. Maar toch zou ik niet willen, dat de door mij opgenoemde voorbeelden van buitengewone voortreffelijkheid in de levensgeschiedenissen der vrouwen u deden veronderstellen, dat er geen gevaren op het levenspad der vrouw aanwezig zijn. Gods genade alleen kan ons een Dorcas, of een Tabitha, of een Elisabeth Fry, of een Florence Nightingale geven. De verzoekingen liggen op de loer rondom den gelukkigsten huiselijken kring. Het was niet zonder bedoeling, dat de Heer onze God, te midden der luisterrijke karakters in Zijn Woord, die figuur der liederlijke Delila plaatste.

Voorts, deze zonderlinge geschiedenis in het hoofdstuk van mijnen tekst leidt er mij toe, *uwe aandacht te vestigen op de velerlei wijzen, waarop sterke mannen hunne lokken verliezen.* God maakte, om de een of andere reden, die Hij zelf het best kende, Simson's kracht afhankelijk van de lengte zijner haren; nadat de schaar ze had afgeknipt, was zijne kracht verdwenen. De kracht der menschen is op allerlei wijzen verdeeld. Somtijds is zij gelegen in lichamelijke ontwikkeling, somtijds in verstandelijke begaafdheid, somtijds in geestkracht, soms in maatschap-

pelijke positie, soms in een opeenstapeling van finantieel vermogen; maar er wordt altijd een schaar in gereedheid gehouden om die kracht te vernietigen. Elken dag worden er Simsons van onoverwinnelijke reuzen tot machtelooze gevangenen gedegradeerd. Ik heb een jonkman het leven in zien treden onder de bemoedigendste vooruitzichten. Zijn scherpzinnige geest was thuis op elk gebied van wetenschap. Hij bereikte niet alleen alle gewone trappen van kennis, maar door zijne buitengewoon fijne begaafdheid kon hij de kleurschakeeringen der wolken nabootsen, en de tinteling der golven, en het geluid van den donder. Zooals hij daar op zijn levenspad voortschreed, stak hij in geestelijken bouw met hoofd en schouders boven anderen uit. Hij kon worstelen met reuzen in tegenovergestelde begrippen van wijsbegeerte, en de poorten der hem bestrijdende scholen van geleerdheid wegdragen, en de vijanden der waarheid her- en derwaarts verstrooien met groote slachting. Maar hij begon zich af te geven met de schitterendste vernuften onder de vrijdenkers. De moderne theoriën omtrent de ziel wierpen hunne verlokkende netten over hem heen. Het ongeloof was de Delila, die zijne lokken afschoor, en al de Filistijnen van twijfel en duisternis en wanhoop vielen op hem aan. Hij stierf letterlijk in een kerker van ongeloof, met uitgegraven oogen.

Ver van hier, in de plattelandsdistricten — de juiste plaats zal ik met opzet verzwijgen — werd er iemand geboren, wiens vermaardheid even lang zal duren als de Amerikaansche instellingen. Zijn naam

was de schrik van alle vijanden eener vrije regeering. Hij stond daar, bewonderd door millioenen; al het volk ontblootte het hoofd in zijne tegenwoordigheid; en wanneer hij sprak, zat de Senaat ademloos onder de toovermacht van zijn woord. De samenzweerders tegen een goede regeering poogden hem te binden met versche zelen en weefden zijne lokken samen tot een web, — maar toch ontkwam hij ongedeerd aan de hem gelegde listen en lagen, zonder zelf te weten, dat hij een strik had doen breken. Maar uit den wijnkelk rees er een verwoestende geest op, die op hem aandrong, om zijne ziel gevangen te nemen. Hij dronk, totdat zijne oogen dof werden, en zijne knieën tegen elkaar knikten, en zijne krachten hem ontzonken. Uitgeput door zijne levenslange uitspattingen, ging hij naar huis om te sterven. Predikanten hielden welsprekende lijkredenen, en dichters zongen, en schilders schetsten, en beeldhouwers beitelden de majestueuse gestalte in marmer, en de wereld weende, — maar allerwegen was het bekend, dat het de sterke drank was, die als de laaghartige Delila op hem afkwam, en dat zijne lokken toen werden afgeschoren.

Van het eiland Corsica trad er een figuur op, toegerust met weergalooze begaafdheden des verstands en des geestes, om tronen te doen beven en de aarde krampachtig te doen sidderen. Piemont, Napels, Beieren, Duitschland, Italië, Oostenrijk en Engeland stonden op, om dien steeds hooger rijzenden man te verpletteren. Zoodra hij zijne bajonetten liet vellen, sprongen de bastilles open. De

aarde kreunde onder de doodsangsten van Rivoli, Austerlitz, Saragossa en Eylau. Vijf millioen menschen in zijne oorlogen gesneuveld. Het regende kronen aan zijne voeten, en de koningrijken richtten triomfbogen op, om er hem onder door te laten trekken, en heel Europa werd verlicht door den vlammengloed der in brand gestoken steden. Hij had bijna een straatweg van menschenbeenderen kunnen doen aanleggen tusschen Lissabon en Moscou. Geen mindere macht dan die van den Almachtigen God kon hem tegenhouden. Maar uit den oceaan van menschenbloed rees er een geest op, waarin de veroveraar méér dan zijn evenknie vond. Dezelfde *eerzucht*, die de wereld had doen beven, zou nu zijn verderfengel worden. Hij wilde te veel omvatten, en bij die poging verloor hij alles. Hij strekte de hand uit naar den schepter der wereldheerschappij, maar hij gleed uit en stortte neer in een staat van verlatenheid en verbanning. De Amerikaansche schepen, die schade geleden hebben in stormweer, loopen nog op den huidigen dag de haven van St. Helena binnen, en het scheepsvolk gaat aan wal om de plek te zien, waar de Fransche balling in eenzaamheid en ongenade den laatsten adem uitblies: de machtigste van alle Simsons van zijne lokken beroofd door de Eerzucht, de onmeedoogendste van alle Delila's.

Ik heb geen tijd om meer voorbeelden op te sommen. Slechte gezelschappen, plotselinge voorspoeden, verkwistende gewoonten, verderfelijke neigingen en uitspattingen, zijn de namen van sommige

scharen, waarmede menschen dag aan dag machteloos gemaakt worden. Zij hebben den aardbodem bestrooid met de geraamten van reuzen, en de groote gevangenhuizen gevuld met onschadelijk gemaakte Simsons, die daar de molens der wanhoop zitten te draaien, met afgesneden lokken en uitgegraven oogen. Indien de ouders slechts wisten, aan wat al verzoekingen hunne kinderen zijn blootgesteld, zouden zij ernstiger in hunne gebeden en zorgvuldiger ten opzichte van het door hen gegeven voorbeeld zijn. Er is geen enkel jonkman, of het pad der zonde wordt met de levendigste en aantrekkelijkste kleuren voor hem afgeschilderd!

Toen ik voor den eersten keer van mijn leven in een groote stad kwam — het was de stad Philadelphia — was ik nog niet veel meer dan een opgeschoten jongen. Ik nam mijn intrek in een hôtel, en ik weet nog heel goed, dat tegen den avond een liederlijk man zijne helsche kunst op mij kwam beproeven. Hij had natuurlijk terstond bemerkt, dat ik nog „een groene" was. Hij wilde mij op zijne manier de merkwaardigheden der stad eens laten zien. Hij schilderde het pad der zonde zóó heerlijk af, dat het er als smaragd uitzag; maar ik was bang van dien man. Ik deinsde terug voor dien basilisk. Het werd mij duidelijk, dat hij een basilisk was. Ik herinner mij nog, hoe hij zijn stoel vlak tegenover den mijne rolde, en met een hardnekkige en satanische inspanning mijne ziel in het verderf poogde te lokken; maar er zweefden dien avond goede engelen om mij heen. Het kwam niet door een goed

besluit van mijnen kant, maar door de alles omvattende genade van een goedertieren God, die mij verloste. Zie toe! zie toe! o jonkman! Er is een weg, die iemand recht schijnt, maar het laatste van dien zijn wegen des doods.

Indien al de slachtoffers van een ontuchtig leven in alle landen en alle eeuwen saamvergaderd konden worden, zouden zij een grooter heirleger vormen, dan waarmede Xerxes de Hellespont overstak, dan Tamerlan door Indië voerde, dan waarmede Willem de Veroveraar door Engeland trok, dan Aboebekir door Syrië deed marcheeren; en indien zij op een enkele rij dwars door dit werelddeel geplaatst konden worden, geloof ik dat de voorhoede van dat leger op het strand der Stille Zuidzee zou staan, terwijl de achterhoede nog op het strand van den Atlantischen Oceaan stond.

Ik zeg dit niet omdat ik allen meen terug te kunnen roepen, die naar dit rampzalige pad zijn afgedwaald; maar omdat ik een waarschuwend woord wensch te richten tot dezulken, die tot op dit oogenblik nog een kuisch en eerbaar leven leiden. De gevallen van terugkeer dergenen, die zich met lichaam en ziel aan wellust en ontucht hebben overgegeven, zijn zóó gering in aantal, dat gij waarschijnlijk niet één enkel geval van dien aard weet op te noemen. Ik heb er heel wat dien weg zien opgaan. En hoevelen heb ik er van zien terugkomen? Niet één, voor zoover ik mij op dit oogenblik kan herinneren. Het schijnt alsof zij onder de toovermacht des doods gevangen zijn, en geen menschelijke stem

kan die toovermacht verbreken. Hunne voeten zijn gekluisterd, hunne polsen zijn geboeid. Zij hebben een gordel van kruipende dieren om het lijf, die als een kluwen om hun midden hangen en hen als met een ijzeren greep omsluiten; telkens als zij ademhalen, worden zij door de gevorkte tongen gestoken, en trachten zij er zich aan te ontworstelen, totdat hunne pezen knappen en het bloed naar buiten stroomt; en te midden van hun sluipachtig wringen en kronkelen, jammeren zij dan luidkeels: „Breng mij terug naar mijns vaders huis! Waar is moeder? Breng mij naar huis! Breng mij naar huis!"

Sta ik hier op dit oogenblik tegenover een man of een jonkman, met de lokken van wiens kracht reeds gespeeld wordt, dan bezweer ik u, zoo onheilig spel te ontvluchten, uit vrees dat de scharen des verderfs uwe zedelijke en geestelijke reinheid voor altijd zullen rooven! Ziet gij niet, dat uwe sandalen beginnen om te krullen op dat roodgloeiende pad? Op den huidigen dag ruk ik, in den naam van den Almachtigen God, den prachtigen sluier en den geborduurden mantel weg van deze oude furie der onkuischheid, en toon ik u de roode pestbuilen, en den bloedigen etter, en de verkankerde lippen, en de wegrottende lichaamsdeelen, en de uitgeteerde ledematen, en de walgelijk ontstoken plekken, — en dan roep ik uit: „O gruwel der gruwelen!" In de stilheid dezer heilige Sabbatsure hef ik waarschuwend den vinger op. Onthoud het wel: het is véél gemakkelijker, slechte gewoonten aan te nemen, dan ze weer af te leggen; in één

minuut tijds kunt gij in een zonde vallen, waarvan een gansche eeuwigheid u niet weer kan verlossen!

O, dat de stem van den Heer onzen God de stem aller Delila's tot zwijgen mocht brengen! Komt allen op de wegen der lieflijkheid en de paden des vredes, en begeeft u door de genade van een vergevend God op weg naar tronen der eere en der heerlijkheid, waarop gij eenmaal moogt heerschen, in plaats van den weg te bereizen naar een gevangenhuis, waarin de verdoemden den molen der wanhoop draaien, met afgesneden lokken en uitgegraven oogen! — AMEN.

XXVII.

EEN WEGWERPELIJK KLEED.

Al onze gerechtigheden zijn als een wegwerpelijk kleed.

JESAJA LXIV : 6.

De zonde is altijd vermomd. Opgetooid, en vernist, en geparfumeerd, en gemaskerd, weet zij zich toegang te verschaffen tot plaatsen, vanwaar zij anders verdreven zou worden. Even stil als toen zij in den hof van Eden voortschuifelde, en met even schijnbare aannemelijkheid als toen zij tot Christus op de tinnen des tempels sprak, richt zij zich thans tot den mensch. Konden de menschen de zonde aanschouwen zooals zij in werkelijkheid is: een pestwalm uit den put des verderfs, de verwoesting van ontelbare capaciteiten, het spookachtige, walgelijke, door God verworpen monster, dat Eden ontwortelde en den Christus doodde, en heel het menschelijk geslacht in duisternis en pijn wil dompelen, — dan zou hare helsche tooverkracht spoedig verbroken zijn. Alvorens onze eerste voorouders het gebod overtraden, scheen de zonde hun toe als een heerlijke vrucht en als het gelijk worden aan goden. Voor Absalom was zij het genot

van op een troon te zitten. Voor de thans levende menschheid is de zonde een vrijbrief tot bevrediging hunner vleeschelijke lusten. De profeet Jesaja zinspeelt hier in mijn tekst op een feit, dat iedereen behoorde te kennen, namelijk dat de zonde, om hare wanstaltigheid en hare schande te verbergen, gewoon is zich met omhulsels of kleederen te bedekken; en de ziener plaatst ook de waarheid op den voorgrond, dat de Heer onze God regelrecht door al zulke omkleedsels en bedekselen heen kan zien.

En nu wensch ik tot u te spreken over verschillende soorten van bekleedselen, waarmeê de menschen hunne ongerechtigheden hopen te bedekken, want de mode ten opzichte van deze kleederen is voortdurend aan verandering onderhevig, en elken dag ziet men weer de een of andere nieuwe manier om ze te dragen, — en als gij dan nog een weinig geduld wilt hebben, zal ik u het patroon der verschillende soorten van kleedingstukken eens laten zien.

Nu doe ik u ten eerste opmerken, *dat er menschen zijn, die — na met officieele macht vereerd te zijn — er op rekenen, dat zij van die macht een bruikbaar dekkleed voor hunne zonden kunnen maken.* Er is iets gewijds, iets heiligs, in een Staats- of ander officieel ambt. God zelf is een *Koning*, en allen die in deze wereld eenig gezag uitoefenen, dienen onder Hem. Een stad of dorp of gemeente begaat eene monsterachtige dwaasheid, als men er tot de hoogste waardigheden zulke personen gaat verheffen, die

er òf door hunne onwetendheid, òf door hunne onzedelijkheid niet bevoegd toe zijn. En alle natiën, welke op de posten van gezag zulke lieden aanstellen, die de bevoegdheid niet hebben om ze te bekleeden, zullen er de gevolgen van moeten ondervinden. Salomo bracht die gedachte onder woorden, toen hij zeide: „*Wee u, land! welks koning een kind is, en welks vorsten in den morgenstond eten.*" Maar hoewel positiën van vertrouwen te schande gemaakt kunnen worden door het karakter van hen, die voor deze posten zijn aangesteld, geloof ik toch, dat God eerbied van ons eischt voor de ambten zelf, al koesteren wij ook geen bewondering voor de ambtsdragers als zoodanig. Maar toch kan deze achtbaarheid, die onafscheidelijk aan het ambt zelf verbonden is, geen vrijbrief voor vergrijpen en overtredingen zijn. Nebukadnezar, en Achab, en Herodes, zullen in den Dag des Oordeels op één lijn staan met de herders, die hunne kudden weidden, en met de visschers van Galilea. Paus en Koning, President en Gouverneur, Keizer en Kanselier, zullen allen eenmaal rekenschap moeten afleggen aan God, en zullen dan geoordeeld worden naar dezelfde wet als de bedelaar en de slaaf.

De zonde werkt vooral dàn zoo heilloos, wanneer zij door vorsten en grooten wordt gepleegd. Gij kunt de hooghartigheid, of de onrechtvaardigheid, of de wreedheid niet heiligen, door ze op een troon te zetten. Belsazar's vorstelijke bokalen konden den geheimzinnigen vingers niet beletten, hun onheilspellend schrift op den muur te griffelen.

Achabs zonde slingerde hem letterlijk van den troon af voor de honden. De koninklijke gewaden van den goddeloozen Joram konden Jehu's pijl niet beletten, hem door zijn hart te schieten. Jezebel's vorstelijke verwaandheid kon haar niet redden van over den muur geworpen te worden. Geen barricade van tronen kan Gods gerechtigheid tegenhouden in haren onfeilbaren loop. Geen pracht of dikte van ambtelijke kleederen kan een afdoend bedeksel der zonde zijn. Hendrik VIII, Lodewijk XV, Catharina van Rusland, Maria van Engeland, — vermochten hunne kronen hen te redden? Geen enkele heerscher zat ooit zóó hoog, dat de Koning der koningen niet boven hem zat. Alle overwinnaars zullen buigen voor Hem, die op het witte paard daar henen gaat, overwinnende en ter overwinning.

Voorts: *Voornaamheid van manieren is geen afdoend middel om de ongerechtigheid te verbergen voor Gods oog.* Ons model van wellevendheid in toon en in uitdrukking, de Apostel Paulus, schrijft ons: *„Een dienstknecht des Heeren moet niet twisten, maar vriendelijk zijn jegens allen."* Iemand wien het aan goede manieren ontbreekt, kan geen achtenswaardig wereldling en geen beslist Christen zijn. Hij is uitgesloten van beschaafde kringen, en men behoorde hem ook zekerlijk te beletten om de kerk binnen te treden. Wij kunnen in een mensch niet door de vingers zien wat wij ternauwernood zouden verontschuldigen in een beer. Een der eerste uitwerkselen van Gods genade bij den mensch is, dat zij een

werkelijk beschaafd man van hem maakt.*) Grofheid, lompheid, familiehaat, wrok, ruwheid, tweedracht en twist zijn vruchten van den duivel; terwijl zachtmoedigheid en toegevendheid vruchten van den Heiligen Geest zijn. Maar — hoe gewichtig zulke voortreffelijke manieren ook zijn, zij kunnen geen enkele wanstaltigheid van het zedelijk karakter verbergen. Hoe menigmaal vinden wij persoonlijke aantrekkelijkheden, bevallige manieren, innemende conversatie, een ridderlijk gedrag, als kransen geworpen op een zedelijk doode! Al groeien er ook bloemen op de hellingen van den Vesuvius, hij is er toch niet minder een vuurspuwende berg om. De graven uit Christus' tijd hebben den ganschen voorraad witte pleisterkalk niet opgebruikt.

Sommigen der grootste schurken hebben de inne-

---

*) Zoo verklaart de Engelsche zendeling J. Nixon van Magata, een inlandsch opperhoofd in de nabijheid van Pretoria, waar de Hermannsburger zendelingen werkzaam zijn, dat hij zelfs niet in Engeland „een volmaakter gentleman" had ontmoet, in de beste beteekenis van het woord. Ook over het bekende opperhoofd Khama of Kchama sprekende, verklaart hij, dat het een hoofdman is, op wiens woord men staat kan maken: „hij is een heerlijk voorbeeld van een welgeslaagden en gezegenden zendingsarbeid. Zijn Christendom bestaat volstrekt niet slechts in naam, gelijk dat van zoovele andere zwarten en ... blanken, maar is iets levends en beslist, dat eenen beslissenden invloed op hem en zijn volk uitoefent. Hij heeft den invoer van sterken drank in zijn land afgeschaft, en is steeds op de eene of andere hervorming bedacht. Zijn woord wordt altijd vertrouwd, niet alleen door de zendelingen, maar ook door de kooplieden en de jagers, die anders wantrouwend gestemd zijn omtrent alles, wat door de Zending tot stand is gebracht. Hij is oprecht, kloekmoedig en mannelijk; en indien al de opperhoofden der Kaffers op hem geleken, zou het Kafferland er geheel anders uitzien dan tegenwoordig." *(Noot van den Vertaler.)*

mendste, betooverendste manieren. Indien dezen en genen mochten vertrouwen op hunne uiterlijke bevalligheid en op de aantrekkelijkheid van hun gedrag, min of meer hopend dat God hun dáárom de zonde hunner ziel zal kwijtschelden, — dan moet ik hun de verzekering geven, dat de Goddelijke Rechtvaardigheid zich niet laat paaien met hoffelijke glimlachjes en elegante gebaren. Christus ziet dieper dan de oppervlakte der huid; en zulk een haveloos kleed, als dat waarmede gij u tracht te bedekken, zal u niet voor Hem kunnen verbergen ten dage van de openbaring Zijner macht. God zal bij het Laatste Oordeel niet vragen, hoe bevallig gij hebt geloopen, of hoe hoffelijk gij hebt gebogen, of hoe vriendelijk gij kondt glimlachen, of hoe indrukwekkend uwe gebaren zijn geweest. De in het lichaam gepleegde daden zullen den doorslag geven, en niet de voorschriften der etiquette uit het Handboek van Wellevendheid.

Voorts heb ik u te zeggen, *dat de enkele belijdenis van godsdienst slechts een armzalig dekkleed is om een naakte ziel te beschutten.* Het gewicht van de aflegging eener openbare geloofsbelijdenis, indien het hart vernieuwd is, kan niet te hoog gewaardeerd worden. Beslist en stellig, en met al den ernst van den nacht vóór Zijne kruisiging, heeft Jezus ons de belijdenis des geloofs bevolen. Maar zij is het gevolg van een Christelijken geest, en niet de oorzaak er van. Het bewijs van inschrijving in het lidmatenboek onzer Kerk is geen toegangskaart tot den hemel. Wij kunnen den naam

hebben, zonder de werkelijkheid. Er zijn er, die zich met innerlijk welgevallen schijnen te verhoovaardigen op hunne openbare belijdenis van den Christus, hoewel zij geene blijken van vernieuwing des harten geven. Wanneer Satan iemand kan bepraten om op zulk een vermolmd fondament te gaan bouwen, heeft hij zijn oogmerk bereikt. Wij kunnen ons onmogelijk een voorstelling maken van het afgrijzen, waarmede de Heer onze God op zulk eene handelwijze neerziet. Wat zou er wel in het gemoed van een herder omgaan, indien hij een wolf zag in één en hetzelfde veld met zijne kudde schapen, hoe stil het verscheurende dier ook schijnt te liggen, — of van een generaal, indien hij onder zijne manschappen er één zag, die wel de voorgeschreven uniform droeg, maar niettemin in werkelijkheid tot de vijandelijke partij behoorde? Zoo moet de hemelsche Herder neerzien op dezulken, die — hoewel zij Zijne schapen niet zijn — langs een anderen weg zijn binnengeklommen, en zoo ook moet de Heer der heirscharen neerzien op dezulken, die zich voor krijgsknechten des Kruises uitgeven, terwijl zij in waarheid zijne gewapende vijanden zijn. Indien iemand uwer bemerkt, dat hij op het stuk van de groote hoofdbeginselen des Christelijken levens te kort schiet, — zie dan, wat ik u bidden mag! niet op uwe geloofsbelijdenis als iets vertroostends neer. Indien gij tot uwen tegenwoordigen staat en toestand zijt gekomen door een blik, dien gij op Christus hebt en op uwe behoefte aan Hem, verheug u dan met onuitsprekelijke vreugde en in volle glo-

rie en klap in uwe handen van blijdschap; maar indien ge bij uzelven niets anders dan een leven in naam vindt, terwijl gij in werkelijkheid dood zijt in de zonden en de misdaden, sta dan op vóór en aleer de deur is gesloten! Die vergulde belijdenis, — de wereld moge niet in staat zijn om haar te doorzien, maar ten dage der goddelijke afrekening zal het blijken, dat *al uwe gerechtigheid is als een wegwerpelijk kleed.*

Verder: *Uiterlijke zedelijkheid zal geen bedeksel zijn voor de verborgen ongerechtigheid van den geest.* Het Evangelie van Jezus Christus doet geen aanval op goede werken. Zij zijn in Gods oogen even schoon als in de onze. Stiptheid, waarheidsliefde, liefdadigheid, genegenheid, en vele andere voortreffelijke eigenschappen voor dit leven, die hier nog aan toegevoegd zouden kunnen worden, zullen ten allen tijde door God en menschen bewonderd worden, — maar wij hebben de vaste overtuiging, dat onze goede werken niet de grondslag onzer verlossing kunnen zijn. Het goede dat wij doen, kan geen schadeloosstelling zijn voor het kwade dat wij doen. Gesteld dat gij in het bezit zijt van al de eigenschappen en karaktertrekken, die u alle mogelijke achtenswaardigheid en invloed in deze wereld doen verwerven, toch zult gij moeten erkennen, gedurende den loop van uw leven velerlei dingen gedaan te hebben, die gij niet hadt mogen doen. Hoe is deze moeielijke zaak weer in het reine te brengen? O mijne vrienden, wij moeten een Verzoener hebben! Geen Christus: geen verlossing. De groote

Verlosser komt tot ons en zegt: „Ik zal uwe schulden betalen." En wat dus vroeger zeer donker was, is nu zeer helder. De striemen die wij verdiend hebben, zijn op Christus neergekomen. Op Zijne opengereten en bloedende schouders draagt Hij ons over de bergen onzer zonden en over de heuvelen onzer ongerechtigheden. Christus' goede werken, door ons aangenomen, zijn voldoende voor ons; maar zij, die ze verwerpen, en zich op hunne eigene werken verlaten, moeten omkomen. Karaktertrekken, die ons veel aanzien en invloed hier op aarde schenken, zullen in geen geval voldoende blijken om ons de poort des hemels te ontsluiten. De plank die sterk genoeg is voor de vloer van een huis, kan niet volstaan voor de kiel van een schip. Zedelijkheid alleen is misschien genoeg hier op aarde, maar kan u niet, midden door den storm des doods heen, in de haven des hemels brengen. Christus heeft het voor alle volgende eeuwen verkondigd: *„Ik ben de weg, de waarheid en het leven; die tot Mij komt, zal Ik geenszins uitwerpen."* Maar diep beklagenswaardig zal ten dage der vergelding de toestand van dien man zijn, die — al heeft hij al zijne goederen geschonken aan liefdadige instellingen en zijn leven doorgebracht met het bezoeken van armen en verlatenen, en veel gedaan om de bewondering der goeden en grooten op te wekken, — geen innige gemeenschap met onzen Heer en Heiland Jezus Christus heeft leeren kennen. Hij is nog nooit tot de ontdekking gekomen van den hoogmoed en de verdorvenheid, die er in zijne ziel hui-

zen. Een schitterend uiterlijk zal geen vergoeding opleveren voor innerlijke goddeloosheid. En dit is geen stelsel van mijn eigen vinding, maar een uitspraak van den hoogen God, die niet liegen kan: *„Uit de werken der wet zal geen vleesch gerechtvaardigd worden."* Open de deur des hemels, en zie naar binnen! Gij vindt er allerlei troosters en weldoeners der menschheid, maar zij hebben zich den toegang niet verworven door de kerkers, die zij verhelderden, of door de ziekbedden, waarheen zij geneesmiddelen brachten. Paulus is er óók; maar dat hij er kwam, is geen belooning voor zijne schipbreuken en gevangenschappen en geeselslagen. Op een troon die boven al de anderen uitsteekt, behalve dien van Christus, verheft de oude Apostel-Zendeling der heidenen zijne stem, uitroepende: *„Door de genade Gods ben ik, wat ik ben!"*

Voorts: *Een hoogverheven maatschappelijke positie zal geen voorwendsel of dekkleed voor de zonde zijn.* De menschen werpen een blik door het kijkgaatje van de deuren der gevangeniscellen, en als zij daar dan de gekerkerde boosdoeners zien, roepen zij uit: „Och, och! wat is er toch een slechtheid in de wereld!" En zij gaan door de slechtst befaamde straten eener groote stad; en als zij dan de deuren der schandhuizen en de holen der ontucht zien, noemen zij ze woonsteden der goddeloosheid. Maar wanneer gij een wandeling doet door de deftigste wijken en de voornaamste straten der stad, waar de kinderen der weelde in hunne prachtige staatsiekoetsen rondrijden en in hunne luisterrijk

versierde huizen wonen, zult gij misschien bemerken, dat Satan zelfs in die veelbewonderde en veelbenijde levenskringen de zonde en den dood werkt. De eerste verzoeking volbracht Satan in den prachtigsten tuin, die er ooit op deze aarde geweest is: in een Paradijs, — en ook op den huidigen dag verstaat hij nog maar al te meesterlijk de kunst om zich toegang te verschaffen in een verblijf van rijkdom en overvloed. De menschen beoordeelen de zonden gewoonlijk in verband met de plaatsen; maar de ongerechtigheid in satijnen kleederen is in de oogen van den Heer onzen God even gruwelijk als de ongerechtigheid in de havelooze lompen, — en op den Dag des Oordeels zullen de zonden uit de paleizen en de villa's, en de zonden uit de hutten en de kelders en de vlieringen, naar één en denzelfden vuurpoel worden gedoemd. De mensch zal zich in het jongste gericht niet kunnen redden met de verontschuldiging, dat hij een fatsoenlijk zondaar is geweest. Gij weet dat de rijke man uit de gelijkenis gekleed was met purper en zeer fijn lijnwaad, levende allen dag vroolijk en prachtig, — maar zijne fraaie kleederen en welvoorziene tafels hebben hem niet kunnen redden. Hier op aarde had hij de uitgezochtste wijnen en likeuren gedronken, doch later smeekte hij om één druppel water. Gij kunt uwe aantrekkelijke verblijven hier beneden niet verruilen voor een huis met vele woningen hier boven, — en uwe heerlijke vruchtboomen en wijngaarden op deze aarde waarborgen u in den hemel geen zitplaats onder den boom des levens. Toen

de Heer onze God Adam en Eva uit den hof van Eden verdreef, bewees Hij daarmede, dat het leven in een tuin van genietingen en vertroostingen op zich zelf nooit genoeg is om een man of een vrouw te behouden. Door u zooveel aardsche weelde en verlustiging te schenken, gaf Hij u te kennen, dat Hij u het leven wilde doen genieten, — maar Hij wilde niet, dat gij er u mede zoudt omhullen, als een voorwendsel en een dekkleed, om uwe zonden te verbergen. De Heer onze God wandelt thans in uwen tuin, zooals Hij in den hof van Eden wandelde, zelfs als de dag koel wordt; en Hij staat bij uwen waterput, zooals Hij stond bij een waterput in Samaria; en Hij wilde uwe welvaart hier op aarde tot een afschaduwing maken van uwe zalige verrukking in den hemel.

Voorts: *Zuiverheid van godsdienstig geloof alleen zal onze ongerechtigheden niet verbergen.* Men vindt menschen, wier hoofd gaaf, maar wier hart rot is. Het is een zaak van gewicht, dat wij theoretische Christenen zijn. Het is in deze dagen de grootste dwaasheid voor den mensch, geen voorkeur te hebben voor den een of anderen vorm van geloof, terwijl men zich toch met zoo weinig moeite vertrouwd kan maken met het geloof der verschillende belijdenissen. Een beschonken man trad op zekeren avond waggelend mijn huis binnen, met verzoek om nachtverblijf. Hij maakte grooten ophef van zijn godsdienst. Ik vroeg hem, waar hij ter kerk ging. „Nergens," zeide hij, „ik behoor tot het liberale Christendom." Maar er zijn er, die nooit Christenen worden, om-

dat hunne hardnekkigheid hen belet, ooit een eerlijken blik te slaan op hetgeen godsdienst is. Zij zijn gelijk aan het redelooze vee, namelijk in dit opzicht, dat hunne grootste kracht in hunne hoorns gelegen is. Zij zijn strijdlustig, en het éénige dat zij ooit bereid zijn voor hunne zielen te doen, bestaat in het deelnemen aan een kerkelijken strijd. Ik heb menschen ontmoet, die den ganschen dag aan één stuk konden doorpraten over Romeinen IX, maar met hun mond vol tanden stonden als Johannes XIV op het tapijt kwam. Maar er zijn er, die — na zich aan dezen toestand ontworsteld te hebben — zich nu geheel en al verlaten op de zuiverheid hunner godsdienstige theorieën. De leerstukken van 's menschen verdorvenheid en Christus' verzoenend sterven en Gods souvereiniteit worden theoretisch door hen aanvaard. Maar helaas! daar blijven zij stilstaan. Het is alleen de schil van het Christendom, zonder het Evangelisch leven er in. Zij staan naar en in den hemel te kijken, en bewonderen zijne schoonheid en zijne liederen, — en zijn zóó ingenomen met het aanzien van den buitenkant, dat zij niet kunnen besluiten om er binnen te treden. Zij zouden misschien een veel beter pleidooi voor de waarheid kunnen houden, dan tienduizend Christenen, die haar in hun hart ontvangen hebben. Als hunne ziel gered kon worden door vertoogen en argumenten en zuivere redeneeringen en theologische gevoltrekkingen, zouden zij tot de beste Christenen behooren. Zij zouden eene onberispelijke omschrijving kunnen geven van het berouw en het ge-

loof en de borgtochtelijke verzoening, hoewel zij nooit één oogenblik met vertrouwen hun toevlucht genomen hebben tot het groote Zoenoffer. Zij staan bijna onwrikbaar op hun standpunt. Wij kunnen niets aanvoeren omtrent den godsdienst van Jezus Christus, of zij zijn er reeds mede bekend. Onze Zaligmaker beschreef het lot van dezulken in Zijne gelijkenis: *„En die dienstknecht, welke geweten heeft den wil zijns heeren, en zich niet bereid, noch naar zijnen wil gedaan heeft, die zal met vele slagen geslagen worden."* Theorieën in zake den godsdienst zijn op zichzelf zeer schoon, maar indien wij ze niet in de warmte van het Christelijk leven omzetten, is het de schoonheid van hoornblende en veldspaath. Geeft aan die koudheid en hardheid niet den naam van Godsdienst. De Rivier des Levens bevriest nooit. Er hangen nooit ijskegels aan de gewelven des hemels. Zuiverheid van verstandelijk geloof is een uitnemend fraai voorwendsel, een prachtig dekkleed, keurig geweven en netjes gefatsoeneerd, — maar in de ure waarin God onze ziel van ons zal opeischen, zal het niet toereikend zijn om onze ongerechtigheden te verbergen.

Mijne vrienden, ben ik wellicht onheusch geweest en heb ik u de een of andere hoop ontrukt, waarop gij voor tijd en eeuwigheid dacht te rusten? En inderdaad, ik zou onvriendelijk zijn, indien ik — na uwe onvoldoende bedekking te hebben weggenomen — u niet iets beters aanbood. Wij zijn hier in een koude wereld, en gij hebt iets noodig om er uwen geest in te wikkelen. *Christus biedt u*

heden een kleed aan. Hij weefde het Zelf, en Hij wil het nu met Zijne eigene handen pasklaar maken voor uwe ziel. De gerechtigheid, die Hij u aanbiedt, is gelijk aan den rok, dien Hij droeg op Zijne omwandeling door Judea: zonder naad van boven tot onder. Er is een Dag des Oordeels. Het zou lafhartig van mij zijn, indien ik u dat niet durfde aanzeggen. Het zal een dag van onuitsprekelijke teleurstelling zijn voor dezulken, die vertrouwd hebben op hunne officiëele waardigheid, op hunne elegante manieren, op hunne uiterlijke zedelijkheid, op de zuiverheid van hun verstandelijk geloof. Maar ik zie een ziel voor God staan, die eens een mensch vol smetten en vlekken was, van den hoofdschedel tot den voetzool. Gij ziet hem aan, en gij kunt nergens meer eene enkele overtreding aan hem ontdekken. Hoe komt dat? vraagt gij. Was hij vroeger geen Sabbatschender, geen godslasteraar, geen roover, geen meineedige, geen dief, geen moordenaar? Ja, dat was hij, — maar Jezus heeft hem gereinigd. Jezus heeft hem opgeheven. Jezus heeft hem zijne lompen van het lijf gerukt. Jezus heeft hem bekleed met het smettelooze kleed der gerechtigheid. Dat is de oorzaak, waarom gij nu niets meer van zijne vroegere vernedering kunt bemerken. Die heerlijke hoop wordt u op den huidigen dag in Jezus' naam aangeboden. O, dwalende en weerspannige ziel! is deze zaligheid het komen niet waard? Verwondert het u, dat zoovelen er onder een vloed van bittere tranen om hebben gesmeekt, en onder de overstelping van hunne smarten en zorgen heb-

ben geschreid om de goddelijke ontferming? Verwondert gij u nu nog over den ernst van hen, die van hunne kansels de menschheid smeeken om zich met God te laten verzoenen? Ja, — verwondert gij u nu nog over de voor u misschien hinderlijke volharding van den Heiligen Geest, die thans worstelt met uwe ziel? In vele paleizen van Europa zijn de muren met mozaïekwerk bekleed. Stukken van schelpen en glas worden door de hand van een kunstenaar op smaakvolle wijze geschikt, en tot een geheel van schilderachtige pracht saamgevoegd. Hoe! en dat wordt van gebroken schelpen en gebroken glas gemaakt? Ja, inderdaad, — en God geve, dat wij allen door de wederbarende kracht Zijns Heiligen Geestes tot een deel der eeuwige paleizen gemaakt mogen worden: onze verslagen en verbrijzelde harten gepolijst en vervormd en opgeheven, om deel uit te maken van de eeuwigdurende pracht en heerlijkheid des hemelschen tempels! — AMEN.

XXVIII.

DE KROON DES LEVENS.

(Een aantal jongelieden zonden eenparig een schrijven aan Dr. Talmage, waarin zij hem verzochten, een toespraak tot jongelieden te houden. Met de hier volgende leerrede voldeed de groote prediker aan dit verzoek.)

> Wees getrouw tot den dood, en Ik zal u geven de Kroon des Levens.
> OPENBARINGEN II : 10.

Deze jongelieden, die mij een verzoekschrift hebben gezonden, vertegenwoordigen — naar ik meen — ontelbaar vele andere jongelieden, die gereed staan om den strijd des levens te ondernemen, en die nu méér vraagteekens in hunne gedachten hebben, dan er ooit in een letterkast te vinden waren, of door de vingers van een letterzetter gehanteerd werden. Doch slechts weinige menschen, die de vijftig jaar achter den rug hebben, zijn in staat om raad te geven aan jongelieden. Er zijn er maar al te veel, die hunnen raad beginnen met te vergeten, dat zij zelf eenmaal óók jongelieden geweest zijn. En toch hebben alle jongelieden het recht om hun, die vele en velerlei gelegenheden hebben gehad tot

het bestudeeren van deze wereld en de toekomende, te vragen om hun heilzame en practische wenken te geven betreffende de levensbeginselen die men behoort aan te nemen, en de gevaren die men behoort te vermijden. Opgelet, jongelieden!

Allereerst: *Houdt uwe ziel in orde!* Gij weet: dat is uw kostbaarste deel. Het is de gewichtigste kamer in uw huis. Het is de bezoek- of pronkkamer van uw geheele wezen. Hangt er de beste schilderijen aan de wanden! Speelt de beste muziek onder hare zoldering! 't Is van groot gewicht, de keuken in orde te houden, en de eetkamer in orde te houden, en den kelder in orde te houden, en al de andere kamers uwer natuur in orde te houden; maar o! die bezoek- of pronkkamer der ziel! Weest nauwlettend omtrent de gasten, die er binnentreden. Werpt hare deuren dicht voor het gezicht dergenen, die haar zouden willen bederven of bezoedelen. Er zijn prinsen en koningen, die er gaarne in zouden willen komen, terwijl er moordenaars zijn, die gaarne te voorschijn zouden willen komen van achter hare gordijnen, om met onhoorbaar voortsluipenden tred hunne roekelooze en bloeddorstige plannen te volbrengen. Laat den Koning binnenkomen! Hij staat nu aan de deur. Laat mij de deurwachter zijn om Zijne komst aan te kondigen, en den Koning dezer wereld binnen te leiden, den Koning van alle werelden, den eeuwigen, onsterflijken, onzichtbaren Koning. Maakt ruim baan. Gaat achterwaarts. Houdt den weg vrij. Buigt, knielt, aanbidt den Koning. Als gij Hem eenmaal tot uwen Gast hebt, maakt het

niet veel verschil, wie er komt of gaat. Zoudt gij gaarne een waarborg willen hebben tegen zedelijk verderf, en de zekerheid van eene nobele loopbaan? Leest elken dag uws levens, op uwe knieën, tenminste één hoofdstuk uit den Bijbel.

Mijn volgend woord is: *Houdt uw lichaam in orde.* „Hoe vaart gij?" vraag ik dikwijls, wanneer ik zekeren vriend van mij hier ter stede ontmoet. Hij is reeds over de zeventig, maar toch nog vlug en krachtig, en daarbij een zeer uitnemend rechtsgeleerde. En dan antwoordt hij: „Ik leef van de rente eener welbestede jeugd." Daarentegen zijn er honderdduizenden goede lieden, die aan de gevolgen van jeugdige zonden lijden. Gods genade geeft den mensch wel een nieuw hart, maar geen nieuw lichaam. Zelfs David, de Psalmist, moest uitroepen: *„Gedenk niet der zonden mijner jonkheid!"* Laat een jonkman van zijn lichaam een wijnvat maken, of een jeneverkruik, of een rumflesch, of een bierton; laat hij vergiftigde cigaretten rooken totdat zijne handen beven, en hij zwarte kringen onder zijne oogen krijgt, en zijne wangen invallen; en laat hij dan bij de eene of andere Kerk godsdienst gaan zoeken en vinden, — tóch zullen al de gebeden, die hij doen kan, de lichamelijke gevolgen van het schenden der natuurwetten niet kunnen tegenhouden. O jongelieden, draagt zorg voor uwe oogen, die vensteren der ziel! Draagt zorg voor uwe ooren, en luistert nooit naar iets, dat besmet of onteert. Draagt zorg voor uwe lippen, en ziet wel toe, dat zij geen godslasteringen uitspreken. Draagt zorg

voor uwe zenuwen door voldoenden slaap, door het vermijden van ongezonde prikkelingen, en door lichaamsoefeningen in de open lucht, hetzij door balspelen, of schaatsenrijden, of paardrijden, of lawntennis, of door middel van het opwekkende rijwiel, als gij daarbij slechts rechtop zit en u niet gaat voegen bij dien dichten drom van verscheidene honderdduizenden, die het rijwiel als een geschikt middel beschouwen tot het aankweeken van kromme ruggen, en benauwde borsten, en misvormde lichamen, zoodat zij hoe langer hoe meer op handen en voeten dreigen te gaan loopen, in de houding van de beesten die vergaan. Alles wat het lichaam, den geest of de ziel naar de aarde buigt, is ongezond. O, gezondheid is zulk een groote schat, — maar rekent niet op de dokters en de apothekers om u gezond te maken. Tracht gezond te *blijven*. Leest goede handboeken over de gezondheid en de ziekten van lichaam en ziel, en voorts alles wat gij in handen kunt krijgen over het kauwen der spijzen, en over de opneming der voedende bestanddeelen in het lichaam. Tegen één gezonden man of gezonde vrouw, vindt gij vijftig half-dooden. Uit mijne eigene ervaring kan ik getuigen, dat — in de dagen toen ik nog als leerling het gymnasium bezocht — menigmaal een oogenblik alvorens naar de rekstokken en de katrollen en de gewichten te gaan, de gedachte bij mij opkwam, dat Satan op het punt stond om bezit te nemen van de maatschappij en de Kerk en de wereld; maar na een uur geklauterd en geheschen en getild te hebben, had ik een gevoel alsof ik ten

spoedigste naar huis moest, om daar te zijn wanneer het duizendjarig rijk een aanvang zou nemen. Maakt elken dag een flinken marsch. Ik vind in dien leefregel, waaraan ik trouw ben gebleven sedert ik op achttienjarigen leeftijd een der bovenbedoelde werken over de gezondheid van lichaam en ziel las, méér ontspanning en verfrissching, dan in iets anders ter wereld. Onze jongelieden zullen alle mogelijke zenuwen, en alle mogelijke gezichtsscherpte, en alle mogelijke ontwikkeling hunner spierkracht behoeven, vóór en aleer zij den vreeselijken strijd om 't bestaan hier op aarde achter den rug hebben.

Mijn volgend woord is: *Draagt zorg voor uw verstand!* Hier komt de stroom van romans en novellen, en negenennegentig van de honderd keer een misleiding voor ieder, die ze openslaat. Hier komen verderflijke nieuwsbladen, waarin de echte, goede en verheffende journalistiek verdrinkt. Hier komt een geheele pestkuil van gedrukte verfoeiselen, die als eene sombere wolk hangen over de ontbijttafel, over de theetafel, en over de salontafel. Houdt er ten minste één goed nieuwsblad op na, met degelijke hoofdartikelen, en met nieuwskolommen, die meerendeels worden ingenomen door practisch bruikbare inlichtingen; die melding maken van huwelijken en sterfgevallen, en van philantropische en godsdienstige vergaderingen, en van legaten aan Christelijke liefdewerken, en van de daden van goede menschen, — maar die slechts weinig plaats inruimen voor ongure echtscheidings-processen en voor misdaad-

en zonde-geschiedenissen, welke, evenals giftige adders en slangen, allen steken die ze aanraken. O, hadden wij maar wat meer nieuwsbladen die de deugd uit de groote mediaan- of dessendiaanletter en de ondeugd uit de kleine brevier of nonpareil lieten zetten! Ieder uwer heeft wel eens de negatief-platen van een photograaf gezien. Tien of twintig jaar geleden heeft hij er een afdruk van genomen. Thans vraagt gij hem weer om een portret naar datzelfde negatief. Hij opent de groote kast, waarin de zwarte negatieven van 1886, of van 1876, zijn geborgen, en hij maakt nogmaals een afdruk van het portret. Jongelieden! uw geheugen wordt gevormd door de nagatieven eener onsterflijke photographie. Alles wat gij ziet of hoort, gaat in uwe ziel, om beelden voor de toekomst te maken. Tot in den Dag des Oordeels zult gij de negatieven bij u hebben van al de slechte platen, die gij ooit bekeken hebt, en van al de liederlijke tooneelen, die gij ooit beschreven of voorgesteld hebt gezien. Toont mij de nieuwsbladen die gij er op na houdt, en de boeken die gij leest, en ik zal u zeggen, wat uwe vooruitzichten zijn voor uw welvaart in dit leven, en wat uwe verblijfplaats zal zijn over een millioen jaren nadat de planeet, waarop wij thans leven, uit het heelal verdwenen zal zijn. Ik reis nooit op Zondag, tenzij het een geval van noodzaak of van liefdearbeid betreft. Maar verleden najaar bevond ik mij in Indië in een door de pest geteisterde stad. Bij honderden waren de menschen daar lijdende aan de vreeselijke ziekte. Wij begaven ons naar den

apothekerswinkel, om er een voorbehoedmiddel tegen de koorts te koopen; de stad was propvol zieken, en wij hadden geen vertrouwen in het voorbehoedmiddel, dat wij van de Hindoes kochten. De sneltrein zou dien Zondagavond vertrekken. „Ik geloof," zeide ik, „dat de Heer ons onschuldig zal houden, indien wij met den eersten trein de beste deze stad ontvluchten," — en wij namen er plaats in, en gevoelden ons niet weer volkomen gerust voordat wij honderden mijlen ver van de stad af waren. Ik begreep, dat wij recht gehandeld hadden door de pest te ontvluchten. Welnu, de lucht in velen onzer groote steden is bezwangerd met een giftige pest: de pest der verdorvene en vloekwaardige litteratuur. Gaat zoo spoedig mogelijk uit die giftige atmosfeer! Zij is reeds ten verderve geworden voor de lichamen, geesten en zielen eener menigte, die — als zij op een lange rij stond — een ongelooflijk grooten afstand zou beslaan. De pest! De pest!

Mijn volgend woord is: *Begeeft u nooit naar eene plaats, waar gij u zoudt schamen te sterven.* Neemt dit als uw vaste stelregel aan, en gij zult nooit de eene of andere ongeoorloofde vermakelijkheid bezoeken, of in eene verdachte omgeving gevonden worden. Hoevele ontzettende gevallen, binnen de laatste weinige jaren, van menschen, die plotseling uit deze wereld werden weggeroepen, en waarbij de nieuwsbladen ons dan met verbazing vervulden, wanneer zij de plaats en het gezelschap vermeldden! Om slechts een der minst gewichtige

argumenten aan te voeren: gij behoordet nimmer naar zulk een verboden plaats te gaan, want als gij in dergelijke omstandigheden uit dit leven scheidt, brengt gij familieleden, vrienden of predikanten, die een woord bij uw graf wenschen te spreken, in de grootste verlegenheid. Indien gij geen medelijden met uzelf hebt, hebt dan tenminste medelijden met hem, die wellicht geroepen zal worden om uwe lijkrede te houden. Sterft tehuis, of op de eene of andere plaats van eerlijken arbeid, of ergens waar een reine lach klinkt, of te midden van een eerbaar en veredelend gezelschap. Onthoudt het wel, dat elke plaats, waarheen wij ons begeven, ons uitgangspunt naar de toekomende wereld kan worden. Wanneer wij de haven des Hemels binnenloopen, en de Havenmeester bij ons aan boord komt, laat ons dan in staat zijn om te toonen, dat onze scheepspapieren van het rechte kantoor herkomstig zijn.

Mijn volgend woord is: *Zet zoo spoedig als gij kunt, door ijver en spaarzaamheid, een eigen huishouden op.* Wat ik bedoel met een eigen huishouden? Ik bedoel twee kamers en de zegen Gods op beiden; één kamer om in te slapen en één kamer voor het eten, om het er in toe te bereiden en te nuttigen. Let wel: ik gun u gaarne het bezit van een huis met dertig kamers, allen met prachtige meubelen, schilderijen en beeldwerken, — maar ik heb nu eens het minimum genomen. Eene echtgenoote en huisvrouw, die niet gelukkig kan zijn met een tehuis van twee kamers, zou ook niet gelukkig zijn in den hemel, indien zij daar kwam. Hij die de liefde

wint en behoudt van eene goede, practische vrouw, heeft iets grootsch verricht. Wat ik bedoel met eene goede vrouw? Ik bedoel zulk eene, die God liefhad vóórdat zij u liefhad. En wat ik bedoel met eene practische vrouw? Daar bedoel ik zulk eene mede, die u desnoods behulpzaam kan zijn om het brood te verdienen, want in het leven van bijna iederen man komt er een tijd, dat hij door zware tegenspoeden geteisterd wordt, en dan moet gij geene zwakkelinge hebben, die door het huis loopt te jammeren en te klagen dat zij het zooveel beter had vóór zij met u trouwde. De eenvoudige reden waarom duizenden mannen nooit vooruitkomen in de wereld, is daarin gelegen, dat zij een meisje met twee linkerhanden trouwden, en deze ramp nooit weer te boven kwamen. Het éénige wat Job's vrouw hem voor zijne zweren en etterbuilen aan de hand kon doen, was een warme pap van godslasteringen, toen zij zeide: „Zegen God en sterf!" Wanneer een man trouwt, trouwt hij óf voor den hemel òf voor de hel; en dat is in nòg hooger mate het geval, wanneer eene vrouw trouwt. Gij, jongelieden, hebt ruimer keuze.

Mijn volgend woord is: *Slaat uzelven niet te hoog aan. Slaat uzelven liever te laag aan.* Wanneer gij uzelven te laag aanslaat, zal de wereld zeggen: „Ga hooger op!" Wanneer gij uzelven te hoog aanslaat, zal de wereld zeggen: „Ga lager af!" 't Is een kwaad geval, wanneer een man even buitensporige denkbeelden omtrent zichzelven koestert als de Engelsche graaf Buchan, wiens rede-

voering door den Edinburgschen drukker Ballantyne niet gezet en uitgegeven kon worden, omdat zijne letterkasten daartoe niet genoegzaam voorzien waren van de hoofdletter I, het Engelsche woordje voor *ik*. Bedenkt wel, dat de wereld zonder u haren gang is gegaan gedurende bijna zesduizend jaar voordat gij geboren werdt; en tenzij de een of andere meteoor met onze planeet in botsing komt, of er eene inwendige ontploffing in het hart der aarde plaats heeft, zal de wereld vermoedelijk nog verscheidene duizenden jaren blijven bestaan nadat gij gestorven zijt!

Mijn volgende woord is: *Toef niet te lang met het verrichten van eene beslissende daad voor God, de menschheid en uzelven.* De grootste dingen zijn tot stand gebracht vóór den veertigjarigen leeftijd. De krachtigste slagen, die gij waarschijnlijk *voor* de Waarheid of *tegen* de Waarheid zult toebrengen, zullen vallen vóór gij den meridiaan des levens bereikt. Wacht niet tot er iets komt dat gij aan kunt pakken. Gaat naar uw werk, en pakt dàt aan. Zulke dingen als „goed geluk" en „goed gesternte" bestaan er niet. Geen sterveling heeft het ooit beter op de wereld gehad dan ik; maar toch heb ik nooit het minste of geringste van een goed geluk of een goed gesternte bemerkt. Maar wèl heeft, inplaats daarvan, eene goedertierene Voorzienigheid mijn leven met genadeblijken gekroond. Gij zult nooit veel tot stand brengen, zoolang gij met uw werk een aanvang maakt in de allerlaatste minuut waarop het van u verwacht wordt, en er mede ophoudt in de

allereerste minuut, waarop gij het rechtens weer kunt neerleggen. De nuttigste en voorspoedigste mannen der volgende eeuw zullen die zijn, die een half uur begonnen te werken vóór zij het behoefden te doen, en nog minstens een half uur aan 't werk bleven nadat zij hadden kunnen vertrekken. Indien gij niet somtijds bereid zijt om twaalf uren per dag te werken, zult gij altijd op een lagen trap blijven staan en zal uw leven veel op een voortdurende dommeling gelijken.

Mijn volgend woord is: *Bedenkt dat het slechts een klein gedeelte van ons leven is, dat wij hier op aarde doorbrengen.* Minder dan de nagel van uw vinger in vergelijking met uw geheele lichaam, is het leven hier op aarde, wanneer wij het vergelijken met het toekomende leven. Ik geloof, dat er niet meer dan een half dozijn menschen op deze wereld honderd jaar oud zijn. Slechts zeer weinig menschen, in welk land ook, bereiken den tachtigjarigen leeftijd. De groote meerderheid van het menschelijk geslacht daalt vóór den dertigjarigen leeftijd ten grave. Welnu, welk een bron van kalmte, troost en geruststelling ligt er in de overdenking van deze waarheid! Al loopt alles u tegen, ach! 't is slechts voor een kleinen tijd! Hebt gij niet genoeg zedelijken moed en veerkracht om het hoofd, te bieden aan de slagen, en de tegenspoeden, en de onrechtvaardigheden, en de miskenningen, in de kleine tusschenruimte tusschen de twee eeuwigheden? Het is zeer goed, zich gereed te maken voor de ééne mijl aan deze zijde van de blauwe graf-

zerk; maar véél gewichtiger is het, reisvaardig te zijn voor de eindelooze mijlen, die zich tot in eene onafzienbare verte uitstrekken aan gene zijde van diezelfde zerk. Jonkman! gij zit nu ingesloten tusschen allerlei dingen om u heen, maar na verloop van eenigen tijd zult gij vrijuit uwe vleugelen kunnen uitslaan. Iemand ving eens een adelaar van het Rotsgebergte, en hield het beest in een getraliede kooi opgesloten, totdat het al zijn moed en geestkracht verloren had. Toen de arend op zekeren dag uit zijne kooi werd losgelaten, scheen hij eerst niets liever te willen, dan naar zijne vroegere gevangenis terug te keeren. De zaak was, dat er in 't geheel geen arend meer in hem stak. Hij hield zijne vleugels naar beneden. Maar een poos later zag hij op naar de zon, en draaide hij zijn kop eerst naar den eenen en daarna naar den anderen kant; vervolgens spreidde hij eerst zijn eenen vleugel en daarna zijn anderen vleugel uit; en toen begon hij te stijgen, al hooger, al hooger, totdat de heuvelen ver beneden hem waren, en hij uit het gezicht was in de hemelruimte. O mijn broeder! mijn zoon! indien gij, dit leven verlatende, door de genade Gods zijt toebereid, zult gij uit de kooi van dit belemmerende sterfelijke lichaam komen, en opziende naar de hemelsche hoogten, zult gij uwe vleugelen uitspreiden tot eene onsterfelijke vlucht, en de zon, de maan, en de sterren beneden u laten bij uw stijgen naar heerlijkheden die nooit verwelken, en naar glansen die nooit verflauwen. Uw lichaam is de kooi. Uwe ziel is de arend.

Mijn volgend woord is: *Voedt uwen geest met de levensbeschrijvingen van menschen, die roemrijke dingen tot stand brachten op het gebied van de koopmanschap, of van het studievak, of van het ambacht, dat gij gereed staat te kiezen, of reeds gekozen hebt.* Ik richt mij tot u, jongelieden die hier aanwezig zijt, en tot alle andere jongelieden: gaat, inplaats van uwen tijd te verspillen met onvruchtbare proefnemingen aangaande de beste wijze om groote dingen te doen, gaat naar de afdeeling Levensbeschrijvingen in uwe dorps- of stadsbibliotheek, en maakt u daar vertrouwd met de mannen, die ten aanschouwe van de aarde, den hemel en de hel groote dingen hebben gedaan. Bedenkt het wel: de *grootste* dingen moeten nog gedaan worden. Als de Bijbel waar is, — of laat mij liever zeggen: aangezien de waarheid des Bijbels boven alle tegenspraak verheven is, — moet de grootste slag nog geleverd worden, en in vergelijking daarvan waren Jena en Sedan en Spitskop slechts kinderspel met houten pistooltjes. Wij kennen zelfs den naam van den slag, hoewel wij niet zeker zijn omtrent de plaats, waar hij zal geleverd worden. Ik denk aan Armageddon (Openb. 16 : 16). De grootste ontdekkingen zijn nog niet gedaan. De toekomende tijden zullen onze roemruchte negentiende eeuw onder de donkere middeneeuwen rangschikken. Door de macht en de kracht der Evangelieverkondiging wordt de wereld allengs zóózeer verbeterd, dat de zwaarden en de geweren van onzen tijd eenmaal in Museums te kijk gehangen zullen worden, evenals wij nu kijken naar pijnbanken, duim-

schroeven en oude foltertuigen. O, wat al gelegenheden zult gij hebben, jongelieden onder de dertig jaar, over de geheele wereld! Hoe dankbaar behoort gij te wezen, dat gij niet vroeger geboren zijt! Gezegend zijn de wiegen, die nú geschommeld worden! Gezegend zijn de leerlingen in de klassen der eerstbeginnenden! Gezegend zij, die nog jongelieden zullen zijn wanneer de nieuwe eeuw aanbreekt vier of vijf jaar na dezen! Het was een moeilijk leven op de wereld in de achttiende eeuw. Ik begrijp niet, hoe de oude menschen het er uithielden. In den loop dezer negentiende eeuw is de wereld door Christelijke en wetenschappelijke invloeden zóózeer verbeterd geworden, dat zij nu heel goed geschikt is voor eene tijdelijke verblijfplaats. Maar o die twintigste eeuw! O, dat zal de tijd zijn om grootsche visioenen te zien en grootsche daden te doen. O jongelieden, maakt u gereed voor het inhalen van die machtigste, en grootste, en roemrijkste eeuw, die de wereld dusver ooit aanschouwd heeft! Nog slechts vier zomers meer, vier herfsten meer, vier winters meer, vier lentes meer, — en dan zal de klok des Tijds het doodsuur slaan van de oude Eeuw en het geboorte-uur van de nieuwe. Maakt er u voor gereed. Houdt uw hart in orde, uwe zenuwen in orde, uw brein in orde, uwe spijsvertering in orde. Aan úwe handen zullen wij onzen koophandel overdragen, onze werktuigkunde, onze kunsten en wetenschappen, onze ambachten en beroepen, onze kansels, — heel onze nalatenschap. Wij gelooven in u. Wij vertrouwen u. Wij bidden

voor u. Wij zegenen u. En hoewel wij eerlang — wanneer gij in het heetst van den strijd voor God en de rechtvaardigheid zijt gewikkeld — misschien reeds van dit wereldtooneel verdwenen zullen zijn, zal onze belangstelling in uwe worstelingen toch nooit verflauwen. En indien de Heer onze God ons voor een kleinen tijd wil laten heengaan uit den Tempeldienst en het Huis der vele Woningen, zullen wij naar buiten komen op de tinnen van jaspis om u aan te moedigen. En misschien, indien het dan op deze wereld een zeer stille nacht is, zult gij onze stemmen kunnen hooren, die uit eene onmetelijke verte tot u komen, als wij roepen: *„Weest getrouw tot den dood, en gij zult de Kroon des Levens ontvangen!"* — AMEN.

XXIX.

DE ARM DES HEEREN ONTBLOOT.

De Heer heeft Zijnen heiligen arm ontbloot. JESAJA LII: 10.

Wij durven ternauwernood ademhalen bij het lezen van sommige zinnebeeldige voorstellingen in den Bijbel. Er is zulk een stoutheid van beeldspraak in mijn tekst, dat het een tijdlang duurde eer ik den moed kon vinden om er over te prediken. Jesaja, de Evangelische profeet, laat het jubellied onzer verloste wereld weerklinken, en roept uit: „*De Heer heeft Zijnen heiligen arm ontbloot!*" Welk een overweldigende diepte en rijkdom van gedachten in die zinnebeeldige uitdrukking: „*De arm des Heeren ontbloot!*" De lieden in Palestina dragen, ook nog op den huidigen dag, veel belemmerende kleedij, en wanneer zij eens buitengewoon hard willen loopen, of een buitengewoon zwaren last willen optillen, of een buitengewoon moeilijken strijd willen strijden, trekken zij hun overkleed uit, evenals de mannen in ons land, wanneer zij een buitengewoon moeilijk werk moeten volbrengen, hun jas uittrekken en hunne hemdsmouwen opstroopen. Ga eens rond

door onze ijzersmelterijen, onze machinefabrieken, onze mijnen, onze steengroeven, en gij zult bemerken, dat de meeste werklieden hun jas uitgetrokken en hunne hemdsmouwen opgestroopt hebben.

Jesaja zag, dat er eene reusachtige hoeveelheid werk gedaan moest worden, vóór en aleer deze wereld is wat zij behoort te wezen, en in den geest ziet hij het geheel volbracht door den Almachtige; niet zooals wij ons Hem gewoonlijk voorstellen, maar door den Almachtige met de mouw van Zijn kleed opgenomen tot aan Zijn schouder: *„De Heer heeft Zijnen heiligen arm ontbloot."*

Er is niets in den Bijbel, dat zulk een diepen indruk op mij maakt, als het gemak waarmede God de meeste dingen doet. Er is nog zulk een ongebruikte voorraad van macht en kracht. Hij bezit meer bliksemstralen, dan Hij ooit heeft weggeslingerd; meer licht, dan Hij ooit heeft uitgestraald; meer blauw, dan waarmede Hij het uitspansel heeft bekleed; meer groen, dan Hij als smaragdenstof over het gras heeft gestrooid; meer purper, dan waarmede Hij de zonsondergangen heeft doen gloeien. Ik zeg het met diepen eerbied en ontzag: te oordeelen naar alles wat ik kan zien, heeft God nog nooit de helft Zijner macht gebruikt.

Gij weet evengoed als ik, dat velen van de uitnemendste en kostbaarste machinerieën onzer wereld gebezigd worden tot het voortbrengen van kunstmatig licht. De helft van onzen tijd leeft de wereld in het donker. De maan en de sterren hebben hunne heerlijke bestemming, maar als middelen van ver-

lichting zijn ze onvoldoende. Zij kunnen u geen gelegenheid geven om een boek te lezen, en geen paal en perk stellen aan de schurkerijen onzer groote steden. Ware de duisternis niet voortdurend tegengewerkt en verdreven door de kunstmiddelen, dan had het meerendeel van 's werelds ondernemingen den halven tijd stil moeten staan, terwijl de misdaden onzer groote wereldsteden den halven tijd onbetoomd en naar hartelust hadden kunnen huishouden. Vandaar al die uitvindingen tot het voortbrengen van kunstmatig licht: van het stuk vuursteen af, dat in langvervlogen eeuwen tegen een stuk staal geslagen werd, tot de dynamo-machines in onze fabrieken van electrisch licht toe. Welk eene ontelbare massa menschen aan 't werk, het geheele jaar door, tot het vervaardigen van kandelaars, en lampen, en draden, en batterijen, waarin het licht zal voortgebracht worden, of waarlangs het licht geleid zal worden, of waaruit het licht zal stralen! Wat al ontbloote armen van menschelijken arbeid — en sommigen dier ontbloote armen zijn zéér vermoeid! — voor de schepping van dat licht en de daarbij behoorende toestellen; en ondanks al dat werken en sloven, hebben het grootste gedeelte der landen en werelddeelen des nachts volstrekt geen licht, uitgenomen misschien de vuurvliegen, die hunne kleine lantaarns over de moerassen laten flikkeren.

Maar zie nu, hoe gemakkelijk God het licht maakt! Hij behoefde er niet Zijn arm voor te ontblooten; Hij strekte er niet eens Zijne hand voor uit; Hij hief er zelfs geen vinger voor op. Het kwarts, waaruit

Hij de volle middagzon sloeg, was Zijn woord. „LICHT." „DAAR ZIJ LICHT!" Hebt gij ooit van iets zoo gemakkelijks gehoord? Zoo eenigs? Uit één enkel woord ontstond de gloeiende zon: de bron van de bloemen, van de warmte, van het licht! Uit één enkel woord ontstond een vuurhaard, waaraan al de natiën der aarde zich konden warmen! Ja, ook nog zeven andere werelden, waarvan er vijf onnoemelijk veel grooter zijn dan onze eigene, en ontelbaar veel asteroïden, of werelden van kleiner afmeting! De warmte en het licht voor deze groote broederschap, deze groote zusterschap, deze groote familie van werelden, grootere of kleinere werelden, alles uit dien éénen kolossalen vuurhaard, die ontstaan is op dat ééne woord: „LICHT!" Ik weet niet, hoeveel grooter zonnestelsel de Heer onze God geschapen zou kunnen hebben, indien Hij Zijn ontblooten arm had uitgestrekt! Maar dit weet ik wèl: dat onze middagzon een vonk was, geslagen uit het aanbeeld van één woord, en dat ééne woord was: „LICHT."

„Maar," zegt iemand, „zoudt gij niet denken, dat de schepping der machinerie van het heelal, waarvan ons zonnestelsel betrekkelijk slechts een klein rad is, te midden van grootere raderen werkend, den Heer onzen God toch wel eenige inspanning gekost moet hebben? Het opheffen van een arm, hetzij dan een bekleeden arm, of een ontblooten arm?" Neen; ons wordt duidelijk het tegendeel geleerd. De machinerie van een heelal schiep God eenvoudig met Zijne vingeren. David, zich bezield gevoelend om in een lofzang ook den nacht te ge-

denken, zegt er van: „*Als ik Uwen hemel aanzie, het werk Uwer vingeren.*"

Een Schotsch predikant verhaalde mij eenigen tijd geleden, hoe de zwaarmoedige Thomas Carlykle op zekeren avond, toen de hemel vol prachtige sterren stond, eens een wandeling deed met een zijner vrienden; doch toen zijn vriend naar boven zag en uitriep: „welk een prachtige lucht met sterren!" antwoordde Carlykle, terwijl hij óók naar boven keek: „Een droevig schouwspel!" Niet aldus dacht David er over, toen hij het grootsche letterschrift van den nachtelijken hemel las. Het was een strook borduursel, een reusachtig naaldwerk, door God zelf gewrocht. Dat is de toespeling van den Psalmist op de geweven behangsels van borduurwerk, zooals zij reeds lang vóór Davids tijd bekend waren. Als wij ver terug gaan in de eeuwen, — welk een verrukkelijke pracht van draden en kleuren in het Florentijner fluweel van zijde en goud, en in de Perzische tapijten, geweven van geitenhaar! Indien gij ooit een bezoek hebt kunnen brengen aan de fabrieken van Gobelin-behangsels te Parijs — die er, helaas! nu niet meer zijn — dan zijt gij daar ooggetuige geweest van wonderbare dingen, terwijl gij de houten naald of spoel heen en weer en in en uit zaagt gaan; gij waart vervuld met bewondering over de daar geweven patronen. Geen wonder, dat Lodewijk XIV het recht tot vervaardiging dezer behangsels kocht en het tot eene uitsluitende bezitting der kroon maakte; en gedurende langen tijd mochten alleen de keizerlijke en koninklijke paleizen

met deze behangsels versierd werden. Welk een triomf van het weefgetouw! Welk eene zegepraal van vaardige vingeren! En zoo zegt David van de hemelen, dat Gods vingeren er het licht in weefden; dat Gods vingeren ze behingen met sterren; dat Gods vingeren ze borduurden met werelden. Hoeveel begrip David bezat omtrent de onmetelijkheid der hemelen, zou ik u niet kunnen zeggen. De sterrenkunde werd geboren in China, achtentwintighonderd jaren vóór de geboorte van Christus. Gedurende de regeering van Hoang-Ti werden de sterrenkundigen ter dood gebracht, als zij eene verkeerde berekening omtrent den loop der hemellichamen gemaakt hadden. Job kende de weerkaatsing der zonnestralen, en zegt, dat zij *„veranderd worden gelijk zegelleem."* Men houdt het nu algemeen voor zeker, dat de Pyramiden dienst hebben gedaan als sterrenkundige observatoriums. De eerstgeborene van alle wetenschappen is de sterrenkunde. Hetzij op grond van kennis, die reeds elders bestond, of krachtens rechtstreeksche bezieling, — het komt mij voor, dat David een uitgebreide kennis van de hemellichamen bezat. Of hij den vollen omvang begreep van wat hij schreef, weet ik niet; maar de God, die hem bezielde, wist het, en Hij zou David nimmer iets anders dan de waarheid hebben laten schrijven. En derhalve: al de werelden, die de telescoop ooit bereikte, of die Copernicus, of Galileï, of Herschel, of Adams, of Mitchell ooit zag, werden zóó gemakkelijk gemaakt, dat zij gemaakt werden met Gods vingeren. Even gemakkelijk als gij met

uwe vingers het was, of de klei, of het deeg kunt kneden in alle mogelijke vormen, besliste Hij over den vorm van onze wereld en over hare zwaarte, en schreef Hij allen werelden hare banen voor en bestemde hij hare kleuren: de witte kleur voor den Sirius, de roodachtige voor Aldebaran, de gele voor Pollux, de blauwe voor Altair; en heeft Hij sommige sterren paarsgewijs saamgevoegd, zooals de 2400 dubbele sterren, die Herschel waarnam; en bestuurt Hij de wisselingen der veranderlijke sterren, zoodat hun glans helderder of doffer wordt, waardoor Hij in gereedheid brengt wat de sterrenkundigen „De gordel van Andromeda" noemen, en den nevel in het zwaardgevest van Orion. Werelden aan werelden! Werelden onder werelden! Werelden boven werelden! Werelden achter werelden! Werelden rondom werelden! Zóóvelen, dat cijfers ons niets baten bij de berekening! Maar Hij heeft ze geteld terwijl Hij ze maakte, en Hij maakte ze met Zijne vingeren! Een niet ten volle ontwikkelde kracht! Een inhouden van de Almacht! Nog ongebruikte hulpmiddelen! Een nog ongeopenbaarde Almacht!

En nu vraag ik, in het belang van alle moedelooze Christelijke arbeiders: indien God zóóveel volbracht heeft met Zijne vingeren, wat kan Hij dan niet doen wanneer Hij al Zijne kracht aanwendt, en wanneer Hij al de batterijen Zijner Almacht ontlaadt? De Bijbel spreekt telkens en telkens weder van Gods uitgestrekten arm; maar slechts éénmaal, en dat wel in mijn tekst, van *„de arm des Heeren ontbloot."*

Mijn tekst maakt het duidelijk, dat de herschepping dezer wereld eene ontzaglijke onderneming is. Het vereischt méér macht om deze wereld nog eens over te maken, dan om haar voor het eerst te maken. Eén woord was er slechts noodig voor de eerste schepping; maar voor de nieuwe schepping wordt de onbekleede en onbelemmerde arm van den Almachtige vereischt! De reden daarvan kan ik begrijpen. Op de scheepswerven van Liverpool, of Glasgow, of New-York wordt een groot schip gebouwd. De scheepsbouwmeester teekent het ontwerp: hij bepaalt de lengte der dwarshouten, de hoeveelheid van den tonneninhoud, het aantal omwentelingen van de raderen of de schroef, de grootte der hutten, de lengte en de dikte der masten, en al de verdere afmetingen van dit groote zeekasteel. De scheepsbouwmeester voleindigt zijn werk zonder eenige moeilijkheid, en de timmerlieden en andere arbeiders werken zoo- of zooveel uren per dag aan het vaartuig, elk hunner het hem aangewezen deel, totdat met breed uitwaaiende vlaggen, en met duizende juichende menschen er omheen op de werf, het schip te water wordt gelaten. Maar midden in volle zee heeft de stoomboot het ongeluk, haar schroefas te breken; en terwijl zij nu langzaam naar de haven voortsukkelt, steken de zware passaatwinden op, die geweldige jagers der zee, die steeds op de loer liggen om een schip buit te maken, en omringen zij het gewonde vaartuig aan alle kanten, en slingeren zij het op eene rotsachtige kust, en laten zij er de branding tegen opstuiven en op neersmakken, totdat al de

gebinten losraken, en al de ra's en masten zijn weggeslagen, en elke golf over het campagnedak spoelt, terwijl het schip in 't midden opensplijt. Zou het nu niet méér kracht en bekwaamheid vereischen om dat ontredderde schip van de rotsen af te krijgen en het geheel te herstellen, dan er oorspronkelijk noodig was om het te bouwen? Ja voorzeker! Onze wereld, die door God zoo schoon gebouwd is, en die van stapel liep met al de vlaggen van Eden's gebladerte en onder het gezang der vogels in de Paradijs-priëelen, heeft nu zestig eeuwen vastgezeten op de klippen van zonde en ellende; en er haar weer af te brengen, en er haar uit te brengen, en haar weder op den rechten weg te brengen, zal méér Almacht vereischen, dan er noodig was om haar te bouwen en te water te laten. En dus ben ik er volstrekt niet verbaasd over, dat, hoewel onze wereld in het droogdok van één woord gemaakt werd, het *„den ontblooten arm des Heeren"* zal vereischen om haar weder in den rechten koers te brengen. Het blijkt zonneklaar uit mijn tekst en uit de vergelijking er van met andere teksten, dat het niet zulk eene groote onderneming zou zijn, een geheele sterrengroep van werelden te maken, en een geheelen melkweg van werelden, en een geheele astronomie van werelden, en ze in hunne juiste banen te doen voortwentelen, — als om deze gewonde wereld, deze gestrande wereld, deze gefailleerde wereld, deze geruïneerde wereld te nemen, en haar weder even goed te maken als in den beginne.

Welnu, werp slechts even een blik op de reusachtige hinderpalen, welker wegruiming, welker omverwerping, den ontblooten rechterarm des Almachtigen schijnt te vereischen. Daar staat het Heidendom met zijn 860,000,000 belijders. Het is mij onverschillig of gij hen Brahminen, of Boeddhisten, of Confucianen of Fetisch-aanbidders noemt. Op de groote Wereldtentoonstelling in den zomer van 1893 te Chicago deden die monsterachtige godsdiensten hun uiterste best om zich eerwaardig voor te doen; maar de lange haren en de wijde broeken en de kinderachtige uitmonsteringen hunner vertegenwoordigers, konden voor de oogen der wereld de waarheid niet verbergen, dat die godsdiensten de bewerkers zijn van de brandstapels der Indische weduwen, en van de verpletterende Jaggernaut-karren, en van de kindermoorden aan de boorden van den Ganges, en van de folteringen der Chineesche schoenen, en van de eindelooze moorden gedurende vele eeuwen. Zij hebben hunne voeten op Britsch-Indië, op China, op Perzië, op Borneo, op drie vierden van het grondgebied onzer arme oude wereld. Ik weet, dat de zendelingen, die de opofferendste en Christelijkste mannen en vrouwen op aarde zijn, voortdurend de heerlijkste bressen schieten in dit lange bolwerk van de verfoeiselen der eeuwen. Al die onzin, dien gij in sommige nieuwsbladen vindt omtrent zendelingen, die in weelde en luiheid hun leven doorbrengen, is afkomstig van goddelooze Amerikaansche of Engelsche of Schotsche kooplieden, wier lage handelingen in de

heidensche steden door de zendelingen worden tegengewerkt; en die goddelooze kooplieden schreven naar huis, of vertelden aan onnoozele en onergdenkende bezoekers van Britsch-Indië of China of de in duisternis gehulde eilanden der zee, deze leugens omtrent onze geordende zendelingen, die, den rug toekeerend aan hun tehuis en het vaderland en een goed inkomen en eene aangename omgeving, hun leven wijden aan de poging om de genade van het Evangelie onzes Heeren Jezus Christus te brengen tot de arme verblinden, die onder het juk des heidendoms gebukt gaan. Sommigen dezer kooplieden verlaten hunne familiën in Amerika of Engeland of Schotland, en vertoeven eenige weinige jaren in de havensteden van het heidenland, om daar dan hun fortuin te maken met den thee-, of den rijst- of den opiumhandel; en terwijl zij daar dan ver van huis en haard zijn, geven zij zich over aan zulke bandelooze en liederlijke uitspattingen, dat geen pen of tong, zonder de uiterste grenzen der eerbaarheid te overschrijden, ze zou kunnen verhalen. De aanwezigheid der zendelingen, met hun rein en nobel huiselijk leven in die heidensche havensteden, is eene voortdurende beschuldiging tegen zulke uitspattingen en liederlijkheden. Als Satan eens een bezoek kon brengen aan den Hemel, waaruit hij eens en voor goed, maar rechtvaardiglijk, verbannen werd, en hij dan van daar naar zijn huis in het Rijk der duivelen brieven kon schrijven, ter plaatsing in de „Demonen-Courant" of het „Apollyon-Nieuws", handelende over hetgeen hij gezien had, zou

hij den Tempel van God en Christus zeker beschrijven als eene bouwvallige kerk, en het Huis met de vele Woningen als eene plaats, die in een kwaden naam stond, en de Cherubim als lieden van verdachte zeden. De zonde heeft altijd een hekel gehad aan de Heiligheid, en daarom moet gij liever geen vertrouwen stellen in Satan's verslagen omtrent den verheven en veelvermogenden arbeid onzer zendelingen in vreemde landen. — Maar niettegenstaande al hetgeen deze mannen en vrouwen Gods hebben volbracht, gevoelen zij — en gevoelen wij allen — dat, zullen de landen der afgodendienaars gekerstend worden, er eene Macht uit den hemel noodig is, die thans nog niet is nedergedaald, en gevoelen wij behoefte om met de woorden van den dichter uit te roepen:

«Ontwaak, o arm van God, ontwaak!
«Opdat Uw kracht de volkren wakker maak!"

Ja, het is niet alleen de arm des Heeren, dien wij noodig hebben, den heiligen arm, den uitgestrekten arm, maar *„de ontbloote arm."*

Daar staat óók het Mohammedanisme, met zijne 176,000,000 belijders! Zijn Bijbel is de Koran, een boek nog niet zoo als groot ons Nieuwe Testament, dat door Mohamed werd ontworpen als hij vlagen van zenuwtoevallen had, en wanneer die aanvallen dan bedaard waren, dicteerde hij alles aan zijne secretarissen. Toch wordt het, na den Bijbel, op den huidigen dag door méér menschen gelezen dan eenig

ander boek, dat er ooit geschreven is. Mohammed, de stichter van dien godsdienst, was een polygamist, een voorstander der veelwijverij, — en de eerste stap van zijn godsdienst was op het lichaam, den geest en de ziel der vrouw, — geen wonder dus, dat de hemel van den Koran een eeuwigdurend Sodom is, een eindelooze harem, waarin Mohammed belooft dat elk zijner volgelingen twee en zeventig vrouwen zal hebben, boven en behalve al de vrouwen, die hij reeds hier op aarde had, doch met dien verstande, dat geene enkele oude vrouw ooit dezen hemel zal mogen binnentreden. Deze vuile en valsche leer heeft zich reeds over vele landen en gewesten verspreid, en houdt zich nog steeds gereed om hare ongure en gevloekte banier ook nog verder voort te dragen, — want wat zij voor Turkije gedaan heeft, wil zij eveneens doen voor andere volken. Maar een godsdienst, die de vrouw met een beest gelijkstelt, behoort nooit of nimmer in een vrij land toegelaten en aangemoedigd te worden. Doch er is nog nooit een godsdienst zoo onzinnig of zoo goddeloos geweest, of hij wist zijne discipelen aan te werven, en in elk land der wereld zijn er dwazen genoeg om een groote reeks van volgelingen voor het Mohamedanisme mogelijk te maken. Deze verdorven godsdienst heeft ons menschelijk geslacht nu reeds sedert honderden van jaren onder het slavenjuk gekromd, en daar staat hij nog altijd, die reus der zonde, met den eenen voet op het hart der vrouw, en den anderen op het hart van Christus, terwijl hij van de tinnen zijner moskeeën en minarets de woorden

prevelt: „God is groot, en Mohammed is Zijn profeet!" Mogen de Christelijke drukpersen te Beyrout en te Konstantinopel met hunnen arbeid voortgaan, en de mannen en vrouwen Gods op het zendingsveld blijven voortwerken, totdat de Heer hen kroont! Doch waar wij allen op hopen, is iets *bovennatuurlijks* uit den hemel, dat tot dusver nog niet aanschouwd is; iets dat naar ons wordt uitgestrekt uit de wolken; iets als een onbedekte arm: de *ontbloote* arm van den God der Volken!

Daar staat ook de Aartsdemon van het alcoholisme. Zijn troon is wit, en gemaakt van gebleekte menschenbeenderen. Aan den eenen kant van dien troon knielt in gehoorzaamheid en aanbidding: de Wanhoop, en aan den anderen kant: de Waanzin, — en wie de verkankerde en rottende voeten van dezen despoot het meest kust, bekomt de meeste zegeningen. Er stroomt een Rijn, een Nijl, een Mississipi van sterken drank door de volken; maar terwijl de rivieren, waaraan ik mijn beeldspraak ontleen, uitmonden in de Noordzee, de Roode Zee of de Golf van Mexico, ledigen deze reusachtige stroomen van ziekte, en krankzinnigheid, en ondergang der huisgezinnen, en misdaad, en bankroeten, en ellende, zich in de harten, en de huizen, en de kerken, en den tijd en de eeuwigheid van eene menigte, welker telling of beschrijving alle statistieken te boven gaat.

Veel goeds is er tot stand gebracht door den heldenmoed en de getrouwheid van Christelijke hervormers; maar toch blijft het een feit, dat er op

dit oogenblik méér voortreffelijke mannen en uitnemende vrouwen over den Niagara-afgrond der onmatigheid gaan, dan ooit of immer sedert de eerste druif in wijn werd omgezet, en de eerste handvol gerst in een branderij begon te gisten. Wanneer de menschen dit onderwerp behandelen, leveren zij meestal statistieken, om te bewijzen hoeveel millioenen slachtoffers van den drank er in dronkaardsgraven liggen, of er zich met haastige schreden heen spoeden. In alle landen heeft men den mond vol over in- en uitgaande rechten, over accijnzen en belastingen, maar men vergeet de zwaarste van alle belastingen ter wereld: den last van de duizendmillioenen guldens, dien de Alcohol als een onverbiddelijke cijns op de schouders der natiën en volken legt, als een offer dat — hoe zwaar ook — toch gewillig gebracht wordt! Gij beeft niet, of gij wordt niet bleek, terwijl ik dit zeg. De zaak is, dat wij hardleersch zijn geworden op het stuk van statistieken, en dat zij weinig of geen indruk meer op ons maken. Maar indien iemand eens één reusachtig meer kon vormen van al de tranen, die uit de oogen van weezen en weduwen zijn geperst; of in één orgeltoon al de kermende zuchten kon weergeven, die reeds geslaakt zijn door de lijdende slachtoffers van dit helsche monster; of in één orkaan al de smartkreten over eeuwen vol uitspattingen kon verzamelen; of door het tralieraam van één onmetelijke gevangenis een blik op ons kon doen werpen uit de akelig glinsterende oogen van die allen, die door den sterken drank in

den kerker zijn gebracht, — dan zouden wij misschien iets begrijpen van de hartverscheurende ellende. Maar neen! neen! dat schouwspel zou ons voor altijd het gezicht benemen; dat geluid zou voor altijd onze zielen verdooven. Gaat voort met uw schrijven tegen den drank; gaat voort met uwe redevoeringen tegen den drank; gaat voort met uwe wetten tegen den drank! Maar wij allen hopen op iets van boven, en terwijl de ontbloote armen van het lijden, en de ontbloote armen der ziekten, en de ontbloote armen van het gebrek, en de ontbloote armen der verwoeste huisgezinnen, van al welke armen de sterke drank de mouwen heeft opengereten, biddend en smeekend en wanhopig worden opgeheven, — moge *„de ontbloote arm des Heeren"* neerkomen op de branderijen, en op de drankwinkels, en op de goddelooze jenever-politiek en op de „vergunningen" en op heel het helsche gebroed van herbergen en kroegen en bordeelen in alle oorden der wereld! Wie kan aan den goeden uitslag twijfelen, wanneer — overeenkomstig mijn tekst — Jehovah Zijn arm ontbloot, wanneer de nog ingehouden krachten der Almacht ten strijde trekken, wanneer het zwaard der Eeuwige Macht uit de scheede springt! *Wij heffen onze oogen naar de bergen!* Het zal zóó zekerlijk volbracht worden, dat Jesaja in mijn tekst het reeds aanschouwt door den telescoop der profetie, en er van spreekt als iets dat reeds volbracht is. — AMEN!

XXX.

KLEINIGHEDEN.

Worden niet twee muschjes om een penningsken verkocht? En niet één van deze zal op de aarde vallen zonder uwen Vader.

MATTHEUS X : 29.

Zooals gij ziet, is de Bijbel niet beperkt in de keuze van zinnebeelden. Er bestaat bijna geen enkel viervoetig dier, of vogeltje, of insect, dat geen dienst heeft gedaan om de eene of andere goddelijke waarheid te illustreeren: het geduld van den os, de ijver der mier, de vaardigheid der spin, de vlugge en zekere voetstap der hinde, de snelheid van den arend, de zachtmoedigheid der duif, en zelfs de kleinheid en onbeduidendheid der musschen. In de Oostersche landen zijn het alleen de armste lieden, die de musschen koopen en eten: zóó bitter weinig vleesch zit er op het gebeente, en zóó schraal is hetgeen er van afkomt. De gedachte om er den mond aan te zetten, komt bij welgestelde menschen evenmin op, als bij ons om een vleermuis of een bunsing te gaan eten. En nu zegt de Heere Jezus: indien God zoo getrouwelijk zorg draagt voor een armen

vogel, die niet eens een cent waard is, zal Hij dan geen zorg dragen voor ú, een onsterflijk wezen?

Wij vereenzelvigen den Heer onzen God met de groote wereldgebeurtenissen. Wij kunnen een goddelijke leiding zien in de ontdekking van Amerika, in de uitvinding der boekdrukkunst, in de ontdekking van het Londensche buskruitverraad, in de uitvinding van het naaldgeweer, in de fnuiking der tyrannie van een Alva of een Napoleon; maar hoe moeilijk valt het ons, Gods hand te zien in de kleine persoonlijke aangelegenheden van ons leven! Wij stellen ons voor, dat God het heirleger der sterren telt, maar kunnen ons geen begrip maken van de Bijbelsche waarheid, dat Hij weet hoevelen de haren onzes hoofds zijn. Het schijnt ons iets grootsch toe, dat God voorzag in de behoefte aan voedsel voor honderdduizenden Israëlieten in de woestijn; maar wij kunnen ons geen voorstelling vormen van de waarheid, dat, wanneer een muschje honger heeft, de Heere God zich nederbuigt en den bek van het vogeltje opent en er het zaad inwerpt. Wij worden getroffen door het denkbeeld, dat God het heelal vervult met Zijne tegenwoordigheid, maar kunnen niet begrijpen hoe Hij aanwezig is in het kristallen paleis van een dauwdruppel, of ruimte kan vinden om tusschen de albasten zuilen der waterlelie te staan. Wij kunnen God zien in de wolken. Kunnen wij God zien in de bloemen aan onzen voet?

Wij zijn geneigd om God te plaatsen op het een of ander groote wereldtooneel — of dit trachten wij althans te doen — in de verwachting dat Hij van

daar Zijne ontzaglijke plannen ten uitvoer zal brengen; maar wij vergeten, dat het leven van een Cromwell, of een Alexander den Grooten, of een Bunyan, of een aartsengel, evenzeer onder goddelijke leiding en besturing staat, als uw leven of het mijne. Pompejus dacht, dat er een nevel voor Gods oogen moest zijn, omdat Hij Caesar in zoo hooge mate begunstigde. Maar — er is geen sprake van zulk een nevel. Hij ziet allen en alles. Wij zeggen, dat 's Heeren weg is in de groote wateren. En dat is maar al te waar; maar niet minder zeker is Hij in het water, dat in een glas op de tafel staat. Wij zeggen, dat God de sterren in hunnen loop bestuurt. Heerlijke waarheid! Maar even zeker als die waarheid is deze andere, dat Hij beslist welke gracht of straat gij zult nemen, als gij naar de kerk gaat. Begrijp toch goed, dat God niet op een onverschilligen of onaandoenlijken Troon zit, maar dat Hij op den huidigen dag naast u zit, op den huidigen dag naast mij staat, en dat geene enkele aangelegenheid onzes levens zoo onbeduidend is, of zij is van gewicht voor God.

In de eerste plaats: *God kiest onze bezigheden voor ons.* Ik verbaas mij altijd wanneer ik zie, hoeveel menschen ontevreden zijn over het werk dat zij te doen hebben. Ik geloof dat drie vierden wel wenschten, dat zij in een anderen werkkring geplaatst waren, en zij brengen een groot deel van hunnen tijd door met er over te treuren, dat zij in het verkeerde vak of beroep zijn beland. Maar ik wensch u te zeggen, dat God al de omstandigheden deed werken, welke u tot die bepaalde keuze geleid hebben. Velen uwer

zien zich niet in den werkkring geplaatst, dien gij gewenscht of verlangd hadt. Uw hart ging uit naar het predikambt, en gij leerdet den koophandel; gij voeldet u aangetrokken tot de rechtsgeleerdheid, en gij werdt een geneesheer; gij gaaft de voorkeur aan den landbouw, en toch zijt gij een werktuigkundige geworden. Gij dacht over dezen weg, God dacht over een anderen. Doch daarom behoeft gij toch niet te gaan nederzitten om te treuren over het verledene. Gij behoort u steeds te herinneren, dat God al de omstandigheden leidde, waardoor gij gemaakt werdt tot hetgeen gij zijt.

Hugo Miller zegt: „Ik wil een metselaar worden;" maar God zegt: „Gij zult een geoloog worden en de korsten en lagen van den aardbodem onderzoeken!" David gaat het veld in, om zijns vaders schapen te hoeden; maar God roept hem van daar, om een groot volk te regeeren. Saul gaat uit om zijns vaders ezels te zoeken, maar vóór hij nog thuis is, vindt hij de kroon der koninklijke heerschappij. Hoeveel gelukkiger zouden wij zijn, indien wij tevreden waren met de plaatsen en de posten, die de Heer onze God ons heeft aangewezen en toebedeeld! God zag uw humeur, uw karakter, en al de omstandigheden, waarin gij geplaatst waart, en ik geloof dat negen tienden uwer den werkkring vervullen, waarvoor gij het best geschikt zijt. Ik hoor een harden knap in mijn horloge, en ik bemerk dat de wijzers en de raderen en de veer geheel van hun plaats zijn geraakt. Ik zend het naar den horlogemaker, en laat hem zeggen: „Bekijk dat horloge

eens, en zeg aan de raderen, en aan de veer, en aan de wijzers, dat zij zich elk met hun eigen werk moeten bemoeien." Gij kent een man die een groote boerderij heeft. Hij roept 's morgens zijne werklieden bij elkaar, en zegt tot den een: „Ga heen en snoei dien wijngaard!" tot een ander: „Ga heen en bind deze bloemen op!" tot een ander: „Ga heen en ploeg dat stuk grond om!" en dan gaat elk hunner aan zijn bepaalde werk. De eigenaar der boerderij wijst den mannen het werk aan, dat hij voor elk hunner het meest geschikt acht, — en zoo is het met den Heer óók.

God heeft ook de plaats onzer woning bepaald. De bepaalde groote of kleine stad, straat of gracht of huis, waarin gij u metterwoon gaat vestigen, schijnt louter een zaak van het toeval te zijn. Gij gaat uit om een huis te zoeken, en „toevallig" gaat gij de een of andere straat door, en „toevallig" ziet gij daar een bordje hangen, en gij kiest dat huis. Was dit alles een gevolg van het toeval? O neen! de Heere God geleidde u van stap tot stap. Hij voorzag de toekomst. Hij kende al uwe omstandigheden, en Hij koos juist dat ééne huis uit, als beter voor u, dan een der tienduizend andere woningen in de stad. Ons huis, hoe nederig het dak en hoe laag de portalen ook zijn, ligt even na aan Gods hart als een Alhambra of een Kremlin. Bewijs mij dat eens! zegt gij. SPREUKEN III vs. 33: *„De woning der rechtvaardigen zal Hij zegenen."*

God regelt al onze vriendschapsbanden. Gij waart tot wanhoop gedreven. En juist in dat kritieke oogen-

blik vondt gij een man, die belang in u bleek te stellen, die zich deelnemend betoonde, die medelijden met u had, en u hielp. „Welk een gelukkig toeval was dat toen!" zegt gij. Er was geen sprake van een gelukkig toeval. God zond toen even zeker dien vriend tot u, als Hij een engel zond om Christus te sterken. Uwe huisvrienden, uwe handelsvrienden, uwe Christelijke vrienden, God zond ze u als een zegen uit Zijne hand toe; en indien één hunner zich trouwelooslijk jegens u gedragen heeft, dan geschiedde dit slechts om de waarde der anderen, die u trouw bleven, beter te doen uitkomen. Indien er een of meer sterven, dan is dat slechts opdat zij aan de buitenposten des hemels kunnen staan, om er u bij uwe aankomst te begroeten.

Ik hoop, dat gij allen vrienden hebt: warme vrienden, hartelijke vrienden, grootmoedige vrienden. Wanneer er dan ziekte komt over uwen drempel, zullen er verplegers zijn; wanneer er zorgen komen over uw hart, zal er belangstellende deelneming zijn; wanneer de dood komt, zullen er zachte vingeren zijn om de oogen te sluiten en de handen te vouwen, en vriendelijke lippen om over eene opstanding te spreken. O, wij zijn omringd door een lijfwacht van vrienden! Iedere man, indien hij zich goed gedragen heeft, is door drie kringen van vrienden omgeven: die van den buitensten kring, die hem alles goeds toewenschen; die van den volgenden kring, die steeds gewillig zijn om hem te helpen; terwijl hij dicht aan zijn hart eenige weinigen heeft, die bereid zijn om voor hem te ster-

ven. God zij den ongelukkige genadig, die in 't geheel geen vrienden heeft!

God heeft de grens van onzen aardschen voorspoed bepaald. De finantiëele wereld schijnt geen God te bevatten. Gij kunt niet zeggen, waar een man zal belanden. De rijke valt; de arme verheft zich. De vernuftige faalt; de onwetende slaagt. Een grootscheepsch aangevangen onderneming sluit met een bankroet, terwijl uit de turf, hier of daar uit een braakliggend veen gedolven, de millionair zijn vermogen opbouwt. De arme man denkt, dat het „de fortuin" is, die hem omlaag houdt en niet toelacht; de rijke man denkt, dat het „de fortuin" is, die hem omhoog helpt; maar beiden hebben ongelijk. Het is zoo moeilijk te gelooven, dat God de geldmarkt beheerscht, en een vischhaak in den neus van den beursspeculant geslagen heeft, en dat al de handelscrisissen der wereld tot welzijn van Gods kinderen zullen uitloopen.

O mijne broeders, verzet u niet tegen de *goddelijke bestieringen!* God weet precies, hoeveel geld gij tot uw bestwil moet verliezen. Gij wint nooit iets, tenzij dat winnen het best voor u is. Gij gaat vooruit, wanneer vooruitgaan het best voor u is; en gij gaat achteruit, wanneer achteruitgaan het best voor u is. Bewijs mij dat eens! zegt gij. Dat zal ik doen; ROMEINEN VIII vs. 28: *„Dengenen, die God liefhebben, werken alle dingen mede ten goede."* Gij treedt een fabriek binnen, en ziet er twintig of dertig raderen, en al die raderen bewegen zich in verschillende richtingen. Deze riem rolt dezen kant uit, en die riem rolt dien kant uit,

en een andere riem rolt weer een anderen kant uit, en een naar boven, en de ander naar beneden. „Welk een verwarring in zoo'n fabriek!" zegt gij. O neen! al die verschillende riemen verbinden juist verschillende deelen der machinerie. Zoo werp ik een blik op en in uw leven, en krijg ik er vreemde dingen te zien. Hier is ééne leiding der Voorzienigheid, die u dezen weg opdrijft, en elders eene andere leiding der Voorzienigheid, die u een anderen weg opdrijft. Maar dat zijn onderscheidene deelen van één en dezelfde machinerie, waarmede Hij uw tijdelijk en eeuwigdurend welzijn wil bevorderen.

Nu weet gij wel, dat een tweede hypotheek, en een derde en een vierde hypotheek dikwijls niets waard zijn. Alleen de eerste hypotheek is een goede geldbelegging. Ik heb u te zeggen, dat ieder Christen een eerste hypotheek heeft op elke beproeving, en op elke ramp, zoodat zij een rente van eeuwig voordeel aan zijne ziel moeten uitbetalen. Hoeveel tobberijen en beslommeringen zou het uit uw hart kunnen doen verdwijnen, indien gij dat volkomen en ten volle geloofdet! Gij doet een inkoop van goederen en hoopt dat de prijs naar boven zal gaan; maar tegelijkertijd zijt gij vol angst en zorg, uit vrees dat de prijs naar beneden zal gaan. Gij koopt de goederen niet eenvoudig volgens uw beste kennis en oordeel te dezer zake, en zegt dan: „O Heer! ik heb zoo goed mogelijk mijn best gedaan; ik stel nu deze geheele onderneming in Uwe handen!" Dáár zijn geloof en godsdienst goed voor, of anders deugen zij nergens toe.

Er zijn twee dingen, zegt een oud spreekwoord, waarover gij niet behoort te kniezen: ten eerste *de dingen waaraan gij iets doen kunt*, en ten tweede *de dingen waaraan gij niets doen kunt.* Indien gij er iets aan doen kunt, waarom past gij er dan niet het geneesmiddel op toe? En indien gij er niets tegen doen kunt, zoudt gij ze evengoed nu als later kunnen overlaten. Mijne waarde broeders! zit toch niet langer te suffen boven uw kasboek. Zit toch niet zoo mistroostig te kijken naar uwen voorraad onverkoopbare goederen. Denkt gij, dat God ooit zal toelaten dat gij, een Christen, uwe zaken alléén drijft? God is de toeziende compagnon van elke firma; en al liggen uwe schuldeischers in het duister op de loer, al laten uwe borgen u in den steek, al brandt uw pakhuis of uw winkel tot den grond toe af, — God zal, uit eene eindelooze menigte gevolgen van dit alles, voor u het allerbeste gevolg kiezen.

Haal u toch nooit in het hoofd, dat gij de grenslijn zult kunnen overschrijden, die God voor uwen voorspoed getrokken heeft. Gij zult er nooit een duimbreed overheen komen. God heeft bepaald, hoeveel voorspoed gij redelijkerwijze kondet verdragen, en nuttig besteden, en rechtvaardiglijk beheeren; en aan het einde des jaars zult gij precies zooveel guldens en centen hebben, precies zooveel kleederen, precies zooveel meubelen, precies zooveel effecten en hypotheken, en niets meer of minder. Ik zal u honderd gulden geven voor elken cent, dien gij meer hebt dan u werd toebedeeld.

God heeft uwen geheelen levensloop overzien. Hij weet wat het beste voor u is, en Hij zal u zegenen voor den tijd, en u zegenen voor de eeuwigheid; en Hij zal het op de beste wijze doen. Uw jongste kind zegt: „Vader, ik zou zoo graag dat mes willen hebben!" „Neen," — zegt gij, „het is een scherp mes en gij zoudt er u mede snijden!" — „Ik moet het hebben!" zegt het kind. — „Maar gij moogt het niet hebben!" is uw antwoord. Hij wordt boos en krijgt een kleur van kwaadheid, en zegt nog altijd dat hij het wil hebben, maar gij blijft zeggen dat hij het niet krijgt. Is het geen liefde van u, dat gij hem dat mes onthoudt? Zoo behandelt God zijne kinderen. „Ik wensch dat te bezitten, Hemelsche Vader!" zeg ik. — „Neen, mijn kind," zegt God. — „Ik moet het hebben," zeg ik. — „Gij moogt het niet hebben," zegt God. — Ik word boos en zeg: „Ik wil het hebben!" — Maar God zegt: „Gij zult het niet hebben!" En ik krijg het niet. Is Hij niet vriendelijk en liefhebbend en de beste der Vaders? Gij durft tot mij zeggen, dat er geen orde en regelmaat in deze dingen is? Zeg dat aan de lieden, die niet in God en in den Bijbel gelooven! Maar zeg dat niet aan mij!

Een man die groote zaken doet, besluit zich uit den handel terug te trekken, maar laat een groot gedeelte van zijn kapitaal in de zaak zitten, en zegt dan tot zijne zonen: „Welnu, ik draag nu dit kantoor geheel aan uwe zorgen over. Misschien kom ik over eenigen tijd terug, en misschien niet. Terwijl ik weg ben, zult gij wel zoo goed willen

zijn om een oogje op de zaken te houden." Na verloop van eenigen tijd komt de vader terug, en vindt hij alles overhoop en in de war, zoo dat de geheele zaak verkeerd blijkt te loopen. „Ik ga het beheer van dit kantoor weer in handen nemen", zegt hij; „zooals gij weet, heb ik er nooit geheel en ten volle afstand van gedaan, en voortaan hebt gij uzelven als ondergeschikten te beschouwen!" Heeft hij niet het recht om aldus te handelen? Hij redt de zaak en het kantoor. De Heer schijnt ons somtijds ons eigen leven te laten leiden, met onze eigene bekwaamheid en scherpzinnigheid tot gids, maar wij brengen het er ellendig af. Dan daalt God tot onzen winkel of onze werkplaats neder, en zegt Hij: „De dingen loopen hier verkeerd; Ik kom het beheer voeren. Ik ben de Meester, en Ik weet wat het beste is, en Ik kondig Mijn oppergezag af!" Wij zijn slechts ondergeschikten. Het is evenals een jongen op school met een lange som, die hij niet maken kan. Hij heeft er reeds uren aan gewerkt, hier cijfers zettend en daar cijfers uitwisschend, en alles loopt door elkaar; en de onderwijzer, die over den schouder van den knaap heen ziet, weet dat hij er op die wijze nooit gereed mede komt, en daarom zegt hij, na de lei schoongeveegd te hebben: „Begin nog eens van voren af!" En juist zoo doet God met ons. Onze zaken loopen op de schromelijkste wijze in de war, totdat Hij alles uitwischt en zegt: „Begin weer van voren af!" Is Hij niet wijs en liefderijk, als Hij zoo doet?

Ik geloof dat de moeilijkheid dáárin zit, dat er

zulk een hemelsbreed onderscheid bestaat tusschen de Goddelijke en de menschelijke opvatting omtrent hetgeen genoeg is. Ik heb veel gehoord van menschen, die hun uiterste best deden om genoeg te krijgen, maar ik heb nog nooit gehoord van iemand die genoeg *had*. Wat God genoeg noemt voor den mensch, noemt de mensch te weinig. Wat de mensch genoeg noemt, beschouwt God als te veel. Het verschil tusschen een armen man en een rijken man komt alleen neer op het verschil in banken. De rijke man belegt zijn geld in een Fransche Bank, of een Russische Bank, of een Amerikaansche Bank, of op een ander bankierskantoor van dien aard, terwijl de arme man daar aankomt en zijn kapitaal belegt in de Bank van Hem, die al de steengroeven, al de mijnen, al het goud, heel de aarde, heel den hemel beheert. Zoudt gij denken, dat iemand bezwijken kan, wanneer hij zulk een steun in den rug heeft?

Gij zult wel eens een landkaart gezien hebben, waarop met rooden inkt een voorstelling is gegeven van de reizen der kinderen Israëls door de woestijn naar het beloofde land. Gij kunt daarop zien, hoe zij nu eens deze en dan weer gene richting insloegen, de rivier overstaken en door de zee gingen. Weet gij wel, dat God een kaart van uw leven heeft gemaakt, met paden die hier op een bittere teleurstelling uitloopen, en daar op een onverwacht succes, door deze rivier en over die zee? Maar Gode zij dank! het pad loopt altijd uit in het Beloofde Land. Denk daaraan! Onthoud dat!

Al die dingen, die slechts toevallige gebeurtenissen

in ons leven schijnen, staan onder goddelijk toezicht. Wij schijnen somtijds zonder roer en zonder anker rond te dwalen. „Als ik maar in een ander artikel handel dreef," zegt gij; „als ik daar dezen zomer maar niet naar toe was gegaan; als ik maar in een ander huis had gewoond." Gij hebt geen recht om dat te zeggen. Iedere traan, dien gij schreidet, iedere stap, dien gij hebt gedaan, iedere last, dien gij hebt gedragen, stond onder goddelijk toezicht, — en die gebeurtenis, die het geheele huisgezin van afgrijzen deed rillen, werd door God met volkomen kalmte aangezien, omdat Hij wist dat het goed voor u was. Die gebeurtenis maakte deel uit van een groot plan, lang geleden ontworpen. In de eeuwigheid, wanneer gij de u te beurt gevallen genadeblijken kunt opsommen, zult gij die droefenis aanteekenen als een uwer grootste zegeningen.

Toen ik eenige jaren geleden de Witte Bergen beklom, dacht ik aan die plaats in den Bijbel, die van God spreekt als de bergen wegende in een schaal. Toen ik die reusachtige bergen aanschouwde, dacht ik: Zou het mogelijk kunnen zijn, dat God deze groote bergen in weegschalen kan leggen? Het denkbeeld was mij te machtig om het te omvatten; maar toen ik, den berg Washington bestijgend, vlak naast den poot van mijn muilezel een korenbloempje zag, begreep ik de vriendelijkheid en de goedheid Gods. Het is niet zoozeer in de groote dingen, dat ik God kan begrijpen, dan wel in de kleine dingen.

Daar is een man, die zegt: „Deze leer kan niet waar zijn, omdat de dingen zoo schromelijk ver-

keerd gaan." Ik antwoord hem, dat er geen sprake is van onbestendigheid aan de zijde Gods, maar wel van gebrek aan begripsvermogen onzerzijds. Ik hoor dat de menschen in sommige fabrieken buitengewoon prachtige shawls maken. Ik kom op de eerste verdieping, zie daar slechts de ruwe materialen, en vraag: „Zijn dit nu de shawls, waarvan ik gehoord heb?" „Neen," zegt de fabrikant, „dan moet gij naar de volgende verdieping gaan." En ik ga naar boven, — en daar begin ik het patroon te zien. Maar de man zegt: „Blijf hier niet; ga naar de bovenste verdieping der fabriek, dáár zult gij het denkbeeld volledig uitgewerkt zien." Ik doe het, en als ik geheel boven gekomen ben, zie ik het volkomen afgewerkte patroon van een zeldzaam prachtigen shawl. En zoo gaat het ook in ons leven: als wij op een laag peil van Christelijke kennis en ervaring staan, begrijpen wij Gods handelingen niet. Maar Hij beveelt ons al hooger en hooger te gaan, totdat wij iets van de goddelijke bedoelingen ten onzen opzichte beginnen te begrijpen. En zoo gaan wij steeds verder, tot wij eindelijk voor de hemelpoort zelve staan en daar Gods gedachte geheel uitgewerkt zien: een volmaakt denkbeeld van genade, van liefde, en van vriendelijkheid. En wij zeggen: „Rechtvaardigheid en waarheid zijn al Uwe wegen." Daarboven blijkt het ons, dat alles in orde is. Onthoud het dus: er is geen sprake van onbestendigheid aan de zijde Gods, maar alleen van verstandelijke en geestelijke onbevattelijkheid onzerzijds.

Sommigen uwer zullen dezen zomer wellicht te-

leurgesteld zijn — de vacantiedagen plegen maar al te dikwijls teleurstellingen op te leveren — maar van welken aard uwe ergernissen en tegenspoeden ook mogen zijn, bedenk, dat *„het hart des menschen overdenkt zijnen weg, maar de Heer stiert zijnen gang."* Vraag maar eens aan de bejaarde lieden hier in deze kerk, of het zoo niet is. In mijn eigen leven is het óók zoo geweest.

In zekeren zomer begaf ik mij op weg naar de Adirondacks (in het Noordoosten van den Staat New-York), maar mijne plannen werden zóó gewijzigd, dat ik te Liverpool aan wal stapte. Ik studeerde in de rechtsgeleerdheid, en ik werd Evangeliedienaar. Ik besloot als zendeling naar China te gaan, en ik bleef in de Vereenigde Staten. Ik dacht, dat het mij in 't Oosten van Amerika het best zou bevallen, en ik ging naar het Westen. Al de omstandigheden mijns levens, en al mijn werk, dus geheel anders dan ik verwacht had. *„Het hart des menschen overdenkt zijnen weg, maar de Heer stiert zijnen gang."*

En dus, waarde vrienden! neemt voor vandaag dit onderwerp mede ter overdenking naar huis. Weest tevreden met de dingen die gij hebt. Leert uit iederen grashalm onder uwe voeten de les van Gods trouwe zorg, en laat nooit het kleinste vogeltje over uw pad zweven, zonder dat het u indachtig maakt aan de waarheid, dat *twee muschjes om een penninksken verkocht worden, en dat niet één van deze zal op de aarde vallen zonder uwen Vader."* GELOOFD ZIJ ZIJN HEERLIJKE NAAM TOT IN EEUWIGHEID! — AMEN.

XXXI.

GEEN ZORGEN MEER!

En een regenboog was rondom den troon.

OPENBARING IV : 3.

Evenals, na een nacht van vreeselijke stormen op zee, soms één schip, hechter en sterker dan al de andere schepen, ongedeerd voortstevent tusschen de brokstukken van masten en rompen, die overal rondrijven, zoo voer de ark van den ouden Noach, na het eindigen van den zondvloed, over het wrak eener doode wereld. Als ge door de raampjes der ark een blik naar buiten werpt, ziet gij de planken van huizen, en de saamgebonden tarweschoven, en de geraamten van runderen, en de lijken van menschen. Er is geen torenklok meer over, om bij de begrafenis geluid te worden; geen lijkdienaars om met hunne rijen en gelederen den rouwstoet te vormen; geen grond om er de dooden in te begraven. Als gij een peillood tien meter diep laat zakken, bereikt gij juist de toppen der hoogste bergen. Hoe spookachtig! hoe afgrijselijk! De ark, in plaats van de zee te bevaren als een hedendaagsch schip, vol majesteit en schoonheid, zwalkt hulpeloos rond; geen

roer om het vaartuig te sturen, geen zeil om het voort te stuwen, geen kust om er op aan te stevenen. Waartoe den angst der goede lieden in zulk een vaartuig te verlengen, nu zij door één strooming der golven uit hunne ellende verlost konden worden?

Maar op gindsche plek aan den horizont zien wij kleuren in de lucht samenvloeien; en juist op het tegenovergestelde punt aan den horizont vloeien weer andere kleuren bijeen. Ik bemerk, dat het de twee grondzuilen van een boogvormige brug zijn. Het geel, het rood, het oranje, het blauw, het indigo, het violet zijn dooreen gemengd, en door onzichtbare handen wordt het geheele bouwgewrocht in de lucht opgehangen, en de ark heeft een triomfboog om er onder door te varen. Een engel zwaait zijne hand langs het luchtruim, en in de zeven kleuren van het prisma schildert hij met een penseel van zonnestralen het eeuwig verbond tusschen God en alle levende schepselen. God richtte die groote boogvormige brug op, en stelde haar boven Zijn eigen hoofd in den hemel. Johannes zag haar, want hij zegt: *„En een regenboog was rondom den troon."*

Niemand anders dan de lieden, die in de ark waren, zag den regenboog.

Hij weerspiegelde zijne heldere kleuren duidelijk in het water, waarin de menschen begraven lagen, en bestraalde hunne doode gelaatstrekken met een zonderlingen glans, maar zij konden er niets van zien. Zoo zullen alleen zij, die ten laatste gevonden

worden in Christus, de Ark, al de heerlijkheden zien, waarmede de troon is overwelfd. Daarom kunt gij niet beter doen dan in de Ark te gaan! Evenals gij, na afloop van een zwaren stortregen, uwe huisgenooten naar buiten roept, om hun het teeken in den hemel aan te wijzen, zoo zou ik wenschen dat gij allen ten laatste den grooteren regenboog rondom den troon moogt aanschouwen. „Zie eens," zegt Noach tot zijne vrouw, „naar dien boog daar in de wolken; en Sem en Japhet! kijk! kijk! het groen, het geel, het rood en het oranje!" Het zou mij niet verwonderen, als eenigen uwer eigen kinderen in het Goede Land u over eenigen tijd toeriepen: „Kijk, vader! kijk, moeder! er is een regenboog rondom den troon!" Gij kunt niet beter doen dan in de Ark te gaan, met al uwe huisgenooten, als gij gaarne den boog wilt zien.

De grootste heerlijkheid Gods komt na den regen. Geen stortbui, geen regenboog; geen zorgen, geen verkwikking van den Christelijken troost. Wevers zijn somtijds, uit den aard van hun arbeid, ruw en bestoven van uiterlijk; en zoo is het ook met den ruigen storm, wiens handen en voeten den spoel zwaaien, die den regenboog weeft. Vele Christenen zijn stompzinnig, en dom, en onbruikbaar, omdat zij geen rampen en tegenspoeden genoeg hebben gehad om hen wakker te maken. De kleurigste sjerp, die de hemel maakt, wordt over de schouders van den storm geworpen. Gij kunt een echt Christelijk leven onmogelijk alleen van zonneschijn maken. Er zijn enkele zeer donkere tinten

in het lint van den regenboog; gij moet in dit leven even goed het blauw als het oranje hebben. De vermenging van al de kleuren vormt het witte licht; en zoo zijn ook al de schaduwen, en droefheden, en beslommeringen dezes levens noodig, om den witten glans van een echt Christelijk karakter te vormen.

Uw kind vraagt u: „Vader, wat maakt den regenboog?" En gij zegt: „'t Is het zonlicht, dat door de regendruppelen gebroken wordt." Daarom verwonderde het mij, dat er in den hemel een regenboog kon zijn, aangezien daar geen stormen woeden; maar toen kwam ik tot de gevolgtrekking, dat die regenboog gevormd moest worden door de weerspiegeling van het hemelsche zonlicht in de neerdruppelende tranen der aardsche smarten en zorgen. Wanneer wij een mensch overstelpt zien door verdriet, en zijne gezondheid geknakt, en zijne bezittingen verloren gegaan, en zijne vrienden verdwenen, dan zeg ik: „Nu zullen wij de heerlijkheid Gods aanschouwen in de verlossing van dezen goeden man!" Evenals ik in den Niagara op zekeren dag tien regenbogen zag, die de ijzingwekkende diepte van dezen waterval overspanden, zoo zweven boven den maalstroom van 's Christens beproevingen de rijkgekleurde vleugelen van al de beloften.

De prachtigste dingen dezer wereld worden in den hemel bewaard. Wanneer gij de laatste kleur van den regenboog der aarde ziet wegsterven, gevoelt gij u niet weemoedig gestemd; want eenmaal zult

gij den regenboog rondom den troon aanschouwen. Die beschrijving van den grooten wereldbrand heeft mij reeds menig pijnlijk oogenblik berokkend. Toen ik in het jaar 1871 las, dat Parijs belegerd was, zeide ik: „Nu zullen al de schilderijen en de standbeelden in het Louvre en het Luxembourg verwoest worden; al die portretten van Rembrandt, en die forsche doeken van Rubens, en die prachtstukken van Raphaël, en die beeldwerken van Canova!" Maar is het niet een véél weemoediger gedachte, dat het verderf eenmaal zal komen over deze groote heerlijkheid der aarde, waarin de bergen de gebeitelde beeldhouwwerken vormen, en over het uitspansel, waaraan de „illustratie" van den zonsopgang en den zonsondergang is opgehangen met lussen en kwasten van vuur? Ik slaakte een zucht van verlichting toen ik bemerkte, dat de schilderstukken uit het Louvre en het Luxemburg in veiligheid gebracht waren; en zoo gevoel ik mij ook nu verlicht, wanneer ik bedenk dat de beste gedeelten dezer aarde òf overgebracht naar, òf afgebeeld in het Goede Land zullen worden. De boomen moeten verschrompelen in den laatsten brand: de eiken, en de ceders, en de sparren; maar in den hemel zullen de levensboomen staan aan de oevers der rivier, en de palmboomen waarvan de overwinnaars hunne takken zullen afplukken. De Nijl, en de Donau, en de Orinoco zullen in den laatsten vlammengloed verdampen, maar wij zullen méér dan hunne schoonheid hebben in den Stroom des Levens onder den troon. De viooltjes, en de leliën, en de rozen der

aarde zullen verwelken in den heeten sirocco van den Dag des Oordeels, maar Johannes spreekt van de kransen, waarmede de gezaligden getooid zijn; en dus moeten er bloemen wezen, want anders konden er geen kransen zijn.

De regenboog aan ons luchtruim, die slechts het hoofdkussen van den stervenden storm is, moet weggenomen worden; doch ook daarna is er, geloofd zij God! *een regenboog rondom den troon.*" Ik behoef slechts op te zien naar den schitterenden boog boven den troon van God, om er mij van te overtuigen, dat de heerlijkste dingen der aarde in den hemel bewaard zullen worden. Laat dus de wereld vrij branden; alles wat waard is gered te worden, zal uit het vuur worden gerukt. Ik zie dezelfde waarheid aangetoond in de twaalf fundamenten van den muur des hemels. Johannes meldt ons, dat de twaalf fundamenten van dezen muur zijn: het eerste jaspis, dus geel en rood; het tweede saffier, donkerblauw; het derde chalcedon, dus weer een andere schoonheid; het vierde smaragd, dus een heldergroene kleur; het vijfde sardonix, dus een blauwachtig wit; het zesde sardius, dus rood en vurig; het zevende chrysoliet, dus een goudgele tint; het achtste beryl, dus een blauwachtig groen; het negende topaas, dus bleekgroen gemengd met geel; het tiende chrysopraas, dus een blauwachtig gouden tint; het elfde hyacinth, dus gloeiend rood als een zonsondergang; het twaalfde amethyst. Maar deze kostelijke gesteenten vormen slechts het fundament van den muur des hemels: het onderste

gedeelte er van. Op den bovenkant van dit fundament verheft zich een reusachtige muur van jaspis: van schitterend geel en gloeiend karmijn. Een verrukkelijk schoone waterval van kleuren! Een troon van pracht en heerlijkheid!

Gij ziet dus dat de schoone kleuren, die de kleederen der heerlijkheid onzer aarde zijn, in dezen muur des hemels ten eeuwigen dage bewaard zullen blijven. Onze blauwe luchten, die somtijds bijna schijnen neer te vallen met rijkdom van kleur, zullen verheerlijkt en vereeuwigd worden in het donkere, eeuwigdurende blauw van dien vurigen steen, die het tweede fundament van den hemelschen muur vormt. Het groen dat langs de oevers der beek sluimert, en op de golven der zee drijft, en zijne banieren over de bergtoppen spreidt, zal vereeuwigd worden in het smaragd, waaruit het vierde fundament van den hemelschen muur bestaat. De vurige luister van den morgenstond; de purperen gloed van den zonsondergang in het najaar; de electriciteit die haar gespleten tong uit de onweerswolk schiet; de vlam onder wiens adem Moscou viel en de Etna brandt, — zullen vereeuwigd worden in het fonkelende jaspis. Het schijnt alsof alle aardsche schoonheid in één golf is saamgevat, om naar dien muur des hemels te rollen en er tegen te breken; zoodat de prachtigste dingen der aarde zullen behouden blijven òf in den muur, òf in de fundamenten, òf in den regenboog rondom den troon.

O, die onbeschrijflijke aantrekkelijkheden des hemels! Op andere plaatsen verhaalt de Bijbel ons

van den vloer des hemels: de wateren, en de steenen, en de vruchten; maar thans verhaalt Johannes ons van het dak: het met fresco's versierde gewelf der eeuwigheid, en de regenboog rondom den troon. Neem een kaartje, en, zorgvuldig bewaakt, treedt gij de koninlijke fabriek te Parijs binnen, waar de Gobelin-behangsels der wereld gemaakt worden; en daar ziet ge dan, hoe een man jaren achtereen bezig is met een bal gekleurde wol tusschen de fijne draden door te steken, en reeds tevreden is, als hij op één dag zooveel als een vingerbreedte schoonheid voor een koninklijk tapijtwerk kan maken. Maar ziet hoe mijn Heer, in één uur, met Zijne beide handen het dekkleed weefde, dat nu boven den troon golft, in een regenboog van eindelooze heerlijkheid. O, welk een plaats moet de hemel zijn! Gij hebt tot dusver naar den vloer gezien; slaat dezen morgen een blik op de zoldering.

Hoe groot moet het gevoel van veiligheid bij de bewoners des hemels zijn! Hebt gij ooit een wolkbreuk gezien? Er zijn dagen geweest, dat het regende alsof het nooit weder op zou houden. Gij weet: als het lang op die wijze bleef voortgaan, zouden al de volkeren verdrinken; maar toch zoudt gij u daarvoor niet bevreesd maken, want gij denkt aan den Boog der Beloftenissen, op de wolken geschilderd in Noachs tijd. En zoo behoeven ook de gezaligden slechts naar den boog rondom den troon des Konings te zien, om er op nieuw verzekerd van te wezen, dat de zondvloed der beproevingen voor altijd voorbij is.

Hier op aarde bedekt *de zondvloed der zonde* de toppen der hoogste bergen. Ik heb eens een Alpengids, te midden der heerlijkste bewijzen van Gods macht, vloekend en tierend tegen zijn muilezel hooren uitvaren, omdat het dier in een bergpas struikelde. Ja, de zondvloed der zonde golft over den top der hoogste bergketenen. Wraakzucht, dronkenschap, goddeloosheid, leugen, godslastering, zijn slechts de onderscheidene golven van een vloed, die de natiën overstroomd heeft. New-York is er in verdronken, Boston is er in verdronken, Londen is er in verdronken, Parijs is er in verdronken, Berlijn is er in verdronken, St. Petersburg is er in verdronken, — twee groote halfronden zijn er in verdronken. Maar de verlosten, de oogen opheffende naar den *„regenboog rondom den troon,"* zien het verbondsteeken, dat voor hen dit alles nu voor eeuwig heeft opgehouden. Zij hebben hunne laatste zonde bedreven, en hunne laatste verzoeking bestreden. Geen zelfmoord springt er in die heldere wateren; geen godslastering verontreinigt die zuivere lucht; geen laaghartige toorts zal die tempelen in brand steken; geen moordende hand zal die kinderen Gods neervellen. Zij weten dat voor hen de zondvloed der zonde tot staan gebracht is, want *„er is een regenboog rondom den troon."*

Thans is de wereld overdekt met *een zondvloed van bloed.* De volkeren hier op aarde zijn voortdurend bezig om òf het zwaard te gebruiken, òf het te wetten. De fabrieken der wereld zijn nacht en dag in de weer om de wapenen des doods te

vervaardigen. Troon tegen troon, koninkrijk tegen koninkrijk. De geest van dwingelandij en de geest van vrijheid elkaar beoorlogend in al'e landen: het despotische Amerika tegen het vrije Amerika, het despotische Engeland tegen het vrije Engeland, het despotische Duitschland tegen het vrije Duitschland, het despotische Frankrijk tegen het vrije Frankrijk, — de groote veldslag der aarde wordt geleverd: het Armageddon der natiën. Het lied dat uit de wolken ruischte in den eersten Kerstnacht, de Engelenzang van *„vrede op aarde, in de menschen een welbehagen,"* wordt overstemd door het gebulder der groote belegeringskanonnen. Ga ter zijde, en laat de lange reeks ambulances voorbij trekken! Gekerm na gekerm. Sla dat lijkkleed op, en werp een blik op de gapende wonden der dooden. Bloed! bloed! — een zondvloed van bloed!

Maar de verlosten des hemels, de oogen opslaande naar den heerlijken boog, die zich boven den troon welft, zullen zien dat de zondvloed voorbij is. Geen batterijen worden er geplant op die heuvelen; geen barricaden versperren die straten; geen vijandelijke vlag wappert er boven de muren; geen rook van brandende dorpen; geen gegil van geslachte menschen, — maar enkel Vrede! De Duitscher en de Franschman, die met hunne door den haat saamgestrengelde armen op het veld des doods vielen, staan nu, door Christus in den hemel, met door liefde saamgestrengelde armen. De wapenen voor eeuwig op een hoop gestapeld; de oorlogsschilden opgehangen. De duif inplaats van de ade-

laar; het lam inplaats van den leeuw. Er zal niets zijn om kwaad te doen of om te verderven op Gods ganschen heiligen berg, want *„er is een regenboog rondom den troon."*

Nu is de aarde overdekt met *den zondvloed der smarten.* Zorg! zorg! zorg! Het allereerste geluid, dat wij doen hooren wanneer wij ter wereld komen, is een smartkreet. Zonder dat men het ons ooit behoeft te onderrichten, leeren wij schreien. Wat heeft het gelaat van dien man zoo gerimpeld? Wat heeft zijn haar reeds zoo vroegtijdig grijs doen worden? Wat doet hem dien zucht slaken? Wat perst hem dien traan uit de oogen? De zorg! de zorg! Ik vind haar in de kelderwoning der armoede, en ver van daar tusschen de hoogten op den top der rotsen: want ook dit is tot boven de kruinen der hoogste bergen gestegen. Er is geen ontkomen aan. Gij treedt uw kantoor binnen, en het zit u te wachten aan uw schrijftafel; gij loopt de straat op, en het komt u op den hoek tegemoet; gij gaat uw huis in, en het ziet op de stoep naar u uit. Tranen van armoede! tranen van vervolging! tranen van droefheid en rouwe! — een zondvloed van tranen! Als zij van de geheele aarde bijeengezameld werden, zouden zij een ark kunnen dragen, grooter dan die van Noach.

Maar de gezaligden, de oogen opheffend tot den boog, die den troon overspant, zullen zien, dat de zondvloed voorbij is. Geen huiverende ellendige op de stoep van het paleis, geen blindeman aan de poort van den hemelschen tempel, smeekend om een

aalmoes; geen geknars van den schroevendraaier op het deksel van een doodkist. Zij zien op naar den regenboog, en lezen daar in letters van geel, en rood, en groen, en blauw, en oranje, en indigo, en violet: *„Zij zullen niet meer hongeren, en zullen niet meer dorsten, en de zon zal op hen niet vallen, noch eenige hitte: want het Lam, dat in het midden des troons is, zal hen weiden, en zal hun een leidsman zijn tot levende fonteinen der wateren; en God zal alle tranen van hunne oogen afwischen.*" Gode zij dank voor de heerlijkheid, die den troon overwelft!

In onzen jongenstijd vertelde men ons de legende, dat er aan den voet van den regenboog een gouden kistje met juweelen begraven lag; maar ik kan u mededeelen, dat er zich aan den voet van dezen hemelschen regenboog een doos bevindt, vervaardigd van het hout des kruises. Open haar, en gij zult er al de schatten des hemels in vinden!

O, dat ons aller oogen mochten opzien tot dien boog der beloften, die daar is opgericht door Christus' eigen hand! Wij zullen de afzonderlijke lijnen van schoonheid langs het firmament trekken. In de lijn van het rood zal ik het bloed van mijnen Heer zien; in het blauw de vuistslagen die Zijn wang deden gloeien; in het groen de frischheid Zijner genade; in het violet Zijne nederigheid; en in heel die kromme lijn van schoonheid het buigen van den rechterarm Zijner liefde, dien Hij over al de verlosten houdt uitgestrekt.

Maar onthoudt wat ik u in den aanvang gezegd

heb, en wat ik nu aan het einde nogmaals tot u zeg: dat niemand anders dan alleen Noachs huisgezin in de ark den regenboog aanschouwde, — en dat alleen zij, die ten laatste in Christus zijn, dien boog zullen bespeuren te midden van de heerlijkheden des hemels. *„Tenzij dat iemand wederom geboren worde, Hij kan het Koninkrijk Gods niet zien!"* — AMEN.

XXXII.

EEUWIG LEVEN.

Maakt u dan op, en gaat heenen: want dit land zal de rust niet zijn.

MICHA II : 10.

Dit was de alarmtrom van een profeet, die de kinderen zijns volks wenschte te doen ontwaken en opstaan uit hun toestand van verdrukking en zonde; maar hij zou nú zijne oproeping evengoed kunnen doen hooren als toen. Klokken, die lang aan weer en wind zijn blootgesteld en veel geluid worden, verliezen hun helderheid van toon; maar deze wekkerklok des Evangelies laat nog altijd een even zuiveren toon hooren, als toen zij voor de eerste maal in de lucht weerklonk.

Voor zoover ik er over kan oordeelen, hebben gij en ik groote behoefte aan *rust*. Van het oogenblik af, dat wij ter wereld komen, hebben wij met een groote menigte bezwaren en moeilijkheden te worstelen. Wij mogen onze vacantiedagen hebben, en onze tijden van ontspanning en verpoozing, doch waar is de man, die den middelbaren leeftijd be-

reikt en volkomen rust gevonden heeft? De zaak is, dat God deze wereld niet gemaakt heeft om er in te rusten. Een schip kon evengoed in een draaikolk gaan, om er een kalm vaarwater te zoeken, als een mensch in deze wereld om er rust te vinden. Uit de wijze waarop God overal distelen en doornen heeft gestrooid, en de wolken in het luchtruim heeft opgehangen, en de slagtanden der verscheurende dieren heeft gescherpt; uit de koude die ons nijpt, en de hitte die ons doet bezwijmen, en de pleuris die ons door de zijde vlijmt, en de koorts die onze krachten sloopt, — uit dit alles weet ik, dat Hij deze wereld niet gemaakt heeft als een plaats om er talmend en luierend in te blijven hangen. God verricht alles met volkomen goeden uitslag; en deze wereld zou een geheel andere wereld zijn, indien zij voor ons bestemd ware om er in te blijven ronddrentelen. Dat gaat heel goed voor een paar uur. Ja wezenlijk, zij ziet er verrukkelijk uit! Niets anders dan eindelooze wijsheid en goedheid kon de bestanddeelen van dit drinkwater dooreengemengd hebben, of die vlammende starrentoortsen hebben opgehangen, of die stemmen der murmelende beekjes, en der kweelende vogels, en der bruisende zee geoefend hebben, zoodat God slechts Zijne hand behoeft op te heffen, en de geheele wereld barst los als één reusachtig orkest. Maar ondanks dit alles is het slechts de heerlijkheid van eens Konings heirbaan, waarlangs wij ter eeuwige overwinning optrekken.

Gij en ik hebben wel eens menschen gezien, die

hier poogden te *rusten*. Zij bouwden groote pakhuizen, winkels en kantoren voor zich. Zij omringden zich met de beschermende gunst der handelsvorsten. De stem van hun bod deed de geldmarkten sidderen. Zij bezaten aandeelen in de winstgevendste spoorwegen, en in „brandvrije kluizen" hadden zij groote pakken effecten en obligatiën liggen. Zij hadden equipages met prachtige wapenschilden op de portieren, vurig brieschende raspaarden, goed gedresseerde livreiknechts, zilverwerk dat de afgunst opwekte van de edellieden en de aristocraten, die aan hun disch zaten, behangsels waarop uitheemsche wevers hunne rijkste patronen deden schitteren, verrukkelijke doeken en paneelen aan den muur, keur van muziek, ruischend rondom marmeren beelden op bronzen voetstukken, en neervloeiend, zacht als het licht, op de sneeuwwitte beeldhouwwerken. En hier mogen zij dan nu rusten! Schuift de geborduurde gordijnen open, en schudt de donzen kussens op! Draait de lichten uit! Het is elf uur in den avond. Laat de sluimering neerdalen op de oogleden, en de frissche buitenlucht door de half geopende jaloezieën naar binnen stroomen, bezwangerd met de geuren van den schoonsten zomertijd. Wijkt van hier, alle zorgen, alle angsten, alle nooden! Maar neen! zij zullen niet wijken en wegblijven. Zij rammelen aan de jaloezieën. Zij gluren rond onder den hemel van het ledikant. Met een ruwen greep vatten zij den man bij zijne polsen. Terwijl de middernachtklok slaat, roepen zij hem toe: „Word toch wakker, man! Hoe

kunt gij slapen, terwijl alle dingen zoo onzeker staan? Hoe moet het met de stapels goederen, die gij nog in voorraad hebt? Hoort gij die brandklok daar wel luiden? Het is in de buurt van uw pakhuis! En wat zal er van worden, als gij eens spoedig komt te sterven? Word dan toch wakker, man! Denk eens na! Wie zal eigenaar van uwe bezittingen worden, wanneer gij zijt heengegaan? Wat zullen de menschen met uw goed doen? Word wakker! sta toch op! Rijkdommen vlieden soms heen als op arendsvleugelen! Verbeeld u, dat gij eens arm moest worden! Wordt dan toch wakker!" En terwijl hij zich op zijn elleboog opricht, tuurt de schatrijke man in de schemering zijner slaapkamer rond, en wischt hij het klamme angstzweet van zijn voorhoofd, en roept hij uit: „Helaas! ondanks heel deze omgeving van pracht en weelde en overvloed, — *géén rust*!"

Ik liep met een koopman door zekere straat eener handelsstad. In al de fraaiste huizen der straat was hij bekend. „Al die huizen hebben hun kruisen," zeide hij. „In dat eene woont een ongelukkig huwelijk. In dat andere heeft men een verkwistenden zoon. In dat volgende een losbandigen vader. In dat daar op den hoek is één der kinderen een idioot. Daar aan den overkant hangt er een bankroet boven het huis." De rijkdom dezer wereld kan geen blijvende voldoening schenken. *„Dit land zal de rust niet zijn!"*

Gij en ik hebben de menschen ook wel eens op eene andere wijze zien handelen. Een man zegt:

„Als ik mij maar tot dien of dien schitterenden post kon opwerken; als ik dat eereambt slechts kon bekomen; als ik het spreekgestoelte slechts kon beklimmen, en de ontwikkeling mijner denkbeelden en gevoelens slechts kon hooren begroeten met een eenparig toejuichend handgeklap; als ik slechts een boek kon schrijven, dat duurzame waarde had, of een rede kon uitspreken, die een rilling van bewondering door mijne toehoorders deed gaan; of als ik eens iets kon doen, dat wijd en zijd ruchtbaar werd!" De dingen nemen voor hem een gunstigen keer. Zijn naam leeft op tienduizend lippen. Men groet hem met een diepe buiging; men zoekt en eert en vleit hem; men plaatst hem telkens verder op den voorgrond. Bij groote feestmalen drinken de menschen op zijne gezondheid. Onder den indruk zijner gloeiende taal barst de menigte in juichkreten los. Van galerijen vol schoone vrouwen werpt men hem kransen en bouquetten toe. Overal waar hij aan het hoofd van een langen stoet voorbijtrekt, laat men uit de gevels der huizen de nationale vlag wapperen. — Laat hem dan nu hier rusten! Het is elf uur in den avond. Laat hij zich nederleggen op een hoofdkussen, dat gevuld is met den lof eener natie. Zwijgt stil, al gij storende stemmen en geluiden! Laat er in zijn droom een troon opgezet worden, en een optocht naderkomen om hem te huldigen en te kronen. Stil! Stil! „Word wakker!" roept een schorre stem. „De staatkundige begrippen en zienswijzen zijn zeer wisselvallig. Wat moet er van u worden, als gij deze plaats der eere eens ver-

liest? Word toch wakker! De ochtendbladen zullen vol aanklachten en verwijten tegen u wezen! Luister eens naar de vloeken en verwenschingen van hen, die u vroeger de schoonste namen gaven. Nog eer de dag van morgen om is, zullen duizenden de woorden uitfluiten, waarvan gij gisterenavond nog hooptet, dat zij de algemeene bewondering zouden wegdragen. Hoe kunt gij slapen, wanneer alles afhangt van het eerstvolgende bedrijf in het groote treurspel? Sta op, man! Weg van dit kussen!" En de man, wiens hoofd nog gloeit van zijne laatste redevoering, springt plotseling op, kijkt in de nachtelijke stilte en eenzaamheid overal rond, maar ziet niets anders dan de bloemen, die op zijn tafel liggen, of het manuscript waarvan hij zijne rede voorlas, of de boeken van gezaghebbende auteurs, waaraan hij zijne argumenten ontleende, — en dan gaat hij aan zijn schrijftafel zitten, om zijne achterstallige correspondentie bij te werken, of een briefje vol verontwaardiging aan een verslaggever te schrijven, of het plan te ontwerpen voor een openlijke verdediging tegen de aanvallen van het publiek. Hoe gelukkig was hij, toen hij zijne eerste verkiezing tot Kamerlid vernam; hoe óvergelukkig toen hij zijn eersten politieken tegenstander had verslagen; en toch — hoewel hij nu het toppunt bereikt heeft van al den roem en den lof, dien deze wereld heeft aan te bieden, roept hij uit: „Geen *rust*! geen *rust*!"

Diezelfde wereld, die nu toejuicht, zal weldra uitfluiten. Die wereld zeide van den grooten Ameri-

kaan Daniël Webster: „Welk een Staatsman! Welk een wonderbare uiteenzetting van de Grondwet! Die man is als geknipt voor alle mogelijke Staatsambten!" En diezelfde wereld zeide eenigen tijd later: „Weg met hem! Hij is een baantjesjager! 't Is een dwaas. 't Is een losbol. Weg met hem!" En de man vindt geen rust of vrede vóór en aleer hij zijn gebroken hart in het graf te Marshfield nederlegt. De arme Schotsche dichter Robert Burns meende, dat hij wel alles veil mocht hebben om de gunst der hoven en der vorsten te winnen; hij won haar, en — te midden der juichkreten van een groot feest, toen dichters en redenaars en hertoginnen zijn genie kwamen huldigen, wenschte hij wel terug te kunnen sluipen naar de eenzaamheid en de vergetelheid, waarin hij leefde, toen hij zong van „het madeliefje, die kleine, bescheiden, met karmijn omzoomde bloem."

Deze wereld een plaats om er in te rusten? „Aha!" roepen de wateren, „geen rust hier: wij stroomen naar de zee!" — „Aha!" roepen de bergen, „geen rust hier: wij verstuiven naar de vlakte!" — „Aha!" roepen de torens, „geen rust hier: wij volgen Babylon, en Thebe, en Nineve in het stof!" — Geen rust voor de bloemen: zij verwelken. Geen rust voor de sterren: zij veranderen. Geen rust voor den mensch: hij moet werken, tobben, lijden en zwoegen.

En waartoe heb ik nu dit alles gezegd? Juist om u voor te bereiden op den tekst: *„Maakt u dan op, en gaat henen: want dit land zal de rust niet zijn!"*

Ik sta gereed om u een grootsch aanbod te doen. Sommigen uwer zullen zich nog wel herinneren, dat er — toen men in Californië het eerste goud had ontdekt — groote maatschappijen werden gevormd, en de menschen in massa's daarheen stroomden, om er hun fortuin te maken. En zoo wensch ik nu op den huidigen dag een gezelschap bijeen te brengen, om naar het Eeuwige Goudland te vertrekken. Hier heb ik in mijne hand een acte van den Eigenaar der plaats, waarin Hij aan allen, die zich bij het gezelschap zullen aansluiten, tienduizend aandeelen van eindelooze waarde aanbiedt in een stad, welker straten van goud zijn, welker harpen van goud zijn, welker kronen van goud zijn. Gij hebt van de Kruisvaarders gelezen: hoe vele duizenden hunner optrokken, om het Heilige Graf te gaan veroveren. En nu kom ik u uitnoodigen, u aan te sluiten bij een grootscher kruistocht: niet met het doel om het graf van een dooden Christus te veroveren, maar om den troon van een levenden Jezus te bereiken. Wanneer er een leger gevormd moet worden, onderwerpt de werfofficier al de vrijwilligers aan een nauwkeurig onderzoek; hij stelt hun gezichtsvermogen op de proef, hij klopt op hunne longen, hij meet hun lichaamsbouw: zij moeten volkomen in orde zijn, of zij worden afgewezen. Maar er zal geen partijdigheid zijn bij het vormen van dit leger van Christus. Welke uwe zedelijke of lichamelijke gestalte ook zij, hoe groot uwe uitspattingen ook zijn, hoe groot uwe misdaden, hoe groot uwe zwakheden, ik heb een opdracht

van den Almachtigen God om dit regiment van verloste zielen bijeen te brengen, en ik roep u allen toe: *„Maakt u dan op, en gaat henen: want dit land zal de rust niet zijn!"* Sommigen uwer zijn geheel en al doorstoken geworden. Gij draagt de litteekenen van duizend gevechten, waarbij gij uit elke porie hebt gebloed, en gij zucht: „Och! dat mij iemand vleugelen, als eener duive, gave! ik zou henenvlieden, waar ik blijven mocht!" Gij hebt den beker van de genietingen dezer wereld ter hand genomen en dien tot den bodem toe geledigd, en toch knaagt de dorst aan uw tong, en gloeit de koorts in uwe hersens. Gij hebt het genot nagejaagd door alle dalen, langs alle rivieren, bij elken zonneschijn, en in elke schaduw; maar juist op het oogenblik wanneer gij ten volle gereed waart om de hand te leggen op de blozende, lachende woudnimf, wendde zij zich naar u om met den grijns van een demon en den blik van een sater, met adders tot haarlokken, en haar adem als de kilkoude damp van een grafkuil. Buiten Jezus Christus geen rust! Geen stem om den storm te doen stillen. Geen licht om in de duisternis te ontsteken. Geen droogdok om het gescheurde pantserschip te herstellen.

Gode zij dank! ik kan u iets beters verkondigen. Al is er geen rust op aarde, er is rust in den hemel. O gij allen, die u overwerkt hebt onder den last van uwen arbeid, wier handen vereelt zijn, wier ruggen gekromd zijn door zwakte en pijn en vermoeienis, wier oogen reeds ten halve zijn uitgedoofd, wier vingeren schier krachteloos zijn geworden

onder het hanteeren der naald, die gij in deze wereld nooit moogt nederleggen! O gij moedeloozen, die u om den broode in een strijd van man tegen man hebt gewaagd; gij allen, wien de nacht slechts weinig rust en de morgen weer nieuwe slavernij brengt, — o gij allen met vermoeide handen, en vermoeide lendenen, en vermoeide voeten! hoort mij tot u spreken van rust, van RUST, van RUST.

Zie ginds die menigte op tronen! Zie naar hunne handen; zie naar hunne voeten; zie naar hunne oogen. Die blinkende gedaanten hebben toch immers nooit gewerkt en gesloofd? Ja! ja! dat hebben zij wèl. Deze hier pakten in China de kisten met thee in, en door het onderwijs der zendelingen vonden zij den weg, waarlangs zij de eeuwige rust deelachtig werden. Deze hier bezwijmden van de hitte op de plantages in Zuid-Amerika; en in zekeren nacht, na afloop van den katoenoogst, kwamen zij even wit in het land der ruste, alsof zij nooit zwart waren geweest. Die dáár zijn gestorven tengevolge van overmatigen arbeid in de Schotsche tapijtfabrieken, en die anderen in de weverijen van Manchester. Deze hielpen de pyramiden bouwen, en die dáár bezweken onder hun werk op den dag toen Christus smadelijk uit Jeruzalem werd verjaagd. Geen torens meer te bouwen; de hemel is voltooid. Geen kleederen meer te weven; alle gewaden zijn afgewerkt. Geen oogsten meer in te zamelen; de korenschuren zijn allen gevuld. O zonen en dochteren van den arbeid! maakt u dan op, en gaat henen: want dit land zal de rust niet zijn!

Maar er zijn sommigen onder u, die iets naders wenschen te vernemen omtrent het land, waar zij nooit meer door eenig hartzeer zullen gekweld worden, en waar geen graven worden gedolven. Waar zijn uw vader en moeder? De meesten uwer zijn weezen. Eén lam heengegaan uit deze kudde; één bloem geplukt uit dien krans; één gouden schakel gebroken uit dien keten; hier een helder schijnend licht uitgebluscht, daar een ander, en ginds weer een ander. Met al zulk verdriet, hoe zult gij rust vinden? Zal er ooit een macht zijn, die deze tot zwijgen gebrachte stem weer welluidend kan maken? Of den glans dier gesloten oogen weer kan ontsteken? Of die koude, verstijfde voetjes weer kan doen springen en huppelen? Wanneer wij de groeve boven de dooden hebben dichtgeworpen, zullen de zoden dan nooit weer worden opgebroken? Zal het kerkhof nooit een ander geluid hooren, dan het knarsen van de wielen der lijkkoets, of het kleppen van de bel aan de poort, als de lange optochten binnen komen met hunne sombere lasten van rouw en verdriet? Bestaat de bodem van het graf uit kiezelzand, en de bovenlaag uit aarde? Neen! neen! neen! De groeve is slechts een plaats, waar wij ons in onze kleederen wikkelen voor eene vreedzame sluimering op onzen weg naar huis. De hooggaande golven der Jordaan zullen slechts dienen om het stof des wegs van ons af te spoelen. Op den top van het graf bespeuren wij een schemering van de torens, glinsterend in de stralen der zon die nooit ondergaat.

O gij allen, wier lokken bevochtigd zijn door den dauw van den nacht der smarte; gij allen wier hart bezwaard is, omdat die welbekende voetstappen zich niet meer voor de huisdeur laten hooren, — daar ginds is uwe ruste! Geen sloven, geen slaven, geen tronen, geen scheiding, geen ziekten, geen doodssnik meer! Geen stormen om de kristallen zee op te zwepen. Geen alarmklokken om te kleppen in de torens van het koepeldak. Geen lijkzang trillend van de harpsnaren der Serafijnen. Geen stoornis in het eeuwigdurende lied. Niets dan rust — volkomen rust — eindelooze rust!

En tot die rust, hoevelen onzer dierbaren zijn er reeds toe ingegaan! De kleine kinderkens zijn bijeenvergaderd aan het hart van Christus. Een hunner ging henen uit de armen eener tot weduwe geworden moeder, en volgde zijn vader, die weinige weken te voren was gestorven. In zijne laatste oogenblikken scheen het kind zijn heengeganen vader te aanschouwen, want het riep uit, terwijl het met een van vreugde stralend gelaat naar boven zag: „Vader, neem mij op!"

Anderen moesten hun werk nederleggen op den middag des levens, hoewel zij gevoelden dat zij moeilijk gemist konden worden op het kantoor, of in het magazijn, of in den winkel, al ware het slechts voor één dag, — en nu moesten zij er toch voor altijd uit gemist worden. Uwe moeder ging heen. Na hier op aarde een leven van Christelijke trouw en volharding en standvastigheid geleefd te hebben, altijd met liefde bezig voor hare kinderen,

haar hart vervuld met dien zachten en stillen geest, die in de oogen des Heeren zulk een groote waarde heeft, werd hare gedaante plotseling veranderd en verheerlijkt; en de poort werd geopend, en zij nam hare plaats in te midden van die groote wolke van getuigen, die daar zweven rondom den troon!

Heerlijke troost! Zij zijn niet dood. Gij kunt mij niet wijsmaken dat zij dood zijn. Zij zijn slechts verhuisd. Met méér liefde dan waarmede zij ons hier op aarde begroetten, blijven zij ons gadeslaan daar uit den hooge; en hunne stemmen juichen ons bemoedigend toe bij ons worstelend voorwaarts streven naar den hooge. Heil u, gezegende geesten! nu gij aan de overzijde van den stroom gekomen zijt en de kroon verworven hebt! Met onze loome en vermoeide voeten treden wij voorwaarts op het lichtende pad, totdat wij bij onze laatste, onze eeuwige hereeniging elkaar weer zullen aanschouwen. O, zal het dan niet iets grootsch en iets heerlijks wezen, wanneer wij — als al onze strijd voorbij en al onze rouwe doorworsteld is — in de handen zullen klappen en juichend uitroepen: „Dit is de hemel!"? — Amen.

XXXIII.

DAVID EN MEFIBOSETH.

> En David zeide: Is er nog iemand, die overgebleven is van het huis van Saul, dat ik weldadigheid aan hem doe, om Jonathans wil? Alzoo woonde Mefiboseth te Jeruzalem, omdat hij gedurigelijk at aan des Konings tafel; en hij was kreupel aan beide zijne voeten.
>
> II Samuel IX : 1 en 13.

Er is zóóveel Evangelie in deze merkwaardige gebeurtenis, dat ik verlegen sta bij de keuze, waar te beginnen. Aan wien doet Mefiboseth, aan wien doet David, aan wien doet Jonathan u denken?

Mefiboseth is in de eerste plaats het beeld der zwakke en gebrekkige menschenziel. De Engelsche dichter Lord Byron beschreef de zonde als een bekoorlijke achteloosheid, als een galanterie, als een Don Juan; de Fransche schrijfster George Sand stelt de zonde voor als de zegevierende partij bij vele moeielijke verwikkelingen; de Fransche plaatteekenaar Gavarni, met zijn graveernaald arbeidend, beeldt de zonde altijd af als een groote paskwil; maar de Bijbel geeft ons de zonde te aanschouwen als een *Mefiboseth, kreupel aan beide zijne voeten.* De zonde trachtte, evenals de voedster in de geschiedenis van Mefibo-

seth, ons te dragen, maar liet ons vallen, zoodat wij kreupel werden; en in heel onze zedelijke natuur zijn wij nu zwak en machteloos en onstandvastig. Soms kibbelen de godgeleerden over een technische uitdrukking. Zij gebruiken de woorden „algeheele verdorvenheid", en sommige menschen gelooven in die leer, en sommigen verwerpen haar. Wat bedoelt gij met algeheele verdorvenheid? Bedoelt gij daarmede, dat ieder mensch zoo slecht is als hij met mogelijkheid wezen kan? Dan geloof ik er óók niet in. Maar verstaat gij er onder, dat de zonde ons heeft laten vallen, dat zij heel onze zedelijke natuur heeft misvormd, en gekneusd, en gebrekkig gemaakt, zoodat wij niet behoorlijk meer kunnen loopen, en kreupel zijn aan beide onze voeten? Dan stem ik met uwe zienswijze in. Ik bekommer mij niet om hetgeen de gevoelsmenschen of de dichters ten opzichte van de zonde zeggen. In den naam van den Heer onzen God verklaar ik u op den huidigen dag, dat de zonde is een verwoesting, een verscheuring, een afzichtelijke misvorming, een waggelende wanstaltigheid.

Uwe moderne theologen zeggen u, dat de mensch een weinig ontstemd, verdrietig, in een kwade luim is; dat hij somtijds verkeerd denkt; dat hij somtijds verkeerd handelt; in één woord: dat zijne natuur behoefte heeft aan een weinigje zedelijke medicijn, aan een paar stevige spalkjes, aan een zacht compres, aan een gedeeltelijke opknapping. Godsdienst te hebben, zeggen zij, is toch wel goed; het moest eens wat meer gewoonte worden. De mensch, is

gedeeltelijk niet in orde; maar niet geheel. Hij is kreupel aan één voet. Breng de zalf der goddelijke genade, en den balsem, en de pijnstillende middelen maar eens, dan zullen wij zijn eenen voet wel genezen. De mensch is slechts half niet orde, niet geheel en al. — Mag ik u vragen: in welk opzicht is 's menschen natuur dan wèl in orde? Ten opzichte van zijn wil? van zijne genegenheden? van zijn oordeel? Neen! Er is een oud boek, dat zegt: *„Het gansche hoofd is krank, en het gansche hart is mat." Mefiboseth kreupel aan beide zijne voeten!* Ons geloof aan het feit dat de zonde onze zielen gebrekkig en wanstaltig heeft gemaakt, neemt bij ons met de jaren toe. Toen gij het leven ingingt, dacht gij dat de mensch een weinig bezoedeld was door de zonde, en dat hij voor ongeveer een tiende gedeelte niet in orde was. Nadat gij de eerste ervaringen hadt opgedaan op het gebied van uwen handel, of van uw vak, of van uw beroep, of van uw ambt, meendet gij dat de mensch voor omstreeks de helft niet in orde was. Toen gij den middelbaren leeftijd bereikt hadt, geloofdet gij dat de mensch voor drie vierden niet in orde was. Maar sedert de laatstverloopen jaren, sedert men u zoo bedrogen en afgezet en bezwendeld heeft, zijt gij tot de gevolgtrekking gekomen, dat de mensch heel en al niet in orde is, en nú kunt gij zeggen met de Heilige Schrift: *„Er is niets geheels in mijn vleesch."* Nú gelooft gij met den profeet: *„Arglistig is het hart, meer dan eenig ding, ja doodelijk is het; wie zal het kennen?"* Wat gij vroeger ook geloofd moogt

hebben, — nú gelooft gij, dat *Mefiboseth kreupel is aan beide zijne voeten.*

Bovendien doet Mefiboseth in mijn tekst *de gebrekkelijke menschenziel vernederd en hersteld* zien. Toen deze invalide uit mijn tekst het bevel ontving om ten paleize van koning David te verschijnen, begon hij te beven. Want de zaak was, dat de grootvader van Mefiboseth den tegenwoordigen koning David indertijd zeer onbarmhartig behandeld had; en nu zegt Mefiboseth bij zichzelf: „Wat zou de koning met mij voor hebben? Is het nog niet genoeg dat ik aan beide voeten kreupel ben? Zou hij mij het leven willen benemen? Zou hij den haat aan mij willen koelen, dien hij mijn grootvader Saul toedraagt? Dat zou àl te vreeselijk zijn!" Maar naar het paleis gaan *moet* Mefiboseth, aangezien de koning het bevolen heeft. Met een stok en een kruk, en door zijne vrienden geholpen, zie ik Mefiboseth de stoeptreden van het paleis opstrompelen. Ik hoor zijn stok en zijn kruk over den mozaïekvloer der troonzaal schuiven en tikken. En niet zoodra aanschouwen deze beide mannen elkaar — Mefiboseth en David, de koning — of Mefiboseth werpt zich plat op zijn aangezicht voor den koning, en noemt zichzelven een dooden hond. Wanneer iemand in de Oostersche landen zich bij een hond vergelijkt, gaat hij tot den laagsten trap van zelfvernedering. Wij hebben geen enkele zóó krachtige uitdrukking hier in ons land, waar een hond, als hij er een goede gelegenheid toe heeft, soms méér adeldom van karakter doet blijken, dan zekere welbekende vertegenwoordigers van het menschen-

ras; maar de schurftige mormeldieren der Oostersche steden zijn, zooals ik uit eigen ervaring weet, hoogst afzichtelijk en verfoeilijk. Mefiboseth gebruikt dus den sterksten vorm van zelfverachting, wanneer hij zichzelven bij een hond vergelijkt, en dan nog wel bij een dooden hond.

En let nu op de overeenkomst. Wanneer aan de menschelijke ziel het bevel gegeven wordt om in het paleis des hemels te komen, dan begint de ziel te beven. Dan zegt zij: „Wat zal God nu met mij gaan doen? Zal Hij mij willen vernietigen? Zal Hij Zijne wraak op mij willen uitgieten?" Meer dan één Mefiboseth beeft op dit oogenblik, omdat de Heer hem in het paleis der goddelijke genade heeft ontboden! Maar waarom beeft gij eigenlijk? God heeft geen lust in den dood van een zondaar. Hij laat u niet komen om u kwaad te doen. Hij laat u komen om u goed te doen. Gij huivert van wrees en schrik, omdat gij denkt dat het toorn is. Het is genade. Waarom zoudt gij dan beven, wanneer de Koning des hemels en der aarde u in Zijn paleis roept? Houd op met beven, en ga er onmiddellijk heen! „Ach," zegt gij, „ik *kan* er niet heen gaan! Ik ben zoo kreupel geworden door de zonde, en zoo kreupel geworden door slechte gewoonten: ik kàn er niet heengaan. Ik ben kreupel aan beide mijne voeten!" Mijn vriend, wij komen tot u met onze gebeden en onze sympathieën, om u naar het paleis te helpen. Als gij behoefte gevoelt om naar het paleis te gaan, zult gij er wel komen óók. Ga dus nu op weg. De Heilige Geest zal u helpen.

Alles wat gij te doen hebt, is u op uw aangezicht neder te werpen aan de voeten des Konings, precies zooals Mefiboseth deed.

Mefiboseths vergelijking van zichzelven met een hond is in de oogen der wereld overdreven; maar wanneer de mensch zichzelven eens te zien heeft gekregen zooals hij werkelijk *is*, en dan ook ziet hoe hij tegenover den Heer gehandeld heeft, dan zijn er geen woorden sterk en krachtig genoeg om zijne zelfveroordeeling uit te drukken. De doode hond uit Mefiboseth's vergelijking is dan nog op verre na niet voldoende om 's menschen diepste verachting van zichzelven te omschrijven. Mefiboseths gestalte schijnt niet geschikt om te buigen. Wanneer de mensch bekeerd wordt, bidt hij eerst rechtop staande. Daarna beginnen zijne nekspieren zich te ontspannen, en is hij in staat om zijn hoofd te buigen. Na verloop van eenigen tijd, en door schier bovenmenschelijke inspanning, knielt hij neder om te bidden. Nog een poos later, wanneer hij God gezien en zichzelven gezien heeft, werpt hij zich plat op zijn aangezicht aan de voeten des Konings, evenals Mefiboseth. De zaak is, dat — als wij onszelven konden zien zooals God ons ziet, — wij bij dit schouwspel zouden bezwijken. Gij zoudt geen tijd hebben om andere menschen te bezien. Uw éénige kreet zou zijn: *„O God! wees mij zondaar genadig!"*

Mefiboseth vertegenwoordigt voorts in mijn tekst *de gebrekkige menschenziel, die ter wille van een ander gered wordt.* Mefiboseth zou nooit uit eigen beweging naar het paleis zijn gegaan. Waartoe

deed David het geheele koninkrijk doorzoeken, ten einde dien armen man te vinden, en hem daarna een groot vermogen toe te kennen, en aan een boer met name Ziba bevel te geven om het landgoed te bebouwen en aan dezen gebrekkigen Mefiboseth ieder jaar de helft der opbrengsten te geven? Waarom gaf koning David zich zoo geweldig veel moeite voor een armen drommel, die nooit van eenig nut voor den troon van Israël zou zijn? Het was om den wille van Jonathan. David kon niet vergeten, wat Jonathan in vroeger dagen voor hem gedaan had Tot driemaal toe staat er in dit hoofdstuk, dat al deze vriendelijkheid van Davids kant jegens Mefiboseth enkel was ter wille van zijn vader Jonathan. De dochter van Peter den Martelaar verviel, door de slechtheid van haren echtgenoot, tot armoede, en toen droeg de Senaat van Zurich, ter wille van haren vader, zorg voor haar. Het is wel eens gebeurd, dat er iemand een beroep kwam doen op uwe hulp, en dat gij hem een weigerend antwoord gaaft; maar wanneer het u dan bleek, dat hij de zoon of de broeder was van iemand, die in vroeger dagen uw weldoener was geweest, en gij bij een enkelen oogopslag de gelijkenis met uwen ouden vriend in het gelaat van den smeekeling zaagt, dan kwaamt gij op uwe afwijzing terug en zeidet gij: „Nu, ter wille van uwen vader zal ik het doen!" Gij weet dus uit eigen ervaring, wat mijn tekst bedoelt. Welnu, mijne vrienden, op *dien* grond kunnen gij en ik in het paleis des Konings komen.

Het belangrijkste gedeelte van ieder gebed zijn

de laatste drie of vier woorden er van: „*Om Jezus' wil.*" Raffel die woorden niet zoo maar af, alsof zij enkel dienden om een behoorlijk slot aan het gebed te krijgen. Zij vormen het belangrijkste gedeelte van het gebed. Wanneer gij in ernst tot God gaat en zegt „*Om Jezus' wil!*" dan ontrollen die woorden als het ware voor Gods geest al de herinneringen van Bethlehem en Genezaret en Golgotha. Wanneer gij voor God zegt: „*Om Jezus' wil!*" dan houdt gij voor Gods oogen elke klacht, elken traan, elken purperen bloeddruppel van zijn ééniggeboren Zoon. Indien er in het gansche heelal iets is, dat God ooit zal kunnen bewegen tot een daad van koninklijke gratie, dan is het de bede: „*Om Jezus' wil!*" God is almachtig, maar Hij is niet sterk genoeg om weerstand te bieden aan dien kreet: „*Om Jezus' wil!*" Indien een klein meisje eens neerknielde achter Gods troon en daar uitriep: „*Om Jezus' wil!*" dan zou de groote Jehova zich omkeeren op Zijn troon, om naar haar te zien en te luisteren. Geen gebed bereikt ooit den hemel dan om Jezus' wil. Geen ziel wordt ooit getroost dan om Jezus' wil. De wereld zal nooit verlost worden dan om Jezus' wil. Onze naam, hoe schitterend en beroemd hij ook moge zijn onder de menschen, vertegenwoordigt in Gods oogen slechts zonde en ongerechtigheid; maar er is één Naam, een machtige Naam, een gezegende Naam, een heerlijke Naam, een eeuwigdurende Naam, dien wij op onze lippen mogen nemen als een sacrament, en op ons voorhoofd mogen zetten als een kroon, en dat is DE

NAAM VAN DEN HEERE JEZUS, onze goddelijke Jonathan, die zichzelven van Zijn kleed ontdeed en onze lompen aantrok, die ons Zijn zwaard gaf en zelf onze gebroken rietstaf nam, zoodat nu, hetzij wij gezond of ziek zijn, hetzij wij leven of sterven, indien wij dien NAAM uitspreken, hij den hemel tot in zijne binnenste roerselen aandoet en God zegt: „Laat dien armen mensch binnenkomen! Draagt hem voort naar de troonzaal van het paleis. Al heeft hij in ballingschap geleefd, al heeft de zonde hem geknakt aan de rechterzijde, en de zorg hem gekromd aan de linkerzijde, zoodat hij nu kreupel is aan beide zijne voeten — brengt hem hier in het paleis, want Ik wil hem tot in alle eeuwigheid mijne goedertierenheid bewijzen om Jezus' wil!"

En Mefiboseth vertegenwoordigt in mijn tekst ook *de gebrekkelijke menschenziel aan 's Konings tafel verheven.* Het was in die dagen voor gewone menschen zelfs nòg moeilijker dan nu, om in een vorstelijke eetzaal te komen. De onderdanen konden zich misschien nog wel rondom het traliehek van het paleis scharen, waar zij de lichten konden zien ontsteken, en het gerammel der messen konden hooren, en het rinkelen der gouden bekers, — maar zij konden niet binnenkomen. Sterke mannen met sterke voeten konden er hun gansche leven niet éénmaal binnenkomen, om zich aan één feestdisch neer te zetten, — en toch gaat de arme Mefiboseth er binnen, woont hij daar, en eet hij geduriglijk aan des konings tafel. O, welk een heerlijk en bemoedigend vooruitzicht in deze wereld voor elken

armen Mefiboseth! O mijne vrienden, al zijn gij en ik ook nog zoo jammerlijk kreupel geworden door de zonde, — in den Naam van onzen goddelijken Jonathan hoop ik, dat wij allen zullen binnenkomen en eten aan des Konings tafel!

Maar alvorens aan den maaltijd deel te nemen, moeten wij voorgesteld worden. Wanneer gij genoodigd zijt in een gezelschap van personen, waarbij er zijn die zich door geboorte of rang onderscheiden, dan wordt gij voorgesteld: „Dit is de Minister." „Dit is het Kamerlid." „Dit is de Burgemeester." Alvorens wij ons nederzetten aan 's Konings tafel in den hemel, zullen wij, denk ik, gaarne voorgesteld willen worden. O, welk een oogenblik zal dat wezen, wanneer gij en ik, door de genade Gods, in den hemel komen, en dan aan daar de aanwezige reuzengeesten voorgesteld worden, en iemand dan tot ons zal zeggen: „Dit is Jozua." „Dit is Paulus." „Dit is Mozes." „Dit is Martinus Luther." „Dit is Melanchton." „Dit is Johannes Husz." O, zal er nog wel eenige kracht in ons zijn overgebleven na den rondgang van zulk een hemelsche voorstelling? Ja! wij zullen zelven heerschers en machthebbenden zijn. Daarna zullen wij ons nederzetten aan 's Konings tafel met de zonen en dochteren Gods, en een hunner zal fluisterend over de tafel tot ons zeggen: *„Ziet, hoe groote liefde ons de Vader gegeven heeft, namelijk dat wij kinderen Gods genaamd zouden worden!"* En deze of gene aan de tafel zal vragen: „Hoe lang zal het duren? Alle andere feestmalen, waaraan ik aanzat, namen eenmaal een einde. Hoe lang zal

dit duren?" En dan zal Paulus antwoorden: „tot in alle eeuwigheid!" en Jozua zal zeggen: „tot in alle eeuwigheid!" en Martinus Luther zal zeggen: „tot in alle eeuwigheid!" en Johannes Husz zal zeggen: „tot in alle eeuwigheid!"

En de wijn op dien feestdisch zal oude wijn zijn; het zal zeer oude wijn zijn; het zal de oudste wijn des hemels zijn; het zal de wijn zijn, die uit de roode trossen getreden werd ten dage toen Jezus de wijnpersbak alleen trad. Wijn die nu reeds meer dan achttien eeuwen oud is. En niemand zal ons bespotten of uitlachen om hetgeen wij in deze wereld geweest zijn. Niemand zal de gebreken ter sprake brengen, die wij hier hadden, of de zonden die ons hier aankleefden. Al onze aardsche fouten en gebreken volkomen bedekt en verborgen. Mefiboseth's voeten onder de tafel. Koninklijke gerechten. Koninklijke gewaden. Een koninklijk gezelschap. Wij zullen heerschen van eeuwigheid tot eeuwigheid. Ik geloof, dat dit feestmaal nog hooger waarde zal hebben voor hen, die het hard en moeilijk hadden in deze wereld, dan voor hen die het er gemakkelijk hadden. Die koninklijke tafel in Davids paleis had voor Mefiboseth hooger waarde dan voor iemand anders, omdat hij arm en kreupel en veracht en verstooten was geweest. De man, die in deze wereld blind was, zal het licht des hemels beter weten te waardeeren, dan wij, die in deze wereld een paar goede oogen hadden. En de man, die in deze wereld doof was, zal de muziek des hemels beter weten te waardeeren dan wij, die in deze wereld

een goed gehoor hadden. En dezulken zullen een hoogere waarde hechten aan de gemakkelijke manier, waarop zij zich in dat Land bewegen, die in deze wereld Mefiboseths waren!

O mijne ziel, welk een heerlijk Evangelie! Het brengt den mensch in zulk eene diepte, en verheft hem zoo hoog! Welk een Evangelie! Komt dan nu gij allen, die aan den feestdisch wenscht neer te zitten en in het paleis te wonen! Ik sta hier thans voor u als de bode van het paleis, die Mefiboseth uitnoodigt om binnen te komen. Ik ben hier op den huidigen dag gekomen om u te zeggen, dat de Heer onze God u een schat van goedertierenheid heeft te schenken om Zijns Zoons wil. De deuren van het paleis staan open, om u te ontvangen. De hofmeesters hebben de bekers reeds op de tafels gezet; en het groote, liefhebbende, teedere, ontfermende hart Gods buigt zich op dezen oogenblik tot u, met de vraag: „*Is er nog iemand, die overgebleven is van het huis van Saul, dat Ik weldadigheid aan hem doe, om Jezus' wil?*" — AMEN.

XXXIV.

EEN OUDERWETSCHE MOEDER.

> En zijne moeder maakte hem eenen kleinen rok, en bracht hem dien van jaar tot jaar, als zij opkwam met haren man, om het jaarlijksche offer te brengen. 1 Samuel II : 19.

De geschiedenissen van Debora en Abigaïl zijn zeer geschikt om het hart eener vrouw totaal moedeloos te maken. „Het is onmogelijk," zegt zij bij zichzelve, „dat ik het ooit of immer tot zulk een grootheid van karakter zou kunnen brengen, en ik denk er dan ook zelfs niet aan om het te beproeven!" precies als een kind dat de acht noten van de toonladder niet wil spelen, omdat het Weber's „Jubel-Ouverture" nog niet ten gehoore kan brengen. Deze Hanna van mijn tekst is echter eene gansch andere, dan de personen, die ik zooeven genoemd heb. Zij was eene gewone vrouw, met gewone verstandelijke geestvermogens, geplaatst in gewone omstandigheden, — en toch, om hare buitengewone godsvrucht staat zij daar ten aanschouwe van al de toekomende eeuwen als *het model der Christelijke*

moeder. Hanna was de vrouw van Elkana, een man die in zeer vele opzichten haar evenbeeld was: ongekunsteld en eenvoudig, zonder ooit in een veldslag meegevochten te hebben, of — voor zoover wij weten — door een wonderbare redding aan den dood ontsnapt te zijn. Geen van beiden had men ze een genie kunnen noemen. Juist zoo ongeveer als gij en ik zijn, zoo waren Elkana en Hanna. Het heerlijkste oogenblik, in heel de geschiedenis van dat huisgezin, was de geboorte van Samuël. Ofschoon er geen ster aan den hemel verscheen, om de plek zijner geboorte aan te wijzen, geloof ik toch wel, dat de engelen Gods zich neerbogen bij de komst van een zoo wonderbaren profeet. Dewijl Samuel in antwoord op het gebed gegeven was, toog Elkana met zijn gansche gezin, behalve Hanna, naar Silo, om daar dankofferen te offeren. De wieg, waarin het kind sliep, was altaar genoeg voor Hanna's dankbaar hart; maar toen de knaap oud genoeg was, nam zij hem mede naar Silo, met drie varren, en eene efa meel, en een flesch met wijn, en bracht zij haar dankoffer aan den Heer. En overeenkomstig eene vroegere gelofte, liet zij hem daar achter; want daar zou hij nu moeten blijven al de dagen zijns levens, en dienst doen in het heiligdom. Zoo verliep het eene jaar na het andere; en alle jaren maakte Hanna met hare eigene handen een kleedje voor Samuel, en ging zij hem dat brengen. De jongen had het zeer goed zonder dat kleedje kunnen stellen, want ik houd het er voor, dat hij wel behoorlijk van kleederen voorzien werd door de opzieners van

den tempel; maar Hanna was niet tevreden, als zij niet telkens iets voor haren lieven jongen deed. En zoo lezen wij dan ook: *„En zijne moeder maakte hem eenen kleinen rok, en bracht hem dien van jaar tot jaar, als zij opkwam met haren man, om het jaarlijksche offer te offeren."*

En nu staat Hanna hier dus op den huidigen dag voor u, in de eerste plaats *als eene ijverige moeder.* Het was volstrekt niet noodig, dat zij hard werkte. Elkana, haar echtgenoot, was allesbehalve arm. Hij behoorde tot eene aanzienlijke familie, want de Bijbel verhaalt ons, dat hij was de zoon van Jerocham, de zoon van Elinu, de zoon van Tochu, de zoon van Zuf. „Wie waren dat? vraagt gij. Dat weet ik niet; maar het waren ongetwijfeld lieden van aanzien en invloed, anders zouden hunne namen niet zoo opzettelijk vermeld zijn geworden. Hanna had zich in hare huiskamer kunnen nederzetten en daar, met over elkaar geslagen armen en ordeloos loshangende haren, romannetjes gaan zitten lezen, jaar in jaar uit, als die er toen te lezen waren. Maar nu ik haar dat kleedje zie maken, om het daarna aan Samuel te brengen, nu weet ik dat zij, zoowel uit beginsel als uit liefhebberij, ijverig is. God heeft nooit gewild, dat eene moeder eene sloofster of eene slavin zou worden; Hij heeft gewild dat zij al de hulp zou hebben, die er in deze dagen mogelijk is, bij de opvoeding harer kinderen. Maar Hanna behoeft er zich nooit over te schamen, dat men haar een rokje voor Samuel heeft zien maken. De meeste moeders hebben in dit opzicht geen raad noodig. De rimpels in

haar gelaat, de bleeke kleur harer wangen, de sporen van den vingerhoed aan hare rechterhand bewijzen, dat zij getrouw zijn in de vervulling harer moederlijke plichten. De blos en de vroolijkheid en de bewegelijkheid der meisjesjaren hebben plaats gemaakt voor de groote vaardigheid en nuttigheid en werkzaamheid van den moederlijken leeftijd. Maar er schijnt een heidensch begrip te heerschen in sommige huisgezinnen; er zijn moeders, die zich uit den huiselijken kring verbannen. Voor drie vierden harer moederlijke verplichtingen verklaren zij zich onbevoegd. Zij zijn onwetend ten opzichte van wat hare kinderen dragen, en wat hare kinderen eten, en wat hare kinderen lezen. Zij vertrouwen deze jeugdige zielen aan onverantwoordelijke personen toe, en gedoogen, dat zij zich blootstellen aan invloeden, die hunne lichamen kunnen schaden, of hunne reinheid bezoedelen, of hunne manieren bederven, of hunne zielen verwoesten. Aan den slechten snit van Samuels kleed kunt gij wel zien, dat zijne moeder Hanna het niet gemaakt heeft. Luie en trouwelooze moeders zullen hare kinderen lui en trouweloos doen worden. Men kan geen netheid en orde verwachten in een huis, waar de dochters niets anders dan slordigheid en halsoverkopperigheid in hare moeders te zien krijgen. Laat Hanna traag zijn, en hoogstwaarschijnlijk zal Samuel als een luiaard opgroeien. Wie zijn de ijverige, werkzame mannen in al onze vakken en ambachten? Wie zijn zij? Voor het meerendeel stammen zij af van ijverige moeders, die in het oude woonhuis ge-

woon waren haar eigen garen te spinnen, en hare eigen tapijten te weven, en hare eigen vloermatten te vlechten, en hare eigene stoelen te bekleeden, en haar eigen werk te doen. De krachtige mannen en de invloedrijke mannen van dezen tijd hebben voor negen en negentig honderdsten zulk een doorluchtige afkomst van harde knoken en eigen geweven linnengoed. En wie zijn deze lieden in de maatschappij, licht als schuim, voortdurend her- en derwaarts geblazen door de verzoekingen en de mode: de rondbazuiners van vuile geschiedenissen, de Jan-Klaasen's der politieke partijen, het uitvaagsel der maatschappij, de luiwammessen in de kroegen, de verpesters der kantoren en winkels en magazijnen, de mannen met gemeene knipoogjes, en liederlijke grappen, en koppervergulde hemdsknoopjes, en verdorven gezelschappen? Voor het meerendeel zijn zij nakomelingen van moeders, die lui en afzichtelijk waren, lastertongen der samenleving, van huis tot huis gaande om op ieders vingers te kijken, behalve op hare eigene, geloovende aan heksen en spoken, en aan de macht van hoefijzers om den duivel uit de karnton te houden, en door een goddeloos leven hare kinderen op het steil glooiende pad naar de hel plaatsend.

En nu, — terwijl ik alle Christelijke moeders gelukwensch met den overvloed en de hedendaagsche wetenschap, die haar allerlei soorten van hulp kan verleenen, heb ik u te zeggen, dat elke moeder nauwlettend behoort toe te zien op de handelingen harer kinderen, op het gedrag harer kinderen, op

het voedsel harer kinderen, op de boeken harer kinderen, op de vrienden en kennissen harer kinderen. Hoeveel hulp Hanna ook moge hebben, geloof ik toch, dat zij ieder jaar minstens één kleedingstuk voor Samuel behoort te maken. De Heer onze God zij den man genadig, die zoo ongelukkig is, eene luie moeder te hebben!

En Hanna staat ook op den huidigen dag hier voor u als *een verstandige moeder*. Uit de wijze waarop zij in dit opzicht spreekt, en uit de wijze waarop zij dezen knaap leidde, kunt ge wel opmaken dat zij verstandig was. Er zijn geen lieden in de gemeente, die zóó wijs en welonderricht moeten zijn, als de moeders. O, dat werk van kinderen op te voeden voor deze wereld en de toekomende! Dit kind is bloode en bedeesd, en moet dus worden opgewekt en aangespoord tot waakzaamheid. Dat kind is voortvarend, en moet dus in bedwang worden gehouden, en gedwongen tot bescheidenheid en beleefdheid. Belooningen voor den een, bestraffingen voor den ander. Wat George goed zou doen, zou nadeelig voor Karel wezen. De roede is noodzakelijk in het eene geval, terwijl een blik van misnoegen meer dan genoeg is in een ander. Slagen en opsluiting in een donker hok zijn niet de éénige hulpmiddelen der huiselijke tucht. Er zijn kinderen geweest, die opgegroeid en naar den hemel gegaan zijn, zonder ooit een klap om hunne ooren gehad te hebben. O, hoeveel zorg en verstand en beleid is er noodig bij de opvoeding van kinderen! Maar in deze dagen, nu er zooveel boeken over dit on-

derwerp bestaan, kan geen vader of moeder zich verontschuldigen met onwetendheid ten opzichte van de beste wijze om een kind groot te brengen. Indien de ouders beter op de hoogte waren van de leefregels, zouden er niet zooveel slechte spijsverteringen en zwakke zenuwen en ziekelijke levens onder de kinderen zijn. Indien de ouders beter bekend waren met de gezondheidsleer, zouden er niet zooveel verkromde ruggegraten en benauwde borsten en ontstoken keelen en zieke longen zijn, als er nu onder de kinderen gevonden worden. Als de ouders wat meer op kunstgebied thuis waren, en sympathieke belangstelling koesterden voor al wat schoon is, zouden er niet zooveel kinderen de wereld ingaan met ongemanierde gewoonten en hebbelijkheden. Indien de ouders meer wisten van Christus, en meer Zijn godsdienst in beoefening brachten, zouden er niet zoovele kleine voetjes zijn, die reeds den slechten weg betreden, en zouden er zich niet aan alle kanten om ons heen, met zulk een vervoering van helschen triomf, stemmen van oproer en godslastering verheffen. De jonge arenden in het adelaarsnest bezitten geen meerdere voorrechten dan de jonge arenden van een duizendtal jaren geleden; de geitenbokjes kennen geen verhevener manier van de rotsen te beklimmen, dan de oude geiten hun reeds vóór honderden jaren leerden; de leeuwenwelpen van den huidigen dag weten niet meer, dan de welpen van eeuwen geleden, — er wordt hun niets anders en niets meer geleerd door de leeuwen der woestijn; maar het is een schande, dat er in

deze dagen, nu er zoovele gelegenheden bestaan om onszelven te verbeteren in de beste wijze van de opvoeding der kinderen, — dat er nu zoo dikwijls in dit opzicht evenmin eenige vooruitgang bestaat, als er is op te merken onder de geitenbokjes en de jonge arenden en de leeuwenwelpen.

En Hanna staat hier op den huidigen dag voor u als *eene godsdienstige moeder*. Uit hare gebeden, en uit de wijze waarop zij haren zoon aan God wijdde, weet ik dat zij vroom was. Eene moeder moge de meest verfijnde beschaving bezitten, en in de schitterendste omgeving huizen, — zij is niet geschikt voor de vervulling harer moederlijke verplichtingen, wanneer zij niet een godsdienstige, waarmede ik nadrukkelijk bedoel eene *geloovige* moeder is. Er moge een uitgezochte verzameling boekwerken in het huis aanwezig zijn, en heerlijke muziek in de huiskamer, en doeken van de beste kunstenaars mogen er aan de wanden prijken, en de garderobe moge er gevuld zijn met de smaakvolste toiletten, en de kinderen mogen bewonderd worden om hunne bekwaamheden, en het huis doen weergalmen van hun gelach en onschuldige scherts, — toch bestaat er een rampzalige leemte in dat huis, indien het ook niet tegelijkertijd de verblijfplaats eener Christelijke moeder is. Ik dank er God voor, dat er niet vele moeders zijn, die nooit bidden. De last der verantwoordelijkheid is zóó zwaar, dat zij behoefte gevoelen aan Gods hand om haar te helpen, aan Gods stem om haar te troosten, aan Gods hart om zich over haar te ontfermen. Duizenden moeders

zijn het Koninkrijk Gods binnengeleid door de hand harer kleine kinderen. Er zijn op den huidigen dag honderden moeders, die zonder het gekeuvel harer kleinen geen Christinnen zouden zijn geworden. Toen zij op zekeren dag in de kinderkamer stonden, bedachten zij: „Dit kind heeft God mij gegeven om het op te voeden voor de eeuwigheid. Van welken aard is mijn invloed op dat kind? Als ik zelve geen Christin ben, hoe kan ik dan ooit verwachten, dat mijn kind een Christen zal worden? O Heer, help mij!" O, zijn er beangstigde moeders, die niets afweten van de eindelooze hulp van het geloof? Dan verwijs ik u naar Hanna, de vrome moeder van Samuel. Denk toch niet, dat het zoo totaal onmogelijk zou zijn, dat uwe kinderen later slecht worden. Juist uit zulke lieve gezichtjes en heldere oogen en mollige handen en onschuldige harten gaart de misdaad hare slachtoffers, — en dan drijft zij de reinheid uit het hart, en striemt zij de zachte, kalme lijnen uit het gelaat, en dooft zij den glans in de oogen, en gaat zij alles verschrompelen en vergiftigen en verpesten en bederven en verschroeien en verzengen en verbranden onder schande en smart!

Ieder kind is een bundel huiveringwekkende mogelijkheden. En of nu dat kind zijn levenspad zal bewandelen met een hart, dat gestemd is volgens de eeuwige harmonieën, en na een nuttig werkzaam leven hier op aarde zal overgaan tot een leven van blijdschap in den hemel, — dan of in zijn hart de echo's van eeuwige wanklanken

zullen trillen, en hij na een leven van wandaden op aarde zal overgaan naar een oord van ondoordringbare duisternis en een afgrond van onpeilbare diepte, — dat zal beslist worden door de wiegeliederen en de Bijbelvertellingen en de avondgebeden, en door de wandelingen en de rijtoertjes en de blikken en de gefronste wenkbrauwen en de glimlachende lippen. O, hoevele kinderen in de heerlijkheid, die de eeuwige woningen bevolken en daar een duizendstemmig Hosanna aanheffen, zijn door Christelijke ouders tot God gebracht! Honderdtwintig predikanten waren bijeen, en zij vertelden elkander hunne ervaringen en hunne afkomst; en van die honderdtwintig predikanten, hoevelen hunner denkt gij dat er, als het middel tot hunne bekeering, den invloed eener geloovige moeder aanwezen? Honderd van de honderdtwintig! Philip Dorddridge werd tot God gebracht door het voorlezen van de Schriftwoorden op de Hollandsche tegels der schoorsteenplaat. De moeder denkt, dat zij slechts een kind wiegt; maar tegelijkertijd wiegt zij misschien de toekomst van koninkrijken, wiegt zij misschien het lot van natiën, wiegt zij misschien de heerlijkheden des hemels. Dezelfde moederlijke macht, die een kind kan opheffen, kan een kind neerdrukken. Een dochter kwam tot een wereldsche moeder, en zeide dat zij zich beangst gevoelde van wege hare zonden en den geheelen nacht, gebeden had. „Och, houd maar op met dat bidden!" sprak hare moeder. „Ik hecht niets aan bidden. Gooi al die godsdienstige begrippen maar over boord,

dan zal ik u een costuum geven, dat vijfhonderd dollars zal kosten, en dat moogt gij dan de volgende week op die groote partij dragen." De dochter trok het costuum aan, en zoo bewoog zij zich in den vroolijken kring, waar zij dien avond de vroolijkste van al de vroolijken was; en inderdaad: alle godsdienstige indrukken waren verdwenen, en zij hield op met bidden. Een paar maanden later lag zij op haar sterfbed, en in hare laatste oogenblikken zeide zij: „Moeder, ik wenschte wel, dat ge mij dat costuum eens bracht, dat vijfhonderd dollars gekost heeft." De moeder vond dit een zeer zonderling verzoek; maar zij bracht het baltoilet toch, om haar stervend kind genoegen te doen. „Nu moeder," sprak de dochter, „hang dat costuum nu eens aan het voeteneinde van mijn bed," en het costuum werd daar gehangen, aan het voeteneinde van haar bed. Daarna richtte het stervende meisje zich op haren elleboog op en zag zij hare moeder aan, en daarna wees zij naar het baltoilet en sprak zij: „Moeder, dat costuum is de prijs mijner ziel!" O, hoe onberekenbaar gewichtig is het, een *moeder* te zijn!

En eindelijk staat Hanna op den huidigen dag hier voor u als *de beloonde moeder*. Voor al de rokken die zij voor Samuel maakte, voor al de gebeden die zij voor hem opzond, voor de tucht die zij op hem uitoefende, ontving zij overvloedige vergoeding in de godsvrucht en den heilzamen arbeid en de populariteit van haren zoon Samuel. En dat is waar voor alle eeuwen. Iedere moeder wordt ten volle betaald voor al hare gebeden en tranen ten

behoeve harer kinderen. Die man sticht groot nut in de handelswereld; die man munt boven alle anderen uit in zijn studievak; die man is een meester op het gebied der werktuigkunde, — welnu, elke stap dien hij in het leven doet, wekt een echo van blijdschap in het oude hart, dat hem lang geleden leerde een heldhaftig en ernstig Christen te zijn. De geschiedenis van hetgeen gij hebt gedaan of hetgeen gij hebt geschreven, van den invloed dien gij hebt uitgeoefend, heeft ook haren weg gevonden naar het oude, welbekende woonhuis — want er staat altijd iemand gereed om goede tijdingen over te brengen — en dan doet die geschiedenis de naald in de bevende hand der oude moeder nog sneller vliegen, en dan komt de dorschvlegel in 's vaders hand met nog krachtiger slagen op het koren neer. Ouders hooren zoo gaarne goed nieuws van hunne kinderen. God geve dat al de ouders, die op den huidigen dag deze woorden hooren of deze regelen lezen, de groote voldoening mogen smaken hunne kinderen tot Christenen te zien opgroeien! Maar o! het hartzeer van die moeder, die — na een leven van uithuizigheid en straatslijpen en tijdverpraten, en na hare kinderen omhangen te hebben met al de ijdelheden en beuzelarijen dezer wereld — die kinderen rond ziet dwalen op de zee des levens als het schuim op de golven, of ze als nulliteiten voort ziet sukkelen in eene wereld, waar alleen een gespierd en gestaald karakter de schokken kan weerstaan! Maar gezegend zij de moeder, die hare kinderen beschouwt als zonen en

dochteren van den Almachtigen God! O, die voldoening van Hanna, toen zij Samuel dienst zag doen aan het altaar, en van moeder Eunice, toen zij haren Timotheus, de Heilige Schrift zag bestudeeren! Dat is de belooning der moeder: hare kinderen nuttig en heilzaam werkzaam te zien in de wereld, om de verlorenen op te zoeken en terug te brengen, de zieken te genezen, zich over de onwetenden te ontfermen, ernstig en practisch arbeidend in elken werkkring. Dat werpt weer een nieuw licht op den ouden familiebijbel, wanneer zij er in zit te lezen; en dat zal een balsem zijn, die op den ouden dag de lichaamspijnen lenigt, en het zal de laatste uren van den levensavond bestralen met al den luister van den ondergang der najaarszon!

Daar zit zij — de oude Christelijke, geloovige moeder — rijp voor den hemel. Hare oogen zijn nagenoeg blind; maar de pracht der hemelsche stad doet haar in den geest de schoonste heerlijkheden aanschouwen. De dageraad van 's hemels morgen speelt reeds door de grauwe lokken, die naar achteren zijn gestreken over de gerimpelde slapen. Zij is nu zeer diep gebogen onder den last der zorgen, die zij ten allen tijde aan hare kinderen heeft gewijd. Zij zit thans den ganschen dag thuis, te oud om zich naar het huis des Heeren te begeven; maar terwijl zij daar zit, keert heel het verledene tot haar terug, en de kinderen die veertig jaar geleden rondom haren leuningstoel krioelden met hunne kleine smarten en vreugden en kibbelarijen — die kinderen zijn nu allen van haar heengegaan. Som-

migen zijn reeds opgenomen in eene betere wereld, waar zij nooit meer zullen sterven, en anderen in de wijde wijde wereld hier beneden, waar zij de voortreffelijke vruchten van de vermaningen eener vrome moeder te aanschouwen geven. Hare laatste levensdagen zijn vol vrede; en steeds meerder kalmte en lieflijkheid zal er over haren geest komen. Totdat de poorten des Levens omhoog zullen rijzen, en de afgetobde pelgrims zullen toegelaten worden in het Rijk van de fonteinen der eeuwige rust en der eeuwige jeugd, waar hunne ledematen nimmermeer pijn doen, en hunne oogen nimmermeer dof worden, en waar de krukstok van den zwakken en waggelenden pelgrim zal vervangen worden door den palmtak van den onsterflijken athleet! — Amen.

XXXV.

OP HET LEVENSTOONEEL.

Een ieder zal over hem met zijne handen klappen, en over hem fluiten uit zijne plaats.

JOB XXVII : 23.

Deze beeldspraak schijnt aan de tooneelwereld ontleend te zijn. De Bijbel maakt meer dan eens zulke toespelingen. De Apostel Paulus zegt: „Wij zijn *een schouwspel* geworden der wereld, en der engelen, en der menschen." Het blijkt zonneklaar uit mijn tekst, dat sommige gewoonten der schouwburgbezoekers reeds bekend waren in Jobs tijd, omdat hij hier zinspeelt op een acteur, dien de toeschouwers door hun gefluit van het tooneel trachten te verjagen. De vertegenwoordiger van den een of anderen persoon verschijnt op de planken, maar hetzij door onvoldoende bestudeering van de hem opgedragen rol, of door onbekwaamheid, of door een ander gebrek, hij neemt het publiek tegen zich in, en nu tracht men door middel van uitfluiten lucht te geven aan zijn gevoel van tegenzin en verachting. *„Een ieder zal over hem met zijne handen klappen, en over hem fluiten uit zijne plaats."*

Mijn tekst herinnert er aan, *dat elk onzer op het tooneel dezer wereld is geplaatst om er de een of andere rol te vervullen.* Wat al bezwaren en leed en strenge tucht de groote tooneelspelers zich jaar aan jaar moeten getroosten, om met de grootst mogelijke volmaaktheid hunne rollen te kunnen uitvoeren, zult gij reeds dikwijls gelezen hebben. Maar wij, op het tooneel dezes levens geplaatst, om er de broederliefde en het geloof en den ootmoed en de hulpvaardigheid te vertegenwoordigen, — hoe weinig en hoe slecht hebben wij ons voorbereid, ofschoon wij drie galerijen met toeschouwers hebben: de aarde en den hemel en de hel! Hebben wij niet véél meer aandacht gewijd aan de door anderen te vervullen rollen, dan aan de rol, die wij zelf te vervullen hebben? En terwijl wij hoog noodig toezicht moesten houden op ons eigen huis, en ons tot het volbrengen van onze eigen taak bepalen, zijn wij de andere vertooners gaan critiseeren en hebben wij geroepen: „Dat was te hoog!" of „te laag!" of „te zwak!" of „te overdreven!" of „te flauw!" of „te hoogdravend!" — terwijl wij zelf jammerlijk fiasco maken, en alle kans loopen om onder een vernederend gefluit van het tooneel verjaagd te worden. Elk onzer is eene plaats aangewezen; en er zwerven geen losse mannetjes rondom het levenstooneel, om deze of die of eene andere rol over te nemen, voor 't geval zij er toe geroepen mochten worden. Niemand kan onze plaats innemen; en wij kunnen de plaats van iemand anders niet innemen. Evenmin kunnen wij ons karakter afleggen: geen verandering

van kostuum kan ons tot iemand anders maken, dan wat wij eeuwiglijk zijn.

Velen schieten te kort bij de vervulling hunner rol op het levenstooneel door *verkwisting*. Zij bezitten genoeg geestesgaven, en genoeg verstandelijke bekwaamheden, en een onbeperkten voorraad genialiteit. Maar zij houden er een wijnkelder op na, die al de noodige krachten bevat voor hun maatschappelijken en finantieelen en zedelijken ondergang. Reeds in de grijze oudheid, in het jaar 959, maakte Koning Edgar van Engeland een wet, dat er in den kant der drinkbekers op zekere hoogte pennen moesten geslagen worden, zoodat de onmatige op die wijze gewaarschuwd werd om op te houden vóór hij den bodem bereikt had. Maar er steken nu geen pennen meer uit de zijden der hedendaagsche wijnroemers en jeneverglazen, en het punt waarbij millioenen pas ophouden met drinken, is de zandige bodem van hun eigen graf.

Het is hier een vruchtbaar land, en wij zamelen rijke oogsten van tarwe en rogge en haver in; maar de grootste oogst, dien wij hier te lande inzamelen, is de dronkaardsoogst. Met sikkels, die gemaakt zijn van de scherpe kanten van brandewijnflesschen en jeneverkruiken, worden zij afgesneden, en er zijn geheele bossen en geheele rijen van hen, en al de ziekenhuizen en gevangenissen en grafkuilen en kerkhoven moeten dienst doen om dien oogst der hel op te bergen. Sommigen uwer gaan gebukt onder dit kwaad; en de nimmer stervende worm van den sterken drank heeft reeds een zijner kronkels om

u heen gewonden, en vóór den eerstvolgenden Nieuwjaarsdag zal hij nòg weer een kronkel om u heen hebben geslagen, en over niet zoo heel veel langen tijd zal hij een kronkel slaan om uw tong, en een kronkel om uwe hersenen, en een kronkel om uwe longen, en een kronkel om uwe voeten, en een kronkel om uw hart, — en op den een of anderen dag zal deze nimmer stervende worm, met één wrong, al die kronkels tegelijk dichttrekken, en in de laatste wenteling uwer vreeselijke stuiptrekkingen zult gij dan uitroepen: „O mijn God!" en den geest geven. De grootste aller dramaturgen, de groote Shakespaere, laat in zijn treurspel, *„De Storm"*, den beschonken hofmeester Stephano waggelend over het tooneel loopen; maar over het tooneel des menschelijken levens laat de sterke drank keizerlijke en koninklijke en prinselijke naturen waggelend voortloopen naar de voetlichten der openbare schande, en daarna terugwaggelen naar de bespotting, totdat de wereld met ongeduld het oogenblik van hun verdwijnen tegemoet ziet, en de stemmen der menschen en der duivelen zich vereenigen, om hen onder een verpletterend gefluit van het tooneel te verjagen.

Velen hebben ook geen succes op het levenstooneel tengevolge van hun *gemakzucht.* Zij zijn altijd bezig met het maken van berekeningen, om te zien met hoe weinig zij volstaan kunnen tegenover de betaling die zij ontvangen. Er zijn méér luie predikanten, advocaten, dokters, kooplieden, schrijvers, kunstenaars en boeren, dan men ooit gedacht zou hebben.

De stad is vol leegloopers en dagdieven. Ik kan het zien aan de manier waarop zij langs de straat slenteren, aan hun bestendig te laat komen op afgesproken plaatsen en uren, aan de looden schoenen, die zij steeds schijnen te dragen, wanneer zij hunne voeten opheffen, aan hunne handen wanneer zij ze uitsteken, aan hunne woorden wanneer zij spreken.

De menschen zijn te lui om te doen wat zij kunnen doen, en willen altijd dingen ondernemen, die zij niet doen kunnen. Op het levenstooneel willen zij geen gewoon soldaat wezen, die met een hellebaard over de planken loopt, en ook geen valkenier, en ook geen eenvoudig figurant; en daarom blijven zij werkeloos wachten op de tooneelen, waarin zij tot iets groots geroepen hopen te worden Na korten of langen tijd, door een toevalligen voorspoed of tengevolge van een hun buitengewoon gunstigen samenloop van omstandigheden, worden zij op de plaats gezet, die zij zoo vurig begeerden, maar waartoe zij geen aanleg of bekwaamheid hebben. En al heel spoedig, indien de held een koopman is, gaat hij bij zijne crediteuren rond, om te zien of hij tegen tien percent een onderhandsch accoord kan sluiten, ten einde het hem bedreigende faillissement af te weren. Of indien hij een bedienaar van den kansel is, kan men hem vertoogen hooren houden over de ondankbaarheid der Kerken. Of indien hij een advokaat is, verliest hij door zijn onhandig pleidooi eene zaak, tengevolge waarvan weduwen en weezen beroofd worden van hun erfdeel. Of indien

hij een geneesheer is, geeft hij door zijne achteloosheid zijn patient een snelwerkend middel, in om den overgang uit deze wereld in de toekomende te bespoedigen. Onze onbevoegde vriend zou zoo tamelijkjes voldaan hebben als paardendokter; maar hij wilde met alle geweld professor in de ontleedkunde aan een hoogeschool worden. Hij had genoeg suikergoed kunnen verkoopen om het brood voor zijn gezin te verdienen; maar hij wilde zoo gaarne aan het hoofd der grootste suikerraffinaderij van het land staan. Tegen het einde huns levens zijn deze lieden totaal uitgeput: zij hebben geen geduld meer, zij hebben geen geld meer, zij hebben geen vrienden meer, zij hebben niets meer! Zij gaan naar het armenhuis, of zij trachten er buiten te blijven door zich in schulden te steken bij al de kruideniers- en de manufactuurwinkels, die hun nog crediet willen geven. De menschen beginnen benieuwd te worden, wanneer de gordijn dit weerzinwekkend tooneel aan hunne oogen zal onttrekken. Eene poos later, zonder iets anders achter te laten dan hunne complimenten om den dokter, den apotheker, den aanspreker en den doodgraver te betalen, verdwijnen zij. Af! Met gefluit van het tooneel verjaagd!

Anderen zien hunne pogingen op het levenstooneel mislukken tengevolge van brutale *zelfzucht.* Zij laten al de rivieren uitloopen in hun eigen zee, al de wegen van „emolumenten" en „gratificatiën" eindigen aan hunne deur, en zij trachten al de pluimen der eere op hun eigen hoed te steken. Zij helpen niemand, steunen niemand, bemoedigen niemand, red-

den niemand. „Hoe'n hoogen stapel geld kan ik wel bijeen schrapen?" en „Hoeveel kan ik van de wereld opslokken?" zijn húnne levensvragen. Zij zien zoo ongeveer op gewone menschen neer als de Turken op de Asapi's of gemeen-soldaten, die zij slechts goed genoeg achten om de grachten en sloten en kuilen met hunne doode lichamen te vullen, zoodat de andere troepen dan over de lijken kunnen stappen, om de vesting in te nemen. Na verloop van eenigen tijd wordt de prins van het wereldsch succes ziek. De eenige belangstelling, waarmee de maatschappij den loop van 's mans ziekte volgt, blijkt uit den invloed, dien het vooruitzicht van zijn overlijden op de geldmarkten oefent. Na verloop van eenigen tijd komt hij te sterven. Met groote letters staat in de nieuwsbladen te lezen, hoe hij met niets begon en met alles eindigde. Hoewel sommige menschen, fatsoenshalve en om den schijn te bewaren, een zakdoek voor hunne oogen houden, wordt er geen enkele echte traan geschreid! De erfgenamen blijven den geheelen nacht op zitten, terwijl hij op zijn praalbed ligt, om te bespreken, hoe de oude heer hun wel in zijn testament zou bedacht hebben. Al de livereistallen binnen twee mijlen in den omtrek moeten medehelpen om het benoodigde aantal lijkkoetsen te leveren, en al de winkels van rouwgoed hebhen 't overstelpend druk met het verkoopen van krip en floers. De steenhouwers zenden aanbiedingen voor een monument. Bij de plechtige begrafenis leest de predikant iets over de opstanding der dooden voor, hetgeen de hoorders

oet vreezen, dat — als de gewetenlooze Beursman eens bij de algemeene verrijzing weer te voorschijn komt — hij dadelijk zijn best zal doen om een speculatie in zerken en graafnaalden op touw te zetten. Alle eerlijke lieden zijn verheugd, dat die moreele schandvlek voor goed verdwenen is. De Beursspeculanten zijn blijde, omdat er nu wat meer plaats voor hen zelf is gekomen. De neven en nichten zijn blijde, omdat zij nu eindelijk in 't bezit komen van de langverwachte erfenis. Terwijl hem al de veeren uit al zijne pluimen ontvallen, al de effecten uit zijn brandkast, al de akten uit zijn trommel met hypotheken, al de dollars van zijn vermogen, gaat hij heen, — en al de sombere tonen van Beethoven's Doodenmarsch, en al de praal van zijne begrafenis, en al de versierselen aan de lijkkist, en al de overdreven loftuitingen aan den rand van zijn graf uitgesproken, kunnen het feit niet wegcijferen, dat mijn tekst weder op huiveringwekkende wijze vervuld is: *„Een ieder zal over hem met zijne handen klappen, en over hem fluiten uit zijne plaats."*

En vergelijk nu eens eenigen dezer levenseinden met het heengaan van mannen en vrouwen, die op het levenstooneel de rol vervuld hebben, welke God hun had toebedeeld, en toen aftraden: door de menschen toegejuicht en door den Almachtige geëerd! 't Is nu omstreeks vijftig jaar geleden, dat in eene betrekkelijk kleine woning der stad door een jonggehuwd paar een eigen huishoudentje werd opgezet. De eerste Gast, die in deze woning genoodigd werd, was onze Heer en Heiland Jezus Christus; en de

Bijbel, die op den dag van haar huwelijk aan de bruid geschonken werd, was de leidsman van dit huishouden. Dagen van zonneschijn werden gevolgd door dagen van schaduw. Hebt gij wel ooit een huis gekend, waarover in een tijdsverloop van vijftig jaren geen beproevingen zijn gekomen? De jonge vrouw, die uit haars vaders huis naar het huis van haren jongen man trok, ging derwaarts met een ouderlijken zegen en een goeden raad, dien zij nooit zal vergeten. Hare moeder sprak aan den vooravond van den huwelijksdag tot haar: „Welnu, mijn kind! thans gaat gij ons verlaten. Natuurlijk — zoolang als uw vader en ik leven, begrijpt gij wel, dat gij zoo dikwijls bij ons kunt komen als gij verkiest. Maar uw eigenlijk tehuis zal voortaan ergens elders zijn. Door eene langdurige ervaring heb ik geleerd, dat er niets beters is, dan God te dienen. De toekomst lacht u thans zeer helder toe, mijn kind! en gij zoudt misschien denken dat gij het wel zonder godsdienst kunt stellen; maar de dag zal komen, waarop gij God zult noodig hebben. En nu geef ik u dezen raad: stel eene huiselijke godsdienstoefening in, en — als het noodig mocht zijn — leid dan zelf dien eeredienst." De raad werd aangenomen, en de jonge vrouw wijdde elke kamer van haar huis aan God.

De jaren verstreken, en er braken voor dit huisgezin vroolijke dagen aan, maar zij waren goed en gezond; en er kwamen zorgen over dat huis, maar zij werden gelenigd door troost. Huwelijken zóó feestelijk als óranjebloesems ze maken konden, en

begrafenissen waarbij aller hart rouw droeg. Zij hebben een familiegraf op het kerkhof, maar die geheele omgeving wordt bestraald door geschiedenissen van opstanding en hereeniging. De kinderen van het huishouden dat daar woonde, zijn allen opgegroeid als geloovige Christenen en Christinnen, waartoe de vader en moeder hun den weg gewezen hebben en de kinderen gevolgd zijn. Hoe zorgvuldig gaf de moeder acht op kleeding en opvoeding, op karakter en manieren! Hoe hard moest zij dikwijls werken! Wanneer het hoofd van 't gezin ongelukkig was in zijne zaken, naaide zij, totdat hare vingertoppen stram waren en aan de toppen bloedden. En welk eene nauwlettende berekening om steeds zuinig te wezen en te sparen, en wat al vernuftige vindingskracht in de moeielijke kunst van „oud maken nieuw" bij het verwerken van de kleeren der oudere kinderen voor de jongeren! God alleen hield boek van de hoofdpijnen en rugpijnen en hartkloppingen dier moeder, en van de met bevende stem uitgesproken gebeden naast de wieg van dat zieke kindje of het bed van dien kranken volwassene! De buren merkten dikwijls hoofdschuddend op, dat zij er zoo vermoeid en zwakjes uitzag, en oude kennissen herkenden haar bijna niet meer, als zij haar op straat tegenkwamen. Maar zonder één woord van klacht of tegenzin, bleef zij zorgen en werken en verdragen en voltooien, al die jaren. De kinderen zijn nu het huis uit en de wereld in, waar zij zichzelven en hun ouders eer aandoen.

Eindelijk legt de moeder zich op haar laatste ziek-

bed neder. De kinderen en kleinkinderen, van wijd en zijd ontboden, treden zachtkens en behoedzaam de ziekenkamer binnen, één voor één, want zij is reeds te zwak om er meer dan één tegelijk te zien. Zij laat hare stervende vingers liefkoozend over hun hoofd glijden, en zegt hun, dat zij niet moeten schreien, want dat zij nu wel heengaat, maar over een kleinen tijd zullen wij elkander weerzien in een betere wereld, — en daarna geeft zij hun een afscheidskus en zegt zij tot elk hunner: „De Heer onze God zegene u en behoede u, mijn dierbaar kind!" De dag der begrafenis breekt aan, en de predikant die uitgenoodigd is om aan haar graf een woord te spreken, verhaalt de geschiedenis dier vrouwelijke en moederlijke volharding; en vele harten op aarde en in den hemel stemmen vol blijdschap en dankbaarheid met die feiten in. En terwijl zij voorgoed van dit aardsche levenstooneel aftreedt, hoort men uitroepen als: „Getrouw tot in den dood!" of „Zij heeft gedaan wat zij kon!" — terwijl ver boven alle stemmen der aarde en des hemels uit, zich het welkom doet hooren van dien God, die haar van het eerste oogenblik haars levens tot het laatste bleef gadeslaan, en die nu tot haar spreekt: *„Wel, gij goede en getrouwe dienstmaagd! over weinig zijt gij getrouw geweest, over veel zal ik u zetten; ga in, in de vreugde uws Heeren!"*

En wat werd er van den vader van dat huisgezin? Hij zette op betrekkelijk jeugdigen leeftijd een zaak op, en hij had slechts een klein inkomen; en toen hij een beetje vooruit begon te komen, zag hij ten-

gevolge van ziekten in zijn huisgezin al zijne spaarpenningen verdwijnen. Hij maakte veertig jaren lang al de handelscrisissen mede, waarbij hij door vele en zware verliezen getroffen werd, en onder veel bedrog en verraad had te lijden, — maar hij bleef steeds kloekmoedig recht door zee gaan, zijn vertrouwen op God stellend, hetzij de zaken goed of slecht gingen, altijd zijnen kinderen een goed voorbeeld te zien gevend en hun altijd den besten raad verstrekkend, — en nimmer deed hij in al die jaren een gebed, of zij werden er in gedacht. Nu is hij oud, en hij begrijpt wel, dat het thans zoo heel lang niet meer zal duren, of hij zal van het levenstooneel moeten aftreden. Maar hij zal zijnen kinderen een erfdeel van gebeden en Christelijke beginselen nalaten, waaraan al de bedriegers en oplichters der aarde nooit iets kunnen ontnemen; en als hij uit deze wereld zal heengaan, zendt de Kerk van God en van Christus hem haren zegen, en de arme trekt aan zijn huisschel, om te hooren of hij weer wat beter is. En zijn graf is omringd door eene menigte, die te voet is gekomen en daar reeds stond vóór de lijkwagen en de familiekoetsen en de rouwstoet naderden. En dezen en genen zeggen: „Er zal niemand zijn, die zijne plaats kan innemen!" En anderen vragen: „Wie zal zich nu over mij ontfermen?" En anderen verzekeren: „Zijne nagedachtenis zal ten eeuwigen dage in zegening blijven!" En als hij voor goed van het levenstooneel scheidt, zijn al de juichkreten en bravo's en terugroepingen, die ooit binnen de wanden der aardsche schouwtooneelen weer-

galmden, slechts mat en onbeteekenend, vergeleken met de lange en luide uitbarstingen van gejuich en goedkeuring, die zich dan zullen doen hooren uit de wolk van getuigen langs de hoogverheven gallerijen des hemels. Kiest dan nu heden tusschen het leven, dat zal eindigen met een smadelijk fluitend verjagen van het tooneel, en het leven dat eindigen zal onder de toejuichingen van verlosten en gezaligden, van serafs en aartsengelen! — AMEN.

XXXVI.

GELD.

Die rijk willen worden, vallen in verzoeking, en in den strik, en in vele dwaze en schadelijke begeerlijkheden, welke de menschen doen verzinken in verderf en ondergang.

I Timotheus VI : 9.

Dat is de Niagara-waterval waarover eene menigte zielen heenvliegen, namelijk het voornemen om in ieder geval geld te krijgen, hoe dan ook, langs den rechten of langs den ónrechten weg. Zeg mij, hoe een man aan zijn geld is gekomen en wat hij er mede doet, en ik zal u zeggen, hoe zijn karakter is en wat zijn lot zal wezen in deze wereld en in de toekomende. Ik heb mij voorgesteld, dezen morgen tot u te spreken over de verderflijke manieren om in het bezit van geld te komen.

Wij hebben hier in Amerika pas een nationale verkiezing doorgemaakt, waaraan — volgens eene globale berekening — dertig millioen dollars waren ten koste gelegd. Ik geloof, dat ongeveer *twintig millioen daarvan besteed zijn aan weergalooze omkooperij.* Beide partijen brachten voor dit doel, al wat zij konden, bijeen. Maar dat was slechts op eene groote schaal wat vijftig jaar lang en in alle

takken van bestuur op kleiner schaal gedaan is.

De staatkunde, oorspronkelijk de wetenschap om op de beste wijze te regeeren, is vaak zóó bezoedeld en vernederd geworden, dat zij op denzelfden lagen trap stond als zedeloosheid en verdorvenheid. Eene monsterachtige zonde, zeer aannemelijk op 't oog, machtig, verpestend, is uitgetogen om haar vreeselijk werk te doen door alle eeuwen. Hare beide handen zijn rot van melaatschheid. Zij houdt hare rechterhand in een diepen zak verborgen. De linkerhand is tot een vuist gebald, en met hare waterzuchtige knokkels klopt zij op de deur van de Amerikaansche rechtszaal, van de vergaderzaal der wetgevende macht, van het Congres, en van het Parlement. De deur gaat open, en het monster treedt binnen, en het sluipt de raadkamer door, even zacht en onhoorbaar als een, op pantoffels loopende, page; en daarna haalt het zijne rechterhand uit zijn diepen zak, en steekt het die groetend den Amerikaanschen rechter of wetgever toe. Wanneer die hand wordt aangenomen, en de handpalm van den verleider met de handpalm van den ambtenaar in aanraking komt, gaat de melaatschheid van palm tot palm over, in eene ronde vlek, zoo rond en zoo groot als een fonkelnieuw goudstuk, en het vergif verspreidt zich al verder en verder, en het vonnis is geveld, en het slachtoffer bezwijkt. Laat de omkooperij, vervloekt door God en menschen, voor de vierschaar verschijnen!

De Bijbel brandmerkt haar telkens en telkens weer. Samuel zegt van zijne twee zonen, die rechters

waren geworden: „*Zij namen geschenken, en bogen het recht.*" David zegt van sommigen zijner vervolgers: „*Welker rechterhand vol geschenken is.*" Amos zegt van sommige menschen in zijn tijd: „*Zij nemen zoengeld, en verstooten de nooddruftigen in de poort.*" Eliphaz voorspelt de verpletterende slagen van Gods verontwaardiging, als hij verklaart: „*Het vuur verteert de tenten der geschenken.*"

Het is geen lichte verzoeking. De machtigsten zijn er onder bezweken. Lord Bacon, lord kanselier van Engeland, de grondlegger onzer nieuwere wetenschap, de schrijver van „Novum Organum" en van eene geheele bibliotheek van boeken, de leidende denker zijner eeuw, reeds zóó vroeg verstandig, dat hij, toen hem in zijn prille jeugd eens door koningin Elisabeth van Engeland gevraagd werd: „Hoe oud zijt ge?" ten antwoord gaf: „Ik ben twee jaar jonger dan de gelukkige regeering Uwer Majesteit", — van wiens redenaarstalent Ben Jonson schreef: „De vrees van ieder die hem hoorde, was dat hij zou eindigen"; — die een inkomen had, waarvan gij verondersteld zoudt hebben, dat het hem boven alle verzoeking van omkooperij zou verheffen: zesendertigduizend dollars per jaar, en met een kasteel als een paleis, en met vorstelijke landgoederen in het heerlijkste gedeelte des lands, — en toch: onder die verzoeking der omkooperij valt hij reddeloos in zijn verderf, en terwijl hij bekent, dat hij geschenken heeft aangenomen, geeft hij als verschoonende omstandigheid op, dat al zijne voorgangers ze aannamen. Hij werd veroordeeld tot eene boete

van tweehonderdduizend dollars — of wat overeenkomt met tweehonderdduizend dollars van onze munt — en in den Tower te Londen gevangen gezet.

Het zwarte hoofdstuk in de Engelsche, de Iersche, de Fransche en de Amerikaansche staatkunde, is het hoofdstuk der omkooperij. Allen herinnert gij u de Wilson- en de Panama-schandalen in Frankrijk, de Panamino's in Italië — en elders. De zonde der omkooperij spoorde Görgey aan om Hongarije te verraden, spoorde Achitophel aan om David te verloochenen, en Judas Iscariot om den Christus te kussen. Als ik zoovele beroemde mannen zie bezwijken onder deze verzoeking, denk ik onwillekeurig aan den rooden draak, waarvan in de Openbaring gesproken wordt: met zeven koppen en tien hoornen en zeven kronen, een derde gedeelte van de sterren des hemels achter zich aan sleepend.

De couloirs der Wetgevende Lichamen regeeren hier in Amerika het land. Het land is dronken van omkooping! „O", zegt deze of gene, „het is volstrekt niet noodig, te getuigen tegen omkooping door middel van beloften of van dollars, omdat ieder man zijn vasten prijs heeft!" Dat geloof ik niet. Zelfs het heidendom en de donkere middeneeuwen hebben voorbeelden van onbedorven rechtschapenheid opgeleverd. Een kadi van Smyrna moest vonnis vellen in een aan zijn oordeel onderworpen zaak. Ten einde hem om te koopen, gaf een man hem vijfhonderd dukaten. De zaak kwam aan de orde. De omkooper had eene menigte getuigen. De arme man daarentegen had er geen enkele. Nadat de

zaak behandeld was, sprak de kadi: „Deze arme man heeft geen getuigen, denkt hij; daarom zal ik in zijn voordeel vijfhonderd getuigen van de tegenpartij laten voorkomen!" En daarna den zak met dukaten onder zijn zitbank uithalend, slingerde hij dien voor de voeten van den omkooper tegen den grond, en zeide hij: „Ik vel mijn vonnis in uw nadeel!" — Toen den Griekschen veldheer en Staatsman Epaminondas een geschenk werd aangeboden, ten einde hem om te koopen, antwoordde hij: „Ik zal deze zaak doen, als zij recht is; maar als zij niet recht is, kunnen al uwe bezittingen mij niet tot het tegendeel overreden!"

Den President van het Amerikaansche Congres gedurende de Amerikaansche Revolutie, Generaal Reed, werden door buitenlandsche bemiddelaars tienduizend guinjes aangeboden, indien hij zijn land wilde verraden. En wat was zijn antwoord? „Mijne heeren, ik ben een zeer arm man; maar zegt aan uwen koning, dat hij niet rijk genoeg is om mij te koopen!" Doch waartoe zoo ver te gaan, terwijl gij en ik, indien wij ons in fatsoenlijke kringen bewegen, mannen en vrouwen kennen, die door al de machten der aarde en der hel niet omgekocht zouden kunnen worden. Zij zouden zich evenmin laten omkoopen, als dat bij u de gedachte zou opkomen om een engel des lichts in verzoeking te brengen, den hemel der heerlijkheid te verruilen voor den poel des verderfs. Het aanbod van omkoopen is een schurkenstreek, maar het is ook een zeer armzalig compliment voor den man, wien het wordt aangeboden.

Ik heb niet veel vertrouwen in die lieden, die er overal op loopen te pochen, hoeveel zij zouden kunnen krijgen, als zij zich maar wilden verkoopen. Die vrouwen die er over klagen, dat zij zoo dikwijls beleedigd worden, moesten begrijpen, dat er in haar rijtuig iets is om de beleediging uit te lokken. In alle steden van Amerika en van de geheele wereld zijn er mannen, die evenmin last zullen hebben van een poging tot omkooping, als dat eene zeerooversboot met een paar hartsvangers een aanval zou durven doen op een Britsch oorlogsschip met twee rijen kanonnen aan elken kant, welker loopen tot aan het laadgat gevuld zijn. Het zijn onkreukbare mannen, en zij zijn de weinige mannen, die de stad en het land zullen redden.

Een ander verkeerd gebruik van geld is gelegen in *het misbruiken van ons toevertrouwde fondsen.* Aan bijna ieder man wordt gedurende den loop van zijn leven, op een grooter of kleiner schaal, het eigendom van anderen ter bewaring toevertrouwd. Hij is, in zooverre, een veilige bewaarder: hij is een administrateur, en heeft de belangen der familie van een overleden vriend in zijne hand. Of hij is een advocaat of procureur, en door zijne tusschenkomst geschiedt de betaling van den schuldenaar aan den schuldeischer; of hij is werkzaam als kassier voor eene handelsfirma, die hem vergoeding geeft voor zijne verantwoordelijkheid; of hij is de penningmeester eener inrichting van liefdadigheid, en als zoodanig heeft hij de aalmoezen in bewaring, die ter leniging van nood en ellende zijn bijeengebracht; of

hij is een finantieel ambtenaar van de stad of den Staat of de natie, in welke hoedanigheid hij belastingen en subsidieën en salarissen en kasgelden onder zijne berusting heeft.

Een toevertrouwd pand is zoo heilig als God het kan maken. Het is een saamvatting en vermenigvuldiging van velerlei vertrouwen. Van dien man hangt het levensonderhoud van een vaderloos huisgezin af, of de moraliteit van ondergeschikten, of de juiste bewegingen van een duizendtal raderen der grootn maatschappelijke machinerie. Een man moge met zijn eigen geld en goed doen wat hij wil, — maar wie misbruik maakt van hem toevertrouwde fondsen, pleegt door en in die ééne daad diefstal, valschheid en meineed, en wordt, in de volste en vreeselijkste beteekenis van het woord, een misdadiger. Hoevele weduwen en weezen zijn er, die niets anders tusschen zich en den hongerdood hebben dan eene naaimachine, of die boven den gapenden afgrond van den reddeloozen ondergang alleen worden vastgehouden door den draad eener naald, die rood is van hun eigen hartebloed, terwijl zij nog slechts een kleinen tijd geleden in 't bezit waren van een voldoend levensonderhoud, hun door den echtgenoot en vader nagelaten. Wat is er gebeurd? De administrateurs of executeurs hebben het geld verloren doen gaan, door er kansen mede te wagen, waaraan zij het niet hadden durven blootstellen, als het hunne eigene, partuculiere belangen had gegolden.

Hoe dikwijls gebeurt het, dat een man in het

zweet zijns aanschijns een kapitaal verdient, en daarna sterft, en — binnen den tijd van een paar maanden verdwijnen al de gelden en goederen in de speculatie-draaikolken van den effectenhoek! Hoe dikwijls hebt gij het reeds beleefd dat de man, wien in goed vertrouwen het beheer van fondsen werd opgedragen, ze uit de Spaarbank en van de handelmaatschappijen en de bankierskantoren wegnam, en de oude woonsteden in klinkende munt omzette, en daarna de geheele nalatenschap in den bodemloozen kolk van het beursspel stortte. Verduistering is een 'gemakkelijk uit te spreken woord, maar het heeft tienduizend vertakkingen. Er is geen enkele Amerikaansche stad, die niet geleden heeft onder het misbruik van toevertrouwde fondsen. Waar is de rechtszaal, of het stadhuis, of de gevangenis, of het postkantoor, of het ziekenhuis, waarbij tijdens den bouw geen politiek geknoei heeft plaats gehad? Lang voordat het nieuwe gerechtsgebouw te New-York voltooid was, kostte het over de twaalf millioen dollars! Er was geen enkele eerlijke paal, of steen, of lat, of nagel, of vierkante voet lood, of vierkante duim pleisterwerk, of inktkoker of deurkruk aan dat geheele gebouw!

Dat slechte voorbeeld wordt gevolgd in vele andere steden, die niet zooveel stelen, omdat er niet zooveel te stelen is. Er behoorde een scherper, nauwlettender toezicht te zijn, en er behoorde minder gelegenheid te bestaan tot verduistering. Opdat de man zich geen vijfcentsstuk zal toeëigenen, dat hem niet toebehoort, moet hier in Amerika de tramcon-

ducteur bij elke betaling zijne schel laten hooren; en wij zijn zeer waakzaam tegen kleine overtredingen, maar geven aan zondaars op grooter schaal ruimschoots gelegenheid om te ontsnappen. Voor een jongen, die bij den bakker op den hoek een tarwebrood steelt om zijne moeder van den hongerdood te redden, de gevangenis; maar voor zwendelaars, die er met een half millioen dollars van doorgaan, een kasteel aan de oevers van den Rijn, of — na gewacht te hebben tot de zaak in 't vergeetboek is geraakt — een buitenplaats in hun vaderland!

Nog eene andere opmerking moet er gemaakt worden, namelijk dat de menschen zich niet moesten wagen op plaatsen, of in zaken, of in betrekkingen, *waar de verzoeking machtiger is dan hun karakter*. Indien er groote sommen gelds door de handen gaan, en de man niet volkomen zeker is van zijne eigene eerlijkheid, dan hebt gij geen recht om met een onzeewaardig vaartuig in een orkaan uit te zeilen. Een man kan beoordeelen, naar het gevoel van zwakheid of van kracht tegenover een gelegenheid om kwaad te doen, of hij zich in een, voor hem veilige, omgeving bevindt. Hoevele ouders begaan eene rampzalige vergissing, wanneer zij hunne jongens plaatsen op bankierskantoren en in winkels en magazijnen en agentschappen en op andere posten van heilig vertrouwen, zonder ééne gedachtenwisseling over de vraag, of zij tegen de verzoeking bestand zijn! Gij voorziet den jongen ruimschoots van geld, en houdt er geen toezicht op, en maakt op die wijze den weg naar de diepte zeer gemakkelijk voor hem,

— en gij legt hem een last op, dien hij niet dragen kan. Er zijn menschen, die posten vol verzoekingen aanvaarden, enkel en alleen rekening houdend met het feit, dat het winstgevende posten zijn.

Een abt wenschte een stuk grond te koopen, dat de eigenaar niet van de hand wilde doen; maar eindelijk stemde de eigenaar er in toe, dat hij het in bruikleen mocht houden totdat hij er één oogst van zou kunnen inzamelen, — en de abt zaaide er eikels in: een oogst van tweehonderd jaren! En ik zeg u, jonkman, dat de ongerechtigheden, die gij in uw hart en uw leven plant, u misschien zeer onbeteekenend voorkomen; maar zij zullen opgroeien totdat zij u zullen overschaduwen met afgrijselijke duisternis, en u ten allen tijde en in alle eeuwigheid zullen overschaduwen. Het zal niet een oogst zijn voor tweehonderd jaren, maar een oogst voor eeuwigdurende eeuwen!

Ik sta hier dezen morgen tegenover velen, wien fondsen zijn toevertrouwd. Het is een compliment voor u, dat men zooveel vertrouwen in u heeft gesteld; maar ik waarschuw u, in de tegenwoordigheid van God en de wereld: weest even voorzichtig met den eigendom van anderen, als gij het met uw eigen goederen en bezittingen zijt! Boven alles: houdt uwe eigen particuliere rekening met de Bank ten strengste afgescheiden van uwe rekening als beheerder van een kapitaal, of als beheerder van landerijen. Dàt is het kritieke punt, waarop duizenden menschen schipbreuk lijden. Zij vermengen het geld en goed van anderen met hun eigen geld en goed;

zij trachten het zoo winstgevend mogelijk te beleggen, en — weg gaat alles, en zij kunnen niet weergeven wat zij geleend hebben. Daarna volgt de uitbarsting, en de geldmarkt krijgt een schok, en de pers maakt alarm, en de Kerk slingert haren banvloek.

Gij hebt het recht niet om het eigendom van vreemden te gebruiken op andere wijze dan in hun voordeel, en ook evenmin zonder hunne toestemming, behalve wanneer zij minderjarigen zijn. Indien het met hunne toestemming geschiedt, belegt gij hun eigendom zoo goed als gij kunt, en al gaat dan ook alles verloren, gij zijt niet te berispen: gij hebt de zaak zoo goed behandeld als gij kondt. Maar verval niet in de dwaling, die reeds zooveel mannen van zaken in het verderf heeft gestort, namelijk de meening, dat iets hun eigendom is, omdat zij het tijdelijk in hun bezit hebben. Het is een heilig pand, dat God u gegeven heeft.

In deze talrijke vergadering zijn er wellicht sommigen, die misbruik hebben gemaakt van hun toevertrouwde fondsen. Geeft ze terug, of indien gij een zóó schromelijke en hopelooze verwarring hebt aangericht, dat gij ze niet meer *kunt* teruggeven, bekent alles wat er gebeurd is aan hen, die gij bedrogen en te kort gedaan hebt, dan zult gij misschien 's nachts beter slapen, en eene betere hoop voor uwe ziel hebben. Hoe droevig en hoe vreeselijk zou het zijn, wanneer — nadat gij gestorven waart — uw boedelberedderaar uit uwe kasboeken, of uit de afwezigheid van de vereischte obligatiën, tot de ontdekking zou moeten komen, dat gij niet alleen

finantieel bankroet waart, maar dat ook uwe ziel verloren was gegaan!

Een blufferig jongmensch trad eens een hotel binnen, ergens in het Westen van Amerika, en zag daar in de vestibule iemand staan, dien hij voor een werkman hield; en op een vrij ruwe en norsche manier, waarop geen enkel man het recht heeft een arbeider toe te spreken, voegde hij hem toe: „Breng dezen koffer eens naar boven!" De man droeg den koffer naar boven, en kwam toen weer beneden, en nu gaf de jonkman hem een kwartdollar, die niet meer gangbaar was, en daarom inplaats van vijf en twintig cents slechts twintig cents waarde had. Daarna stelde de jonkman zijn kaartje aan den werkman ter hand en zeide hij: „Breng dit eens aan den Gouverneur Grimes, ik moet hem spreken!" — „Wel!" sprak de gewaande werkman, „ik ben Gouverneur Grimes zelf." — „O!" storterde de jonkman nu in de vreeselijkste verlegenheid, „dan — ziet gij — gij — ik — ik — vraag u wel duizendmaal excuus!" — Maar de Gouverneur zeide: „Ik had een zeer gunstigen indruk van u gekregen door dien brief, dien ge mij geschreven hebt, en waarin ge mij om die betrekking vroegt, die ik te begeven heb; en ik had dan ook reeds het besluit genomen, dat gij haar hebben zoudt. Maar een jonkman die een arbeider voor vijf cents tracht te bedriegen, zou 's Rijks kas bestelen, als hij haar in handen kreeg. Ik heb u niet noodig. Goedenmorgen meneer!"

Geloof niet, dat er ooit een beter voorbeeld van eerlijkheid geweest is, dan dat door den Hertog van

Wellington geleverd werd. Hij trok met zijn leger de Fransche grens over, en het leger leed gebrek, en hij wist bijna niet, hoe hij er mede voort moest komen. Gelegenheid om te plunderen was er aan alle kanten in overvloed aanwezig; maar toch gaf hij ten strengste bevel, dat niemand een hand mocht uitsteken om iets te plunderen. In die dagen schreef hij deze merkwaardige woorden naar huis: „Wij zitten tot over de ooren in de schulden, en ik durf bijna mijn huis niet uit, om de vele schuldeischers, die ik overal op straat ontmoet en die mij om betaling van het hun toekomende geld aanspreken." En toch — in diezelfde dagen kwamen de Fransche boeren hem hunne gelden en voorwerpen van waarde brengen, om ze voor hen te bewaren. Een beroemd schrijver getuigt van deze treffende tegenstelling: „Er is geen grootscher of nobeler origineel aan te wijzen, dan deze bekentenis. Deze oude soldaat, na een dertigjarigen diensttijd, deze ijzervreter en altijd zegevierende veldheer, vertoevend in een vijandelijk land aan de spits van een reusachtig leger, is . . . bang voor zijne schuldeischers! Dit is een soort van vrees, die veroveraars en annexeerders nog maar zelden gekweld heeft; en ik betwijfel of de geschiedboeken der tegenwoordige oorlogen wel iets opleveren, dat met dien verheven eenvoud vergeleken kan worden."

O, is het niet hoog tijd, dat wij de *Evangeliemoraal* onmiddellijk naast het Evangelie-geloof prediken? De heer Froude, de beroemde Engelsche historicus, heeft omtrent zijn eigen land deze merk-

waardige woorden geschreven: „Van het groote huis in de stad Londen tot het kleine dorpswinkeltje, is het handelsleven van Engeland geheel doortrokken met valschheid en bedrog. Zóó diep is het doorgedrongen, dat een strikt eerlijk koopman het bijna niet tegen dat soort van concurrentie kan uithouden. Gij kunt er niet langer op vertrouwen, dat een door u gekocht artikel werkelijk is wat het beweert te zijn. Wij zijn aan alle kanten omringd door valsche gewichten, valsche maten, oplichterij en gezwendel. En toch hebben de bedienaren van den godsdienst dit alles met volslagen onverschilligheid zien aankomen en toenemen. Vele honderden predikatiën heb ik in Engeland gehoord: over de goddelijke zending der geestelijkheid, over de bisschoppen, over de rechtvaardigmaking, over het leerstuk der goede werken, over de letterlijke ingeving, over de kracht der sacramenten, — maar gedurende al die dertig wonderbare jaren heb ik, voor zoo ver ik mij kan herinneren, nooit een preek gehoord over de maatschappelijke eerlijkheid!"

Dat is nu misschien een overdreven beschrijving van den staat van zaken in Engeland; maar toch ben ik er volkomen zeker van, dat het in alle landen der aarde hoog noodig voor ons is, de Evangelie-moraal onmiddellijk naast het Evangelie-geloof te prediken.

Mijn hoorder, wat gaat gij doen met het valsche document, dat gij daar in uw zak hebt? Mijn andere hoorder, hoe maakt gij het tegenwoordig, met dat goddelooze stelsel, dat gij thans in toepassing

brengt? Is dat een „kaartje naar de hel", dat ik daar uit uw zak zie steken? Waarom, o jonkman! hebt gij u gisterenavond beziggehouden met pogingen om de handteekening van uw patroon na te maken? En waar zijt gij in den afgeloopen nacht geweest? Zijn uwe gewoonten en uwe levenswijze nog even goed, als toen gij uws vaders huis verliet? Gij hebt misschien geloovige ouders en grootouders gehad, en er zijn te veel gebeden voor u opgezonden, dan dat ge nu overboord zoudt gaan. Dr. Livingstone, de beroemde reiziger door Afrika, was een afstammeling van de Schotsche Hooglanders; en hij verhaalt ergens, dat een zijner voorouders, een van die Hooglanders, op zekeren dag al de leden van zijn huisgezin om zich heen riep. De Hooglander was stervende; hij had zijne zonen rondom zijn doodsbed. „Welnu, jongens," zeide hij, „ik heb de geschiedenis van ons geslacht doorgezien zoo ver als ik kon teruggaan, en in onze geheele familie heb ik nooit één oneerlijk man gevonden, en daarom wensch ik u terdege onder het oog te brengen, dat gij goed bloed erft. Gij hebt geen verontschuldiging wanneer gij kwaad doet. Jongens! weest eerlijk!"

O, mijne vrienden, weest eerlijk tegenover God, weest eerlijk tegenover uwe medemenschen, weest eerlijk tegenover uwe ziel! Als er zich hier van dezulken mochten bevinden, die afgedwaald zijn, — o, komt dan nu terug, komt naar huis, komt nú, allen, geen enkele uitgezonderd in heel deze groote vergadering, komt tot het Koninkrijk Gods! Komt

terug op den rechten weg! De deur der genade staat wijd open, en het eindeloos ruime hart Gods is vol ontferming en mededoogen. Komt weer thuis! O, ik zou meer dan voldaan zijn, indien ik dezen morgen den een of anderen jonkman mocht redden: dezen of genen jonkman, die ver weg is afgedoold, en gaarne terug zou willen komen!

Ik ben blijde, dat iemand die gebeurtenis uit de maand Augustus 1881 op muziek gezet heeft, toen een jong meisje een geheelen spoortrein vol passagiers van den dood redde. Sommigen uwer zullen zich nog wel herinneren, dat in dat jaar, in een stormachtigen nacht, een orkaan uit het Westen een gedeelte van een spoorwegbrug wegsloeg. Er kwam een goederentrein aanrijden, die reddeloos in zijn verderf liep; de machinist, de stoker en de conducteur kwamen er bij om. Een meisje bevond zich op dat oogenblik in haars vaders huisje, dichtbij het tooneel der ramp. Zij hoorde den slag van den neerploffenden goederentrein, en zij wist dat er binnen weinige minuten een sneltrein vol passagiers langs denzelfden weg zou naderen. Zij stak een lantaarn aan, en klauterde langs een der balken van de gebroken brug naar het gedeelte, dat nog was blijven staan, en uit blokwerk bestond, — en dien overtocht begon zij te midden van de donderslagen en de bliksemstralen van den storm, en het gebulder van den stroom beneden haar in de diepte. Eén misstap, — en het zou haar dood geweest zijn. En te midden van heel die vreeselijke omgeving ging haar lantaarn uit.

Nu eens kruipend en dan weer loopend over de glibberige rails, en over het blokwerk, kwam zij aan den anderen kant der rivier. Zij wilde naar het telegraafkantoor trachten te gaan, waar de sneltrein niet stilhield, opdat de waarschuwing tegen het gevaar getelegrafeerd kon worden naar het station, waar de trein wél stil zou houden. De trein zou binnen weinige minuten komen. Zij was nog een mijl van het telegraafkantoor verwijderd, maar gelukkig was de trein laat. Met opengereten en bloedende voeten vloog zij als de wind voorwaarts. Toen zij eindelijk het telegraafkantoor binnenholde, hijgend, bevend, bijna stervend van afgematheid en uitputting, had zij nog slechts kracht genoeg om luidkeels te roepen: „De brug is weg!" waarna zij bewusteloos neerviel en ternauwernood weer kon bijgebracht worden. De tijding der ramp werd van dat station onmiddellijk naar het volgende station gezonden, en de trein hield stil, en dien nacht redde het moedige meisje het leven van honderden passagiers, en behoedde zij menig huisgezin tegen smart en rouwe.

Maar elke straat is een baan, en elke vorm van werkzaamheden is een baan, en elke dag is een baan, en elke nacht is een baan, en ontelbare menigten komen onder de drijfkracht der verzoeking aansnellen, en hollen voort naar bulderende en ijzingwekkende gevaren. God helpe ons om uit te gaan en den trein tegen te houden! Laat ons een of ander signaal doen hooren. Laat ons de een of andere waarschuwing geven. Bij den troon Gods

bezweer ik u: laat ons eenigen invloed oefenen om dat voorthollen naar de diepte tegen te houden. Redt ze! Behoedt ze! Behoedt ze! De brug is weggeslagen, de afgrond is diep, en de bliksemschichten van den Heer onzen God doen heel den nacht der zonde gloeien van deze waarschuwing: *„Een man, die, dikwijls bestraft zijnde, den nek verhardt, zal schielijk verbroken worden, zoodat er geen genezen aan zij!"* — AMEN.

XXXVII.

SAMGARS OSSENSTOK.

Na hem nu was Samgar, een zoon van Anath; die sloeg de Filistijnen, zeshonderd man, met een ossenstok: alzoo verloste hij ook Israël.

RICHTEREN III : 31.

Op zekeren dag toen Samgar, de landbouwer, aan 't ploegen was met een juk ossen, werd zijn goedhartig bevelend en aanzettend „hort!-hu!-hort!-hu!" plotseling veranderd in een oorlogskreet. De Filistijnen, altijd gereed om angst en onrust te verwekken, komen aanrukken met zwaard en spies. Samgar, de ploegende landman, heeft geen zwaard, en zou waarschijnlijk niet geweten hebben, hoe hij het moest hanteeren, ook al had hij er een bezeten. Maar vechten moest hij, òf bezwijken onder de slagen der Filistijnen. Hij had een ossenstok: een wapen dat gebezigd werd om het luie span trekdieren tot meerder spoed en inspanning aan te sporen; een wapen van omstreeks acht voet lengte, met een scherpe ijzeren punt aan het eene einde, om de beesten te prikkelen, en een breeden ijzeren beitel

of schoffel aan het andere einde, waarmee de klompen aarde van de ploegschaar werden afgeschraapt. En dus, — met niets anders dan die ijzeren punt aan het eene einde van den ossenstok, en dien ijzeren krabber aan het andere einde, was het niet zulk een wapen, als men wel gaarne had willen gebruiken in den strijd tegen de voortreffelijk toegeruste Filistijnen. Maar God hielp den landman; en de ossen voor het oogenblik aan hun lot overlatend, trok hij tegen de overweldigers van zijn huis en haard op.

Sommige Schriftverklaarders, die het wat gemakkelijker voor Samgar willen maken, opperen de veronderstelling, dat hij wellicht een geheel regiment boeren ten strijde aanvoerde, zoodat zijn ossenstok slechts één onder vele andere ossenstokken geweest zou zijn. Maar de Heer heeft niemand onzer noodig om de Heilige Schrift te helpen aanvullen; en Samgar, met den Heer aan zijne zijde, was machtiger dan zeshonderd Filistijnen, met den Heer tégen hen.

De strijd nam een aanvang. Samgar, wiens spieren gestaald waren door de versterkende buitenlucht en door den arbeid van het ploegen en maaien en dorschen, maakt gebruik van het éénige wapen, dat hij bij de hand heeft, Hij zwaait den ossenstok op en neer, en naar rechts en links, — nu eens stekend met den ijzeren prikkel aan het eene einde van den stok, en dan weer stootend met den ijzeren krabber aan het andere einde, om straks weer het werktuig in zijn volle zwaarte op de hoofden der vijanden te laten neerkomen. Er ontstaat

eene paniek onder de Filistijnen, die waanzinnig worden van vrees en schrik; en de bovennatuurlijke krachten werken mede, en een slag, die in andere omstandigheden niemand neergeveld of gedood zou hebben, deed nú het slachtoffer levenloos ter aarde storten, zoodat — toen Samgar later over het slagveld rondging — hij daar kon tellen: éénhonderd dooden, tweehonderd dooden, driehonderd dooden, vierhonderd dooden, vijfhonderd dooden, zeshonderd dooden; en al dat werk gedaan door een ossenstok met een ijzeren prikkel aan het eene einde en een ijzeren krabber aan het andere einde! De roemvolle mare van dit stoute stuk, door dezen landman volbracht met zulk een vreemdsoortig oorlogswapen, werd wijd en zijd ruchtbaar en maakte hem tot den held van den dag, zoodat hij weldra tot de hoogste plaats van gezag en eere verheven werd, en als de derde van Israëls machtige richteren heerschte. En zoo ziet gij, dat de Romeinsche Consul Cincinnatus niet de eerste en de éénige landbouwer was, die van den ploeg tot den troon werd verheven.

Om welke reden werd deze weergâlooze en ongeevenaarde overwinning van een boerenossenstok geboekstaafd in dezen Bijbel, waarin geen ruimte afgestaan kon worden voor onbelangrijke en beuzelachtige dingen?

Dit geschiedde, in de allereerste plaats, tot onderwijzing van u, en tot onderwijzing van mij, en tot onderwijzing van alle toekomende eeuwen: dat wij — in den strijd voor God en tegen de zonde —

het beste gebruik behooren te maken van het wapen, dat wij op een gegeven oogenblik bij de hand hebben. Waarom wachtte Samgar niet totdat hij een krijgsros kon bestijgen, een fieren hengst met een sierlijk gewelfden nek, en met een veelkleurig schabrak over den rug, en met neusgaten die reeds uit de verte de strijdlucht opsnuiven? — of totdat hij zich van een volledige wapenrusting kon voorzien, om daarin ten oorlog te trekken? of totdat hij een regiment kon afexcerceeren, en — na zijne manschappen in slagorde geschaard te hebben — hun bevel kan geven om ten strijde te trekken? Doch dáárop te wachten, zou gelijk gestaan hebben met een nederlaag en vernietiging! En daarom neemt hij het beste wapen, dat hij op 't oogenblik in handen kon krijgen, en dat is een ossenstok. Wij worden geroepen tot den strijd voor het recht, en tegen het kwade; en velen onzer hebben nu juist niet dát soort van wapen, dat wij boven alle andere zouden verkiezen. 't Is misschien niet het zwaard der logische argumenten. 't Is misschien niet de spies van het scherpe, vlijmende vernuft. 't Is misschien niet de stormram der openlijke beschuldiging. Maar er is toch wel iets dat wij doen kunnen, en er zijn toch wel eenige krachten waarvan wij ons kunnen bedienen.

Wacht niet op hetgeen gij niet bezit, maar gebruik wat gij hebt! Misschien kunt gij niet beschikken over welsprekendheid, maar hebt gij wel een glimlach. Welnu, een aanmoedigend glimlachje heeft een omkeer gebracht in het gedrag van tienduizen-

den zwervelingen, en hen tot God terug doen keeren. Gij zijt niet in staat om met onweerstaanbare overredingskracht het woord te voeren, maar gij kunt wel een voorbeeld geven, — en een goed voorbeeld heeft meer zielen gered, dan gij in een jaar zoudt kunnen tellen, ook al teldet gij dag en nacht door. Gij kunt missschien geen vijftig duizend gulden geven, maar gij kunt toch zeker wel zooveel geven als de weduwe uit het Evangelieverhaal, wier twee penningskens, de kleinste geldstukjes der Hebreeers, in zulk een gemoedsstemming werden gegeven, dat zij deze gift beroemder hebben gemaakt dan al de contributiën en de legaten, waarmede al de hospitalen en universiteiten der Christenheid uit alle eeuwen bedacht zijn geworden.

Gij beschikt misschien slechts over een zeer beperkten woordenschat, maar gij kunt toch wel „Ja!" of „Neen!" zeggen, — en een standvastig „Ja!" of een nadrukkelijk „Neen!" heeft de eeuwen met zijn invloed ten goede doordrongen, en zal ze er tot in alle eeuwigheid meê blijven doordringen. Gij hebt misschien niet den moed om voor eene groote vergadering op te treden; maar gij kunt toch wèl aan een Zondagsschoolklasse van twee leerlingen — een jongen en een meisje — vertellen hoe men tot Jezus kan komen, en één hunner zal misschien een man worden als William Carrey, de Engelsche schoenmaker-zendeling, en een invloed van zich doen uitgaan, die Indië uit de kluisters van het heidendom zal verlossen, — en de andere een vrouw als Florence Nightingale, de koningin der diaconessen,

en haar reddend en troostend licht doen stralen op de slagvelden vol gewonden en stervenden!

Gij zijt misschien niet in staat om een Armstrong-kanon te laden; gij zijt misschien niet in staat om met een bom of granaat te mikken; gij zijt misschien niet in staat om een glinsterend musket te schouderen; maar bedien u dan van iets anders, dat gij wèl hanteeren kunt. Beproef het eens met een smidshamer, of een koopmans-ellestok, of een metselaarstroffel, of een timmermans-teekening, of een werkmeids-bezem, of een boeren-ossenstok. Eén van de verrassingen des hemels zal zijn, dat er hier op aarde zulke grootsche dingen zijn tot stand gebracht met zulke eenvoudige middelen! Matthias Joyce, een eenvoudig man, werd een groot apostel der rechtvaardigheid, niet doordat hij John Wesley had hooren prediken, maar doordat hij John Wesley op de trappen van den preekstoel een klein kind een kus had zien geven.

En ten andere doet mijn tekstwoord ons de gedachte aan de hand, dat wij — bij het bepeinzen der vooruitzichten onzer pogingen op godsdienstig gebied — óók rekening moeten houden met *de almacht, en de alwetendheid, en de alomtegenwoordigheid, en al de andere eigenschappen Gods.* Wien ziet gij daar op dat beploegde veld van mijn tekst? Een der toehoorders zegt: „Ik zie Samgar." Een ander toehoorder zegt: „Ik zie zeshonderd Filistijnen." Mijne hoorders, gij hebt geen oog gehad voor de voornaamste Persoonlijkheid op dat slagveld van dien beploegden grond. Ik zie óók Samgar, en ik

zie óók de zeshonderd Filistijnen; maar méér dan die allen, en machtiger dan die allen, en indrukwekkender dan die allen: ik zie *God*! Samgar alleen met zijn ongeoefenden arm, hoe gespierd ook, en met dat eenvoudige werktuig, dat uitsluitend voor het bedrijf van den landbouwer was gemaakt, en nooit tot oorlogswapen bestemd werd, kon zulk eene overwinning niet behaald hebben. Dat deed de Almacht boven, en beneden, en achter, en aan de punt van dien ossenstok. Vóór en aleer de strijd was afgeloopen, begreep de ploeger dit, en al de zeshonderd Filistijnen begrepen het óók, en allen die later het slagveld bezochten, waardeerden het.

Ik ben verlangend om de geschiedenis in den hemel te hooren, want hier op aarde kan zij nooit in hare volle waarheid verteld worden — misschien zal er eens een bepaalde dag worden afgezonderd voor het verhaal, terwijl heel de hemel aandachtig toeluistert: — de geschiedenis van de wijze waarop God de eenvoudige en nederige hulpmiddelen gezegend heeft. Wanneer de menschen zeggen, dat de misdaad zal triomfeeren, en dat de wereld nooit bekeerd zal worden, wegens de schijnbare ongeschiktheid en ontoereikendheid der daartoe gebezigde middelen, dan tellen zij de zeshonderd gewapende Filistijnen aan de eene zijde, en Samgar, den landbouwer, met zijne vreemdsoortige uitrusting, aan de andere zijde, — zonder te beseffen, dat de strijdwagenen Gods zijn twintigduizend, en dat al de hemelen, al de cherubims, al de serafijnen, al de aartsengelen, al de goddelijke geesten, zich ge-

schaard hebben aan wat anders de zwakke zijde zou zijn.

Napoleon, die eens gezegd moet hebben: „God staat altijd aan den kant der sterkste bataillons," leefde lang genoeg om zijne dwaling te bemerken; want bij Waterloo wonnen de honderdzestig kanonnen der Engelschen het van de tweehonderd vijftig kanonnen der Franschen. God is aan de zijde van het recht; en één man die het recht aan zijne zijde heeft, zal ten slotte sterker blijken te zijn, dan zeshonderd man der partij van het onrecht. Bega toch niet — bij al uwe ramingen van allerlei soorten van Christelijke werkzaamheden — de elken dag begane vergissing: namelijk den Heer des Heelals buiten rekening te laten!

Ook doet mijn onderwerp de gedachte bij ons opkomen, *dat het in den dienst van den Heer onzen God het beste is, zulke wapenen te gebruiken, die in 't bijzonder voor ons geschikt zijn.* Samgar was, gelijk velen onzer, op een boerderij grootgebracht. Hij wist letterlijk niets af van werpspiesen, en schilden, en helmen, en borstharnassen, en metalen kniestukken, en catapulten, en ballistra's, en stalen seizen, die aan de assen der strijdwagens zijn bevestigd. Maar hij was vertrouwd met den vlegel van den dorschvloer, en hij wist hoe hij daarmee slaan moest; en met de bijl der bosschen, en hij wist hoe hij daarmee hakken moest; en met den ossenstok van den ploeger, en hij wist hoe hij daarmee steken en stooten moest. En daarom zal het ook voor u en mij het beste zijn, dat wij ons van die middelen bedie-

nen, waarmee wij het best kunnen omgaan: van die wapenen, waarmee wij de krachtigste uitwerking te weeg kunnen brengen. Sommigen zullen in den dienst des Heeren het best terecht kunnen met de pen; sommigen met de stem; sommigen met een voor de vuist uitgesproken rede, want zij hebben heel den woordenschat hunner moedertaal halverwege tusschen hun brein en hun tong; en anderen zullen het best voortkomen met het manuscript voor hen uitgespreid. Sommigen zullen God dienen door middel van den ploeg, om tarwe en boekweit te verbouwen, en van hetgeen zij verkoopen mildelijk gevende aan de Kerken en de Zending; sommigen als kooplieden, en van al hunne winsten zullen zij een tiende voor den Heer afzonderen; sommigen als geneesheeren, voorschriften gevend tot bestrijding van de ziekten en de kwalen dezer wereld; en sommigen als advokaten, de onschuld verdedigend en rechten verkrijgend, die anders niet erkend zouden zijn; en sommigen als zeelieden, om de oceanen te helpen overbruggen voor de Zending; en sommigen als onderwijzers en predikanten.

De komst van het Koninkrijk Gods op aarde wordt jammerlijk vertraagd door zoovelen onzer, die rusteloos pogingen in 't werk stellen om te doen wat wij niet doen kúnnen: reikhalzend smachtend naar een slagzwaard, of een hartsvanger, of een bajonnet, of een degen, of een achterlader, of een Maximkanon, — terwijl wij ons tevreden behoorden te stellen met onzen ossenstok. Ik dank er God voor, dat er tienduizenden Christenen zijn, van wie gij

nog nooit gehoord hebt, en ook nooit zult hooren, totdat gij hen op de hooge eereplaatsen des hemels ziet, die thans hier beneden, op hunne stille en kalme wijze, in de huizen, en op de scholen, en in bidstonden, en aan ziekbedden, en in donkere stegen en sloppen, het reddende woord spreken en de reddende daad verrichten, — zoodat de hoeveelheid van het door hen gedane werk de stoutste berekeningen nog te boven gaat!

Bij de groote revue des hemels, wanneer de regimenten voorbij den Heer der heirscharen henentrekken, zullen er geheele regimenten zijn van ziekenverpleegsters, en van Zondagsschool-onderwijzers en onderwijzeressen, en van tractaatverspreiders, en van stille, bescheiden arbeiders, voor wie, als zij voorbijkomen, de koningen en koninginnen Gods luisterrijke kransen zullen opheffen, en zich met eerbied en erkentelijkheid zullen neerbuigen. Het grootste gedeelte van den Christelijken arbeid voor de redding en zaliging der wereld zal verricht worden door lieden van één talent, en van twee talenten; terwijl de mannen en vrouwen van tien talenten zich heel in de hoogte ophouden, in de sterrenkundige observatoriums, waar zij andere werelden bespieden en bestudeeren, ofschoon zij weinig of niets uitvoeren voor de verlossing van déze wereld; of zij zweven rond in den ijlen dampkring der „Hoogere Critiek," waar zij alle mogelijke moeite doen om uit te vinden, dat Mozes den Pentateuch niet geschreven heeft, of te bewijzen dat het keelgat van den walvisch niet groot genoeg was om den prediker in te

zwelgen, die weigerde naar Ninevé te gaan, — en den Almachtige rekenschap vragend van sommige onverklaarbare dingen, die zij in de Heilige Schrift hebben aangetroffen. Op den jongsten dag zal het aan 't licht komen, dat de Krupp-kanonnen lang zooveel niet gedaan hebben om deze wereld voor God te veroveren, als de ossenstokken.

Jaren geleden bracht ik een zomer door in de Adirondacks, een woeste bergstreek in het Noorden van den Amerikaanschen Staat New-York, toen mijn welgestelde vriend, die een groot liefhebber van jagen en visschen was, tot mij zeide: „Ik zelf heb dit jaar geen plan om naar de Adirondacks te gaan, dus kunt gij van mijn jachtgereedschap gebruik maken, ik zal het er ten uwen behoeve heen zenden." En het was er dan ook werkelijk, toen ik in de Adirondacks kwam: een prachtige uitrusting, die vele honderden dollars gekost had, een zeldzaam mooie tent, allerlei kunstige vischwerktuigen, allerlei soorten en vormen van geweren, het een al keuriger dan het andere, en snoeren, en weitasschen, en aas, en fakkels, en provisiemandjes, en nog een massa andere dingen, waarvan ik zelfs de bestemming niet kon vermoeden. En mijn edelaaardige vriend had zelfs een schriftelijke opdracht gezonden aan mannen, die mij zouden vergezellen in de bosschen, om de door mij geschoten herten en gevangen forellen naar huis te dragen. Als de bergen het toen hadden kunnen zien en begrijpen, zou er een panische schrik ontstaan zijn onder al de gehoornde en gevinde dieren in dien ganschen omtrek....

Maar ach! ik ben geen jager, en geen enkelen huppelenden reebok geen ronddartelend vischje deed ik eenig leed. Doch er waren daar in dien tijd jagers, die niets anders bij zich hadden dan een eenvoudig geweer, en een mat om op te slapen, en een klos vischtouw, en een doos met lood en kruit, en wat aas, — die altijd en immer thuiskwamen met zooveel gevangenen uit de bosschen en de stroomen, als zij zelf en twee of drie helpers konden dragen.

En nu vrees ik, dat vele Christelijke arbeiders, die in het bezit zijn van een buitengewoon wetenschappelijke, en theologische, en ambtelijke uitrusting, en van een zeldzaam welvoorzien wapenrek, voldoende — zoudt gij denken — om een geheele stad of een geheele natie voor God te veroveren, op den Dag des Oordeels niet veel anders te vertoonen zullen hebben dan hun mooie pakje en gereedschappen; terwijl sommigen, die geene andere hulpmiddelen hadden, dan die zij zich door het gebed en door hunne toewijding verwierven, met de door hen naar den oever van het eeuwig heil gebrachte zielen zullen bewijzen, dat zij buitengewoon voorspoedig zijn geweest als visschers van menschen, en in het medenemen van velen, die — gelijk het hert — schreeuwden naar de waterstroomen.

Waarom koos David den slinger, toen hij tegen Goliath optrok en Goliath tegen hem? Op het veld grootgebracht, gelijk alle andere herdersjongens, wist hij goed met een slinger om te gaan. Eerst werd hem Sauls wapenrusting aangetrokken, maar het harnas van den kolossus was te zwaar voor

den herdersknaap. De helm zat hem als een domper over het hoofd, en daarom zeide David: „*Ik kan in deze niet gaan, want ik heb het niet verzocht!*" En de eerste verstandige daad van David nadat hij Sauls wapenrusting had aangetrokken, was dat hij haar weer uittrok. Daarna leverde de beek Ella, wel ker bedding droog was, toen ik haar zag, en uit één groote massa keien bestond, de „vijf gladde steenen uit de beek," waarmede Goliath werd neergeveld. Of het een jongensslinger is, als van David, of een gebroken waterkruik, als van Gideon, of een ossenstok, als van Samgar, — neem ter hand wat gij kunt hanteeren, en vraag God om Zijne hulp, en geene macht op de aarde of in de hel kan het dan tegen u uithouden.

En trek dan op, ik beveel het u, tegen de Filistijnen! Wij moeten erkennen, dat de kans tegen ons is: zeshonderd tegen één. Uit finantieel oogpunt: de gelden die gewijd worden aan wereldzin en zonde en verkwisting, vergeleken met de gelden die gewijd worden aan heiligheid en deugd — zeshonderd tegen één. De huizen die opengesteld zijn voor de ondeugd en de liederlijkheid en het verderf, vergeleken met de huizen die voor het goede bestemd zijn, — zeshonderd tegen één. Van de stapels nieuwsbladen, die dagelijks wijd en zijd verspreid worden, staan de verderflijke tot de verheffende als zeshonderd tot één. De inrichtingen om de wereld slechter te maken, vergeleken met de inrichtingen om de wereld beter te maken, — zeshonderd tegen één. Maar Mozes zingt in zijn lied;

„Hoe zou een eenige duizend jagen, en twee tienduizend doen vluchten?" en in mijn tekst behaalt een ossenstok de overwinning op zeshonderd opgeheven strijdbijlen; en de dag van de verovering des heelals zal eenmaal komen, of de Bijbel moest een verzinsel wezen. Mét ons, of zónder ons, — het werk zál gedaan worden! O, komt dan en schaart u hier of daar in de gelederen, gewapend op de eene of andere wijze: gij met een naald, gij met eene pen, gij met een goed boek, gij met een stuk brood voor den hongerige, gij met een flesch medicijnen voor den zieke, gij met een paar schoenen voor den barrevoetsgaande, gij met een woord van aanmoediging voor den jonkman, die zijn best doet om terug te keeren van den slechten weg, gij met de verkondiging, op wat wijze of manier dan ook, van dien Jezus, die op aarde is gekomen om de ergste wonden te genezen, en de zwartste zonden te vergeven, en ook den verst afgedwaalde naar het Vaderhuis terug te brengen. Ik roep u toe, wat de nachtwakers in Londen bij het vallen van den avond plachten toe te roepen aan de huisvaders, vóór de dagen der straatlantaarns waren aangebroken: „Hangt uw licht uit! Hangt uw licht uit?" — AMEN.

XXXVIII.

DOOR GOD GETROOST.

En God zal alle tranen van hunne oogen afwisschen.

OPENBARING VII : 17.

Terwijl ik ergens in 't Westen van Amerika dwars over een prairie reed, waar de wilde bloemen tot aan de assen der rijtuigwielen reikten, doch waar ook heinde en verre geen beschuttend dak te zien was, brak er plotseling eene stortbui los; en terwijl de regen bij stroomen neerviel, scheen de zon zoo vroolijk, als ik haar ooit heb zien schijnen. En ik dacht: Welk een prachtig schouwspel is dat! En zoo zijn de tranen uit den Bijbel ook geen middernachtelijke storm, maar regen op de bebloemde weilanden in Gods lieflijken, gouden zonneschijn. Gij herinnert u die flesch, waarop David als etiquet schreef, dat zij tranen bevatte, *) en gij denkt aan Maria's tranen, en aan Paulus' tranen, en aan Christus' tranen, en aan den oogst van gejuich, die er ontspruiten zal na het zaaien van tranen. God mengt ze. God strooit ze rond. God wijst hun de

*) „TALMAGE'S PREEKEN", No. XV.

plekken, waar zij moeten nedervallen. God doet ze verdampen. Zij worden allen geteld, en er wordt zoowel aanteekening gehouden van het oogenblik waarop zij geboren werden, als van de plaats hunner graven.

De tranen van slechte menschen worden niet bijgehouden. Ik spreek over de tranen van Gods kinderen. Helaas! zij vallen ten allen tijde. Des zomers hoort gij somtijds het rommelen van den donder, en ziet gij, dat er mijlen verder een storm woedt; maar gij bemerkt uit het drijven der wolken, dat hij niet in uwe onmiddellijke nabijheid zal komen. En zoo, ofschoon het misschien aan alle kanten helder en zonnig rondom u is, valt er altijd hier of daar een stortbui van angsten en zorgen. TRANEN! TRANEN!

Maar waartoe dienen ze eigenlijk? Waarom worden zij niet vervangen door gelach? Waarom is deze wereld niet gemaakt tot een oord, waar alle menschen gezond zijn en ten eeuwigen dage onbekend blijven met pijn en smarten? Wat is het nut van een Noordwester storm, terwijl wij een bestendig zuidoostelijk koeltje konden hebben? Waarom kunnen, wanneer een huisgezin eenmaal bijeengebracht is, de leden van dat huisgezin niet allen bijeen blijven? Of indien zij overgeplant moeten worden, om naar een ander tehuis over te gaan, waarom kunnen zij dan niet allen levend blijven, zoodat de familie-kroniek wel van huwelijken en geboorten verhaalt, maar niet van sterfgevallen? Waarom volgen de oogsten elkaar niet op zonder

vermoeienden arbeid? Waartoe het harde kussen, de harde korst, de harde strijd? Het valt gemakkelijk genoeg, de bestemming te verklaren van een glimlach, of van een succes, of van een gelukwensch; maar kom nu hier, en breng al uwe woordenboeken mede, en al uwe wijsgeerige werken, en al uwe godsdienstige litteratuur, en help mij de beteekenis verklaren van een traan. Een scheikundige zal u zeggen, dat een traan bestaat uit zout en kalk en andere samenstellende deelen; maar hij heeft geen oog voor de voornaamste ingrediënten: de wrange droesem van een verzuurd leven, de venijnige steek eener bittere herinnering, de stukken en brokken van een gebroken hart. Ik zal u zeggen wat een traan is: *het is een oplossing van zielsangst.* En luistert nu toe, terwijl ik tot u spreek over het nut der zorgen.

Het doel der zorgen is allereerst, deze wereld niet al te aantrekkelijk te maken. Er moest iets gedaan worden om ons bereidwillig te maken, dit leven af te leggen. Als het niet om de zorgen was, zou deze wereld een vrij goede hemel voor mij wezen. Gij en ik zouden er wel idée in hebben, voor dit leven een huurceel te teekenen voor een honderd millioen jaren, als er maar geen zorgen waren. Als deze aarde overal voorzien was van zachte kussens en mollige bekleedsels en gebeeldhouwde zuilen en blinkende kandelaars, alles even rijk en kostbaar, dan zou geene beschrijving van andere werelden ons in verrukking kunnen brengen.

Wij zouden zeggen: „Laat mij liever met rust!

Als gij zoo gaarne wilt sterven, en uw lichaam laten ontbinden tot stof, en uwe ziel op een hemelsch avontuur laten uitgaan, dan kunt gij het mijnentwege doen; maar voor mij is deze wereld goed genoeg!" Gij zoudt evengoed tot iemand kunnen gaan, die zoo pas het Louvre te Parijs is binnengetreden, en hem zeggen, dat hij zich zoo spoedig mogelijk naar de museums van schilderijen in Venetië of in Florence moet begeven. „Waarom?" zou hij vragen, „om welke reden zou ik daarheen gaan? Er zijn hier Rembrandts en Rubensen en Raphaëls, die ik nog niet bezichtigd heb." Niemand wenscht uit deze wereld te gaan, of uit een huis, tenzij hij eene betere verblijfplaats kan krijgen. Ten einde dit verlangen om hier te blijven weg te nemen, moest God op de eene of andere wijze een afkeer van onze omgeving doen ontstaan. Hoe zou Hij dat doen? Hij kan niet gedoogen, het gelaat van zijn horizont te misvormen, of een vurig paneel van den zonsondergang af te rukken, of een zaadlob aan de waterlelie te ontnemen, of den doordringenden geur uit de resida te verbannen, of het gewaad van den morgenstond door het slijk te sleuren. Gij kunt niet verwachten, dat een Christopher Wien zijn eigen St. Paul's kathedraal zal omver halen, dat een Michael Angelo zijn eigen „Laatste Oordeel" zal uitwisschen, of dat een Händel zijn „Israël in Egypte" door wanklanken zal bederven; en zoo kunt gij ook niet verwachten, dat God den bouw en de muziek Zijner eigene wereld zal verstoren. Maar hoe moeten wij dan bereidwillig gemaakt

worden om te vertrekken? En hier treden nu de zorgen op.

Nadat iemand een groote menigte zorgen gehad heeft, zegt hij: „Welnu, ik ben bereid om heen te gaan. Als er hier of daar een huis is, waarvan het dak niet lekt, dan zou ik daar gaarne in willen gaan wonen. Als er ergens een dampkring bestaat, die de longen niet pijnlijk aandoet, dan zou ik dien wel willen gaan inademen. Als er ergens een maatschappelijke samenleving te vinden is, waarin niet gebabbeld en gelasterd wordt, dan zou ik daarin wel willen gaan leven. Als er hier of daar een huiselijke kring mocht zijn, waarin ik mijn verloren vrienden kan wedervinden, dan zou ik daar gaarne heen willen gaan." Vroeger las hij meestal het eerste gedeelte van den Bijbel, — nu leest hij meestal het laatste gedeelte. Waarom heeft hij Genesis met de Openbaring verwisseld? Och, vroeger was hij voornamelijk nieuwsgierig om te weten, hoe deze wereld gemaakt is, en om met al de bijzonderheden van hare geologische samenstelling bekend te worden. Thans is hij voornamelijk verlangend om te weten, hoe de toekomende wereld is gemaakt, en hoe zij er uitziet, en wie daar komen, en hoe zij gekleed zijn. Hij leest nu tienmaal in de Openbaring, tegen éénmaal in Genesis. Het oude geschiedverhaal: *„In het begin schiep God den hemel en de aarde"*, maakt nu niet half zooveel indruk meer op hem, als dat andere geschiedverhaal: *„Ik zag een nieuwen hemel en een nieuwe aarde."* De hand van den ouden man beeft, als hij deze bladzijde der Openbaring opslaat,

en hij moet zijn zakdoek uithalen, om zijn bril af te vegen. Dat Boek der Openbaring is hem nu eene beschrijving van het land, waarheen hij weldra verhuizen zal; het land waarin zijn erfdeel reeds is afgebakend, en zijn plantsoen is aangelegd, en zijne woning is gebouwd.

En tóch zijn er hier op aarde menschen, voor wie deze wereld heerlijker is dan de hemel. Wel, goede zielen! ik zal er u niet hard over vallen. Het is natuurlijk. Maar over eenigen tijd zult gij wel bereid zijn om heen te gaan. Niet voordat Job uitgeput was onder de slagen en de verliezen, die hem getroffen hadden, wenschte hij God te zien. Niet voordat de verloren zoon walgde van het leven te midden der zwijnen, werd hij begeerig om naar het huis zijns vaders terug te keeren. De bestemming der zorgen is: deze wereld minder waard en de hemel meer waard te maken.

Het doel der zorgen is voorts, ons onze afhankelijkheid van God te doen gevoelen. De menschen denken, dat zij alles kunnen doen, totdat God hun laat zien, dat zij volstrekt niets kunnen doen. Wij ontwerpen groote plannen, en wij zouden ze gaarne ten uitvoer willen brengen. Zij zien er zoo grootsch uit. Maar God komt, en velt ons neder. Toen Promotheus door zijn vijand werd aangevallen en de lans hem trof, opende zij een groot gezwel, dat hem met den dood bedreigd had, en werd hij weder gezond. En zoo is het ook de pijl der zorg, die groote gezwellen van hoogmoed en trots bij ons opent. Wij gevoelen nooit onze afhankelijkheid van

God, voordat wij in zorgen komen. Ik reed eens met mijn doehtertje langs den weg, toen zij mij verzocht of zij het paard eens mocht mennen. „Wel zeker, beste meid!" zeide ik. Ik stelde haar de leidsels ter hand, en bewonderde in stilte het gemak en de opgewektheid waarmede zij reed. Maar een poosje later kwamen wij een ander rijtuig tegen, en moesten wij dus uithalen. De weg was smal, en aan beide kanten bevond zich een steile helling. Nu gaf zij mij de teugels weer terug en zeide zij: „Ik geloof, dat het beter is, dat u zelf het paard stuurt." Zoo zijn wij allen kinderen; en op dezen weg des levens zouden wij zoo gaarne zelf willen rijden. Het geeft iemand zulk een voorkomen van meerderheid en macht. Het ziet er zoo grootsch uit. Maar na verloop van eenigen tijd stuiten wij op den een of anderen hinderpaal; en wij moeten uitwijken, en de weg is smal, en aan beide kanten is er een steile helling; en dán zijn wij gewillig en bereid, dat God de teugels neemt en Zelf stuurt. Ach, mijne vrienden, wij tuimelen zoo dikwijls omver, doordien wij niet spoedig genoeg de leidsels overgeven!

Nadat iemand door zorgen is overstelpt geworden, is het gebed bij hem een vasthouden van Gods arm en een schreiend roepen om hulp. Voor zoover ik mij herinneren kan, heb ik bij twee of drie gelegenheden bijzonder ernstige gebeden gehoord. Eens, in den sneltrein naar Cincinnati, die met een vaart van veertig mijlen in het uur reed, sprong de trein uit het spoor, op een plek waar wij in de nabijheid van een tachtig voet diepen afgrond waren; en dezelfde

lieden, die weinige minuten te voren nog hadden gevloekt en gelasterd tegen God, begonnen nu te trekken en te rukken aan de noodschel, en klommen op de leuningen der banken, en riepen luidkeels: „O God! bewaar ons!" Den anderen keer was het omstreeks 800 mijlen ver in volle zee, op een zinkend stoomschip, nadat de laatste reddingsboot aan splinters was geslagen, kleiner dan stukjes brandhout. Toen baden zij aan boord van dat schip. Waarom hoort gij de menschen, die de laatste oogenblikken van dezen of genen vriend verhalen, zoo dikwijls zeggen: „Hij deed het mooiste gebed, dat ik ooit gehoord heb?" Wat maakte het zoo mooi? De ernst van zoo'n gebed. O, ik verzeker u: de mensch meent het ernstig, wanneer zijne ontbloote en naakte ziel rondzwalkt op den peilloozen, stranddeloozen, bodemloozen oceaan der eeuwigheid!

Het is de nood, mijne vrienden, die ons onze afhankelijkheid van God doet gevoelen. Wij kennen onze eigen zwakheid of Gods kracht niet, voordat de laatste plank breekt. Het is iets laags en verachtelijks van ons, dat wij God eerst dàn vastgrijpen, wanneer wij niets anders meer hebben om ons aan vast te houden. Hoe! weet gij niet wie de Heer is? Hij is geen tyran, ver weg in een paleis gezeteld, waaruit Hij eens per jaar te voorschijn komt, voorafgegaan door herauten, die met hunne blanke zwaarden om zich heen slaan, ten einde ruim baan voor Hem te maken. Neen! Maar hij is een Vader, die gewillig en bereid is om, in antwoord op onze roepstem, ons bij te staan in álle

nooden en bezwaren dezes levens. Ik zal u eens zeggen, waaraan sommige mannen van zaken in uw midden mij doen denken. Een jonkman verlaat het ouderlijk huis, om zijn geluk te beproeven. Hij vertrekt met de toestemming en de zegenbede zijner moeder. Zij bezit groote rijkdommen; maar hij wil zijn eigen fortuin maken. Hij gaat ver weg; hij wordt ziek; hij raakt al zijn geld kwijt. Hij ontbiedt den eigenaar van het hotel, waarin hij verblijf houdt, en vraagt hem om toegevendheid en uitstel; maar het antwoord, dat hij krijgt, luidt: „Als gij aanstaanden Zaterdag niet betaald hebt, laat ik u naar het gasthuis brengen!"

De jonkman laat nu een kameraad ontbieden, die in hetzelfde gebouw woont. Geen hulp! Hij schrijft aan een bankier, die een vriend van wijlen zijn vader was. Geen uitkomst! Hij schrijft naar een ouden schoolmakker; maar krijgt geen hulp. De Zaterdagavond breekt aan, en hij wordt naar het gasthuis gebracht . . . .

Als hij daar komt, is hij schier waanzinnig van hartzeer en verdriet. En nu leent hij een vel postpapier en een postzegel; en hij zet zich neder, en schrijft een brief naar huis, waarin niets anders staat dan deze woorden: „Dierbare moeder! ik ben doodziek! Kom bij mij!" 't Is tien minuten vóór tienen, als zij dien brief krijgt. Om tien uur gaat de trein. Zij woont op vijf minuten afstands van het station. Zij komt er tijdig genoeg om nog vijf minuten te kunnen missen. Zij verwondert er zich over, dat een trein, die dertig mijlen in een uur

kan afleggen, nu geen zestig mijlen in een uur kan rijden. Zij snelt het ziekenhuis binnen. „Mijn zoon," zegt zij, „wat moet dit alles beteekenen? Waárom hebt ge mij niet gewaarschuwd? Gij hebt bij iedereen om hulp aangeklopt, behalve bij mij! En gij wist toch zeer goed, dat ik u wel kon en wel wilde helpen! Is dat nu het loon voor de liefde, die ik u altijd betoonde?" Zij pakt zijn goed bijeen, neemt hem mede naar huis, en verzorgt hem zóó goed, dat hij spoedig weer hersteld is. Welnu, sommigen uwer behandelen God evenzoo, als die jonkman zijne moeder behandelde. Wanneer gij in geldelijke verlegenheid zit, doet gij een beroep op uwen fondsenmakelaar, doet gij een beroep op uwe schuldeischers, doet gij een beroep op uwen advocaat om een rechtsgeleerd advies; gij doet een beroep op iedereen — en eerst wanneer gij nergens hulp kunt krijgen, dan gaat gij tot God. Gij zegt: „O Heer! ik kom tot U! Help mij toch uit mijn angst en benauwdheid!" En de Heer komt, al is het ook ter elfder ure. „Waarom hebt gij niet vroeger om Mij gezonden?" vraagt Hij; *„Als een, dien zijne moeder troost, alzoo zal Ik u troosten!"* Ons naar God terug te drijven, – dát is het grootste doel onzer tranen.

Ook moet zorg en nood dienst doen om ons bekwaam te maken tot den arbeid der medelijdende en ontfermende liefde. Onder de oude bedeeling werden de priesters afgezonderd door het sprenkelen van water op hunne handen, hunne voeten, en hun hoofd; en door het besprenkelen met tranen

worden de lieden thans afgezonderd tot den dienst der barmhartigheid. Wanneer wij in voorspoed leven, hebben wij gaarne eene groote menigte jonge menschen om ons heen, en dan lachen wij, wanneer zij lachen, en wij schertsen, wanneer zij schertsen, en wij zingen, wanneer zij zingen; maar als wij in nood zitten, hebben wij gaarne veel oude lieden om ons heen. Waarom? Zij weten, hoe zij met ons spreken moeten.

Neem eene oude moeder, van zeventigjarigen leeftijd, en gij zult zien, dat zij bijna in alle gevallen weet te troosten. Hoe komt dat? Zij heeft dat alles óók doorleefd. Om zeven uur 's ochtends gaat zij uit, om eene jonge moeder te troosten, die zoo pas haar kindje heeft verloren. Grootmoeder kent die smart: zij weet er alles van. Vijftig jaar geleden voelde zij dat zwaard reeds door hare eigene ziel gaan. Tegen het middaguur van dienzelfden dag gaat zij uit, om een treurende weduwe te troosten. Ook daar weet zij alles van. Twintig jaar geleden heeft zij zelve dien donkeren weg betreden. Om vier uur 's namiddags komt er iemand aan hare deur kloppen, die een stuk brood vraagt. Zelfs dáár weet zij alles van. Twee- of driemaal in haar leven is het haar gebeurd, dat zij haar laatste brood opsneed, en geen geld meer had om nieuwen voorraad te koopen. Om tien uur gaat zij uit, om te waken bij iemand die ernstig ziek is. Zij weet er alles van. Zij weet alles van koortsen en ontstekingen en gebroken ledematen. Zij heeft heel haar leven gedokterd: pleisters gesmeerd en gelegd, en bittere

drankjes ingeschonken, en heete kussens opgeschud, en sommige kostjes zoo weten toe te bereiden, dat een zwakke eetlust er door werd aangewakkerd. Dokters als Boerhaave en Jenner en Pasteur waren groote geneesheeren; maar de grootste geneeskundige, die de wereld ooit aanschouwde, is eene oude geloovige vrouw. Wat hemelsche goedheid! Herinneren wij ons niet, hoe zij zich door de kamer bewoog als wij ziek waren, in onzen jongenstijd? Was er wel iemand ter wereld, die zóó een wonde plek kon aanraken, zonder ons zeer te doen?

Vanwaar had Paulus den inkt, waarmee hij zijn troostende zendbrieven schreef? Vanwaar had David den inkt, waarmee hij zijne troostende Psalmen schreef? Vanwaar had Johannes den inkt, waarmee hij zijn troostende Openbaring schreef? Zij mengden dien van hunne eigene tranen. Wanneer een man den loop geëindigd heeft, en een cursus heeft meegemaakt op het gebied van kerkers en gevangenissen en schipbreuken, dan is hij bekwaam tot den arbeid der barmhartigheid.

Toen ik pas begon te preeken, waren mijne leerredenen over het onderwerp van zorg en nood allen even dichterlijk, en vloeiden de woorden als versregels van mijne lippen. Maar God heeft mij reeds lang geleden de versregels uit 't hoofd geslagen; en toen ben ik tot de ontdekking gekomen, dat ik de menschen niet kan troosten, tenzij ik zelf in nood verkeerd heb. God make mij een zoon der vertroosting voor het volk! Ik zou liever het middel willen zijn om op den huidigen dag één versla-

gen geest tot kalmte te brengen, dan een lied te spelen, dat al de kinderen der ijdelheid zich tot een rondedans zou doen scharen.

Ik ben een dokter die met kruiden werkt. Ik werp in den ketel den Wortel uit een dorre aarde, zonder gedaante of heerlijkheid. Daarna doe ik er de Roos van Saron en de Lelie des Velds bij. Daarna werp ik in den ketel eenige bladeren van den Boom des Levens, en het Hout dat in de woestijn Mara in het water werd geworpen. Daarna giet ik er de tranen van Bethanië en Golgotha in; daarna roer ik alles dooreen. Daarna ontsteek ik onder den ketel een vuur, gemaakt uit het hout des kruises. En één druppel van dien drank zal de ergste ziekte genezen, waardoor ooit eens menschen ziel werd aangetast. Maria en Martha zullen hunnen Lazarus uit het graf terug ontvangen. Het dochtertje van Jaïrus zal uit den dood opstaan. En na de duisternis zal de morgen aanbreken, en *„God zal alle tranen van hunne oogen afwisschen."*

Jezus had genoeg geleden, om Hem medelijdend te doen zijn met alle lijders. Het kortste vers in den Bijbel verhaalt ons de aandoenlijkste geschiedenis: „JEZUS WEENDE." Het litteeken op den rug van elke hand, het litteeken op den wreef van elken voet, de rij litteekens langs de haarlijn op het voorhoofd, zal heel den hemel steeds tot nadenken stemmen. O, die groote Weener is juist geschikt om alle aardsche nooden te stillen, om alle sporen van aardsch verdriet uit te wisschen! Zoo zachtmoedig! Ja, Zijn stap is zachter dan de stap van

den dauw. Het zal geen tyran zijn, die u gebiedt om uw schreien te staken. Het zal een Vader zijn, die u in Zijn linkerarm zal nemen, terwijl de glans van Zijn getaat afstraalt op het uwe, en Hij zal met de zachte vingertoppen der rechterhand alle tranen van uwe oogen afwisschen!

Mijne vrienden, indien wij ons eenig begrip konden vormen van hetgeen God voor ons in gereedheid houdt, zou het zulk een heimwee naar den hemel bij ons doen ontstaan, dat wij ongeschikt zouden zijn voor ons dagelijksch werk. Professor Leonard, voormalig hoogleeraar aan de Universiteit te Jowa, gaf mij eens een meteoorsteen in handen: een steen die van een andere wereld op de onze was gevallen. Hoe velerlei gedachten deed die steen bij mij opkomen! En ik heb u te zeggen, dat de beste gedenkstukken, die wij van den hemel bezitten, slechts zulke aërolithen of meteoorsteenen zijn, weggeslingerd uit die wereld, die daar voortrolt en de menigten der verlosten draagt. Wij ontleden deze aërolithen, en ontdekken dat zij uit gekristalliseerde tranen bestaan. Geen wonder, — weggeworpen uit den hemel! „*God zal alle tranen van hunne oogen afwisschen.*"

Kunt gij u eenig begrip vormen van het goede en heerlijke leven, dat uwe dierbaren thans in den hemel hebben? Hoe groot is het verschil, wanneer zij daar de tijding ontvangen van den dood eens Christens, vergeleken bij wat het hier is! 't Is het onderscheid tusschen eene inscheping en een binnenloopen van de haven. Alles hangt af van de zijde

der rivier, waarop gij staat, wanneer gij den dood eens Christens verneemt. Indien gij aan déze zijde der rivier staat, treurt gij omdat zij heengaan. Indien gij aan de overzijde der rivier staat, verblijdt gij u omdat zij aankomen. O, welk een verschil tusschen een begrafenis hier op aarde en een feestelijk gejubel daarboven in den hemel, — tusschen een rouwklacht hier en een triomflied dáár, — hier een scheiding en dáár een hereeniging! Weer bij elkander! Hebt gij daar wel eens aan gedacht? Zij zijn weer bij elkander. Niet een uwer heengegane dierbaren in één land, en een andere in een ander land; maar allen bij elkander, in verschillende kamers van hetzelfde huis: het Huis met de vele woningen. Allen bij elkaar!

Ik heb die gedachte nog nooit zoo gewaardeerd, als toen wij mijne zuster Sara naar hare laatste rustplaats geleidden. Terwijl ik daar op het dorpskerkhof stond, zag ik rondom mij heen en zeide ik: „Daar is vader, daar is moeder, daar is grootvader, daar is grootmoeder, daar zijn geheele kringen van dierbaren!" — en ik dacht bij mijzelven: „Samen in het graf, — samen in de heerlijkheid!" Ik ben zóó doordrongen van dat denkbeeld, dat ik niet geloof, het als dweepzucht te moeten beschouwen, wanneer gij, als er iemand uit deze wereld heengaat, hem het overbrengen van groeten opdraagt aan uwe dierbaren, die u reeds zijn voorgegaan, en tot hem zegt: „Breng mijn liefdegroet over aan mijne ouders, breng mijn liefdegroet over aan mijne kinderen, breng mijn liefdegroet over aan mijne oude makkers,

die nu in de heerlijkheid zijn, en zeg hun, dat ik hier op aarde den goeden strijd des geloofs tracht te strijden, en mij over een kleinen tijd bij hen zal komen voegen." Ik geloof, dat de boodschap zal overgebracht worden; en ik geloof, dat zij de blijdschap zal verhoogen van hen, die voor den troon zijn. Zij zijn nu bij elkaar, en al hunne tranen zijn afgewischt en verdwenen.

Mijne vrienden, neemt deze blijde boodschap mede naar huis. Deze tranen van rouw en droefheid, die nu langs uwe wangen vloeien, en van vervolging, en van beproeving, zullen er niet altijd blijven. De moederlijk troostende hand onzes Gods zal ze allen wegwisschen. Waartoe, op den weg naar zúlk een voleinding, waartoe nog over iets te treuren? O, welk eene opbeuring en bemoediging behoorde dat te zijn bij onzen Christelijken arbeid! Ziet gij ginds die tinnen en spitsen wel tegen de lucht afsteken? Dat is de stad onzes Gods en — wij naderen haar. O, laat ons volijverig zijn in de dagen die ons nog resten!

Ik leg dezen balsem op de wonden van uw hart. Verblijd u bij de gedachte aan al de zorgen en nooden, waarvan uw ontslapen dierbaren thans verlost zijn, — en bij de gedachte, dat gij het vooruitzicht hebt, er nu weldra zelf óók aan te zullen ontkomen! Onderwerp u blijmoedig aan de les, die uwe tranen u te leeren hebben; en juich bij de gedachte, dat er nu spoedig een einde aan zal komen. — AMEN!

XXXIX.

IN EN OM NAZARETH.

> En het kindeken wies op, en werd gesterkt in den geest, en vervuld met wijsheid; en de genade Gods was over Hem. LUKAS II : 40.

Over Christus als jeugdig dorpeling te Nazareth wensch ik in deze ure tot u te spreken. Er heerscht voor het meerendeel een stilzwijgen van meer dan achttien eeuwen lang aangaande den Christus tusschen Zijne kindsheid en Zijn mannelijken leeftijd. Wat soort van knaap was Hij? Was Hij in alle opzichten een echte jongen, of spreidde Hij van het eerste oogenblik af al de kracht en de grootheid van het martelaarschap ten toon? Wij bezitten te dezer zake slechts een weinig vermoedens, en hier en daar een onbeduidend „misschien." Omtrent hetgeen dien knapenleeftijd aan beide zijden begrensde, hebben wij geheele bibliotheken vol boeken, en geheele kunstgalerijen met paneelen en doeken en marmerwerken. Voor het kindeken Jezus in Maria's armen, of Zijn eersten slaap genietend in de eenvoudige plattelands-woning, buigen zich al de schilders. En zoo hebben we Paul Veronese's „Heilige Familie",

en Perugino's „Geboorte", en Angelico da Fiesole's „Kindeken Jezus", en Rubens' „Aanbidding der Wijzen", en Tintoret's „Aanbidding der Wijzen", en Ghirlandajo's „Aanbidding der Wijzen," en Raphaels „Madonna," en Orcagna's „Madonna", en Murillo's „Madonna", en Madonna's door al de scholen der schilderkunst in allerlei lichten en schaduwen, en met alle stijlen van aantrekkelijke gelaatstrekken en indrukwekkende omgevingen; maar pen en penseel en beitel zijn, behoudens enkele uitzonderingen, den Christus als knaap voorbijgegaan. En toch geloof ik, dat wij door het bijeenvoegen van drieërlei getuigenissen kunnen komen tot een even nauwkeurig denkbeeld van hetgeen Jezus als knaap was, als wij ons kunnen vormen van hetgeen Jezus als man was.

Vooreerst bezitten wij het korte Bijbelverhaal, waarin Hij ons als knaap wordt voorgesteld. Voorts hebben wij het langere verhaal van hetgeen de Christus op dertigjaren leeftijd was. Nu behoeft gij dat verhaal slechts op wat kleiner schaal over te brengen, en gij ziet wat Hij op tienjarigen leeftijd was. De temperamenten veranderen nooit. Een sanguinisch temperament wordt nooit of nimmer een phlegmatisch temperament. Een nerveus temperament wordt nooit een lymphatisch temperament. Het geloof brengt wel verandering in 's menschen streven en genegenheden, maar hij blijft hetzelfde temperament van vroeger behouden, dat nu slechts in eene andere richting gaat werken. En aangezien er bij den Christus geen verandering op het stuk

van geloof of godsdienst behoefde plaats te hebben, was Hij als knaap wat Hij als man was, slechts op niet zoo groote schaal. Aangezien alle tradities en alle kunst en alle historie Hem uitbeelden als blond, met gouden lokken, weet ik, dat Hij ook in Zijne jeugd een blonde knaap geweest is.

Wij bezitten bovendien een niet door den Heiligen Geest ingegeven boek, dat gedurende de eerste drie of vier eeuwen na Christus' verschijning door velen als wel ingegeven werd begroet, en dat een breedvoerig verhaal van Jezus' leven als knaap bevat. Misschien is er iets van waar, misschien is het meerendeel waar, misschien is er niets van waar. Het berust misschien gedeeltelijk op feiten; of misschien zijn, in den loop der eeuwen, sommige werkelijk gebeurde feiten verdraaid en verwrongen. Maar omdat een boek niet door goddelijke ingeving ontstaan is, behoeven wij daarom toch nog niet tot de gevolgtrekking te komen, dat er geen ware dingen in staan. Flavius Josephus' „Geschiedenis van den Joodschen oorlog" werd niet onder goddelijke ingeving geschreven, maar toch gelooven wij het, hoewel het misschien fouten bevat. Macaulay's „Geschiedenis van Engeland" werd niet door God ingegeven, maar toch gelooven wij dat boek, ofschoon het wellicht door tal van fouten ontsierd wordt. Van het zoogenaamde Apocriefe Evangelie, waarin over de jeugd van Christus wordt uitgeweid, geloof ik niet, dat het onder goddelijke ingeving is geschreven, en toch staan er misschien feiten in vermeld, die der overweging waard zijn. Omdat het melding

maakt van wonderen, die door Jezus als knaap volbracht werden, hebben sommigen heel dat apocriefe boek overboord geworpen. Maar welk recht hebt gij om te zeggen, dat de Christus niet evengoed op tienjarigen leeftijd wonderen gedaan heeft, als op dertigjaren leeftijd? Hij was in Zijne kinderjaren evenzeer een goddelijk Wezen als in Zijn mannelijken leeftijd. En daarom moet Hij dan ook als knaap de macht bezeten hebben om wonderen te doen, hetzij dan dat Hij ze wel of niet gedaan heeft. Toen de Christus, nadat Hij den mannelijken leeftijd bereikt had, water in wijn veranderde, werd dit wonder geboekstaafd als het *„beginsel der teekenen."* Maar dit beduidt wellicht, dat het de aanvang der lange reeks van wonderen uit den mannelijken leeftijd was. In één woord: ik geloof dat het Nieuwe Testament slechts een zeer klein gedeelte beschrijft van alles wat Jezus gedaan en gezegd heeft. De Bijbel zelf verklaart dan ook stellig en nadrukkelijk, dat — indien alles wat de Christus gedaan en gezegd heeft, te boek gesteld ware — ook de wereld zelve de geschrevene boeken niet zou kunnen bevatten. Dus staat het ons vrij, die gedeelten van het Apocriefe Evangelie te gelooven of te verwerpen, waarin ons b. v. vermeld wordt, dat, toen de Christus als knaap met Zijne moeder een dievenbende voorbijging, Hij aan Zijne moeder zeide, dat twee hunner, Dumachus en Titus geheeten, de beide boosdoeners zouden zijn, die later ter rechter- en linkerzijde van Hem aan hunne kruishouten zouden sterven. Was dat wonderbaarlijker, dan sommige

van Jezus' profetiën uit zijn mannelijken leeftijd? Of het ongewijde verhaal, dat de Christus als knaap een beek deed ontspringen uit de wortels van een vijgeboom, zoodat Zijne moeder Zijn kleed in het stroomende water kon wasschen, — was dat ongelooflijker dan het wonder uit den mannelijken leeftijd, waardoor gewoon drinkwater in den heerlijksten wijn werd veranderd? Of het ongewijde verhaal, dat twee zieke kinderen herstelden door een bad in hetzelfde water, waarin de Christus gebaad was, — was dat miraculeuser dan het wonder uit den mannelijken leeftijd, waardoor de vrouw, die twaalf jaar lang aan een ongeneeslijke ziekte had geleden, gezond gemaakt werd, alleen door den zoom van Jezus' kleed aan te raken?

Met andere woorden: hoewel ik niet geloof, dat een der zoogenaamde Apocriefe Nieuwe-Testamenten onder goddelijke ingeving is geschreven, geloof ik toch wel, dat er veel waars in staat, juist zooals ik duizenden andere boeken geloof, die geen van allen zijn ingegeven. Veel er van stemt volkomen met de Bijbelsche beeltenis van den Christus overeen. Even zeker als Jezus in Zijn mannelijken leeftijd bijna voortdurend bezig was om menschen uit den nood te redden, even zeker geloof ik, dat Jezus als knaap er meest altijd op bedacht was om jongens uit den nood te helpen. Ik heb u op den huidigen dag een kinderlijken Christus te zien gegeven. En aan zulk een Christus heeft de wereld behoefte. Hij ging niet overal zitten kniezen over hetgeen er gebeuren zou, of over hetgeen er gebeurd was. Uit de

wijze waarop Hij, den mannelijken leeftijd bereikt hebbende, allerlei voorwerpen der natuur in Zijne leerredenen invlocht, maak ik de gevolgtrekking, dat er mijlen ver in den omtrek van Nazareth geen rots of heuvel of grot of boom was, waarmede Hij in Zijne kindsheid niet door eigen aanschouwing vertrouwd was geworden.

De kindsheid en de knapenleeftijd onzes Heeren werden doorgebracht te midden van een landschap, dat twaalf honderd voet boven den waterspiegel der zee was gelegen, en aan alle kanten omgeven door bergen van nog vijf- of zeshonderd voet grooter hoogte. Vóór en aleer zij het dorp kon beschijnen, waar deze knaap sliep, moest de zon zoolang stijgen, dat zij over heuvelen kon zien, die hunne toppen tot eene aanmerkelijke hoogte verhieven. Van gindschen heuvel omvatten Zijne oogen met één blik de reusachtige kom der valleien, en omvatten zij met een anderen blik de Middellandsche Zee; en gij hoort de majesteit der klippen en het zwellen der groote wateren in Zijne vlekkelooze leerredenen. Op zekeren dag zie ik dien goddelijken knaap, terwijl de wind Zijn haar over Zijn door de zon gebruind voorhoofd doet spelen, op den top van een heuvel staan, en van daar uitzien naar het meer Tiberias, waarop bij zekere gelegenheid, volgens de ongewijde geschiedenis, vierduizend schepen bijeen zijn geweest. Sommige schrijvers hebben zich moeite gegeven om te bewijzen, dat deze landelijke omgeving geen indruk maakte op den Christus, en dat Hij van binnen uit naar buiten leefde, onafhankelijk van plaat-

sen en omstandigheden. Een bewering die in lijnrechten strijd met de waarheid is: Hij was het gevoeligste Wezen, dat ooit deze aarde bewandelde; en indien de zwakke vinger eener bleeke, lijdende vrouw den zoom Zijns kleeds niet kon aanraken, zonder dat er kracht van Hem uitging, konden deze bergen en deze zeeën Zijn oog niet getroffen hebben zonder dat Zijne geheele natuur vervuld werd met den luister hunner grootheid en pracht. Ik sta er u borg voor, dat Hij alle vijftien de heuvelen en bergen rondom Nazareth had bezichtigd en beklommen, onder anderen den Hermon, met zijn kristallen kroon van eeuwige sneeuw, en Karmel en Tabor en Gilboa, en die allen lieten in later tijd hunne hoogverheven echo's hooren van den kansel op den Olijfberg.

Door het bestudeeren van het luchtruim tusschen die bergen en heuvelen, had Jezus de voorafgaande verschijnselen van helder en van donker weder waargenomen, en zoo wist Hij, dat een purperen avondhemel droog weder den volgenden dag voorspelt, en dat een purperen ochtendhemel vochtig weer voorspelt tegen den avond van dien dag. En op wat schoone wijze maakt Hij daarvan gebruik in later jaren, als Hij toornt tegen de schijnheilige Pharizeën en Sadduceën, door hun toe te roepen: *„Als het avond geworden is, zegt gij: schoon weder, want de hemel is rood; en des morgens: heden onweder, want de hemel is droevig rood. Gij geveinsden! het aanschijn des hemels weet gij wel te onderscheiden, en kunt gij de teekenen der tijden niet onderscheiden?"* Overdag slaat Hij, zooals alle knapen

doen, het gevogelte op het erf achter het huis gade, en ziet Hij hoe de klokhen, als zij den boven haar zwevenden havik ontdekt, haastig hare kiekens onder hare vleugelen doet schuilen; en daarom zegt Hij dan ook in later jaren: „*O Jeruzalem! Jeruzalem! hoe menigmaal heb Ik uwe kinderen willen bijeenvergaderen, gelijkerwijs eene hen hare kiekens bijeenvergadert onder de vleugelen!*" Des avonds had Hij Zijne moeder zien zitten bij het licht der eenvoudige kaars, die, als zij slechts van tijd tot tijd gesnoten en het overtollige stuk pit op den kandelaar neergelegd werd, haar helder en vriendelijk schijnsel verspreidde door de geheele huiskamer van het gezin, terwijl Zijne moeder bezig was Zijne kleederen te verstellen, die in den loop van dien dag gescheurd waren bij het ronddwalen over de rotsen of tusschen de struiken; en jaren later kwam dat aan den dag in de beeldspraak der verhevenste leerrede, die er ooit hier op aarde is uitgesproken: „*Noch steekt men eene kaars aan, en zet die onder eene korenmaat, maar op eene kandelaar, en zij schijnt allen, die in het huis zijn. Laat uw licht alzoo schijnen!*" Somtijds, wanneer Zijne moeder in het najaar kleederen te voorschijn haalde, die bij het naderen van den zomer waren opgeborgen, bemerkte Hij, hoe het stof van de motten er uitvloog en dat één der kleedingstukken ter zijde werd geworpen, omdat het bedorven en onbruikbaar was geworden. En daarom liet Hij twintig jaar later de waarschuwing hooren: „*Vergadert u schatten in den hemel, waar ze noch motte noch roest verderft!*" Nadat Hij Zijne jeugd te mid-

den van vogels en bloemen had doorgebracht, kweelden en bloeiden zij vijftien jaren later allen weer opnieuw, toen Hij uitriep: *„Aanziet de vogelen des hemels!"* en *„Aanmerkt de leliën des velds!"*

Een hevige storm maakte op zekeren dag, gedurende Jezus' jeugd, den hemel zwart en de rivieren onstuimig. Misschien was Hij, in de deur der timmermans werkplaats staande, er getuige van, hoe de wind al luider en woester bulderde, totdat twee cyclonen, de een nederkomende van den berg Tabor en de andere van den berg Karmel, elkaar in het dal van Jizreël ontmoetten, en hoe twee huizen door hunne woede werden getroffen, — en verpletterd slaat het eene tegen den grond, en triumfantelijk blijft het andere staan. En nu bemerkte Hij, dat het eene schuivend zand tot een fondeering had, terwijl het andere op eene onvergankelijke rots gegrond was. En twintig jaren later gaf Hij dat geheele tooneel weer te aanschouwen in een rede over de waterstroomen en de wervelwinden, die Zijne toehoorders aangreep, en hen met de twee groote armen van zeggingskracht en ontzetting ophief tot de hoogten van het goddelijk verhevene.

Ja, uit de natuurlijkheid, den eenvoud, de frischheid Zijner gelijkenissen en beeldspraken en figuurlijke uitdrukkingen in Zijne voordracht kan ik opmaken, dat Hij als knaap had rondgedwaald door de velden, en zich had gebaad in de stroomen, en geluisterd had naar de stem van den nachtegaal, en zich een weg had gebaand door de bebloemde heggen, en had uitgezien door de schietgaten der vesting, en ge-

dronken had uit de welputten, en jacht had gemaakt op de vlinders en kapellen, die volgens de verhalen der reizigers altijd een der rondzwevende schoonheden van dit landschap zijn geweest, en dat Hij gesproken had met de vreemdelingen uit Damascus en Egypte, en Sapphoris en Syrië, die in karavanen of te voet dien omtrek passeerden, zoodat de honden begonnen te blaffen als zij tegen zonsondergang naderden. Evenals Hij later een volmaakt man was, zoo was Hij ook in den tijd waarvan ik spreek een volmaakte knaap: met de vlugheid van een jongensvoet, de fonkeling van een jongensoog, de veerkracht van een jongensleven, en juist het tegendeel van dat soort jongelui, die mistroostig en lusteloos in een hoek blijven zitten, als oude mannetjes van tien jaar. Ik heb geen verdere ingegeven of oningegeven mededeelingen noodig om er mij overtuigd van te houden, dat Hij een stralende knaap, de grootste, de heiligste, de machtigste knaap van alle eeuwen geweest is. Vandaar dat ik Hem aanbeveel als een Christus voor de jongelieden, voor de jeugd, voor de kinderen. Hoe talloos velen tusschen de tien en de vijftien jaar hebben Hem door genade leeren kennen als de Eénige, die door Zijne eigene persoonlijke levenservaringen juist geschikt is om alle jongens en knapen te helpen!

Laat de wereld dus terdege toezien, hoe zij een jongen mishandelt, want op hetzelfde oogenblik mishandelt zij Christus. Slaat gij een jongen, gij slaat Christus; beleedigt gij een jongen, gij beleedigt Christus; bedriegt gij een jongen, gij bedriegt Chris-

tus. Het is een ontzaggelijke en onberekenbaar groote misslag, het tot den mannelijken leeftijd te brengen zonder een Christus, nu hier een knaap is, die Christus heet. Dat was één der redenen, veronderstel ik, waarom Jonathan Edwards, later de grootste Amerikaansche wijsgeer en prediker van zijn tijd, op zevenjarigen leeftijd een Christen werd; en waarom Robert Hall, die later met zijne gewijde welsprekendheid een schok door het Christendom deed varen, op twaalfjarigen leeftijd een Christen werd; en waarom Isaac Watts, die met Charles Wesley het gebied van den heiligen zang deelde, op negenjarigen leeftijd een Christen werd. En indien in de eene of andere groote godsdienstige samenkomst eens gevraagd werd of alle mannen en vrouwen, die vóór hun vijftiende levensjaar Jezus leerden liefhebben, zoo goed wilden zijn om hun rechterhand op te heffen, zouden er genoeg handen worden opgestoken om aan het gewuif en gejuich op een kroningsfeest te denken. Wat in godsdienstig opzicht waar is, is ook waar in wereldsch opzicht! Themistocles bracht zijne schoolkameraden in verbazing en verrukking door talenten, die in later jaren de wereld met ontzetting vervulden. Isaac Newton, als kleine jongen spijkers slaande in den zijmuur van een huis, om de helling der zonnebaan aan te duiden, gaf toen reeds blijk van een aanleg tot het doen van proefnemingen, die later aan de volkeren zou doen zien, hoe de wereld zich om hare as wentelt. Robert Stephenson, als jongen met zijn vlieger op een weiland spelend, nam proeven met electrische stroomin-

gen, en voorspelde toen reeds het werk, dat zijn naam eenmaal ontsterfelijk zou maken. „Maak dat je weg komt!" zeide een ruwe man tot een jongen; „maak dat je uit mijn gezicht komt! Waar deug je toch eigenlijk voor?" De jongen antwoordde: „Zij maken mannen van zulke dingen als wij zijn!" Hoort het, vaders! moeders! Hoort het, menschlievenden en vaderlandslievenden! Hoort het, gij allen die nog jong zijt! De tijdelijke en eeuwige bestemming van de meeste bewoners dezer aarde is vóór hun veertienjarigen leeftijd beslist. Ziet den Christus van Nazareth, den Christus uit een dorp, den Christus van het platteland, den Christus als knaap!

Laat ons nu een blik slaan op den goddelijken knaap in de timmermanswerkplaats. Jozef, Zijn aardsche vader, stierf zeer vroeg, onmiddellijk na de beroemde reis naar den tempel te Jeruzalem, en deze jongeling moest toen niet alleen in Zijn eigen onderhoud voorzien, maar ook in dat Zijner moeder, — en wat dat zeggen wil, weten sommigen uwer maar al te goed! Er leeft een koninklijk geslacht van jongelieden op aarde, die tegenwoordig evenzoo doen. Zij hebben geen kroon op het hoofd. Er hangt geen purperen kleed in plooien om hunne schouders. De eenvoudige stoel waarop zij zitten, lijkt evenmin op een troon, als andere dingen die gij kunt bedenken. Maar God weet wat zij doen, en hoeveel opofferingen zij zich getroosten; en tot in alle eeuwigheid zal God hen betalen voor hun ouderlievend gedrag. Zij zullen een volle maat met beloooningen ontvangen: een neergedrukte, en wel ge-

schudde, en overloopende maat. Zij hebben hun voorbeeld in den Christus als jongeling, die zorg draagt voor Zijne moeder. Van Zijn vader had Hij het timmermanshandwerk geleerd. De knaap had den eenvoudigen arbeid in de werkplaats verricht, terwijl Zijn vader de laatste hand aan het werk van kostbaarder aard legde. De knaap ruimde ook de spaanders en de krullen en het zaagsel op. Hij hielp de verschillende werkstukken vasthouden, terwijl Zijn vader ze in elkaar zette. In onze dagen hebben wij allerlei soorten van handswerkslieden, en wordt het werk onder hen verdeeld. Maar een timmerman in de dagen van Jezus' jeugd moest bedreven zijn in het maken van ploegen, jukken, schoffels, wagens, tafels, stoelen, rustbanken, huizen, en bijna alles wat er toen van dien aard vervaardigd werd. 't Was een geluk dat de knaap het vak geleerd had, — want wanneer het hoofd des gezins komt te sterven, is het eene groote zaak, een zoon te hebben, die in staat is om voor zichzelven te zorgen, en ook in de behoeften der anderen te helpen voorzien.

En nu Jozef, Zijn vader, overleden is, en de verantwoordelijkheid voor het onderhoud van 't gezin op de schouders van dezen jongeling rust, hoor ik van den ochtend tot den avond Zijn hamer kloppen, Zijne zaag knarsen, Zijne bijl neerkomen, Zijne boor draaien; en terwijl Hij daar te midden van het stof en den afval in de werkplaats staat, zie ik de zweetdroppels parelen op Zijn voorhoofd, en bespeur ik de vermoeidheid van Zijn arm, — en als Hij een

oogenblik ophoudt, om te rusten, zie ik dat Hij hijgt, met de hand op de zijde, van afmatting. Daar gaat Hij uit, in den vroegen morgen, beladen met werktuigen, die véél zwaarder zijn dan een onzer hedendaagsche mandjes of bakken met gereedschap. Hij versmacht bijna onder den gloed der Oostersche zon. Tillen, schuiven, passen, hakken, kloven, den ganschen dag. Bij het vallen van den avond keert Hij huiswaarts naar den eenvoudigen disch, die door Zijne moeder in gereedheid is gebracht, — en als Hij zich neerzet, is Hij te moede om te spreken. Werken! werken! werken! Gij kunt den Heiland niets nieuws vertellen van blaren op de handen, of van pijn in de enkels, of van gekneusde vingers, of van stijve gewrichten, of van 's ochtends even vermoeid opstaan als toen gij 's avonds gingt liggen. Omdat Hij eenmaal een jonkman geweest is, heeft Hij dat alles ondervonden, heeft Hij dat alles gevoeld, heeft Hij dat alles geleden. Deze jongeling een timmerman! Deze jongeling een wagenmaker! Deze jongeling een huizenbouwer! O Heiland, wij hebben U gezien als volwassen man in Pilatus' rechtszaal; wij hebben U gezien als volwassen man vermoord op Golgotha; maar o Heiland! dat al de moede handwerkslieden en arbeiders dezer aarde U mochten aanschouwen, terwijl Gij, nog niet geheel volwassen, en met nog niet volkomen gespierde armen, en met de onontwikkelde kracht van den jongelingsleeftijd, Uws vaders plaats tracht te vervullen, door het brood te verdienen voor het huisgezin!

Maar nu wensch ik u een nog wonderbaarlijker tooneel te doen aanschouwen: Christus, de knaap met het zachte, gladde, blozende gelaat, te midden van de geestelijke heeren des Tempels, met hunne lange baarden, grijze haren en hooge voorhoofden. Honderdduizenden vreemdelingen waren naar Jeruzalem gestroomd, om daar een groot godsdienstig feest te vieren. Toen de gastvrije huizen stampvol bezoekers waren, werden er overal buiten de stad tenten opgeslagen, om de ontelbare massa's vreemdelingen te herbergen. Het was zeer licht mogelijk, onder die dichte menigten van komenden en gaanden een kind te verliezen. Men heeft berekend, dat er meer dan twee millioenen lieden te Jeruzalem zijn bijeen geweest voor de viering van dat nationale feest. Gij moet u die landstreken niet als schaarsch bevolkt voorstellen. De oude geschiedschrijver Flavius Josephus zegt, dat er in Galilea twee honderd steden waren, waarvan de kleinsten nog vijftienduizend inwoners telden. Geen wonder dat te midden van zulke volkmassa's, als daar toen opeengehoopt waren, de knaap Jezus verloren geraakte. Zijne ouders, wel wetende dat Hij verstandig genoeg en ook vlug genoeg is om voor zichzelven zorg te dragen, zijn op hun weg naar huis in 't eerst volstrekt niet ongerust, veronderstellend dat hun kind wel met eenige andere groepjes zal medekomen. Maar een poos later beginnen zij toch ernstiglijk te vreezen, dat Hij verloren is geraakt; en met koortsig gloeiende wangen en een angstigen blik snellen zij her- en derwaarts, en vragen zij:

„Hebt gij ook iets van ons kind gezien? Hij is twaalf jaar oud, blozend van kleur, en heeft blauwe oogen en donkerblond haar. Hebt gij Hem ook gezien sedert wij de stad hebben verlaten?" In vliegende haast keeren zij terug; zij loopen straat in, straat uit, in en uit de particuliere woonhuizen, en zoeken zelfs tusschen de heuvelen in den omtrek der stad. Drie dagen lang blijven zij zoeken en navraag doen, zich reeds angstig afvragend, of Hij wellicht vertreden zou zijn onder de voeten van deze of gene volksmenigte, of dat Hij zich gewaagd heeft op de rotsen en van een steilte is afgevallen. Zij laten door al de straten en stegen der stad en over al de bergen en heuvelen in haren omtrek dien allertreurigsten uitroep weerklinken: „Een kind verloren! een kind verloren!" En ziet! . . . . na verloop van drie dagen ontdekken zij Hem in den grooten tempel, gezeten te midden van de vermaardste godsdienstleeraren der geheele wereld. De wanden van geen enkel ander gebouw hebben ooit op zulk een tooneel neergezien. Een twaalfjarig kind omringd door grijsaards van zeventig, — Hij Zijne eigene vragen doende, en de hunne beantwoordende!

Vergun mij, enkelen dezer geestelijke heeren aan u voor te stellen. Dit is de groote Rabbi Simeon! Dit is de eerwaardige Hillel! Dit is de beroemde Shammai! Dat zijn de zoons van den vermaarden Betirah! Wat kan deze twaalfjarige knaap hun onderwijzen, of welke vragen kan Hij hun stellen, die waard zijn dat zij er over nadenken? O, voor het eerst in heel hun lange leven hebben deze

godsdienstleeraren hun evenknie gevonden, en méér dan hun evenknie. Hoe jong Hij ook nog is, weet Hij alles van dien beroemden tempel, onder welks dak zij de wonderbaarste gedachtenwisseling der gansche wereldgeschiedenis houden. Hij kent de beteekenis van elk altaar, van elk offer, van elken gouden kandelaar, van elk geborduurd gordijn, van elken kruimel toonbrood, van elken druppel olie in dit gewijde gebouw. Hij wist alles van God. Hij wist alles van den mensch. Hij wist alles van den hemel, want Hij kwam er vandaan. Hij wist alles van deze wereld, want Hij had haar geschapen. Hij kende alle werelden, want zij waren slechts de fonkelende druppelen ochtenddauw langs de laan tegenover Zijn hemelsch paleis. Zet deze vijf Bijbelwoorden in een krans van ernst en nadruk: *„Hen hoorende, en hen ondervragende."*

Ik gevoel niet zooveel belangstelling voor de vragen, die zij Hem deden, als voor de vragen, die Hij hun deed. Hij deed hun die vragen, niet om inlichting van deze Professoren en Doctoren in de theologie te krijgen, want Hij wist het reeds; maar om hen te verootmoedigen, door hun de hoogte en de diepte en de lengte en de breedte hunner eigene onwetendheid te doen zien. Terwijl de majestueuse knaap deze verwaande wijsgeeren in het nauw brengt met zijne vraagteekens, drukken zij den wijsvinger hunner rechterhand tegen den slaap van hun hoofd, als om daardoor hun denkkracht tot hooger inspanning te prikkelen; en dan staren zij peinzend naar boven, en dan fronsen zij weer de wenkbrauwen,

en dan bekennen zij eindelijk door een bot stilzwijgen of door eene besliste verklaring, dat zij niet in staat zijn om de vragenreeks te beantwoorden. Met elk Zijner honderd vragen over theologie, over philosophie, over astronomie, over tijd, over eeuwigheid, had Hij hen doen ontstellen, hen in verwarring gebracht, hen verpletterd. Aanschouw den knaap Christus, terwijl Hij vragen doet, — en luister wanneer uw kind u vragen doet. Het heeft recht, u vragen te doen. Hoe meer het vraagt, hoe beter! Wee het domme kind, dat geen blijken van vraaglust geeft! Het handelt als Christus, wanneer het vragen doet. Beantwoord ze, als gij kunt. Zeg niet: „Daar moet gij mij nu niet mee lastig vallen!" 't Is uwe roeping en uw plicht, u met vragen te laten lastig vallen. Als gij niet in staat zijt om te antwoorden, erken en belijd dan uwe onbekwaamheid, evenals zonder twijfel gedaan is door Rabbi Simeon en Hillel en Shammai en de zonen van Betirah, toen die buitengewoon verstandige knaap, die daar zat of daar stond met een kleed aan, dat van Zijn hals tot Zijne enkels reikte, en om het midden met een gordel was saamgebonden, hen met den mond vol tanden deed staan. 't Is geen schande om te zeggen: „Ik weet het niet." De geleerde Doctoren en Professoren, door wie Christus zich dien dag in den tempel omringd zag, wisten iets niet, anders zouden zij Hem geen vragen hebben gedaan. Het éénige Wezen in het heelal, dat nooit behoeft te zeggen: „Ik weet het niet," is de Heer onze almachtige God. Juist het feit dat zij iets niet wisten, prikkelde Kep-

ler en Cuvier en Columbus en Humboldt en Herschel en Morse en Pasteur, en al de reusachtigste figuren der wereld, tot de nasporingen en onderzoekingen, waarmede zij zich hun gansche leven hebben bezig gehouden. De telescoop en het microscoop en de stethoscoop en de electrische batterij en de telefoon, en al de wetenschappelijke openbaringen van alle eeuwen, zijn slechts vragen, gedaan aan de deur van het mysterie. Zie hoe deze knaap uit N zareth vragen doet, en den stempel der eeuwigdurende waardigheid drukt op het waarlijk ernstige vragen!

Maar terwijl ik de oude godgeleerden rondom den knaap Christus zie staan, ontvang ik een geweldiger indruk dan ooit te voren van het feit, dat de theologie aan niets zoozeer behoefte heeft als aan *meer kinderlijken eenvoud*. De wereld en de Kerk hebben ontzaggelijke stelsels van theologie opgebouwd. De helft daarvan tracht ons te vertellen wat God dacht, welke plannen God ontwierp, wat God gedaan heeft vijfhonderd millioen jaren vóór de kleine planeet, waarop wij leven, geschapen werd. Ik heb heel wat keeren rustig zitten slapen onder preeken over de raadsbesluiten Gods, en over het geheim der eeuwige generatie van den Zoon, en onder ver toogen om aan te toonen wie Melchizedek niet was, en ik waarschuw hier ruiterlijk en onbewimpeld, dat — indien een predikant ooit een leerrede over zulk een onderwerp in mijne tegenwoordigheid begint — ik dadelijk met mijn hoofd op de bank tegenover den preekstoel zal gaan liggen, om er zoo zwaar te slapen als ik maar met mogelijkheid slapen

kan! Jammerlijke tijdverkwisting, die pogingen om het onmeetbare te meten, en het onpeilbare te peilen, terwijl de menschen behoefte hebben aan het brood des levens en aan de blijde boodschap van het middel waardoor zij verlost kunnen worden van hunne zonden en zorgen! Waarom zouden gij en ik ons kwellen met de raadsbesluiten Gods? Bemoei u met uwe eigene zaken, en God zal wel voor de Zijne zorg dragen. Bij de besturing van het heelal zal Hij het, dunkt mij, wel buiten ons weten te stellen. Indien gij waarlijk begeerig zijt om God lief te hebben en te dienen, en om goed en nuttig te wezen en naar den hemel te gaan, dan sta ik er u borg voor, dat niets van hetgeen achthonderd quintillioen jaren geleden voorviel, u ook maar één minuut zal hinderen. Het zijn niet Gods besluiten, die ons eenigen last of moeite veroorzaken, maar onze eigene besluiten om zonde te doen en dwaselijk te handelen. Gij behoeft volstrekt niet verder in de geschiedenis terug te gaan dan ongeveer 1863 jaren. Gij weet dat wij thans in het jaar 1896 leven. Christus stierf op omstreeks 33-jarigen leeftijd. Trekt ge nu 33 van 1896 af, dan houdt ge slechts 1863 jaren over. Zóóver, en niet verder, behoeft gij slechts terug te gaan. Op dien dag is er onder een verduisterde zon iets gebeurd, dat ons allen voor eeuwig vrij maakt, indien wij met ons geheele hart en leven het ontzaggelijke aanbod aannemen. Laat onze Kerken van Evangelischen huize, hoe ook genaamd of hoe ook ingericht, geen tijd besteden aan pogingen tot het handhaven van oude geloofsbelijdenis-

sen, die allen onvolmaakt zijn, zooals alle menschenwerk onvolmaakt is! Ik stel een nieuwe geloofsbelijdenis voor al de Evangelische Kerken van het Christendom voor: een geloofsbelijdenis van slechts drie artikelen, zonder dat er iets meer aan toegevoegd behoeft te worden. Indien ik al de predikers en voorgangers van alle belijdenissen der aarde op één groote vlakte vereenigd had, en ik een stem bezat die luid genoeg was om mijn voorstel door allen te doen verstaan, zou dat Credo van slechts drie artikelen worden aangenomen met eenparigheid van stemmen en onder een donderend ja, dat de aarde zou doen beven en de hemelen doen daveren van Hosanna's. Ziehier de geloofsbelijdenis, die ik voor het geheele Christendom voorstel:

ARTIKEL 1. — *„Alzoo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn eeniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een iegelijk, die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe."*

ARTIKEL 2. — *„Dit is een getrouw woord, en alle aanneming waardig, dat Christus Jezus in de wereld gekomen is om de zondaren zalig te maken, van welke ik de voornaamste ben."*

ARTIKEL 3. — *„Het Lam, dat geslacht is, is waardig te ontvangen de kracht, en rijkdom, en wijsheid, en sterkte, en eer, en heerlijkheid, en dankzegging" Amen."*

Maar gij blijft uwe oude geloofsbelijdenissen oplappen, en gij kalefatert, en gij verstelt, en gij zet iets tusschen de regels, en gij voegt iets bij, en gij schrapt iets weg, en gij vult weer iets in, en gij

heldert iets op, — en zoo verliest gij uwen tijd en maakt gij uzelven tot het mikpunt van de pijlen der aarde en der hel. Laat ons geloofsbelijdenissen hebben, die niet zijn voortgesproten uit menschelijke vernuften, maar uit de taal en den zinbouw der Heilige Schrift, en al de kanonnen van het bombardement, dat al de schietgaten van het ongeloof en het verderf uitbraken, zullen in duizenden jaren geen splinter ter grootte van een borduurnaald van Gods Kerk afslaan! Waaraan thans de meeste behoefte bestaat, is: dat wij al onze theologiën bijeenbrengen rondom den Knaap in den Tempel: de hoogdravendheden rondom de eenvoudigheden, en de diepzinnigheden rondom de barmhartigheden, de tachtigjarigen der schoolsche geleerdheid rondom de ongerimpelde wang der twaalfjarige jeugd. *„Indien gij u niet verandert, en wordt gelijk de kinderkens, zoo zult gij in het Koninkrijk der hemelen geenszins ingaan,"* en wanneer gij niet wordt gelijk de kinderkens, kunt gij den godsdienst van Christus niet verstaan. Het beste wat Rabbi Simeon en Hillel en Shammai en de zonen van Betirah ooit gedaan hebben, was daar in dien Tempel, toen zij zich luisterend bogen naar den knaap, op Wiens wangen eerst een roode blos was gespreid door den frisschen wind van Judea's heuvelen en op Zijn weg naar de timmermanswerkplaats, waar Hij weldra de steun werd van zijne weduwlijke moeder, — en die zich nu lang genoeg in den Tempel ophield, om een gedachtenwisseling te voeren met de eerwaardige schriftgeleerden van het Oosten, *„hen*

hoorende, en hen ondervragende." Sommigen hebben, op den Christus wijzende, uitgeroepen: *Ecce Deus!* Ziet den God! Anderen hebben uitgeroepen: *Ecce homo!* Ziet den mensch! Maar op den huidigen dag, en naar aanleiding van mijn onderwerp, roep ik u allen toe: *Ecce adolescens!* Ziet den knaap! — AMEN.

XL.

GELOOFSVERSTERKING.

Heer! vermeerder ons het geloof!
Lucas XVII : 5.

„Hoe jammer, dat hij dáárheen gaat!" zeide een mijner vrienden, toen men hem mededeelde, dat ik de viering van een nationalen feestdag te Brooklyn niet kon bijwonen, omdat ik dien eigen dag op reis was gegaan naar het Heilige Land. — „Hoe bedoelt ge dat?" vroeg iemand. — „Och," antwoordde mijn militaire vriend, „hij zal bitter teleurgesteld en ontgoocheld worden, wanneer hij al de morsigheid en de onbeduidende alledaagschheid van Palestina te zien krijgt, en zijn geloof in het Christendom zal er door geschokt worden, want dat is meestal het gevolg van die reizen!" De beroemde generaal beoordeelde de zaak verkeerd. Ik ging naar het Heilige Land met het éénige doel, dat mijn geloof er door versterkt mocht worden, en dat is er dan ook het gevolg van geweest. Bij al onze reizen en tochten, bij al onze lectuur, bij al onze vergaderingen, bij het vormen van al onze plannen en voornemens, moet de vermeerdering, en niet de slooping van

ons geloof ons hoogste doelwit zijn. Wij behooren van ganscher harte in te stemmen met het gebed, dat door de discipelen van Jezus Christus werd uitgesproken in de woorden van mijn tekst: „*Heer! vermeerder ons het geloof!*"

De eerste wijze waarop dit gebed kan worden gedaan, is: *den Bijbel zelf te bestudeeren.* Ik geloof niet, dat er op dit oogenblik één ongeloovige in leven is, die den geheelen Bijbel heeft doorgelezen. Maar aangezien zulk een belangrijk document minstens twéémaal doorgelezen behoort te worden, om grondig te worden begrepen, en wel achtereenvolgens doorgelezen, loof ik thans een belooning van honderd dollars uit voor iederen ongeloovige, die den Bijbel tot tweemaal toe achter elkaar heeft doorgelezen.

Maar ik kan dat niet op het eigen woord van zulk een man gelooven, want de man die de bron der Waarheid verwerpt, — hoe kan ik diens waarheidsliefde aannemen? Dus moet ik een anderen getuige in de zaak hebben, alvorens ik de belooning toeken. Ik moet het getuigenis hebben van iemand, die hem het Boek tweemaal geheel heeft zien doorlezen. De ongeloovigen visschen in dezen Bijbel naar onjuistheden en tegenstrijdigheden en ongerijmdheden, en als gij hunnen Bijbel open slaat, zult gij zien, dat er allerlei streepjes en kruisjes staan in het boek Jona, en dat sommige hoofdstukken van dien profeet nagenoeg stukgelezen zijn door het vele raadplegen, en sommige gedeelten van II Samuel of van I Koningen zult gij geweldig be-

duimeld vinden, — maar op de bladzijden die de Tien Geboden bevatten, en de Psalmen, en de Bergrede, en het Evangelie van Johannes, zal geen enkel potloodstreepje langs de kanten staan, en zij zullen niet beduimeld zijn door het langdurige en veelvuldige gebruik. De vader van een der Presidenten van de Vereenigde Staten was een beslist ongeloovige. Ik bemerkte dit, toen ik vele jaren geleden zijne uitnoodiging aannam om den nacht ten zijnen huize door te brengen. Even voordat ik mij ter ruste begaf, zeide hij op een schertsenden toon tot mij: „Ik veronderstel, dat gij gewoon zijt in den Bijbel te lezen vóór gij naar bed gaat, en dus hebt gij hier mijn Bijbel, dan kunt gij daarin lezen." Hij deelde mij toen mede, welke gedeelten hij het liefst zou hebben dat ik las, en hij sprak slechts over die gedeelten, waarmede hij het gemakkelijkst den spot kon drijven.

Zooals gij weet, kan men alles in een belachelijk daglicht stellen. Ik veronderstel, dat gij den laatsten brief zoudt kunnen nemen, dien uw vader of moeder hier op aarde schreef, en dan wel iets kunt vinden in de taal, of den stijl, of de spelling, of de vormen der met bevende hand geschreven letters, waarover men eene spottende critiek zou kunnen uitbrengen. De innerlijke bewijskracht van de waarheid des Bijbels is zóó machtig en overweldigend, dat geen enkel mensch uit de zeshonderd millioen van de tegenwoordige bevolking der wereld, of uit de nog talrijker millioenen van het verledene, ooit den geheelen Bijbel achtereenvolgens doorlas, en hem

biddend en nauwgezet las, of hij werd tot het geloof in dien Bijbel gebracht. John Murray, de vermaarde uitgever en de boezemvriend van Southey, Coleridge, Walter Scott, Canning en Washington Irving, kocht van Moore, den dichter, de „Gedenkschriften van Lord Byron," die eerst na Byrons dood mochten worden uitgegeven. Maar zij waren niet geschikt om gedrukt en uitgegeven te worden, hoewel Murray er tienduizend dollars voor betaald had. Dat was een plechtige vergadering, toen acht van de voornaamste letterkundigen dier dagen na Byrons overlijden een bijeenkomst hielden in de Albemarle-Straat, om te beslissen wat er gedaan moest worden met de „Gedenkschriften," die beladen en overladen waren met schandelijkheden en godslasteringen. De „Gedenkschriften" werden gelezen en rijpelijk overwogen, en toen volgde de beslissing: dat zij verbrand moesten worden; en niet voordat het laatste woord dier „Gedenkschriften" tot asch vergaan was, ging het letterkundig gezelschap uiteen. Maar gesteld nu eens, dat al de edelste geesten van alle eeuwen een bijeenkomst hielden, om te beslissen over het lot van den Bijbel, die de Laatste Wil en het Testament van onzen Hemelschen Vader is, en over deze Gedenkschriften van onzen Heere Jezus Christus, — wat zou dàn de uitspraak wezen? Zullen zij verbrand worden, of zullen zij in wezen blijven? De eenparige uitspraak van allen is: „Laat ze in wezen blijven, al moesten ook alle andere dingen verbranden!" En breng daartegenover dan bijeen al de losbollen en al de overspelers en

al de moordenaars van alle eeuwen, en hun eenparige uitspraak omtrent den Bijbel zal zijn: „Laat hij verbrand worden!" Let wel: ik zeg niet dat alle ongeloovigen onzedelijk zijn, maar ik zeg, dat al de schurken en schelmen van het heelal eenstemmig met hen denken aangaande den Bijbel. Laat mij mogen stemmen met hen, die in de Heilige Schrift gelooven.

De menschen gelooven andere dingen op grond van de helft der bewijzen, die er noodig zijn om den Bijbel te gelooven. De innerlijke bewijskracht van het gezag der Schriften is zóó juist en zóó levendig, dat geen enkel mensch, die eerlijk en van gezonden zinne is, ze grondig en bestendig en biddend kan lezen, zonder er een aanhanger en volgeling van te worden. Daarom verklaar ik die innerlijke bewijskracht als oppermachtig. Hoe komt gij er toe om te gelooven in een brief, dien ge van uw man of vrouw of kind of vriend hebt ontvangen? Gij kent het handschrift. Gij kent den stijl. Gij herkent de gevoelens. Wanneer de brief komt, ontbiedt gij niet den postdirecteur van het kantoor van afzending, en den postdirecteur van het kantoor van aankomst, en den besteller die hem in het brievenbusje van uw huisdeur schoof, om u te bewijzen dat de brief echt is. De *innerlijke* bewijskracht is hier afdoende; en op dezelfde wijze kunt gij voor altijd het feit vaststellen, dat de Bijbel van de hand des eeuwigen Gods afkomstig is.

Bovendien kunnen wij, zooals ik reeds heb aangestipt, *ons geloof vermeerderen door het getuige-*

nis van anderen. Misschien zijn wij, zwakker van geest, overmeesterd door bijgeloof, of verleid tot het aannemen van een onhoudbaar verzinsel. Daarom wensch ik heden morgen dit kerkgebouw te veranderen in een rechtszaal, en er getuigen in op te roepen. En gij zult de jury zijn, en ik installeer u nu als zoodanig, en op de bank der getuigen zal ik mannen doen plaats nemen, van wie de geheele wereld erkent, dat zij sterk van geest en verstand zijn, en wier verklaring in alle andere rechtszalen als onweerlegbaar zou worden beschouwd. Ik zal geen enkelen bedienaar des Evangelies op de getuigenbank dagen, want tegen hem zou een veroordeel kunnen rijzen. Er bestaan twee wijzen om in een rechtszaal den eed af te nemen. De eene is, door de lippen op den Bijbel te drukken, en de andere door de rechterhand naar den hemel op te heffen. Welnu, aangezien het in dit geval de Bijbel zelf is, waarover de quaestie loopt, zullen wij den getuige niet vragen het boek aan zijne lippen te brengen, want dat zou beteekenen, dat de heiligheid en goddelijkheid van het Boek onbetwist is, en daarmee zou de kwestie beslist zijn. Daarom zal ik elken getuige verzoeken, ten teeken van bevestiging zijne hand naar den hemel op te heffen. Samuel P. Chase, Opperrechter van het Hooggerechtshof der Vereenigde Staten, als zoodanig aangesteld door President Lincoln, zal op de bank der getuigen plaats nemen. „Opperrechter Chase, op uw eed, gelieve ons mede te deelen wat gij te zeggen hebt omtrent het boek, dat men gewoonlijk den Bijbel noemt!" De getuige

antwoordt: „Er is een tijd in mijn leven geweest, toen ik aan de goddelijkheid der Heilige Schrift twijfelde, en daarom het besluit nam, als rechtsgeleerde en rechter, het boek op de proef te stellen, zooals ik met alle andere dingen in de rechtszaal doe: door de bewijzen vóór en tegen in overweging te nemen. Het was een lange en ernstige en diepgaande studie; en door dezelfde grondregelen van bewijskracht in deze zaak van godsdienst toe te passen, als ik altijd in wereldsche zaken doe, ben ik tot deze eindbeslissing gekomen, dat de Bijbel een bovennatuurlijk boek is, dat het van God afkomstig is, en dat er voor het menschdom geen andere kans op redding bestaat, dan door de lessen en vermaningen van dien Bijbel op te volgen." Daarna zet ik op de getuigenbank een President der Vereenigde Staten: John Quincy Adams.

„President Adams, wat hebt gij te zeggen aangaande den Bijbel en het Christendom?" De President antwoordt: „Ik heb vele jaren geleden de gewoonte aangenomen, telkens in het tijdsverloop van een jaar den geheelen Bijbel door te lezen. Gewoonlijk lees ik elken morgen vier of vijf hoofdstukken, onmiddellijk nadat ik uit bed ben opgestaan. Ik ben er ongeveer een uur mede bezig, en het schijnt mij de meest gepaste manier toe om den dag te beginnen. In welk licht wij den Bijbel ook beschouwen, hetzij met betrekking tot de openbaring, tot de geschiedenis, of tot de zedelijkheid, altijd is het een onwaardeerbare en onuitputtelijke goudmijn van kennis en deugd." Vervolgens plaats ik op de bank der getui-

gen Sir Isaac Newton, den schrijver van de „Principia" en den grootste natuurkundige en wijsgeer, dien de wereld ooit aanschouwd heeft. „Sir Isaac, wat hebt gij te zeggen betreffende den Bijbel?" En het antwoord van den wijsgeer luidt: „Wij belijden, dat de door God ingegeven Schrift de verhevenste wijsbegeerte bevat."

Daarna plaats ik op de bank der getuigen den geestigste en sierlijkste van alle schrijvers: Sir Walter Scott; en als ik hem vraag, wat hij denkt van de plaats, die ons groote Boek behoort in te nemen onder de andere boeken, dan antwoordt hij: „Er is maar één boek, en dat is de Bijbel." Vervolgens zet ik op de bank een der beroemdste geologen van alle tijden: Hugo Miller, een ouderling van Ds. Guthrie's Presbyteriaansche Kerk te Edinburgh, en naast hem Faraday, en naast hem Kepler, en die alle getuigen hetzelfde. Zij allen zeggen, dat de Bijbel van God afkomstig is, en dat de machtigste invloed ten goede, die ooit op deze wereld gewerkt heeft, het Christendom is. „Kanselier Kent! wat dunkt u van den Bijbel?" Antwoord: „Geen ander boek heeft zich ooit met zóóveel gezag en zóóveel nadruk tot het oordeel en het zedelijkheidsgevoel van het menschdom gericht!" — „Edmund Burke, hoe denkt gij over den Bijbel?" — Antwoord: „Ik heb den Bijbel gelezen 's morgens, 's middags en 's avonds, en door dat lezen heb ik mij telkens gelukkiger en beter gevoeld." — En thans doe ik op de bank der getuigen plaats nemen William E. Gladstone, die meermalen aan

het hoofd der Engelsche regeering heeft gestaan, den „grooten ouden man", zooals men hem in zijn vaderland algemeen noemt, en ik hoor hem zeggen wat hij tot mij zeide in Januari 1890, toen ik, ter voldoening aan zijn telegram: „Wees zoo goed, morgen op Hawarden te komen," hem op zijn buitenplaats was gaan bezoeken. Bij deze gelegenheid vroeg ik hem, of — in den loop der jaren — zijn geloof in de Heilige Schrift en het Christendom toe- of afgenomen was; en toen wendde hij zich tot mij met een nadruk en een geestdrift, waarvan niemand, die niet mondeling met hem van gedachten heeft gewisseld, zich een juist begrip kan vormen, — en betuigde hij door den klank zijner stem door zijne levendige gebaren door den stralenden glans op zijn gelaat zijn steeds toenemend geloof in God en in den Bijbel en in het Christendom, als de éénige hoop onzer verdorven wereld. De volgende man, dien ik op de getuigenbank doe plaats nemen, is wijlen de Graaf van Kintore; en als ik hem vraag wat hij van het Christendom denkt, geeft hij ten antwoord: „Waarom vraagt ge mij dat? Hoort ge mij Jezus Christus niet prediken in de Middernachtzending te Londen?" — „O ja, nu herinner ik het mij!" — Doch ik zie een menigte van getuigen op den huidigen dag in de rechtszaal, en ik roep u op naar de getuigenbank, maar ik heb slechts één seconde tijds voor elk uwer. Terwijl gij voorbijgaat, behoeft gij slechts ééne verklaring ten opzichte van het geloof in Jezus en in den Bijbel af te leggen. „Door Gods genade heeft het mijne geheele natuur

veranderd," zegt er een. „Het bracht mij van dronkenschap en armoede tot matigheid en een gezellig tehuis," zegt een ander. „Het schonk mij troost, toen ik mijn kind had verloren," zegt een ander. „Het gaf mij de hoop op toekomstige schatten, toen mijn geheele vermogen verzwolgen werd door de jongste beurscrisis," zegt een ander. „Het heeft mij méér vrede en voldoening geschonken, dan alle andere dingen dezer wereld," zegt een ander. „Het is voor mij licht, en muziek, en reukwerk, en stralende profetie geweest," zegt een ander. O, houd op met dien langen stoet van getuigen! Genoeg! Genoeg! Al die stemmen uit het verleden en het heden hebben ons geloof krachtiglijk vermeerderd.

Ons geloof wordt voorts versterkt door de oudheidkundige onderzoekingen. Wij moeten erkennen, dat de goede menschen vroeger bevreesd waren voor den hamer van den geoloog, en voor de smeltkroes van den scheikundige, en voor de nasporingen van den oudheidkundige; maar verstandige Christenen ontvangen en verwachten thans niets anders dan bevestiging uit al zulke bronnen. Waardoor wordt de Engelsche „Vereeniging tot onderzoek van Palestina" in stand gehouden? Door de bijdragen van Christelijke Kerken en Christelijke weldoeners. Ik zag de duidelijke sporen der spaden en houweelen dier onderzoekende Vereeniging te midden der ruïnen van het oude Jericho, en alom in het zand van de Doode Zee tot aan Cesarea Philippi. „Graaf weg!" zegt de Kerk van God, „en hoe dieper gij graaft, hoe liever ik het heb!" Op de ontbloote

monumenten van Egypte zijn getuigenissen gebeiteld omtrent het lijden der Israëlieten in de Egyptische slavernij, zooals wij het in den Bijbel beschreven vinden; daar ziet men in onvergankelijk gesteente afbeeldingen van de slaven, van de zwepen en van de aandrijvers, die hen tot het maken van steenen zonder stroo dwongen. Het opgegraven Ninevé en Babylon verklaren met hunne bestoven lippen, dat de Bijbel waar en waarachtig is. Napoleons soldaten in den Egyptischen veldtocht hieven een steen op, dien gij thans te Londen in het Britsch Museum kunt vinden: een steen die, als ik het mij goed herinner, een beschreven oppervlakte van ongeveer twee vierkante voet heeft. Hij behelst woorden in drie talen. Die steen was de sleutel, waarmede men de beteekenis ontcijferde van de hiëroglyphen op graven en obelisken, die telkens en telkens weer dezelfde gebeurtenissen verhalen, welke door Mozes werden geboekstaafd. De zwavelachtige graven van Sodom en Gomorra zijn blootgelegd. De overblijfselen van den toren van Babel zijn gevonden. Assyrische documenten, opgedolven uit het zand, en Behistunsche inscriptiën, honderden voeten hoog op de rotsen, doen weerklank op weerklank van de waarheid der Bijbelsche geschiedenis hooren. De teekenen des tijds wijzen er op, dat bijna ieder feit uit den Bijbel, van Genesis I tot Openbaring XXII, zijne toelichting en bevestiging zal ontvangen uit de eene of andere oude, opgegraven stad, of van een ouden muur, dien men van het stof der eeuwen heeft ontdaan, of van een oud

document, dat door de archeologen ontrold is. Vóór en aleer de wereld zoo ver is voortgewenteld in de twintigste eeuw, als zij thans is voortgewenteld in de negentiende eeuw, zal een geloovige een man zijn, die zijne eigene zintuigen niet gelooft, en de boekdeelen vol critische en afbrekende vertoogen tegen den Bijbel zullen — als de mot en de worm ze dan nog niet geheel verteerd heeft — van de plank genomen en bekeken worden als curieuse staaltjes van onkunde en stompzinnigheid. Alle mogelijk succes zij toegewenscht aan de spaden en de bijlen en de houweelen en de buskruitontploffingen van die apostelen der oudheidkundige onderzoekingen!

Ik stem van ganscher harte in met het fiere, heldhaftige antwoord van de oude Hugenoten tot de aanvallers van het Christendom: „Pakt u weg, rebellen! Uwe hamers breken, maar het aambeeld van Gods Woord blijft staan!" Hoe wonderbaarlijk zijn het verband en de samenhang van dat oude Boek! Het is een bibliotheek, samengesteld uit zes en zestig boeken, en geschreven door minstens negen en dertig auteurs. Het is iets bovennatuurlijks, dat zij zoo bijeen zijn gebleven. Neem eens de geschriften van een ander negen en dertigtal auteurs, of van een tiental auteurs, of van een vijftal auteurs, en plaats die naast elkaar, — hoe lang zullen zij naast elkaar blijven? Boeken met „bloemlezingen," saamgebracht uit de werken van vele auteurs, hebben een spreekwoordelijk kort leven. Ik heb nog nooit gehoord van zulk een boek, dat er — om een uitgeversterm te gebruiken — vijf jaar „leven in zat."

Hoe komt het dan dat de Bijbel, saamgesteld uit de geschriften van minstens negen en dertig auteurs, sedert zulk een lange reeks van eeuwen bijeen is gebleven, terwijl hunne natuurlijke neiging zou zijn geweest, her- en derwaarts te vliegen, als losse bladen papier waarover een windvlaag heenstrijkt? Dat kwam doordien de Heer onze God er eenheid aan gaf, en ze bij elkander houdt. Anders zou Jozua heengedwaald zijn in deze richting, en Paulus in gene richting, en Ezechiël in eene andere, en Lukas ook in eene andere, en Habakuk weer in eene andere, en al de negen en dertig auteurs in negen en dertig richtingen. Plaats de geschriften van Shakespeare en Tennyson en Longfellow, of een gedeelte er van, eens naast elkaar, — hoe lang zullen zij bijeen blijven? Geen boekbinderskunst zou ze bij elkaar kunnen houden! Maar het kanon der Heilige Schrift is thans nog geladen met dezelfde ammunitie, waarmee de profeten en de apostelen het geladen hebben.

Met andere woorden: het Boek boezemt mij vertrouwen in door zijn bovennatuurlijken samenhang tusschen geschrift en geschrift. Zelfs in het grootste schip wil de lading wel eens verschuiven, — en dat maakte voor ons het gevaar des te grooter in het schip *Griekenland* van de „Nationale Lijn," toen de cycloon ons van de kust van Newfoundland deed afdrijven, en de lading ijzer aan 't rollen was gegaan, terwijl het schip van bakboord naar stuurboord zwaaide. Maar Gode zij dank! in dit oude Bijbelschip, al heeft het duizenden stormachtige jaren

meegemaakt, is de lading goud en edelgesteenten vast en veilig opeen gebleven, en is er in al die eeuwen niets van verwrikt of verschoven. Daar staan zij, schouder aan schouder, daar staan zij allen, en met de zekerheid van daar te zullen blijven, totdat de hemel en de aarde voorbij zijn gegaan. Door dit ontzaglijke feit wordt mijn geloof versterkt. Er wordt nog altijd eene eindelooze discussie gevoerd over het auteurschap van die Bijbelboeken, die samen de Pentateuch heeten: of zij door Mozes of Hilkia of Ezra of Samuel of Jeremia of een andere groep ouden geschreven zijn. God is de auteur, Zijne uitverkoren dienaren zijn de werktuigen, en in deze dagen van stenographie en schrijfmachines moest dat niet zoo moeilijk te begrijpen zijn. De groote kooplieden en rechtsgeleerden en redacteurs en indistruëelen onzer handels- en fabrieksteden dicteeren bijna al hunne brieven; zij zetten, na ze gedicteerd te hebben, er alleen hun handteekening onder. De profeten en de evangelisten en de apostelen waren Jehova's stenographen of typewriters. Zij schreven slechts neer wat God dicteerde; Hij onderteekende het later. Te midden van al de wisselingen der eeuwen heeft Hij er zijn naam op geschreven.

Maar ik kom eerst tot de volle hoogte van mijn onderwerp, wanneer ik zeg: *het beste middel ter versterking van ons geloof, is: er om te bidden.* Langs dien weg ontvingen ook de discipelen in mijn tekst hun overvloedig geloof: *„Heer! vermeerder ons het geloof!"* Hier hoor ik iemand de vraag opperen:

„Denkt gij werkelijk, dat het gebed tot iets nut is? Ik zou evengoed kunnen vragen, of er een reeks telegraafpalen staat tusschen Parijs en St. Petersburg, en of er een reeks telegraafpalen staat tusschen Manchester en Londen, of tusschen Keulen en Berlijn, of tusschen New-York en Washington! Alle menschen die wel eens een bericht langs die telegraaflijnen hebben verzonden of ontvangen, weten, dat zij bestaan. En zoo zijn er ook millioenen zielen, die in voortdurende gemeenschap hebben geleefd met de Hoofdstad van het Heelal, met den Troon van den Almachtigen God, met den Grooten God Zelf, sedert jaren en jaren en jaren. Er is geen dag omgegaan, dat er geen smeekbeden opstegen en geen zegeningen neerdaalden. Zal nu de een of andere onnoozele bloed, die nog nooit een telegram ontvangen of verzonden heeft, ons komen vertellen, dat er niets bestaat wat op telegrafische gemeenschap gelijkt? Zal deze of gene, die nog nooit een gebed heeft gestameld, dat verhoord en beantwoord werd, ons diets komen maken, dat het bidden pure dwaasheid is? Het komt misschien niet op den tijd en de wijze, waarop wij het verwacht hebben; maar even stellig en zeker als een ernstig gebed ten hemel stijgt, even zeker zal er een genadig antwoord komen. Tijdens een sneeuwstorm, die eenige jaren geleden hier in Amerika woedde, werden er, zooals gij weet, vele telegraafpalen omver geworpen; toen telegrafeerde ik uit New-York naar Chicago over den weg van Liverpool in Engeland, en een poos later kwam het antwoord langs den

zelfden grooten omweg. En zoo kan het gebed, dat wij opzonden, terugkomen langs een weg waaraan wij nooit gedacht hadden, en indien wij vragen om vermeerdering van ons geloof, — al komt het misschien langs een weg, die hemelsbreed verschilt van den door ons verwachte, ons vertrouwen zal er zekerlijk door versterkt worden.

O, neem het op in ieder gebed, dat gij ooit doet tusschen uwe eerstvolgende ademhaling en uw jongsten snik: „*Heer! vermeerder ons het geloof!*" — Het geloof in Christus als onze persoonlijke Verlosser van onze tegenwoordige schuld en van ons eeuwig verderf; het geloof in den almachtigen Heiligen Geest; het geloof in den Bijbel, het waarachtigste boek dat ooit gedicteerd of geschreven of gedrukt of gelezen is; het geloof in de schijnbaar tegenstrijdige leidingen der Voorzienigheid, voor ons tijdelijk en eeuwig welzijn aldus in harmonie met elkaar gebracht; het geloof is een dag des Oordeels, die alle dingen recht zal maken, welke eeuwenlang geheel verkeerd zijn geweest. Vermeerder ons het geloof, niet door een luttele toevoeging, maar door een eindeloozen aanvoer van nieuwen voorraad. Ik gevoel mij het meest aangetrokken tot de wijze waarop die profetenweduwe uit Eliza's tijd te werk ging, die met haar gezin diep ongelukkig was geworden, zoodat hare twee zonen bijna voor schuld moesten worden verkocht, en zij niets anders meer in huis had dan een potje met olie. Op last van Eliza leende zij bij hare buren al de vaten, die zij kon krijgen; en daarna begon zij de olie in die vaten uit te gieten, en bleef

zij voortgieten, totdat zij allen vol waren, — en zoo werd zij een oliekoopvrouw, met meer kapitaal dan schulden. En toen zij riep: „Breng mij nu nóg een vat!" toen volgde het antwoord: „Er is geen vat meer!" En laten ook wij zoo het vele of weinige nemen, dat wij aan olie des geloofs bezitten, en er van gebruiken totdat de voorraad op wonderdadige wijze vermeerderd zal worden. Brengt nu allen uwe ledige vaten; en door de macht des Heeren, des Gods van Eliza, zullen zij gevuld worden, totdat zij tot overloopens toe vol zijn met een jubelend, een alles bezielend, een triomfeerend geloof! — Amen.

XLI.

OP DEN DORSCHVLOER.

> Want men dorscht de wikken niet met den dorschwagen, en men laat het wagenrad niet rondom over het komijn gaan; maar de wikken slaat men uit met eenen staf, en het komijn met eenen stok: het broodkoren moet verbrijzeld worden, maar hij dorscht het niet geduriglijk dorschende.
>
> JESAJA XXVIII: 27 en 28*a*.

Hier worden drie soorten van zaad genoemd: wikken, komijn en koren. Met het laatstgenoemde zijn wij allen bekend. Maar wij mogen wel aannemen, dat de wikken en het komijn kleine zaden waren, evenals het karwei of de sissererwt. Wanneer die korrels of gewassen gedorscht moesten worden, werden zij op den dorschvloer uitgestort, en dan kwamen de arbeiders er omheen staan met staven, of stokken, of vlegels, en sloegen zij er op, totdat het zaad van zijn omhulsel ontdaan was. Maar wanneer het koren moest gedorscht worden, dan werd dat op den dorschvloer uitgespreid, en dan spanden de boeren hunne paarden of ossen voor een kar, welker wielen van ijzeren tanden voorzien waren;

die kar werd dan over den dorschvloer getrokken, en zoo werd het werk ten uitvoer gebracht. Verschillende wijzen van dorschen voor verschillende producten.

De groote gedachte, die ons door mijn tekst op het hart wordt gedrukt, is deze: *dat wij allen aan de eene of andere soort van dorschingsproces onderworpen moeten worden.* De omstandigheid, dat gij misschien uw leven wijdt aan de uitvoering van edele en lofwaardige plannen, zal in dit opzicht volstrekt geen reden van vrijstelling voor u wezen. Wilberforce, de Christelijke bevrijder der slaven, werd in zijn tijd spottend genoemd: „Dokter Kanniet-goed." Norman Mac Leod, de groote vriend der Schotsche armen, werd allerwegen onverbiddelijk gesmaad en belasterd, hoewel er op den dag, toen hij naar zijne laatste rustplaats werd uitgedragen, een werkman naar den voorbijtrekkenden begrafenisstoet stond te kijken, en daarbij de opmerking maakte: „Al had hij voor niemand anders iets meer gedaan dan voor mij, dan zal hij tóch tot in alle eeuwigheid stralen en schitteren als de sterren!" Al de flauwe grappenmakers van heel Londen hadden John Wesley, den vader van het Methodisme, tot hun mikpunt gekozen.

Indien zúlke mannen niet konden ontkomen aan de boosaardigheid dezer wereld, dan kunt ook gij niet verwachten, dat gij bevrijd zult blijven van de zware, snerpende slagen der *bezwaren en moeilijkheden.* Wij lezen in onzen Bijbel: *„Allen, die godzaliglijk willen leven in Christus Jezus, zullen ver-*

volgd worden." En bovendien komen de ziekten, en de faillissementen, en de ergernissen, en de teleurstellingen, die telkens een beker alsem aan onze lippen zetten. Die rimpels op uw gelaat zijn hiëroglyphen, die, als zij eens ontcijferd werden, eene aandoenlijke lijdensgeschiedenis zouden vormen. De voetsporen van het konijn zijn den volgenden morgen op de sneeuw te zien; en op de grijze hoofden der bejaarden staan de voetsporen, die ons doen bespeuren, waar de snelvoetige zorgen hunnen stap gezet hebben.

Zelfs te midden van de genoegens en de vermakelijkheden dezes levens breken de zorgen zich somtijds baan. Evenals toen de menschen bijeen waren in den schouwburg der Noord-Amerikaansche stad Charleston tijdens den revolutie oorlog tegen Engeland in 1776, — terwijl zij daar zaten te kijken naar een kluchtspel, en terwijl het publiek in de hoogste verrukking was, — evenals zich toen plotseling de kanonschoten van een aanrukkend leger lieten hooren, en het publiek door eene razende paniek overweldigd werd, en de lieden al vluchtend en worstelend hun leven poogden te redden, zoo hoort ook gij dikwijls, terwijl gij te midden van de vreugden en de festiviteiten dezer wereld gezeten zijt, het kanongebulder van de eene of andere groote ramp. Al de wikken en het komijn en het koren moeten op den dorschvloer uitgestort en gestampt en gekneusd worden!

Mijn onderwerp brengt ons in de eerste plaats onder het oog, *dat het geen compliment voor ons is,*

als wij aan zware beproevingen ontsnappen. De wikken en het komijn op den dorschvloer zouden wel eens om kunnen zien naar het koren op een anderen dorschvloer, en zeggen: „Och! kijk dat arme, ellendige, gekneusde en gebeukte koren eens aan! Wij zijn maar een klein weinigje getikt; maar dat daar is bijna platgeslagen!" Welnu, dan zou het koren, als het lippen had, kunnen antwoorden en zeggen: „Weet gij wel, om welke reden gij niet zoo zwaar geslagen zijt als ik? Dat komt doordien gij niet zooveel waarde hebt als ik; indien gij evenveel waarde hadt, zoudt gij wel even streng behandeld worden!" En toch vindt men menschen, die in den waan verkeeren, dat zij zich 's Heeren bijzondere gunstgenooten mogen noemen, enkel en alleen, omdat hunne schuren altijd vol zijn, en hunne rente geregeld betaald wordt, en er geen begrafenissen in de familie voorkomen. Het komt misschien doordat zij „wikken en komijn" zijn; terwijl die arme weduwe, daarginds aan het eind van dat straatje, wellicht 's Heeren „koren" is. Gij wordt slechts weinig geslagen, omdat gij weinig waard zijt; en zij wordt gekneusd en gemalen, omdat zij het beste gedeelte van den oogst is.

De zwaarte van het dorschwerktuig stemt overeen met de waarde van het graan. Indien gij in uw leven nooit veel gedorscht zijt, was er misschien niet veel te dorschen! Dat gij niet door veel zorgen geschokt en geschud zijt, komt wellicht doordien er slechts een schaarsche vruchtenoogst zou vallen. Wanneer er veel aalbessen zijn, gaan de pluk-

kers er met groote manden op uit; maar wanneer de vrucht door de droogte bijna geheel verschrompeld is, dan kan men het best met een vierde gedeelte van de manden stellen. De vergiftige slang om Paulus' arm, en zijne steeniging totdat hij voor dood werd opgenomen, en de knarsend achter hem dichtdraaiende gevangenisdeuren, en zijne worsteling tegen de wilde dieren te Epheze, en zijne ontvelde enkels tusschen het pijnlijk schrijnende blok, en het vergaan van het Alexandriesche korenschip, en de kaakslag van den Romeinschen hoofdman, — dat alles was noodig om Paulus tot de voor hem vereischte ontwikkeling te brengen.

Niet omdat Robert Moffat en Lady Rachel Russel en Frederik Oberlin zooveel slechter waren dan andere menschen, hadden zij zooveel te lijden, maar omdat zij beter waren, en omdat God hen tot de besten wilde maken. Naar de zorgvuldigheid van het dorschen, kunt gij altijd de waarde van het graan beoordeelen.

En voorts kunnen wij uit mijn tekst dit afleiden: *dat God onze beproevingen in verhouding doet blijven met hetgeen wij kunnen dragen.* De staf voor de wikken. De stok voor het komijn. Het getande ijzeren rad voor het koren. Somtijds zuchten de menschen onder hunne zware beproevingen: Ach! dat kàn ik niet uithouden!" Maar toch hield gij het uit. God zou het u niet hebben toegezonden, als Hij niet geweten hadt, dat gij het kondt verdragen. Gij beefdet en gij bezwijmdet, — maar tóch zijt gij het te boven gekomen. De Heer onze God zal niet één

enkelen traan te veel uit uwe oogen persen, noch één te diepen zucht uit uwe borst, noch één te bangen zweetdruppel uit uw voorhoofd! In al de beslommeringen van uw aardsch bestaan is er geen enkele valstrik om u ten verderve te brengen.

Gij hebt somtijds een gevoel alsof deze onze wereld vol knuppels en knotsen is, die er naar willekeur in rondvliegen. O neen! — dat zijn dorschwerktuigen, die God juist op úwen toestand berekend en pasklaar gemaakt heeft. Er is geen enkele kwade post op uw grootboek, geen enkele teleurstelling in zake fondsen, waarvan gij dacht dat zij zouden rijzen, maar die naar beneden zijn gegaan, geen enkele zwendelarij van uwen handels-compagnon, en geen enkele valsche streek van den kant dergenen, die in hetzelfde artikel handeldrijven als gij, of God beoogde daarmede het welzijn uwer ontsterflijke ziel. „O," zegt gij, „maar zoo behoeft er niet tot mij gesproken te worden: ik ben er volstrekt niet op gesteld, misleid en beleedigd te worden!" Zoo is het koren ook niet gesteld op het dorschwerktuig; maar nadat het gedorscht en gezift is, heeft het een heel wat betere gedachte van alles wat met ziften en dorschen in verband staat.

„Nu ja," zegt gij, „als ik zelf mijne zorgen mocht kiezen, zou ik mij er gewillig aan onderwerpen!" Och, mijn broeder, dan zouden het geen zorgen zijn. Gij zoudt iets kiezen, dat u geen pijn doet; en als het geen pijn doet, kan het ook niet heiligen. Uwe beproeving is misschien een kinderloos huwelijk. Gij zijt verzot op kinderen. „Waarom," zoo

vraagt gij, „zendt God wèl kinderen naar dat andere huishouden, waar zij niet welkom zijn, en waar zij voortdurend worden mishandeld en geslagen, — terwijl ik ze in de armen mijner genegenheid zou genomen hebben?" Of gij zegt: „Liever elke andere beproeving, dan deze!" Uwe beproeving is wellicht een misvormd lichaam, een gelaat dat zich gemakkelijk tot het teekenen van carricaturen leent, en daarom zegt gij: „O, ik zou alles kunnen verdragen, als ik er maar goed uitzag!" En uwe beproeving is misschien een opvliegend karakter, en gij hebt er evenveel moeite mede als met het besturen van zes wilde paarden te midden der dreunende kanonschoten, — honderd en één, — van een koninklijk eeresaluut, zoodat het telkens en telkens weer met u op hol gaat. Uwe beproeving is het asthma. Gij zegt: „O, als het rheumathiek was, of zenuwachtigheid, of roos, — maar het is dat afschuwelijke asthma, en dat benauwde ademhalen is zoo vermoeiend!" Uwe zorg is een ruwe, driftige, kort aangebonden man, een echt kruis voor zijn huis, die een leven als een oordeel maakt omdat er een knoop van zijne jas is! Hoe kondt gij weten, dat die knoop er af is? Uwe beproeving is eene vrouw, die altijd en immer overhoop ligt met de dienstboden, en bovendien een rechte slons is. Hoewel zij vroeger altijd groote zorg droeg om te maken, dat zij er in uwe tegenwoordigheid goed uitzag, is zij nu volslagen zorgeloos in dit opzicht, omdat, zoo als zij zegt, haar fortuin gemaakt is! — Uwe beproeving is een moeielijke schoolles, die gij niet kunt leeren, en gij

hebt op uwe nagels gebeten, totdat zij er afzichtelijk uitzien. Ieder heeft de eene of andere ergernis of moeilijkheid of beproeving, en elk onzer denkt, dat de zijne of de hare juist de onuitstaanbaarste is. „Liever alle andere dingen dan dit!" zeggen zij allen; „liever alle andere dingen dan dit!"

Ach, mijn hoorder! schaamt gij u niet, zoo voortdurend tegen God te klagen? Wie bestuurt in ieder geval de zaken dezer wereld? Is het een eeuwige Moloch, of een almachtige Nero? Neen, 't is het genaderijkste en heerlijkste en wijste Wezen uit het gansche heelal! Gij kunt de Almacht niet iets leeren. Gij hebt meer dan genoeg gezwoegd en getobd. Gelooft gij dat óók niet? Sommigen uwer maken zich belachelijk in de oogen der engelen. Hier is een scheepsbouwmeester, en hij teekent de plannen en ontwerpen voor een schip van vele duizenden tonnen. Tal van werklieden zijn er een geruimen tijd aan bezig. Het schip is gereed, en op zekeren dag, met de wapperende vlaggen aan de toppen der masten en terwijl de lucht davert van het gejuich, wordt dat schip te water gelaten, om een overzeesche reis te doen. Op hetzelfde oogenblik komt een jongske van zes jaar langs het dok aanloopen met een klomp, waarvan hij met zijn eigen zakmes een schuitje heeft gefabriceerd, en nu zegt hij: „Kijk eens hier! mijne boot is vrij wat beter dan de uwe! Zie maar eens naar dien kluiverboom en die tegen weer en wind bestande masten!" En hij laat zijn klompbootje naast het groote schip varen, — en er volgt een uitbarsting van schaterend gelach

langs de dokken. O, mijne vrienden! dat groote schip is uw leven, zooals God het ontworpen en gebouwd heeft: groot, van millioenen tonnen, voor den grooten oceaan bestemd, om in de eeuwigheid binnen te loopen. Die kleine boot is uw leven, zooals gij zelf het tracht uit te houwen, en te fatsoeneeren, en te water te laten. O, tracht den grooten Jehova toch niet naar de kroon te steken! God heeft altijd gelijk, en in negen van de tien gevallen hebt gij ongelijk. Hij zendt u juist die moeilijkheden, juist die faillissementen, juist die kruisen, die het best voor u geschikt zijn. Hij weet wel, wat soort van graan gij zijt, en daarom zendt Hij het rechte dorschwerktuig. Het zal een staf, of een stok, of een ijzeren wiel zijn, al naar mate gij wikken, of komijn, of koren zijt.

Ook zien wij uit mijn onderwerp, *dat God onze beproeving laat voortduren totdat wij ons hebben overgegeven.* De landman roept „ho!" tot zijne paarden, zoodra het graan uit den halm is gevallen. De landman komt met zijn hooivork en stapelt het stroo op een hoop, en hij ziet dat het stroo het graan heeft losgelaten, en dat het graan volkomen gedorscht is. En zoo doet God óók. Zoowel het kloppen met den staf als het slaan met den stok en het draaien van het wiel houdt op, zoodra wij loslaten. Wij houden ons vast aan deze wereld, met al hare vermaken, en rijkdommen, en buitenkansjes, en onze vingers zijn er zóó stevig aan vastgeklemd, dat het schijnt alsof wij er ons wel eeuwig aan konden vasthouden. Maar nu komt God tot ons met de

eene of andere dorschende zorg, en slaat Hij ons los. Wij hadden van meet af in den waan verkeerd, dat dit eene groote wereld was. Wij hadden uit onze aardrijkskunde geleerd, dat zij zoo- en zooveel duizend mijlen in middellijn was, en zooveel duizend mijlen in omtrek, en wij zeiden: „Wel, wel! wat is dát een wereld!" In ons latere leven kwamen de zorgen, en deze zorg sneed dit gedeelte van de wereld af, en gene zorg sneed een ander gedeelte van de wereld af, en zoo is het een kleinere wereld geworden, en in de schatting van sommigen uwer zelfs een zeer onbeduidende wereld, en als geestelijk goed krijgt zij voortdurend hoe langer hoe minder waarde. Tien percent er af, vijftig percent er af, en er zijn er, die geen tien cents voor deze wereld zouden geven — voor de geheele wereld — als bezitting voor de ziel.

Wij meenden dat vriendschap iets grootsch was. Op school leerden wij opstellen maken over de vriendschap; en misschien hebben wij op den dag onzer promotie eene rede gehouden over de vriendschap. O, het was iets heerlijks! Maar staat zij thans nog wel even hoog bij u aangeschreven als vroeger? Gij zijt nu verder gevorderd op uwen levensweg, en de eene vriend heeft u bedrogen, en de andere vriend heeft u verkeerd begrepen, en een derde vriend heeft u al spoedig links laten liggen, en thans schijnt het u somtijds toe, dat de vriendschap eenvoudig niets anders is dan een nieuw middel om u te kwellen.

En zoo gaat het ook met het geld. Wij dachten,

dat, als iemand een bestaan had, hij bezorgd was voor heel zijn volgend leven; maar wij hebben geleerd, dat een hypotheek verloren kan gaan door een van te voren onbekende, eerst later gerezen moeilijkheid; dat het plaatsen van uwe handteeking op de achterzijde van een wissel misschien uw doodvonnis als koopman kan zijn; dat een nieuw tarief verandering kan brengen in de strooming van den handel; dat iemand vandaag schatrijk kan zijn, en morgen doodarm. En door al deze tegenspoepen tracht God nu onze hand los te maken van de wereld, — maar nog altijd blijven wij haar vasthouden. God slaat ons met een staf; maar wij houden nog vast, En hij slaat ons met een stok; maar wij houden nog vast. En Hij laat het ijzeren wiel van den tegenspoed over ons heengaan, maar wij houden vast.

Er zijn menschen, die zich tot hun laatste oogenblik aan deze wereld blijven vastklemmen, en die mij doen denken aan den toestand en het gedrag van een armen Indiaan in een bootje op den Niagara, waarmede hij den waterval naderde. Toen hij zag, dat hij den dood niet meer kon ontkomen, — een paar seconden voordat hij den rand van den afgrond bereikte, — hief hij een gevulde wijnflesch omhoog en dronk hij die achter elkaar leeg, en daarna slingerde hij de flesch in de lucht. En zoo zijn er menschen, die deze wereld vastgrijpen; en zij gaan naar de diepte over de bergstroomen van verzoeking en zonde, en zij houden ztch aan haar vast tot het allerlâátste oogenblik huns levens, een toost drinkende op hun verderf, terwijl zij er heen en er in gaan!

O, laat los! laat los! De beste fortuinen zijn in den hemel. Er zijn geene zich verwijderende kassiers aan die Bank, en de toegezegde betalingen blijven nooit achterwege. *„Bedenkt de dingen die boven zijn, niet die op de aarde zijn."* Laat los! Reken er op, dat God den staf of den stok of het ijzeren wiel op u zal laten werken totdat gij loslaat!

Er is nog iets anders, dat mijn tekst ons leert: dat er aan de zorgen des Christens stellig en zeker eenmaal een einde zal komen. Mijn tekst zegt: *„Het broodkoren moet verbrijzeld worden, maar Hij dorscht het niet geduriglijk dorschende."* Daar zij God voor gedankt! Sla neder, o dorschvlegel! Draai rond, o wiel! Uw werk zal spoedig gedaan zijn. *„Hij dorscht het niet geduriglijk dorschende"* Thans maakt de Christen bijna evenveel gebruik in het orgel van het tramblant-register als van het bazuin-register. Maar over eenigen tijd zal hij zijn laatste klaaglied voor altijd in de muziek-portefeuille kunnen bergen. Voor zooveel wij tarwe zijn, zullen wij gescheiden worden van wat zooveel als kaf is, en er zal geen behoefte aan slagen meer zijn.

Er wordt nooit geschreid in den hemel, omdat er geen reden tot schreien bestaat. Er worden geen tranen van rouw gestort, want gij zult al uwe dierbare betrekkingen en vrienden om u heen hebben. Er worden geen tranen van armoede vergoten, omdat iedereen aan 's Konings tafel zit, en zijn eigen zegewagen heeft, en naar verkiezing beschikken kan over de kleedkamer, waaruit de prinsen hunne gewaden bekomen. Geen tranen van ziekte, want

de lucht doet er geen longontsteking ontstaan, en er komen geen malaria-koortsen door de uitdampingen van de golvende rivier des levens, en geen krukken voor kreupele voeten, en geen spalken voor gebroken armen. Want de polsen kloppen er met de gezondheid van den eeuwigen God, in een klimaat als van onze Junimaand vóór de bloesems afvallen, of van onze prachtigste Octoberdagen vóór de bladeren neerdwarrelen.

In dat land zullen de heiligen spreken over de verschillende wijzen van dorsching. O, die geschiedenissen van den staf, die de wikken sloeg, en van den stok, die op het komijn neerkwam, en van het ijzeren wiel dat over het koren heenging. Daniël zal de leeuwen beschrijven, en Jona den walvisch, en Paulus de zweepen waarmede hij gegeeseld werd, en Johannes Husz zal verhalen van de verschroeiende vlammen, en Elia van den wagen met de vurige paarden, die hem langs de trappen van het luchtruim omhoog voerde. Daar zijn zij allen voor den troon Gods. Op eene verhevenheid al degenen, die door den staf werden getroffen. Op eene hoogere verhevenheid al degenen, die door den stok werden geslagen. Op de hoogste verhevenheid, en te midden van de hoogste tinnen des hemels, al degenen die onder het wiel zijn geweest. *„Hij dorscht het niet geduriglijk dorschende."*

O, mijne hoorders! is er niet genoeg zalf in dezen tekst om een pleister te maken, die groot genoeg is om al uwe wonden te helen? Wanneer een kind zich bezeerd heeft, hoort men de moeder meestal

zeggen: „Nu, het zal wel spoedig over zijn!" En dat is het juist wat God zegt, wanneer Hij alle zorgen stilt met de geruststellende kalmte dezer groote belofte: *„Des avonds vernacht het geween, maar des morgens is er gejuich."* Al hebt gij uwen zakdoek doornat van tranen op uw doodsbed laten liggen, — volkomen bevrijd van alle zorgen zult gij opstaan. Uwe treurende achterblijvenden zullen zwarten rouw dragen; maar gij zult met witte kleederen bekleed worden. Grafkransen voor hen; psalmen voor ú!

„Hoe is het mogelijk, dat ik hier ben?" zult gij vragen. „Is dit de hemel? En ben ik nu zóó rein, dat ik nooit meer kwaad zal doen? Ben ik zóó gezond, dat ik nooit meer ziek zal worden? Is mijne vriendschap met deze mijne medegenooten zóó krachtig, dat zij nooit meer zal worden verbroken? Is dat Maria? Is dat Johannes? Is dat mijne dierbare vrouw, die ik in den duisteren grafkuil heb neergelaten? Zouden dat werkelijk de lieve gezichtjes zijn van hen, die daar zoo bleek en zoo uitgeteerd in onze achterkamer lagen, in dien akeligen sterfnacht? O, hoe stralend zien zij er nu uit! Daar komen zij aan! Hoe schitterend zien zij er uit!

„Wel, hoe geheel anders is het hier, dan ik mij had voorgesteld toen ik de benedenwereld verliet! De predikanten gaven beschrijvingen van dit land, maar hoe mat waren zelfs hunne verhevenste, hunne stoutste schilderingen, in vergelijking van deze werkelijkheid! Men vertelde mij op de aarde, dat de dood een zonsondergang was! Neen, neen! het is een zonsopgang! Een luisterrijke zonsopgang! Ik

zie het licht nu zijn purperen gloed over de heuvelen verspreiden, en de wolken blozen van blijdschap over het aanbreken van den komenden dag!

Dan zullen de poorten des hemels geopend worden, en de verrukte ziel, die nu de scherpte en de kracht van het hemelsch gezichtsvermogen bezit, zal tien duizend mijlen ver den optocht met vaandels en banieren zien naderen — als een rivier van fonkelende pracht — en dan zal zij uitroepen: „Wie zijn deze?" En de engel Gods, die dicht bij haar staat, zal vragen: „Weet gij niet, wie dat zijn?" — „Neen", zegt de verrukte ziel, „ik kan niet begrijpen, wie dat zijn." — En dan antwoordt de engel: „Welnu, dan zal ik u zeggen wie het zijn. Dezen zijn het, die uit de groote *verdrukking*, of *dorsching*, komen, en zij hebben hunne lange kleederen gewasschen, en hebben hunne lange kleederen wit gemaakt in het bloed des Lams!"

O, mocht ik eens eenige druppelen van dit hemelsche pijnstillende middel kunnen toedienen aan alle zenuwachtige en overspannen zielen! Als gij er genoeg van neemt, zou het àl uwe kwalen en pijnen genezen. Bedenkt slechts, dat gij over een kleinen tijd dit alles te boven zult zijn, al deze zorgen en al deze nooden. Wij zullen een groote menigte dagen in den hemel hebben, maar ik zal u zeggen wat de gewichtigste dag van al de millioenen eeuwen des hemels zal zijn. „Kunt gij mij dat met zekerheid zeggen?" vraagt gij. „Ja, dat kan ik! *Het zal de dag zijn, waarop wij er komen!*" — AMEN.

XLII.

VROUWENWERK EN VROUWENLOON.

> En te Joppe was eene zekere discipelin, met name Tabitha, hetwelk, overgezet zijnde, is gezegd Dorkas. Deze was vol van goede werken en aalmoezen, die zij deed.
>
> HANDELINGEN IX : 36.

Nu ik u de gelegenheden wensch op te sommen, die de vrouw heeft om nuttig werkzaam te zijn, begin ik met te zeggen, *dat zij het naaste en hoogste recht heeft om zieken te verkwikken en te troosten.* Welk land, welke straat, welk huis heeft de slagen van krankheid en kwalen niet gevoeld? Tienduizenden ziekbedden! Wat zullen wij er mede doen? Zal de man, met zijn ruwe hand en plompen voet en ongeduldig humeur, hier handelend optreden? Neen, hij kan de pijn niet stillen! Hij kan de zenuwen niet tot bedaren brengen. Hij weet niet, waar hij het licht moet zetten. Zijne hand is niet vast en niet rustig genoeg om het juiste aantal druppels uit het medicijnfleschje te laten vallen. Hij is niet waakzaam genoeg om een waker te zijn.

De Heer onze God heeft de vrouw, de moeder, en de dochter, toegerust voor deze kiesche, maar ontzaglijke taak. Gij hebt mannen gekend, die met minachting neerzagen op de vrouw; maar zoodra zij door eene ernstige ziekte overvallen werden, zonden zij niet om hunne vrienden op het kantoor, of om hun compagnon in de zaak, of om hunne kennissen in de groote wereld, — maar was hun eerste kreet: „Breng mij naar mijne vrouw!" De jeugdige doorbrenger op de hoogeschool heeft slechts een spottend lachje ten beste voor het denkbeeld, dat hij nog onder huiselijke invloeden zou staan; maar bij den eersten gloed der typheuse koorts op zijne wang zegt hij: „Ik moet mijne moeder hebben!" Walter Scott schreef deels een satire en deels een lofspraak, toen hij zeide:

«O woman, in our hour of ease,
Uncertain, coy, and hard to please;
When pain and anguish wring the brow,
A ministering angel thou.» *)

Mij dunkt, de aandoenlijkste passage in heel den Bijbel is de geschiedenis van den knaap, die uitging naar het oogstveld te Sunem en daar door een zonnesteek getroffen werd, zoodat hij zijne handen tegen zijne slapen drukte en uitriep: „O mijn hoofd! mijn hoofd!" waarop zijn vader zeide: „Draag hem tot zijne moeder!" En dan zegt het geschiedverhaal: „Hij zat op hare knieën tot aan den middag toe;

*) O vrouw, bij 't zonnetje om ons heen,
Vaak grillig, stug en ontevreên;
Trekt zorg of ziekte bij ons in, —
Een trouwe, troostende engelin!

toen stierf hij." Het is iets vreeselijks, ver van huis ziek te wezen in een vreemd hotel, waar slechts een enkelen keer eens iemand naar u komt zien, die dan nog een doek voor den mond houdt, uit vrees van eene besmetting op te zullen doen. Hoe hardhandig keeren de menschen u om in bed! Hoe luidruchtig spreken zij! Hoe vurig verlangt gij naar de goede verzorging, die gij thuis hadt! Ik ken iemand, die uit een van de aangenaamste huiselijke kringen vertrok, om verscheidene weken achtereen voor zaken in een ander gedeelte des lands te vertoeven. Te middernacht kwam er een telegram, dat hij op zijn sterfbed lag, ver weg van huis en haard. Met den sneltrein begaven zijne vrouw en dochters zich er heen; maar zij gingen te laat. Hij was niet bevreesd voor den dood; maar wél verlangde hij met al den angst zijner ziel, nog in leven te blijven totdat zijne familie gekomen zou zijn. Hij trachtte den dokter als 't ware om te koopen, om hem nog een poosje langer te laten leven. „Ik ben bereid om te sterven", zeide hij, „maar niet alleen!" Doch de polsslagen verflauwden, de oogen vielen dicht, en het hart bleef stilstaan. De sneltrein kwam in het holle van den nacht aan: zijne vrouw en dochters hadden zich in westelijke richting voortgespoed, — maar met het zielloos overschot van hun man en vader keerden zij oostwaarts terug. O, het was een weemoedig, beklagenswaardig, hartbrekend schouwspel! Wanneer wij ziek zijn, wenschen wij het liefst thuis ziek te zijn. Wanneer de tijd van sterven voor ons aan-

breekt, wenschen wij thuis te sterven. De kamer moge zeer eenvoudig zijn, en de gezichten die het onze aanzien, zijn misschien zeer alledaagsch, — maar wie bekommert zich daarom? Liefhebbende handen om onze slapen te betten! Liefhebbende stemmen om ons een bemoedigend woord toe te spreken! Liefhebbende lippen om ons de troostende beloften Gods voor te lezen!

Ook heeft de vrouw het hoogste recht om zorg voor de armen te dragen. Er zijn honderden en duizenden armen in al onze steden. Er bestaat eene soort van werk, dat de man niet doen kan voor de armen. Hier komt een troepje kleine, havelooze kinderen aan de deur der Dorkas-Vereeniging. Zij moeten noodzakelijk gekleed en verzorgd worden. Wie van die directeurs van bankierskantoren zou wel weten, hoeveel meter goed men hebben moet om een jurkje voor dat kleine meisje te maken? Welk paar van al die mannenhanden zou een hoedje kunnen opmaken voor het hoofd van dat kleine meisje? Wie van al die wijze mannen zou wel weten, hoe dat nieuwe paar schoenen moet worden aangeregen? De man reikt menigmaal zijne liefdegave op eene ruwe wijze uit, en dan valt zijn aalmoes neer als de vrucht van zekeren boom in de Oostersche landen, welke vrucht zóó zwaar nederkomt, dat zij somtijds den schedel verbrijzelt van den man, die haar tracht in te zamelen. Maar de vrouw treedt, of liever zweeft zóó zachtkens het klaaghuis binnen, en weet al de zorgen van het gezin op te sporen, en legt zóó stil hare gave

op de tafel, dat het geheele gezin bij haar vertrek op de stoep gaat staan, om te zien of zij niet onder haren omslagdoek twee vleugelen uit zal slaan en er regelrecht mede naar den hemel zal vliegen, vanwaar zij schijnt neergedaald te zijn.

O, jonge Christinne! als gij uzelve gelukkig wilt maken en den zegen van Christus verwerven wilt, ga dan uit onder de noodlijdenden! Een lang tarwebrood en een paar of wat kousen is misschien geen sierlijk pakje om meê te loopen, — maar de engelen Gods zullen naar buiten komen om u na te oogen, en de Heer onze almachtige God zal Zijnen heirscharen een bevel geven, zeggende: „Slaat die vrouw gade! Beschut haar met uwe vleugelen, en behoedt haar tegen alle kwaad!" En terwijl gij daar dan in dat huis der armoede en des lijdens gezeten zijt, zullen de kleintjes rondom u heen in de kamer fluisteren: „Wie is zij? Is zij niet schoon?" En als gij zeer scherp toeluistert, zult gij den Engelenzang hooren druppelen langs het lekke dak, en neerrollen langs de wormstekige trappen, — dienzelfden zang die Bethlehem in verrukking bracht: *„Eere zij God in dè hoogste hemelen, vrede op aarde, in de menschen een welbehagen!"*

Kunt ge mij zeggen, waarom eene geloovige Christin, die afdaalt in de holen der ongerechtigheid, om daar eene Christelijke zending te volbrengen, nooit over eene onwaardige behandeling heeft te klagen? Ik stond in de kapel van Helena Chalmers, de dochter van den beroemden Dr. Thomas Chalmers, in het verwilderdste gedeelte der stad Edinburgh, en

ik vroeg haar, terwijl ik mijnen blik liet gaan over de schrikwekkende omgeving dier plaats: „Komt gij hier 's avonds godsdienstoefening houden?" — „O ja," antwoordde zij. — „Kan het mogelijk zijn, dat u nooit eene beleediging wordt aangedaan, terwijl gij deze Christelijke taak volbrengt?" — „Nooit!" verzekerde zij, „nooit!"

Die jonge vrouw, die haar vader naast zich heeft terwijl zij de straat doorgaat, en een gewapenden politieagent op elken hoek der straat, is niet zoo goed beschermd, als die Christin, die voor haren Evangelisatie-arbeid uitgaat naar de holen der ongerechtigheid, om er den Bijbel en een stuk brood te gaan brengen. Iemand zeide eens: „Het bevalt mij volstrekt niet, die vrome vrouw daar op de Zendingsschool onderwijs te zien geven aan die kwade jongens. Ik ben bang, dat dat onderwijs geven haar zal berouwen!" — „Zoo?" zegt een ander man; „ja, ik ben óók bang!" — „Ik ben bang," herneemt de eerste, „dat zij in haar bijzijn vuile taal zullen uitslaan." — „O neen," verzekert de andere man, „dáár ben ik niet bang voor! Waar ik bang voor ben, is dit: dat — als één dier jongens in hare tegenwoordigheid een leelijk woord mocht uiten — de andere jongens hem op staande voet zouden vermoorden en aan stukken scheuren!" Die vrouw is het best beschut, die beschermd wordt door de Almacht; en gij gaat altijd veilig, waar God u gebiedt te gaan.

Het schijnt dat God de vrouw geordend heeft tot een bepaalden arbeid in het vragen van liefde-

gaven. Omringd door trommels waarin geen brood is, en door kachels waarin geen vuur is, en door kasten waarin geen kleederen zijn, heeft eene vrouw iets onweerstaanbaars; en als zij tot het volbrengen harer zending uitgaat, zegt God tot haar: „Gij gaat naar dien kassier, of dat magazijn, of dien winkel, en haalt het geld." Zij gaat naar binnen, en zij krijgt het. De man heeft sterke, harde vuisten; maar zij krijgt het. Zij wist zelf niet, hoe het kwam; maar zij kreeg het. Het was van eeuwigheid tot eeuwigheid bepaald, dat zij het zou krijgen. Het baat u niet, of gij haar al den rug toekeert en u houdt alsof gij haar niet hoort; gij hoort haar wél. Het baat niet, of gij al zegt, dat men u nog arm, ja dood zal bedelen. Het baat niet, of gij al op die wijze uwen tijd verspilt; en gij zoudt u evengoed dadelijk als ten langen laatste gewonnen kunnen geven. Gij deedt beter met maar dadelijk uw chèqueboekje te nemen, het bedrag in te vullen, uw naam er onder te zetten, en haar het briefje ter hand te stellen. Al dat tijdverkwisten is volstrekt niet noodig. Die arme kinderen daar in de steeg hebben nu al lang genoeg honger geleden. Die zieke man daar ginds moet eens wat versterkende middelen hebben. Die teringlijder moet iets hebben om zijne pijnlijke hoestbuien te stillen. Ik ontmoette deze medewerkster van een liefdadig genootschap, terwijl zij uit den winkel van een hardhandig man kwam, en ik vroeg: „Hebt gij het geld gekregen?" — „Natuurlijk," zeide zij; „natuurlijk heb ik het geld gekregen, — daar ging ik voor!"

Ook heb ik u te zeggen, *dat de vrouw een bijzonder recht heeft om troost te brengen onder de slagen der vreeselijkste rampen.* Zij wordt het zwakkere vat genoemd; maar zoowel heel de ongewijde als heel de gewijde historie getuigen, dat — wanneer er eenmaal een crisis komt — zij beter toegerust is dan de man, om aan de hooggaande golven het hoofd te bieden. *) Hoe dikwijls hebt gij eene vrouw gezien, die eene priesteres der beuzelarij en der ledigheid scheen te zijn, maar onder den slag van eene zware ramp plotseling veranderde in eene heldin! O, welk eene kolossale vergissing begaan de mannen van zaken, die hunne handelszorgen nooit aan hunne vrouw bekend maken! Hunne zaak wordt door het een of ander zwaar verlies getroffen, of een paar hunner vakgenooten plegen eene grove zwendelarij jegens hen, en — zij dragen den last geheel alleen. In den huiselijken kring wordt den man telkens en telkens weder gevraagd: „Wat is er toch gebeurd?" maar hij verkeert steeds in den waan, dat het eene soort van Christenplicht is, al die zorgen in zijn eigen hart te begraven. Neen, waarde heer! uw eerste plicht was, uwe vrouw er alles van te vertellen. Zij zou, misschien, uwe financiën niet ontward, of uw crediet niet hebben uitgebreid; maar zij had u den tegenspoed

---

*) Wie denkt hier niet aan de schoone regels uit Ten Kate's *Schepping*?

„Somtijds echter, zij — de meerdre,
sterker dan de trotsche Man,
Wien ze in geestkracht, trouw en gaven
menigmaal beschamen kan."

VERT.

helpen dragen. Zij had met u kunnen lijden, met u kunnen bidden, met u kunnen hopen. Gij hebt het recht niet om op één schouder te dragen, wat bestemd is voor twee.

Er zijn mannen van zaken, die wel weten wat ik bedoel. Er komt eene crisis in uwe zaak. Gij worstelt er manmoedig en lang tegen in; maar na verloop van eenigen tijd komt er een dag, waarop gij zegt: „Nu zal ik wel *moeten* ophouden!" en gij roept uwe aandeelhouders bijeen, en gij ontbiedt de voornaamste mannen van uw vak, en gij zegt: „Wij moeten er een eind aan maken!" Zoo spoedig mogelijk verlaat gij uw kantoor of magazijn. Gij kunt het bijna niet van u verkrijgen, de straat door te gaan en de brug over te loopen of op den tram te stappen. Gij hebt een gevoel alsof iedereen naar u zal kijken, u zal minachten, en u zal aanklagen. Zoo spoedt gij u naar huis. Gij vertelt alles van de zaak aan uwe vrouw. Wat zegt zij er van? Stelt zij zich aan als de vermoorde onschuld? Begint zij te praten, om er van af te zijn, over zijden japonnetjes, of over het verven van linten, of over de nieuwste modes? Neen! Zij gaat tegen den stroom in. Zij bezwijkt niet onder den slag. Zij helpt u om dadelijk met het ontwerpen van nieuwe plannen te beginnen. Zij doet uit eigen beweging het aanbod om het groote, gerieflijke huis te verlaten en in een kleiner te gaan wonen, en om haren ouden mantel van verleden jaar, een beetje veranderd, nog eens een winter te dragen. Zij is iemand die uwe zaken begrijpt, zonder één woord van ver-

wijt tot u te richten. Gij ziet neer op hetgeen gij dacht, dat een broze, zwakke vrouwenarm was, die u het hoofd boven water hielp houden; maar terwijl gij naar dien arm ziet, komt er in die zwakke spieren iets van de kracht des eeuwigen Gods. Geen gepruttel. Geen geknies. Geen steken onder water aan uw adres over dat prachtige huis van haren vader, waaruit gij haar als bruidegom zijt komen halen, tien, twintig, of dertig jaar geleden. Op hetzelfde oogenblik toen gij totaal uitgeput waart, zond God u een Debora toe, om het hoofd te bieden aan het heir der Amalekieten, en hen als kaf over de vlakte te verstrooien.

Men vindt somtijds vrouwen, die sentimenteele romannetjes zitten te lezen, en die wel wenschten, dat zij het groote arbeidsveld hadden, waarop zij al hun Christelijke werkkracht konden tentoonspreiden. O, wat al groote en heerlijke dingen zouden zij kunnen doen, als zij er slechts de gelegenheid toe hadden! Mijne zuster, gij behoeft volstrekt niet op zulk een tijdstip te wachten. Er zal eene crisis komen in uw leven. Een Thermopylae zal er zijn in uw eigen huishouden, waar God u een standplaats zal aanwijzen. Er zijn honderden huishoudens, waarin evenveel moed geëischt wordt van de vrouw, als door een Grace Darling, of een Marie Antoinette, of een Jeanne d'Arc werd aan den dag gelegd!

De vrouw is voorts bestemd om ons in het Koninkrijk der hemelen te brengen. Een vrouw kan gemakkelijker eene Christin zijn, dan een man een Chris-

ten. Waarom? Gij zegt, dat zij zwakker is. Neen! Haar hart is ontvankelijker voor de roepstemmen der goddelijke liefde. Het feit dat zij gemakkelijker eene Christin kan worden, bewijs ik door de omstandigheid, dat drie vierden van de leden der Kerken van het geheele Christendom vrouwen zijn. Zoo stelt God hen aan om de voornaamste werktuigen te zijn voor het terugbrengen dezer wereld tot God. De gewichtigste leerredenen worden niet uitgesproken op beroemde kansels: zij worden gehouden voor een gehoor van twee of drie personen en in den stillen huiselijken kring. Een geduldige, liefhebbende, Christelijke houding tegenover ongerechtigheid, tegenover ruwheid, tegenover hardvochtigheid en misdaad, is een argument, aan welks krachtigen invloed geen enkel man zich kan onttrekken.

Een van de bijzondere rechten der vrouw is, door de genade van Christus, eindelijk en ten laatste den hemel te bereiken. O, welk eene menigte vrouwen in den hemel! Welk een aantal, waarvan men hier op aarde nooit gehoord heeft, of althans slechts zeer weinig, zijn ingegaan tot de rust en den vrede des hemels! Welk eene rust! Welk eene verandering was het: uit het kleine kamertje zonder vuur, en met slechts één raam, waarvan nog een ruit gebroken was, en met die voortdurende pijn in de zijde en die moêgewerkte oogen, naar het „huis met de vele woningen!" Nu geen zoomen en stikken meer tot 's nachts twaalf uur; nu geen patroon meer, die met zijn duim het werk openscheurt,

om te laten zien, dat het niet naar zijn zin gedaan was. Eindelijk dan toch overvloed van brood. Een hemel voor pijnlijk kloppende hoofden. Een hemel voor gebroken harten. Een hemel voor afgetobde en afgezorgde lichamen. Geen opzitten meer tot lang na middernacht, om op de thuiskomst van waggelende voetstappen te wachten. Geen ruwe slagen meer op en tegen het hoofd. Geen brutale, honende, bittere vloeken en verwenschingen meer. Sommigen uwer zullen nooit rust hebben in deze wereld. Het zal sloven en worstelen zijn en blijven heel den langen levensweg. Gij zult voortdurend aan de deur moeten blijven staan, om den wolf af te weren met uw eigen hand, die rood is van het bloed. Maar God heeft een kroon voor u. Ik wensch u te doen beseffen, dat Hij haar thans maakt; en telkens wanneer gij een traan schreit, zet Hij een nieuw juweel in die kroon; telkens wanneer gij een vlaag van pijn hebt naar lichaam of ziel, zet Hij weer een ander juweel in die kroon; totdat er, na verloop van eenigen tijd, in heel de tiara geen plaats meer zal zijn voor een volgend kleinood, en God tot Zijn engel zal zeggen: „De kroon is gereed; breng de ziel nu herwaarts, opdat zij haar kan dragen." En terwijl de Heer der Gerechtigheid de kroon op uw voorhoofd drukt, zal de eene engel tot den anderen engel roepen: „Wie is zij?" en dan zal Christus zeggen: „Ik zal u zeggen, wie zij is. Zij is het, die uit de groote verdrukking komt, en zij heeft haar kleed gewasschen en wit gemaakt in het bloed des Lams!" En dan zal God een feest-

maal aanrichten, en Hij zal al de grootwaardigheidbekleeders des hemels uitnoodigen om zich aan dien disch neer te zetten; en de tafels zullen blozen onder de beste trossen uit de wijngaarden Gods, en gloeien onder de twaalf soorten van vruchten van den Boom des Levens, — en het water uit de fontein der rots zal stroomen uit de gouden schenkkannen, en de oude harpenaars des hemels zullen daar zitten, om muziek te maken met hunne harpen; en Christus zal u aanwijzen te midden van de vorsten en de prinsen des hemels, zeggende: „Zij heeft met Mij geleden op aarde, nu zullen wij samen verheerlijkt worden!" En de feestgenooten, die niet langer in staat zijn zich stil te houden, zullen losbarsten in den gelukwensch: „Heil! Heil!" En er zullen handschriften op den muur zijn, — niet zooals die den Perzischen monarch met afgrijzen vervulden, — maar de in vuur gedoopte vingers zullen met fonkelende hoofdletters van licht en liefde en zegepraal den groet uws Gods neerschrijven: *„Wel, gij goede en getrouwe dienstmaagd, ga in tot de vreugde uws Heeren!"* — AMEN.

XLIII.

SILO.

De scepter zal van Juda niet wijken, noch de wetgever van tusschen zijne voeten, totdat Silo komt, en Denzelven zullen de volken gehoorzaam zijn.

GENESIS XLIX : 10.

Door eene bovennatuurlijke lens, of wat ik zou kunnen noemen een prophescoop, staart de stervende Jakob ver weg in de portalen der eeuwen, en ziet hij, dat de Christus, het middelpunt van de verrukking aller volken en het grootste Wezen in de geheele wereld, alom als zoodanig erkend wordt.

Op den huidigen dag is de naam van Jezus Christus de populairste naam op aarde. Ieder, die op den huidigen dag een brief schrijft of een document onderteekent, eert, wetend of onwetend, Jezus Christus. Wij dagteekenen alles als V. C. of A. D.: — V. C. wil zeggen: vóór Christus, en A. D., of *Anno Domini*, wil zeggen: in het jaar onzes Heeren. Alle eeuwen der historie verzamelen zich rondom het Kruis van den Zoon van God. Het is mij onverschillig, hoe gij Hem noemt: hetzij gij Hem Overwinnaar noemt, of Koning, of Morgenster, of Zon der Gerechtigheid, of Balsem van Gilead, of

Ceder van den Libanon, of Broeder, of Vriend, of dat gij den naam kiest, die in het vers gebezigd wordt, dat ik tot tekst mijner rede genomen heb, en Hem Silo noemt, – ik wensch er nú slechts meer in 't bijzonder uwe aandacht op te vestigen, dat *de volken Hem gehoorzaam zullen zijn.*

In de eerste plaats zullen de volken zich aan Jezus onderwerpen en Hem gehoorzaam zijn, om *vergiffenis* van Hem te verwerven. Geen enkel verstandig of in gezonden zin eerzuchtig man is voldaan over zijn vroeger leven. Een dwaas denkt misschien, dat alles met hem in orde is. Maar een verstandig man weet heel goed, dat dit niet zoo is. Ik bekommer er mij niet om, wie de nadenkende man is, — maar de terugblik op zijn levensgedrag tegenover God en menschen verschaft hem geen bijzondere voldoening. „O", zegt hij, „er zijn zoovele dingen geweest, die ik gedaan heb, en die ik niet had behooren te doen; er zijn zoovele dingen geweest, die ik gezegd heb, en die ik nooit had moeten zeggen; er zijn zoovele dingen geweest, die ik geschreven heb, er die ik nooit had moeten schrijven, nooit had moeten bedenken, — ik moet die dingen op de eene of andere wijze weer zien te herstellen, ik moet op deze of gene manier het verledene weer trachten goed te maken: er zijn dagen en maanden en jaren, die mij met de bitterste verwijten overladen." O, mijn broeder! Christus maakt het verledene weder in orde, door *het uit te wisschen.* Hij streept onzen schuldenpost niet door met een druppel inkt uit eens boekhouders pen,

maar Zijne rechterhand opheffende, gekneusd en rood aan den palm, drukt Hij haar tegen Zijn bloedend voorhoofd, en daarna tegen Zijne doorboorde zijde, en met het dooreengemengde purper uit al deze wonden haalt Hij den ons beschuldigenden post door. *Hij delgt onze overtredingen uit.* O, wees nooit ongerust over de toekomst; wees liever ongerust over het verledene! Ik zet het niet aan het einde mijner leerrede, — ik zet het aan 't begin: Genade en vergiffenis door Silo, door den zondenvergevenden Christus! Aan Hèm zullen de volken zich onderwerpen: *„Hem zullen de volken gehoorzaam zijn."* — „O," zegt iemand, „veertig jaren geleden ben ik zoo slecht geweest, als ik maar met mogelijkheid wezen kon, en zou er nu nog genade voor mij zijn?" Ja, genade voor ú! — „O", zegt een ander, „ik had de voortreffelijkste ouders: den teederst levenden vader en de teederst lievende moeder, en voor mijn laaghartig en trouweloos gedrag is dus geene enkele verontschuldiging aan te voeren. Zoudt gij denken, dat er nog genade voor mij te bekomen is?" — Ja, genade voor ú! — „Maar," zegt een ander, „ik vrees dat ik begaan heb wat men de onvergeeflijke zonde noemt: de zonde tegen den Heiligen Geest; en de Bijbel zegt, indien een mensch deze zonde begaan heeft, zal zij hem nimmer vergeven worden, noch in deze wereld, noch in de toekomende. Denkt gij dat er nog genade voor mij te vinden is?" Het feite dat gij ook maar een zweem van ongerustheid koestert omtrent de zaak zelve, bewijst duidelijk en beslist, dat gij

de onvergeeflijke zonde *niet* begaan hebt. Genade voor u? O, ja: die groote genade van God, die ons de zaligheid aanbrengt!

De genade van God! Laat ons een landmetersketting nemen, en Gods genade door Jezus Christus trachten te meten. Laat de eene landmeter dien ketting nemen en er mede naar het Noorden gaan, en een andere landmeter dien ketting nemen en er mede naar het Zuiden gaan, en een andere landmeter dien ketting nemen en er mede naar het Oosten gaan, en een andere landmeter dien ketting nemen en er mede naar het Westen gaan, en daarna een berekening leveren omtrent het aantal vierkante mijlen van dat uitgestrekte Koninkrijk der genade Gods. O, gij zoudt tot in alle eeuwigheid moeten wachten op den uitslag dier meting! Het kan niet gemeten worden. De Apostel Paulus trachtte er den top van te beklimmen, en hij ging hoogte na hoogte, heuvel boven heuvel, berg boven berg, om toen moedeloos neer te zinken en het op te geven, want hij zag Sierra Nevada's voor zich en Matterhorns achter zich, en met de hand wuivend naar ons, die in de vlakte staan, zegt hij: *„Onnaspeurlijk! Ondoorgrondelijk!"* Gij zult wel eens opgemerkt hebben, dat velen der zondaars, van wie in den Bijbel gemeld wordt dat zij vergiffenis hebben bekomen, zeer groote zondaars waren: David een groot zondaar, Paulus een groot zondaar, Rachab eene groote zondares, Magdalena eene groote zondares, de Verloren Zoon een groot zondaar, Petrus een groot zondaar. De wereld begrijpt heel ge-

makkelijk, hoe Christus aan een half-om-half zondaar vergiffenis kan schenken; doch waar de wereld overtuigd van wenscht te worden, is: dat Christus vergeving heeft voor den ergsten zondaar, voor den verhardsten zondaar, voor den oudsten zondaar, voor den onvergeeflijksten zondaar. Mogen aan dien zondaren vergevenden Silo alle volken gehoorzaam en onderworpen worden!

Maar, merk ik verder op, de volken zullen Hem óók gehoorzaam zijn, *omdat Hij een Ontfermer is.* O, wij hebben allen zooveel behoefte aan sympathie en medelijden! Ik hoor menschen spreken, alsof zij daar wel buiten konden. Niemand onzer zou kunnen leven zonder sympathie. Wanneer er leden van ons gezin naar verre landen vertrokken zijn, hoe eenzaam en verlaten ziet het huis er dan uit, zoolang zij niet allen zijn teruggekeerd! Maar helaas! er zijn er, die nooit weder thuiskomen. Somtijds schijnt het, alsof dit iets onmogelijks is. Wat! zal hun voet nooit weder dien drempel overschrijden? Zullen zij nooit weder met ons aan tafel zitten? Zullen zij nooit weder met ons nederknielen in het gebed? Zullen wij nooit weder een blik werpen op hunne gelaatstrekken? Zullen wij nooit weer met hen hier op aarde raadplegen over ons werk? Wee mij! wie kan onder dit hartzeer staande blijven? O Heere Jezus Christus, Gij kunt méér doen voor eene rouwende en treurende ziel, dan iemand anders! Hij is het, die naast ons staat, om over de opstanding der dooden te spreken. Hij is het, die den vrede kwam brengen. Hij is het, die tot ons komt

en ons met den geest der onderwerping bezielt, totdat wij kunnen opzien van het wrak of den puinhoop onzer heerlijkste verwachtingen, en uitroepen: *„Vader, niet mijn wil, maar Uw wil geschiede!"* O, gij die onder rouw gebukt gaat, gij die door angst verteerd wordt, komt in deze schuilplaats! De naamlijst dergenen, die om troost en steun tot Jezus kwamen, wordt al grooter en grooter. Aan dezen Silo der almachtige ontferming, zullen de volken in liefde en dankbaarheid gehoorzaam zijn. O, die Christus zou willen staan bij al die ledige wiegen, bij al die treurende huisgezinnen, bij al die gebroken harten, en ons er van overtuigen, dat alles wel is!

De wereld kan u in zulke oogenblikken niet de minste of geringste hulp verstrekken. Gesteld, de wereld komt tot u en biedt u geld aan. Gij zoudt liever van eene broodkorst in een kelder willen leven, en uwe heengegane dierbaren weder bij u hebben, dan in eene vorstelijke omgeving te verblijven, waar zij niet bij u waren! Gesteld, de wereld biedt u hare eereblijken aan, om u te troosten. Wat beteekende het Presidentschap der Vereenigde Staten van Noord-Amerika voor Abraham Lincoln, toen zijn kleine Willie bleek en koud op zijn doodsbedje lag in het Witte Huis? Misschien komt de wereld tot u en zegt zij: „De tijd heelt alle wonden!" O, er zijn wonden, die reeds veertig jaar lang geschrijnd hebben, en die nòg schrijnen! En tóch zijn er honderden getroost, zijn er duizenden getroost, zijn er millioenen getroost, — en al dat werk had Jezus te doen. O, het is *Medelijden* en *Ontferming*, waaraan

gij zoo groote behoefte hebt! Als het op deelneming en sympathie aankomt, klopt het hart der wereld zeer onregelmatig. Een overvloed van sympathie, als wij er geen behoefte aan hebben; en dikwijls, als wij er de schreiendste behoefte aan hebben, geen sympathie. Er liggen tallooze menigte menschen te sterven uit gebrek aan sympathieke belangstelling: belangstelling in hun werk, belangstelling in hunne vermoeienissen, belangstelling in hunne sterfgevallen, belangstelling in hunne geldelijke verliezen, belangstelling in hunne lichaamskwalen, belangstelling in hunne geestelijke nooden, belangstelling tijdens het verflauwen en verminderen hunner levenskrachten, — breede, diepe, hooge, eeuwigdurende, Almachtige sympathie en ontferming! Dàt moeten wij hebben, en dàt geeft Christus. Dat is een koord, waarmede Hij al de volken tot Zich zal trekken!

Bij het verhaal eener mishandeling beginnen de oogen van een man te fonkelen, en klemt hij zijne tanden op elkaar, en balt hij zijne vuisten, en zet hij zich schrap om te strijden, al moest hij ook tegen den hemel den strijd aanbinden; maar welk hart, hoe verhard ook, dat niet zal bezwijken bij het verhaal der ontferming! Zelfs de sympathie van een mensch is aangenaam en bemoedigend. Wanneer wij in een oogenblik van zwakte verkeeren, en wij hebben dan een kloekmoedig man naast ons staan, die ons belooft, dat hij ons tot den einde toe getrouw zal blijven, welk een moed geeft dat dan aan ons hart, en welk een kracht geeft het aan onzen arm! Nog machtiger is de sympathie eener vrouw. Laat die

man het maar eens vertellen, die, toen zijn gansche vermogen verdwenen was en de geheele wereld zich tegen hem gekeerd had, naar huis ging en in zijn huis eene vrouw vond, die op het deksel van de ledige meelkist kon schrijven: *„De Heer zal het voorzien!"* of die op de deur der ledige kleerenkast kon schrijven: *„Aanziet de leliën des velds; indien God het gras des velds alzoo bekleedt, zal Hij dan ook niet ons en de onzen kleeden?"* Of laat die jonge man zijne geschiedenis eens vertellen, die den geheelen cirkelgang der losbandigheid heeft doorloopen. De schaduw van het verbeterhuis ligt over zijn wezen verspreid, en zelfs zijn vader zegt: „Ga weg! Kom nooit weer in mijn huis terug!" Maar de jonkman ziet, dat de armen zijner moeder nog altijd naar hem zijn uitgestrekt, — en hij vertelt, hoe zij voor het tralievenster der gevangenis heeft gestaan, om hem woorden van troost toe te fluisteren, of hoe zij op hare knieën viel voor de rechters, om genade voor hem af te smeeken, — hoe zij nog hopen bleef voor haren afgedwaalden jongen, nadat al de anderen wanhopig waren geworden. Of laat zij eens hare geschiedenis vertellen, zij die — onder den invloed van verderflijke aanlokselen, en uit weerbarstigheid tegen het ouderlijk gezag — ver weg is afgedwaald van een huis, welks afgod zij was, in den stikdonkeren en onstuimigen middernacht der verlatenheid, — weg van God, en al verder en verder weg, totdat zij eindelijk weer komt aanspoelen op het strand van dat aardsche huis, niet veel meer dan een brokstuk van een wrak. Wie zal nu mede-

lijden met haar hebben? Wie zal die onteerde lokken in haren schoot saambinden? Wie zal het bloed afwasschen van haar opengereten voorhoofd? Wie zal tot haar spreken van dien Christus, die op aarde is gekomen om de verlorenen te redden? Wie zal dat moede hoofd op het hagelwitte kussen leggen, en bij haar waken overdag en bij haar waken des nachts, totdat de schorre stem der lijderes een zacht gefluister wordt, en het zachte gefluister slechts een zwakke beweging der lippen is geworden, en de zwakke beweging der lippen veranderd is in een stillen blik, en de opengeloopen voeten stil zijn, en de moede oogen stil zijn, en het als waanzinnig bonzende hart stil is, en àlles stil is geworden? Wie zal medelijden met haar hebben, wanneer niemand anders meer medelijden met haar heeft? Moeder! O, moeder!

O, er is iets schoons in de sympathie: in mannelijke sympathie, in vrouwelijke sympathie, in moederlijke sympathie, ja, in buren-sympathie. Hoe kwam het, dat eene geheele stad in rep en roer werd gebracht, toen er een klein kind uit een der straten was gestolen? Waarom waren geheele kolommen der nieuwsbladen gevuld met de geschiedenis van een klein kind? Het kwam doordien wij allen één zijn in sympathie, en alle ouders zeiden: „Als het mijne Lize eens geweest was? Als het mijne Marie eens geweest was? Als het mijne Betsy eens geweest was? Als het mijn kind eens geweest was? Als er van nacht eens één ongebruikt hoofdkussen in ons groote kinderledikant geweest was? Als mijn eigene kleine — been van mijn been en vleesch van mijn vleesch —

dezen avond eens aan handen en voeten gebonden ware weggevoerd naar het een of andere landloopershol, om nooit weer bij mij terug te komen? Als ik eens het verdriet had moeten hebben, om voortdurend uit het venster naar rechts en links te turen, al wachtend en spiedend en hopend, — een angst die erger is dan de dood?" En toen men haar eindelijk gevonden had, — waarom maakten wij toen het blijde nieuws ruchtbaar van huis tot huis en van hart tot hart, en waarom hoorde men iedereen, die wist wat bidden was, met luider stem uitroepen: „Gode zij dank!" Omdat wij allen één zijn; saamverbonden door één grooten gouden keten van sympathie. O ja, — maar toch heb ik u te zeggen, dat, al kondt gij al de sympathie van uwe buren, van uw man, van uwe vrouw, van uwe moeder bijeenbrengen, het toch slechts iets gebrekkigs en armoedigs zou blijken, vergeleken met het medelijden en de ontfermende genade van onzen grooten Silo, die de zorgen der eeuwen in Zijn schoot heeft genomen, en die bereid is om aan Zijn heilig hart de ellenden te stillen van allen, die tot Hem willen komen. O, welk een God, welk een Zaligmaker hebben wij toch!

Maar wanneer wij onzen gezichtskring wijder uitbreiden, zien wij de volken altijd in de eene of andere soort van nood en zorg verkeeren, sedert de wereld uit het rechte spoor geraakte en langs de afgronden werd geslingerd. De demon der zonde kwam tot deze wereld, maar andere demons zijn door andere werelden gegaan. De demon der brand-

stichting, de demon der vulkanische uitbarstingen, de demon der verwoesting.

O, er zijn sporen van stoornis en verwarring achtergebleven op de rotsen, aan het luchtruim, op de zee, op de plantenwereld en op de dierenwereld! Astronomische stoornissen, geologische stoornissen, oceanische stoornissen, politieke stoornissen, huiselijke stoornissen, — en nu ik hier tegenover al die ontzaglijke verwoestingen sta, vraag ik u, of ik geen gelijk heb met te zeggen, dat deze eeuw en alle volgende eeuwen de grootste behoefte hebben aan goddelijke ontferming en almachtigen troost? En die zijn niet te vinden in den Brahma van den Hindoe, of in den Allah van den Mahomedaan, maar in den Christus, Wien de volken gehoorzaam zullen zijn in geloof en in liefde. Andere werelden mogen vallen, maar deze Morgenster zal nooit van den hemel verdwijnen. De aarde moge beven, maar deze Rots der Eeuwen zal nooit of nimmer op hare grondvesten wankelen. Diezelfde Christus, die de vijfduizend in de woestijn spijzigde, zal den honger der gansche wereld stillen. Diezelfde Christus, die Bartimeus genas, zal alle blinde oogen verlichten. Diezelfde Christus, die de stommen deed spreken, zal op elke tong een Hosanna leggen. Diezelfde Christus, die Lazarus uit den grafkuil opwekte, zal ons allen eenmaal weder bijeen brengen door een luisterrijke opstanding. „*Ik weet, dat mijn Verlosser leeft!*" en *Denzelven zullen de volken gehoorzaam zijn,*" als de Silo ze onder Zijn scepter heeft bijeengebracht. O, mijne vrienden! als de Christus

beslist en snellijk uitgaat om het ellendige wrak eener in de diepte gezonken wereld op te heffen, zal Hem dat niet veel tijd kosten!

Er zijn menschen die denken, dat de Christus in persoon zal komen en op een troon zal zitten. Misschien zal Hij dat. Ik zou gaarne de doorboorde voeten de trappen van een paleis zien opgaan, waarin al de heerlijkheden van het Alhambra te Granada, en van de Sint-Sophiakerk te Konstantinopel, en van de Sint-Markuskerk te Venetië, en van het Winterpaleis te St.-Petersburg zijn bijeengebracht. Ik zou zoo gaarne zien, dat de wereld Jezus met liefde betaalde voor wat zij Hem door hare zonden en mishandelingen deed lijden. Ik zou gaarne een der stalknechts willen zijn, die den stijgbeugel vasthoudt terwijl de Koning zich in den zadel zet. O, welk een heerlijke tijd zou het op aarde zijn, indien de Christus uit den hemel nederdaalde, en als hier beneden, waar Hij geleden heeft en gestorven is, deze profetie vervuld werd: *„Denzelven zullen de volken gehoorzaam zijn."* Maar als dat niet gebeurt, hoop ik u toch te mogen ontmoeten aan de ontzagwekkende poort des hemels, ten dage als de Heer onze Heiland wederkomt. Kransen van al de Hem gehoorzamende volken om Zijn voorhoofd: van de gebronsde natiën uit het Zuiden en van de bleeke natiën uit het Noorden, — Europa, Azië, Afrika, Noord- en Zuid-Amerika, en de andere vastelanden, die er vroeger of later uit de zee mogen oprijzen, om de plaats hunner verzonken voorgangers in te nemen. De Boog van Trajanus en de Boog van Titus te

Rome, en de Triomfboog in de Champs-Elysées te Parijs, zijn allen te nietig en te gering tot het verwelkomen van dezen Koning der koningen, van dezen Heer der heeren, van dezen Overwinnaar der overwinnaars bij Zijne doorluchtige aankomst. Maakt u op, alle gij hemelen, om Hem tegemoet te gaan! Hangt allerwegen langs Zijn pad de vlaggen der aardsche heerschappij, hetzij ze versierd zijn met eene halve maan, of met eene ster, of met een adelaar, of met een leeuw, of met eene kroon! Steekt de kleurigste banier des hemels uit, met haar ééne Ster van Bethlehem en hare bloedstrepen van het Kruis! Ik hoor den stoet naderen. Luistert: het getrappel der voeten, het geratel der wielen, de hoefslagen der paarden, en de juichkreten der ruiters! Tienduizend maal tienduizend, en duizenden bij duizenden. De oude belofte, die zich door àl de eeuwen een weg heeft gebaand, eindelijk en ten laatste vervuld: „*De scepter zal van Juda niet wijken, noch de wetgever van tusschen Zijne voeten, totdat Silo komt, en* DENZELVEN ZULLEN DE VOLKEN GEHOORZAAM ZIJN!" — AMEN.

XLIV.

SPREEKT!

Dat zulks de bevrijden des Heeren zeggen!

PSALM CVII : 2.

Eene ouverture, een beurtzang, een loflied is deze Psalm; en in mijn tekst roept de Psalmist om een uitgesproken godsdienst, en verzoekt hij aan allen die gered en gezegend zijn, deze heerlijke feiten niet langer verborgen te houden, maar ze openbaar te maken, er ruchtbaarheid aan te geven, en — voor zoover dit mogelijk is — er de geheele wereld mede bekend te maken. *„Dat zulks de bevrijden des Heeren zeggen!"* Er bestaat een zondige achterhoudendheid, die bijna tot regel is geworden. De menschen zijn zoo rap van tong als men maar kan verlangen, wanneer het allerlei onderwerpen van politieken aard geldt; ze zijn bijzonder woordenrijk en welbespraakt over de Oostersche quaestie, en over den dubbelen muntstandaard, en over inkomende rechten, hooge en lage en herziene, en over het kiesrecht der vrouw, — en gij moet met de grootste behendigheid uw kans waarnemen, indien gij tusschen de levendige

gesprekken een bescheiden opmerking uit uw eigen mond zoudt willen plaatsen. Maar op het stuk van goddelijke weldaden, godsdienstige ervaringen en eeuwigdurende zegeningen, bewâren zij niet alleen het stilzwijgen, maar beroemen zij zich nog op hunne achterhoudendheid. Want immers: indien gij bevrijd zijt geworden door den Heer, waarom *zegt* gij het dan niet? Indien gij in uw hart de parel van groote waarde bezit, waarom laat gij haar dan ook niet aan anderen zien? Indien gij van het wrak in de branding zijt afgebracht, waarom zoudt gij dan nooit iets verhalen van de sterke reddingsboot en van hare bemanning, waardoor gij veilig en behouden naar den vasten wal zijt gevoerd? Indien gij bij gelegenheid van een brand uit de vierde verdieping van een huis zijt gered, waarom verhaalt gij dan nooit iets van den brandweerman en van de ladder, waarlangs hij u naar beneden droeg? Indien u eene woning in het huis uws Hemelschen Vaders is bereid, waarom laat gij uwe acte van bezit dan niet eens zien aan hen, die misschien, op diezelfde wijze als gij, een verblijf in datzelfde huis met de vele woningen zouden kunnen bekomen? Met de woorden van mijnen tekst doet de Psalmist een beroep op ons allen, die uit de hand Gods eenigerlei genade hebben ontvangen, om toch niet langer in hun handel en wandel als dooven en stommen te werk te gaan, maar ten aanhoore van mannen en vrouwen en engelen en duivelen en al de werelden *het te zeggen!*

Ik gevoel slechts weinig belangstelling voor hetgeen de menschen zeggen omtrent den godsdienst

in het afgetrokkene; maar ik stel oneindig veel belang in hetgeen de menschen zeggen omtrent alles wat zij persoonlijk op het stuk van godsdienst gevoeld hebben. Het was de prikkel zijner eigene dankbaarheid voor persoonlijke redding, die Charles Wesley — na een tijdperk van groote vertwijfeling aangaande den toestand zijner ziel, en nadat Christus het woord der vergevende liefde tot hem had gesproken — er toe aanspoorde om dat onsterflijke jubellied te schrijven:

«O, dat ik duizend tongen had,
Om 's Heilands lof te zingen!»

Eerst nadat Abraham Lincoln getroost was over het verlies van zijn lieven „Tad", den vroolijken knaap in het Witte Huis, het paleis van den President der Vereenigde Staten van Noord-Amerika, riep hij uit: „Nu zie ik als nooit te voren de dierbaarheid van Gods liefde in Jezus Christus, en hoe wij door Hem tot God als onzen Vader gebracht worden!"

Welk een huivering van eerbied en ontzag ging er door die vergadering te Portland, in den Amerikaanschen Staat Oregon, toen een gewezen Procureur-Generaal der Vereenigde Staten opstond en zeide: „Gisterenavond stond ik hier óók, en vroeg ik om de voorbede van Gods volk. Ik gevoel mij nu volkomen tevreden gesteld. De last is afgewenteld en geheel verdwenen, en ik gevoel dat ik nu zou kunnen loopen of vliegen in de armen van Jezus Christus!"

Welk een bevestiging zou er komen, wanneer allen, die een antwoord op hunne gebeden ontvingen, eens wilden spreken! Wanneer alle kooplieden, die door den slechten tijd in het nauw gebracht werden, eens wilden vertellen, hoe zij, in antwoord op hunne smeekbeden, het geld kregen om hunne rekeningen te betalen! Wanneer alle landlieden in tijden van droogte eens wilden verhalen, hoe — in antwoord op hun gebed — de regen nog juist bijtijds kwam om den oogst te redden! Wanneer alle ouders, die tot God baden dat hun verloren zoon weer thuis mocht komen, eens wilden mededeelen, hoe zij niet lang daarna de hand van den jongen aan de klink der huisdeur hoor den!

O, die macht van het gebed! Toen Melanchton eens in een toestand van de uiterste moedeloosheid verkeerde, ging hij een huis voorbij, waarin hij kinderen overluid hoorde bidden, — en zoodra hij weer terugkwam, zeide hij; „Broeders, schept moed! De kinderen bidden voor ons!" Niets kan weerstand bieden aan het gebed. Een ongeloovige verscheen eens voor de klasse eener Zondagsschool, om er raadselachtige vragen te doen. Velen der geburen traden mede binnen, om de woordenwisseling aan te hooren. De ongeloovige stond op en zeide tot den leider der Zondagsschool: „Ik heb gehoord, dat gij hier gelegenheid geeft om vragen te doen." — „O ja," antwoordde de onderwijzer; „maar laat ons beginnen met neder te knielen en den Heer om Zijne leiding te bidden." — „O neen", hernam de ongeloovige, „ik ben hier niet gekomen om te bidden, maar om vra-

gen te doen en antwoorden te hooren." — „Nu ja," sprak de onderwijzer, „maar gij zult u natuurlijk toch wel willen onderwerpen aan den regel onzer school, en die is: altijd te beginnen met het gebed." De onderwijzer knielde neer, deed een gebed, stond toen weer op, en zeide tot den ongeloovige: „Nu is het úwe beurt om te bidden!" — Maar de ongeloovige antwoordde: „Ik kan niet bidden; ik heb geen God, tot Wien ik kan bidden. Laat mij heengaan! Laat mij gaan!" — De toeschouwers, die op een grappige vertooning gerekend hadden, aanschouwden niets anders dan eene indrukwekkende, overweldigende plechtigheid; en in dien omtrek ontstond door Gods genade een herleving van doodsbeenderen, en onder de eersten die toegebracht werden, behoorde diezelfde ongeloovige. Dat gebed had het gedaan. In ons leven zijn er oogenblikken geweest, waarin wij gevoelden dat ons gebed verhoord werd. *Zegt het voort!*

Ik zou dezelfde openhartigheid betracht willen zien ten opzichte van hen, door wie wij persoonlijk bevoorrecht zijn geworden. Waartoe zouden wij wachten totdat zij dood zijn, met er van te getuigen? Uwe ouders hebben nu al deze jaren plannen tot uw welzijn en uwen voorspoed beraamd. Zij zijn misschien, doordien hun zenuwgestel totaal in de war is, door al de zorgen, al de verliezen, al de teleurstellingen, al de verdrietelijkheden dezes levens, wat prikkelbaarder dan zij behoorden te wezen, en zij hebben waarschijnlijk gebreken, die in den loop der vele jaren hoe langer hoe hinderlijker

zijn geworden. Maar die oogen hebben, lang voordat zij met een bril moesten worden gewapend, voor en over uw welzijn gewaakt; en die handen, die nu lang zoo glad niet meer en veel rimpeliger zijn dan vroeger, hebben menige zware dagtaak voor u verricht. Het leven is een moeilijker worsteling voor hen geweest, dan gij ooit zult weten of vermoeden, en veel van die worstelingen hebben zij zich in úw belang getroost, en hoeveel gij aan hen voor uw welzijn te danken hebt, zult gij nooit naar den eisch kunnen waardeeren. Hebt gij hun door uw woord of uw geschenk of uw gedrag uwen dank reeds betuigd? Of indien gij nu niet bij hen kunt komen, om het hun van aangezicht tot aangezicht te zeggen, — hebt gij het hun dan wel eens geschreven in uwen heilwensch bij de een of andere feestelijke gelegenheid? Hun tijd zal spoedig verstreken zijn, en dan zult gij ze uit het gezicht hebben verloren: hunne ooren zullen dan niet meer hooren, en hunne oogen zullen niet meer zien. Indien gij hun de eene of andere vriendelijke daad verschuldigd zijt, waarom doet gij het dan niet? Of, indien gij hun wel eens een woord van waardeering zoudt willen toespreken, waarom zegt gij het dan niet? Hoeveel wroeging en berouw zouden wij allen ons kunnen besparen, indien wij niet toefden tot het te laat is met een betuiging van erkentelijkheid, die de laatste jaren van hun aardsche leven aantrekkelijker zou gemaakt hebben! Het graf is doof, en de opschriften op het koude marmer kunnen het gepleegde onrecht niet weer goedmaken.

In het huwelijksleven zijn de „wittebroodsweken" spoedig voorbij, en elk der echtgenooten beschouwt het als een stilzwijgende conditie, dat de een door den ander — de vrouw door den man en de man door de vrouw — volkomen zal worden begrepen. Hoe afhankelijk worden zij van elkaar! En de jaren gaan voorbij, en misschien wordt er niets gezegd om te maken, dat de ander dat besef van afhankelijkheid volkomen begrijpt. Ongeduldige woorden komen er somtijds over de lippen, en sommige beweegredenen worden verkeerd uitgelegd, en het wordt als iets volkomen natuurlijks en van zelf sprekends beschouwd, dat zij samen het pad des levens naast elkaar zullen blijven bewandelen, totdat hun tocht op hetzelfde oogenblik een einde zal nemen; maar de eene of andere plotselinge en ongeneeslijke ziekte maakt de rechterhanden los, die jaren geleden in elkaar werden gelegd voor het altaar van oranjebloesems, — de scheiding heeft plaats, — en tot de ergsten van alle smarten behoort deze, dat gij niet veelvuldiger, zoo gij het al ooit gedaan hebt, tot haar of tot hem hebt gezegd, hoe onmisbaar zij of hij voor uw geluk was, en dat gij bij gelegenheid van een af ander eenvoudig, vertrouwelijk gesprek, lang geleden, geen vergiffenis gevraagd hebt voor gebreken en nalatigheden, en niet door een onbewimpelde verklaring hebt doen begrijpen, dat gij al de trouw en de krachtsinspanning van zoovele jaren waardeerdet. Helaas! hoevelen van dezulken hebben gedurende hunne overige levensdagen moeten jammeren: „O, had ik 't maar gezegd!"

Mijn onderwerp neemt een breeder vlucht. De Heer onze God heeft honderdduizenden lieden onder dezulken, die zich nooit bij Zijn leger hebben aangesloten, omdat zij zich het een of andere hooge ideaal gevormd hadden omtrent hetgeen een Christen behoort te wezen, of omdat zij vreesden, dat zij het op den duur misschien niet zouden kunnen volhouden, of omdat zij zich door een geest van aarzeling en uitstel lieten leiden. Nooit hebben zij openlijk den Christus beleden. Zij hebben evenveel recht op de Sacramenten en evenveel recht op al de voordeelen der Kerk als de duizenden, die reeds sedert jaren op de naamlijst der Christelijke Kerk staan ingeschreven, — en toch hebben zij nog geen stellige verklaring afgelegd, waardoor de wereld kan weten dat zij God liefhebben en op weg naar den hemel zijn. Zij zijn verlosten des Heeren, en toch *zeggen* zij het niet. O, welk een aanwinst zou het zijn, als door de eene of andere goddelijke aansporing, al die buitenstaanden eens binnen kwamen! Ik zal u zeggen, wat hen op hunne rechte plaats zou brengen, en wat misschien door niets anders gedaan zal worden. Dagen van vervolging! Als zij eens gedwongen werden om eene, keuze te doen tusschen den Christus en Zijne vijanden, zouden zij de partij van den Christus kiezen, — en al de brandstapels en de pijnbanken en de vervloekingen der geheele aarde en der hel zouden hen dan niet doen zwichten. Martelaars worden er gevormd uit dezulken als zij zijn. Maar laten zij niet wachten op zulke dagen, als ik van God bid, dat er nimmer voor

hen mogen aanbreken! Gedreven door hun besef van eerlijkheid en rechtvaardigheid en verplichting, behooren zij hunne kleuren te vertoonen. Dat zulks de bevrijden des Heeren *zeggen!*

Deze Psalm, waaraan ik mijn tekst ontleen, noemt verscheidene klassen van personen, die hun gevoelen openlijk behoorden uit te spreken, b.v. al degenen, die een reis gaan doen. Wat al gelegenheden hebt gij, die zoo'n groot deel van uwen tijd doorbrengt in de coupé van een spoortrein of aan boord van eene stoomboot, hetzij op de meren, op de rivieren, of op zee! Geef ruchtbaarheid aan de geschiedenis van Gods goedheid en van uwe eigene verlossing, waar gij ook heengaat! Gij zult menigen langen rit moeten maken naast iemand, dien gij nooit van uw leven weer zult zien, iemand die misschien reikhalzend wacht op één woord van redding of troost. Maak elken spoortrein en elke stoomboot tot een beweegbaar paleis van geredde zielen! Toevallige gesprekken hebben reeds menigen grooten oogst voor God doen inzamelen. Er zijn tal van geloovige arbeiders op kansels, op zendingsposten, op Zondagsscholen, op onbekende plaatsen, die ijverig hun best doen voor God, en zonder eenige erkenning. Zij komen en zij gaan, en niemand juicht hen toe. De éénige belooning, die hun ten deel valt, is misschien een scherpe critiek, of een moedwillige tegenwerking, of hunne eigene zware vermoeienis. Indien het u ooit ter oore komt, dat zij iets goeds hebben uitgewerkt, laat het hun dan weten. Indien gij iemand mocht ontmoeten, die beweldadigd is door hunne aalmoezen, of door

hunne gebeden, of door hunne bemoedigende woorden, ga het hun dan zeggen. Zij staan misschien juist op 't punt om den moed te verliezen en hunne taak te laten varen. Zij dreigen misschien wanhopig te worden onder het schijnbaar uitblijven van alle vruchten op hunnen arbeid. Eén woord uit uwen mond zal misschien de prikkel zijn, die hen weer met nieuwen moed hunne voornaamste levenstaak zal doen hervatten. Een geloovige vrouw zeide eens tot haren predikant: „Ik ben tot niets meer nut. Ik begrijp niet, waartoe mijn leven nog langer gespaard wordt, omdat ik toch niets goeds meer doen kan." En wat gaf de predikant haar toen ten antwoord? „Gij doet *mij* veel goeds, elken Zondag!" — „Wel," vroeg zij, „hoe kan ik û eenig goed doen?" — En hij antwoordde: „In de eerste plaats zit gij elken Zondag op uwen stoel in de kerk, en dat helpt mij; in de tweede plaats zijt gij altijd klaar wakker en luistert gij aandachtig, waarbij ge mij voortdurend oplettend aanziet, en dat helpt mij; en in de derde plaats zie ik dikwijls tranen langs uwe wangen vloeien, en dat helpt mij." Hoe goed, dat hij niet wachtte tot zij dood was, met haar dit te *zeggen!*

Er zijn honderden predikanten, wien het groote moeite kost hunne preeken op te stellen, omdat niemand hun ooit eenig blijk van waardeering geeft. Zij zijn telkens bang, dat zij hunne preek tevergeefs houden. Zoodra de zegen is uitgesproken, maken zij rechtsomkeert en gaan zij heen. Misschien was het een onderwerp, waaraan hij nu eens buitengewoon

veel zorg had besteed. Hij zocht naar den rechten tekst, en daarna deed hij zijn best om de oude gedachte in den een of anderen nieuwen vorm te kleeden. Hij had gebeden, dat zijne woorden tot de harten zijner hoorders mochten doordringen. Hij had zijn betoog toegelicht met de pakkendste voorbeelden, die hij zich kon herinneren. En dat alles had hij uitgesproken met eene zeggingskracht, die hem bij het „Amen!" schier deed neerzijgen van uitputting. Vijfhonderd menschen zijn er misschien door gezegend geworden, zoodat zij het besluit namen om zich aan een hooger leven en een edeler levenstaak te wijden. En toch — al wat hij hoort, is het dichtslaan van de deuren der kerkbanken, of het geschuifel der voeten over den vloer, of eene alledaagsche opmerking over het weer, het laatste toevluchtsoord der onbeduidendheid. Waarom is die man niet tot hem gekomen en heeft hij niet ruiterlijk gezegd: „Gij hebt mij goed gedaan!"? Waarom is deze of die vrouw niet tot hem gekomen, om hem te zeggen: „Als ik thuis kom, zal ik blijmoediger den last des levens opvatten!"? Waarom kwam niet de een of andere arbeider naar hem toe, om hem te zeggen: „Dank u, dominee, voor dien goeden raad! Ik zal hem opvolgen. God zegene u!"? Waarom hebben zij geen van allen zoo tot hem gesproken? Ik weet van predikanten, die — in de zenuwachtige reactie, welke er bij iemand volgt na het uitspreken eener leerrede zonder zichtbare resultaten — thuiskwamen en zich als in doodsangst op den vloer rondwentelden.

Maar om in deze leemte aan onuitgesproken ge-

loof volkomen en ten volle te voorzien, is er noodig en zal er komen een Groote Dag, waarop, te midden van de plechtigheden en de grootheden van een luisterend heelal, God *zulks zal zeggen.* Geen statistieken kunnen opsommen, hoevele moeders wiegen geschommeld hebben, en zich over zieke kinderkens hebben gebogen, en hare zonen en dochters tot mannen en vrouwen hebben opgevoed, en hen nuttige en voorspoedige levensbanen hebben doen betreden, — en toch nooit of nimmer één „dank u!" ontvingen, dat iets te beteekenen had. De dochters werden koninginnen in het maatschappelijk leven, of werden vermaagschapt met de voorste gelederen van den voorspoed; de zoons bekleedden de hoogste eereplaatsen aan de universiteit, en maakten hun naam beroemd op finantieel of wetenschappelijk gebied. En nu behoorde het geheim van heel dien verheven moederlijken invloed aan den dag te komen. Doch de maatschappij zeide er niets van; de Kerk zeide het niet; de wereld zeide het niet; maar op dien Dag der dagen — den jongsten Dag — zal God het *zeggen!*

Er zijn menschen, voor wie het leven eene marteling en een strijd is: erfelijke neigingen moeten overwonnen worden, toevallige omgevingen moeten zij zich laten welgevallen, aan een afmattenden tegenstand moet het hoofd geboden worden, en nooit werd ook maar het kleinste roosje van bewondering in het knoopsgat van hun jas gestoken. Zij hebben nooit een lied aan hun naam zien wijden. Er werd hnn nooit een boek aangeboden met een vleiend

woord op het schutblad. Litteekens zijn het éénige, wat zij van hun levenslangen strijd kunnen laten zien. Maar op den jongsten Dag zal hunne geschiedenis aan het licht komen, en dan zal dat leven op eene heilige en bovenaardsche muziek gezet worden, en zullen hun moed en volharding en geloof en overwinning niet alleen bekend gemaakt, maar ook beloond worden. *„Dezen zijn het, die uit de groote verdrukking komen; en zij hebben hunne lange kleederen gewasschen, en hebben hunne lange kleederen wit gemaakt in het bloed des Lams!"* DAT ZAL GOD ZEGGEN!

Wij missen een der voornaamste begrippen van een Laatste Oordeel. Wij plaatsen op dat tafereel het vuur, en den rook, en de aardbeving, en de nederdalende engelen, en de uit het graf verrijzende dooden; maar wij vergeten datgene in het tafereel te brengen, dat het Laatste Oordeel tot zulk een heerlijk oogenblik maakt. Wij zien het feit over 't hoofd, dat het een dag zal zijn van glorierijke ontsluiering en loftuiting. De eerste rechtvaardiging, die aan millioenen onbeloonde en onerkende en ongewaardeerde mannen en vrouwen te beurt valt, zal op dien Dag plaats hebben, wanneer diensten, die nooit in de couranten vermeld werden, zelfs niet met het kleinste brevier- of gaillard-lettertje, zooals de drukkers het noemen, zullen worden opgeroepen ter kroning. Dat zal de dag der troonsbestijging zijn voor hen, die hier door de wereld „stumperts" werden genoemd.

En nu zal ik eindigen met mijn eigen, persoonlijk

getuigenis af te leggen, — want ik mag anderen niet aansporen tot iets, dat ik zelf weiger te doen. Geboren te Boundbrook, in den Noord-Amerikaanschen Staat New-Jersey, uit de vroomste en geloovigste ouders die de wereld ooit aanschouwd heeft, leg ik hier ten aanhoore van de aarde en den hemel de verklaring af, dat ik altijd den verheffenden en beveiligenden invloed heb gevoeld, die er van een goeden vader en eene goede moeder op hunne kinderen uitgaan, — en als ik in staat gesteld mag worden om voor mijne eigene kinderen de helft te doen van al hetgeen mijne ouders voor mij gedaan hebben, dan zal ik er ten allen tijde dankbaar voor zijn. Het eene jaar mijns levens verstreek na het andere, totdat ik op ongeveer achttienjarigen leeftijd een drang naar de eeuwig blijvende dingen gevoelde; en na gebed en godsdienstige raadpleging ging ik over tot hetgeen ik als een veiligen toestand beschouwde, en sloot ik mij aan bij de Kerk; en ik getuig ten aanhoore van aarde en hemel, dat ik het als een zeer krachtig, machtig en bezielend bondgenootschap heb leeren waardeeren. Ik stel mijne verbintenis met de Kerk op zóó hoogen prijs, dat ik niet voldaan zou zijn, wanneer ik er een dag minder dan de geheele eeuwigheid van had. Na aan het gymnasium en de hoogeschool de opvolgende graden behaald te hebben, werden te Belleville (New-Jersey) de handen van tien of twaalf geloovige mannen ter plechtige wijding op mijn hoofd gelegd, — en ik verklaar ten aanhoore van aarde en hemel, dat het werk der Evangelie-bediening

een genot voor mij is geweest, en dat ik hoop te blijven prediken tot mijn laatste uur slaat. Menigmalen ben ik gegaan door de diepe wateren van scheiding en rouwe, en als ik de goddelijke toezegging van eene hereeniging in den hemel niet gehad had, zou ik er onder bezweken zijn; maar ik getuig ten aanhoore van aarde en hemel, dat de vertroostingen des Evangelies hoog en diep en heerlijk en eeuwig zijn. Menigmalen ben ik belasterd en is mijn werk miskend, maar al deze verraderlijke aanslagen en vervolgingen zijn op mijn voordeel uitgeloopen en hebben mij een wijder arbeidsveld ontsloten, en ik leg hier ten aanhoore van aarde en hemel het getuigenis af, dat God jegens mij Zijne beloften vervuld heeft: *„Ziet, Ik ben met u alle de dagen!"* en *„De poorten der hel zullen u geenszins overweldigen!"*

Jongelieden uit alle rangen en standen, laat mij u tot uwe bemoediging mogen zeggen, dat gij er u het best bij zult bevinden, als gij u slechts met uwe eigene zaken bemoeit en geduldig zijt. De beleedigingen en aanvallen der wereld moet ge maar van u afwrijven met een harden, ruwen badhanddoek, en dan bevorderen zij den bloedsomloop en maken zij iemand frisscher en sterker. Terwijl de toekomst velerlei raadselen en geheimen voor mij verborgen houdt, aan welker oplossing en ontsluiering ik mij niet zal wagen, leef ik in de verwachting, dat ik — wanneer mijn gebrekkige arbeid verricht is — door de poorten zal binnentreden en daar mijnen Heer zal aanschouwen en al mijne dierbaren, die mij reeds zijn voorgegaan: een lieflijke groep, die ik bij

het klimmen der jaren hoe langer hoe meer begin te missen; en ik getuig ten aanhoore van aarde en hemel, dat de luister der hemelsche wereld nu reeds hier mijn levensweg verlicht. In de rechtszalen mogen de getuigen den Bijbel kussen of hunne rechterhand opheffen bij het afleggen van den eed; maar evenals ik het dierbare oude Boek reeds dikwijls gekust heb, hef ik nu mijne rechterhand omhoog en zweer ik bij Hem, die leeft en zal leven tot in alle eeuwigheid, dat God goed is, dat het Evangelie een machtige troost is in dagen van nood en zorg en smart, dat de beste Vriend dien de mensch ooit kan hebben, onze Heere Jezus Christus is, en dat de hemel ontwijfelbaar zeker het deel wordt van hen, die hun vertrouwen stellen op en hunnen dienst wijden aan onzen gezegenden Verlosser, — Wien zij de heerlijkheid en de heerschappij en de overwinning en het lied, en het koor der met witte kleederen bekleede onsterfelijken, die daar staan op glazen zeeën met vuur gemengd! — AMEN; JA AMEN!

XLV.

KLEINE MOEILIJKHEDEN.

Daartoe zal de Heer, uw God, ook horzelen onder hen zenden.

DEUTERNOMIUM VII : 20.

In mijn tekst vliegt de horzel uit, om hare taak te gaan volbrengen. Het is eene soort van wesp, vlug van beweging en vlijmend van steek. Hare aanraking is een marteling voor mensch en beest. Elk onzer heeft het rundvee wel eens loeiend en brullend zien weghollen onder de hevige pijn van haren angel. In onzen jongenstijd hebben wij vaak op een eerbiedigen afstand staan kijken naar het bolvormige nest, dat hier of daar aan den tak van een boom hing; maar terwijl wij de wondervolle omkleeding bewonderden, werden wij door iets gestoken, dat ons gillend deed heenloopen. De horzel gaat in zwermen uit. Zij heeft „hoofdmannen over honderd," en wanneer twintig horzels op een mensch aanvallen, kunnen zij hem den dood aandoen.

De Perzen poogden eene Christelijke stad te veroveren, maar de olifanten en de beesten waarop de Perzen reden, werden door de horzels aangevallen,

zoodat het geheele leger verstrooid en de belegerde stad gered werd. Dit brandende en giftige insect verdreef al stekend de Hethieten en de Kanaänieten uit hun land. Wat het glinsterende zwaard en de ratelende oorlogswagen niet konden volbrengen, werd door het prikken van een insect gedaan. „*De Heer zond de horzel.*"

Mijne vrienden, wanneer wij aangevallen worden door groote leviathans van zorg en smart, dan worden wij ridderlijk en vallen wij op onze beurt hen aan: wij bestijgen het vurig brieschende ros van onzen moed, en wij brengen een cavallerie-charge tegen hen ten uitvoer, — en als God met ons is, komen wij sterker en beter uit den strijd, dan wij er in gingen. Maar helaas! O! die insectachtige verdrietelijkheden des levens, — die vijanden, die veel te klein zijn om er op te schieten — die dingen zonder eenig waarneembaar gewicht — de muggen en de muskieten en de vliegen en de wespen en de horzels! Met andere woorden: het zijn de kleine, stekelige moeilijkheden onzes levens, die ons afmatten en ons uitputten. Ook in het leven onder de gunstigste omstandigheden wordt, om het een of ander groot en heerlijk doel, door God de horzel gezonden.

En nu doe ik u in de eerste plaats opmerken, dat die kleine, stekelige moeilijkheden misschien tot u komen *in den vorm van een zenuwachtig gestel.*

Menschen, die lijdende zijn aan typheuse koortsen, of machteloos nederliggen met een gebroken arm of been, hebben niet te klagen over gebrek aan sympathieke en deelnemende belangstelling; doch

wie heeft er medelijden met iemand, die „maar zenuwachtig" is? De dokters zeggen, en de familieleden zeggen, en iedereen zegt: „O, zij is alleen maar wat zenuwachtig; dat is alles!" Het dreunen van een zwaren voetstap, het luidruchtige schrapen van een keel, een wanklank in de muziek, een gebrek aan harmonie tusschen de das en de handschoenen van denzelfden persoon, een bits antwoord, een toevallige miskenning, de wind uit het noordoosten, — één van al die tienduizenden ergernissen opent de deur voor de horzel. De zaak komt hierop neer, dat de groote meerderheid van het menschdom in deze dagen overwerkt is, en de zenuwen dier overwerkte lieden bezwijken het eerst. Eene groote menigte verkeeren in hetzelfde geval als Leyden, die, toen zijn geneesheer hem waarschuwde, dat — als hij niet ophield met werken, nu zijne gezondheid reeds zoo slecht was geworden — hij er ontwijfelbaar aan zou sterven, ten antwoord gaf: „Dokter, hetzij dat ik leef of dat ik sterf, de molen moet blijven draaien!" Deze gevoelige personen waarvan ik spreek, bezitten een bloedende gevoeligheid. De vliegen zetten zich gaarne neer op iets rauws, en deze lieden zijn gelijk de Kanaänieten, waarvan in den tekst of in het verband gesproken wordt: zij hebben eene zeer dunne huid en zijn op alle punten kwetsbaar.

De kleine stekelige moeilijkheden kunnen óók tot ons komen *in den vorm van vrienden en kennissen, die altijd onaangename dingen zeggen.* Er zijn van die menschen, met wie gij geen half uur samen kunt

zijn, of gij gevoelt u opgewekt en getroost. Maar er is ook een ander slag van lieden, waarmede gij geen vijf minuten kunt zitten praten, of gij gevoelt u reeds diep ellendig. Het is volstrekt hun doel niet, u te hinderen of boos te maken, maar zij steken u tot op het been. Zij winden eerst al het garen op, dat door den laster en de achterklap gesponnen is, en winden het dan in uw bijzijn weer af. Zij verzamelen al de booze en bittere critiek over uw persoon, over uwe zaken, over uw huiselijk leven, over uwe Kerk, — en dan maken zij uw oor tot den trechter, waarin zij dat alles uitgieten. Zij lachen er kostelijk om, terwijl zij het u vertellen, alsof het de hartelijkste grap is, die zij ooit gehoord hebben; en gij lacht óók, — maar alleen van buiten.

Op dat soort van menschen wordt onze aandacht gevestigd in den Bijbel, in het boek Ruth. Naomi trok heen, als eene schoone vrouw en met de prachtigste aardsche vooruitzichten, naar een ander land; maar na eenigen tijd kwam zij terug als weduwe, als eene treurende, zieke, arme vrouw. Wat deden hare vrienden, toen zij de stad binnentrad? Zij liepen allen hunne huizen uit; maar in plaats van haar op verstandige wijze te troosten, — wat deden zij? Sla het boek Ruth op, en lees het daar. Zij sloegen hunne handen in elkaar en zeiden: „Is dàt Naomi?!" alsof zij wilden zeggen: „Mensch! wat ziet gij er vreeselijk slecht uit!" N. dat ik de Evangeliebediening aanvaard had, zag ik jaren achtereen erg bleek; en ieder jaar, wel vier of vijf jaren lang, minstens honderd maal per jaar, werd mij gevraagd of ik de

tering niet had; en als ik een kamer doorging, hoorde ik de menschen soms zuchten en zeggen: „Och, och! die zal het óók niet lang meer maken!' In die dagen nam ik het besluit, dat ik nooit, in geen enkel gesprek, iets ontmoedigends zou zeggen, — en met Gods hulp ben ik aan dat besluit getrouw gebleven. Deze lieden, waarvan ik nu spreek, maaien en binden hunne schoven op het groote oogstveld der moedeloosheid. Den een of anderen dag begroet gij hen met een opgeruimd: „Goeden morgen!" maar dadelijk komen zij u om de ooren gonzen met een horzelzwerm van weemoedige jobstijdingen.

Wanneer ik op deze wereld zoovele menschen zie, die er behagen in vinden om onaangename dingen te zeggen en onaangename dingen te schrijven, dan ben ik in mijne zwakke oogenblikken bijna geneigd om te gelooven, wat iemand te Philadelphia op zekeren Maandagmorgen tot mij zeide. Ik ging naar de manege, om er mijn paard te halen, en de stalknecht, een eenvoudig man, vroeg mij bij die gelegenheid: „Dr. Talmage, is het waar, dat gij gisteren vóor jongelieden gepreekt hebt?" — „Ja," zeide ik, — „Allemaal boter aan de galg!" sprak hij hoofdschuddend; „de menschen zijn onverbeterlijk!"

De kleine, stekelige moeilijkeden dezes levens komen somtijds *in den vorm van plaatselijke lichaamssmarten*, die zich wel niet tot eene bepaalde ziekte verheffen, maar u toch alleronaangenaamst kwellen, wanneer gij u nu juist zoo gaarne eens goed gezond zoudt willen gevoelen. Misschien is het een uit de

maag voortkomende hoofdpijn, die ten allen tijde de plaag van uw leven is geweest, en nu hebt ge een afspraak gemaakt tot bijwoning van eene feestelijke, of maatschappelijke, of liefdadige samenkomst, maar als het afgesproken uur slaat, kunt gij onmogelijk op de afgesproken plaats verschijnen. Misschien huist het kwaad tusschen het oor en het voorhoofd, in den vorm van eene zenuwachtige trekking en spanning. Niemand kan er iets van zien of er medelijden mede hebben; maar juist op het oogenblik, dat gij uw verstand het helderst, en uw humeur het opgeruimdst zoudt willen hebben, voelt gij een scherpen, vlijmenden, ontstemmenden steek.

Wellicht zullen die kleine insectachtige moeilijkheden komen *in den vorm van huiselijke ergernissen.* De huiskamer en de keuken zijn niet altijd in volkomen harmonie. Goede dienstboden te bekomen, en goede dienstboden te houden, is een van de grootste quaestiën die er bestaan. Somtijds ligt het misschien aan de hooghartigheid en de verregaande zelfzucht van den heer of de vrouw des huizes, of van beiden saam; maar hoe of wat ook de oorzaak moge wezen, wij allen moeten erkennen, dat er van die stekelige moeilijkheden zijn, die uit het keukendepartement naar ons toe en om ons heen fladderen. En als de genade Gods dan niet in het hart der huismoeder woont, kan zij onmogelijk hare kalmte en tegenwoordigheid van geest bewaren. De mannen komen 's avonds laat thuis en hooren het verhaal van al die ergernissen en verdrietelijkheden, en zeggen dan: „Och, die huiselijke dingsigheden

hebben weinig of niets om 't lijf!" Ja, zij zijn klein: zoo klein als wespen, maar o zij steken zoo! Martha's zenuwen waren een en al overspanning, toen zij haastig kwam binnenloopen en den Heere Jezus vroeg of Hij Maria toch eens wilde bestraffen, — en zoo zijn er duizenden en tienduizenden vrouwen, die er onder bezwijken en sterven, ten doode toe gestoken door die giftige huiselijke moeilijkheden.

Deze kleine, horzelachtige narigheden kunnen óók komen *in den vorm van ergernissen in uwe zaken.* Er zijn mannen hier, die de grootste crisissen op de geld- of goederenmarkt zijn doorgekomen, zonder hun evenwicht te verliezen, en die toch elken dag uit den zadel gelicht worden door kleine moeilijkheden: de lompe manieren van een bediende, of eene inktvlek op een vrachtbrief, of de buitensporigheid van een compagnon die zijne rekening overdrijft, of het onderkruipen door een concurrent, of het rondfluisteren van uwe winkelgeheimen op de openbare straat, of het voorkomen van een schadepostje, dat uws inziens veeleer bij ieder ander dan juist bij ú had moeten wezen.

Het zijn niet de panieken, die de kooplieden dooden. Een paniek komt slechts ééns in de tien of twintig jaren voor. Juist het eindelooze geroesemoes van die alledaagsche nesterijen berokkent zoovelen onzer beste kooplieden een stoornis hunner maagzenuwen, en eene verlamming van rechter- of linkerzijde, en een vroegtijdig graf. Terwijl de handel in 't geheele land bijna machteloos nederlag, stonden deze mannen op en hadden zij een gevoel alsof zij

bijna de gansche wereld konden trotseeren; maar nu kwijnt hun leven weg onder den zwerm dezer giftige horzelsteken.

Ik heb in de geschiedenis van sommige menschen opgemerkt, dat hunne moeilijkheden *zich vermeerderen*, en dat zij er nu een honderdtal van hebben, terwijl zij er vroeger slechts een tiental van bezaten. De beoefenaars der natuurlijke historie verhalen ons, dat één wesp somtijds een familie heeft van twintigduizend wespen, — en zoo schijnt het ook, of ieder struikelblok op uw levenspad een millioen anderen voortbrengt. Maar met Gods hulp wensch ik u de andere zijde te doen zien. Dient de horzel nergens toe? O ja! De natuurvorschers leeren ons, dat de horzels eene zeer belangrijke plaats beslaan in de huishouding der wereld: zij dooden de spinnen, en zij zuiveren de atmosfeer; en ik geloof werkelijk, dat God ons moeilijkheden onzes levens toezendt, om de spinnen der ziel te dooden en de atmosfeer onder ons geestelijk luchtruim te zuiveren.

Die moeilijkheden worden ons toegezonden, geloof ik, *om ons te doen ontwaken uit onze dofheid en slaperigheid.* Niets maakt een mensch zoo vlug en zoo bewegelijk als een nest vol wespen of hommels, — en zoo geloof ik ook, dat die moeilijkheden bestemd zijn om ons terdege te overtuigen van het feit, dat deze wereld niet voor ons geschapen is om er altijd in te blijven. Als wij ons ten allen tijde konden uitstrekken op een bed, dat gevuld was met alles wat boeiend en zacht en gemakkelijk is, — welke

behoefte zouden wij dan hebben aan den hemel? Wij gelooven misschien, dat de holle boom de horzel doet voortkomen; of wellicht zijn wij van meening, dat de duivel de horzel op ons afzendt. Ik zal trachten uwe zienswijze te verbeteren: *„De Heer zendt de horzel"*

Bovendien geloof ik, dat die moeilijkheden ons worden opgelegd *om ons geduld aan te kweeken.* In de gymnastiekzaal vindt gij loodrecht en evenwijdig naast elkaar staande palen, — rechtstandig geplaatste palen, waarin gaten boven elkander zijn aangebracht, om er pennen in te steken. Dan neemt de gymnast in elke hand eene pen en begint hij te klimmen: eerst een voet hoog, dan twee voet, daarna nog weer een of meer voet hooger, en door aldus zijne krachten te versterken en te vermeerderen, kan hij na verloop van eenigen tijd de zoldering bereiken. En zoo komt het mij ook voor, dat die moeilijkheden onzes levens eene zedelijke en geestelijke gymnastiek voor ons zijn, en dat de zorg eene pen is, waarmede wij al hooger en hooger moeten klimmen in het Christelijk geloofsleven. Wij allen zijn groote voorstanders en bewonderaars van het geduld, maar dat kan niet worden aangekweekt in schoon weder. Het geduld is een kind van den storm. Als gij alles hadt wat wenschelijk is, en er niets meer te begeeren of te bezitten was, wat zoudt gij dan doen met geduld? De één'ge gelegenheid om het te beoefenen en te bevorderen, doet zich voor, wanneer gij machteloos nederligt, en ziek zijt, ja half dood.

„O", zegt gij, „als ik maar in de omstandigheden van een welgesteld man verkeerde, zou ik óók wel geduldig zijn!" Gij zoudt evengoed kunnen zeggen: „Als het water maar niet zoo nat was, zou ik wel gaan zwemmen!" of: „Ik zou dat geweer wel durven afschieten, als het maar niet geladen was!" Wanneer gij tot aan uw kin in de zorgen en moeilijkheden staat, is het tijd voor u om heen te zwemmen naar de groote landhoofden des Christelijken levens, — of met andere woorden: om Christus te leeren kennen in de kracht Zijner opstanding, en deelgenootschap te verwerven aan Zijn lijden. Niets anders dan de smeltoven zal ooit het schuim en de erts uit ons kunnen wegbranden. Ik heb dezen regel vastgesteld met betrekking tot onze kleine moeilijkheden en ergernissen. Er is juist zooveel last en moeite noodig, om ons geschikt te maken voor een practisch nuttig leven en voor den hemel. De éénige quaestie is: of wij alles in eens en tegelijk krijgen, of bij korrels en in poeders. Hier is b.v. één man, die alles tegelijk krijgt. Zijn rug is gebroken, of zijn gezichtsvermogen wordt hem ontnomen, of hij wordt door een andere schrikkelijke ramp getroffen, — terwijl de groote meerderheid der menschen het stuksgewijze krijgt. Aan welke manier van toediening zoudt gij voor u persoonlijk de voorkeur geven? Natuurlijk aan de stuksgewijze. 't Is beter, vijf pijnlijk stekende tanden te hebben, dan een gebroken kakebeen; beter tien Spaansche vliegen, dan een amputatie; beter twintig rukwinden, dan één hoos. Er kan verschil van meening bestaan om-

trent de voordeelen der allopathie en der homoeopathie; maar op het stuk van zorg en smart ben ik een beslist voorstander van de homoeopatische geneeswijze: kleine korreltjes moeilijkheid inplaats van één groote verpletterende dosis ellende. Geef ons de horzel inplaats van den bliksemstraal. Als gij aan het hoofd van een bankierskantoor staat, zou het u heel wat aangenamer zijn, dat er vijftig personen binnentraden met een wissel beneden de honderd dollars, dan dat er op een en denzelfden dag twee inleggers van gelden kwamen, die ieder tienduizend dollars moesten hebben. In het laatstgenoemde geval kucht ge eens een paar maal bedenkelijk, en kijkt ge eerst naar den vloer, en dan naar den zolder, alvorens gij in uw brandkast kijkt. Welnu, mijne vrienden, zoudt gij die kleine wisseltjes van alledaagsche moeilijkheid niet veel liever op uwe bank zien trekken, dan dat er een allesoverweldigende aanval op uwe volharding en standvastigheid werd gedaan? Maar bedenk wel, dat beiden, kleine en groote moeilijkheden, evenzeer van u eischene dat gij op Jezus uw vertrouwen stelt tot het verkrijgen van hulp en tot verlossing van ongeduld en prikkelbaarheid. *„Die Uwe wet beminnen, hebben grooten vrede, en zij hebben geenen aanstoot."*

Hoeveel toetsen gaf Leonardo da Vinci aan zijne schilderij van „Het laatste Avondmaal des Heilands" of aan zijne „Aanbidding van het Kindeken Jezus door de Oostersche wijzen?" Ik veronderstel ongeveer vijftigduizend toetsen. Nu hoor ik het doek vragen: „Waarom doet ge mij met dat penseel toch

zoo lang beven? Waarom kunt gij de verf er niet met één enkelen streek op leggen?" — „Neen," zegt Leonardo da Vinci, „ik weet wel hoe ik een schilderij moet maken; er zullen vijftigduizend van deze toetsen voor noodig zijn." En zoo zou ik ook u, mijne vrienden, zoo gaarne doen begrijpen, dat het die tienduizend kleine moeilijkheden zijn, die, in Gods hand, de schilderij uws levens vormen, die dan ten laatste kan opgehangen worden in de kunstgalerij des hemels, waar zij zich niet behoeft te schamen om door de engelen bezichtigd te worden. God weet wel, hoe een schilderij gemaakt moet worden!

Ik treed de werkplaats van een beeldhouwer binnen, en zie hem daar een standbeeld vormen. Hij heeft een beitel in de eene en een hamer in de andere hand, en hij geeft een zeer zachten slag: tik! tik! tik! „Waarom slaat gij niet harder?" vraag ik hem. — „O," antwoordt hij, „dat zou het standbeeld bederven. Op die manier kan ik het niet doen; ik moet het op deze manier doen." — Zoo werkt hij voort; en na verloop van eenigen tijd komen de vormen te voorschijn en wordt iedereen, die het atelier binnentreedt, er door bekoord en verrukt. En nu — de Heer onze God heeft uwe ziel aan een bewerking van ontwikkeling onderworpen, en het zijn juist de kleine bezwaren en moeilijkheden des levens, die uwe onsterflijke natuur uit de ruwe stof uitbeitelen. Het gaat: tik! tik! tik! Ik vraag mij af, waarom er niet de eene of andere groote daad van Gods voorzienig bestuur tusschenbeiden komt en u met één slag voor den hemel toebereidt. O

neen! — God zegt dat dit niet de rechte manier is. En zoo blijft Hij voortgaan met slagen van kleine moeilijkheden, totdat gij ten slotte een verblijdend schouwspel zult zijn voor engelen en voor menschen.

Gij weet, dat een groot vermogen verloren kan gaan door eene kleine speculatie, en een groote voorraad zedelijk karakter kan verspild worden door kleine uitspattingen. De kleine zorgen en nooden des levens maken meer indruk op u, dan groote. Een zwerm sprinkhanen zal een korenveld spoediger verwoesten, dan een inval van drie of vier runderen. „Sedert ik mijn kind verloren heb," zegt gij, „sedert ik mijn eigendom verloren heb, ben ik een geheel ander mensch geworden." Maar gij miskent den vormenden arbeid der kleine moeilijkheden, die houwend en gravend en snijdend en saamvoegend op uwe geestelijke en zedelijke eigenschappen werken. De ratten kunnen een schip doen zinken. Een lucifer kan het vuur der verwoesting brengen over een geheel blok magazijnen en pakhuizen. Catharina de Medicis vond den dood door het ruiken aan een vergiftigde roos. Christophorus Columbus kwam, door stil te houden en om een stuk brood en een dronk water te vragen aan een Franciscaner klooster, tot de ontdekking eener nieuwe wereld. En zoo bestaat er een innig verband tusschen beuzelingen en reusachtigheden, tusschen een niets en een alles.

En draag er nu terdege zorg voor, dat geen dier bezwaren of moeilijkheden vruchteloos over en door uwe ziel gaan. Dwing ze om bevorderlijk te wezen aan uw geestelijk welzijn. De schram van een ge-

wonen spijker doet soms de mondklem ontstaan, en de klip eener schier onmerkbare moeilijkheid zou u voor eeuwig schade kunnen doen. Laat geen enkele zorg of smart uwe ziel treffen, zonder u beter te maken.

De Regeeringen achtten het niet te onbeduidend, eene belasting op kleinere voorwerpen te leggen. De belasting van ieder voorwerp op zichzelf brengt niet veel op; maar alles saamgenomen levert zij millioenen bij millioenen in de schatkisten der natiën. En zoo zou ik willen, dat ook gij, Christenen en Christinnen, eene hooge belasting legdet op elke moeilijkheid en elken tegenspoed, die uwe ziel wedervaart. Dit zal misschien niet veel opleveren in elk bijzonder geval, maar van al die gevallen saam zou het een groot inkomen aan geestelijke kracht en voldoening vormen. Eene bij kan zelfs uit een brandnetel honig zuigen; en indien gij de genade Gods in uw hart bezit, kunt gij een bron van lieflijkheid vinden in hetgeen u anders slechts zou ergeren en verbitteren.

Een uit de heidenlanden teruggekeerde zendeling verhaalde mij eens, dat een gezelschap gelukzoekers, die met hun boot op den Ganges roeiden, doodgestoken werden door de vliegen, die in zekere tijden van het jaar dien omtrek verpesten. Ik heb den grond bezaaid gezien met de geraamten van menschen, die door insectvormige tegenspoeden om 't leven waren gebracht. De éénige manier om voorbereid te worden voor de groote nooden en rampen des levens, is: deze kleine rampen te boven te komen. Wat zoudt gij zeggen van een soldaat, die beslist

weigerde zijn geweer te laden of ten strijde te trekken, omdat het slechts eene schermutseling gold, en die ronduit verklaarde: „Ik ben niet van plan, mijn kruit en lood te verspillen aan eene schermutseling; wacht totdat er een algemeene aanval op al de liniën plaats heeft, — dan zult ge eens zien, hoe moedig ik ben en hoe manhaftig ik kan strijden!" De generaal zou tot zulk een krijgsman zeggen: „Als gij niet getrouw zijt in eene schermutseling, zoudt gij niets waard zijn bij een algemeenen aanval op alle liniën!" En zoo heb ik ook u te zeggen, o mijne broeders en zusters! dat — als gij de beginselen van Christus' leer niet op eene kleine schaal kunt toepassen — gij nooit in staat zult zijn tot hunne toepassing op een grooter schaal. De Heere onze God zegene al de horzelsteken der kleine moeilijkheden aan onze harten, tot sterking onzer zielen en tot vermeerdering van ons geloof! — AMEN.

XLVI.

GODDELIJK SCHRIFT.

Verblijdt u veel meer, dat uwe namen geschreven zijn in de hemelen.
LUKAS X : 20.

De graphologie, of de kunst om uit iemands handschrift zijn karakter te beoordeelen, schijnt nog slechts in een onbevredigenden toestand te verkeeren, ofschoon velen verklaren, dat zij haar tot eene wetenschap hebben weten te verheffen. Er zijn menschen die beweren, dat zij de gansche ziel van andere menschen uit hun schrift kunnen lezen. Zoo zegt men ook, dat de manier waarop iemand de letter „I" schrijft, beslissend is voor zijne zelfzucht of zijne nederigheid, en dat de manier waarop iemand de letter „O" schrijft, omtrent de hoogte en diepte zijner aandoeningen beslist. Men verzekert dat eene krampachtig bevende hand eene bevende natuur beteekent, en dat eene losse, loopende hand het kenmerk van een plooibaar en toegevend karakter is. Maar als er werkelijk iets ernstigs en degelijks in deze wetenschap is, dan moeten er eenige, thans nog niet bekend gemaakte regelen voor be-

staan, want enkelen van de stoutmoedigste en ondernemendste mannen schrijven eene kleine en fijne hand, terwijl sommigen der schroomvalligsten hun naam zetten met de hoogte en de breedte en den omvang der handteekeningen van een Jehu of een Goliath, die wel niet buitengemeen klein en gepeuterd zullen geweest zijn. Sommigen der reinsten van persoon en gedachten, zenden u hun schrift vol inktvlekken en spatten toe, en enkelen der ruwsten en verdorvensten, beschikken over een, in alle opzichten, onberispelijk handschrift. Niet ons karakter, maar het schrijfvoorbeeld, dat ons in onzen schooltijd werd voorgelegd, heeft op de algemeene kenmerken van ons handschrift een beslissenden invloed geoefend. Ook bestaat er eene soort van mode op het gebied van schrijven: gedurende het eene tiental jaren worden de letters buitensporig groot gemaakt, en gedurende het volgende tiental jaren, schier onzichtbaar klein; nu eens rechtop staand, en dan weer schuin, nu eens grof, en dan weer fijn. Een album van autografen is altijd eene verrassing, en gij bemerkt al spoedig, hoe menigmaal het handschrift in tegenspraak is met het karakter des schrijvers. — Maar terwijl de aardsche graphologie onzeker is, biedt de Heiland ons in dezen tekst de graphologie des Hemels aan. Wanneer Hij de zeventig discipelen aanspreekt, die tegenover Hem geschaard staan, zegt Hij: „*Verblijdt u, dat uwe namen geschreven zijn in de hemelen!*"

Natuurlijk spreekt de Bijbel, wanneer hij van de hemelsche wereld gewaagt, meestal in figuurlijken zin, telkens als hij melding maakt van boeken, en bazui-

nen, en vleugelen, en poorten, en gouden plaveisels, en boomgaarden met twaalf vruchtenoogsten — één oogst per maand — en van de witte paarden der hemelsche ruiterij; maar wij kunnen niet beter doen, dan die bezielde beeldspraak uit te werken, en er moed en hooggestemde verwachting en troost en zegepraal aan te ontleenen. Zoo wordt ons ook verhaald, dat er in de hemelsche bibliotheek een „Boek des Levens" is. Misschien bestaat dat boek uit een groot aantal deelen. Wanneer wij spreken van een boek, dan bedoelen wij alles wat de auteur over zijn onderwerp geschreven heeft. Ik kan niet zeggen, hoe groot die hemelsche boekdeelen zijn, en ook niet hoe prachtig hunne banden er uitzien, evenmin hoe groot het aantal hunner bladzijden is, en ook niet of zij geïllustreerd zijn met eenige verrukkelijke tafereelen uit deze wereld. Ik weet alleen, dat de woorden niet gedrukt zijn door middel van lettertypen, maar neergeschreven door de eene of andere hand, en dat allen, die — gelijk de zeventig discipelen, tot wie ons tekstwoord gesproken werd — zich bekeeren en op den Heer vertrouwen voor hunne eeuwige zaligheid, er staat op kunnen maken, dat hunne namen geschreven zijn in den hemel. Het is misschien niet dezelfde naam, dien wij op aarde droegen. Wij hebben misschien, tengevolge van de onverschilligheid of achteloosheid onzer voorouders, een naam, die min of meer zonderling klinkt, of die in later tijd onteerd werd door iemand, naar wien wij genoemd werden. Ik weet niet, of de zeventig inschrijvingen

van de namen der zeventig discipelen overeenstemmen met den inhoud hunner geslachtslijst. Het is misschien niet de naam, waarmede wij op aarde genoemd werden, maar het zal de naam zijn, waaronder de Hemel ons zal kennen; en die naam zal ons bekend gemaakt worden, wanneer wij er binnentreden, en dan zullen wij het zóó zeker weten, dat wij er geen tweemaal bij geroepen behoeven te worden, zooals sommige lieden in den Bijbel tot tweemaal toe door den Heer bij hunnen naam moesten worden geroepen: „Saul! Saul!" of: „Samuel! Samuel!" of „Martha! Martha!"

Wanneer gij in de hemelsche archieven naar uwen naam gaat zien, en hem daar dan ook werkelijk vindt, zult gij bemerken, dat hij er met een *vaste* hand geschreven is. De beslistheid en het vertrouwen, blijkbaar uit de wijze waarop uw naam in den hemel geschreven staat, is eene uitdaging tot heel de aarde en heel de hel, om op te komen als zij kunnen en uwe verloste ziel te heroveren. De wijze waarop uw naam daar geschreven staat, wil zooveel zeggen als: „Ik heb hem verlost; Ik stierf voor hem; Ik zal hem een kroon en een troon geven! Niets zal er ooit gebeuren, daar beneden in die wereld waar hij nu leeft, dat Mijn besluit om hem te behouden, om hem te beschermen, om hem te redden, om hem te verheerlijken, zou kunnen te niet doen." Welk een vast en krachtig handschrift! 't Is het kloekste, dat er ooit werd neergeschreven, zooals uw naam en mijn naam daar staan! Hij kent onze zwakheden en onze booze

neigingen, beter dan wij zelven. Hij kent al de heirscharen van Apollyon, die gezworen hebben ons te vernietigen, als zij kunnen. Hij kent al de verzoekingen, die ons zullen aanvallen tusschen dit huidige oogenblik en het oogenblik der allerlaatste klopping van ons hart, — en toch schrijft Hij daar onzen naam! Vastheid! Kunt gij de vastheid van het handschrift niet zien, waarmede onze namen daar reeds geschreven zijn? Apostel Petrus, wat denkt gij er van? En hij antwoordt: *„In de kracht Gods bewaard door het geloof tot de zaligheid!"* O gezegende Heiland, wat bedoelt Gij er mede? En Hij antwoordt: *„Zij zullen niet verloren gaan in der eeuwigheid, en niemand zal ze uit Mijne hand rukken."* — „UWE NAMEN STAAN GESCHREVEN IN DEN HEMEL!"

Indien gij ook, overeenkomstig de beloften van onzen tekst, vergunning krijgt om inzage te nemen van de boekdeelen der eeuwigheid, en gij uwen naam daar zult zien geschreven staan, dan zult gij hem daar geschreven vinden met *onbedriegelijke* regels en woorden en letters. Sommige menschen zijn er toe gekomen om een onduidelijk en onleesbaar handschrift als een kenmerk van genie te beschouwen, en daarom bootsen zij het na. Omdat iedere volzin, dien Thomas Chalmers en andere machtige mannen op theologisch gebied geschreven hebben, een raadsel was, maken hunne nabootsers hun eigen handschrift óók tot een raadsel. Er zijn sommigen, die — door al te zware eischen aan hun geestkracht en door gebrek aan tijd — het vermogen verliezen

om hun pen verstaanbaar te maken; en veel van het schrift dezer wereld is dan ook niet te ontcijferen. Wij hebben stapels onbegrijpelijke graphologie gezien, en velen onzer hebben die massa nog helpen vermeerderen. Wij zijn niet zeker geweest van de daaronder geplaatste handteekening, of van de daarin uitgedrukte gevoelens, en of het antwoord bevestigend dan wel ontkennend was. Tengevolge van onduidelijk handschrift zijn testamenten en laatste beschikkingen vernietigd geworden, zijn weduwen en weezen beroofd van hun erfdeel, zijn spoortreinen met elkaar in botsing gebracht door de duistere woorden van een telegram, dat aan een conducteur ter hand was gesteld, en zijn gansche regimenten, die op deze wijze verkeerde instructiën ontvingen, op het slagveld aan eene dwaling ten offer gebracht. Ik vroeg eens aan bisschop Cowie in Auckland (Nieuw-Zeeland), welke bisschop vele oorlogen heeft medegemaakt, wat Tennyson in zijn onsterflijk poëem „De charge der lichte cavallerie" bedoelde met de woorden: „Iemand had zich vergist," en toen zeide de bisschop mij, dat het afgrijselijke bloedblad van Balaklava een gevolg was van een onduidelijk geschreven en verkeerd gelezen militaire order. „Iemand had zich vergist." Maar uw naam, eenmaal geschreven in het Boek des Levens des Lams, zal zóó ondubbelzinnig en onbedriegelijk zijn, dat de geheele hemel hem bij den eersten oogopslag lezen kan. Het zal niet voor den naam van iemand anders worden aangezien, zoodat er twist zou kunnen ontstaan omtrent de juiste opvatting.

Niemand van de millioenen en billioenen en quadrillioenen der toekomstige verlosten zal er aan twijfelen, dat gij — en gij alléén — er mede bedoeld wordt. O, die heerlijke, die verrukkelijke zekerheid van uwe inschrijving op de hemelsche naamlijst! Niet gered en behouden en gezaligd op een onduidelijke manier. Niet geplaatst te midden van een gedrang van verheerlijkten. Neen, neen! Al kwaamt ge er ook binnen als de ergste zondaar, die ooit gered werd, en al zou de een of ander, die u hier beneden op deze wereld vroeger gekend had als volslagen losbandig en verwilderd, ook tot u zeggen: „Ik heb nooit iets van uwe bekeering vernomen, en ik kan dus niet gelooven, dat gij het recht hebt om hier te zijn," gij zoudt hem terstond met een triomfantelijk lachje kunnen aanzien en, de bladzijden omslaande, die de namen der verlosten bevatten, tot hem kunnen zeggen: „Lees het dan zelf! Dáár staat mijn naam, voluit geschreven; en herkent gij het handschrift niet? Geen jonge klerk des hemels heeft dien naam daar ingevuld. Geen onbekende schrijver heeft hem daar neergezet. Ziet gij niet, hoe vast en hoe kloek de letters zijn? Zijn zij niet even duidelijk zichtbaar als gindsche troon, even duidelijk als gindsche poort? Is de naam niet onbedriegelijk en het handschrift niet onbedriegelijk? De gekruisigde Heiland schreef dien naam daar, ten dage toen ik berouw kreeg en mij bekeerde van mijne zonden. Hoort! Hoort! *Mijn* naam staat daar geschreven! Dáár! Dáár!"

Ik kom wel eens in verzoeking van te gelooven,

dat velen onzer in den hemel zullen zijn, die men onder de dichte menigte uit het oog verliest. Maar neen! Elk onzer zal er even duidelijk onderscheiden en herkend worden als Abel, toen hij er van de aarde binnentrad, als de allereerste geredde en gezaligde zondaar, en aan de spits van die lange reeks zondaren, die door alle eeuwen gered en gezaligd zijn, en zullen worden. Mijne waarde hoorders, indien wij daar eenmaal komen, zou ik niet gaarne in het onzekere wilen verkeeren of wij er wel zullen blijven. Nadat gij en ik daar fraai gehuisvest zijn, in ons hemelsch tehuis, zouden wij niet gaarne willen, dat onze aanspraken ongegrond bleken. Wij zouden niet gaarne buiten de hemelsche lustoorden verbannen willen worden. Wij zouden niet gaarne willen, dat iemand ons kwam zeggen: „Dit is uwe kamer niet in het huis met de vele woningen, en gij hebt een kleed aan, dat gij niet uit den hemelschen kleedervoorraad hadt mogen nemen, en dat is niet werkelijk úw naam, die daar op de boeken vermeld staat! Als gij het schrift in het register aan de poort zorgvuldiger onderzocht hadt, zoudt gij bemerkt hebben, dat die naam volstrekt niet de uwe, maar wel degelijk de mijne was. Ga er dus uit, en laat mij er in!" O, welk een rampzaligheid zou dat zijn: na eenmaal te hebben aangebeden in de hemelsche tempels, gedrongen te worden om de muziek uw rug toe te keeren; na u eenmaal bij het gezelschap der gezaligden te hebben aangesloten, gedwongen te worden om het voor altijd te verlaten; en, na onze langverloren

dierbaren in een hemelsche omhelzing aan het hart te hebben gedrukt, nogmaals eene scheiding te zien volgen! Welk een helsche zielsangst zou er zijn in zulk een afscheid van den hemel! Maar neen! neen! neen! . . . Eere zij God in den Hooge, dat onze namen in die boekdeelen zóó duidelijk geschreven zullen staan, dat noch heilige, noch cherub, noch seraf, noch aartsengel er één oogenblik aan zal twijfelen, gedurende vijfhonderd eeuwigheden, als er plaats voor zoovelen was. De oudste bewoner des hemels kan hem lezen, en het kind, dat in den afgeloopen nacht van 's moeders schoot naar den hemel ging, kan hem lezen. En gij zult niet vluchtig een blik op uwen naam werpen en dan het boek weer dichtslaan, maar gij zult er peinzend bij blijven stilstaan en in u zelven spreken en zeggen: „Is het eigenlijk geen onuitsprekelijk wonder, dat *mijn* naam daar staat?! Hoeveel heeft het mijnen Heiland gekost om dien naam dáár geschreven te krijgen! Onwaardig ben ik om in één en hetzelfde boek geschreven te staan met de zonen en dochteren van het martelaarschap, en met de uitverkoren geesten van alle tijden! Maar zie! — dáár staat mijn naam, en hoe duidelijk is het woord, hoe duidelijk zijn al de letters!" En gij zult de bladen van voren naar achteren en van achteren naar voren omslaan, en daar zult gij dan nog andere namen zien staan: den naam van uw vader misschien, en den naam uwer moeder, en den naam van uw broeder, en den naam uwer zuster, en den naam uwer vrouw, en de namen der Apostelen, — en dan zult gij zeggen: „Dat *die*

namen hier geboekt staan, verwondert mij volstrekt niet! Zij waren goed en heilig. Maar ik ben overstelpt door grenzelooze verbazing, dat *mijn* naam hier in *dit* Boek staat!" En weer terugkeerend naar de bladzijde, waarop úw naam staat ingeschreven, zult gij er naar blijven staan kijken, totdat gij — — ziende dat anderen staan te wachten, om de registers te raadplegen met betrekking tot hunne eigene namen — in de rijen der verlosten terugtreedt, om met hen over dit wonder der wonderen te spreken.

En als gij dan zoo gelukkig moogt zijn, uwen naam in de boekdeelen der eeuwigheid geschreven te vinden, zult gij bemerken, dat hij er *onuitwischbaar* geschreven is. Ga eens naar het Staatsarchief in deze hoofdstad des lands (Washington), en bezichtig daar dan de oude tractaten, die door de regenten van vreemde natiën kort vóór of kort na den aanvang dezer eeuw onderteekend werden, — dan zult gij bemerken, dat sommigen dier documenten zóó verbleekt zijn, dat gij er nog slechts hier en daar een woord van kunt lezen. Van het papier, geel van ouderdom, of van het voor u ontrolde perkament, heeft de tijd regel na regel uitgewischt. Gij moet raden naar den naam, en misschien raadt gij verkeerd. De oude Tijd wordt afgebeeld als een grijsaard met eene zeis in de hand, waarmede hij de geslachten wegmaait; maar hij heeft óók scheikundige stoffen bij zich, waarmede hij geheele paragrafen uit onbelangrijke documenten wegknaagt. Wij spreken over onuitwischbaren inkt, maar onuitwischbare inkt bestaat er niet. 't Is slechts een quaestie van tijd, de

totale vernietiging van alle aardsche handteekeningen en bescheiden. Maar van uw naam, in het hemelsch register geplaatst, kan door al de millioenen bij milloenen jaren des hemels het geschrift niet verflauwd worden. Wanneer gij zóólang in de heerlijkheid zult geleefd hebben, dat — als gij niet in 't bezit van een onvergankelijk geheugen waart — gij den dag uwer aankomst totaal vergeten zoudt zijn, zal uw naam op die bladzijde nog even vurig schitteren, als op het oogenblik toen hij daar door de hand van den Grooten Verzoener werd neergeschreven. Er zullen nieuwe geslachten den hemel binnenkomen, en over duizend jaar na dezen kunnen er zielen van deze of van eene andere planeet het verblijf met de vele woningen binnentreden, — en gesteld dat uw naam, die vroeger zoo duidelijk in de boeken stond, dan eens verbleekt en verdwenen ware! Hoe zoudt gij den nieuw aangekomenen kunnen bewijzen, dat uw naam daar werkelijk eenmaal geschreven had gestaan? Maar die naam staat er *onuitwischbaar!* Onmogelijk hem te doen verdwijnen! De eeuwigheid is even machteloos als de tijd bij het doen van pogingen om hem ontzichtbaar te maken! Welk een versterkende en verheffende gedachte! Andere registers in den hemel mogen verdwijnen, en zullen verdwijnen. Er zijn daar registers, waarin de Engel der Gedachtenis onze zonden heeft neergeschreven, maar het is een boek vol doorhalingen, zoodat veel van het daar geschrevene niet meer gelezen, ja zelfs niet meer geraden kan worden. De Engel der Gedachtenis schreef het neer, maar onze Verlosser en Zalig-

maker haalde er de strepen door; want heeft Hij niet beloofd: „*Ik zal hunne overtredingen uitdelgen?*" En indien iemand in den hemel zich enkelen onzer aardsche ongerechtigheden mocht herinneren en er God naar vragen, dan zou de Heer antwoorden: „O, die heb Ik vergeten! Ik heb ze totaal vergeten die zonden, want Ik heb beloofd: „*Hunne zonden en hunne ongerechtigheden zal ik niet meer gedenken!*" Bij den brand, die onze wereld in vlammen zal doen opgaan, zullen al de brandkasten, en al de hypotheekacten, en al de archiefgebouwen, en al de bibliotheken verdwijnen, erger dan toen de 200,000 boekdeelen en de 700,000 manuscripten van de Alexandrijnsche Bibliotheek tot asch verteerden onder den fakkel van Omar, — en geen blad of woord zal aan de vlammen ontsnappen bij dien laatsten brand, dien men, dunkt mij, zal kunnen aanschouwen op de andere planeten, welker bewoners elkaar zullen toeroepen; „Ziet! daar staat een wereld in brand!" Maar er zal slechts één vlammengloed in den hemel zijn, en die zal niet verwoesten, maar schitteren en stralen! Ik bedoel den vlammengloed der luisterrijke pracht, die daar uitstraalt van de torens en de koepels, van de tempels en de tronen, en van de robijnen en diamanten muren, bij het licht der zon die nooit ondergaat. ONUITWISCHBAAR!

Er bestaat hier op aarde geen eigenhandige brief of naamteekening van Christus. De éénige maal dat Hij op deze aarde een woord schreef — hoewel Hij toch de schrijfkunst zeer goed machtig was — schreef Hij met het doel om het geschrevene spoedig weer

door den voetstap der menschen te laten uitwisschen: bij gelegenheid dat Hij zich nederboog en met Zijn vinger de huichelarij der Pharizeeën in den grond schreef. Maar wanneer Hij uwen naam in de hemelsche archieven neerschrijft, zooals ik geloof dat Hij gedaan heeft, of hoop dat Hij doen zal, dan doet Hij het om hem daar te laten staan van eeuw tot eeuw, van cyclus tot cyclus, van aeon tot aeon. En daarom doe ik nu voor u allen, o Christenen! wat John G. Witthier, de stervende Amerikaansche dichter, voor zich liet doen in zijn huis. Welk een beminnelijk man was hij! Een geheelen zomermiddag zat ik naast hem op een hooibergje, luisterend naar zijne levensgeschiedenis, die hij mij vertelde. Hij was reeds sedert tal van jaren lijdende aan slapeloosheid, zoodat hij meestal weinig of geen nachtrust genoot, en daarom had hij altijd het venstergordijn zijner slaapkamer hoog opgetrokken, zoodat hij de eerste schemering der opgaande zon kon zien. Toen hij op zijn sterfbed lag, 's ochtends vroeg, in zijne woning in een der dorpen van Massachusetts, meende de verpleegster, dat het licht der opgaande zon te sterk voor hem zou zijn, en liet zij daarom het venstergordijn zakken. Maar het laatste wat de groote, vrome dichter deed, was een gebaar met zijne hand te maken, dat het gordijn weer moest worden opgetrokken. Hij wenschte heen te gaan in den vollen stroom van het morgenlicht. En zoo dacht ik ook, dat het sterkend en bezielend voor alle geloovige Christenen zou kunnen werken, als zij wat meer licht hadden omtrent

de toekomst, — en daarom haal ik het gordijn op, om u den heerlijken zonsopgang in mijn tekst te laten zien, en zeg ik: *„Verblijdt u, dat uwe namen geschreven zijn in de hemelen!"*

Maar nu bestaat er over heel dit onderwerp van goddelijk schrift in den hemel slechts één woord dat mij in verlegenheid brengt, namelijk het kleine bijwoord, dat Johannes bezigt, wanneer hij dezen tekst aanhaalt in de Openbaring en daar spreekt van sommigen: *„welker namen niet zijn geschreven in het Boek des Levens, des Lams dat geslacht is."* O, dat vreeselijke bijwoord „NIET!" Laat door eene volkomene en algeheele onderwerping aan Christus den Heer, in dit oogenblik, de weg geheel gebaand en geëffend worden tusschen u en de hoogverheven inschrijving van uwen naam! Waarom zoudt gij de oogen niet naar boven slaan, en daar dan zien, dat zij allen gereed staan om ook úwen naam onder de volzalige onsterflijken op te nemen? Daar ligt het reusachtige boekdeel: het is wijd open. Daar is de pen: zij is genomen uit den vleugel van den „Engel des Nieuwen Verbonds." Daar is de inkt: het is de roode inkt van het offer op Golgatha. En daar is de Goddelijke Schrijver: de Heer der Heerlijkheid, die den naam uws vaders daarin schreef, en den naam uwer moeder, en den naam van uw kind, en die bereid is om ook uw naam daarin te schrijven. Wilt gij er in toestemmen, dat Hij het doet? Vóór en aleer ik met ons „Amen!" deze godsdienstoefening besluit, vraag Hem of Hij het doen wil! Ik zal een oogenblik wachten, voor

die ontzaglijke daad van uwen wil, — want het is enkel en alleen een daad van uwen wil.

En indien er in heel deze vergadering een hopeloos geval mocht zijn, hopeloos genoemd door uzelf en door anderen, dan neem ik de verantwoordelijkheid op mij, om u aan te zeggen, dat er eene plaats in dat Boek is, waar uw naam juist uitnemend goed zou staan en een fraaien indruk zou maken, — en sneller dan ik mijne handen in elkaar kan slaan, kunt gij hem daar geplaatst krijgen. Er werd ergens eene godsdienstige samenkomst gehouden, en allen die getuigenis konden afleggen van de bekeerende genade Gods, werden uitgenoodigd om te spreken. Een oogenblik heerschte er eene diepe stilte, — totdat er een man, die in zijn geheele voorkomen de sporen van een losbandig leven vertoonde, van zijne plaats opstond en zeide: „Gij kunt aan mijn uiterlijk wel zien, wat ik geweest ben; maar nú ben ik een geredde. Toen ik mijn ouderlijk huis verliet, een duizendtal mijlen van hier, had ik mijns vaders naam zóó onteerd en geschandvlekt, dat hij tot mij zeide: „Nu gij heengaat, heb ik u slechts twee dingen te verzoeken: ten eerste dat gij nooit weer thuiskomt, en ten tweede dat gij een anderen naam aanneemt!" Ik beloofde het hem. Sedert tal van jaren heb ik mijn waren naam nooit weer hooren uitspreken. Ik maakte den geheelen cirkelgang der zonden mede, totdat er geen lagere diepte te peilen was. Maar nu ben ik, door Gods genade, een veranderd man. Ik schreef een brief naar huis, waarin ik vergiffenis voor mijne afdwalingen vroeg, — en nu heb

ik hier twee brieven ten antwoord ontvangen: een van mijn vader en een anderen van mijne zuster. Mijne moeder stierf aan een gebroken hart. Maar deze beide brieven vragen mij of ik weer thuis wil komen, en morgenochtend ga ik op reis!" De zaak was, dat de naam van dien man geschreven stond in den hemel, — en ik hoop en bid van God, dat al onze namen daar opgeschreven mogen staan, hoe onwaardig de besten onzer, ja wij allen ook mogen zijn. Als gij ooit in de dichte bosschen hebt rondgezworven, en daar de klokketonen der dorpskerk hebt gehoord, dan weet gij ook, dat die klanken belemmerd en gedempt worden door het gebladerte, ofschoon zij toch nog altijd min of meer lieflijk blijven; maar als gij aan den zoom van het woud komt, wordt het klokgelui helderder en bekoorlijker, — en wanneer gij uit de donkere schaduwen, in het klare, heldere zonlicht overstapt, hoort gij eerst goed de volle, ronde, welluidende tonen der kleppende klokken. O, gij allen, die ver weg zijt afgedwaald in de dichte schaduwen van het ongeloof, en daar nu slechts den zwakken nagalm dezer Evangelieklok hoort! komt naar buiten in den helderen zonneglans van vergiffenis en vrede, en hoort het volle klokgelui der eeuwige harmoniën van al de torens des hemels weerklinken! O, komt uit de bosschen! Komt tot het zonlicht! Komt tot Jezus! — AMEN.

XLVII.

NAAR BETHLEHEM.

Laat ons dan heengaan naar Bethlehem!

LUKAS II . 15.

De met Kerstmis herdachte en gevierde en bezongen gebeurtenis is het heugelijkste feit aller eeuwen. Jezus' wieg was even wondervol als Zijn kruis. Overtuig mij van het eerste, en ik ben niet verbaasd over het laatste. De deur waardoor Hij binnentrad, was even wonderbaar als de deur waardoor Hij uitging.

In den winter van 1889 en '90 was ik in het huis, waarin men beweert, dat Jezus gewoond heeft terwijl Hij zich in Afrika bevond. Het was te Caïro in Egypte, de eindpaal van dien vreeselijken tocht, dien Hij aflegde toen Jozef en Maria met Hem vluchtten uit Bethlehem naar Egypte, om aan de moordzucht van Herodes te ontsnappen. Alle tradities wijzen dit huis te Caïro aan als de woning, waarin deze drie vluchtelingen verblijf hebben gehouden, terwijl zij zich in Afrika ophielden. De kamer is negen treden onder de oppervlakte der straat gelegen. Ik heb de maat van die kamer eens geno-

men, en toen bleek het mij, dat zij ongeveer zeven meter lang en drie meter hoog was. Er zijn daar drie steil glooiende rotsen, en ik denk, dat op één daarvan de wieg van onzen Heiland heeft gestaan. Er is geen raam in het huisje, en al het licht moest er dus óf door de openstaande deur, óf van een lantaarn komen. Het drietal kwam hier aan uit Bethlehem, na de barre woestijn doorkruist te hebben.

Op de stoomboot, waarmede ik de Middellandsche Zee van Athene naar Alexandrië overstak, ontmoette ik den voortreffelijken geleerde en theoloog Dr. Lansing, die ruim dertig jaren te Caïro gewoond heeft; en deze vertelde mij, dat hij den geheelen weg had afgelegd, waarlangs de drie vluchtelingen uit Bethlehem naar Egypte waren getrokken. Hij verzekerde, dat het een echte woestijnweg is, en dat de gedwongen reis van het kindeken Jezus een vreeselijke reis moet geweest zijn. Nadat hij uit Egypte vertrokken was, ontmoette Dr. Lansing lieden uit Bethlehem, wier tong gezwollen was en uit hun mond hing, tengevolge van de ontsteking door den dorst, en hoewel zijn reisgezelschap nog slechts één geitenleeren zak met water over had, dien hij en de anderen dringend noodig hadden, was hij toch zóó geroerd door het schouwspel van den dorst dezer arme pelgrims, dat hij — schoon het de verontwaardiging zijner medereizigers gaande maakte — den vreemdelingen water te drinken gaf.

Langs dezen schrikkelijken weg nu begaven Jozef en Maria zich naar dit land van Egypte. Geen

tijd om veel toebereidselen te maken. Herodes zat hen op de hielen, en wat hadden die dorpelingen te beteekenen in de oogen van een vertoornden koning? Jozef, de echtgenoot en in naam de vader, sprong in zekeren nacht hevig ontroerd van zijne legerstede op, terwijl de zweetdruppels op zijn voorhoofd parelden en hij over al zijne leden beefde en sidderde. Hij had gedroomd van moordenaars, die op zijne vrouw en zijn kind aanvielen. Zij moesten nog dien eigen nacht vertrekken, en wel oogenblikkelijk. Maria trok in allerijl wat kleeren aan, en Jozef bracht het getuigde en gezadelde lastdier voor de deur, en was zijne vrouw met het jonge kind behulpzaam bij het opstijgen. Ach! die brooden zijn niet genoeg, en die kruiken water zullen niet toereikend zijn voor zulk een langen tocht! Maar er is nu geen tijd meer om er nog iets bij te doen. En zoo trekken zij dan henen. Zij nemen afscheid van het oude huis, dat zij misschien nooit zullen weerzien. Hunne harten zijn bedrukt. Ons huis behoeft juist geen groot huis te wezen, om met smart door ons verlaten te worden.

Over de heuvelen en omlaag tusschen die diepe bergkloven, zetten zij hun weg voort. Door Hebron, door Gaza, over en door het heete zand, onder eene verschroeiende zon, het kindeken schreiend, de moeder aemechtig, de vader uitgeput. Hoe traag kruipen de dagen en weken om! Zal het afgematte drietal ooit de oevers van den Nijl bereiken? Zullen zij ooit Caïro aanschouwen? Zal er dan aan die woestijn nooit of nimmer een einde komen? Maar

als zij eindelijk en ten laatste de grenslijn overschrijden, waarbuiten de oude Herodes het recht niet heeft hen te vervolgen, kent hunne vreugde geen palen. Eindelijk vrij! Nu mogen zij afstijgen en rust nemen. Thans zetten zij hun weg met minder angst en zorg voort. Zij zullen hier of daar wel een plaats vinden, die hun huisvesting aanbiedt en waar zij hun brood kunnen verdienen. Hier zijn zij te Caïro, in Egypte.

Zij trekken door de bochtige straten, die ongeveer drie of vier meter breed zijn, en treden het armoedige huisje binnen, waarvan ik zooeven gesproken heb. Maar de eindpaal der reis van deze drie vluchtelingen was toch nog niet zoo armoedig, als hun punt van uitgang te Bethlehem. Eindigde die reis door de woestijn in een kelder, zij nam haren eersten aanvang in een stal. In en om dien stal te Bethlehem vertoeven wij met onze gedachten op den huidigen dag.

Alles is even eenvoudig en gering in en rondom dien stal, — doch daarboven is alles even heerlijk en luisterrijk. Christus' komst had plaats in de herberg bijgenaamd het huis van Chim Ham; de nacht wees, met een diamant aan den vinger, de plek aan; de deur des hemels was wijd open gezet, om er door naar buiten te kunnen zien; hemelsche orchesten brachten, te midden van licht en stralenglans, de oratoriums van den Messias ten gehoore; op den drempel des hemels getuigden de gezanten Gods van eer en vrede en welbehagen. Kort daarna komen de sterrenkundigen met hunne lange witte baarden,

en knielen zij voor het kindeken neer; en uit hunne lederen beurzen rammelen de gouden sikkels, en uit hunne geopende reiszakken stijgt de geur van den wierook op en ritselen de bosjes mirre. De zwevende ster; het losbarstende jubellied der hemelingen; de kille Decembernacht overladen met de heerlijkheid van een Meischen morgenstond; onze wereld een dwaalster, een verloren ster; en een andere Ster, dien nacht langs den hemel trekkend, om de dolende weder huiswaarts te wenken, zal nu oorzaak worden, dat al de natiën tóch hun Kerstmis vieren.

Zijn er geen nieuwe lessen te putten uit deze geschiedenis, die door de veelvuldige herhaling nog niets van al het bekoorlijke harer nieuwheid en frischheid heeft verloren? O ja! Weet dan in de eerste plaats: *het was een verschijnsel uit de sterrenwereld, dat den weg wees.* Waarom geen zwarte wolk in den vorm van een hand of een vinger, naar beneden wijzend op de heilige geboorteplaats? Een wolk beteekent smart of zorg, — en de wereld heeft al wolken genoeg gehad! Waarom geen bundel bliksemstralen, trillend en gloeiend en vlammend neerkomend boven de heilige geboorteplaats? De bliksem beteekent verwoesting, een uiteendrijvende en verdelgende kracht, — en de wereld had geen behoefte aan nog méér verwoesting!

Maar het was EEN STER, en dat beteekent blijdschap, dat beteekent hoop, dat beteekent goed onthaal, dat beteekent hemelvaart. Een ster! Dat beteekent scheppende kracht, want zongen de mor-

gensterren niet gezamenlijk, toen de bewaarplaats der werelden ontsloten werd? Een ster! Dat beteekent verdediging, want streden de sterren niet in hunne banen tegen Sisera en voor het volk des Heeren? Een ster! Dat beteekent een schitterend voortbestaan, want zijn de rechtvaardigen niet bestemd om te blinken als de sterren tot in alle eeuwigheid? Een ster! Dat beteekent de aanvang van eeuwige blijdschap. De dagster in het hart. De morgenster des Verlossers.

Het vreemde verschijnsel in dien nacht is misschien een buitengewone samenstand van werelden geweest. Evenals de overgang van Venus in onzen tijd reeds vele jaren te voren door de sterrenkundigen voorspeld was geworden, en de sterrenkundigen ons kunnen zeggen, welke samenstand van werelden er over duizend jaren na dezen zal zijn, zoo kunnen zij in hunne berekeningen ook teruggaan; en zelfs ongeloovige sterrenkundigen zijn genoodzaakt geweest om te getuigen, dat er zich omstreeks dien tijd een buitengewoon schouwspel aan den hemel vertoond heeft. De Chineesche geschiedboeken, natuurlijk geheel onafhankelijk van het Woord van God, vermelden als een historisch feit, dat er omstreeks den Adventstijd een vreemdsoortig en onverklaarbaar verschijnsel aan den hemel is geweest.

Maar het kan ook een meteorenster geweest zijn, zooals gij en ik er wel eens naar den horizont hebben zien schieten. Eenige jaren geleden zag ik aan den noordelijken hemel een ster verschieten en

neervallen met zóóveel glans en duidelijkheid, dat — als ik op een heuvel gestaan had, even hoog als die van Bethlehem, waarop de herders stonden — ik binnen eene kleinere ruimte de plaats harer nederdaling had kunnen aanwijzen. De Universiteit te Jowa en het Britsch Museum bezitten exemplaren van meteoorsteenen, die van het veld zijn opgeraapt: brokstukken die door andere werelden werden uitgeworpen en een vurig spoor aan den hemel achterlieten. Zoodat er volstrekt niets onwaarschijnlijks is in het verhaal van dat sterren- of meteorenverschijnsel in dien nacht waarvan wij spreken. Geen zwarte wolk van bedreiging, maar een glinsterende Ster van hope is ons heerlijk geloof in Christus Jezus!

Merk ook in dit tafreel op, dat *andere werelden onzen Heer en Meester schenen te eeren.* Lieflijke ster van den nacht, wentel voort op uwe baan! „Neen," sprak de ster, „ik moet naderbij komen, en ik moet mij buigen, en ik moet opletten en zien, wat gij met Jezus doet." Eene andere wereld vereenigde zich dien nacht met onze wereld in aanbidding. Die ster maakte een buiging van onderdanigheid. Ik hoor de menschen wel eens zóó spreken over Christus' heerschappij, alsof zij zich uitsluitend zou bepalen tot de weinige duizende mijlen van den omtrek onzer eigene wereld; maar ik geloof, dat de millioenen en de billioenen en de quadrillioenen werelden allen bewoond zijn, — zoo al niet door zulke wezens als wij zijn, dan toch door zulke wezens als God bedoelde te scheppen, — en dat al die werelden deel uit ma-

ken van het gebied, waarover Jezus heerschappij voert.

Ik geloof, dat alle werelden schuldeloos zijn, behalve deze van ons. Het groote orgel van het heelal, zijne pedalen en zijne pijpen en zijne toetsen, alles één groote harmonie, uitgenomen één beschadigd pedaal, uitgenomen één gebroken register: de *vox humana*, de stem van het menschelijk geslacht, van deze schuldige wereld. En nu weet ge wel, dat — hoe groot en hoe voortreffelijk het instrument ook moge wezen — als er één toets niet in orde is, hij de geheele harmonie bederft. En nu moet Jezus dezen toets herstellen. Hij moet dat gebroken register weer in orde brengen. Gij weet met welke bloedende handen, en met welk eene doorboorde zijde, en met welke gekneusde voeten Hij het werk deed. Maar de wereld zal weer op den rechten toon gestemd zijn, en alle werelden zullen thans harmonieeren. Zoo niet, waartoe dan die hemelsche begeleiding? Zoo niet, waartoe dan die schildwacht met zijn fonkelend vaandel boven de caravansera? Zoo niet, waartoe dan die middernachtelijke wachter op het balkon des hemels? De sterrenkunde maakte zich dien macht ondergeschikt aan den Christus. Deze planeet voor Christus! Het zonnestelsel voor Christus! De nog gloeiende werelden en de uitgebrande werelden, — àlle werelden voor Christus! De sterkste microscoop kan de eene zijde van dat grondgebied niet ontdekken. De verst reikende telescoop kan de andere zijde van dat grondgebied niet vinden. Maar ik zal u zeggen, hoe het heelal

begrensd is. Het wordt begrensd ten noorden en ten zuiden en ten oosten en ten westen en van boven en beneden door God; en die God is Christus; en die Christus is God; en die God is de onze! O, verruimt het niet uwe denkbeelden omtrent het gebied des Zaligmakers, als ik u zeg, dat al de werelden slechts vonken zijn, gespat van Zijn aambeeld? dat al de werelden slechts de wollige kudden zijn, die den éénen Herder volgen? dat al de eilanden des lichts in hunne onmetelijkheid slechts één groote archipel zijn, die het eigendom is van onzen Koning?

Maar dit tafreel vestigt ook al mijne aandacht op het feit, *dat de wijzen uit het Oosten tot Christus kwamen.* Het waren geen dwazen, het waren geen idioten. Het Bijbelsch geschiedverhaal zegt duidelijk, dat er wijze mannen tot den Christus zijn gekomen. Wij zeggen dat het magiërs of toovenaars waren, dat het alchimisten of goudzoekers waren, dat het astrologen of sterrenwichelaars waren, en wij zeggen dit op een minachtenden toon. Welnu, het waren de voortreffelijkste en schitterendste mannen hunner eeuw. Het waren natuurvorschers en mannen van wetenschap. Zij wisten al wat er te weten was. Wij moeten wel in het oog houden, dat de astrologie of sterrenwichelarij de moeder der astronomie of sterrenkunde was, en dat de alchimie of goudmakerij de moeder der chemie of scheikunde was, — en omdat kinderen schooner zijn dan hunne moeder, behoeft gij de moeder nog niet te verachten.

Het was de levenslange bezigheid dezer astrologen, de sterren te bestudeeren. Twee en twintighonderd en vijftig jaren vóór Christus geboren werd, kenden de wijze mannen de opeenvolging der dag- en nacht-eveningen, en hadden zij de baan en de terugkomst der kometen berekend. Professor Smith verklaart als zijne meening, dat zij met den afstand tusschen de zon en de aarde bekend waren. Wij zien uit het boek Job, dat de menschen in den ouden tijd niet veronderstelden, dat de wereld plat was, zooals sommigen beweerd hebben, maar dat hij en de menschen van zijn tijd wisten, dat de wereld bolvormig is. De Egyptische pyramiden werden gebouwd voor astrologische en astronomische studiën. De alchimisten besteedden hun leven met het bestudeeren van metalen en gassen en vloeibare en vaste stoffen, en met het vullen van de bibliotheken der wereld met hunne wonderbare ontdekkingen. Het waren uitermate wijze mannen, die daar uit het Oosten kwamen, en de overlevering zegt, dat de drie wijsten kwamen: Caspar, een jonge man, Balthazar, een man van middelbaren leeftijd, en Melchior, een tachtigjarige. De drie wijste mannen dier geheele eeuw. Zij kwamen tot de kribbe.

Zoo is het altijd geweest: *de wijste menschen komen tot Christus, de schitterendste genieën komen tot de kribbe.* Wie was de grootste natuurkundige, dien Amerika ooit heeft voortgebracht? Jonathan Edwards, een Christen. Wie was de grootste sterrenkundige der wereld? Isaac Newton, een Chris-

ten. Wie was de grootste dichter? John Milton, een Christen. Wie was de geleerdste schrijver over recht en wet? Blackstone, een Christen! Hoe komt het, dat alle gymnasiums en hoogescholen hier in Amerika een kapel hebben? Zij moeten een plaats hebben, waar de wijzen kunnen aanbidden. Komaan, laat ons deze geheele zaak eens bij onsen en duimen behandelen. Men heeft op de hersens van vele beroemde mannen na hun dood een nauwkeurig onderzoek bewerkstelligd; en nu zal ik het grootste, het zwaarste, het machtigste brein nemen, dat ooit door Amerika is voortgebracht, en ik zal er aan vragen, hoe dat brein over den Christus dacht. Hier is het: deze hersens wegen zes en dertig Engelsche onsen, het grootste brein dat ooit in Amerika is voortgebracht. En laat mij nu eens zien, hoe dat brein dacht over den Christus. In het oogenblik van zijn sterven, riep die man uit: „Heer! ik geloof! kom mijne ongeloovigheid te hulp! Wat ik anders ook doe, Almachtige God, neem mij tot U op om Jezus' wil! Dezen nacht zal ik in het licht en de vreugde en de zaligheid zijn!" Zoo kwam Daniël Webster tot de kribbe. De wijzen van het Oosten gevolgd door de wijzen van het Westen.

Let er in dit tafreel ook wel op, *dat het een wintermaand was, die God voor de geboorte van Zijnen Zoon koos.* Ware het de maand Mei geweest, — dat is het seizoen der bloesems. Ware Hij in de maand Juni geboren, — dat is het seizoen der rozen. Ware Hij in de maand Juli geboren, — dat is het

seizoen der groote oogsten. Ware Hij in de maand September geboren, — dat is het seizoen der rijpe boomgaarden. Ware Hij in de maand October geboren, — dat is het seizoen waarin de bosschen gloeien van pracht en heerlijkheid. *Maar Hij werd in eene wintermaand geboren.*

't Was in het laatst van December, dat Hij geboren werd, om aan te toonen dat Hij een Christus is voor lieden in felle stormen, voor lieden onder een bewolkten hemel, voor lieden met verkleumde en bevrozen verwachtingen, voor lieden met een thermometer onder nul. Dat is de reden waarom Hij zoo dikwijls onder de verarmden en noodlijdenden wordt gevonden. Gij kunt Hem elken nacht uit de moerassen zien komen. Gij kunt Hem elken nacht door de donkere sloppen en stegen der stad zien gaan. Gij kunt Hem Zijne hand zien leggen onder het bezwijkende hoofd in de hut van den arme. Hij herinnert zich, hoe de wind gierde rondom de caravansera te Bethlehem in dien Decembernacht; en Hij heeft deernis met allen, die in hunne armoede de luiken hooren klapperen onder de ijzige Noordooster stormen.

Het was deze December-Christus, dien de Amerikaansche generaal Washington en zijn leger aanbaden te Valley Forge, toen zij zonder dekens in de Decembersneeuw lagen. Het was deze Christus, dien de Pelgrimvaders aanriepen, toen de *Mayflower*, het schip, waarmede zij uit Engeland waren vertrokken, om in Amerika vrijheid van geloof en geweten te zoeken, eindelijk zijne bestemming

had bereikt. O, ik zeg u, dat wij een December-Christus noodig hebben: niet een Christus voor mooi weer, maar een Christus voor donkere dagen, bewolkt door ziekte, en kil door teleurstellingen, en tot stikkens toe benauwd door sterfgevallen, en huiveringwekkend bang door de wijdgeopende graven! Geen voorjaars-Christus, geen zomer-Christus, geen herfst-Christus, maar een winter-Christus. O, deze lijdende en strijdende wereld heeft zoo groote behoefte om te worden gestild, en getroost, en gewiegd, en in slaap gemaakt in de armen der Ontfermende Almacht! Geen moeder zette ooit met meer teederheid haren voet op den trapper der wieg van een ziek kind, dan Christus tot ons nederdaalt, naar deze kranke en gebrekkige wereld. En Hij wiegt haar tot stilheid en kalmte, terwijl Hij zegt: *„Mijnen vrede geef Ik u; niet gelijkerwijs de wereld hem geeft, geef Ik hem u."*

Let ook op een feit, waarop niemand acht schijnt te slaan: dat deze Christus geboren werd te midden van schapen en runderen en paarden en kameelen, *opdat Hij een verzachtenden invloed op heel de dierlijke schepping zou uitoefenen.* Het beteekent barmhartigheid voor de afgebeulde, slecht gevoede, ellendig gestalde, gesarde en mishandelde dierlijke schepping. Zou de Christus, die Zichzelf bij een duif vergeleek, onverschillig zijn voor de wreedheden van het duivenschieten? Zou de Christus, die Zichzelf vergeleek met een lam, geen deernis hebben met de schapen, die daar gebonden en saamgewrongen nederliggen, met hun nek over den

scherpen rand van de slagerskar, of in een veetrein bij een gloeiende warmte van Omaha naar New-York, zonder één druppel water, vijftienhonderd mijlen van doodsangst? Zou de Christus, Wiens belasting betaald werd door een visch, die het geldstuk in den bek had, geen medelijden hebben met de krimpende vinnen op de vischmarkt? Zou de Christus, die ons toeriep: *„Gaat naar de mieren!"* geen acht slaan op de vastgeprikte insecten? Zou de Christus, die tot ons zeide: *„Aanziet de vogelen des hemels!"* nimmer een ontfermend oog hebben voor de mishandelingen, waarmee de dierlijke schepping overstelpt wordt, die hare smarten niet onder klanken en woorden kan brengen?.. Deze Christus kwam niet alleen om het menschelijk geslacht van zijne zonden en ellenden te verlossen, maar óók om de dierenwereld uit haar leed en kwelling op te heffen. In den heerlijken tijd waarvan het profetisch woord gewaagt (Jesaja 11 en 65), zal het kind den leeuw leiden en met den adder spelen, enkel en alleen omdat de wilde en de kruipende dieren dan geen mishandelingen meer te wreken zullen hebben. Om den toestand der dierenwereld te verbeteren, werd Christus in een veestal geboren. De eerste ademhalingen van het Lam Gods gehoord te midden van de vermoeide kudden der Bethlehemsche schaapherders!

Maar let óók in dit verhaal op *de drie Kerstgeschenken, die naar de kribbe werden gebracht. Goud, Wierook en Mirre.* Goud voor Christus, — dat beteekent; heel de overvloed der wereld aan Hem

overgegeven! Geen ziekenhuizen meer, die door geldgebrek even sukkelend voortstrompelen als de kreupelen, die zij te hulp komen, of even moeilijk en op den tast hun weg moeten voortzetten als de blinden, dien zij huisvesting en voedsel willen verschaffen! Millioenen dollars voor Christus! waar er nu slechts honderden voor Christus zijn! De spoorwegen in het bezit gekomen van Christelijke aandeelhouders, en bestuurd door Christelijke directiën, en tegen Christelijke prijzen de passagiers en de goederen vervoerend. De George Peabody's en andere koninklijk milddadige weldoeners der menschheid geen hooge uitzonderingen en zeldzaamheden meer! De Engelsche Bank, de Fransche Beurs, de schatkist der Vereenigde Staten, al de finantieele inrichtingen der wereld voor Christus! Het Goud voor Christus!

Het goud bekostigde niet alleen den tocht van Jozef en Maria en den Goddelijken vluchteling naar Egypte, maar het was ook een typisch zinnebeeld van het feit, dat Christus' tocht rondom de geheele wereld betaald zal worden. Het goud voor Christus, het zilver voor Christus, de juweelen voor Christus. De goudmijnen van Australië, de zilvergroeven van Nevada, en de diamantvelden van Golconda voor Christus! Het schitterende, ronde, prachtige juweel eener wereld, als een halssieraad geplaatst op den boezem van Christus!

Maar ik bemerk, dat deze wijze mannen uit hunne zakken ook *de mirre* schudden. De beesten kwamen en snuffelden er aan. Doch zij aten er niet van,

omdat het bitter was. De scherpe gomhars uit Abessynië, mirre geheeten, aan de voeten van Christus gebracht. Dat beteekent bitterheid. Bitter verraad, bittere vervolging, bittere dagen van lijden, bittere nachten van zielesmart. Mirre. Dat is het, wat zij in Zijn beker mengden, toen Hij stervende aan den kruispaal hing. Mirre. Dat is het, wat zij onder Zijn hoofd legden in de wildernis. Mirre. Dat is het, waarmede zij Zijn pad bestrooiden, over den geheelen weg, van den veestal in Bethlehem tot het praalgraf op Jozefs buitenplaats. Mirre. Ja, zegt de Psalmist: *„Al Uwe kleederen zijn mirre."* Dat is het, wat de wijze mannen in de zwachtels en windselen van den jonggeborene wikkelden. Dat is het, wat de Maria's vlochten in de lijkwâ van den gekruisigden Christus. De mirre. O, de hoogte, de diepte, de lengte, de breedte van des Zaligmakers lijden! Wél mochten de wijzen van het Oosten hunne mirre uitstorten!

Maar ik bemerk óók, dat zij uit een anderen zak den *wierook* stortten. Tot in de hoogste zolderbalken van den stal wordt de lucht nu vervuld met welriekende geuren, en de stalknechts en de kameeldrijvers in de achterste hoeken van het gebouw ademen ze in, en de heerlijke reuk zweeft in de lucht al verder en verder voort, totdat de voorbijgangers elkaar met verbazing afvragen, of er in dien geringen stal wellicht een albasten flesch met reukwerk kan gevallen en gebroken zijn. Wierook. Dat is het, wat men oudtijds in de reukvaten der tempels brandde. Wie-

rook. Dat beteekent aanbidding. Wierook. Dat is bestemd om al de woonhuizen te vervullen, en al de kerken, en al de hoofdsteden, en al de natiën, uit de diepte der druipsteengrot tot aan het zilvergrijze koepeldak van den hemelhoogen dom. Wierook. Dat storten wij op den huidigen dag uit onze harten, zoodat de neusgaten van den Christus, eenmaal gepurperd door de bloedvloeiing aan het kruis, vervuld zullen worden met de welriekende geuren eener aanbiddende wereld. Wierook in onze liederen, onze gebeden, onze predikatiën, onze dankzeggingen, onze feestvieringen. Looft Hem, bergen en heuvelen, valleien en zeeën, en lucht en aarde en hemel! — cyclonen met uwe bazuinen, noorderlichten met uwe vlammende schilden, morgenstonden met uwe kasteelen van wolken, en avonden met uwe golvende wolken van den zonsondergang! Looft Hem!

Weet gij, hoe men oudtijds het wierookvat placht vast te houden, en waar het van gemaakt was? Hier is een metalen pan met een handvatsel, waarbij zij werd vastgehouden. Binnen in die metalen pan werden gloeiende kolen gelegd, en daar bovenop een van gaatjes voorzien deksel. In een vierkante doos werd de wierook naar den tempel gebracht. Deze wierook werd dan uit de doos genomen en over de gloeiende kolen gestrooid, en daarna werd het van gaatjes voorziene deksel er op gelegd: en wanneer alle aanwezigen gereed waren voor de aanbidding, dan werd het deksel afgenomen van dit wierookvat en van al de wierookvaten, en stegen

de welriekende rookwolken omhoog, totdat zij overal tusschen de plooien der gordijnen en gewaden hingen, en neerzweefden tusschen al de altaren, en dan weer oprezen als in reusachtige zuilen van lof en dankzegging tot buiten en tot boven den tempel, regelrecht opstijgend naar den troon van God.

En zoo hebben wij dezen dag twee vaten met Kerstmis-wierook. Hier is het eene vat met aardschen wierook. Daarop leggen wij onzen dank voor al de genadeblijken van het bijna afgeloopen jaar, voor de genadeblijken van heel ons vorig leven, voor persoonlijke goedertierenheden, voor huiselijke goedertierenheden, voor maatschappelijke goedertierenheden, voor nationale goedertierenheden, — en onze harten, brandende van dankbaarheid, zenden den geurigen rook van onzen lof omhoog naar den troon van Christus. Brengt nog méér wierook aan, en laat de wolken van onzen lof al hooger en hooger stijgen! Laten zij zich kronkelen rondom al deze pilaren, en rondzweven tusschen al deze bogen, en dan zich verheffen naar den Troon!

En hier is het hemelsche wierookvat van dankzegging en aanbidding. Laat ieder al zijn wierook brengen: dat de Cherubijnen den hunne brengen, en de serafijnen den hunne, en de honderdvierenveertig duizend den hunne, en alle eeuwigheden den hunne, en laat hen reukwerk branden in dit hemelsche wierookvat, totdat de wolken den troon Gods omhullen! Dan neem ik deze twee vaten — het vat met den aardschen wierook en het vat met den

hemelschen wierook, — en ik zwaai ze voor den Troon, en daarna sla ik ze tegen elkaar in één groot Hallelujah ter eere van Hem, tot Wien de wijzen van het Oosten het goud, en de mirre, en den wierook brachten. GELOOFD ZIJ ZIJN HEERLIJKE NAAM VAN EEUWIGHEID TOT EEUWIGHEID! — AMEN.

XLVIII.

DER JAREN LOOP.

Een Nieuwjaars-preek.

Merk op de jaren van elk geslacht!
DEUTERONOMIUM XXXII : 7.

Om twaalf uur in den afgeloopen nacht, terwijl zoovele eerzame lieden nog wakker waren, heeft een oud vriend ons huis verlaten, en is er een vreemde binnengetreden. De oude vriend, die ons zijn afscheidsgroet toeriep, was 1896; de vreemdeling, die pas aankwam, is 1897. *) De oude vriend kon druk meêpraten over de gebeurtenissen van vele dagen; maar de vreemde hield zijn vinger voor den mond en zeide niets, en scheen beladen met tal van geheimen en mysteriën. Vaarwel, 1896! Welkom, 1897!

Evenals een legercorps verdeeld is in brigades en regimenten en compagnieën, en allen die volgorde bij hun marsch in acht nemen, en hun tred iets majestueus heeft, zoo is ook de tijd van het bestaan der wereld verdeeld in een onder goddelijk bevel staand leger: de groote historische tijdperken zijn de brigades, de eeuwen zijn de regimenten, en de jaren

*) Deze leerrede werd vier jaar geleden uitgesproken; de oorspronkelijke jaartallen zijn dus 1892 en 1893. VERT.

zijn de compagnieën. Voorwaarts! in de eeuwigheid van het verleden, uit de eeuwigheid der toekomst! Voorwaarts! luidt het commando, en niets kan hen staande houden, ook al zou de wereld sterven. Aan de hand van mijn tekstwoord: *„Merk op de jaren van elk geslacht!"* stel ik mij voor, in deze ure tot u te spreken over „DE CHRONOLOGIE OF TIJDREKENKUNDE DES BIJBELS, OF GOD TE MIDDEN DER EEUWEN."

Wij maken een onderscheid tusschen tijd en eeuwigheid; maar de tijd is slechts een brokstuk van de eeuwigheid, en de chronologie heeft dienst gedaan bij het hoogverheven werk om dat fragment der eeuwigheid, dat wij tijd noemen, te splitsen in afdeelingen, en de gebeurtenissen in hunne juiste afdeeling te plaatsen. Het is een even groote onrechtvaardigheid jegens het verledene, de gebeurtenissen in verkeerde volgorde te rangschikken, als het een onrechtvaardigheid zou zijn, indien er, met verwaarloozing van de chronologische juistheid, in een ver verwijderde toekomst gezegd werd, dat Amerika in het jaar 1776 ontdekt is geworden, en dat de officieele verklaring van Amerika's onafhankelijkheid in het jaar 1492 onderteekend werd (inplaats van het omgekeerde), of dat Luther zijne twee-en-negentig stellingen aanplakte in het jaar 1870, en dat de Fransch-Duitsche oorlog verklaard werd in het jaar 1517. Terwijl God al de tijdsgebeurtenissen op de juiste plaats zet, behooren wij zorgvuldig toe te zien, dat wij ze niet op de verkeerde plaats zetten.

De Chronologie of Tijdrekenkunde des Bijbels doet

zes stappen, maar die stappen zijn zóó groot en zóó lang, dat wij onzen adem inhouden terwijl wij de beweging gadeslaan. Van Adam tot Abraham; van Abraham tot den Exodus of uittocht uit Egypte; van den Exodus tot de stichting van Salomo's Tempel; van de stichting van Salomo's Tempel tot de verwoesting van dien Tempel; van de verwoesting van dien Tempel tot den terugkeer uit de Babylonische gevangenschap; en van de Babylonische gevangenschap tot de geboorte van Christus. De Chronologie neemt pen en potlood, en na de sterrenkunde en de geschiedkunde te hulp te hebben geroepen, zegt zij: „Laat ons één gebeurtenis vaststellen, om vandaar uit alles te berekenen! Laat het een Ster zijn: de Ster van Bethlehem, de Kerstster." En vandaar gaan wij dan terug en leeren wijl dat de wereld, overeenkomstig de chronologie van den Aartsbisschop Ussher, 4004 jaren vóór Christus geschapen werd; dat de zondvloed 2348 jaren vóór Christus gekomen is; dat de uittocht uit Egypte 1491 jaren vóór de geboorte van Christus plaats had; en dat Salomo's tempel verwoest werd in het jaar 586 vóór Christus. De chronologie slaat het eerste hoofdstuk van Genesis op, en zegt ons, dat de daar vermelde „dag" geen dag is van vierentwintig uren, maar van eeuwen: het woord dat daar met „dag" vertaald is, beteekent op andere plaatsen „eeuwen", en zoo stemmen dus de mededeelingen van den Bijbel omtrent de Schepping en de mededeelingen der geologen omtrent de Schepping volmaakt overeen. De chronologie slaat het

boek Daniël op, en zegt dat de woorden „tijden en een gedeelte eens tijds" anderhalf jaar beteekenen. De chronologie slaat eene andere bladzijde op, en toont ons aan, dat er toen slechts twee jaargetijden bestonden: zomer en winter. Wij vinden dat het Bijbeljaar uit 360 dagen bestond, inplaats van 365; dat de dag berekend werd van zes uur in den ochtend tot zes uur in den avond; dat de nacht verdeeld werd in vier „waken", namelijk: de late wake, de middernacht, het hanengekraai, en de vroege wake.

De klok en het horloge werden zóó lang na het begin der wereld uitgevonden, dat de dag in den Bijbeltijd niet zeer scherp verdeeld was. Ahazia had een zonnewijzer, of een hooge trap met een zuil op de bovenste trede; en de schaduw, door die zuil op de lagere en laagste treden geworpen, wees het uur van den dag aan, doordien de schaduw van trede tot trede langer of korter werd. Maar de gebeurtenissen des levens en de gebeurtenissen der wereld bewogen zich meerendeels zóó langzaam in den Bijbeltijd, dat men toen nog geen behoefte had aan zulke uurwerken, als wij thans op onze schoorsteenmantels plaatsen, of in onzen vestzak dragen, in een tijd als deze, nu iemand een half of een heel dozijn afspraken maakt voor één enkelen dag, en dus op de minuut af den voor iedere afspraak bestemden tijd moet weten. De aarde zelve was in den Bijbelschen tijd het voornaamste uurwerk: zij draaide éénmaal om hare as, en dat was een dag, en éénmaal om de zon, en dat was een jaar. Niet vóór de veertiende eeuw werd de alma-

nak geboren, de almanak, dien wij thans achteloos laten rondslingeren, zonder te bedenken dat het opeengehoopte vernuft van meer dan vijfduizend jaren vereischt werd om er een te maken. De chronologie moest de monumenten van Egypte in haren dienst nemen, en de boekrollen van Assyrië, en de steenen van Babylon, en het vaatwerk van Ninevé, en de in Antiochië geslagen medailles voor den slag van Actium, en al de hiëroglyphen die ontcijferd konden worden, en zag zich belast met de uiterst moeilijke taak om inlichtingen te vragen aan de eeuwen van Adam, en van Seth, en van Enoch, en van Methusalem, die, met hunne driehonderd jaren achter den rug, er toch nog gaarne jong wilden uitzien.

Ik geloof dat het uit erkentelijkheid is voor het ontzaglijke werk der vervaardiging van den almanak, dat al de dagen der week naar de goden genoemd zijn. De Zondag naar de Zon, die van oudsher als een godheid werd aangebeden. De Maandag naar de Maan, die óók als godin werd vereerd. De Dinsdag naar Tuesco, den god des oorlogs. De Woensdag naar Wodan, de voornaamste godheid der Scandinaviërs. De Donderdag naar Thor, den god des donders. De Vrijdag naar Frya, de godin van het huwelijk. En de Zaterdag naar Saturnus. Het oude Bijbeljaar begint met den 25sten Maart. Eerst met 1572 kreeg de 1ste Januari de eer, in de Engelsche wetten en Staatsstukken de eerste dag des jaars genoemd te worden. Gaandeweg en langzamerhand zijn er allerlei verbeteringen in de chro-

nologie aangebracht, totdat nu de kalender en de almanak en de klok en het horloge den trap der volmaaktheid bereikt schijnen te hebben, en al de natiën des Christendoms gelijkheid van tijdrekening bezitten, en allen den zoogenaamden „Nieuwen Stijl" hebben aangenomen, behalve Rusland, dat nog altijd den zoogenaamden „Ouden stijl" blijft behouden, en daardoor steeds een verschil van twaalf dagen heeft, zoodat, als gij uit een plaats buiten Rusland schrijft en volkomen accuraat wilt zijn, gij uwen brief dagteekent Januari 1 en Januari 12, of December 10 en December 22. Er is waarlijk alle reden om er God voor te danken, dat er zulk eene volmaakte eenstemmigheid bestaat in het berekenen van de tijdvakken, de eeuwen, de decenniën, de jaren, de maanden, de weken, de dagen, de uren, de minuten, en de seconden. Verbeeld u eens, dat gij een afspraak moest maken, zooals in de Bijbeldagen, volgens den tijd der nieuwe maan! Verbeeld u eens, dat ge, evenals in den Bijbeltijd, het uur van den nacht moest bepalen volgens het kraaien van een haan. Wij lezen toch: *„Eer de haan gekraaid zal hebben, zult gij Mij driemaal verloochenen!"* en elders: dat *„de heer des huizes met het hanengekraai komen zal,"* want dat was toen de wijze waarop de tijd na middernacht werd aangeduid. Dät kraaien van dien koning der hoenderwereld is altijd hoogst wispelturig, onzeker en onvertrouwbaar geweest. Het kraaien heeft plaats bij de laagste temperatuur van den nacht, en de hoeveelheid dauw en de richting van den wind kunnen die laag-

ste temperatuur doen voorkomen om elf uur in den avond of om twee uur in den ochtend en op elk ander der zes uren. Kort vóór een nachtelijke regenbui blijft het kraaien der morgenwekkers bijna nooit achterwege.

Vergelijk die wijzen van tijdsaanduiding met ónze wijzen van tijdsaanduiding, nu twaalf uur is twaalf uur, en zes uur is zes uur, en tien uur is tien uur, alles totaal onafhankelijk van weer of wind, en dank er God dan voor, dat gij thans leeft! Maar niettegenstaande al de gebrekkige wijzen van aanduiding der uren of jaren of eeuwen, komt de chronologie des Bijbels nooit verkeerd uit, faalt zij nooit, is zij nooit met zichzelf in tegenspraak, — en hier is wel een der beste argumenten voor de geloofwaardigheid der Heilige Schrift. Wanneer gij voor de rechtbank een *alibi* kunt bewijzen, en gij het als boven allen twijfel verheven kunt doen blijken, dat gij op een bepaalde plaats waart op het oogenblik dat gij, volgens de tegen u ingebrachte beschuldiging, iets gedaan of gezegd zoudt hebben op een geheel andere plaats, dan behaalt gij de overwinning. En nu heeft het Ongeloof een *alibi* trachten te bewijzen door hardnekkig vol te houden, dat zekere gebeurtenissen en omstandigheden in den Bijbel, voorgesteld als op bepaalde tijden voorgevallen, op een anderen tijd moeten hebben plaats gehad, aangenomen dat zij werkelijk geschied zijn. Maar de chronologie van dit Boek der boeken is nog nooit op een fout betrapt geworden. Het is bewezen, dat — toen de Israëlieten naar Egypte

trokken — zij slechts met hun zeventigen waren, en dat zij, uit Egypteland terugkeerend, drie millioen zielen telden. „Kijk nu eens aan," zegt het Ongeloof met een onbeschrijflijk minachtenden grijnslach, „welk een bespottelijke ongerijmdheid! Zij gingen met hun zeventigen naar Egypte, en met drie millioen kwamen zij er weer uit! Die leugen is zoo klaar als de dag. Zóó vlug gaat het bij de vermeerdering der volkeren niet toe!" — Maar wat ik u bidden mag, mijn sceptische vriend, wacht eens een oogenblikje! De Bijbel zegt dat de Joden 430 jaren in Egypte vertoefden, en dit verklaart de vermeerdering van zeventig personen tot drie millioen, want dan is het niet méér, maar eer minder dan de gewone toeneming eener bevolking. De Engelsche Pelgrimvaders gingen met de *Mayflower* naar Amerika, één kleine scheepslading passagiers, nog geen driehonderd jaar geleden, en thans hebben wij een volk van zestig millioen. Wat blijft er dus nu over van die zoogenaamde onmogelijkheid, dat de zeventig Joden, die naar Egypte gingen en wier nakomelingen, er 430 jaren bleven wonen, tot een zielental van drie millioen aanwiesen? Het Ongeloof krijgt ongelijk, en de chronologie des Bijbels heeft gelijk!

Welaan, wacht nu even en denk er eens goed over na, hoe het toch komt, dat een zoo verheven onderwerp als de Bijbelsche chronologie zóózeer verwaarloosd is geworden, en dat de meesten uwer nog nooit een tiental minuten aan de bepeinzing er van gewijd hebben, en dat dit de eerste preek is, die ik ooit over zulk een ontzaglijk en indrukwek-

kend onderwerp gehouden heb? Wij hebben wel eens een halven dag of een geheelen dag naar een groote revue staan kijken, en dan zagen wij legerkorpsen voorbij trekken. Maar breng de groote revues van al de volkeren bijeen, en zij zijn nietig en onbeduidend in vergelijking van de revue, waarvan wij op dezen Nieuwjaarsdag — gij uit uw bank of gestoelte in dit kerkgebouw en ik van dezen kansel — getuigen zijn !Hoor ze in chronologische volgorde voorbij trekken: al de jaren vóór den zondvloed; al de jaren sedert den zondvloed; tientallen jaren in 't gelid; eeuwen naast elkaar; tijdvakken naast elkaar; duizenden bij duizenden jaren naast elkaar; Egyptische beschaving; Babylonische bevolkingen; Assyrische heerschappij; legerscharen uit de Perzische, de Grieksche, de Peloponesische en de Romeinsche oorlogen; het Byzantijnsche Rijk; de heirscharen der Saracenen; de Ridders van den Eersten, den Tweeden, den Derden Kruistocht, en ten laatste . . . . een stortvloed van menschenkinderen; de duistere Middeneeuwen met zwarte epauletten, en de lichtere Eeuwen der beschaving met schilden van zilver en helmen van goud; Italië, Spanje, Frankrijk, Rusland, Duitschland, Engeland, en Amerika, het heden en het verleden; dynastiën, leenregeeringen, despotismen, monarchiën, republieken, eeuwen aan eeuwen, eeuwen aan eeuwen, op den huidigen dag langs ons henentrekkend in een chronologische revue, totdat men geen kracht meer heeft om de oogen gevestigd te houden op de voorttrekkende colonnes, nu eens schit-

terend, dan weer walgelijk, nu eens getooid met vrede, dan weer purperrood door het bloed der slagvelden, nu eens afgrijselijk als een spookverschijning, dan weer stralend van liefde en blijdschap!

Deze chronologische studie wekt, onder vele andere practische gedachten, er voornamelijk twee bij ons op: de eene in de hoogste mate bemoedigend, en de andere huiveringwekkend. De bemoedigende gedachte is deze: dat de voornaamste aandrift der eeuwen een streven naar *verbetering* is geweest, met slechts nu en dan een terugval in het kwade. De Grieksche beschaving was een reusachtige verbetering van de Egyptische beschaving, en de Romeinsche beschaving een reusachtige verbetering van de Grieksche beschaving; en de Christelijke beschaving is een reusachtige verbetering van de Romeinsche beschaving. Wat was de hooggeroemde eeuw van Pericles, vergeleken met de eeuw van Longfellow en Tennyson? Wat was koningin Elisabeth van Engeland als type van vrouwelijke moraliteit, vergeleken met koningin Victoria? Wat waren de wreedaardige krijgslieden van den ouden tijd, vergeleken met de uitnemendste krijgslieden uit de laatste helft dezer eeuw, die zich allen evenzeer onderscheiden door minzaamheid en goede zeden als door heldenmoed; en waren de beide militaire leiders van den Amerikaanschen Burgeroorlog, aan de zijde der Noordelijken en aan de zijde der Zuidelijken, geen besliste aanhangers der Christelijke Kerk, en was hun huiselijk leven niet even rein als hun openbaar leven? Niets maakt bij deze

chronologische revue zulk een diepen indruk op mij als het feit, dat de regimenten jaren al beter worden naar gelang de troepen voortrukken. Ik dank God, dat gij en ik niet vroeger geboren werden, dan wij geboren zijn. Hoe zouden wij bestand geweest zijn tegen het ongeluk van geboren te worden in de achttiende of de zeventiende of de zestiende eeuw? Ik ben er blijde om, dat wij ons bij het regiment bevinden, dat nú de revue passeert, en dat onze kinderen met een nòg beter regiment de revue zullen passeeren. God heeft deze wereld niet gebouwd om er een slachthuis of een schandhol van te maken! Er zal nog heel wat schoonmaak noodig zijn, alvorens deze wereld er zoo rein en helder uitziet, als zij behoort te wezen; maar de bezems en de boenders en de behangers en de zinkwerkers zijn reeds druk in de weer; en wanneer de wereld eenmaal geheel gereed en opgeleverd is, en Adam en Eva haar dan nog eens bezoeken, wat ik stellig verwacht, dan zullen zij tot elkander zeggen: „Zie eens, nu is het hier nog mooier dan in het Paradijs, toen wij daar woonden!" Sedert ik in mijn eigen gemoed ten volle overtuigd werd van het feit, dat God sterker is dan de duivel, heb ik nooit opgehouden te gelooven, dat onze planeet nog eens in een Paradijs zal worden herschapen. Met uitzondering van een achteruitgang in de Middeneeuwen, is de beweging der wereld steeds vooruitgaande en omhoog gaande geweest; en daarom hef ik juichend twee hosanna's aan: een voor het oude jaar, en de andere voor het nieuwe jaar!

Maar de tweede gedachte, die bij de beschouwing van dit onderwerp opwelt, is deze: dat de Bijbelsche chronologie, en eigenlijk àlle chronologie, de wereld aanspoort tot grooter stiptheid en voortvarendheid. Hoe lastig en onzeker moet het voor een paar kooplieden ten tijde van Ahazia geweest zijn, een afspraak te maken in dezer voege: „Wij zullen morgen die handelszaak wel samen in orde maken, wanneer de schaduw op den zonnewijzer van Ahazia den tienden trap van bovenaf gerekend bereikt heeft," of „ik zal u wachten in de straat genaamd de rechte, te Damascus, in den tijd der nieuwe maan," of die, wanneer hun bij een rechtszaak gevraagd werd, omstreeks welken tijd een gebeurtenis had plaats gegrepen, ten antwoord moesten geven: „het was gedurende den jongsten regentijd," of „het was omstreeks het derde hanengekraai!" Gij en ik herinneren ons nog wel, hoe bedienaren des Evangelies ten plattelande, als zij een aanstaanden avonddienst bekend maakten, niet spraken van: om zes, of om zeven, of om acht uur, maar in plaats daarvan zeiden: „De dienst zal beginnen zoodra de lantaarns worden opgestoken." Gode zij dank voor de chronologische meesterstukken, die wij thans bezitten in den vorm van kalenders en almanakken en klokken en horloges, en tegen zóó lagen prijs, dat zij binnen ieders bereik vallen! De chronologie, beginnende met het op prijs stellen van de waarde der jaren en de waarde der dagen, is in die richting voort blijven gaan, totdat zij nu uitroept: „Onsterflijke man! Onsterflijke vrouw! Geef acht op die minuut, geef acht

op die seconde!" Wij hebben den mond vol over de waarde van den tijd; maar wij zullen zijne waarde eerst dàn volkomen op den rechten prijs stellen, wanneer het laatste gedeelte er van voor altijd aan ons bezit is ontsnapt. De grootste zwendelarij, die iemand kan plegen, is een ander zijn tijd te ontstelen. Hoort het, gij dagdieven! en bekeert u. Al de vingers der chronologie wijzen stiptheid als een der grootste deugden aan. Hij had geen juist begrip omtrent de waarde van den tijd, die bedienaar des Evangelies, die gedurende een tijdperk van ziekte, inplaats van zijn tijd te besteden met nuttige dingen te lezen of te schrijven, een ziekelijk-godsdienstig romannetje opstelde, dat langs een tot nog toe onbekend gebleven weg in het bezit kwam van den beruchten Joe Smith, die het boek deed doorgaan voor eene goddelijke openbaring, zoodat het den grondslag legde van het Mormonendom, de beestachtigste afschuwelijkheid van alle eeuwen. Dezulken hebben het beste begrip omtrent de waarde van den tijd, die hunne Zondagen verspild en verzondigd hebben, wier gelegenheden tot berouw en bekeering en nuttige werkzaamheid onherroepelijk voorbij zijn, en wien niets anders is overgebleven dan hartverscheurende en rampzalige herinneringen. Zij staan in den guren Novemberwind, blootshoofds en barrevoets, op de scherpe stoppels van een afgemaaid korenveld, uitroepende: „De oogst is voorbij!"

Maar laat ons van de chronologie niet den indruk krijgen, dat — aangezien de jaren des tijds nu reeds zoo lang als in een optocht zijn voorbij getrokken —

zij ten eeuwigen dage zoo zullen voort blijven gaan. De stof is *niet* eeuwig. Neen! Neen! Indien gij een halven dag, of een geheelen dag, of twee dagen lang, zooals ik eens gedaan heb, naar het voorbij trekken van een militairen stoet kijkt, herinnert gij u nog wel, dat de laatste brigade en het laatste regiment en de laatste compagnie eindelijk voorbij waren; en toen wij opstonden om heen te gaan, zeiden wij tot elkander: „Nu is alles voorbij!" En zoo zal er ook aan dezen reusachtigen optocht van aardsche jaren eenmaal een einde komen. Het juiste tijdstip waarop dit einde komen zal, ben ik niet in staat te voorspellen; maar de wetenschap bevestigt de Bijbelsche profetie, dat de aarde niet altoos duren kan. Eigenlijk heeft er steeds een noodlot op de werelden gedrukt. De maan is nog slechts het lijk van wat zij vroeger geweest is, en de mannen der wetenschap hebben keer op keer hunne observatoriums beklommen, om daar aan het doodsbed van stervende werelden te staan, waarna zij ze tot asch hebben zien verbranden. En zoo ben ik er ook verzekerd van, beiden op grond van het Woord Gods en van de wetenschap, dat de chronologie dezer wereld vroeger of later aan haar laatste hoofdstuk zal komen. De slot-eeuw zal aanbreken en verloopen, en dan zal het laatste decennium komen, en daarna het laatste jaar, en de laatste maand, en de laatste dag. De laatste lente zal de wierookvaten harer apppelbloesems zwaaien, en de laatste winter zijne sneeuwbergen opstapelen. De laatste zonsondergang zal gloeien en vlammen als de brand van Moscou,

en de laatste ochtendstond zal met zijn purperen glans de heuvelen bestralen. De klokken zullen hun laatste uur slaan, — en de horloges zullen hunne laatste seconde tikken.

Geen brandstichters zullen er noodig zijn, die her- en derwaarts loopen met fakkels in de hand, om de wereld in vlam te zetten. De scheikunde leert ons, dat er in het water een zeer licht brandbaar element aanwezig is. Terwijl zuurstofgas een gedeelte van het water uitmaakt, bestaat het andere gedeelte van het water uit waterstofgas, en dit is zeer licht ontvlambaar. Zoodra het zuurstofgas eenmaal aan het water onttrokken is, kan het ontbrandbare waterstofgas de Hudsons en de Orinoco's en de Mississipi's en de Rijnen en de Oerals en de Donau's, de Atlantische en de Indische en de Middellandsche en de Groote Stille Zuidzee in vlammen doen opgaan. En dan zou de Engel des Heeren, nederdalende van den Troon, een zijner voeten kunnen zetten in de branding der zee, en den anderen voet op het strand, en tot de vier winden des hemels roepen: „De tijd is voorbij! En de tijd zal niet wederkomen!" En toch — als wij in Christus gevonden worden, als wij door Hem vergeving hebben ontvangen en door Hem geheiligd zijn, zullen wij dien dag met méér blijdschap verwelkomen, dan waarmede gij ooit een Kerstdag of een Nieuwjaarsmorgen begroet hebt! — Amen.

XLIX.

IN DEN SNEEUWTIJD.

Ook ging hij af, en versloeg een leeuw in het midden des kuils, in den sneeuwtijd.

I Kronyken XI : 22.

Hebt gij wel ooit van hem gehoord? Hij heette Benája. Hij was een man van sterke spieren en van groot lichaamsgewicht. Zijn vader was een held, en hij erfde heldenmoed. Hij had een athletische gestalte en er was ijzer in zijn bloed, en het sterkste been in zijn lichaam was zijn ruggegraat. Ook nog door andere wonderdaden, behalve die uit mijn tekst, is hij bekend geworden. Een Egyptisch man, een man van groote lengte, van vijf ellen, liep bluffend en snoevend rond, al zwaaiende met een dikke, lange spies, roekeloos in 't wilde wondend en moordend; en Benája uit mijn tekst, met niets anders dan een wandelstok gewapend, trad op hem toe, rukte de spies uit des Egyptenaars hand, en maakte met één steek van de scherpe punt een einde aan al die brullende snorkerij. Maar Benája uit mijn tekst staat gereed om iets te doen, dat zelfs deze heldendaad in de schaduw zal stellen. Er heerscht

angst en spanning in den geheelen omtrek. 's Nachts worden er lammeren weggesleurd, en als de kinderen zich slechts een klein eindweegs buiten het ouderlijk huis wagen, vindt men ze hier of daar dood en verscheurd terug. De oorzaak daarvan was, dat het land onveilig werd gemaakt door leeuwen; en slechts weinige menschen durfden tegen een dezer schrikwekkende beesten op te trekken, en nog veel minder hen aan te vallen. Maar dank zij de leiding van Gods voorzienig bestuur, zag men op zekeren ochtend, dat er voetsporen van een leeuw in de sneeuw waren achtergebleven. Het beest was uitgegaan tot het volbrengen van zijn bloeddorstigen en verslindenden tocht in de duisternis; maar eindelijk bemerkte men aan den indruk der vier klauwen in de witte oppervlakte van den grond, langs welken weg het wilde dier gekomen was, en langs welken weg het weer was verdwenen. Een gevaarlijke onderneming: maar Benája, de held van onzen tekst, rust zich toe met de wapenen, welke in dien ouden tijd gebezigd werden. Zonder twijfel rekende hij op de scherpe stalen punt voor zijne eigene verdediging en voor het dooden van den leeuw, terwijl hij het spoor door de sneeuw volgde. Misschien is het een spies geweest, misschien was het slechts een mes; maar wat Benája ten opzichte zijner wapenen te kort schiet, zal hij ruimschoots vergoeden door de kracht van zijn arm en de vaardigheid bij het toebrengen van den beslissenden stoot. Doch waar is de leeuw? Wij moeten zijn spoor in de sneeuw niet uit het oog verliezen. Het

land heeft tal van regenbakken, of putten, voor het opvangen van het regenwater, want in sommige tijdperken van het jaar valt er zeer weinig regen, en daarom worden die regenbakken, of reservoirs, hier en daar en ginds gegraven. De leeuwen bezitten een instinct, dat hen schijnt te waarschuwen wanneer zij vervolgd worden; en het geduchte monster, waarvan ik nu spreek, verschuilt zich in een dier regenbakken, waarin toevallig geen water stond, en ligt daar nu te hijgen na den langen, razenden loop.

Benája is voortdurend op zijne hoede, en sluipt omzichtig voorwaarts naar de schuilplaats van deze verschrikking der velden. Zoodra hij bij den rand van den kuil is gekomen, kijkt hij in de diepte naar den leeuw, en de leeuw kijkt omhoog naar hem. Welk een seconde moet dat geweest zijn, toen hunne oogen elkaar ontmoetten! Maar terwijl een hedendaagsche Stanley, of Samuel Baker, of David Livingstone, of Emin Pacha slechts even het geweer aan den schouder zou hebben gelegd, en het oog tegen het vizier gehouden, en een schot gelost in de diepte, en daarmede het wilde dier afgemaakt zou hebben, — kan Benája, die slechts over een ouderwetsch wapen beschikt, niets doen of ondernemen vóór en aleer hij op gelijke hoogte met het beest staat. En daarom springt hij in den kuil; en de leeuw, wiens tanden glinsteren van woede, en wiens klauw reeds is opgeheven om het laatste spoor van leven uit dit menschelijk lichaam weg te scheuren, vliegt op den man aan, terwijl Benája op het dier

aanvliegt. Maar de snelle stoot der stalen punt flikkert telkens en telkens en telkens weer, totdat de sneeuw niet langer wit is en de rechtervoet van den zegevierenden Benája halverwege bedekt wordt door de rosse manen dezer doode verschrikking van Palestina.

Nu ziet gij, hoe indrukwekkend en tragisch ontzaglijk de woorden van mijn tekst zijn: *„Hij ging af, en versloeg een leeuw in het midden des kuils, in den sneeuwtijd."* Waarom staat dat tot tweemaal toe in den Bijbel: eens in het boek Samuel, en hier in het boek der Kronyken? O, er schuilen zoovele practische lessen in voor u en voor mij! Welk een heerlijke bemoediging ligt er in dit onderwerp voor allen in uw midden, die in botsing zijn gekomen met hun vijandige omstandigheden! Drie dingen had de Benája van mijn tekst tegen zich op het oogenblik van den strijd: de sneeuw die zijne bewegingen belemmerde, de kuil die hem binnen een beperkte ruimte opsloot, en de leeuw met wijdgeopenden muil en opgeheven klauw. En tóch hoor ik den triomfkreet van Benája's overwinning. O mannen en vrouwen met drie zorgen! „Met één zou ik het wel kunnen uithouden," zegt gij; „en ik geloof ook wel, dat ik er aan twee het hoofd zou kunnen bieden; maar van de drie is er minstens één te veel!"

Hier is een man met achteruitgang in zijne zaken, en met ziekten in zijn gezin, en met den ouden dag voor de deur. Drieërlei ellende: een leeuw, een kuil, en een sneeuwveld. Daar is een brave vrouw

met eene wankelende gezondheid, met een losbandigen echtgenoot, en met een onhandelbaren jongen: drieërlei ellende! Ginds is een jonkman: zijn inkomen verminderd, een leelijke hoest, een donkere toekomst, — drieërlei ellende! Daar is een meisje met moeilijke schoollessen, die zij niet in 't hoofd kan krijgen, met een gezichtje dat lang zoo aantrekkelijk niet is als van sommigen harer schoolkameraadjes, en met het vooruitzicht dat zij, tengevolge van den slechten tijd, de school zal moeten verlaten voordat zij haar einddiploma heeft kunnen halen: drieërlei ellende! Daar is een schrijver: zijn manuscript afgewezen en teruggezonden, zijne verbeeldingskracht afnemend, een stijfheid in den wijsvinger en den duim die met verlamming dreigt, — drieërlei ellende! Daar is een reporter, een man van ontwikkeling en fijnen smaak: hij wordt als verslaggever uitgezonden naar een bokspartij inplaats van naar een oratorium, de door hem ingeleverde copy wordt terzijde gelegd omdat het blad vol is, thuis moet hij van zijn kleine inkomen nog eene oude moeder onderhouden, — drieërlei ellende! Welk een plaats zouden zij beslaan, indien ik ze allen hier voor mij kon doen verschijnen: vijfhonderd menschen met drieërlei ellende. Dit is de gelegenheid om als held of heldin op te treden, niet op een klein tooneel, met een paar honderd menschen om goedkeurend in de handen te klappen, maar met al de galerijen des hemels vol deelnemende en juichende toeschouwers, want wij zijn „omringd door een groote wolk van getuigen." Mijn

broeder, mijne zuster, mijn vader, mijne moeder, welk een kans hebt gij! Al bevindt gij u ook in het heetst van den strijd, indien gij slechts door de genade van Christus moogt luisteren, klinkt er eene stem uit den hemel, die u toeroept: *„Mijne genade is u genoeg!" „Wien de Heer liefheeft, kastijdt Hij!" „Gij zult meer dan overwinnaars zijn!"* En dit herinnert mij aan een brief op mijn schrijftafel, geschreven door iemand, van wien ik veronderstel dat hij hier op dit oogenblik wel aanwezig zal zijn, en waarin hij zegt: „Waarde Dr. Talmage! Gij zult het schrijver dezes niet ten kwade duiden, hoop ik, als hij u komt verzoeken, of gij den een of anderen keer, wanneer gij er u toe gestemd voelt, zoo vriendelijk zoudt willen zijn om eens te prediken over den dertigsten Psalm, het vijfde vers: *„Des avonds vernacht er geween, maar des morgens is er gejuich,"* waarmede gij grootelijks zult verplichten een koopman uit de buitenstad." En daarom roep ik allen kooplieden uit de buitenstad en allen kooplieden uit de binnenstad toe: Als gij goederen in voorraad hebt, die gij niet kunt verkoopen, en schuldenaars die niet willen of kunnen betalen, en als gij bovendien lijdt onder de onzekerheid of de handelstarieven verhoogd of verlaagd of niet veranderd zullen worden, dan hebt gij drieërlei ellende, en dus genoeg om u binnen het bereik der vertroostingen van mijn tekst te brengen, waar gij den triomf van Benája aanschouwt over een leeuw en een kuil en een sneeuwlaag. Als gij slechts ééne ellende hebt, kan ik vandaag geen tijd voor u missen. Gij

moet er ten minste drie hebben, — en herinner u dan, hoevelen er getriomfeerd hebben over zulk een klaverblad van rampen en tegenspoeden. Paulus had drieërlei zorgen: het Sanhedrin klaagde hem aan, — dat was één groote zorg; lichamelijk lijden, dat hij „een doorn in het vleesch" noemde, en ofschoon wij niet weten van welken aard die doorn was, weten wij toch uit de door hem gebezigde beeldspraak, dat het iets vlijmends voor hem geweest moet zijn, — dat was dus de tweede zorg; het vooruitzicht op den marteldood, — dat maakte het drietal zorgen volledig. En toch, hoor wat hij zegt: „Als ik slechts één ongeluk had, kon ik het wel uithouden; maar drie zijn twee te veel!" O neen — ik vergis mij! Hij zegt: *„Als droevig zijnde, doch altijd blijde; als arm, doch velen rijk makende; als niets hebbende, en nochtans alles bezittende."* *„Gode zij dank, die ons de overwinning gegeven heeft door onzen Heere Jezus Christus!"*

Merk voorts op, dat er in mijn tekst *een zegepraal over slecht weer* is. Het was een dag met donkere lucht en sneeuwbuien, waarop iemands geestkracht op het laagste peil staat, en zijne stemming uit den aard der zaak gedrukt is, en men weinig of geen lust gevoelt om een groote onderneming aan te pakken. Maar Benája vouwt zijne handen in elkaar, om ze door eene buitengewoon krachtige wrijving eens goed te verwarmen, of hij slaat zijne armen een paar maal rondom zijn midden, om den bloedsomloop te versnellen, — en daarna gaat hij op den leeuw af, die door de scherpe koude nog veel

vraatzuchtiger en bloeddorstiger was geworden. Zelfs in dit gewijde geschiedverhaal wordt het erkend, dat weer en wind ernstige hinderpalen kunnen zijn. De sneeuwdag bij Valley Forge had bijna een einde gemaakt aan den strijd voor Amerika's onafhankelijkheid. De sneeuwbuien vernietigden Napoleons legermacht op den terugweg van Moscou. De ruwheid van het weer in Januari en Februari heeft in sommige jaren duizenden kooplieden failliet doen gaan. Een lange opeenvolging van stormachtige Zondagen heeft tal van kerken zwak en gebrekkig gemaakt. Onder de sneeuw bedolven vuurtorens zijn op menige gevaarlijke kust in gebreke gebleven, de in doodsgevaar verkeerende schepen te waarschuwen tegen de nabijheid der noodlottige rotsen. Tienduizenden Christenen met een zenuwachtig gestel beginnen onder de neerdrukkende stemming van een sneeuwdag bijna altijd te wanhopen, dat zij ooit in den hemel zullen komen. En toch — in dit soort van weer behaalde de Benája van mijn tekst zijn beroemdste overwinning. Mogen ook wij aldus door Gods genade de overwinning behalen op de nadeelige invloeden van weer en wind! Indien wij ons alleen gelukkig gevoelen wanneer de wind uit het heldere Zuid-Oosten blaast, en de thermometer boven het vriespunt staat, en de barometer op „bestendig mooi weer" wijst, en de hemel een omgekeerde blauwkristallen beker is, waaruit zonneschijn over ons allen wordt uitgegoten, dan schuilt er 95 percent kaf onder het koren van onzen godsdienst. Maar Gode zij dank! er zijn Christenen, die —

ofschoon hun geheele leven tengevolge van ziekten en tegenspoeden één lange, donkere sneeuwdag is geweest, — al de leeuwen van moedeloosheid en wanhoop hebben gedood, die hun roofgierigen klauw naar hunne lijdenssponde waagden op te heffen. Het was een sneeuwdag, toen de Pelgrimvaders aan land stapten, niet op een bebloemden oever, maar op de koude rotsen van Nieuw-Engeland, — en toen zij uit een schip, dat veeleer naar een December-orkaan dan naar een Mei bloem *(The Mayflower)* genoemd had moeten worden, bezit kwamen nemen van dit groote werelddeel. En te midden van nóg killer aardsche omstandigheden heeft menige vrome man of geloovige vrouw bezit genomen van eene geheele wereld vol geestelijke verzadiging: dalen des vredes, rivieren van blijdschap, en bergen van vreugde. Christus betrad onze wereld niet in de maand Mei, maar in de stormachtige maand December, om ons te doen zien, dat wij Christus kunnen hebben in het winterweer en op een dag met sneeuwbuien.

Let er op, dat alles in den kuil op dien sneeuwdag van Benája's wapen afhing. Er huisde evenveel kracht in één spier van dien leeuw, als in al de spieren der beide armen van Benája. De leeuw is het sterkste van alle wilde dieren, en het is bekend dat hij in staat is om een os weg te sleuren. Zijne tong is zóó ruw, dat zij als een rasp het vleesch afscheurt, waarover zij likt. De twee groote snijtanden aan elken kant van den muil maken het ontsnappen onmogelijk voor alles wat hij eenmaal

gegrepen heeft. En toch zet Benája zijn voet op den nek van dezen „koning der dieren." Had hij een dolk? Had hij een spies? Had hij een mes? Dat kan ik niet zeggen; maar dit weet ik wel, dat àlles er van afhing! Als hij dat wapen niet gehad had, zou Benája's lijk onder één verpletterenden slag van het monster roerloos en verminkt in de sneeuw zijn blijven liggen. En zoo ook: wanneer gij en ik strijd voeren tegen de verzoeking, — indien wij niet het rechte soort van wapen hebben, zal, inplaats dat wij den leeuw dooden, de leeuw òns verslaan! Het zwaard des Geestes! Niets op aarde of in de hel kan dááraan weerstand bieden. Dáármede moet de overwinning behaald worden, of de overwinning wordt in 't geheel niet behaald. Daarmede bedoel ik het gebed tot God, het vertrouwen in Zijne reddende macht, Zijne zaligmakende genade, Zijne almachtige verlossing. Het is mij onverschillig, hoe gij het noemt; ik noem het: „Zwaard des Geestes." En al zouden de leeuwen uit al de bosschen der verdoemenis tegelijkertijd op uwe ziel aanvliegen, met dat wapen van hemelsch metaal kunt gij hen afslaan, en hen doen terugdeinzen, en hun den kop klieven, en hen machteloos aan uwe voeten laten liggen. De werking van uwe goede besluiten en voornemens tegenover de zondige, helsche machten, die op u aanvallen, staat gelijk met de kracht van een windpistooltje tegenover die van een Kruppkanon; met den invloed van een pennemesje, dat opgeheven wordt om de flikkerende sabels van een brigade cavallerie

af te weren. Trek ten strijde tegen de zonde in uw eigen kracht, en het gevolg zal zijn: de gloeiende adem van den leeuw tegen uw doodsbleek gelaat en zijne voorpooten op uwe borst. Wee den man die niet volkomen gewapend is, en die dan afdaalt in den kuil, op een dag in den sneeuwtijd, en daar een leeuw tegenover zich krijgt!

Al mijne hoorders en lezers hebben den een of anderen zwaren strijd te strijden; maar de grootste en de woedendste leeuw, dien gij te bestrijden hebt, is wat de Bijbel noemt: *„de brieschende leeuw, die rondgaat, zoekende wat hij zou mogen verslinden."* Maar nu hebt gij nog nooit van uw leven een echten leeuw gezien, tenzij dat gij er een gezien hebt in Indië of Afrika, dadelijk nadat hij gevangen was. De langdurige opsluiting breekt zijne geestkracht, en de voortdurende aanwezigheid van menschelijke wezens maakt hem tam. Maar gij moest hem eens tegen de ijzeren traliën van zijn hok zien opspringen in den zoölogischen tuin te Calcutta in Engelsch-Indië, en hem daar hooren brullen om zijne prooi. Het doet u 't bloed in de aderen stollen, en gij deinst vol ontzetting terug, ofschoon gij volkomen goed weet, dat er geen gevaar bestaat. In den ouden tijd had men een overvloed van leeuwen. Zeshonderd dezer dieren werden er tegelijk geslacht bij ééne enkele gelegenheid, in tegenwoordigheid van Keizer Pompejus in het Romeinsche Amphitheater. Leeuwen snelden toe en verscheurden de kameelen, die de bagage van Xerxes' heirleger droegen. In den Bijbelschen tijd waren er zóóveel leeuwen, dat

er herhaalde malen in de Heilige Schrift op gezinspeeld wordt. Joël, de profeet, spreekt van *„leeuwentanden"* en van *„bektanden eens ouden leeuws,"* wellicht even groot als de leeuw van Benája; en Jezaja vermeldt onder de aantrekkelijkheden des hemels: *„dat er geen leeuw zal zijn;"* Salomo beschrijft den rechtvaardige als: *„moedig als een jonge leeuw;"* Daniël was een groot leeuwentemmer; en ook David, Jeremia en Johannes maken herhaaldelijk gewag van dit dier.

Maar den diepsten en krachtigsten indruk heb ik verkregen door hetgeen ik heb aangehaald van den Apostel Petrus, wanneer hij den duivel een leeuw noemt. Dat beteekent bloeddorstigheid. Dat beteekent wreedheid. Ja, hij is een wilde duivel. Maar het verheugt mij, tot u allen te kunnen zeggen, dat er een Leeuw aan onze zijde is, indien uw verlangen naar Hem uitgaat. Openbaring V vs. 5: „De Leeuw uit Juda's stam." Een Lam voor óns, maar een Leeuw om den strijd aan te binden tegen dien anderen leeuw; en gij kunt gemakkelijk raden, wie de overwinning zal behalen in dien strijd, en wie de nederlaag zal lijden. Wanneer twee strijdlustige leeuwen elkaar in een Indisch woud ontmoeten, kunt gij niet vooruit zeggen, welke van de twee overwinnen zal, of overwonnen zal worden. Maar indien gij en ik in dezen strijd tegen de verzoekingen genoegzaam onze zwakheid gevoelen, en om de hulp des Heeren smeeken, dan zal tegen dien ouden leeuw der hel, beschreven door den Apostel Petrus, de sterke Leeuw optrekken,

die ons in de Openbaring beschreven wordt, en dan zal het geen onzekere schermutseling wezen, maar onder één almachtigen slag zal het verscheurende monster, dat onze ziel wilde dooden, neerploffen en achterwaarts tuimelen in een put, die tienduizend maal dieper is dan de kuil, waarin Benája den leeuw versloeg op een dag in den sneeuwtijd!

Een woord tot allen die een donkeren sneeuwtijd doorworstelen. O vaders en moeders, die kinderen verloren hebt door den dood! dàt is het ruwe weder dat door lichaam en ziel snijdt. Maar drijft de leeuw der wanhopige rouwe en droefheid terug met dezelfde gedachte, welke David Roe, van Edinburgh, te hooren kreeg van den Schotschen doodgraver, die altijd witte klaver en de prachtigste bloemen op de kindergraven van het kerkhof plantte; en toen hem gevraagd werd, waarom hij dit deed, gaf hij ten antwoord: „Wezenlijk, mijnheer, ik kan de sprei niet mooi genoeg maken voor die lieve kleine slapers, die daar liggen te wachten tot het Gods tijd is om hen wakker te maken, en hen met een wit kleed te bekleeden, en hen over te brengen in de eeuwige heerlijkheid! Als hun, door de genade van onzen Heere Jezus Christus, daar ginds zulk een zaligheid wacht, is het ook niet meer dan billijk, dat zij hier behoorlijk gedekt worden. Ik geloof dat de Zaligmaker, die de zielen der kinderen zoo dierbaar achtte, met welgevallen het witte klaverkleed over hun graf gespreid zal zien. Gelooft u dat óók niet, mijnheer?" Schept moed, o allen gij ontroostbaren! Het beste werk voor God en de mensch-

heid is in den sneeuwtijd verricht. Ezechiël, verbannen en eenzaam lijdend op de oevers van den Chebar, had zijn onvergetelijk visioen van de Cheribum, en van raderen in raderen. Bij het schemerlicht van een kerkerraampje te Bedford beschreef John Bunyan de „Liefelijke Bergen." Milton dichtte het grootste poëem van alle tijden zonder een letter zijner verzen te kunnen zien. Michel Angelo boetseerde een standbeeld van sneeuw, en heel Florence staarde met verbazing en bewondering naar de heerlijke schoonheden van dat beeld, — en velen van Gods dienstknechten en dienstmaagden hebben uit de koude hunne ontsterflijkheid geformeerd. Vervolgingen waren de donkere achtergrond, waartegen de moed en de toewijding van een Savonarola te indrukwekkender uitkwam, — van den man die, toen hij bedreigd werd met het onthouden van een eerlijke begrafenis aan zijn lijk, ten antwoord gaf: „Werpt mij in de Arno, als gij wilt, de Dag der Opstanding zal mij vinden, en dàt is genoeg!" Benája zegepraalde op een vochtigen, snerpend kouden dag in den sneeuwtijd over een leeuw. Tegenspoeden en zorgen hebben telkens en telkens weer een verheffenden, bezielenden en verheerlijkenden invloed geoefend op hen, die er aan onderworpen werden. Mogten zij dat ook op u en op mij doen! — AMEN.

L.

ONZE LOSPRIJS.

Want gij zijt duur gekocht.
I Corinthen VI : 20.

Uw vriend leidt u door zijn kostbaar huis rond. Gij bezichtigt de booggewelven, de fresco-schilderwerken, de grasperken, de vischvijvers, de broeikassen, de hertenparken, en gij zegt bij uzelf, of gij zegt het overluid: „Wat zou dit alles wel gekost hebben?" Gij ziet prachtige kleederen, of gij ziet een vurig span paarden, opgetuigd met zilver en goud, en gij begint een berekening te maken omtrent de waarde van al deze dingen. De man die eigenaar van een groot landgoed is, kan u op het oogenblik niet zoo dadelijk zeggen, wat de totale waarde van alles is. Hij zegt: „Ik zal nu eens zooveel voor het huis stellen, zooveel voor de meubelen, zooveel voor de beplanting der terreinen, zooveel voor de provisiën, zooveel voor den stal, zooveel voor de equipage, — en wanneer ik dit alles dan optel, zal het ongeveer zooveel zijn."

Welnu, mijne vrienden! ik hoor zoóveel omtrent onze woning in den hemel, omtrent hare stoffeering

en de prachtige omgeving aan alle kanten, dat ik gaarne zou willen weten, hoeveel dit alles waard is, en wat er feitelijk voor betaald is geworden. Ik kan de grootsche berekening niet in den tijd van een maand of een jaar geheel voltooien; maar alvorens ik den dag van heden verder verstrijken laat, hoop ik u toch de noodige cijfers te verstrekken. *„Gij zijt duur gekocht."*

En wanneer gij een groot bedrag aan geld te betalen hebt, betaalt gij niet alles in eens, maar betaalt gij het bij termijnen: zooveel op den eersten Januari, zooveel op den eersten April, zooveel op den eersten Juli, zooveel op den eersten October, totdat het geheele bedrag betaald is. En zoo heb ik ook aan deze schare toehoorders te zeggen, dat *„gij duur gekocht zijt,"* en dat die koopprijs in verschillende termijnen betaald is geworden.

De eerste termijn, betaald voor de vrijmaking onzer ziel, was *de nederige geboorte van Christus te Bethlehem.* Al wordt er later ook nooit weer de minste of geringste zorg aan ons gewijd, — bij onze komst in de wereld worden wij zorgvuldig bewaakt. Wij komen ter wereld te midden van vriendelijke oplettendheden. Afzondering en stilte worden zoo streng mogelijk gehandhaafd, wanneer God een onsterflijke ziel voor 't eerst den drempel dezer wereld doet betreden. Maar ik heb u te zeggen, dat er in het dorp langs de glooiing van den heuvel *een aan razernij grenzend rumoer* heerschte, toen Jezus geboren werd. In een dorp, dat slechts eenige weinige honderden menschen kon bevatten, waren

nu duizenden opeengehoopt; en te midden van stalknechts en ezeljongens, en terwijl de kameeldrijvers tegen hunne domme lastdieren uitvoeren, verscheen de Messias op aarde. Geen stilte. Geen afzondering. Een veel geschikter en beter toebereide plaats heeft de jonge arend in het adelaarshorst, — heeft de pasgeboren welp in het leeuwenhol.

Laat ons de deur der caravansera te Bethlehem openen, en de kameelen wegdrijven. Wij dringen door den troep leegloopers en nietsdoeners heen. „Wat is dat, Maria! geen licht?" — „Geen licht," zegt zij; „behalve hetgeen er door de deur komt." — „Wat is dat, Maria! geen spijzen?" — „Neen," antwoordt zij, „geen andere spijzen dan die wij in onzen reiszak hebben medegebracht." Laat de Bethlehemsche vrouw, die hier met vriendelijke minzaamheid is komen helpen, het dekkleed van het Kindeken eens opslaan, zoodat wij er een blik op kunnen werpen. Ontbloot uw hoofd! Laat ons knielen! Laat alle stemmen gestild en tot zwijgen gebracht worden! Zoon van Maria! Zoon van God! Eere zij God, dat Jezus van den troon tot de kribbe kwam, opdat wij uit de kribbe tot den troon verheven zouden worden, en dat al de poorten nu open zijn, en dat de deur des hemels, die eenmaal naar dezen kant draaide, om Jezus uit te laten, nu naar den anderen kant draait, om ons in te laten!

De tweede termijn, voor de verlossing onzer ziel betaald, was: *het voorgevallene gedurende het verblijf van veertig dagen in de woestijn*, een bergachtige streek vol holen en spelonken, alwaar zich nog op den hui-

digen dag allerlei soorten van tijgers en andere wilde dieren ophouden, zoodat gij er ook nu nog, zeggen de reizigers, niet anders heen kunt gaan dan gewapend met jachtmes, geweer of pistool. Dáár was het, dat Jezus heen ging om te peinzen en te bidden; en dáár was het, dat dit monster der hel, sluwer en vreeselijker dan alles wat in die streek op een prooi jacht maakte, — Satan zelf, aan Christus verscheen.

De honger moet elken vezel van het lichaam gemarteld hebben, en als met tanden des doods aan de maag hebben geknaagd. Het was onder die folteringen van den honger, dat Jezus werd aangesproken en dat Satan tot Hem zeide: Welnu, verander deze steenen in brood!" Ware onder die omstandigheden de verzoeking tot u of tot mij gekomen, dan zouden wij terstond hebben uitgeroepen: „Steenen, wordt brood!" en hadden wij in ons ongeduld bijna het oogenblik niet kunnen afwachten, waarop wij er de tanden in konden zetten. Maar Christus slaat met de ééne hand den honger af, en met de andere hand slaat Hij den Vorst der duisternis af. O, gij allen tot wie de verzoekingen komen, — onze Heere Jezus Christus is óók in verzoeking gebracht!

„Maar!" zegt Satan nog verder tot Jezus, „kom, en ik zal U eens iets laten zien, dat waard is om gezien te worden!" En zij gingen naar den top van den Tempel. Even alsof iemand thans den toren van Antwerpen beklimt en vandaar op België neerziet, zoo bracht de Satan den Christus naar den top des Tempels. Sommige menschen beginnen duizelig te

worden, als zij zich op een hoogte bevinden, en gevoelen een zonderlinge neiging bij zich opkomen om naar beneden te springen; zoo komt Satan tot Christus met een krachtige verzoeking in datzelfde oogenblik. Daar op de tinne des Tempels staande, zien wij naar beneden. Een verrukkelijk schoone landstreek! Korenvelden, wijngaarden, olijfbergen, bosschen, heuvels, rivieren, rundvee in het dal, kudden op de heuvels, en dorpen en steden en provinciën. „Welaan," zegt Satan, „ik wil een koop sluiten. Spring hier nu af. Ik weet wel, het is een groote afstand van den top des Tempels tot beneden in het dal, maar indien Gij waarlijk een goddelijk wezen zijt, kunt Gij ook wel vliegen. Spring er dus af. Gij zult U niet bezeeren. De engelen zullen U opvangen. Uw Vader zal U ondersteunen. Bovendien zal ik U een groot geschenk geven, indien Gij het doen wilt. Ik zal U de geheele wereld geven." Welk een vernedering moet dàt geweest zijn!

Ga morgenochtend vroeg de straat op, en zoek dan eens twist met den eersten den besten ellendigen dronkaard, die den nacht in kroegen en bordeelen heeft doorgebracht. „Neen," zegt gij, „ik wil mijzelven niet vernederen, door te gaan twisten en vechten met zóó'n diep verachtelijk wezen!" En stel u dan eens voor, wat de Koning van hemel en aarde doorstaan moet hebben, toen Hij nederkwam en dien grootsten ellendeling der hel bestreed, en hem bestreed in de wildernis en op den top van den Tempel! Maar ik dank God, dat Christus ons

in dien triomf over de verzoeking de verzekering heeft gegeven, dat ook wij zullen triomfeeren! Nadat Hij zelf verzocht is geworden, is Hij instaat om allen bij te staan, die in verzoeking komen.

De derde termijn, voor de verlossing onzer zielen betaald, was *de schandelijke terechtstelling des Zaligmakers.* Ik noem het een schandelijke terechtstelling, — er is nooit iets stuitenders of onrechtvaardigers gezien, dan bij het verhoor en de rechtspleging van den Christus aanschouwd werd. Immers, zij dreven Hem de rechtszaal binnen om twee uur in den morgen. Zij gunden Hem geen tijd om zich te beraden. Zij gaven Hem geen gelegenheid om getuigen à décharge op te roepen. De schelmen en gauwdieven, die na middernacht nog op straat zwierven, zagen natuurlijk de gevangenneming en gingen mede de rechtszaal binnen. Maar Jezus' vrienden waren eerbare en ingetogen lieden, waren achtenswaardige mannen, en op dat uur, omstreeks twee uur in den morgen, waren zij natuurlijk allen in huis en in slaap. Derhalve trad Christus met de schelmen en gauwdieven de rechtszaal binnen.

O, zie Hem daar staan! Niemand om een woord in Zijn voordeel te spreken. Ik hef de lantaarn omhoog, totdat ik een blik op Zijn gelaat kan werpen; en terwijl mijn hart vol deernis klopt voor Hem, den besten Vriend dien de wereld ooit had, terwijl Hij zelf nu totaal verstoken is van alle vriendenhulp of vriendentroost, komt er een gerechtsdienaar uit de zaal naar Hem toe en geeft hij Hem een slag op den mond, en ik zie het bloed uit Zijn lippen

en tandvleesch stroomen. O, het was een spotbeeld van een rechterlijk verhoor, dat misschien slechts een uur duurde; en daarna staat de rechter op, om het vonnis te vellen!

O, ik dank God, dat wij te midden van al de onrechtvaardigheden, die ons in deze wereld kunnen worden aangedaan, een goddelijken Ontfermer hebben. De wereld kan u nooit zóó grievend belasteren of zóó boosaardig mishandelen, als zij het Christus gedaan heeft; en daarom staat Jezus op den huidigen dag in elke rechtszaal, in elk huis, in elke werkplaats, en zegt Hij: „Houd moed! Bij al de uren Mijner mishandeling beloof Ik u, dat Ik hen zal beschermen, die vertrapt en vertreden worden!" En wanneer Christus dat tooneel om twee uur in den ochtend vergeet, en den slag van dien booswicht op Zijn mond, en het gebrul dier verdierlijkte menigte, — dan zal Hij u en mij óók vergeten te midden van de onrechtvaardigheden des levens!

Is er wel iemand in dit bedehuis, die het zonder sympathie kan stellen? Ik geloof niet, dat ik er een dag buiten zou kunnen. En toch zijn er zeer velen, die zonder eenige goddelijke deernis of ontferming schijnen te kunnen leven! Hun vermogen in de brandkast op het kantoor, of in het magazijn, of in de assurantie-maatschappij, schiet vleugelen aan en vliegt henen. Zij ontknoopen de koorden eener geldelooze beurs. Zij zitten in armoede en gebrek neder, nadat zij vroeger weelde en overvloed gehad hebben; en tóch is er geen

Jezus om hen bij te staan en tot hen te zeggen: „O mensch! er zijn schatten die nooit vergaan, in banken die nooit failleeren! Ik zal zorg voor u dragen. Mijns zijn de beesten op duizend bergen, en gij zult nimmer gebrek lijden!" Zij hebben zulk een goddelijken Verlosser niet, die dat tot hen kan zeggen. Ik weet niet, hoe zij zonder Hem voortkomen. De Dood treedt de kinderkamer binnen. Eén stem minder in den huiselijken kring. Eén bron van blijdschap en vroolijkheid minder. Twee handjes minder om den ganschen dag in de weer te zijn. Twee voetjes minder om door de gang te huppelen. Wolken na wolken elkaar opvolgend boven dat huishouden, — en tóch geen Jezus om daar tegenwoordig te zijn en te zeggen: „Ik ben de Goede Herder. Dat lam is niet verloren. Ik haalde het huiswaarts van de koude bergen. Het is wèl met het kind!" O, kunt ge mij het geheim ontsluieren? Kunt ge mij het raadsel oplossen? Zeg mij hoe het mogelijk is, dat mannen en vrouwen met smarten en pijnen en zorgen en verliezen en teleurstellingen en sterfgevallen, het kunnen uithouden zonder een medelijdenden en ontfermenden en troostenden Jezus! *Ik* kan het niet begrijpen!

Maar nu ben ik dezen morgen hier gekomen om u te zeggen, dat, als gij werkelijk begeerig zijt naar goddelijke ontferming, gij die kunt bekomen. Er zijn twee of drie tekstwoorden in de Heilige Schrift, waarin louter deernis en teederheid en liefde trilt. *„Wentel uwen weg op den Heer, en vertrouw op Hem: Hij zal het maken!"* en: *„Komt herwaarts tot*

Mij, allen die vermoeid en belast zijt, en Ik zal u ruste geven!" O, er zijn groene weiden, waarop de hemelsche Herder de zieke en gewonde schapen der kudde leidt! Wanneer al de andere boomen van den boomgaard ons teleurstellen, heeft God toch nog altijd één vruchtboom voor Zijne dierbare kinderen. Al laat het orgel nú ook zijn requiem hooren, later komt er een feestzang, een jubellied, een Hosanna, een Hallelujah, een kronings-cantate, een triomfmarsch. Hebt gij geen behoefte aan de ontfermende liefde van Jezus? Ik bied haar dezen morgen elken man en elke vrouw in dit bedehuis aan. Gij hebt Hem noodig. O, gij hebt Hem zoo noodig!

Voorts wijs ik er u op, dat de laatste groote termijn, voor onze verlossing betaald, *de zoendood van Christus* was. De wereld heeft vele donkere dagen aanschouwd; maar de allerdónkerste dag sedert de schepping der wereld was de dag, waarop de slachting op Golgotha voltrokken werd. Het was omstreeks den middag, toen het gordijn begon te zakken. 't Was niet het vallen van den avond, die ontspant en verfrischt; 't was het neerdalen eener diepe duisternis allerwegen langs den hemel. God hing dat gordijn daar. Evenals men, wanneer er een doode in huis is, de luiken sluit, zoo sloot God dien namiddag de vensteren der wereld. Evenals het gebruikelijk is, een zwart lijkkleed over de doodkist te spreiden, wanneer zij door de straten grafwaarts trekt, zoo was het ook voegzaam, dat alles er somber uitzag op dien dag, toen de groote rouwkoets der aarde voortrolde, het lijk des Konings dragende.

Aanschouw nu, o wereld, wat gij gedaan hebt! Ik sla het dekkleed van den ten doode gemartelden Christus op, om u de wonden te laten tellen en den prijs te laten berekenen. O, toen de nagelen door Jezus' rechterhand en Jezus' linkerhand drongen, — toen zijn daarmede *uwe beide handen gekocht*, met al hunne kracht om te werken en te tillen en te schrijven. Toen de nagelen door Jezus' rechtervoet en Jezus' linkervoet drongen, — toen zijn daarmede *uwe voeten gekocht*, met al hunne kracht om te wandelen, of te draven, of te klimmen. Toen de doornen in Jezus' slapen doordrongen, — toen is daarmede *uw brein gekocht*, met al zijne kracht om te denken en te ontwerpen. Toen de speer Jezus' zijde doorboorde, — toen is daarmede *uw hart gekocht*, met al zijne kracht tot beminnen en berouwen en bidden. O zondaar, o zondares, keer terug!

Als iemand geen pijn heeft, als hij voorspoed geniet, als hij welvarend is, en hij u dan vraagt om tot hem te komen, dan neemt gij er den tijd voor en zegt gij: „Ik kan nu niet komen. Ik kom straks wel. Er is geen haast bij." Maar als hij in nood en ellende verkeert, zegt gij: „Ik moet er dadelijk en regelrecht heen. Ik moet nu terstond gaan!" Op den huidigen dag strekt Jezus Zijne beide gewonde handen naar u uit, en vraagt Hij u om tot Hem te komen. Kom, en gij zult leven. Blijf weg, en gij zult sterven. O, geven wij aan Hem, die ons gekocht heeft, al onzen tijd, en al onze gebeden, en heel ons hart! Hij is zóó schoon, Hij is zóó liefdevol, Hij

is zóó ontfermend, Hij is zóó goed, dat ik wenschte dat wij allen onze armen om Zijn hals konden slaan en zeggen: „De uwe, o Heer! de uwe wil ik zijn tot in alle eeuwigheid!" — AMEN.

LI.

ROOKPILAREN.

Wie is zij, die daar opkomt uit de woestijn, als rookpilaren?

HOOGLIED III : 6a.

De bouw van den rook is wonderbaar, hetzij de Heer onze God hem met Zijn vinger krult tot een wolk, of hem afrondt tot een koepel, of hem kronkelt tot een spiraal, of hem uitspreidt tot een vleugel, of — zooals in het tekstwoord — hem omhoog doet rijzen tot een pilaar. Meer dan veertig of vijftig maal wordt er in den Bijbel van *rook* gesproken, en het begon dus tijd te worden dat iemand eens een preek hield ter behandeling van dezen zonderlingen, grilligen, fraaien, veerkrachtigen, bekoorlijken, schrikwekkenden of benevelenden damp.

Langs den blauwen hemel drijft de rook van Sinaï, de rook van Sodom, de rook van Ai, de rook van den put der hel, de rook der vulkanische bergen wanneer God ze heeft aangeraakt, — en in mijn tekst komt de heerlijke Kerk van God als rookpilaren uit de woestijn op.

In de eerste plaats wijzen deze rookpilaren in mijnen tekst op *het lijden*, dat de Kerk van God

heeft doorstaan. Wat bedoel ik met de Kerk? Ik bedoel niet een gebouw, niet een belijdenis, maar al degenen, die — in alle eeuwen, en in alle landen, en van alle gelooven — God liefhebben en het goede trachten te doen. Vele eeuwen lang is de hemel zwart geweest door den rook van het martelaarschap. Als zij naast elkander werden gezet, zoudt gij de aarde kunnen omgorden met de vuren der vervolging.

De Protestanten hebben de Katholieken voorgesteld als een monopolie van vervolgers hebbend; maar beiden, Protestanten en Katholieken, hebben schandelijke wreedheden gepleegd. Het schijnt wel, of — wanneer de een of andere belijdenis onbeperkte heerschappij over eenig land verkreeg — de duivel van vervolging en wreedheid tegelijkertijd bezit nam van die belijdenis. Een roode lijn loopt er door de Kerkgeschiedenis van negentien honderd jaren . . . een lijn van bloed! Niet bij de honderdduizenden, maar bij de millioenen moeten wij ze tellen, die wegens hunne belijdenis van den Christus zijn omgebracht. Geen wonder dat John Milton het gekerm der martelaren in een onsterflijk lied bezong, en er van schreef:

„Wreek, Heer! uw heilge martlaars, wier gebeente
Verspreid ligt op der Alpen kouden top!"

Als al de rook van de huizen der martelaren en van de lichamen der martelaren eens tegelijk kon opstijgen, zou hij de volle middagzon verduisteren en den heldersten dag, dien de wereld ooit aanschouwde, in middernachtelijke duisternis veranderen. *„Wie*

is zij, die daar opkomt uit de woestijn, als rookpilaren?"

Heeft de vervolging nú opgehouden? Vraag dat eens aan dien jonkman, die zijn best doet om een Christen te zijn in een winkel of op een fabriek, waar hij van den vroegen morgen tot den laten avond overstelpt wordt met al de laaghartige spotternijen van ongeloovige kameraden. Vraag dat eens aan die vrouw, wier echtgenoot hare gehechtheid aan het huis des Heeren, en zelfs haar knielend bidden 's avonds naast het ledikant, tot het mikpunt zijner hatelijkste scherts maakt, en die evenmin geschikt is voor haar heilig gezelschap, als een oude vuile kraai zou passen voor gezellin bij een roodborstje of een blanke duif. Sluit vrede met de wereld en geef u blindelings aan hare eischen en voorschriften over, en zij zal u met rust laten; maar *„allen die godzaliglijk willen leven in Christus Jezus, die zullen vervolgd worden!"* Wees een schouwburg bezoekend, kaartspelend, sterken drank drinkend, walsend en polkeerend Christen, en gij hebt alle kans om van critiek en van maatschappelijke onderdrukking bevrijd te blijven. Maar wees van boven tot onder, van binnen en van buiten, een volgeling van Christus, en de eene wereldling zal den anderen wereldling een spotziek knipoogje toewerpen bij het uitspreken van uwen naam, en gij zult tot onderwerp van menig vuilaardig pruldicht strekken, en met den nek worden aangezien door lieden, die niet waard zijn dat zij uwe oudste schoenen poetsen!

Toen de spoorbrug te Ashtabula instortte, en het meerendeel der passagiers uit de dichtbezette wagens oogenblikkelijk den dood vonden, zat de Amerikaansche musicus Bliss op een bank aan den eenen kant van een wagon, waar hij bezig was met het opschrijven van een Kerstlied, dat hij gecomponeerd had, terwijl vlak tegenover hem, aan den anderen kant van den wagon, eenige heeren zaten, die aan 't kaartspelen waren. Wiens plaats van aankomst in de eeuwigheid zoudt gij verkiezen: die van den Christelijken liederendichter Bliss, den Evangeliezanger, of die der kaartspelers?

Indien lieden die zich Christenen noemen, in de week naar schouwburgen en al zulke publieke vermakelijkheden gaan, zal niemand hen ooit vervolgen om hunnen godsdienst, want zij hebben er geen, en zij worden nog uitgelachen door de hel op den koop toe. Maar laat hen een geheiligd Christelijk leven leiden, en al spoedig zullen zij het hoofd hebben te bieden aan den boosaardigsten tegenstand.

Wie zijn Christelijk karakter plooien en schikken wil, kan het hier op aarde gemakkelijk hebben, maar voor een geheiligd leven is er niets anders dan schimpdichtjes en spotternijen. Voor het lichaam zijn er, Gode zij dank! thans geen vlijmende zwaarden of vurige brandstapels meer; maar voor de zielen van duizenden vromen is er, in figuurlijken zin, nog altijd galg en rad en pijnbank in overvloed beschikbaar. Het symbool van het huiselijk en maatschappelijk en particulier en openbaar lijden eener

groote menigte van Gods dierbare kinderen is: rookpilaren. Maar terwijl wij het oog laten gaan over de geschiedenis van hen, die in den loop aller eeuwen voor de waarheid hebben geleden — en wij de wraak aan den Heer overlaten — willen wij ons te zamen verbinden tot één plechtige gelofte, tot één indrukwekkenden eed, na het heirleger der martelaren geteld te hebben: dat er voor ieder dezer roemrijke mannen en vrouwen, die voor de waarheid stierven, een onsterflijke ziel zal leven, zal leven met God en zal leven voor eeuwig!

Maar zooals ik reeds in den eersten volzin dezer leerrede herinnerde: niets schooners dan de rookfiguren langs een helderen hemel. Gij kunt alles zien wat gij wilt in de omtrekken van dien vluchtigen damp: nu eens tooverkasteelen, dan weer een troep ruiterij, nu eens een optocht met vlaggen en banieren, dan weer gevleugelde rossen, nu eens een zwarte engel des toorns, onder een speer van den zonneschijn herschapen in een engel des lichts, en dan weer van horizont tot horizont de lucht een kunstgallerij vol meesterstukken, waarvan de Heer onze God de scheppende Kunstenaar is: ochtend-rookwolken, geboren in den zonsopgang, en avondrookwolken, neergelegd in de gepolijste graven van den zonsondergang.

De schoonheid der voortdurende gedaanteverwisselingen van den rook is een goddelijk symbool van de *schoonheid der Kerk*. De schoonste van alle schoonen is zij. Noem toch niet die vervolgers, waarvan ik zooeven sprak, de Kerk. Zij zijn de

woekerplanten der Kerk, niet de Kerk zelve. Hare zendingstaak is: de aarde te vervullen met een bovennatuurlijke blijdschap, al de gevangenisdeuren te openen, alle wonden te balsemen, alle graven met mos te bedekken, den nacht te verbranden in den vuurhaard van een grooten morgen, handboeien te veranderen in diamanten armbanden, heel het menschelijk geslacht te doen omkeeren, en terwijl het den dood voor oogen heeft, het te bevelen: „De oogen regelrecht naar den hemel!" In overeenstemming met het aantal spitsen der kerken in al onze steden, dorpen en gehuchten zijn de goede tehuizen, de aardsche voorspoed, en de reine zeden, en de gelukkige zielen.

Hoe grooter het aantal kerken is, des te kleiner is het aantal misdaden. Hoe geringer het aantal kerken, des te grooter het aantal misdaden. De prachtigste organisatie, die de wereld ooit gezien heeft of ooit zien zal, is de zwaar mishandelde Kerk, de vriendin van al wat goed is, de vijandin van al het booze, *„schoon gelijk de maan, zuiver als de zon."* Schoon in haar Schepper, schoon in het doel harer zending, de heldin der eeuwen, de bruid van Christus, de koningin der natiën!

De menschen mogen haar smaden en belasteren, of plannen tot haren ondergang smeden, gelijk allerwegen door sommigen gedaan wordt, wier hoogmoed en haat en losbandigheid veroordeeld worden door de Tien Geboden met hunne donderslagen, en door de Bergrede met hare suizende koelten. Maar zij zal zoo lang stand houden als de aarde

zelve stand houdt: altijd en immer dezelfde éénige en wonderwerkende en zegenende en wonderbaarlijke instelling, waartoe God haar geschapen en bestemd heeft. Kleinzielige grappenmakers martelen hun brein af, om dingen te zeggen, die haar in een ongunstig licht kunnen stellen; maar velen hunner zullen hare vertroostingen inroepen, wanneer zij op hun sterfbed liggen, en hunne kinderen zullen onder hare zegenende vleugelen vergaderd worden, nadat de ouderlijke vloek is weggenomen. Door hare poorten zullen al de invloeden ten goede uitgaan, die ooit of immer onze wereld bereiken zullen. Haar ledental als eene massa beschouwd en genomen, zonder te spreken van de uitzonderingen, zijn de nobelste, de grootste, de vriendelijkste, de beste mannen en vrouwen van alle eeuwen. Als zij er niet geweest waren, zou de aarde reeds lang een uitgebrande vulkaan zijn. Zij zijn het zout geweest, dat het menschdom behoed heeft tegen een verrotting, die zoowel voor de reukzenuwen van menschen als van engelen onverdragelijk zou zijn geworden.

O gij leugenachtige en huichelende wereld, houd op met die lasteringen tegen de Kerk van Jezus Christus, eene instelling, die — wel verre van te zijn wat zij behoorde te wezen, en nimmer bewerende dat zij den trap van volmaaktheid bereikt heeft — toch vijfhonderdmaal beter is dan alle andere instellingen, die de wereld ooit aanschouwd of zich ooit gedroomd heeft. De hoogste eer die ik ooit genoot, en de hoogste eer die mij ooit zal bewezen worden, en de

hoogste eer die ik ooit zal begeeren, is: dat mijn naam op de lijst harer lidmaten geschreven staat. Binnen hare muren betreurde ik mijne zonden. In hare sacramenten geloofde ik. In haren dienst moge ik sterven. Uit hare deuren moge ik begraven worden! O Kerk van God! Gij woonstede der rechtvaardigen! Gij vluchthaven uit de stormen! Gij schuilplaats voor de moeden! Gij vuurtoren veler volkeren! Gij zinnebeeld des hemels! Ik zou in de verrukking mijner liefde het stof van uwen vloer kunnen kussen!

„Voor háár rijst mijn gebed ten hemel,
Voor háár vergiet ik vaak een traan, —
Voor háár mijn werken en mijn zorgen,
Tot zorg en werk is afgedaan!"

„*Berookt met mirre en wierook,*" zegt Salomo in de woorden, onmiddellijk volgende op mijn tekst. Niet gelijk de rookwolken, uitgehoest door het keelgat van een stoomschoorsteen, of vergiftigd met de gassen van chemische fabrieken, of in zwarte grimmigheid heendrijvend uit de haardvuren der woonhuizen, of met zwaveldamp bezwangerd uit de flikkerende batterijen, — maar zoet en liefelijk riekend als een brandend kaneelboschje of sasafrasriet, of als de geuren van den wierook eens tempels. „*Wie is zij, die daar opkomt uit de woestijn, als rookpilaren, berookt met mirre en wierook?*" Hoort het, mannen en vrouwen allerwegen, dat de nadering der echte Kerk van Christus *vrede* voor alle volkeren beteekent!

In een zijner werken, getiteld „Drie en negentig", zegt Victor Hugo: „Niets zoo kalm als rook,

maar ook niets zoo schrikwekkend. Er is vreedzame rook, en er is boosaardige rook. De dichtheid en de kleur van een rookstreep vormt het hemelsbreede onderscheid tusschen oorlog en vrede, tusschen broederschap en doodelijken haat. Het gansche geluk van den mensch of zijne volkomene ellende wordt somtijds uitgedrukt door dezen ijlen damp, dien de wind naar willekeur uiteendrijft." De groote Franschman had gelijk; maar ik ga verder, en zeg, dat — wanneer het Koninkrijk Gods nadert als rookpilaren — de zwarte dampmassa's, uitgebraakt door de oorlogsbatterijen en opdwarrelend uit de geschutpoorten der pantserschepen, voor altijd zullen verdwijnen.

Een beroemd generaal uit den jongsten oorlog verhaalde mij onlangs, dat Abraham Lincoln een poging had voorgesteld om den Amerikaanschen burgerkrijg te vermijden, door al de slaven in Zuid-Amerika los te koopen en in vrijheid te stellen. Hij berekende, hoe groot het totale bedrag zou zijn, als er een redelijke prijs voor hen betaald werd; maar toen het aantal millioenen dollars, dat voor de uitvoering van zulk een plan benoodigd zou zijn, bekend was gemaakt, werd het voorstel uitgelachen, en wilde Noord-Amerika het aanbod niet doen, en wilde Zuid-Amerika het niet aannemen, ook al werd het gedaan. „Maar", zeide mijn militaire vriend, „de oorlog ging door; en juist het aantal millioenen dollars, waarvan de heer Lincoln berekend had, dat het voldoende zou zijn om een redelijken koopprijs voor al de slaven te betalen,

werd nu aan den oorlog besteed, boven en behalve al de kostbare levens, die in de tweehonderdvijftig veldslagen werden weggemaaid." Waarmede ik dit slechts zeggen wil: de menschen behoorden eene andere wijze van beslechting hunner geschillen te hebben, — beslechting zònder slachting.

De Kerk van God zal toch eenmaal als scheidsrechter tusschen de natiën optreden. Indien de wereld het wilde toestaan, zou de Kerk zich op den huidigen dag kunnen plaatsen tusschen Duitschland en Frankrijk en de reeds meer dan 25 jaar bestaande spanning in zake Elzas—Lotharingen doen verdwijnen, en evenzoo tusschen Engeland en zijne tegenstanders, en tusschen Rusland en zijne vijanden, en tusschen ál de andere natiën, die elkander naar de keel vliegen. En zij zou vrede gebieden en afdanking der legers, en de krijgsrossen voor den ploeg tuigen, die nu voor ammunitiewagens gespannen of voor cavallerie-charges gezadeld worden. Mijn Bijbel zegt mij, dat de smidswerkplaats eenmaal haren grootsten dienst zal bewijzen, wanneer de krijgsman en de landman haar gelijktijdig naast elkander zullen binnentreden, en de soldaat zijn zwaard in den gloeioven zal werpen, en de landman het als een ploegijzer zal medenemen; en de sterkste spies zal aan beide einden tot een haak omgebogen en dan in tweeën geslagen worden, en van wat eens één spies was, zullen dan twee snoeimessen zijn gekomen.

Vrede! Verdrijf gij voor eeuwig van het luchtruim de zwarte rookwolken van de Marengo's, de

Salamanca's, de Borodino's, de Sedans en de Majuba's der aarde! En doe, dadelijk daarna, langs den hemel de vreedzame dampen opkomen uit de schoorsteenen van de boerenwoningen en de asylen en de kerken en de hoofdsteden der Christelijke volken! En als de zonnestralen door die dampen gebroken worden, zullen zij met letters van zwart en goud, over heel het luchtruim, van den horizont tot het zenith schrijven: *„Eere zij God in de hoogste hemelen! Vrede op aarde! In de menschen een welbehagen!"*

O, kom in de Kerk door Christus de deur, — een hoogheerlijker deur dan die van den Tempel van Hercules, die twee pilaren had: één van goud en de andere van smaragd! Kom er op den huidigen dag in! De wereld die gij achter u laat, is een armzalige wereld, en zij zal verbranden en verdwijnen gelijk rookpilaren. Of de beslissende wereldbrand zal uitbreken in de kolenmijnen van Pennsylvanië, die op sommige plaatsen reeds sedert vele jaren brandende zijn en in het hart der bergen voortwoekeren; of dat het zal beginnen bij de geysers in Californië; of dat het uit de vulcanische vuurtorens van den Cotopaxi, en den Vesuvius, en den Stromboli, zal uitbarsten en op de verbijsterde volkeren neerstroomen, kan ik niet voorspellen: maar al de geologen verzekeren ons, dat wij op het deksel staan van een wereld, welker hart uit loeiende, brullende, ijzingwekkende vlammen bestaat. En den een of anderen dag zal God die roode monsters uit hun eeuwenlange gevangenis loslaten;

en de brand van New-York in 1835, en van Charleston in 1865, en van Chicago in 1872, en van Boston in 1873, was slechts één vonkje uit een smidsoven, vergeleken bij dien laatsten gloed des heelals, die op andere werelden gezien zal worden.

Maar dat zal geen schade doen aan uwe bezittingen, indien gij Jezus Christus tot uwen Zaligmaker hebt aangenomen. Wanneer de hemel u als uw eeuwig huis gewaarborgd is, kunt gij zonder de minste of geringste ontroering neerzien op een gesloopte, verbrokkelde en uiteengevallen aarde. Dat zij, door Gods genade, uw deel en het mijne! — AMEN.

LII.

STEENEN ZONDER STROO.

(Leerrede na Dr. Talmage's reis door Egypte.)

De last van Egypte.
JESAJA XIX : 1.

Wat is de oorzaak van al die opschudding in de straten der Egyptische stad Caïro, terwijl wij er rondzien op dezen Decembermorgen van het jaar 1889? Gaat achteruit! Wij hooren luidruchtige stemmen, en zien de volksmenigten ruim baan maken naar de kanten der straat. De opgewondenheid der anderen deelt zich onwillekeurig aan ons mede. In de verte dagen soldaten op. Zij hebben een stok in de hand en een muts met zijden kwast op het hoofd, en hunne armen en voeten zijn bloot. Hun uniform is zwart tot op het midden, behalve waar zij met goud geborduurd is, en de rest is wit. Zij maken den weg vrij voor een hooggeplaatst ambtenaar in een galarijtuig of staatsiekoets. Zij zijn vlug ter been, en somtijds loopen zij dertig of veertig mijlen aan één stuk voor een equipage uit. Op zijde! Zij zijn de beste en snelste hardloopers ter wereld,

maar zij sterven spoedig, want 's menschen lichaam is niet berekend op zulk een overmatige inspanning.

Ik vroeg aan alle lieden om mij heen, wie de man in het rijtuig was, doch niemand scheen het te weten. Maar terwijl ik met al de anderen achteruit tegen den muur gedrongen werd, zeide ik bij mijzelf: Dit is de oude gewoonte, die wij overal in den Bijbel vermeld vinden: — voetvolk voor de heerschers uit dravend, om gehoorzaamheid te eischen, evenals in Genesis voor Jozefs zegewagen aan het volk werd bevolen: „Knielt!" En terwijl ik de snelle voeten der mannen zie, gevolgd door de snelle voeten der paarden, — hoe waar klinken mij nu deze woorden van Jeremia door de ziel: *„Als gij loopt met de voetgangers, zoo maken zij u moede; hoe zult gij u dan mengen met de paarden?"*

Welk een nauw verband tusschen den Bijbel en Egypte! Bijna driehonderd maal verwijst de Bijbel naar Egypte en de Egyptenaren. Geen wonder! want Egypte was de moeder der natiën: Egypte de moeder van Griekenland, Griekenland de moeder van Rome, Rome de moeder van Engeland, Engeland de moeder van dit land, van Amerika. Dienovereenkomstig is Egypte Amerika's over-over-grootmoeder. In vorige leerredenen heb ik met u bepeinsd, wat Egypte en de Egyptenaren moeten geweest zijn in hun glorietijd: getuige de Hypostile-Tempel van Karnac; de àrchitectonische wonderen te Luxor; de zuilenrijen van Horamheb; de kerkhoven van Memphis; de waarde van een koninkrijk in één monument: de Sphinx, die met steenen lippen luid

genoeg spreekt om door alle eeuwen heen gehoord te worden; Heliopolis en Zoan, het onoplosbare raadsel der archeologen. Maar heel die overdadige weelde van paleizen en tempels en monumenten was de oorzaak van een verdrukking, zoo hoog als de hemel en zoo diep als de hel. Het gewicht dier steenblokken, zwaarder dan een onzer hedendaagsche werktuigen zou kunnen opheffen, kwam op de Hebreeuwsche slaven neer, en hun bloed vermengde zich met de kalk voor de troffels.

Wij zagen telkens en telkens weder langs den Nijl een opzichter of werkbaas zich hardhandig vergrijpen aan een zijner onderhoorigen, die iets deed dat hem niet beviel. Het is volstrekt geen zeldzaamheid, lange rijen mannen te zien onder zware lasten, op korten afstand gevolgd door opzieners, die hen in 't voorbijgaan aanzweepen tot grooter spoed, — en dan die werklieden, afgemat door de zengende hitte des daags, of uitgestrekt op den kalen grond, plotseling huiverend onder de koude nachtlucht, biddend te hooren uitroepen: „Ya, Allah! Ya, Allah!" of in onze taal: „O God! O God!" Maar hoe groot in dien ouden tijd de wreedheid moet geweest zijn, waarmede de Egyptenaars hunne Israëlitische slaven behandelden, kan men opmaken uit een schilderwerk in de graven van Beni-Hassan, waarop een man is afgebeeld, die voorover gehouden wordt door twee andere mannen, terwijl een derde de voeten van het slachtoffer vasthoudt en de gerechtsdienaars hem op zijn blooten rug slaan, zoodat iedere slag — daar twijfel ik niet aan — het bloed uit het lichaam perst.

Nu ziet gij, hoe het voor de Farao's mogelijk was, zulke prachtige gebouwen te zetten. Zij kostten hun niets aan arbeidsloon, niets dan de tranen en het bloed der werklieden, — en tranen en bloed zijn een goedkoope drank voor duivels. „Steenen zonder stroo" komt u misschien zoo wreed niet voor, totdat gij weet dat de steenen gewoonlijk vervaardigd werden met „gemalen stroo", stroo dat fijngestampt was door de pooten der ossen op den dorschvloer; en toen dit gemalen stroo den werklieden onthouden werd, moesten zij hier en daar wat halmen van een korenveld plukken, of biezen garen langs den waterkant. Dit verhaal uit den Bijbel wordt bevestigd door het feit, dat bij vele steenen muren in Egypte de onderste lagen uit met stroo vervaardigde steenen bestaan, maar de hoogere lagen uit steenen die bewerkt zijn met ruw stroo, of met biezen van den oever der rivier, zoodat de waarheid van het boek Exodus geschreven staat in de steenen muren, welke de hedendaagsche oudheidkundigen ontdekt hebben.

Hardvochtigheid van regeeringswege is altijd een karaktertrek der Egyptische heerschers geweest. Een belasting die aan uitmergeling grensde, was de Egyptische regel zoowel in den Bijbeltijd als in onzen eigen tijd. Een hedendaagsch reiziger geeft ons de cijfers betreffende de bebouwing van zeventien bunders, en hij toont aan, dat 70 percent van hetgeen de Egyptische landbouwer voortbrengt, als belasting aan de Regeering moet betaald worden. Nu, dat is eigenlijk meer dooddrukken dan belasten. Wat dunkt u daarvan? Gij, die reeds onder zulke zware

lasten gebukt gaat, hoe vindt gij dat? Ik heb gehoord, dat de werklieden in Egypte een lied hebben van dezen inhoud: „Zij mergelen ons uit, zij mergelen ons uit, zij slaan ons, zij slaan ons, maar hierboven woont er Een, maar hierboven woont er Een, die hen wel zal straffen, die hen wel zal straffen." Maar 70 percent aan Rijksbelasting in Egypte is nog genadig, vergeleken bij hetgeen de Hebreeuwsche slaven daar te lijden hadden in den Bijbeltijd. Zij kregen geen andere spijzen dan die nauwelijks voor een hond eetbaar waren, en hunne kleederen waren een en al lompen, en hun dak was de gloeiende hemel overdag en de sterren des hemels bij nacht. „Waarom verdroegen zij dat?" vraagt gij. Omdat zij het *moesten* verdragen. Ver terug in de geschiedenis der wereld was er een hongersnood in Kanaän, en de oude Jakob en zijne zonen gingen naar Egypte om brood. De zoon van den ouden man, Jozef, was Eerste Minister; en Jozef, die daartoe van Farao vergunning had verkregen, gaf aan zijne familie, zoodra zij in het land was gekomen, het rijkste gedeelte van Egypte: de vruchtbaarste korenvelden en de sappigste weilanden en de prachtigste boerderijen. Jakobs nakomelingen vermeerderden met groote snelheid. Eenigen tijd later brak er weder een hongersnood uit, en de afstammelingen van Jakob, de Israëlieten, begaven zich toen naar een groote voorraadschuur, die Jozef had laten bouwen en vullen, en betaalden het koren met geld. Maar na verloop van eenigen tijd was de geldvoorraad uitgeput, en toen betaalden zij met

vee. Een poos later waren al de beesten in het bezit der Regeering overgegaan, en toen kochten de Hebreeërs koren van het Rijk, door zichzelf als slaven over te geven.

Toen begon de slavernij in Egypte. Het Gouvernement was eigenaar geworden van al de Hebreeërs. Onbeperkte en onbetwiste Staatsalmacht! En nu kunnen de hedendaagsche dweepers, die voorstellen doen om alle telegraaflijnen en alle spoorwegen en alle andere dingen te laten exploiteeren door den Staat, eens zien hoe dwaas het is, den Staat alles in handen te laten nemen. Ik zou alles nog liever hier aan het volk toevertrouwen, dan aan welke Regeering de Vereenigde Staten ooit gehad heeft of zal hebben. Wee dien dag, wanneer de wetgevers en de Kamers en de Senaten en de Rijksbureaux iets meer onder hun beheer krijgen, dan zij onvermijdelijk moeten hebben! Dat zou hier en elders de herleving zijn van die oud Egyptische tyrannie, waarvoor de Heer onze God nooit iets anders dan roodgloeiende bliksemschichten heeft gehad. Maar door zulke onverstandige maatregelen werd Israël in Egypte tot slavernij gebracht, en nam de lange reeks van zielsangsten stroomopwaarts en stroomafwaarts langs den Nijl een aanvang. Zwaarder en snerpender kwam de zweep neer, hongeriger en magerder werden de werklieden, luider en langer stegen de gebeden op, totdat drie millioen der tot slavernij gedoemden eenparig uitriepen: „Ya, Allah! Ya, Allah!" („O God! O God!") Maar eindelijk en ten laatste kwam er verlossing naar Gods

raad door de hand van Mozes, zooals ons beschreven is in Exodus.

Zoo werd de last der verdrukking opgeheven; maar een andere last van Egypte wordt gevormd door de woestijnen. Trouwens, Afrika is één groot werelddeel van woestijnen: de Libysche woestijn, de Sahara woestijn, woestijnen hier en daar en ginds, die onafzienbare landstreken van Afrika tot onvruchtbaarheid veroordeelen, en één dier woestijnen is zelfs drieduizend mijlen lang en duizend mijlen breed. Maar al deze woestijnen zullen eenmaal door waterstroomen doorsneden en bevloeid en zoo vruchtbaar gemaakt worden. De Lesseps heeft gezegd, dat het gedaan kan worden; en de man die het Suezkanaal ontwierp, dat de Roode Zee aan de Middellandsche Zee huwde, wist wel wat hij zeide. Het menschelijk geslacht is zóó vermeerderd, dat het behoefte heeft aan meer bouwland, en daarom moet de wereld hare woestijnen afschaffen. Achthonderd millioenen menschenkinderen leven en voeden zich thans op bodems, die nooit met regens gezegend worden, maar geheel afhankelijk zijn van besproeiing; en door middel van besproeiing wenschen wij ruimte te maken voor nog àndere achthonderd millioen. Door irrigatie- of bevloeiingswerken zal de profetie vervuld worden, en *„de woestijn zal bloeien als de roos."* Zoo zal van Egypte de last des zands worden afgenomen.

Een andere last, die van Egypte moet afgenomen worden, is de last van het Mahomedanisme, ofschoon men toch wel enkele goede dingen aan dien

godsdienst vindt. Zijne discipelen moeten zich altijd wasschen vóór zij bidden, en dat doen zij vijfmaal daags. Zindelijkheid is een aanbevelenswaardige deugd. Het gebruik van sterken drank wordt stellig en beslist verboden door het Mahomedanisme; en ofschoon sommigen misschien wel eens een dronken Mahomedaan hebben gezien, zag ik er in de Oostersche landen nooit een. Het is een godsdienst van matigheid. Voorts schamen zij zich niet wegens hunne godsdienstige ceremoniën. Zoodra de oproeping tot het gebed zich van de minarets laat hooren, spreidt de Mahomedaan onmiddellijk een mat op den grond uit en valt hij op zijne knieën, en zelfs de talrijkste menigten toeschouwers brengen hem daarbij niet in verlegenheid, — een ernstig verwijt voor menig Christen, die zijn gebed achterwege laat als de menschen naar hem kijken. Maar het Mahomedanisme, met zijne veelwijverij, verpest alles wat het aanraakt. Mahomed, de stichter van dien godsdienst, had vier vrouwen, en zijne volgelingen zijn vijanden van alle goede en eerbare vrouwen. Het Mohamedanisme stortte zijn vloek uit over geheel Egypte; en een zondigen Arabier hooger te plaatsen dan den vlekkeloozen Christus, is een allesovertreffende godslastering. God helpe de moedige en zelfopofferende zendelingen, die hun leven gewijd hebben aan de bestrijding van dien gruwel!

Maar vóór ik het vergeet, moet ik allen mogelijken nadruk leggen op het feit, dat de laatste mishandeling, die uitliep op de verlossing der Hebree-

ers, hierin bestond, dat zij gedwongen werden om *steenen te maken zonder stroo.* Dat was de laatste druppel, die den emmer deed overloopen. God wilde de tyrannie tegen Zijn volk niet verder laten gaan. STEENEN MAKEN ZONDER STROO!

En die verdrukking duurt nog altijd voort! Van uwe vrouw een behoorlijke kleeding en een welvoorziene tafel te eischen, zonder er haar de noodige middelen toe te verstrekken: *steenen zonder stroo!* Schoolbesturen die in hunne scholen een nauwgezet en vruchtbaar onderwijs verlangen, zonder den onderwijzers een behoorlijk tractement te geven: *steenen zonder stroo!* Regeeringen die van de Kamerleden en rechters en burgemeesters en politiebeambten een algeheele toewijding aan de publieke zaak en aan de belangen des volks eischen, doch tegen een vergoeding die misschien ruim genoeg was in een tijd, toen men met vijfentwintig cents evenveel doen kon als met een gulden nu, maar die in dezen tijd niet meer voldoende is om hun invloed en prestige te bewaren: *steenen zonder stroo!* In vele deelen des lands eischen de kerken van hunne predikanten gespierde leerredenen en met hart en ziel vervulde ambtsplichten tegen uitkeering van een hongerloon. Geestelijke Cicero's tegen duizend gulden 's jaars: *steenen zonder stroo!* Dat is één der redenen, waarom er zooveel misbakken steenen zijn. In alle steden en dorpen en vlekken vindt ge ongelijke steenen, of steenen die brokkelen, of steenen die in 't geheel geen steenen zijn. Behoorlijk betaald werk is veel meer waard, dan slecht

of onbetaald werk. Méér stroo, — dan komen er wel betere steenen!

Maar in alle landen en steden zijn er Farao's: somtijds is het *Kapitaal* een Farao, en somtijds is de *Arbeid* een Farao. Wanneer het Kapitaal bloeit en veel percenten van zijne geldbeleggingen maakt, en weigert om rekening te houden met de nooden der werklieden, en hen behandelt als zoovele menschelijke machines, of hunne zenuwen en spieren niet hooger schat dan de riemen om de vliegwielen in de fabriek, — dan is het Kapitaal een Farao. Maar aan den anderen kant: wanneer de werklieden, zonder acht te slaan op de zorgen en de finantieele moeilijkheden der firma waarbij zij in dienst zijn, en in een tijd als de firma haar best doet om een prachtige bestelling te krijgen, en zij al hare werkkrachten noodig heeft om die ten uitvoer te brengen,— als dan in zulk een tijd de arbeiders een werkstaking op touw zetten en zij hun patroons de bitterste ongelegenheid en de vreeselijkste verliezen berokkenen, — dan wordt de Arbeid een Farao van de ergste verdrukking, en heeft hij de oordeelen Gods te wachten!

Toen ik in December 1889, in het Museun te Boulac (Egypte), de mummiën der oude Farao's bezichtigde, van diezelfde ongeloovigen die eeuwen lang als duivels geregeerd hebben, en ik daar hunne tanden en hun haar en de nagels hunner vingers zag, en het strak gespannen vleesch over hunne wangbeenderen, — al de sarcophagen dezer doode monarchen daar naast elkaar — en ik door dit schouw-

spel zóó overweldigd was, dat ik mij slechts met de grootste moeite van de plek verwijderen kon, — toen had ik niet de laatsten der Farao's gezien. Farao dacht dat hij iets moois deed, iets slims, iets afdoends en beslissends, toen hij tot totale uitroeiing der Israëlieten in Egypte bevel gaf, dat al de Joodsche knaapjes vermoord zouden worden. Maar hij vond het niet zoo mooi en zoo slim, toen zijn eigen eerstgeborene dien nacht door den engel des verderfs dood werd nedergeworpen op den mozaïekvloer aan den voet der witmarmeren zuilen van het paleis!

Laat al de Farao's daar een waarschuwend voorbeeld aan nemen. Sommigen van de ergsten hunner vindt gij op een kleine schaal in de huishoudens, b. v. wanneer de man, omdat zijn arm sterk en zijne stem luid is, zijne ongelukkige vrouw tot een leven van huiselijke slavernij doemt. Er zijn duizenden van die toestanden, waarin de vrouw levenslang een slavin is, hare meening onopgemerkt blijft, haar smaak en haar gevoel beleedigd worden, en haar bestaan één en al jammer en ellende is, ofschoon de wereld er misschien niets van weet. Het is een Farao, die daar zit aan het hoofd van die tafel, en een Farao die dat huis tyranniseert. Er is geen afgrijselijker Farao, dan een huiselijke Farao. Er zijn duizenden vrouwen, voor wie de dood een overgang is uit Egypte naar Kanaän, omdat zij er door verlost worden van een wreedaardigen „aandrijver." Welk een driewerf gevloekt monster is die man, die zijne vrouw voortdurend beangst doet zijn voor elke uit-

gave ten behoeve van het huishouden, en haar telkens met bezorgdheid doet vragen, hoe zij — zonder vernederende raadpleging en verontschuldiging — een vrouwelijk kleedingstuk of iets van de modemaakster zal kunnen binnensmokkelen!

En wie is de man, die zoo te werk gaat? Zes maanden geleden zond hij — om het hart dier vrouw te winnen — haar bijna elken dag een ruiker bloemen, met een wit lint saamgebonden, begeleid door een roerend minnedichtje, en nam hij haar mede naar concerten en schouwburgen, en hielp hij haar in de trams en de rijtuigen stappen, alsof zij een prinses was, en liep hij zoo vlug als een haas de kamer door, om haren zakdoek op te rapen, — en op den trouwdag zeide hij op alles, wat in het huwelijks formulier van hem gevraagd werd: „Ja ik, van ganscher harte!" met een ernst en een nadruk, die de bewondering van al de toehoorders gaande maakte. Maar thans misgunt hij haar drie centen voor een postzegel, en ergert het hem, als zij op een regenachtigen dag met den tram gaat, omdat het loopen niets kost. Hij vindt thans dat zij akelig dom en onnoozel is, en hij gaat te keer als een duivel terwijl hij haar toebrult: „Waar heb je dien nieuwen hoed nu weer vandaan gehaald? Daar gaat mijn goede geld maar mee op! Waarom staat er nog niets op tafel? Het is al lang twaalf uur! Noem je dat koffie? Waarom zit je nu weer te grienen? Kom, maak wat voort en haal mijn pantoffels eens! Waar is de krant?" De toon, de blik, het ongeduld, de wreedheid — van een Farao!

Dáárom zien vele vrouwen er zoo schuw en mistroostig uit. O Farao! gij moest liever uw ijzeren hiel van den hals dier vrouw afnemen, anders zal God u wel helpen, dien hiel weg te trekken! Zij zegt niets. Om tot elken prijs een schandaal te vermijden, blijft zij zwijgen; maar hare tranen en jammerklachten zijn opgeteekend in een gedenkboek, waarmede gij voorzeker eenmaal kennis zult hebben te maken, even zeker als Farao zich had te onderwerpen aan den hagel en den bliksem en de duisternis en den engel des doods! God heeft nooit of nimmer aan eenig man het recht gegeven, een vrouw te tyranniseeren! En welk een Judas van valschheid zijt gij, om daartoe misbruik te maken van hare trouwbelofte, nu zij zichzelve niet kan helpen of redden, en dat onder beschutting van uw eigen dak, waardige naneef van Farao den Egyptischen verdrukker! Er is een rampzalige misstand in een huishouden, waar de vrouw niet naast, maar beneden den man staat. Geen plaats op deze wereld voor nog meer Farao's!

Maar de gedachte overweldigt mij met groote macht en kracht, dat wij allen slaven zijn geweest daarginds in Egypte, en dat de zonde onze „aandrijver" is geweest, en dat wij telkens en telkens weder hare zweepslagen gevoeld hebben. Doch de Heere Jezus Christus is onze Mozes geweest, om ons uit de gevangenschap uit te leiden, en nu zijn wij voor eeuwig vrij. De Roode Zee van 's Heilands offer rolt diep en breed tusschen ons en onze voormalige slavernij; en schoon wij nog woestijnen heb-

7312-B

ben te doorkruisen, tóch zijn wij op weg naar het Beloofde Land. Gode zij dank voor dit bevrijdende en verlossende Evangelie! Komt op uit Egypte, allen gij die daar nu nog in slavernij leeft. Wat Christus voor ons deed, wil Hij ook voor ú doen. „Exodus!" is het woord. Exodus: uitgang! In plaats van de steenovens van Egypte, komt in de purperroode wijngaarden des Heeren onzes Gods, waar alle trossen druiven nòg grooter zijn dan die ééne, dien de verspieders aan de Israëlieten brachten over de beek Eskol, ofschoon die druiventros reeds zóó groot was, „dat zij dien droegen met hun tweeën, op een draagstok."

„Komt nu, arme zondeslaven,
Komt nu tot Zijn heilge rust!
U te troosten, U te laven,
Is Zijn wensch, Zijn liefde en lust!" — AMEN.